

અવલાહ તબાહા કરમારે છે.

જે કંઈ તમને રસુલ હાહ આપે તે લો અને જેથી તમને બાજ રાખે
(મનાઈ કરે) તે (તેથી) બાજ રહો. અને અવલાહથી ડરો ખચીત
અવલાહ સખ્તાઈથી શિક્ષા કરનાર છે. સુરા હશર ૫૬:૭.

મશારેકુલ-અનવાર

IV
1922

ભાગ ૨ જો.

૧૯૨૨ સુરત.

1922

આવૃત્તિ બીજી નકલ ૧૦૦૦

Reg. No.

157

મળ અગ્ની તથા હુઈ ઉપરથી બાપાંતર કર્તા.

હજરત મોલાના મોલરી મરહુમ

ગુલામ મોહમ્મદ બી. હાજી હાફેજ સાહેબ માહેમ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હકીમ અબ્દુરરહમાન બી. મેલવી ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબ

મેનેજર—કુલખાના—સાદકીઅહ

સુ. રાદેગ, ૭૦ સુરત.

માસ ૭ ૩૬૭૪ સુને ૧૩૪૦ હિજરી.

સને ૧૮૬૭ના ૨૪માં આકર પ્રમાણે આ પુસ્તકને તોષાવેલું છે.

કીમત રૂા ૨-૦-૦

સુરત બરાનપુરી કોમળ પર આવેલા ક્ષી 'અજિકા વિજય' પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં હરમો.વનદાસ હરમો.શનદાસે છાપ્યું.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૨૮૩ . વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મશીનરૂઢી સંબંધ-૨

વિષય ૫૭ : ૨૬

અટલાહ તઆલા ફરમાવે છે.

જે કંઈ તમને રસૂલુ-હાહ આપે તે લો અને જેથી તમને બાબ રાખે
(મનાઈ કરે) તો (તેથી) બાબ રહો. અને અટલાહથી ડરો ખચીત
અટલાહ સખ્તાઈથી શિક્ષા કરનાર છે. સુરા હંશર ૫૬, ૭.

મશારેકુલ-અનવાર

ભાગ ૨ જો.

૭૨૬ હદીસ.

આવૃત્તિ બીજી નકલ ૧૦૦૦

મુળ અરબી તથા ઉર્દુ ઉપરથી લાખાંતર કર્તા.

હજરત મોલાના મોલવી મંરહુમ

ગુલામ મોહમ્મદ બીં હાજી હાફેજ સાદેક સાહેબ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હકીમ અબ્દુરરહમાન બીં મોલવી ગુલામમોહમ્મદ સાદેક

મેનેજર—કુતુબખાના—એ—સાદેકીચહ.

મુાં રાંદેર, જીં સુરત.

માસ જુલહજ્જ સને ૧૩૪૦ હિજરી.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫માં આકટ પ્રમાણે આ પુસ્તકને નોંધાવેલું છે.

કીંમત રૂાં ૨-૦-૦

સુરત ખરાનપૂરી ભાગળ પર આવેલા શ્રી 'અબિકા વિજય' પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં હરગોવિનદાસ હરકીશનદાસે છાપ્યું.

પ્રસ્તાવના.

મોટા મેહેરખાન રહમ કર્તા અદલાહના નામથી.

સર્વ સ્તુતી અદલાહનેજ માટે છે અમે તેનીજ વખાણ કરીએ છીએ અને તેનાથીજ મદદ માંગીએ છીએ. અને તેનાથી અપશીશ ચાહીએ છીએ. અને તેના પર વિશ્વાસ (ઇમાન) લાવીએ છીએ અને તેના પર ભરોસો કરીએ છીએ. અને અમારા નફસોની યુરાયોથી તથા અમારા યુરા અમલોથી અદલાહની પનાહ લઇએ છીએ. અદલાહ જેને માર્ગ બતાવે છે તેને કાંઈ ગુમરાહ કરનાર નથી. અને જેને તે ગુમરાહ કરે છે તેને કાંઈ માર્ગ બતાવનાર નથી. અને અમે સાક્ષી આપીએ છીએ કે અદલાહ સિવાય કાંઈ પૂજ્ય નથી તે એકલો છે તેનો કાંઈ ભાગીદાર નથી. અને અમે સાક્ષી આપીએ છીએ કે મોહમ્મદ તેના બંદા છે અને તેના રસૂલ છે. અદલાહ તેમના પર તથા તેમની આજ પર તથા તેમના સલામ્યા પર તથા સર્વ તેમના તાબેદારો પર હજારો હજાર દરદ અને સલામ મોકલો.

એ પછી ગુલામ મોહમ્મદ બીન હાજ હાફેજ સાદિક (રહ) અરજ કરે છે કે અદલાહ તઆલાએ પોતાના ફજલથી મશારેકુલ અનવારનો બીજો ભાગ ખતમ કરાવ્યો એ વિષે હું જોદાનું શુકર કંઈ છું કે એ કામ પણ મુજ આદનાથી લીધું.

ગુજરાતીમાં હદીસની એક પણ કીનાય નહોતી તે જોટ જોદાએ મારેથી પૂરાવી અને મારી આશાથી વધુ તેને ફેલાવી સેંકડો આદમી એનો લાભ લે છે એ જોઈ મને અપાર ખુશી ઉપજે છે. પ્રથમ લોકોને ગુજરાતીમાં દીની કિતાબો થવાની નફરત હતી જેથી લોકો લાભ લેતા અટકતા હતા પણ હવે લોકો તે બૂલ સમજતા થયા છે વળી ખાન સાહેબ અબ્દુલ કાદર ખાએ-કઝા તથા સૈયદ ઝેન અલ ઇદરુસનો મારે ઉપકાર માનતો જોઈએ કે તેવણે મહારાણી વિક્ટોરીયા સાહેબાના મરજુના સાંગ પાળવાની જે સુચના છપાવી હતી તેને મથાળે કુરઆન શરીફની આયત ગુજરાતી અક્ષરમાં છપાવી હતી * તેથી ઘણાઓની બૂલ ભાંગી છે.

મશારેકુલ અનવારના પ્રથમ ભાગની પ્રસ્તાવનામાં મેં વાયદો કર્યો હતો કે બીજા ભાગમાં ૯૨૧ હદીસ લખીશ પણ “ જોદાની ઇચ્છા અમારી ઇચ્છા પર ગાલેમ છે ” તે પ્રમાણે માફ ધારેલું થયું નથી અને કેટલીક અડચણોને લીધે આ ભાગમાં ૭૨૬ હદીસ લખી શક્યો એમ છતાં પણ પ્રથમ ભાગથી આ ભાગ કંઈક મોટો થયો છે.

લોકોના ચક્ષુઓનો આધાર ઘણું કરીને તેઓના ખિયાલો ઉપર છે. જે ખિયાલ સુધરે તે ચક્ષુ સુધરે અને ખિયાલો સુધારવામાં કુરઆન પછી જે અસર હજારત (સત્ર)ના કલામમાં છે તેવી કંઈમાં નથી. એજ માટે જે લોકો મુસલમાનોના અસલ ખિયાલ બદલવાની કોશીશ કરે છે તેઓ હદીસોને ઉડાવવાની કોશીશ કરે છે જેમ કે અલીગઢવાળા હદીસોને ગણના નથી એજ કારણથી તેઓના ચક્ષુ દિનપર દિન બદલાતા જાય છે, શરીઅતના કેટલાક કાયદા માનતા નથી, ઇસ્તિજ્જા દોની જેમ શરીઅતે મોહમ્મદીના કાયદા હમેશ તેઓને બદલવાની ધુન રહે છે એ વર્તમાન પત્રો તથા તેઓના ચાપાન્યા વચનાર પર કંઈ છાનું નથી. જેથી દીનમાં જોએાફ આપનો જાય

* હન્દબીલને મથાળે કુરઆન શરીફની આયતને ગુજરાતી અક્ષરમાં છપાવોને હું પસંદ કરતા નથી.

છે. માટે એવા વખતમાં હદીસોનો ફેલાવો જરૂર છે. પણ એ મારા એકવાનું કામ નથી. અક્ષાહ અમારા પર રહમ કરે અને બીજા ધણા માણસો હદીસોના તરજુમા કરનાર ઉભા કરે કે જેથી અમારી દીન દુન્યા બંને સુધરે.

હદીસોથી અનળણુ હોવાને લીધે કેટલાક બેહુશી જેવાને લોકોને ભારવડું બની શકે છે અને આરોકે રસલ થવાનો ડોલ ધાલી તેઓના સામેવાળા ઉપર રસલ—સ્લાહની હલકાઇ કરવાનું તોહમત મુકે છે પણ તે સધળી આલાહી હદીસ શરીફના ફેલાવાથી આપો આપ મટી જતો અને તેઓને શરમિન્દા થવા વગર છુટકા નથી. તેઓને બેહુશીવાનું મોટું સાધન આ મધ્યું છે કે રસલુલાહ (સલ) ને તેઓ આલેમુલ્લ ગેય જાણે છે તેઓ માને છે કે દરેક ચીજ જે થઇ છે અને થનાર છે તે સર્વને હજરત (સલ) હર વખત જાણે છે અને જેઓ એવી રીતે નહીં માને તેને રસલુલાહની હલકાઇ કરનાર ગણે છે. અને જુઓ તો કુરઆન શરીફ કહે છે કે રસલુલાહ ગેય જાણનાર નથી રસલુલાહ પોતે કહે છે કે હું ગેય જાણનાર નથી. તથા સલામા પણ માનતા હતા કે હજરત (સલ) ગેય જાણનાર નથી. આ મસલાની તહકીક માટે “મોલવી બશીરના રિસાલાનો પૃષ્ઠક જ્વામ ” “ માલા બુદ મિન્હોની પ્રસ્તાવના ” “ મુજલતુરૈય ” “ ગેબી રિસાલો ” વગેરે મારા લખેલા પૂરતાં છે. અને આ ભાગમાં પણ કેટલીક હદીસો આવી છે તેના નમૂનાની આગળ વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવા માટે કુલડી મુકી છે. અને તે નમૂનાની યાદી અત્રે લખી જણાવું છું કે જે શખ્સે માત્ર તેજ હદીસો વાંચવી હોય તો સહેલાઇથી કાઢી શકે. તે પુરાવા હદીસ નં. ૭૮૯, ૮૩૧, ૮૭૯, ૮૯૬, ૮૯૮, ૮૯૯, ૯૦૪, ૯૩૮, ૯૩૯, ૯૫૦, ૯૭૯, ૯૮૫, ૯૯૩, ૧૦૦૪, ૧૦૨૭, ૧૦૪૨, ૧૦૪૪, ૧૦૫૨, ૧૦૫૩, ૧૦૫૬, ૧૦૫૮, ૧૦૬૧, ૧૦૬૪, ૧૦૬૫, ૧૦૮૬, ૧૧૦૪, ૧૧૦૭, ૧૧૨૮, ૧૧૪૨, ૧૧૫૮, ૧૧૭૮, ૧૧૭૯, ૧૨૩૮, ૧૨૪૭, ૧૨૪૧, ૧૨૪૨, ૧૨૪૩, ૧૨૪૫, ૧૨૫૦, ૧૨૫૧, ૧૨૫૬, ૧૨૬૭, ૧૩૮૭, ૧૪૦૮, ૧૪૧૦, ૧૪૨૨, ૧૪૨૮, ૧૪૩૧, ૧૪૩૩, અને ૧૪૩૫માં છે. ગેય નહીં જાણવાની આ ૫૦ ફરીલ થઇ.

છેવટમાં અસ્લાહથી માંડું છું કે જેવી રીતે તેણે પ્રથમ ભાગને લોકોપયોગી કર્યો અને સંકોઠા આદમી લાલ લઇ રહ્યા છે તે પ્રમાણે બલકે તેથી વધુ આ ભાગથી પણ લોકો લાભ લે. અને ત્રીજો ભાગ લખવાની મને શક્તિ આપો. અને તે એને કમૂલ કરી મુજ ગુનેહગારની મુક્તિનું સાધન કરો. આમીન વસદલ-હાહો અલ્લમબી.

મુચના—ખુદાના ફઝલથી હજરત મોલાના મરહુમે ત્રીજા ભાગનો પણ ગુજરાતી કરી પ્રગટ કર્યો હતો જે હમણું પણ કુતુબખાના સાદેકીય: શંદેરથી મળે છે. કીં. ૩૦ ૨

મશારેફુલ-અનવાર ભાગ ૧ લો એમાં ૭૩૧ હદીસો છે. કીં. ૩૦ ૨

લી૦ મેનેજર.

જાહેર ખખર-બેહુશતી ઝેવર ઉદ્—છોકરીઓ તથા ઓરતો માટે ખાસ આ કિતાબ લખાઇ છે એમાં અકીદા નમાઝ રોજા જકાત અને અખલાકના મસલા સારી રીતે બયાન થયા છે. એની સાથે ઘર કેમ ચલાવવું ધણી તથા સાસુ સસરા સાથે કેમ રહેવું તથા બચ્ચાંઓની કેવી પ્રવીરશ કરવી તે પણ બયાન થયાં છે. અને ઘર ધંધાના હુનરા પણ સારી રીતે દરશાવ્યા છે. જો કે એ પુસ્તક ખાસ ઓરતો માટે લખાયું છે પણ મરદોને પણ ઓછું લાભકારક નથી. એ પુસ્તકના ૧૦ ભાગ પુરાં છે. દરેક ભાગની કીમત આ ૬ આખા પુસ્તકની કીમત ૩૦ ૩૩૩. એજ ગુજરાતીમાં ૯ ભાગ સુધી કીં. ૩૦ ૪.

હકીમ અબદુરરહમાન બી૦ મોલાના મરહુમ ગુલામ મોહમ્મદ બી૦ હાજી હાફેજ સાદિક

મેનેજર કુતુબખાના સાદેકીય:

સુ. શંદેર જલ્લે સુરત.

“ તોહફતુલ હિંદ ” નામનું પુસ્તક જે કે હિંદુસ્તાનમાં ઉર્દુ ભાષામાં અનેકવાર છપાઇ માન પામેલું તેનો તરજુમો ગુજરાતી ઉપરથી ઇંગ્લિશ કરાવી ૬૦ રતલી રોયલ ગલેરી ઉમદા કાગળ ઉપર છપાવ્યો છે. એમાં કર્તાએ માત્ર હિન્દુ ધર્મ તથા ઇસ્લામી ધર્મનો મુકાબલો કરી બતાવ્યો હતો. પણ ભાષાંતર કરનારે (રહ) નોટમાં ખ્રીસ્તી ધર્મનો તથા આર્ય સમાજવાળાનો પણ મુકાબલો કરી બતાવ્યો છે. એમાં માત્ર મુકાબલોજ છે એમ નથી પણ મુસલમાની ધર્મમાં ખુદાને કેમ માનવો. તથા શીર શ્તાઓને કેમ માનવા ? પેગમ્બરોને કેમ માનવા ? ક્રીતાઓને કેમ માનવી ? ઇત્ય. તથા પાંચે બીનાએ ઇસ્લામનું પણ વર્ણન છે. દુકાણુથી નિકાલ, તલાક, હરામ, હલાલ, સલામ, પારકા ધર્મવાળાને નોતરે કરવું વિગેરે. તથા પાદરીઓના ચાંપાનિયામાં ઇસ્લામના ચંદ્ર ઉપર જે તેઓએ ધુળ ઉડાવી છે, તેનો ઉત્તર આપી તે ધુળ તેઓપર પાડી છે. અને લગભગ બધી શંકાઓનો જવાબ એમાં છે. તથા પારકાઓના પુસ્તકોથી હજરત મોહમ્મદ સાહેબના ભવિષ્યવાદ પણાની સામેતી વગેરે છે. કીંમત રૂ૦ ૩ પોષ્ટ બુદ્ડ.

“તોહફ્તુલ હિંદ” ગુજરાતી ઉપલું પુસ્તક ગુજરાતીમાં છપાયું હતું પણ લોકોપયોગી થવાથી ખપી જવાથી ખીજી આવૃત્તિ વધારા સાથે છપાવી છે.ક્રી. રૂ. ૩. ૩

“ત્રાહરુણ હિન્દ” ઉદ્. કી. રૂ. ૧૧.

“ધુધ્વદારક હક” નામનું પુસ્તક કે જે મેલની રહમતુલ્લાહ મોહાજરે મક્કા સાહેબનું અરબીમાં રચેલું છે તેનો તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં કરી ગણેજ પં રતલી કાગળ ઉપર આડ પેજ પૃષ્ઠ ૫૦૦ ઉપર છપાવ્યું છે. એ આખી જગતના પાદરીઓને અહિતર કરનાર છે. એજ કારણથી અરબી, તુરકી, અને ફ્રેંચ ભાષામાં ઘણી વાર છપાયું છે. એમાં એક પ્રતાવના જ અધ્યાય છે. પ્રતાવનામાં કેટલીક જણાવજેમ આવેલો લખી પાદરી ફાનડરની મીઝનુલ હકકના કેટલાક ફકરાઓનો જવાબ છે. પેહેલા અધ્યાયમાં બાઇબલનું વર્ણન છે તથા તેની જુલોની, ખોટારાની સામેતી છે. બીજા અધ્યાયમાં બાઇબલના ફેરફાર થવાનો મિહાંન તથા પા-

દરીઓનો ધોક્કાઓનો ઉત્તર છે. ત્રીજામાં નાસેખ
મનસૂખનું વર્ણન છે, ચોથામાં ત્રીવેદનું (તસલીસનું)
ખોટાટું બાઇબલથી તથા ચકલી દાખલાઓથી
છે. અને ત્રીદેવ વિષે તેઓના લીધેલા આધારનો
ઉત્તર પણ છે. પાંચમામાં કુરઆનનું કઠામુલ્લાક
થયું સિદ્ધ કરી કુરઆન ઉપર તેઓની કાંધેલી
શંકાઓનો ઉત્તર છે. તથા એની સાથે હદીસો
ના કેટલોક હાલ તથા તે વિષેની શંકાઓનો
ઉત્તર પણ છે. છઠ્ઠામાં હજરત મોહમ્મદ (સત્ર)
સાહેબની પેગમ્બરીની સામેની છે. અને એની
વચ્ચે બીજી ઘણીએ બાબતો સમાયેલી છે. હજર-
તની નુજુવત ઘણી સારી રીતે તેઓની બાઇબ-
લથી પણ સામેન કરવ.માં આવી છે. કો. ૩૧
૩-૦-૦ પો'ટ જુદું.

ઐશ્વર્ય પરીક્ષા કીમત આનાં ૨ } આ ચોપડી ૬૪
 લાઇલ હકકનો
 નમુનો છે.

આકાશ ચાલ રહે પૃથ્વી ચાલ ક્રીમી આના ૪
મઝહુરલ ઇસ્લામ. ગુજરાતી કી. આ. ૬.
એઅસાએ કલેમતુલ હુકક ગેબની તલ-
કીકમાં આ ઉમદા ક્રિતાય છે કીમત આના ૬

કશકુંડ ગેતા એમલગુલ ખદાનો જવળ
એમાં એજ વિષે સારી તદ્દકીક છે. કી. વ્યા. ૬
રાહ નખત ઉડું કીમત વ્યાના એ.

નસીહતુલ મુસ્લેમીન કુદુ કી. આના બે
કુરઆન શરીફ મોટા તથા ઉમદા ખતમાં

અને તેની નીચે શાલ અથડુલ કાઢેર (રહ)નો જગ-
ત જાણીતો તરજુમો ગુજરાતી અક્ષરોમાં કી. રા. ૧૦
સાહે નજાત ગુજરાતી ભાષામાં
નરીલતુલ મુસલમાની ।

મોલવી અશીરના શીમાલાનો દુક જવાળ
મસજીદમાં વળગાવ્યા માટે ઇસતામી
નકશા.

મકામાતે મુકદ્દમાની ફાજીલત વીધે
૪૦ હદીસો.

હુછીમ અમદુરરહમાન બી. આવ-
લાના મરહુમ

ગુલામ મોહમ્મદ ખીં હાજી હાફેઝ સાહિબ

मेनेजर कुतुम्भाना सादेकीयः

મુ. રાંદેર જિલ્લે સુરત

મશારેકુલ-અનવાર બાગ ખીજે.

ખોદાના નામથી જે મોટો મેહરબાન રહમ કર્તા.

અધ્યાય ચોથો.

આ અધ્યાયમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે ઇબ્રા તથા મુજ છે.

૭૩૨ મુસલિમમાં* જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું કંઈ

* તોહફાવાળા કહે છે કે આ હદીસ અબ્દુલ્લાહ ખીન એમર તથા અબ્દુલ્લાહ ખીન અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે. અને એ બોખારી તથા મુસલિમ બંનેમાં છે. એ હદીસનું બયાન હદીસ નાં ૩ માં થયું છે. આ. મો.

અનાજ ખરીદે તો ન્યાં સૂધી તેને કપળે નહીં કરે (અને તોલી નહીં હોય) તું તેને નો વેચ

ફાયદો સર્વ ઈમામોના મત પ્રમાણે વગર કપળે કરે અનાજ વેચવો દુરસ્ત નથી.

૭૩૩ મુસલિમમાં જરીર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે ગુલામ (પોતાના માલિકથી નાઠો તો તેની નમાજ કચુલ થતી નથી. †

૭૩૪ મુસલિમમાં જરીર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારી પાસે જકાત લેનાર આમેલ [કલેક્ટર] આવે તો તે તમારાથી રાજી ખોશી થઇને પાછો ફરે.

ફાયદો ઇસ્લામી સલતનતમાં ઇમામના તરફથી વસ્તીઓમાં વર્ષ દહાડા પછી જકાત ઉધરાવવા આમેલ ન્યા કરતો હતો અને હમણા પણ વિલાયતમાં ગય છે † તો ફરમાવ્યું કે તે નારાજ થઇને ફરે નહીં. ખુશીથી માલની જકાત, નગદીની અને જનવરોની જકાત આપ્યા કરો. કારણ કે તે ઇમામનો મોકલેલો છે. અને ઇમામની તાબેદારી સર્વપર વાળેલ છે.

૭૩૫ મુસલિમમાં અયુ સહદ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમો જનાઝાની પાછળ જાઓ તો ન્યાં સૂધી તે જમીન ઉપર મુકાય નહીં તમારે નહીં ખેસવું.

ફાયદો સુનત આજ છે કે જનાઝો વગર મુકે ખેસે નહીં કારણ કે ઘણું કરીને જનાઝો ઉડાવનારાઓને મદદ લેવાની જરૂર પડે છે. વગર જનાઝો મુકે ખેસવું મકરૂહ છે.

† એટલે સંપૂર્ણ રીતે કચુલ થતી નથી. એજ હાલ તે રાખસોના છે કે જે ખોદા [સવાય ખીજતું] ધ્યાન રાખી નમાજ પઢે તે પણ સંપૂર્ણ રીતે કચુલ થતી નથી. અને તે પોતાના માલિકથી નાઠો છે. ગુ. મો.

@ એટલે કાચુલના રાજમાં ગુ. મો.

† હોરાઓના મુદલાહ સાહેબ તરફથી પણ આમેલો મોકલવામાં આવે છે અને તેઓ પોતાના ઈલાકાની જકાત જમા કરે છે. આ હદીસપર લીટયા ઓરા ભ્રમલ કરે છે પણ અફસોસ કે સુનીઓને એ હદીસપર ચાલવાનું હદી સ્વખુ પણ આવતું નથી. ગુ. મો.

૭૩૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલ્લાહ ખીન ઓમર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઇ જુમઆની નમાજ પઢવા આવે તો જેઇએ કે ગોસલ કરે.

૭૩૭ મુસલિમમાં અયુ સહદ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઇ પોતાની સ્ત્રીથી સોહબત [સમ્બોગ] કરે અને ફરી ખીજ વાર સોહબત કરવા આવે તો તેને જેઇએ કે વોળુ કરે.

ફાયદો એટલે પ્રથમ પેશાખ ઇદી ધોએ ફરી વોળુ કરે. આ વોળુ કર્યાથી કુવવત તથા ખાહેશ વધે છે અને બદન હલકું પડે છે

૭૩૮ બોખારીમાં અયુહોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંના કોઇની પાસે તેનો ખીજમતગાર ખાણુ લાવે તો જેઇએ કે તે તેને પોતાની સાથે ખેસડાવે અને જે તેને પોતાની સાથે નહીં ખેસડાવે તો તેને એક બે કોળીયા આપે † કારણ કે તે ખાણું પકાવવા માં તથા ગરમીમાં લાગેલો હતો.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે બખરચી [રસોયા]ન થોડુંક ખાણું આપવું જરૂર છે, તેનું ખાણું આપવું નહીં ઠેરનું હોય તે. એટલે મરૂવવતને લાએક નથી કે મેહનત કરે રાંધવાની ગરમી સહે અને તે ખાણુથી જરાએ ન મળે. પણ સાથે ખવરાવવું વળેલ નથી. જે ખવરાવશે તો ખેહતર છે પોતાનો અહકાર [ગર] મટાવ્યો.

૭૩૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ અયુખ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમો જાજરૂએ જાઓ તો કિયલ તરફ મોં કરીને ખેસવું નહીં અને ન તેની તરા પીઠ કરવી. ન પેશાખ કરતી વેળા અને ન જાજરૂ કરતી વેળા પણ પૂર્વે અથવા પશ્ચિમે ખેસા કરે.

ફાયદો જાજરૂ અને પેશાખની વખાં કિયલાની સામે ખેસવું અને પીઠ કરીને ખેસવું ઇમામ આજમ [રહ] ની નજદીક દુરસ્ત નથી. જંગલમાં અને ન આપાદીમાં. પણ ઇમામ શાફી

† કદાપી તેની ખાહેશ તે ખાણ સાથે લઈ હોય અને એક બે કોળીયાથી તે ખાહેશ મટે છે આ હદીસથી જણાયું કે નેકરને શેઠ જે ખાજ ખવરાવવું વાળેલ નથી ગુ. મો.

[રહી]ની નજદીક જમણમાં મના છે અને આબાદીમાં ફરત છે. અને એ વિષે અબ્દુલ્લાહ ખીન ઓમર [રહી]ની હદીસ પણ છે. પણ વધુ એહતેયાત (સમ્બાળ) ઇમામ આજમ [રહી]ના મજહબમાં છે. અને આ જે ફરમાવ્યું છે કે પૂર્વ પશ્ચિમ બેસા કરો એ મદીનાવાળાઓને ફરમાવેલું કારણ કે તેઓ કિબ્લા દક્ષિણે છે પણ હિન્દુસ્થાનનો કિબ્લા પશ્ચિમે છે જેથી હયા ઉત્તર દક્ષિણે બેસવું જોઈએ.

૭૪૦ બોખારીમાં * અયુ હોરેરા [રહી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે અલ્લાહ કોઈ અંદાથી મોહબ્બત કરે છે તો જીવરછલને પુકારીને કહે છે કે ખચીત અલ્લાહ ફલાણુને પ્યારો ગણે છે તો તું પણ તેનાથી પ્યાર રાખ. ફરી જીવરછલ તેની મોહબ્બત કરે છે ફરી જીવરછલ આસમાનવાળાઓમાં [એટલે ફરસ્તાઓમાં] પુકારે છે કે ખચીત અલ્લાહ ફલાણુને પ્યારો ગણે છે કે માટે તમે તેનાથી મોહબ્બત રાખો † ફરી આસમાનવાળા તેનાથી મોહબ્બત રાખે છે. ફરી તે મહયુબ [પ્યારો] અંદા માટે જમીનમાં કણુલીયત ઉતારાય છે [એટલે જમીનના નેક લોકો તેને મકયુસ બાણે છે અને તેનાથી મોહબ્બત રાખે છે]

ફાયદો એટલે ખોદા જે અંદાની મોહબ્બત જાહેર કરવા ચાહે છે તો તેને આસમાન અને જમીનમાં મશહુર કરે છે કે જેથી ફરસ્તા તેને માટે ઇસ્તિગ્દાર કર્યા કરે અને જમીનના લોક તેને માટે ભલી દોઆ કર્યા કરે તેનાથી મોહબ્બત રાખે તેની તારીફ કરે અને તેના શુભ ચક્ષુ ઉપર ચાલે. એજ કારણથી ઘણા લોકો અવલિયા અલ્લાહ-

* શરહ મશારેકમા છે કે આ હદીસ બોખારીમાં નથી પણ મુસલિમમાં છે. ગુ. મો.

† કોઈ શખ્સ મીયા મિહુની માફક પોતાને શમસુલ્લા ઓલમા કે અલ્લામએ જમાં વજેરેનો ખેતાબ પોતે ધારણ કરી પ્રખ્યાત થાય અને જ્યારે તે ખેતાબની સનહ પ્રજા પોતે આ હદીસથી આધાર

લીએ, તેણે શરમાવું જોઈએ. કારણ કે આ હદીસમાં તેણે બનાવદી ખેતાબનો કે સરકારી ખેતાબનો કરી આધાર નથી પણ નેક લોકો કોઈ નેક શખ્સની મોહબ્બત કરે તેનું બયાન એમાં છે. ગુ. મો.

થી મોહબ્બત રાખે છે. પણ આમ જાહેસ લોકો જેવી મોહબ્બત કરે છે તેની સારી નથી કે તેઓને નફા નુકસાનના મુખત્યાર સમજીને તેમને ખોદાઇમાં ભેગે છે. એ મોહબ્બત નથી પણ ખર્જે જોતાં તેમનાથી અદાવત છે.

૭૪૧ મુસલિમમાં જામેર [રહી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઇને કોઈ પારકી સ્ત્રી ભલી દેખાય ફરી તે તેના દિલમાં જગ્યા પકડે તો તેને જોઇએ કે પોતાની સ્ત્રી પાસે આવે અને તેનાથી સમ્બોગ કરે.

ફાયદો પારકી સ્ત્રીની મોહબ્બત જો દિલમાં આવી જાય તો તેના પૂરતો ઇલાજ આજ છે કે પોતાની સ્ત્રીથી સોહબત કરે. જો એક બે વારમાં ખ્યાલ જતો રહ્યો તો ફીક છે નહીં તો કંઈ વાર સોહબત કરે. કે જેથી તદ્દન ખ્યાલ દૂર થાય. હકીમ લોકો ઇશકનો ઔષધ પણ જમા [સમ્બોગ]નેજ લખે છે. કારણ કે શહવતનું કારણ મની [વીર્ય]નો વધારો છે જ્યારે સોહબત ફરી તો મની ઘટી ફરી શહવત અને ઇશક પણ મટ્યાં. હજરતે [સલ્વ] આ ઔષધ એટલાં માટે ફરમાવ્યો કે કદાચ હરામ કામમાં સપડાય નહીં.

૭૪૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા [રહી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઇએ પોતાના ઇસ્લામને સજીયાયું તો જે નેકી તે કરશે તે દશથી કે સાતસો ઘણી લખાશે અને જે બદી તે કરશે તે તેટલીજ લખાશે. તે એટલાં સૂધી કે ખોદાની મુલાકાત કરે.

ફાયદો એટલે જ્યારે ઇસ્લામને સુધાયું તો દરેક નેકીને ખોદા દશથી સાતસો સૂધી વધારે છે. દશથી તો કોઈ ઓછી નથી. આગળ નૈયત ઉપર અટકેલું છે. જેવી નૈયત ખાલિસ (નિર્મળ) હશે તેવો વધારો પણ થશે. અને બદી જે કરશે તો તે તેટલીજ રહેશે તેમાં વધારો નથી. આ હદીસથી ખોદાની રહમતનો વિચાર કરવો જોઈએ કે પોતાના અંદા મુસલમાનની બદી (ગુનાહ) તેટલીજ રાખે છે અને નેકીને સાતસો સૂધી વધારે છે. ઇસ્લામ સજીયારવું તે આ છે કે કુરઆન અને હદીસને માફક એતેકાહ ફરસ્ત કરવો અને શિક્ક બિદઅત તજવા. પૂરતા માનથી

શરીઅતે મોહમ્મદીની તાબેદારી કરવાની ઇચ્છા કરે અને બહારથી તેમ અંદરથી મોહમ્મદી બને. આ હદીસથી જણાયું કે તેઓનો (સારાં કામો)નો આધાર સારા અકીદા ઉપર છે.

૭૪૩ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે માર્ગની બાબતમાં અંધડો અને વાંધો પડે તો તેની પોહોળાઈ સાત હાથની ઠેરવાય.

ફાયદો એટલે જે માર્ગ શરેઆમ હોય જેમાં શેરેવાળાઓનો આવ-જવ હોય અને માર્ગની જમીનનો માલિક ત્યાં ઇમારત બાંધતો હોય અને લોકો આડે આવતા હોય તો ત્યાં શરીઅતનો હુકમ આ છે કે સાત હાથની પોહોળાઈનો માર્ગ છોડી ઇમારત બાંધે કે જ્યાં ઊંટ, ગાડી અને લોકોના આવ-જમમાં અડચણ નહીં પડે. પણ જો એવી ગલી હોય કે માત્ર મોહલ્લાના લોકજન આવ જ કરતા હોય તો તેની ચોડાઈ એટલી જોઈએ કે જ્યાં મોહલ્લાવાળાઓને તકલીફ થાય નહીં અને ઝનાની સ્વારી (પાલકી) જનાઝો જવામાં તંગી પડે નહીં.

૭૪૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈને સુર્યાસ્ત પહેલાં અસરની નમાઝની એક રકઅત મળે તો તે પોતાની નમાઝને પૂરી કરે (એટલે બાકીની ત્રણ રકઅત સૂર્યાસ્તને વખતે પડે) અને સૂર્યોદય પહેલાં સુખ્હાની નમાઝની એક રકઅત મળે તો તે પોતાની નમાઝને પૂરી કરે. (એટલે એક રકઅત સૂર્યોદયને વખતે પડે.)

ફાયદો એટલે જો કે સુર્યાસ્ત અને સૂર્યોદયને વખતે સિજદો કરવો હરામ છે પણ જો એક રકઅત સુર્યાસ્ત તથા સૂર્યોદય પહેલાં મળે તો બાકીની નમાઝને સુર્યાસ્ત તથા સૂર્યોદય થતાં પડે. સર્વ ઇમામોનો આજ મજહબ છે. પણ ઇમામ આજમ (રહ)ની નજદીક અસરની નમાઝ તો એવી રીતે દુરસ્ત છે. કારણ કે આ વખત નાકેસ (નુકસાનીવાળો) છે અને નમાઝનું અદા કરવું પણ નાકેસ થયું. પણ ફજરની નમાઝ સૂર્યોદય વેળા દુરસ્ત નથી કારણ કે વખત સંપૂર્ણ છે તો નમાઝનું અદા કરવું નાકેસ નહીં જોઈએ. * હનફીઓ કહે છે કે

* આ મતલબનો આધાર એસલે ફિકહના એક કાયદા ઉપર છે તેના તરફ કત્તઅે ઈશારો કર્યો છે ગુ. મો.

પ્રથમ આ હદીસ ઉપર અમલ હતો ફરી હજરતે (સલ) તે હદીસ ફરમાવી જેમાં સ્પર્શિત તથા ઉદ્ધતને વખતે સિજદો હરામ છે. ખોદા સારી રીતે જાણે છે.

૭૪૫ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે બાંગી બાંગ દે છે તો શૈતાન પાદ મારતો નહાસે છે.

ફાયદો એટલે અજનનના અવાજથી શૈતાનને એવી પીડા પડે છે કે બીહીને પાદ મારતો નહાસે છે. એજ માટે હજરતે (સલ) બીજી હદીસમાં ફરમાવ્યું છે કે જ્યારે કોઈને જંગલમાં શૈતાન કે જૂત સતાવે અથવા નજરે પડે તો તે વેળા અજન પુકારીને કહે કે શૈતાન નહાસી જાય. આ અમલ મોજરબ છે.

૭૪૬ મુસલિમમાં અયુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે અલ્લાહ પોતાના બંદાઓમાંથી કોઈ ઉમ્મત ઉપર રહમ કરવાનો ઇરાદો કરે છે તો તેઓના નખીને તેઓની આગળ કબજે કરે છે (એટલે પેગમ્બરની વફાત ઉમ્મતની આગળ થાય છે) ફરી તે પેગમ્બરને તેઓ માટે પ્રથમ જનાર અને આગેવાન બનાવે છે અને જ્યારે અલ્લાહ કોઈ ઉમ્મતની હલાકીનો ઇરાદો કરે છે તો પેગમ્બરના જીવતાં તેઓને અજબ કરે છે ફરી તેઓનો નાશ કરે છે. અને તે પેગમ્બર તેઓને જીવે છે અને તેઓની હલાકીથી પોતાની આંખને કંડી કરે છે. કેમકે તેઓએ પેગમ્બરને જુઝાવ્યા છે અને તેમનો હુકમ માન્યો નથી.

ફાયદો એટલે જે ઉમ્મત ઉપર અલ્લાહ રહમ અને કરમ કરવા ચાહે છે તો તેઓના પેગમ્બરની વફાત પ્રથમ થાય છે કે જ્યાં તેમના ગમમાં ઉમ્મત સખર કરે અને સ્વાય મેળવે અને તેમના પછી તેમની શરીઅત ઉપર અમલ કરે તે બેવડો સવાય મેળવે. અને પેગમ્બર પોતાની ઉમ્મતના સારાં કામો જોઈને બીજા જહાનમાં ખુશ થાય અને ઉમ્મતના ઇમામના શક્તી બને. આ હદીસથી હજરતે (સલ) પોતાની ઉમ્મતને જાણે દિવાસો આપ્યો છે કે મારી જુદાઈમાં વધારે

† આ હદીસથી જણાય છે કે ઉમ્મતથી આગળ જનાર ફરે પેગમ્બર પોતાની ઉમ્મતના ફરજ છે. ગુ. મો.

પરેશાન થવું નહીં મારી વફાતને (તમારે માટે) ખોદાનો ગળ્ય સમજવો નહીં. પણ ખોદાની રહમત સમજો. એજ માટે આ ઉમ્મતને ઉમ્મતે મરહુમા કહે છે. અને જે ઉમ્મત ઉપર ખોદા ગળ્ય કરવા ચાહે છે તે તેઓના પેગમ્બરથી પહેલાં ઉમ્મતને હલાક કરે છે કે જેથી પેગમ્બરના દિલના ફેફસા કુટે. કારણ કે તે કમળપત્ત ઉમ્મતે પોતાના પેગમ્બરની કદર નહીં બુજી તેમને દુઃખ આપ્યું અને જુદા. જેવી રીતે હજરત નહ હજરત લૂત હજરત હૂદ અને હજરત સાલેહ (અલે)ની ઉમ્મતોનો હાલ થયો કે તેઓના પેગમ્બરો જીવતા રહ્યા અને તેઓ અજાણે ઇલાહીમાં નાશ થયા.

૭૪૭ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અદી ખીન હાતેમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું તારા શિખલા કુતરાને છોડે અને તે તેના ઉપર બિસમિલ્લાહ (ખોદાનું નામ) કહે તો તું ખા. અદી ખીન હાતેમ કહે છે કે મેં કશું કે કુતરું જનથી મારી નાખે તોએ (શિકાર હલાલ) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અગર જો મારી નાખ તોએ હલાલ છે જ્યાં સુધી તે કુતરાની સાથે બીજું કુતરું થાય નહીં. અદી ખીન હાતેમ કહે છે કે મેં કશું કે હું તો કદી વગર ફલના તીરથી શિકાર કરી શિકાર મેળવું છું. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વગર ફલના તીરથી જ્યારે તું શિકાર કરે ફરી તે ચીરાય તો તું ખા પણ જે શિકારને ઉલટો ધધને લાગે તો તેને તું નો ખા.

ફૂંધડો આ હદીસથી શિકારના ધણા મસલા જાણીયા. પ્રથમ આ કે કુતરાથી શિકાર કરાવવા ફરસ્ત છે. બીજો આ કે કુતરાને જ્યારે પોતે શિકાર માટે મુક્યું હોય તો હલાલ છે. પણ જે કુતરું આપોઆપ છુટ્યું હોય અને શિકાર મારી લાવે તો હલાલ નથી. ત્રીજો આ કે કુતરાને શિખવવું શરત છે. અને શિખવવાની આ નિશાની છે કે તેને ત્રણ વાર શિકાર ઉપર મુકે અને દરેક વેળા શિકાર મારે પણ પોતે ખાય નહીં * ચોથો

* * કુતરે જ્યારે શિકાર કરવાનો ઉદ્દેશ રાખે છે તો તેની ઉજાજત એવી થાય છે કે તે નાપાક હોવા છતાં તેનો શિકાર હલાલ થાય છે આથી

આ કે કુતરું છોડતી વેળા બિસ્મિલ્લાહ કહેવું શરત છે. જે બાજી બુજીને બિસ્મિલ્લાહ નહીં કહેશે તો શિકાર મુરદાર થશે. પણ જે બુલથી નહીં કહેશે તો હલાલ છે. આ ઇમામ આજમ (રહ) નો મજહબ છે. અને ઇમામ શાફેઇ (રહ)ની નજદીક જ્યાનથી બિસ્મિલ્લાહ કહેવી વાજેબ નથી. ખોદાનું નામ દરેક મુસલમાનના દિલમાં છે. પણ જ્યાનથી કહેવી મુસ્તહબ છે. પાંચમો આ કે જે શિકારી કુતરાથી શિકાર મરી પણ જાય તોએ શિકાર હલાલ છે. છઠ્ઠો આ કે જે શિકારી કુતરાની સાથે બીજું કુતરું વગર શિખવું શિકાર મારવામાં બેયું થાય તો શિકાર મુરદાર થશે. કારણ કે જ્યારે એક વસ્તુમાં હરામ અને હલાલ બેગાં થાય તો હરામજ એહતેયાત (સમ્બાળ) માટે ચઢવું થાય છે. સાતમો આ કે વગર ફલના તીરના શિકારમાં જખમ થવું શરત છે કે જેથી નાપાક ખૂન નીકળી જાય. પણ જે વગર જખમે ઠોકથી મરે તો શિકાર હલાલ નથી. તથા ગુલેલ ગોલો પથ્થર અથવા ઈંટ જેવું જનવરને મારી નાંખે તો તે મુરદાર છે. કેમકે ખૂન નીકળ્યું નથી. શિકાર તે ચીજથી હલાલ થાય છે કે જે તેજ હોય ચીરે ફાડે જેમકે તલવાર છરી તીરનો ફલ વગેરે.

ઉદ્દમની મોટી ફજલત જાણાય છે. પણ જ્યારે તે કુતરે પોતાના ઉદ્દમ ઉપર નહીં ચાલે એટલે શિકારનો ઉદ્દમ તેનો આ છે કે તે પોતાના માલિક માટેજ શિકાર કરે, પોતાનો હિરસો તેમાંથી કંઈ બે નહીં, એમ ના હોય તો તેનો ઉદ્દમ કંઈકામનો નથી સાધારણ કુતરા સરખું થયું. તેનો શિકાર હલાલ રહ્યો નથી. એવી રીતે જે માલથી પોતાના ઉદ્દમ ઉપર ચાલે નહીં તે માનને લાયક નથી. શિકારને માફક તેનું કહેવું કામનું નથી તેપર બરોસો થાય નહીં. એટલુંજ નહીં પણ તે ખ્યાનતદાર કુતરું જે શિકારી છે એવું સમજી ધોખામાં આવી તેનું શિકાર જે હરામ છે તેને કાઈ ખાઈ ખુનાહમાં પડે છે તેમ જો અમલ ફાદલીના કલા ઉપર ચાલવાથી માણસ જ દીન બને છે. જેમ કુતરાના શિકારના ઉદ્દમની પરીક્ષા વગર તેનો શિકાર ફરસ્ત નથી તેમ અજાણ માલથી આલિમ છે એવી પ્રતી ખાતરી ક્યાં વગર તેની વાત પર બરોસો કરવો ફરસ્ત નથી. ઉદ્દમ કોનાથી હાસલ કરવો એ પ્રથમ વિચારવાનું છે. ઝા. મો.

૭૪૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇ (ધરમાં જવાનો) ત્રણવાર હુકમ માંગે ને તેને હુકમ નહીં મળે તો તેને જોઇએ કે તે પાછો ફરે.

ફાયદો ઇબ્રાહિમ માંગવાનો આ તરીકો છે કે દરવાજા ઉપર ઉભો રહીને સલામ કરે. ફરી કહે કે હું આવું? ત્રણ વાર કહે. જો કોઇ બોલાવે તો અંદર જાય, નહીં તો પાછો ફરે. અને ખંખારો કરવો સોકલ ખખડાવવી ઇબ્રાહિમ માંગવાને ઠીકણું છે. શરીઅતમાં ઇબ્રાહિમ માંગવાનો હુકમ આટલાં માટે થયો કે આપણી જાણમાં નથી કે માણસ પોતાના ધરમાં કેવી રીતે બેઠો છે.

૭૪૯ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇની સ્ત્રી મસજિદમાં જવા માટે હુકમ લયે તો તેને રોકે નહીં.

૭૫૦ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારી સ્ત્રી તમારાથી રાતના મસજિદમાં જવા માટે ઇબ્રાહિમ આવે તો તમે તેઓને ઇબ્રાહિમ આપો.

ફાયદો આ મજબુનની મતલબ વિસ્તારથી આગળ વર્ણવેલ છે. * હવે સ્ત્રીઓને નીકળવાનો ફતવો નથી. વખત ખરાબ છે.

૭૫૧ મુસલિમમાં જાબર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇ ઇસ્તિનજ માટે ઢેલાં (ખડુ) લયે તો એકી લ્યે (એટલે ત્રણ પાંચ કે સાત)

૭૫૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇ સુઇ ઉઠે (જિંધથી જાગે) તો ત્રણ વાર નાક ઝાડે (નસીંગે) કારણ કે શૈતાન રાતના નાકની જડમાં રહે છે.

* વાંચો નાં ૬૧૪ની હદીસ. ગુ. મો.

† એ હદીસની એક મતલબ આ છે કે “જ્યારે તમારામાંનો કોઈ ખજૂર લયે તો ત્રણ વાર લયે. જેમકે શરહ મશારીફમાં છે. ગુ. મો.

‡ નાકની જડમાં રહેવાનું કારણ કે આંખ આસમાન જમીનની ખદકત એવાનું સાધન છે. જેથી

ફાયદો મુલામાં બલગમ અને તરી બેળ- માંથી ઉતરીને નાકની જડમાં બેળાં થાય છે તેને લીધે આદમીને સુસ્તી આવે છે. તો ફરમાવ્યું કે ત્રણ વાર છબુકે જેથી સુસ્તી દૂર થાય. બલગમ અને તરીને શૈતાન ફરમાવ્યો. કારણ કે આથી ઇબ્રાહિમમાં સુસ્તી અને ગફલત આવે છે તો આ શૈતાનની પૂરતી મતલબ છે. અથવા ખરેખરી રીતે શૈતાન લાં રહેતો હશે.

૭૫૩ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇ જિંધથી જાગે તો તે પોતાનો હાથ વાસણમાં નાખે નહીં. લાં સૂધી કે તેને ત્રણવાર નહીં ધુએ. કેમકે તે જાણતો નથી કે તેનો હાથ રાતના ક્યાં રહ્યો છે (એટલે પાક જગ્યામાં અથવા નાપાક જગ્યામાં)

ફાયદો ધણા અરબો જાગર ગયા પછી ઢેલાંથી ઇસ્તિનજ કરીને સુતા હતા. માટે હજરતે (સલ) હાથ ધોવાને ફરમાવ્યું કે કદાપી લાં હાથ લાગ્યો હોય. અને આ પણ થઇ શકે છે કે રાત્રે એહતેલામ થયું હોય અને હાથ ખરડાયો હોય. મતલબ કે આ મુસ્તહબ છે કે પ્રથમ ત્રણ વાર હાથ ધોએ ફરી પાણીમાં ડોબે.

૭૫૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઇ રોગને રાખીને સવાર કરે તો તે નફકટ (ફેફસા) બોલે નહીં જહાલત કરે નહીં. અને જો કોઇ મરદ તેને ગાળ આપે અથવા તેને લખ્મનત કરે તો તેને જોઇએ કે કહે કે હું રોગદાર છું. હું રોગદાર છું.

ઈબ્રાહિમ મળે છે કે જે ઇબ્રાહિમમાં દાખલ છે અને માંથી જીર થાય છે. કાનથી ઈલમ તથા અલ્લાહની જીર સંભળાય છે. પણ નાકમાં એમાંનું કંઈ નથી માટે એ રેહાણ થયું. ગુ. મો.

@ “તે જાણતો નથી કે તેનો હાથ રાતના ક્યાં રહ્યો છે” આથી જાણાય છે કે જો તે જાગ- નારો પાણીમાં હાથ નાંખે તો પાણી નાપાક થશે નહીં. કેમકે આ કારણ માત્ર નાપાક થવાનો શક જતાવે છે. અને હાથનું પ્રથમ પાક થયું ખાતરીથી છે. તો આ શક્ય તે ખાતરી મટે નહીં. ગુ. મો.

ફાયદો આ વાત કાં તો જ્યાનથી કહે કે કદાપી તે શપ્સ શરમાઇને જાનો રહે. કંતો પોતાના દિલમાં કહે કે હું તો રોજદાર છું મને ચોખ્ખી નથી કે એને ઉત્તર આપી હું અચાનક બનું અને મારા રોજની ખૂબી જોઈ.

૭૫૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાં કોઈ સફરમાં વધારે ગાએખાં રહ્યો હોય (એટલે લાંબી મુદતે સફરથી આવ્યો હોય) તો તે રાત્રે ઘેર આવે નહીં (એટલે દિવસના આવે.)

ફાયદો દિવસના આવવામાં ધણા લાભ છે કે પાચડી તેની પાકી હોય, ગોસલ કરે, કપડાં બદલે, કે જ્યો તેના પતીને અણગમો નહીં થાય. અને ધણી પણ નાહી ઘોઘ સફાઈ મેળવે કે સ્ત્રીને સ્નેહ નહીં આવે. વળી દિવસના ઉમદા ખાણીને બદલેસ્ત થઈ શકે છે. રાતના આવવામાં આ કંઈ થઈ શકતું નથી. નકલ એક શપ્સ પોતાની સ્ત્રીને ગર્ભવતી છોડીને સફર ગયો. સોલ વર્ષ પછી રાતને વખતે ઘેર આવ્યો પુત્ર જન્મી ગયો હતો. અને પોતાની મા પાસે બેઠેલી હતી. આ શપ્સને ખોટો વિચાર આવ્યો કે સ્ત્રી બ્યભિચારી છે. પોતાના ચારને લઈને બેઠી છે. તે અભાગ્યાએ અવિચારે પોતાના પુત્રને મારી નાખ્યો. ફરી જ્યારે ખરી હકીકત જાહેરમાં આવી તો પોતાનું માથું ફાડ્યું. તો જો તે દિવસના આવતે તો આવો બનાવ બનતો નહીં. માટે હજરતે સફર કરનારને મના કરી કે રાતને વખતે ઘરમાં ન આવે. શરીઅતના હુકમોમાં એવી રીતના હજારો ફાયદા દીનના તથા દુન્યાના છે. વખતે તેની ખુબી પ્રગટ થાય છે.

૭૫૬ મુસલિમમાં અણુ સહદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું સ્ત્રીમીલાપમાં જલદી કરે અથવા વગર વીર્ય નીકળે સમ્બોગ કરે તો તારાપર ગોસલ નથી.

૧૧૧ વધારે ગાએખાંના કહેવાથી જે શપ્સ તજવીજની સફરમાં ગયો હોય તેની સ્ત્રી આવવાની થાક બેઠી હોય તેને રાતમાં આવવું મંજૂર નથી એવીજ રીતે જે માણસના આવવાની ખબર પ્રથમથી પાહોંથી હોય તેને પણ મંજૂર નથી. આ. મો.

પણ તારે માથે વોળું છે. આ વાત હજરતે (સલ) ઇત્યાન બીન માલિકને કહી હતી. અને આ હદીસ મનસૂખ છે.

ફાયદો હજરત (સલ) એક વાર ઇત્યાન બીન માલિકને ઘેર ગયા. તે પોતાની સ્ત્રીથી સોખત કરતા હતા. હજરત (સલ) તું આવવું સાંભળી જલદીથી પરાજી થઈ હજરત (સલ) ની સેવામાં હાજર થયા. અને હજરતે એ પાચત જણી ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. પ્રથમ ઇસ્લામમાં આજ હુકમ હતો કે વગર વીર્ય નીકળે ગોસલ વાજેખ નહોતું. ફરી આ હુકમ મનસૂખ થયો. હવે વગર વીર્ય નીકળે માત્ર સ્ત્રી મીલાપથી પણ ગોસલ વાજેખ છે.

૭૫૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તને વગર માંગે કોઈ સ્ત્રી મળે તો તેને તું ખા, અને ખોદાના માર્ગમાં આપ (સફરો કર)*

ફાયદો આમર ફરક (રદી)ને હજરત (સલ) કંઈ આપવા લાગ્યા. આમર ફરકે (રદી) કહ્યું કે જે મારાથી ધણો મોહતાજ હોય તેને આપો. મને જરૂર નથી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જ્યારે વગર માંગે કંઈ મળે તો તેને ખોદાની આપેલી રોજ સમજીને પાછી ફરવે નહીં. જો હાજત હોય તો પોતાના કામમાં લાવે. અને નહીં તો કંઈ ગરજવાળાને આપે. પણ સવાલ કરવો બે તરફ છે. એક તો જ્યાનથી માંગવું એ (વગર જરૂરતે) સાફ હરામ છે. બીજું દિલમાં કોઈ સ્ત્રીની કોઈ શપ્સથી તાક લગાડવું આ દિલનો સવાલ છે. તકવાની રૂએ એ પણ હરામ છે.

૭૫૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં આમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે રાત સામે આવે (એટલે પૂર્વથી કાળક દેખાય) અને દિવસ જામ અને સૂરોસ્ત થાય તો રોજદાર રોજ ખોલે.

૭૫૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ

આથી જણાવું કે વગર માંગે મળેલી સ્ત્રી પવિત્ર છે. કારણ કે સફરો શરીઅતમાં પાક સ્ત્રીનો જ કહેવાય છે. આ. મો.

હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે જમાનો કરીય થશે તો ઇમાનવાળાનો ખવાય જૂઠાથવા લાગશે નહીં.

ફાયદોઃ આ હદીસની ત્રણ મતલબ છે એક તો આ કે ન્યારે કિયામત પાસે આવશે તો મુસલમાનનો ખવાય સાચો થયા કરશે. કારણ કે કિયામતમાં સર્વ છુપી ચીજો જાહેર થશે. બીજી આ કે ન્યારે આદમીની ઓમર પૂરી થવા આવે છે તો સ્વપ્ન પશુ સાંતું થાય છે. કારણ કે પાછલું જહાન પાસે થાય છે અને આખરી ઉમરમાં ઘણું આદમીનું દિવ સાફ થાય છે અને દુન્યાથી દિવ ઠંડું પડે છે. ત્રીજી આ કે બહારની મોસમ વસન્ત ઋતુમાં ન્યારે રાત દિવસ બરબર થાય છે તો ખવાય સાચો થાય છે. કારણ કે હવા ન તો ગરમ હોય છે અને ન ઠંડી હોય છે દરિઓ (હવાસ) ચોખ્ખી રહે છે.

૭૬૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ કતાદા હારેસ બીન રિમઠ (રદીથી) રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે નમાઝની તકબીર થાય તો બધાં સૂધી મને આવતાં તમો નહીં બુઝો ત્યાં સૂધી નો ઉઠો.

ફાયદોઃ હજરત (સહ) નું ઘર મસજીદની સાથે લાગેલું હતું અને સુનત આપ ઘરમાં પઢતા હતા. ન્યાર ફરજની તકબીર થતી ત્યારે હજરત સહ ઘરમાંથી પધારતા. લોકો તકબીર થતાં જ ઉભા થઈ જતા તો ફરમાવ્યું કે મારા આગ્રા વગર નો ઉઠા કરો. ઇમામ શાફિહ (રહ) ની નજદીક ન્યારે તકબીર પૂરી થાય તો લોક નમાઝ માટે ઉઠે. અને ઇમામ અ.જમ (રહ) ની નજદીક હોયે અહીં સલાહ કહેતાં ઇમામ અને મુકતદી ઉભા થાય, અને કહ કામતિસ સલાહ ને વખત નમાઝ શરૂ કરે.

૭૬૧ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે ફરજ નમાઝની તકબીર થાય તો ફરજ સિવાય કોઈ નમાઝ ફરજ નથી.

ફાયદોઃ આ હદીસથી જણાયું કે ન્યારે મસજીદમાં નમાઝતથી નમાઝ થતી હોય તો સુનત અને નફલ પઢવી મકરૂહ છે. પણ

હતથી મજહબમાં માત્ર ફરજની સુનતને જમા-અતથી અલગ મસજીદના દરવાજા પાસે (અથવા સેહેનમાં કે તખત ઉપર) પઢીને ફરી જમા-અતમાં ભેગા થાય. જે એમ જાણું કે સુનત પઢવાથી જમાઅતથી એક રકઅત પણ નહીં મળશે તા સુનત છોડે જમાઅતમાં શામેલ થાય અને જે કોઈ આગળથી (સુનત અથવા નફલ) પઢતો હોય તે જમાઅત થાય તો જે એક રકઅત પડી ચુકા હોય તે બીજી રકઅત મેળવીને સલામ ફરવીને જમાઅતમાં ભેગો થાય. પણ જે પેહેલી રકઅતના સિજ્દો નહીં કર્યા હોય તો તે રકઅતને તોડીને જમાઅતમાં મળી જાય. એ રકઅતની નૈયત કરી હોય અથવા ચારની.

૭૬૨ બોખારીમાં અબુ ઓસેદ સાએદી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે કાફર તમારી પાસે ટાલે થઈને આવે તો તમો તીર મારો અને તમારા તીર રહેવા દો.

ફાયદોઃ આ હદીસ હજરતે બહારની શરારમાં પકિત (સહ) બાંધીને ફરમાવી એટલે પાસે ટોલામાં તીર નકામો જશે નહીં ઘણાં ફરશી મારવા અર્થ છે. અને સર્વ તીરોને એકી વેળા મારી દેવા તિરકશ ખાલી કરવા કામની વાત નથી.

૭૬૩ મુસલિમમાં અબુદુલાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે કોઈ પુરૂષ પોતાના બાઈને કાફિર કહ્યો તો તે બેમાંથી એકના ઉપર જરૂર પલટશે.

ફાયદોઃ એટલે જેને કાફિર કહ્યો તે જે ખરેખરો કાફિર હોય તો ઠીક છે. પણ જો તે કાફિર ન હોય તો તે કાફિર કહેનારપર ઉત્કટ આવશે. આ હદીસથી જણાયું કે માણસ પોતાની જ્યાનને રોકી રાખે. દરેકને વગર યકીની દલીલે કાફિર કહે નહીં. કદાપી એના ઉપર ઉત્કટ આવે અને ખોદાના ગ બધાં સપડાય. હા, જે કોઈના કામ દીનના વિરૂધ્ધ હોય તો એમ કહેવું હોય પાત્ર નથી કે કલાણા શખ્સ કાફિરોનું કામ કરે છે. અને જે કોઈનું કુદર ખાતરી પુરવક દલીલથી સિધ્ધ થયું હોય તથા દીનની નકરી વાતનો નકાર કરતો હોય તો તેને ખોશીથી કાફિર કહો કે જેથી બીજો તેને માર્ગે ચાલે નહીં. તથા શરીઅતે મોહમ્મદીમાં હરકત પડે નહીં. જેમકે

આ વખતમાં મુસલ્માન દુકાનો પ્રગટ થયા છે તેઓ શરીઅતે મોહમ્મદી પર હસી કરે છે બેશક તેઓ કાફિર છે.*

૭૬૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ રદીથી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ ખાણ ખાય તો તે જ્યાં સૂંધી પોતાના હાથને ચાટે નહીં. અથવા કોઈને ચટાડે નહીં ત્યાં સૂંધી ધોએ નહીં.

ફાયદો—આ હુકમ એટલા માટે થયો કે ખાધા પછી આંગળીઓ નહીં ચાટવી અહંકારી.

* એવાજ રાતે જે શખ્સ આરોકે રસુલ થવાનો ડોલ ધાંધી હજરતની તારીફમાં કહે અલ્લાહ અને હજરત મોહમ્મદ (સલ્વ) બંને એક છે. ખોદા તેજ રસુલ અને રસુલ તેજ ખોદા તે બેશક કાફિર છે. અલ્લાહ ખાલિક છે અને હજરત મોહમ્મદ મખલુક છે. અલ્લાહ માલિક છે હજરત મોહમ્મદ (સલ્વ) તેના મખલુક તથા તેના બંદા છે અલ્લાહ નિરાધાર છે હજરત (સલ્વ) તેનાપર આધાર રાખ નાર છે તેના મોહતાજ છે. આવી શરીઅતની વાંતોને જ્યારે તેવા શતાનો સાંભળે તો લોકોને બેહકાવવા કહે છે કે આ હજરત (સલ્વ) નો એહાનત છે અને હલકાર્થ છે. પણ તેઓ આટલું નહીં સમજતા કે એ બપાન શરીઅતનું ફરમાન છે એજ માટે હજરતે (સલ્વ) દરેક નમાઝ ઉપર દરેક નમાઝના કાયદામાં હજરત (સલ્વ) ના બંદા થવાનો એકરાર કરવો વાળેજ દેરવો છે. આથી તમે સમજ શકો કે કોઈ શખ્સ એમ કહે કે “કોઈ માને બાપની બાયદી” કહે તો જે કે તે ખરી રીતે બાપની બાયદી છે, પણ માને બાપની બાયદી કહેવું હલકાર્થ છે તેવીજ રીતે હજરત મોહમ્મદ (સલ્વ) ખોદાના બંદા છે ખરા, પણ ખોદાના બંદા કહેવું હલકાર્થ છે” આ ખોટું છે અને તે શતાને મારક લોકોને બેહકાર છે. કારણ કે માને બાપની બાયદી કલા કરવાનો હુકમ ન શરીઅતમાં છે અને તે તો મહાપરમ છે. પણ હજરત (સલ્વ) બંદા (અબ્દ) કહેવાનું તો શરીઅતે દરરોજ વાળેજ દેરવું છે એમાં હલકાર્થ કેવી? આ હજરત (સલ્વ) માટે પરત્વે માન છે. એમાં હલકાર્થ કેવી? ખરે જોતાં એ શખ્સ ખીસ્તીઓનો બાઈ છે. એવા મકારોથી હિદાયતને બધી નુકસાની પહોંચે છે ખોદા સમજે આ. મો.

ઓની ટેવ છે. અને ચાટવામાં બરકત છે. ઓલખાઓએ કહ્યું છે કે ખાવામાં ચાર વાતો ફરજ છે (૧) હલાક રિજક ખાવું, (૨) તેને ખોદાની ધનાયત સમજવું (૩) તે પર ખુશી થવું (૪) તેને ખાધને યુનોહ નહીં કરવો. અને પાંચ વાતો સુનત છે (૧) બિસ્મિલ્લાહ કહેવી (૨) હાથ ધોવા (૩) અલ્લ હમ્દો લિલ્લાહ કહેવી (૪) જમણે હાથે ખાવું અને (૫) જમણી રાન ઉભી રાખી ડાબી ઉપર બેસવું. અને કદી હજરતે અગર બેસીને પણ ખાણું છે. અને અદ્ય ચાર છે. [૧] પોતાની આંગળી ખાવું [૨] કોળિયો નહોલો લેવો [૩] સારી રીતે ચાવીને ખાવું અને [૪] લોકોને ખાતાં જોવાં નહીં. અને મગરૂની ઇજાજ આ છે કે દસ્તરખાન ઉપરથી પડેલા દાણામાંથી ઉપાડી કંઈક ખાવું, અને ખાધા પછી આંગળીઓ ચાટવી. અને મકરૂહ બે છે [૧] ખાણને સુંધવું અને [૨] ટુક મારવી.

૭૬૫ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદીથી) રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ ખાય તો તે પોતાને જમણે હાથે ખાય. અને જ્યારે તે પીએ તો જમણા હાથથી પીએ કેમકે શૈતાન પોતાને ડાબે હાથે ખાય છે અને પીએ છે.

૭૬૬ મુસલિમમાં અણુ હારેરા [રદીથી] રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ ખાય તો તે પોતાની આંગળીઓ ચાટે. કારણ કે તે જણનો નથી કે કંઈ આંગળીમાં બરકત છે.

૭૬૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ બકરા (રદીથી) રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે બે મુસલમાનો તક્વાર લઈને એક મીઠાને સામે થાય તો કતલ કરનાર તથા કતલ થનાર દોજખમાં છે.

ફાયદો—પૂરી હદીસ આવી રીતે છે કે આ રાવી અણુ બકરાએ હજરત (સલ્વ)ને પૂછ્યું કે

† ના. પરં ની હદીસમાં એનો ખોલાસો છે. આ. મો.

† કેટલાક લોકો આહ કે કારી પીતાં ડાબે હાથે પીએ તો તેઓએ આ હદીસ ઉપર બપાન આપેલું જોઈએ. આ. મો.

વારે કતલ કરનાર તો આ માટે દોષી થયો કે તે જલિમ હતો, પણ જે કતલ થયો તેની શી કસર ? હજરને (સલ) ફરમાવ્યું કે તે પણ પોતાના સામેવાળાને મારવા તૈયાર હતો અને તેનો લોભ હતો. એટલે તેને તે વસ નહીં થયો (કાણમાં નહીં આવ્યો) નહીં તો જરૂર મારતે. આ હદીસથી જણાયું કે કતલ કરનાર તથા કતલ થનાર મુસલમાન દોષી ત્યારે છે કે જ્યારે બંને એક બીજાને મારવાનો વિચાર રાખતા હોય અને અદાવતથી લડે જેમકે ખાના જંગી થાય છે. પણ જે એક મુસલમાનને બીજો મુસલમાન નાહક મારવાનો વિચાર કરે અથવા ચોર કે ડાકુ સામે થાય તો તે મુસલમાન જેવી રીતે બની શકે પોતાનો જન બચાવે. અને જે ખાતરીથી જાણે કે વગર તેને મારે હું કોઈ રીતે બચી શકતો નથી તો ખુશીથી તેને મારે, કારણ કે પોતાનો જન બચાવવો પણ ફરજ છે. એવી રીતનો કતલ કરનાર દોષી નથી. અને જે મુસલમાન ઇમામથી બાગી હોય તેનું કતલ કરવું પણ દુરસ્ત છે.

૭૬૮ મુસલિમમાં ઉસમાન બીન અબુલ આસ સકરી (રદી થી રિવાયત છે કે હજરતે સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું લોકોનો ઇમામ બને તો તેઓની સાથે હુકમી નમાઝ પઢ.

ફાયદો સર્વ ઇમામોનો આજ મજહબ છે કે ઇમામને લાજમ છે કે નમાઝને ઘણી લખાવ નહીં. વધારે વાર લગાડે નહીં. કારણ કે મુકતદીઓ ખીમાર અને વૃદ્ધ પણ હોય છે. તેઓને તકલીફ થએથી જમાઅતમાં કમી થશે. પણ એટલી જલ્દી કરવી પણ દુરસ્ત નથી કે નમાઝના ફરજ વાજેબમાં નુકસાની આવ, અને રોકુઅ સજ્દો પૂરો થાય નહીં. અને જે લોક ઘણા છે અને નમાઝના લખાવાથી તેઓ રાજ છે તે. એ વળા નમાઝને લખાવવી દુરસ્ત છે.

૭૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે ઇમામ આમીન કહે તો તમા પણ આમીન કહો (જેવી રીતે ફિરસ્તા આમીન કહે છે. કારણ કે જેનું આમીન કહેવું ફિરસતાઓના આમીન કહેવાને માફક થશે તો તના આગળા ગુનાહ બખ્શાઈ જશે.

ફાયદો આમીનના અર્થ આ છે કે હોઆ આમારી કબુલ થા* એટલે જેવી રીતે ફિરસ્તા ખોદાની રહમતપર ભરોસો કરીને દિલ્લને હાજર રાખીને આમીન કહે છે તેવી રીતે તમે પણ આમીન કહો. કે જ્યારે તમારું અને તેઓનું આમીન કહેવું સરખું પડશે તો ગુનાહોની બખ્શીશ થશે.

૭૭૦ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઈ જોડો પેહેરે તો તે જમણા પગથી શરૂ કરે. અને જ્યારે તે કહાડે તો ડાબા પગથી શરૂ કરે. † અને તે જોડાએ કે બંને જોડા સાથે પેહેરે અથવા બંને સાથે ઉતારે (એટલે આવી રીતે નહીં કરે કે એક પગમાં જોડો પહેરે અને બીજાને પગ ઉઘાડો હે.ય. કેમકે એમાં તકલીફ પણ છે અને ખરાબ પણ લાગે છે.)

૭૭૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલાહ બીન ઓમર રદી, થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે અફસાહ કોઈ કામ ઉપર અજળ નામે છે તો જેટલાં તે કામમાં હોય તે સર્વને લાગે છે. ફરી કિયામતમાં પોતાના અમલો કરની) પ્રમણે ઉડાવાશે.

ફાયદો એટલે જ્યારે કોઈ કામ ઉપર અજળ આવે છે તો નેક અદ સર્વ હલાક થાય છે. ફરી નેકો ઉપર આ અજળ માત્ર દુન્યામાં જ હોય છે, આખેરતમાં નેક લોક પોતાની નેકીયોનો સ્વાબ પામશે. નેક લોક અજળમાં એટલાં માટે સપડાય છે કે તેઓએ પોતાની કામને ગુનાહોથી કેમ નહીં રોક્યા અને જે તેઓ કશું નહીં માનતા હતા તો તેઓમાં કેમ રહ્યા.

૭૭૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ સ્ત્રી પોતાના પતીના ઘરથી ખોદાની રાહમાં કોઇને ખાણું આપે છુટાવવાની રીતે નહીં, તો જે ખરચ કરે છે તેનો તેણીને અદલો મળે છે

* આમીનના અર્થમાં વપરાતો શબ્દ ગુજરાતીમાં “તથાસ્તુ” છે. ગુ. મો.

† ઇબ્નુલ જોઝી (રહ) ખિતાબ અબકયામાં લખે છે કે જે માણસ એવી ટેવ રાખશે તેને તીક્ષ્ણ (તેહાલ)ની બીમારી નહીં થશે. ગુ. મો.

અને તેના પતીને કમાવાનો અને ખજાનચી (બંડારી) ને પણ તેટલોજ સવાળ થાય છે. કોઈ કોઈના સવાળને ઘટાડું નથી. (એટલે ત્રણેને પૂરો સવાળ મળે છે.)

ફાયદો વગર હુડાવે એટલે એટલું નહીં આપે કે તેના છોકરાં જુએ મરે. અને આ સવાળ ત્યારે છે કે તેના પતીએ આપવાની મનાઈ કરી ન હોય.

૭૭૩ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ સ્ત્રી પોતાના પતીની કમાઈમાંથી વગર તેના હુકમે ખરચ કરશે તો તેણીને પતીના સવાળથી અડધા મળશે (વાંચો નાં ૫૭૪ની હદીસ)

ફાયદો વગર હુકમે ખરચ કરે એટલે તેણે આપવાની મનાઈ કે હુકમ કયો ન હોય.

૭૭૪ બાબારી (૭) તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈની ચમપલનો તસમા તુટે તો તેને ગાંડ્યા વગર બીજામાં ચાલે નહીં.

ફાયદો અરખનો જોડો માત્ર એક તલયાનો તસમાવળો થતો હતો ખજાનચી જેવા (ચમપલ) એક જોડો પહેરવાની મનાઈ એટલા માટે કરી કે કીચડમાં પડવાની બીહીક છે અને તકલીફનું કારણ છે અને ખરાબ પણ લાગે છે.

૭૭૫ બાબારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઈ બીજાણે આવ વ (એટલે સલા માટે) તો તેને જોઈએ કે બીજાણીને પોતાની લુંગીની અંદરની બાજુથી ઝટકે. કેમકે તેને જણાયું નથી કે તેના પછી તેપર શું પડ્યું છે. ફરી તે કહે બિરમેક રહબી વદઆતો જન્બી વ એક અરફેઓહુ ધન અમસકત નફેસી ફરહમહા વ ઈન અરસલ તહા ફહફજહા બેમા મહફજે બિહિસ-સાલેહીન*

@ પુરાના તુસબા તથા શરહ મશારેક જોતાં જણાય છે કે આ હદીસ માત્ર મુસલિમમાં છે ગ્રા. મો.

* અર્થ—ઓ મારા પરવરદિગાર તારા નામની સાથે મેં માફ પાંજર (પાસહી) ચુક્યું અને

ફાયદો સુનત આ છે કે સ્ત્રી વળા પ્રથમ બીજાણીને ઝટકે કે જોથી કોડા મોકડા ધૂળ કચરો દૂર થાય. ફરી આ દોઆ પઢે. અને કિબ્લાની તરફ મોં કરીને સૂવે. બીજાણીને ઝટકવું વિશેષ કરીને અધારામાં ઘણી ડહાપણની વાત છે.

૭૭૬ બાબારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ સ્ત્રી પોતાના ખાવિન્દના બીજાણીને તજીને રાતમાં સૂશે (એટલે ખાવિન્દથી રીસાધને) તો સવાર સૂધી ફિરક્તા તેણીપર લખ્યત કરે છે.*

ફાયદો એટલા માટે લખ્યત કરે છે કે સ્ત્રી ઉપર તેના પતીની તાબેદારી અને તેને પુરા રાખવા ફરજ છે.

૭૭૭ બાબારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલાહ બીન આમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું ખરીદ કરે તો તું કહી દે કે મને ઘોકો નહીં આપવો દગાઆજ નહીં કરતી.

ફાયદો લોકોએ હજરત (સલ) ને અરજ કરી કે ફલાણો આદમી બોલો છે. વેચાણમાં

તારા મદદથી તેને ડહાવારા. જો તું મારા જીવને રોકે (એટલે નીન્દા મારું) તો તેપર રહમ કર. અને જો તેને ડાઢ (એટલે જીવતો રાખે) તો તેની સમ્માળ રાખ. (શુનાહોય અદાબોથી) તે ચીજની સાથે કે તું મારા લોકોની સમ્માળ કરે છે." આ દોઆમાં કુરાનની આયાત અહીંહો યતવફફલ અનફોસ ઈય્ય ના મજ્મુઅ તરફ ઈશારો છે. ગ્રા. મો.

* આમાં આ વાતની દલીલ છે કે ખાવિન્દને ગુરસે કરવું તે ખોદાને ગુરસે કરવાનું કારણ છે. અને જ્યારે શહવત પૂરા કરવામાં નાફરમાની કરવાનો આવો હાલ છે તો ફીની બાજતમાં ખાવિન્દને નારાજ કરવાનો કેવો હાલ થશે? અને ખાવિન્દ જે નામનો માલિક છે તેના નારાજ કરવામાં ફિરશતાઓની લાનત મળે છે તો ખરેખરો માલિક અહીંહો નાખુશ કરનારની શી હાલત? ખોદા મારાથી રાજ રહે અને તેને પુરા કરવાના કામો મારેથી હવે. ગ્રા. મો.

જો આ રાખસનું નામ હિબ્બાન બીન મુનકેલ છે. ગ્રા. મો.

ધોકા ખાય છે (ફરેખમાં આવી જાય છે.) તેનું નુકસાન થાય છે. હજરતે (સદ્ર) તેને મના કરી કે તું ખરીદી નોકર. તેણે કહ્યું કે આ મારાથી છુટશે નહીં. ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી, કે ખરીદતી વેળા તેને કહી દીધા કર કે મને ધોકા નો આપ. એટલે જો મને ધોકા આપશે તો તે મીઠા પાછી ફેરવવામાં આવશે. તો જાણે પસંદ પડવાની શરતે ખરીદવું થયું.

૭૭૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અખદુલાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે સદ્ર ફરમાવ્યું કે જ્યારે સૂર્યની કાર નીકળે તો નમાઝ નો પઢો, નીકળી આવે ત્યાં સુધી વાર લગાડો. અને જ્યારે સૂર્યની કાર ડુબે તો તમે નમાઝ નો પઢો અને ડુબવા સુધી વાર લગાડો.†

ફાથેહ સર્વોદય તથા સ્પર્શિત વેળા નમાઝ પઢવી હરામ છે.

૭૭૯ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સદ્ર) ફરમાવ્યું કે જ્યારે બે પર્લાફા (અથવા બે બાદશાહ) માટે એમ્મત લેવાય તો તેમાંના બીજાને કતલ કરશો (એટલે જ્યારે તે સામે થાય ત્યારે.)

ફાથેહ એટલે જ્યારે એક ઇમામની મુસલમાનોએ એમ્મત કરી હોય અને પોતાનો સરદાર તેને બનાવ્યો હોય તે પછી બીજા મુસલમાનોએ બીજા ઇમામથી એમ્મત કરી હોય તો બીજા ઇમામની ઇમામત ખાતેજ છે. એક શહેરમાં હોય અથવા બે શહેરમાં, દારૂ ઇસ્લામ નાનું હોય અથવા મોટું હોય. પ્રથમ ઇમામની ખમર સાંભળાને એમ્મત થઈ હોય અથવા નાવાકરીથી (એટલે ઇમામ એકજ હોયો જોઈએ) અને આ જ હજરતે (સદ્ર) ફરમાવ્યું કે “બીજા ઇમામને કતલ કરો” એટલે તેને મરદું ગણો તેની તાબેદારી નો કરો. તેનો હુકમ ચાલવા નો દવ. અને જો બીજો ઇમામ પોતાની ઇમામત નહીં છોડે અને લડે તો તેને કતલ કરો. કારણ કે બે હકીમ થવામાં મોટા મોટા ખમિયા (ફિસાહ) છે. પરખ્યાત કહેતી છે કે બે તલવારો એક મયાનમાં સમાતી નથી. અને બે બાદશાહ એક મુલકમાં રહી શકતા નથી. અને જો એકી વેળા (સાથે સાથે) બે ઇમામ

થયા હોય તો બંનેની ઇમામત દુરંસ્ત નથી, ફરી તે પછી જેના ઉપર માતખર ધણી લોકો એકે મતે થાય (ઇજમા કરે) તે ઇમામ છે. અને જો બે ઇમામ ધણી દૂર દૂર મુલકોમાં હોય જેમકે એક પૂર્વમાં અને એક પશ્ચિમમાં કે એક મુલકથી બીજા મુલકમાં આવવું જવું મુશ્કેલ હોય અને એક બીજાની મદદ કરી શકતા ન હોય તો એવી સુરતમાં બે ઇમામ થવા પણ દુરંસ્ત છે. સાથેસાથ એમ્મત થઈ હોય અથવા આગળ પાછળ. સુનંત જમાઅતનો આ મબહુથ છે કે મુસલમાનો ઉપર વાજેખ છે કે પોતાનો એક ઇમામ નીમે. અને તેની તાબેદારી શરીઅત પ્રમાણે પોતા ઉપર વાજેખ જાણે, કે જેથી કાફિરો સાથે ઇમામ જેહાદ કરે. મુસલમાનો ઉપર કાફિરોનો ગલબે [જીત] થવા ન દે. બદકારો [ખરાબ ચાલનારાઓ]ને સજા કરે. શરીઅતના કાયદા ચાલુ કરે. કાંઈ જુલમ કરી નહીં શકે. મોહતાબે યતીમોની ખખર દ્યે. પણ શરત આ છે કે ઇમામ શરીઅતના હુકમો સારી રીતે જાણુતો હોય. બહાદુર અને કુશયાર હોય, કે જેથી સારી રીતે દેશ સમ્ભાળ કરી શકે લડાઈ બગાડે નહીં. કોરેશમાંથી થયો જોઈએ. કોરેશ સિવાય બીજી કાંઈ કામને ઇમામતમાં હક નથી. ઇમામતના બીજા મસલા વિસ્તારથી અકાએફ અને ફિકહની કિતાબોથી જાણુતો જોઈએ.

૭૮૦ મુસલિમમાં અબુ. સદ્ર [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સદ્ર) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કાંઈ બગાડું ખાય તો તે પોતાના મોને હાથથી બંધ કરે. કારણ કે શૈતાન ધુસી જાય છે.

ફાથેહ શૈતાનથી મતલબ ઇબ્રાહિમ દેનાર વસ્તુ

જોમકે બગાડમાં મો ખુલે છે એ એવકાર હાજે છે તો તે એજને કુપાવવા જોઈએ. વળી બગાડું મુસ્લીમાં આવે છે. અને જો ખુલ્લી રીતે મો ખાલીને બગાડું લેવામાં આવે તો તેની અસરથી ધણું ફરીને સાલવાળાઓને પણ બગાડું આવે છે તો તેઓને બચાવવા જરૂર છે. માટે મો પર હાથ રાખે. ફિકહમાં એ હાખું છે કે જે રાખસ બગાડું આવતી વેળા એવો ખીયાલ કરે કે પેગમ્બરોને બગાડું થતું નથી તો તે આવતું અટકી જાય છે. આ મો.

† ના. ૬૫૭ની હદીસ એ મબમુનના છે. આ મો.

છે જેમકે માંખી, મચ્છર, ધુળ, કચરા કે બહુ ખરે ખગાસુ લેતી વેળા એમાની કોઈ વસ્તુ ખુસી નબ છે. અથવા શૈતાનથી મતભ્રમ ખરેખરો શૈતાનજી, ખુસી નત્તે હોરો કારણ કે ખગાસુ પેટ બહુ ભરાયાથી આવે છે. અને વદનમાં સુસ્તી લાવે છે* તે વેળા સારી રીતે ધ્યાનદત થઈ શકતી નથી આ શૈતાનનીજ અસર છે.

૭૮૧ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ અતહિયાત પડે તો તે ચાર ચીજની અગ્રાહ પાસે પનાહ માગે. આવી રીતે કહે અગ્રાહુન્મ ધર્મી અહિજે એક મિન અબાએ જહમમ વ મિન અબાબિલ કબરે વ મિન કિતમતિલ મહયા વહ મરમતે વ મિન શરે કિતનતિલ મસ્તી-હિલ કજબલે† અને એક રિવાયતમાં છે કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ પાછલી અતહિયાતથી ફરાગત થાય તો તે અગ્રાહ પાસે ચર ચીજની પનાહ માગે. (૧) જહમમના અબાબી (૨) કબરના અબાબી (૩) જહમી અને મોતના કિતનાથી અને (૪) દબમલના કિતનાથી.

ફાયદો જહમીના કિતના તે આ છે કે આદમી યુનેહા કરે કાફિરોની અહલી થાજા ગરીમાઈ આવે. અથવા ધણી દોલત વધે જે એલ્લેને બુલ્લે અને મોતના કિતનાથી તે મોતના વખતની સાખીથી તથા અમતેમ અરખ થવી સુનત આ છે કે અતહિયાત અને દોરક પછી આ દોઆ પડે.

* એકમાલે ગુલમલીકા ખગાસામેત તરજુ મો. (સુત્રાકેના) મસા. કબાસામેત કબાસાથી સિફુ યા. મો.

† અર્થ—મો અગ્રાહ હુ તારી પનાહલ હ જહમમના અબાબી અને કબરના અબાબી અને જહમી તથા મોતના કિતનાથી અને દબમલના બુરા કિતનાથી** આ દોઆ બોખારી, મુસલિમ, અબુહા-હક અને નસાઈમાંથીજ રિસે પણ અમલેથી અને મે મુલખાલી કાલકા સુત્ર મિન્દોમાં તરજુમ અહિત લખીએ. હાક મો.

* અને મરમ પછીના કિતના પણ એમાં સમાય છે. યા. મો.

૭૮૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા તથા અણુ સફિ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ ખખારીને થુકે તો પોતાના મોની સામે અને સીધે તરફ નાખે નહીં પણ તે પોતાને ડાબે તરફ થુકે અથવા ડાબા પગની નીચે થુકે.*

ફાયદો એક વખત હજરતે (સલ) કિયસાની દિવાર તરફ થુક લાગેલું જોયું તેને ઠીકરાથી ખુરચી નાખ્યું ફરી આ હદીસ ફરમાવી. નમઅમાં કિયસા તરફ થુકવું એટલા માટે મના થયું કે નમાઝી ખેદથી અરબ ગુજરે છે અને સીધે તરફ નિકળે શિરસ્તો છે. હજરત (સલ) ના વખતમાં મસજીદમાં બીજાણા નહોતાં માટે પગની નીચે થુકવાને ફરમાવ્યું. આ વખતમાં નમાઝ પઢતાં થુકે આવે તો કપડામાં થુકે કેમકે બીજી રિવાયતમાં કપડાનું વર્ણન પણ આવ્યું છે.

૭૮૩ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે મુમીન બદો અથવા મુસલમાન બદો વોળુ કરે છે ફરી પોતાનું મો ધોએ છે તો દરેક યુનેહ જે તેણે આંખથી જોયે છે તે પાણી પડવાની સાથે અથવા પાણીનાં છેલ્લા ટીપાની સાથે નીકળે છે. અને બ્યારે તે પોતાના હાથ ધોએ છે તો દરેક યુનેહ જે તેણે હાથથી પકડીને કર્યો છે પાણી પડતાની સાથે અથવા પાણીના છેલ્લા કતરાની સાથે નીકળે છે. અને બ્યારે તે પોતાના પગને ધોએ છે તો દરેક યુનેહ જે તેણે ચાલીને કર્યો છે તે પાણીની સાથે અથવા પાણીના છેલ્લા ટીપા સાથે નીકળે છે. તે એટલાં સુધી કે તે યુનાહોથી પાક સાફ થાય છે.

ફાયદો આ હદીસમાં વોળૂની ફજલ છે. આથી જખાયુ કે વોળૂથી યુનાહ દૂર થાય છે. એટલે નાહલા યુનાહ અને મોટા યુનાહ તોખાથી માફ થાય છે.

૭૮૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાબેર [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ જુમઆને દિવસે

* એને અહલી હદીસના. ૩૦૩ ની આવી ગઈ છે. યા. મો.

આવે અને ધર્મામ (ખુતયા માટે) નીકળી ચુક્યો હોય તો તેને બે રકમ્મત પઢવી જોઈએ.

ફાયદો આ હદીસ ધર્મામ શાઈઈ (રહ) ની દલીલ છે કે બે રકમ્મત તહિયતુલ મસજીદ પઢવી ફરસ્ત છે અગર બે ધર્મામ ખુતબો પઢતો હોય. ધર્મામ આજમ [રહ]ના મજહબમાં ખુતબા વખતે કોઈ નમાઝ ફરસ્ત નથી. ખુતબાનું સંબંધનું ફરજ છે. સુનત કરવામાં ફરજ તજવું પડે છે. અને બીજી રિવાયતમાં આવ્યું છે કે ન્યારે ધર્મામ ખુતબા માટે નીકળે તો કોઈ નમાઝ અને કોઈ વાત કરવી ફરસ્ત નથી.

૭૮૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે રમજન આવે છે તો જનતના દરવાજા ખોલાય છે અને જહનમના ખારણા બંધ કરવામાં આવે છે અને શૈતાન સાંકળોમાં જકડાય છે. @

ફાયદો આ હદીસમાં રમજનની બરકત તથા ફજલતનું વર્ણન છે. કારણ કે ન્યારે માણસે રોજે રાખ્યો અને પેટ ખાલી થયું ધણી ગુનાહોથી બચ્યો તો અશ્વાહની રહમતનો જેશ થયો જનતના ખારણા ખુલ્યાં જહનમ નકામી થઈ, અને શૈતાન બંધ થયા. કારણ કે શૈતાનનો ધણો કાળુ આદમી ઉપર પેટ ભરવામાં થાય છે અને ધણું કરીને બેનમાઝીઓ પણ રમજનનાં રોજ રાખે છે અને નમાઝ શરૂ કરે છે આ

@ જો કોઈ એમ કહે કે ન્યારે શૈતાનો જકડાય છે તો ફરી રમજનમાં ગુનાહ અને બદી કેમ થાય છે? તો તેનો જવાબ આ છે કે શૈતાનો દરરોજ વસ વસો કરવાથી જકડાતા નથી પણ જે રમજનના રોજ દાર રોજની શરતો પ્રમાણે તથા તેના હુકા પ્રમાણે રોજ રાખે છે તેઓથી રોકાયેલા છે. એજ માટે એવા રોજદારથી બદી થતી નથી. બીજે જવાબ આ છે કે દરેક રોજદારથી તેઓ રોકાયેલા છે. પણ ગુનાહના કારણે શૈતાન રિવાય બીજા પણ છે. જેમકે ખુરી ખાહશો નહારી સોહબત વગેરે. અને થઈ શકે છે કે આ શૈતાનોથી મતલબ મોટા શૈતાનો હોય જેમકે બીજા હદીસમાં મરફુશ શયાતી નનો શબ્દ છે. તો મોટા કેદમાં હોય અને નાકલ યોથી ફિસાદ થતો હોય ગા. મો.

પણ શૈતાનના કેદ થવાની દલીલ છે. મતલબ કે રમજનની બરકતમાં કંઈ સન્દેહ નથી.

૭૮૬ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંના કોઈ જાજરૂએ બેશે તો તે કિંમતને મોં કરે નહીં અને ન તેને પીડ કરે.*

૭૮૭ મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે પુરૂષ સ્ત્રીની ચાર શાખોમાં બેસે અને પુરૂષની ખતનાની જગ્યા સ્ત્રીની ખતનાથી લાગે તો ગોસલ વાજેય થયું.

ફાયદો સ્ત્રીની ચાર શાખો એટલે બે પીંડલી અને બે જાંઘો એટલે માત્ર દાખલ કરવાથી ગોસલ વાજેય છે. મની નીકળે અથવા નહીં નીકળે. પ્રથમ હુકમ હતો કે ચૂગર મની નીકળે ગોસલ વાજેય નથી. આ હદીસથી તે હુકમ મનસુખ થયો છે. અને સર્વ ધર્મામોનો આજ મજહબ છે.

૭૮૮ મુસલિમમાં અબુદુલાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે અશ્વાહ આગલા તથા પછલાઓને કયામતને દિવસે ભેગા કરશે તો દરેક ગદર કરનાર દગાખાજને માટે એક અપડો ઉભો કરશે ફરી કહેવામાં આવશે કે ફલાણો તે ફલાણાના છોકરાની આ દગાખાજ છે.

ફાયદો એટલે જેણે ધર્મામની બેખત કરી ફરી વચન તોડ્યું તેને ખોદા કયામતને દિવસે સર્વને સામે ફજલત કરશે.

* ૭૮૯ મુસલિમમાં તલહા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે હું અટલાહના તરફથી કંઈ વસ્તુ બયાન કરું તો

* પણ જ-તે મોં કરીને બેશે અથવા પશ્ચિમે મોં કરીને બેશે. જ-તે મોં કરી પેશાબ પાઈખાને બેસવાને જેઓ ખુદ સમજે છે તેઓ બહેલ છે. ગા. મો.

† “અટલાહના તરફથી કંઈ વસ્તુ બયાન કરું” અને હદીસ ના. ૫૦૪ માં છે “ન્યારે હું તમને દીલ ની કોઈ બાબતનો હુકમ કરું” બંનેની મતલબ એક છે. જે હદીસમાં કંઈ હરામ હલાલ બયાન થયું હોય અથવા કોઈ કામના કરવા ઉપર સંબંધ કે

તમે તેને લ્યા કરો (એટલે તેપર અમલ કરો) કારણ કે હું કહી ખોદાને નામે જુદું કહીશ નહીં (એટલે ખોદાનો હુકમ પુગાવવામાં હજરત (સલ) મઅસૂમ છે. તેમાં ચુક પડવી ખરાબી આવવી અસંભવિત છે.

ફાયદો આ હદીસનો કિસ્સો આવી ગયો છે કે એક વાર હજરતે (સલ) અનસારીએને ખજુરીના નરના કુલ—માદા ખજુરીમાં નાખવાની મના કરી તે વર્ષ ખજુર સારી રીતે નહીં ફળ્યું ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે દીનમાં તમને મારી તાબેદારી કરવી ફરજ છે કુન્યાની મસલહત (કરોબાર) તમે પોતે સારી રીતે જાણો છો. ૧

જ્દ૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં માલિક ખીન હોવૈરેસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે નમાઝનો વખત આવે તો અન્ન દયા કરો ફરી તકબીર (ધકામત) કલા કરો અને તમે બેમાંના મોટા ધમામ થયા કરે” આ હજરતે (સલ) માલિક તથા તેના સાથીને કહ્યું હતું.

ફાયદો માલિક ખીન હોવૈરેસ (રદી)થી રિવાયત છે કે અમે બે માણસ હજરત (સલ) ની પાસે હજર થયા. ન્યારે અમે ઘેર જવાનો વિચાર કર્યો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસમાં જણાવ્યું કે સફરમાં પણ અન્ન કહેવી જોઈએ અને જમાઅત બે માણસમાં પણ થાય છે. અને ન્યારે ધલિમમાં સફરમાં હોય તો મોટી ઉમરવાળો ધમામ બને.

જ્દ૧ મુસલિમમાં જિમે સલમા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમે મૈયતની પાસે બેગા થાવ તો સારી વાત કહો. કારણ કે જે તમે કહો છો તેપર ફિરસ્તા આમીન કહે છે.

અન્ન થમાનું બયાન હોય તે સર્વ દીનની બાબતો છે. તસવીર પીચ્ચરના બ્યાનની હદીસ પણ દીનની બાબતોમાંથી છે કેમકે તેની મનાઈમાં અન્નનું બયાન છે. આ કાયદો યાદ રાખવાથી મેચરીયાના કેટલાક ધોકાનો બચાવ થઈ શકશે. આ. મો.

† આ હદીસનું કેટલુંક બયાન હદીસ નાં પગમાં થયું છે. આ. મો.

ફાયદો એટલે ન્યારે માણસ મરી ગયો તો તે વખત ફિરસ્તા હાજર હોય છે, તમારી વાત ઉપર આમીન કહે છે. માટે તેના વિષે સારી વાત કહો, દોઆ કરો. આથી જણાવ્યું કે મુરદા વિષે સારી વાત કરવી. તેને માટે દોઆ કરવી મુસ્તહબ છે. તેના છુરાં કામોને બ્યાન કરવું નહીં જોઈએ.

જ્દ૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમર ખીન આસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે હાકિમ હુકમ કરે (ફેસલો આપે) ફરી તેમાં બનતી રીતે કાશીશ કરે ને હીક રીતે ખરેખરે ફેસલો આપે તો તેને બે સ્વાબ છે (એટલે એક કાશીશ કરવાનો અને બીજો હીક વાત મેળવવાનો) પણ ન્યારે ફેસલો કરે અને તેના વિષે બનતી મહેનત હ્યે અને તેમાં ચુક કરે * (એટલે ખરી વાત તેને નહીં જણાવ્યું) તો તેને એક સ્વાબ છે. (એટલે માત્ર મહેનત કરવાનો.

ફાયદો એટલે ન્યારે હાકિમે અથવા કાજીએ કે.ઈ મુકદ્દમે બાનવામાં સારી રીતે વિચાર ચલાવ્યો અને કુરઆન હદીસ અને ધર્મમાંથી ઉગ્રમતથી તેનો ફેસલો કહાડ્યો તો જો તે હુકમ હીક છે તો તેને બે સ્વાબ છે. અને જો તેમાં ચુક છે તો એક સ્વાબ છે. કાશીશ કર્યા પછી ચુક થવામાં કશી પકડ નથી. એવીજ તરેહ જે મસલો કુરઆન હદીસ અને ધર્મમાંથી ઉગ્રમતમાં સાફ બયાન થયો નથી તેને કોઈ આલિમ મુજતહેદ પોતાના કેયાસથી કુરઆન, હદીસમાં વિચાર ચલાવીને કાઢશે તો જરૂર તેનો સવાબ મળશે. જો હીક મસલો છે તો બેવડો સ્વાબ છે. અને જો તેમાં ચુક થઈ છે તો એક સ્વાબ છે. પણ એવી શરતમાં કે તે ધર્મતેહાદની લિખાતે રાખતો હોય. ધર્મતેહાદ કરવાની શરતો ઓસુલે શીકહમાં વર્ણવેલી છે. ધર્મતેહાદ કરવો દરેક આલિમનું કામ નથી એને માટે ધણો ધલિમ તથા સારી હુશીયારી જોઈએ. એજ માટે અહલે સુનતમાં ચાર મુજતહેદ ધમામોના મજહબ મુકરર થયા છે. તેઓની બરાબર અત્વાર સુધી કોઇને ધલિમ અને સમજ મળી નથી એમ છતાં તેમનો વખત હજરત (સલ)ના વખતથી ધણો પાસે હતો. જે હજર-

રતના વખતની રાહો રસમ, આદત, અને તે વખતની બોલ ચાલનો તરિકો જે તે વખતના આલેખો સમજતા હતા તે આ વખતના આલેખોને સમજવું થણું કઠણ છે.

૭૬૩ મુસલિમમાં બખેર (રદી થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંના કે.ઇને ખરાબ સ્વનું દેખાય તો સૌતાનના ખેલની કે.ઇને ખબર કરે નહીં.

ફાયદો એટલે આદમીને હેરાન કરવા સૌતાન કે.ઇ નખળું સ્વનું દેખાડે છે તો તે કાઠને કહેવાની શી જરૂર.

૭૬૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે ઇમાનદારની રૂઢ નીકળે છે તો તેની આગળ બે ફિરસતા આવે છે તેને આસમાન ઉપર ચઢાવી લઈ જાય છે. (આ હદીસના રાવી) હમ્માદે કહ્યું કે હજરતે (સલ) અથવા અયુ હોરેરા (રદી)એ તે રૂઢની ખુશખોનું તથા કસતુરીનું વર્ણન કર્યું. અને આસમાનવાળા એટલે ફિરસતા કહે છે કે આ પવિત્ર રૂઢ જમીન તરફથી આવી છે અલ્લહ તારાપર તથા તારા દેહ કબર દોરફ મોકલે (રદમત કરે) કે જેને તું આપાદ રાખતી હતી. ફરી તેને તેના રખમ સૂધી લઈ જાય છે. ફરી અલ્લાહ કહે છે કે આપરી મુદત સૂધી (એટલે કેયામત સૂધી) લઈ જાઓ. અને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત બ્યારે કાફિરની રૂઢ નીકળે છે હમ્માદે કહ્યું કે હજરતે (સલ) અથવા અયુ હોરેરાએ (રદી) તેની બદખોનું તથા તેની લખનતનું વર્ણન કર્યું. અને આસમાનવાળા કહે છે કે આ નાપાક રૂઢ જમીન તરફથી આવી છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ફરી હુકમ થાય છે કે એને પાછલા દહાડા (એટલે કેયામત) સૂધી લઈ જાઓ. અયુ હોરેરા (રદી) કહે છે કે ફરી રસુલુલ્લાહે બારીક કપડાને કે જે આપની પાસે હતું તે પોતાના નાક ઉપર આવી રીતે મુક્યું. (એટલે હજરતે તે કાફિરની રૂઢની બદખોનું ખાલ કરીને કપડાથી નાક બંધ કર્યું.)

ફાયદો આ જે હુકમ થયો કે તેને કેયામત સૂધી લઈ જાઓ એટલે ઇમાનદારની રૂઢને ઇમાનદારોનાં સારો કેડાણમાં રાખો જેનું નામ

ઈલીયીન છે. અને કાફિરોને કાફિરોની ખરાબ જગ્યાએ રાખો. જેનું નામ સિજ્જત છે.

૭૬૫ મુસલિમમાં અબુદુદ્દાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કાન્યુ ચામકું મસાલા વગેરેથી સાદ થયું (દેખાગત થયું) તો તે પાક થયું.

ફાયદો ઇમામ અબ્બાસ (રહ)નો એજ મત છે કે માણસ અને જીવંત સિવાય સર્વ ચામકાં દેખાગત અને સાદ કરવાથી પવિત્ર થાય છે. આદમીનું માન અને જીવુઓની લીધે અને જીવંત નાપાકીને લીધે. અને ઇમામ શાફે (રહ)ની તજવીજ કુતરાનું ચામકું પણ કોઈ રીતે પવિત્ર થતું નથી.

૭૬૬ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ મસજીદમાં દાખલ થાય તો તે બેસત્રા પેહેલાં બે રક્ઝત ત્રામક પડે.

ફાયદો આ નમાઝનું નામ તહિમતુલ મસજીદ છે. સુનત આજ છે કે પ્રથમ તહિમતુલ મસજીદ પડે ફરી મસજીદમાં બેસે. આ હદીસથી સાદ જણાયું કે આ જે કેટલાક લોકોની દેવ છે કે પ્રથમ બેસે છે વિશેષ કરીને જીમઆનું દિવસે ફરી તહિમતુલ મસજીદ પડે છે તે નહીં જમ્મએ.

૭૬૭ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા અથવા અયુ આસેદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંનો કોઈ મસજીદમાં જાય તો કહે અલ્લાહુરુમ્ ફનાહલિફા અમ્મનનામ રહમતેકેઅલ્લાહે અબ્બારે નીકળે તો કહે અલ્લાહુરુમ્ ઇન્ની અસમાલોક મિલક ફદલેકે.

ફાયદો મસજીદમાં જતી અને નીકળતાં આ દોઆ પઢવી મુસ્તહબ છે.

૭૬૮ મુસલિમમાં બખેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈ

* અર્થ-ઓ અલ્લાહ તું મારે માટે તારી રહમતના દરવાજા ખોલ શા. મી.

@ અર્થ-ઓ અલ્લાહ અમીર તારે તારી રહમત માં છ. યા. મી.

પુરૂષ પોતાના ધરમાં જાય અને જતાં અશ્વા-
હનુ નામ ક્યે અને ખાતાં અશ્વાહનુ નામ
ક્યે : તો શૈતાન બીજા શૈતાનોને કહે છે કે તમારે
માટે (આ ધરમાં) વસો કરવાનું કે વાળું ; કર-
વાનું નથી. અને જ્યારે તે ધરમાં આવે અને
દાખલ થતાં અશ્વાહની યાદ નહીં કરી તો શૈતાન
કહે છે કે તમને રત વાસો મળ્યો છે.
અને જ્યારે ખાતી વેળા પશુ અશ્વાહનુ નામ
નહીં લાધું તો તે કહે છે કે તમને વાસો અને
વાળું બંને મળ્યાં.

કૃષ્ણદેવે એટલે ધરમાં પેસતાં અને ખાણું
ખાતાં બિરિમશ્વાહ કહેતા તે શૈતાનને માટે
ધરમાં તથા ખાણામાં રોકાણુ છે. બિરિમશ્વાહની
બરકતથી શૈતાન ધરમાં દાખલ થતો નથી અને
બિરિમશ્વાહ નહીં કહેવાથી શૈતાન ખાવામાં
સવમાં ભાગ ભરે છે.

૭૯૯ મુસલિમમાં સોહેબ બીન સેનાન (રદી)
થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું કે
જ્યારે જનતવાળા જનતમાં દાખલ થશે તો
અશ્વાહ તમાલા કહેશે, તમે કાંઈ વસ્તુ ધન્ય છે
છો હું વધારે કરે. તો જનતવાળા કહેશે શું તે
અપમાન મોં ઉઠાવ્યા નહીં કર્યાં ? શું તે અમને
જનતમાં દાખલ નહીં કર્યાં ? અને અમિથી
અમને મુક્તિ નહીં આપી ? હજરતે (સલ) ફર-
માયું કે ફરી પડકું પુલી જશે ત ફરી તેઓને
પોતાના પરવરદિગાર તરફ નજર કરવાથી વધારે
ખારી કાંઈ ચીજ અપાશે નહીં.

કૃષ્ણદેવે આ હદીસથી જણાવું કે જનતમાં
ધર્માનુદારીને બે મિસલ અશ્વાહની દીદાર મળશે.
અને જનતની કોઈ નેઅમત કે લજ્જત તેની
બરાબર નથી. સુનત જમાઅતનો અજ મજ-
હબ છે. જે કોઈ આ નેઅમતથી અલાય છે
જેમકે મોઅતજલા રાફી ખારી તેઓ નકાર
કરે છે.

૮૦૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ
[રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું

કે જ્યારે તમારામાંનો કોઈ દોઆ કરે તો માંગ-
વામાં મતલબ મળવાનું યકીન કરે. અને કદી
એમ કહે નહીં કે ઓ અશ્વાહ જે તું ચાહે તો
મને આપ.* કારણકે ખોદા પર કાંઈ જબર
કરનાર નથી કે કબૂલ કરતાં રોકાણુ કરે. (એટલે
તેને કબૂલ કરતાં શું બેધએ.)

૮૦૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું
કે જ્યારે કાંઈ પુરૂષ પોતાની સ્ત્રીને બીજાણુ
તરફ બોલાવે ફરી તે ના પાડે ને તે ગુસ્સામાં
રાતના સ્થ રહ્યો તો સવાર થાય ત્યાં સુધી
ફિરસ્તા તેણી પર લાનત કરે છે.

૮૦૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું
કે જ્યારે તમારામાંનો કાંઈ વલીમા (શાદીના
ખાણું)માં બોલાવય તો ત્યાં તેને આવવું બેધએ.

કૃષ્ણદેવે વલીમા તે ખાણાનું નામ છે કે
જે નિકાહ પછી જ્યારે પાયડી ધણીને ઘેર આવે
તો તે વેળા સગાંઓ ને દોસ્તાને બેગા કરીને
ખવરાવે. વલીમાનું ખાણું સુનત છે હજરત (સલ)
તથા સહાબા કરતા હતા. કેટલાક આજમાની
નજદીક વલીમામાં જવું વાળેય છે. નહીં જશે
તો યુનેહગાર થશે. અને કેટલાકની નજદીક મુસ્ત-
હબ છે. ખાણું કંઈ અગત્યનું નથી જે કંઈ
ઉજર હોય તો નખાય.

૮૦૩ મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા (રદી)થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું કે જ્યારે
તમારામાંનો કાંઈ ખાણુ માટે નોતરાય અને તે
રોજદાર હોય તો—હું રોજદાર છું—એમ કહેવું
બેધએ.

કૃષ્ણદેવે એટલે નફલ ઇબાદતનું છપાવવું
બેહતર છે. પશુ દઅવતમાં બહેર કરે. એટલે
રોજને કારણે મને ઓજર છે—નહીં તો હું ખાતે.
કે જોથી તેને દુઃખ નહીં થાય.

*ફરકે એમાં તે ચીજ મેળવવાની બેપરવાઈ
જણાય છે. ડા. મો,

† તોહફાવાળા કહે છે કે આ હદીસ અબુ
હોરૈરાથી નહીં પણ અબુસલાહ બીન ઓમર (રદી)
થી રિવાયત થઈ છે. ડા. મો.

* † એટલે અશ્વાહને બેવાનું રોકાણુ દૂર થશે
અને તેઓ તેને બેશે. બિદાએ જેમ અને દુન્યામાં
અગણીત નેઅમતોથી નંબાંક્યા છે તેમ આખરેતમાં
તેના દીદારથી પણ તવાજે. આમીન. ડા. મો.

૮૦૪ મુસલિમમાં અયુ હોરરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ નોતરાય તો નોતરે સ્વીકારવું જોઈએ. ફરી જો તે શબ્દ હોય તો દાવત કરનારને દોષ્યા કરે, અને જો બે શબ્દ હોય તો ખાણું ખાય.

ફાયદો એટલે દાવતને રદ કરવી હરામ છે ખાવામાં ઉતરે હોય તો અખતાર છે. પણ જો દાવતમાં કંઈ બિદઅત હોય જેમ કે નાચ રાગ (વગેરે) અને જો એના જવાબ બંધ પડે તો જરૂર જાય. અને જો જવાબ બંધ પડતું ન હોય તો ન જાય. આ ઉપરથી દાવતને રદ કરવી ફરિસ્ત છે.

૮૦૫ મુસલિમમાં જાહેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ અજુગમતુ રવંનું જુએ તો તે ડાબી બાજુએ ત્રણ વાર યુકે અને રોતાનથી ખોદા પાસે ત્રણવાર પનાહ માગે. (એટલે અહીંને બિદલાહ સિનશ રોતાનર રજીમ કહે.) અને જે કરવંદ સંતા હોય તેને બદલ.

ફાયદો એટલે ગમ અપનાર અજુગમતુ રવંનું રોતાન તરફથી છે. આ હદીસ પ્રમાણે અમલ કરશે તો તેની તુકસાના તથા વસવસે દૂર થશે.

૮૦૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરરા (રદી)યા રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંના કોઈ ના પંસદ રવંનું જુએ તો ઉભે થાય અને નમાઝ પઢે અને તે જવાબની વાત કાઢતે કહે નહીં.

ફાયદો એટલે જો નાપસંદ જવાબ જુએ અને દિલમાં તેના વિષે કંઈ દગદગી ઉત્પન્ન થાય તો આ તદ્દખીર છે કે નમાઝ પઢે અને ખોદાયા દોષ્યાએ ખેર કરે. કારણ કે ખોદાના હુકમ સિવાય કોઈ વાત થઈ શકતી નથી અને અજુગમતા જવાબનું કહેવું આ માટે મના છે કે નાદાન લોકો તેને સાંભળીને ખોદા જાણે કેવો વસવસો નાખે. અને બીજી રિવાયતમાં છે કે જો સારો જવાબ જુએ તો દાના દોસ્તને કહે કે તે સારી તઅખીર (જવાબની સારી મતલબ) કહે અને ધુરો જવાબ કાઢતે કહે નહીં.

૮૦૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આમેશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તું એવા લોકોને જુએ કે જેઓ મોતશાબેહાત આપતોની પાછળ લાગે છે તો તેઓ નેજ લોકો છે કે જેઓનું નામ ખોદાએ લીધું છે. તો તમે તેઓથી બચો. (એટલે તેઓની સંગતથી અલચ રહો.)

ફાયદો કુરઆન શરીફની આયતો બે તરફની છે (૧) મોહકમ અને (૨) મોતશાબેહ. મોહકમ તે છે કે જેની મતલબ સાફ ખુદી હોય. અને મોતશાબેહ તે છે કે જેના મતલબ સમજવામાં ઘોઠો પડે. ખુદી મતલબ ન હોય મોહકમ આયતો કુરઆનની મુળ છે તે પરજ અમલ કરવાનો હુકમ છે. અને મોતશાબેહ આયતો માં લાગવાનો અને તેને ઉડાણથી દરયાફત કરવા તો હુકમ નથી. કુરઆનમાં અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું છે કે જેઓના દિલમાં કપટ અને યુમ રાહી છે તે લોકજ મોતશાબેહ આયતની તપાસમાં લાગે છે. તો હજરત [સલ્] ફરમાવ્યું કે જે મોતશાબેહ આયતની તપાસમાં ઉતરે તે લોકો કપટ અને યુમરાહી વાળાઓમાંથી છે જેઓનું નામ ખોદાએ કુરઆનમાં લીધું છે. અને નિશાની બતાવી છે. તેઓની સંગતથી દૂર રહો કે તેઓના ધુરા સંગની અસર તમને નહીં લાગે. મુસલમાનો પર વાજબ છે કે સંધળા કુરઆન પર ઈમાન લાવે મોહકમ આયત ઉપર અમલ કરે અને મોતશાબેહ આયતની મુળ મતલબ ખોદાને હવલે કરે. જે વાતને હિંમતવળો માલિક મનાં કરે તેની તપાસમાં શા માટે ઉતરીએ, અને ખોદાના કાપમાં સપડાઈએ.

૮૦૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમિર ખીન રબીઆ ખીન સોમામા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમે જનાઝને જુઓ તો તમારે આગળ વધી જાય ત્યાં સુધી ઉભા ચાઓ. આ હદીસ મનસુખ છે.

ફાયદો પ્રથમ આ હુકમ હતો ફરી હજરતે (સલ્) બંધ પાડ્યો.

૮૦૯ મુસલિમમાં અયુ હોરરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમે કોઈ પુરખને જુઓ કે તે કહે છે "લોકો

હવાક થયા" તો લેખાળી તે વખતે હવાકીમાં છે. અથવા તેણે લેખાળે હવાક કર્યું.

ફાયદો આ હદિસની એ મતલબ છે એકતો આ કે લેખાળે ખોણની રહમતથી નિર્માણ કરે અને કહે કે લોકો પોતાના યુનાહોથી હવાક થયા. ખમીત દોજખમાં પડશે કદી બખશીશ થશે નહીં. તો ખરું જોતાં આ શખ્સ પોતે બરબાદ થયો. કાંરણ કે લેખાળે રહમતથી નાહમેદ ક્યાં અને બંદગીથી છોડાવ્યા. અને બીજી મતલબ આ છે કે લેખાળી એમ અને ધુરાઈ બ્યાન કરે અને કહે કે લોકો નાશ પામ્યા તો ખરું જોતાં એ પોતે નાશ થયો. કે લેખાળી નિન્દા કરી, અને પોતાને બેહતર સમજ્યો. ઇમામ માલિક (રહ) કથું છે કે જો લેખાળાં યુનાહ અને સુસતી જોઈ ને અફસોસથી એમ કહે કે હાય યું લેખાળ બગડી ગયા છે બરબાદ થયા છે તો કંઈ દોશ નથી. અને જો આ વાત ગરરથી કહે, પોતાને બેહતર સમજે અને સર્વને હવાક ગણે તો આ હદીસ પ્રમાણે કની દુરસ્ત નથી.

૮૧૦ મુસલિમમાં અણુ હોરરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમે રમળનનાં ચંદ્ર જુઓ તો રોજી રાખો. અને બ્યારે તમે તેને (એટલે ઈદના ચંદ્રને) જુઓ તો રોજી ખોલો. અને વાંદળા થાય તો ત્રીસ દિવસ (રમળનના) રોજી રાખો.

૮૧૧ મુસલિમમાં ઉક્રમે સહમ્મા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમે જીવ હજરતો ચંદ્ર જુઓ અને તમરામાંનો કાઈ કુર્યાની કરવાનો વિચાર રાખતો હોય તો તે પોતાના વાળ અને નખ રોકી રાખે (એટલે વળ અને નખ કપે નહીં.)

ફાયદો ઇમામ અહમદ (રહ)નો આજ મજહબ છે કે ચંદ્ર જુએથી કુર્યાની કરનારને વાળ અને નખ કાપવા હરામ છે. અને સાફિહ તથા માલિક (રહ)ની મજહબ મકરહ છે. આને ઇમામ આજમ (રહ)ની મજહબ મકરહ છે. *

૮૧૨ મુસલિમમાં અણુ સમલખ્યા ખોણની (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે યું પોતાના તીરથી શિકાર કરે ફરી ને

શિકાર તારાથી માએમ થાય (એટલે ધુપી બપ અથવા નહાસી બપ) ફરી તે તને મળે તો બનાં સધી બદખો નહીં આવે તું તેને ખા.

ફાયદો તીર અથવા શિકારી કુતરાથી શિકાર જખમી થાય અને કેથે નહાસી બપ તો જો શિકારી તેથી નાહમેદ થઈને બેઠો ન હોય હુંદતાં તેને મરણ મળે તો ઇમામ આજમ (રહ)ની મજહબ આ શરતથી શિકાર હલાલ છે. અને નહીં તો હરામ છે. અને ઇમામ માલિક (રહ)ની મજહબ જો તેજ દિવસે મળે તો હલાલ છે. અને બીજી ત્રીજે દિવસે મળે તો હરામ છે, અને બદખોદર ગોસ્ત ખાવું હરામ નથી. પણ મકરહ છે.

૮૧૩ મોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારામાંના કાઈની લોંડી બ્યલિયાર કરે ફરી તે બ્યલિયાર પ્રગટ થાય (તેણીના ઈકરરથી અથવા શાફીથી) તો તે તેણીને હદ મારે (એટલે પચાસ ફેરડા). અને તેણીને ઝણકી કે મેણ નહીં મારે. ફરી જો તે બ્યલિયાર કરે તો ફરી તે તેણીને હદ મારે અને તેને ઝણકી નહીં મારે. ફરી જો તે ત્રીજવાર બ્યલિયાર કરે તો તેણીને એક વાળની દોરડીને બદલે પછી વેચી નાંખે (એટલે પૂરી કીમતનો ખ્યાલ કરે નહીં જેટલે વેચાય વેચી નાંખે) અને એક રિવાયતમાં છે કે તેણીને ચોથી વાર વેચે.

ફાયદો અરબની દરુર હતી કે તેઓ લોંડીઓના બ્યલિયારને એમ જાણતા નહોતા. માત્ર ઝણકી ધુપકી ઉપર દાલતા હતા. જેમકે ધણી બચ્ચા હિન્દુસ્તાનમાં થાય છે. તો ફરમાવ્યું કે માત્ર ઝણકી ઉપર ન દાત્રા કરો. પણ તેણીને ખોદાના હુકમ પ્રમાણે હદ માર્યા કરો. લોંડી યુત્રામને લાજ ખોદી હોય છે, ધુપકી તેઓને લાલકરક નથી. ઇમામ સાફિહ (રહ)નો આજ મજહબ છે કે માલિક પોતે વગર હકિમનો

* કેમકે રમુલહવાદે ખોરી શરયક ખાધી છે જેમકે મિરાયત, શરહ મશારકે મગરેમાં છે. પણ જો એવી બદખો થઈ હોય કે તના ખાવામાં મુકસાતનો દર હોય તો તેને ખાવું હરામ છે. આજમ.

* પણ નહીં મધાલ્લા મુરહુબ છે. યા. ખા.

હુકમ મેળવે લોડી યુદ્ધમને હદ મારે. અને ઈમામ આજમ (રહ)ની નજદીક હાકેમનો હુકમ લઇને મારે.

૧૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમે સુકાળની મોસમમાં સફર કરો તો જાંટને જમીનથી તેનો હિસ્સો આપો. (એટલે મજલ ઉપર ઉતરતાં જાયોને જમીનમાં ચરવા માટે છોડા કરો.) અને બ્યારે તમે દુકાળના વર્ષમાં સફર કરો તો જાંટનો કસ રહે એટલે જલદીથી સફર પૂરી કરો. (એટલે જાયોના હાડકાનો ચીક સુકાઈ ન જાય તેની તાકત પૂરી નહીં થાય કે તમે મજલે પોહોંચી જાઓ. અને મોટી મોટી મજલો કરીને સુકી જાઓ. નીકળી જાઓ.) અને બ્યારે તમે પાછલી રાત્રે મજલે ઉતરો તો માર્ગોને છોડીને ઉતર્યાં કરો. કેમકે તે જનાવરોના આવજાવના માર્ગો છે. અને તે જનાવરનું રાતની વેળા રેકાણુ છે.

ફાયદો આ હદીસમાં હજરતે (સલ) સફરની હિકમતો બતાવી.

૧૫ મુસલિમમાં અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે બદો સિજદા કરે છે તો તેની સાથે સાત આંગળ સિજદા કરે છે. તેનું મોં બે હથેલી બે ધુંટણુ અને બે પગ.

ફાયદો મોં સિજદા કરે છે એટલે માથું ને નાક.

૧૬ મુસલિમમાં બરાઅ બીન આબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તું સિજદા કરે તો તારી હથેલીઓને જમીન ઉપર રાખ અને કે.ણીઓને (જમીનથી) ઉઘે રાખ.

ફાયદો એટલે સિજદામાં જમીન ઉપર કાણીઓને કુતરા કે હસાની જેમ રાખવી મકરૂહ છે.

૧૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમને અહલે કિતાબ (ખ્રીસ્તી, યહુદી) સલામ કરે તો તમે અલૈકુમ (એટલે તમારા પર) કહો.

૧૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ

હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમે તકબીર સાંભળો તો આહિસતાથી બોજની સાથે નમાઝ માટે ચાલો અને દોડો નહીં. ફરી જેટલી રકબત મળે તે પદો અને જેટલી ગઈ હોય તેને પૂરી કરો. ¶

ફાયદો આથી જણાયું કે જમાઅત માટે દોડવું મકરૂહ છે. કારણ કે દોડવામાં શ્વાસ ફુલે છે અને ચેનની સાથે નમાઝ થતી નથી. અને ઈમામ અહમદનો આજ મજહબ છે. અને કેટલાક એલમાઓની નજદીક પેહેલી તકબીરને માટે જલદી કરવી દુરસ્ત છે.

૧૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઓસામા બીન જૈદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમે કોઈ જમીનમાં પલેગ (ત.ઉન)નું સાંભળો તો ત્યાં નજનઓ અને જે જમીનમાં તમે હે.વ, અને ત્યાં પલેગ આવે તો ત્યાંથી નો નીકળો. ¶

ફાયદો જે મુલકમાં પલેગ હોય ત્યાં નહીં જાય. શા માટે પેતાને હલાકી અને બલામાં નાખે નહીં? અને જે તેજ દેશમાં પલેગ પડી હોય તો ત્યાંથી નહીં નહાસે ધીરજ રાખે અને ખેદ પર બરોસો કરે. અને ખોદાથી નહાસીને ક્યાં બચશે? હજરત આબેસા (રદી)થી રિવાયત છે કે પલેગમાં સખર કરનારો શહીદનો સ્વબ પામશે. અને ત્યાંથી નહાસનારો ક.ફિરોથી લગાઈની સફમાંથી નહાસનારની જેમ યુનેહગાર છે.

¶ “પૂરી કરો” ના રાખ્દથી જણાય છે કે મસજીદને જેટલી રકબત ઈમામ સાથે મળી હોય તે તેની પ્રથમની નમાઝ છે. કારણ કે એક વસ્તુ પ્રથમ થઈ હોય તેમાંની બાકીને પૂરી કરવું કહેવાય છે. આ. મા.

¶ આ મનાઈ થવાનું કારણ આ નથી કે તકદીરથી ઉલટી રીતે મરશો કે બચશો, પણ એવું કારણ આ છે કે લોકો ફિતનામાં નહીં પડે. તેઓ એવું નહીં સમજે કે આવનારના આબ્યાથી તેની હલાકી થઈ. અને ભાગનારને ભાગવાથી સુજિત મળી. વળી પલેગમાંથી નીકળવાની જે મનાઈ છે તે ભાગવાની મનાઈ છે પણ જે કોઈ કામસર નીકળે તો મનાઈ નથી. પલેગથી ભાગવામાં ઘણી આફતો છે. જે વિચાર કરતાં જણાશે. આ. મો.

૮૨૦ મુસલિમમાં અખદુલ્લાહ ખીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમે અબ્બાસ દેનારનો અવાજ સાંભળો તો જેમ તે કહે છે તેમ કહો. ફરી મારા પર દોરૂદ પઢો કેમકે જે શપ્ત મારા પર એક વાર દોરૂદ પડે છે તેના પર અલ્લાહ દશ વાર રહમત મોકલે છે. ફરી તમે મારે માટે અલ્લાહથી વસીલો માંગો. ખબીત તે એક ઉમદા કીકાણું છે જનતમાં. અને તે ખાદાના બદાઓમાં થી એકજ બદાને ચોગ્ય છે. અને હું આશા રાખું છું કે તે હજર અર્ધશ. તો જે કાંઈ મારે માટે વસીલો માંગશે એટલે અબ્બાસ પછી તેને માટે મારી શકાવત જરૂર થશે.

ફાથેદો આ હદીસથી સાદ જણાયું કે અબ્બાસ પછી પ્રથમ હજરત (સલ) પર દોરૂદ પડે ફરી તે દોઆ પઢે જેમાં વસીલાનું વર્ણન છે. કે જેથી હજરત (સલ)ની શકાવત તના યુનાહ બખ્શાવે. અને આ હદીસથી દોરૂદની મે.ટી ફજલત જણાઈ, કે જે હજરત (સલ) પર એક વાર દોરૂદ પડે તો અલ્લાહ તેના પર દશ વાર રહમત મોકલે છે. અને સાદ જણાયું કે સર્વ પેગમ્બરોથી અમારા હજરત (સલ) શ્રેષ્ઠ છે. કેમકે તે આલી મોકામ એટલે વસીલો હજરત (સલ) સિવાય કાંઈને મળશે નહીં. **અલ્લાહુમ્મ સદલે વ સદિલમ વ બારેક અલ્લા અખદેક વ સૈયેદેના મોહમ્મદીવ વ આલિહી અજમધન.**

૮૨૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ સહિ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમે બાંગ સાંભળો તો બાંગી જે કહે છે તે પ્રમાણે તમે કહો.

ફાથેદો પણ ખાજ હદીસમાં છે કે હૈય અલસ સત્રાહ, હૈય અમલ ફાહાની જગ્યા લા હવલ વસા કુવવત ધક્કા ખિલાહ કહે.

૮૨૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમે ગધેડાને છુંકતાં સાંભળો તો અલ્લાહ પાસે શૈતાનથી પનાહ માંગો.

† આ હોઆ હદીસ ના. ૧૩૪ માં આવી ગઈ છે. આ હોઆથી પહેલાં દોરૂદ પડેલું સુનત છે. પણ અફસોસ કે તેનો રિવાજ નથી. જા. મો.

કેમકે તેણે શૈતાનને જોયો છે. અને ન્યારે તમે મરધાનો અવાજ સાંભળો તો અલ્લાહથી તેનું ક્ષ માંગો. કેમકે તેણે ફરિશ્તાને જોયો છે. @

ફાથેદો હદીસથી જણાયું કે મધેકુ શૈતાનને જોઈને બોલે છે અને મરધો શીરસ્તાને જોઈને બોલે છે. મધેકુ હેમાકતને લીધે અને ઘણુ ખાવાને લીધે શૈતાનની સાથે વલગણુ રાખે છે. અને મરધો સખાવત બહાદુરી અને ઝોછી બાંધને લીધે ફરિસ્તાથી મોનાસેબત રાખે છે. વલ્લા હો આલમ.

૮૨૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ કતાદા હારેસ ખીન રિયઈ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંના કાંઈ પાણી પીએ તો પાણીમાં સ્વાસ મુકે નહીં † અને ન્યારે જળરૂએ જાય તો જરૂર (પરપ ઈન્દિ)ને સીધે હાથે પકડે નહીં અને જમણે હાથે ખડુ કરે નહીં.

૮૨૪ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે કુતરે તમારા કાંઈના વાસણમાં પીએ તો સાત વાર તેને ધુઓ.

ફાથેદો ઇમામ શાફેઈ (રહ)નો આજ મજહબ છે કે કુતરાના બોટવાથી વાસણને સાત વાર ધુએ તો પાક થાય છે. પણ એક વાર માટી અને પાણીથી અને સાત વાર માત્ર પાણીથી. અને ઇમામ આજમ [રહ]ની નજદીક ત્રણ વાર ઘોવાથી પવિત્ર થાય છે. સાત વાર ઘોવાનો પ્રથમ હુકમ હતો કેમકે અરબ લોક કુતરાને નાપાક

@ આ હદીસથી જણાય છે કે નેક લોકોના આવવાથી ખાદાની રહમત ઉતરે છે માટે તે વખત હોઆ કરવી મુસ્તહબ છે. અને બદાશોના આવવાથી ખાદાનો ગભરુ ઉતરે છે માટે તે વખત અલ્લાહથી પનાહ માંગવી. આથી તમે નંકોની સોહબતના લાભ અને બદાશોની સોહબતની નુકસાની પણ સમજી શકો છો. મો.

† માણસનો સ્વાસ જે નીકળે છે તેમાં એક બતતુ જેહેર છે અને એવા લાગ તેમા સમાઈલા છે જે નુકસાનકારક છે. માટે હજરતે (સલ) પાણીમાં સ્વાસ ઠોડવાની મનાઈ કરી કે પાણીમાં દમ નહીં મુકે. જા. મો.

જણુતા નહોતા.

૮૨૫ મુસલિમમાં † અબુ સઈદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઈ પોતાની નમાઝમાં શક કરે ને નહીં જણે કે કેટલી રકઅત પડી ત્રણ કે ચાર તો શકને છોડી દે અને જેની ખાતરી હોય તે પર આધાર રાખે. ફરી સલામ ફેરવવા પહેલાં એ સિજ્દા કરે. હવે જો તેણે પાંચ રકઅત પછી હશે તો એ સિજ્દા સહોના તેની નમાઝને યેકી કરશે (એટલે છ થશે. અને જો તેણે ચાર રકઅતનેજ પૂરી કરીને નમાઝ પડી છે તો આ એ સિજ્દા શૈતાન ઉપર ધુળ નાખનાર થશે. ¶

ફાયદો એટલે ન્યારે શક પડે કે ત્રણ રકઅત થઈ અથવા ચાર તો શકને છોડી યકીન ને હ્યે. એટલે ઝાઝી ગણુત્રીને હ્યે અને ઘણીને છોડે. જેમકે આ સુરતમાં ત્રણ રકઅતનો ઈત ખાર કરે અને ચારને છોડે. અને ચોથી રકઅત પડીને સહોના સિજ્દા કરે. ફરી જ હકીકતમાં પાંચ રકઅત થઈ હશે તો એ સહોના સિજ્દા મળીને છ થઈ. અને જો હકીકતમાં ચારજ રકઅત થઈ હતી તો એ સિજ્દાથી શૈતાન ઉપર ધુળ પડી. એટલે શક સન્દેહ તો શૈતાન નાંખે છે પણુ ન્યારે નમાઝ પૂરી થઈ તો એ સિજ્દાનો રવાબ વધુ મળ્યો શૈતાનના મોં પર ખાક પડી. કેમકે તેની ગરજ નહીં સરી. આથી જણાયું કે સહોનો સિજ્દો નુકસાની પૂરી કરવા માટે ફેરવ્યો છે. આ હદીસ ઇમામ શાફેઈ (રહ) ની દલીલ છે કે શકમાં એકી ગણુત્રીને હ્યે અને સલામથી પહેલાં સહોનો સિજ્દા કરે.

૮૨૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલ્લાહ ખીન મસજીદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઈ પોતાની નમાઝમાં શક કરે તો તે હીક વાતની અટકળ કરે ફરી તે પર આધાર રાખે ને એ સિજ્દા (સહોના) કરે.

† શરહ મશારેકમા છે કે આ હદીસ બોખારી તથા મુસલિમ બન્નેમાં છે. ગુ. મા.

¶ કેમકે જે ઇમાનના નકાર કરવાથી શૈતાન મહબૂબ બન્યો ને ઈમ નમાઝ કરી સાચા મેળવે છે. ગુ. મા.

ફાયદો પૂરી રિવાયત મસાબીહમાં આવી રીતે છે કે પ્રથમ સલામ ફેરવે ફરી એ સિજ્દા કરે. આ હદીસ જાહેરમાં ઇમામ આનમ [રહ] ની દલીલ છે કે શકમાં વધુ ધારના તથા અટકલ ઉપર અમલ કરે. અને સલામ પછી સહોના સિજ્દા કરે. આ તે શખ્સને માટે છે કે જેને ધણો શક પડતો હોય અને જેને પહેલીજ વ.ર શક પડ્યો હોય તો તે નમાઝને છોડીને નવેસરથી નમાઝ શરૂ કરે.

૮૨૭ મુસલિમમાં જૈનખ ખીનતે * અબુ મોઆવેયા સકરીયા તે અબુદુલ્લાહ ખીન મસજીદ રદી ની ખીખી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઈ ઇસ્માની નમાઝમાં આવે તો ખુશબો લગાડે નહીં.

ફાયદો ઔરતોએ ખુશબો એટલા માટે મના કરી કે જમાઅતમાં કોષને ખુરો ખ્યાલ નહીં આવે.

૮૨૮ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાય છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઈ જુમઆની નમાઝ પડે તો તે પછી ચાર રકઅત પડે.

ફાયદો ઇમામ આનમ તથા શાફેઈ (રહ) ને આ મજહબ છે કે જુમઆ પછી ચાર રકઅત સુનત છે. અને ઇમામ અબુ યુસાફ (રહ) ની નજદીક જુમઆની છ રકઅત સુનત છે. જેમકે આ રિવાયત અલી સુરતજી (રદી) થી છે.

૮૨૯ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમારામાંનો કોઈ લોકોને નમાઝ પઢાવે (એટલે ઇમામ અને) તો તે હકીક નમાઝ પડે. કારણ કે તેઓમાં નિર્બળ માંદા અને વૃદ્ધ લોકો હોય છે. અને ન્યારે કોઈ એકલો પોતાને માટે નમાઝ પડે તો જાહેરે તેટલી લખાવે.

૮૩૦ મુસલિમમાં અબુદુલ્લાહ ખીન અમર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે તમે ફજરની નમાઝ પડો તો સુરખી

* તોહફાવાળા કહે જ કે ખરે નામ આવી રાતે છે “જૈનખ ખીનતે અબુદુલ્લાહ ખીન મોઆવેયા” ગુ. મા.

ઉપલી કાર નીકળે ત્યાં સુધી તેનો વખત છે. ફરી જ્યારે જોહરની નમાઝ પડે તો અસર આવે ત્યાં સુધી તેનો વખત છે. અને જ્યારે તમે અમરની નમાઝ પડો તો સુર્ય ડુબવા માટે થુંકે ત્યાં સુધી તેનો વખત છે. અને જ્યારે તમે મગરેબની નમાઝ પડો તો શકક* ડુબવા સુધી તેનો વખત છે. અને જ્યારે તમે એશાની નમાઝ પડો તો અડધી રાત સુધી તેનો વખત છે.

ફાયદો જે કે અસરનો વખત સુચારિત સુધી છે અને એશાનો વખત સવાર સુધી છે. પણ આ હદીસમાં મુસ્તહબ વખત ફરમાવ્યો છે. એટલે જ્યારે સુર્ય ડુબવાને નજીક થાય અને તડકો પીળો પડે તો તે વખત મકરૂહ છે.

* ૮૩૧ બોખારીમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે અમાનતનો નાશ થાય તો તું કયામતની વાડ જો” આ હદીસ તે પુરૂષને કહી હતી કે જેણે કહ્યું હતું કે કયામત ક્યારે થશે@ ફરી તે શખ્સે પૂછ્યું કે અમાનતનો નાશ કેવી રીતે થશે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે નાલાએક ને સરદારી તથા હુકમત † સોફ્રવામાં આવે તો તું કયામતની વાડ જો.

* રાફક એ સુચારિત પછા સુરખી બાદ જે સફેદાઈ નીકળે છે તેને કહે છે. આ એનો અર્થ ઈમામ આબમ (રહ)નો નજીક છે. પશુ ઈમામ મોહમ્મદ તથા અબુ યુસૈફ (રહ)ના નજીક સુરખીને કહે છે. એ મત મજબૂત છે. ગા. મો.

@ સવાહ તે આ હતો કે “ કયામત ક્યારે થશે ” તેનો જવાબ હજરતે (સલ) નહીં આપ્યો તેનું કારણ મિશકાતના હારાયામાં સૂચક લખે છે કે એ સવાહનો ખરો જવાબ આપવો અસભવિત (અઘાલ) છે. કેમકે તે ગેબ છે જોદા સિવાય કોઈ તેને નજીક નથી. માટે હજરતે કયામત ક્યારે થશે નો જવાબ નહીં આપતાં તેની નિશાનીયા બયાન કરી.

† મિશકાતમાં એ હદીસની રાહ જતાં માલમ પડે છે કે અણસમજ બિયાનતદાર વક્કનો મોત-વહી બને નહિલે વખત કેહનાર ફતવો લખનાર ફતવાપર ફરતખત કરનાર થાય. નાહાએકા કોમના સરદાર બનાવાઈ એ સર્વ કયામતની નિશાનીયામાં દાખલ છે. અને એ કામો થવાં રાફ થયાં છે. ગા. મો.

ફાયદો એટલે બેદલિમ, કમ ઉમર, જલિમનું હાકિમ થવું એ કયામતની નિશાની છે.

૮૩૨ મુસલિમમાં અબુ મુસા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઈ છીક ખાય અને અલ હમ્દો લિલ્લાહ કહે તો તેને સારી દોઆ કરો (એટલે યરહમોક-લ્લાહ કહો) પણ જે તે અલ હમ્દો લિલ્લાહ નહીં કહે તો તમે દોઆ નો કરો.

૮૩૩ બોખારીમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાંનો કોઈ છીક ખાય તો અલ હમ્દો લિલ્લાહ કહે અને તેનો ભાઈ અથવા તેનો સાથી યરહમોક-લ્લાહ કહે. ફરી જ્યારે તે તેને માટે યરહમોક-લ્લાહ કહે તો તે કહે યહદી કોમુ લ્લાહો વ યુસલેલ બાલકુમ.

ફાયદો છીક તંદરસ્તીની નિશાની છે માટે અલ હમ્દો લિલ્લાહ કહેવું સુનત થયું. અને જવાબ આપવો કેટલાકની નજીક વાજબ છે અને કેટલાકની નજીક મુસ્તહબ છે.

૮૩૪ મુસલિમમાં અબુલ્લાહ ખીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારે માટે ફારેસ તથા રમ ફતેહ થશે તો તમે કેવા લોક થશો ? (એટલે શુકર યુઝર થશો કે નાશુકર થશો ?) અબુદુર રહમાન ખીન ઝોફે (રદી) કહ્યું કે જેવો અલ્લાહે અમને હુકમ કર્યો છે તે પ્રમાણે અમે કહીશું (એટલે શુકર કરીશું) હજરતે ફરમાવ્યું એ સિવાય તમે કહેશો. (એટલે શુકર યુઝરી નહીં કરશો. પણ) લોલ કરશો આપસમાં અદેખાહ કરશો. ફરી આપસમાં એક બીજાની જડ કોપશો ફરી આપસમાં કીનો કપટ રાખશો અથવા એના જેવું બાબું કંઈ કહ્યું રાવીને શક છે) ફરી તમે હિજરત કરનાર મ-સફીનોમાં જશો ફરી તમે તેઓમાંના કેટલાકને કેટલાકની ગરહન ઉપર નાખશો. (એટલે એકને બીજાના કાબુમાં કરશો અથવા સહન નહીં થઈ શકે એવું દુખ આપશો.)

ફાયદો હજરતે (સલ) આ હદીસમાં રમ કરાનના ફતેહ થવાની આગમયેતી (પેશીન) ગોઠ કરી હતી. અને માલ દોહાતના વધવાની ખરામ તથા ફસાદ બયાન કર્યાં હતાં. તો સિદીક અકબ

તથા ઓમર ફારૂકની ખિલાફતમાં તેમના બંદોબસ્ત થી કંઈ ફસાદ થયો નથી. પણ હજરત ઓસમાન (રદી)ની ખિલાફતની છેવટમાં મુસલમાનોમાં ફસાદ સર્જ થયો. અને અલી (રદી)ની ખિલાફતમાં ઘણું વધ્યો. ફરી યજુદ પલીદ, મરવાન તથા તેની ઓલાદની હોકુમત અને સલ્તનતમાં મોહાબેરીન તથા સહાબા પર જુલમ અને જ્યાદતી, ફસાદ અને ખરાબી જે જે થઈ છે તેને સઘળું જમત બાંધે છે. જેવી રીતે ફરમાવ્યું હતું તેમજ થયું આ હજરત (સલ્ત તો મોઅજ્જેને છે.

૮૩૫ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત, ફરમાવ્યું કે બ્યારેકાઈ મારામારી કરે તો તે મોતે બચાવ.

ફાયદો એટલે બ્યારે મુસલમાનથી મારકુટ થાય અથવા કોઈ મુસલમાન નાહક મારવાનો ઇરાદો કરે તો પોતાના બચાવમાં તેને મારે પણ મો પર જખમ કરે નહીં. કારણ કે માણસનું મોં ઉત્તમ ચીજ છે. અથવા કાફરથી લડાઈ થાય તો બ્યાં સુધી બીજી જગ્યા મારવાથી કામ નીકળતું હોય તો મોં પર મારવું નહીં જ નેહએ પણ આ ફરજ નથી.

૮૩૬ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત) ફરમાવ્યું કે બ્યાર તમારોમાંના કોઈએ આમીન કહી અને ફિરસતાઓએ આક્ષમાનમાં આમીન કહી ફરી એકમી આમીન બીજાને માફક થઈ તો તેમ આગળા ગુનાહ માફ થયા.

ફાયદો એટલે બ્યારે એકા વેળા માણસે અને ફિરસતાઓએ આમીન કહી તો મારી થાય છે.

૮૩૭ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત) ફરમાવ્યું કે બ્યાર તમારા માંના એકે પોતાના લાઇને ઓ કાફર કહ્યો તો એમાંથી એકપર તે કુફર પલટે છે.

ફાયદો એટલે જો હકીકતમાં તે કાફર છે તો તેનાપર તે સિદ્ધ થયું. પણ જો ને કાફર નથી તો કહેનારપર ઉલટું આવશે.

૮૩૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત) ફરમાવ્યું કે બ્યારે ઇમામ સમેઅ-દલાહો લેમન હમેદહ કહે તો તમો અહ્લા હુમ્મ રખમના

હકીકત હમેદહ કહો કેમકે જેનું કહેવું ફિરસતાઓના કહેવાને માફક પડ્યું તો તેના આગળા ગુનાહ માફ થયા.

ફાયદો ઇમામ આજમ ઇમામ માલિક અને ઇમામ અહમદનો આજ મજહબ છે કે ઇમામ માત “સમેઅ-દલાહો લેમન હમેદહ” કહે અને મુકતદી માત “રખમના લકસ હમેદહ” કહે. અને ઇમામ શાફેઈ (રહા)ની નજદીક ઇમામ પણ બને સાથે કહે અને મુકતદી પણ બનેને ભેગા કહે. પણ આ હદીસથી આગળા મત મજહુત ગણાય છે.

૮૩૯ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત) ફરમાવ્યું કે બ્યારે ઇમામ વ લદદાદલીન કહે તો તમો આમીન કહો કેમકે જેનું કહેવું ફિરસતાઓના કહેવાને માફક પડ્યું કે તેના આગળા ગુનાહ બખશાયા.

૮૪૦ મુસલિમમાં ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્ત) ફરમાવ્યું કે બ્યારે બાંગી અહ્લાહો અકબર-અહ્લાહો અકબર કહે તો તમારામાંના કોઈ જવાબમાં અહ્લાહો અકબર અદલાહો અકબર કહે. ફરી તે કહે અશહદો અલ લાએલાહ ઇલાહીલ તો સાંભળનાર કહે. અશહદો અલ લાએલાહ ઇલાહીલ ફરી તે કહે અશહદો અલ મોહમ્મદર રસુલુ-દલાહ તો સાંભળનાર કહે અશહદો અલ મોહમ્મદર રસુલુ-દલાહ ફરી તે કહે હૈય અલસ સલાહ તો સાંભળનાર કરે લા હવલ વલા કુવવત ઇલા ખિલાહ ફરી તે કહે હૈય અલલ ફલાહ તો સાંભળનાર કહે લા હવલ વલા કુવવત ઇલા ખિલાહ ફરી તે કહે અદલાહો અકબર અહ્લાહો અકબર તો સાંભળનાર કહે અદલાહો અકબર અદલાહો અકબર ફરી તે કહે લાએલાહ ઇલાહીલ તો સાંભળનાર કહે લાએલાહ ઇલાહીલ પોતાના સાચા દીલથી કહેશે તો જનતમાં દાખલ થશે.

ફાયદો આ હદીસમાં હજરતે (સલ્ત) અનનતો જવાબ આપેલા શીખવ્યો. અને સાચા દિલથી જવાબ આપનારને જનતનો વાયદો કર્યો બ્યારે મુસલમાન અનન સાંભળે તો સર્વ કાર્યાર છોડીને અનનતો જવાબ આપે, કે જનતની

મથારેકુલમાં ધર્મશાસ્ત્ર, ધર્મશાસ્ત્રીઓએ લોકોમાંની નજીક આવવાનો જવાબ આપવો વાળે છે. અને જો એક જગ્યામાં કેટલીક અનુભવો આવે આવતા હોય તો પોતાના મોહલાની મસજીદની અનુભવો જવાબ આપે. ખીજનો જવાબ આપવો વાળે નથી.* અને જો કુરઆન પઢતો હોય તો ચુપ રહે, અનુભવો જવાબ આપીને પડે.

૮૪૧ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાં કોઈ રાતમાં ઉઠે (એટલે તહજ્જુદની નમાઝ પઢવા માટે) ફરી કુરઆન તેની જગ્યાની સાથે પઢાવું ન હોય ફરી [બિંધ અને ગરુદતને બિંધ] તે જાણતો નથી કે તે શું બોલે છે તો તેને સહ જવું જોઈએ.

ફાયદો એટલે તહજ્જુદની નમાઝ પુરી તથા દિલની હેબુરીની સાથે થવી જોઈએ બિંધના ગરુદામાં એ વત મળતી નથી માટે સત્તનું ફરમાવ્યું. ફરી જ્યારે બિંધનું જોર નરમ પડે ત્યારે નમાઝમાં કુરઆન પડે.

૮૪૨ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાં કોઈ રાતમાં ઉઠે (એટલે તહજ્જુદ માટે) તો બે રકઅત હલકી નમાઝ પડે.

ફાયદો હજરતે (સલ) સારી દિકમત બતાવી છે. પ્રથમ બિંધની ખોખરી તથા સુરતી બદનમાં હોય છે. જ્યારે પહેલાં હલકી નમાઝ પડી તો બાકીની તહજ્જુદની નમાઝ ખોશીની સાથે લાંબી કિરાઅતથી પઢશે. અથવા આ બે રકઅતથી મતલબ તહીયતુલ વેજુ છે. અને હલકી રકઅતો એટલા માટે ફરમાવી કે વગર વસવસે અહા થાય. કારણ કે હદીસ સરીફમાં છે કે જે કોઈ વોજુ કરીને વગર વસવસે બેરકઅત પઢશે તો તેના આંગળા યુનાહ મફ થશે. મતલબ કે પ્રથમ બેરકઅત હલકી પડે ફરી જ્યાં સુધી ઘિલ હાજર રહે લખ્યાવે. ફરજ પછી સર્વ નફલોથી તહજ્જુદની નમાઝ અફજલ છે. અલ્લાહ મુસલમાનોને એની મઝા આપે. આમીન.

* તેમ એક મસજીદમાં બે અનુભવ થતી હોય તો પહેલાનો જવાબ આપે કેમકે બીજો અનુભવ બિદઅત છે. હા. મો.

૮૪૩ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાં કોઈ પોતાની જગ્યાથી ઉઠે ને ફરી પાછો આવે તો તે તેનો વધુ હકદાર છે.

ફાયદો આ હદીસથી સમજ જણાયું કે જો કોઈ મસજીદની સમક્ષ બેઠો હોય ને ફરી વોજુ કરવા અથવા બાજુ કોઈ કામે જાય અને ખીજ કોઈ શખ્સ તેની જગ્યા બેઠો હોય તો તેને ત્યાંથી ઉઠાવે અને પહેલો શખ્સ પોતાની જગ્યા પર બેસે. એવીજ રીત ખીજ મજલીસમાં પણ.

૮૪૪ મુસલિમમાં અબુ જર્ર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારામાં કોઈ નમાઝ પઢવા ઉઠે અને તેની આગળ કમવાની પાછલી લાકડીની બરાબર કંઈ હોય તો તે તેને આડ થાય છે. પણ જો તેની આગળ કમવાની પાછલી લાકડી જેવું ન હોય તો તેની નમાઝને ગંધકું સ્ત્રી અને કાળું કુતરું તોડે છે.

ફાયદો જ્યારે રિવાયત આડ નહોતો તો નમાઝ પોતાની સામે એક હાથ લાંબી અને આંગળી બરાબર જડી લાકડી ઉભી કરે. ફરી જો કોઈ તેની આગળથી નીકળશે તો કંઈ દોષ નથી. જો ધમામતી સામે હોય તો તે મુકતદીયાને પણ બસ છે. અને સર્વ ધમામતી નજીક ગંધકું કળુ કુતરું અને સ્ત્રીના સામે આવ્યાથી નમાઝ જતી નથી* પણ ધમામ મહમ્મદ રહી ની નજીક માત્ર કાળા કુતરોથી નમાઝ તુટે છે. સવ બોલોમાની નજીક અબુ સદદ (રદી) ની હદીસ દલીલ છે કે નમાઝ કોઈ બીજી જતી નથી. અને ખોખરીમાં હજરત આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હું હજરત (સલ)ની સામે સતી હતી અને હજરત નમાઝ પઢતા હતા.

૮૪૫ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે આદમ પુત્ર સિજદાની આપત પડી સિજદો કરે છે તો તત્તીન રડતો એક કારે થાય છે. તે કહે છે મારી કમ્પાસી આદમ પુત્રને સિજદાનો

* અને તેઓએ તુલવાના મતલબ નુસ્તાન થવાની લીધી છે. કારણ કે આ ચીજના સામે આંખથી દિલ તેમાં હાજરવાનું જાય. મો.

હુકમ થયો ને તેણે સિજદા કર્યો તો તેને માટે જનંત છે, અને મને સિજદાનો હુકમ થયો ને મેં નકાર કર્યો તો મારે માટે દોષજન છે.

ફાયદો આ હદીસમાં સિજદાની યુજી તથા શૈતાનના હસદ અને અફસોસનું બયાન છે.

૮૪૬ મુસલિમમાં જાહેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ શખ્સ નમાઝ અદા કરે તો પોતાના ઘર માટે નમાઝનો એક ભાગ રાખે કેમકે અલ્લાહ તેની નમાઝને લીધે તેના ઘરમાં ખેલતરી (અને બરકત) કરનાર છે.

ફાયદો જ્યારે મસજિદમાં ફરજ પડે તો સુનંત નફલ ઘરમાં પડે કારણ કે હદીસમાં આવેલું છે કે ફરજ સિવાય સર્વ નમાઝો ઘરમાં પઢવી શ્રેષ્ઠ છે. કે જ્યાં ખેર, બરકત ઘરમાં થાય અને શૈતાનનો દબલ થાય નહીં.

૮૪૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ નમાઝના કાયદામાં ખેસે તો તે કહે અતહિયાતો હિલ્લાહે વસ્સલવાતો વન્તરથેજાતો અસ્સલામો અલેકે એ-થોહ જીનીયો વ રહમતુલ્લાહે વ બરકા નોહુ અસ્સલામો અલૈના વ અલા એબા-દિલ્લાહિસ સાલેહીન અશાહદો અલ્લા-એલાહ ઇલ્લ-હાહો વ અશાહદો અમ મોહમ્મદ અબ્દોહુ વ રસુલોહુ. @

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે અમો નમાઝમાં ખેસીને કહ્યા કરતા હતા કે ખોદાને સલામ જીયરહલને સલામ મોકાઈલને સલામ ફલાણા ફલાણાને સલામ ભારે હજરતે (સહ) અમને અતહિયાત શીખવી. અને ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમે કહ્યું “અસ્સલામો

@ અર્થ—સર્વ બદ્દી બુખારની અને સર્વ બદ્દી બદ્દની તથા સર્વ બદ્દી પવિત્ર માલની અલ્લાહનેજ માટે છે. સલામ તારાપર થાઓ ઓ નખી! અને અલ્લાહની રહમત તથા તેની બરકત થાઓ. સલામ અમારાપર તથા સર્વ સારા બંદાઓપર થાઓ. હુ શાકી આપું છું કે અલ્લાહ સિવાય કોઈ પુજ્ય નવા અને હુ શાકી આપું છું કે મોહમ્મદ તેના બંદા છે અને તેના રસુલ છે. શા. યો.

અલૈના વ અલા એબાદિલ્લાહિસ સાલેહીન

તો જેટલા ખોદાના બંદા અસમાન જમીનમાં છે ફરી ફિરસ્તા હોય કે પેગમ્બર હોય કે વલી હોય, જન હોય કે આદમી હોય સર્વને તમારે સલામ પહોંચું. હવે દરેકના નામ સેવાની કરી જરૂર નથી. નમાઝમાં અતહિયાત પઢવી ઇમામ આજમ તથા શાફિઃ (રહ)ની નજદીક વાજેજ છે. અને ઇમામ માલિક (રહ)ના મજહબમાં સુનંત છે.

૮૪૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે ઇમામ જુમઆને દિવસે ખુતબો પઢતો હોય અને તું તારા સાથીને કહે તું ચુપ રહે તો તે નકામી વાત કરી.

ફાયદો ખુતબો સાંભળવો વજેબ છે તે વેળા બોલવું દુસ્ત નથી. અને જ્યારે બીજા બોલનારને કહ્યું કે ચુપ રહે. તો તેનું બોલવું પણ સિદ્ધ થયું. જ્યાંનથી મના કરે ત્યાં મંથારાથી કહે.

૮૪૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ શખ્સ ખાણ ખાવા બેઠો હોય તો જ્યાં સુધી ખાણાયા ફરામત નહીં થાય—ત્યાં ઉઠે—અગરજો નમાઝની તકબીર થઈ હોય.

ફાયદો જલદી કરવાની મનાઈ એટલા માટે ફરમાવી કે ખાણા તરફ દિલ લાગેલું રહે છે. હજુર દિલ્લા નમાઝ થશે નહીં. પણ જો એમ જાણે કે જુકનો ગલ્બો નથી અને ખાણું ખાઈ રહેવા સુધી જમાઅત પૂરી થશે તો નમાઝમાં શરીક થાય. રિવાયત છે કે અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ તથા અબુ હોરેરા (રદી) કબાબ ખાતા હતા એટલામાં જમાઅતની તકબીર થઈ અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસે (રદી) અબુ હોરેરા (રદી) ને કહ્યું કે જલદી નોકરો અને ખાઈ ક્યો કે જ્યાં નમાઝમાં દિલ લાગેલું રહે નહીં.

૮૫૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ નમાઝ પઢતો હોય તો તે મોની સામે શું કે નહીં, કારણ કે

મીની સામે બાંધે છે (એટલે તેનો કિબલો છે.)
૮૫૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે ત્રણ માણસ હોય તો એકને મુઝીને બે માણસો કાનમાં વાતચીત કરે નહીં.

ફાયદો મનાઇ કરવાનું કારણ આ છે કે ત્રીજા માણસને દુઃખ થશે. તે વિચારશે કે મને મશવરાને લાએક જાણતા નથી અથવા મારી પુરાધની સોંચ કરે છે. અને બીજા હદીસમાં છે કે ચાર આદમી હોય તો બે આદમીના અપકારથી વાત કરવામાં કંઈ હાસ્ય નથી. એટલે એમ થવામાં દુઃખ થશે નહીં.

૮૫૨ મુસલિમમાં અબુ સઈદ (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે ત્રણ માણસો હોય તો એક તેઓનો ઈમામ બને. અને તેઓમાં ઈમામ બનવાને લાએક દુસ્માન વધારે જાણનાર છે.

ફાયદો હજરત (સલ્વ)ના વખતમાં જે મોટા કારી હતા તે મસલા પછી સારી રીતે જાણતા હતા. માટે હજરતે (સલ્વ) કરીને અલિમ કરતાં અજળ કયો. પછી હવે ઘણા ઈમામોનો આ મજહબ છે કે અલિમ મસલો જાણનાર કરી કરતાં આમલો (મોકદદમ) છે. કેરણ કે જે નમાઝમાં કંઈ નુકસાની આવશે તો આલીમ દુરત કરશે. માત્ર કરી અને હાફિઝ શું જાણે કે કંઈ ચીજથી નમાઝ તુટે છે અને કંઈ ચીજથી મુકદ્દમ થાય છે.

૮૫૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં જબેર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કપડું મોડું હોય તો તેના બંને છેડાને ભૂદા ભૂદા બાંધ (એટલે અડધું બાંધપર નાખ અને અડધાથી નમત્તા ઢાંક) પછી જે નાંડણું હોય તો તારી કમરપર બાંધ (એટલે નમત્તા ધૂપવતી પેહેલાં છે) આ હજરતે (સલ્વ)

જબેર (રહી)ને ફરમાવ્યું.

૮૫૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે જુમઆનો દિવસ હોય છે તો મસજિદના સર્વ દરવાજા ઉપર ફિરસ્તા હોય છે તેઓ પહેલાં આવનારને લખે છે ફરી બીજાને ફરી બ્યારે ઈમામ ખુતબો પઢવા બેસે છે તો તે કાગળથી વાળીને ખુતબો શાંભળવા આવે છે.

ફાયદો આ હદીસથી જાણવું કે બ્યાં સુધી ઈમામ ખુતબો શરૂ નહીં કરે ત્યાં સુધી આવનારાઓને ફિરસ્તા લખે છે. તો તેઓને સલામ પછી વધારે થશે. અને બ્યારે ખુતબો શરૂ થયો તો આવનારનું નામ ફિરસ્તા પોતાના હાતરમાં લખતા નથી. આ હદીસમાં ઇશારો છે કે મુસલમાનો મસજિદમાં જલ્દી હાજર થાય.

૮૫૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ મુસા (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કેમામતનો દિવસ થશે તો અલ્લાહ દરેક મુસલમાનને એક ચઢી અથવા એક નસરની ખીસ્તી આપશે. ફરી કહેશે કે જહનમથી છુટવાનો આ તારો બદલો છે.

જે હદીસનું વધુ બયાન હદીસ ના. ૩૮ માં છે. આ. મો.

ફુસ્માન શરીફમાં છે કે “કાઈ બોલ ઉકાવનાર બીજાને બોલ ઉકાવતો નથી.” એટલે એકનો અનોહ બીજો ઉપરતો નથી. તો આ હદીસની આ મતલબ નથી કે મુસલમાનો જે અનોહ કરે તેના બદલ ખાસ્તી તથા ચઢી પકારો અને મુસલમાન છૂટશે. કેમકે એ ઈનસાફ વિશ્વ છે તથા એવું બયાન કરનાર મુસલમાનોને અનોહના કામપર ઉસકેરનાર છે. તો “તારો બદલો છે” એની મતલબ આ છે કે જે ટું દોળખને લાએક કામ કરતે તો તે તને મળતે પછી બ્યારે ટું જહનમને લાએક નહીં થયો અને ચઢી અને નસારા જહનમમાં જનાર છે તો જાણે તેઓમાંનો એક તારો બદલો થયો. આ હદીસમાં આ વાતનો ઈશારો છે કે મુસલમાને ઉદ્દેશામપર ચુસ્ત રહેવું એટલે ખાસ્તી તથા ચઢીની જેમ ખોદાની ભત તથા સિકાતમાં બીજાને બેલનાર થાય નહીં. આ. મો.

* એવાજ રીતે ત્રણ માણસો હોય અને તેમાંથી બે માણસો એવી બાપામાં વાત કરે કે ત્રીજો તે બાપા જાણતો ન હોય તો તે ત્રણ બે મનાઈમાં કાપાય છે. તેમજ એકને સુબી બે માણસો કાપાણી વાત કરે તે ત્રણ મનાઈ છે. આ. મો.

(એટલે તારે બદલે યહુદી અથવા ઇસાઈ દોળખામાં જશે તું છૂટી ગયો.)

ફાયદો યહુદીઓએ ધણા પેગમ્બરોને નહીં માન્યા અને કતલ કર્યા. અને નસરાનીઓએ હજરત ઇસા (અવે)ને ખોદાના ખેટા ઠેરવ્યા અને અમારા હજરત (સલ)નો નકાર કર્યો અને મુસલમાનોએ હજરત (સલ)ને માન્યા તો સર્વ પેગમ્બરોને માન્યા માટે અક્ષાહે મુસલમાનોનો બદલો યહુદીઓ અને નસરાનીઓને ઠેરવ્યા. આ બુલમ નથી પણ ઇનસાફ છે. કેમકે તાબેદારોને શકકર અને મુશ્કર નકાર કરનારને ટકકર. પણ આ તે મુસલમાનો માટે છે કે જેઓ વગર અબ્જમે જનંતમાં જશે કારણ કે હરત (સલ) ધણા મુસલમાનોને શકાઅત કરી દોળખથી કઢાવશે. જે સર્વ દોળખથી બચે તો શકાઅતની ફરી હાજત શી

૮૫૬ મુસલિમમાં જાહેર [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે કોઈ પોતાના ભાઈને કદન આપે તો તેને સાફ કદન આપવું નેહએ.

ફાયદો આ મતલબ નથી કે તે ધણ કામતી હોય પણ એની મતલબ હલાલ માલનું સફેદ પાક સાફ કપડું છે અને તેના માન અ.બ. અને લાએક હોય †

૮૫૭ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે માણસ મર્યો તો તેના અમલ કપડાં ગયાં. પણ ત્રણ તરેહના અમલ મોત પછી પણ કપાતાં નાં. (૧) સફેદ ખેરાત જેને લાલ હમેશા જાળી હોય અથવા (૨) તે ઇન્કમ કે જેના લોકો લાલ હોય. અથવા (૩) નેક ઓલાદ કે બ.પને માટે દે.આ કરે †

ફાયદો એટલે સારાં કમનો સવળ છન્દ-

† એટલે છન્દગીમાં જે સારે દહાડે પહેરતો હોય તે જાતના કપડાં કદન આપે. તો જે આ હમેશા રેશમી પહેરતી હોય તેને રેશમી કદન આપવું જેઈએ મતલબ કે માણસની જે આદત પહેરવાના હોય તેના વચલા વાંધાંનું હોડું જેઈએ. ગ્રા. મો. † મા આપ માટે દોઆ કરવાની આદાઈને આ હલીસમાં ચેતવણી થઈ છે. ગ્રા. મો.

ગી સૂધી છે મરવા પછી ન અમલ છે ન સવાબ છે પણ આ ત્રણ કામેનો સવાબ મરવા પછી પણ બંધ પડતો નથી. (૧) સફેદ ખેરાત. એટલે તે નેક કામ જેનો લાલ લોકોને સદા મળતો રહે. જેમકે મસજીદ ફવો, મદ્રસો, ધર્મસર. મા. શીની જમીન અને જમીન ઘર અને કિતાબનું વકફ કરવું. (૨) ઇલમ જેના લોકોને ફાયદો થાય. એટલે લોકોને ઇલમે દીન શીખવવું દીની ઇલમની કિતાબો બનાવવી. જેમકે ઇલમે તફસીર ઇલમે હદીસ ઇલમે ફિકહ, અથવા કેઈ દોની કિતાબનો તરબુઓ અથવા શરહ કરવી કે જેથી અબ્જ મુસલમાન દીનથી જાણીતા થાય. અને (૩) નેક ઓલાદ એટલે બદકર ઓલાદથી મૈયત ને સવળ નથી. સાર રૂપી મતલબ આ હલીસની આ છે કે મોત હમેશા સામે છે એવું ન થાય કે દીનના માર્ગથી માણસ બે નામ નિશાન મરે. આ ત્રણ કામેમાંથી જે થઈ શકે તેની જલ્દી ફિકર કરે. જે દુન્યાની કંઈ શક્તિ હોય તો તે પ્રમાણે સફેદ ખેરાતની કંઈ તદબીર કરે. જે ઇલમ છે તો તેને બાકી રહેવની ફિકર કરે. અને જે ઓલાદ છે તો તેઓને દીનની તબલીક આપે. અને છુરા મોગ તથા નકારા કામેથી બચાવે કે જેથી મરવા પછી તેઓની દોઆનો લાભ મળે. આથી જણાયું કે મુરદું હકીકતમાં તે છે કે જેના મરવા પછી કંઈ નેક નિશાન રહી ન હોય.

ખેત

જિન્દગી જાતીદ ગણત હરેકે નેકો નામ ઝીરત કજ્ અકયશ છકરે પૈર છન્દ કોનદ નામરા *

૮૫૮ ખેખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખાન ઓગર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે પુરૂષ મરી જાય છે તો સવર સાંઝ તેને તેનું ઠેકાણું દેખાડાય છે. જે તે જાતી છે તો જાનંત (દેખાડાય છે. અને જો તે દે.જમી છે તો દે.જમ. ફરી કહેવાય છે કે આ તારું ઠેકાણું છે કયામતના દિવસે ત્યાં મોકલવામાં આવશે.

ફાયદો દેખાડવાનો લાભ આ છે કે ઇમાનવાળો.

* અર્થ—જેણે જેણે નેનામીથી છન્દગી ગુબરો તે હમેશા જીવતો રહેશે કારણ કે તેના પછી તેની સહીવાત નામને જીવતું કરી કરશે. ગ્રા. મો.

જુલ અને શોખવાળો થાય. અને કાઠેરને કુખ તથા ધરનાટ લેવી.

૮૫૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ભરેરે કાઠી મસજીદમાં અથવા મ-જીરમાં જાય અને તેના હાથમાં તીર હોય તો તેનું ફલ હાથમાં પકડવું જોઈએ. ફરી તેનું ફલ હાથમાં પકડવું જોઈએ. ફરી તેનું ફલ હાથમાં પકડવું જોઈએ. †

ફાયદો ફલ પકડવાનું એટલા માટે ફર-માવ્યું કે કાઠી રાખસને લાગી ન જાય. અને જ્યુ વાર એટલાં માટે ફરમાવ્યું કે મોક આ કામદાને હક્કી રાખજે નહીં. અને મસજીદ તથા અગરને એટલાં માટે ખાસ કરી કે ત્યાં લોભની બીડ હોય છે આ હદીસથી જણાયું કે લોભના યોગમાં ભરેલી બંદુક અને ખીસતોલને ઘેરડા ચોરી લઇ જવું દુરસ્ત નથી. લેણીવાર અકસ માત્ર થાય છે.

૮૬૦ મુસલિમમાં અમુજીહ બીન અસ કીદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કબરે નુતરા (અર્જસ્થાનમાં પડેલા વીર) પર મેતાલીસ રાતો થાય છે તો અમ્માહ તેના ખસ ફરિસ્તો મોકલે છે ફરી તે તેનું ફલ ખનાવે છે અને તેના કાન આંખ આમડી માંસ અને હાડકાં ખનાવે છે ફરી તે કહે છે આ પરવરદિગાર આ નર છે કે માદા છે? ફરી તારો પરવરદિગાર ને ચાહે છે તે હુક મ કરે છે અને ફરિસ્તો લખી લે છે. ફરી તે ફરિસ્તો પૂછે છે આ મારા પરવરદિગાર એની જાનબી કેટલી છે? ફરી તારો પરવરદિગાર ને ચાહે છે તે કહે છે અને ફરિસ્તો લખી લે છે. ફરી તે પૂછે છે આ મારા પરવરદિગાર એની રાજ કેટલી છે? ફરી તારો પરવરદિગાર ને ચાહે છે તે કહે છે અને ફરિસ્તો લખી લે છે. ફરી તે ફરિસ્તો તે ચાહી છે પોતાના હાથમાં લઈને લીકળે

† આ હદીસથી જણાયું કે ને જીજથી નુકસાની થવાને રૂક હોય તેથી ખવડું અખતપડું છે. એન સાડે અખજાની કિતાબમાં છે કે કાઠીને ફરી કે આડુ આપવે હોય તો ફલ હાથમાં પકડી લેવાનું આજીવ કરે. ફલ સામે કરે તહીં મુ. મો.

છે ફરી તેમાં વખારો વધારો થતો નથી.

ફાયદો બોલા તરફથી ફરિસ્તા જાહનના કામે ઉપર નીચામાં છે. પશુ આ હદીસથી જણાયું કે તેઓને સોખામ્મા કામેમાં તેઓને એવો અપભાર નથી કે ચાહે તે કરે. એટલું જ નહીં પશુ દરેક કાસમાં જરા જરા વાતને બોધથી પૂછે છે મુજીહાન-હીહ માલિક અને હાકેમ તેનું નામ છે કે અરઘથી ફરસ સુધી લાખો ફરિસ્તા તેના ફરોશ છે પશુ વગર તેને હુકમે ન પાંદડું હલે ને ન ટીપું વરસે. અને આ ને લોભમાં પ્રખીયત છે કે આદમીની જોપકીમાં માથાપર ને નકશ છે તે કિસમતનું જણાયું છે આ હદીસથી જણાયું છે કે આ વાતની કંઈ અસલ નથી. કારણ કે કિસમતના હિસાબને ફરિસ્તો બહાર કઢાડે છે. વસ્લાહો અલમ. બીજા અખખમની હદીસમાં * હતું કે ચાલીસ દિવસ નુતરો રહે છે અને ચાલીસ દિવસ ખૂનની ફટકી થાય છે અને ચાલીસ દિવસ પછી ગાસ અને છે અને આ હદીસથી જણાયું કે મેતાલીસ દિવસ પછી ગાસત હાડકાં અને છે તો તેની અલમ આ છે કે મેતાલીસ દિવસ પછી ખદનનું હાંચા જેવું બને છે અને સંપૂર્ણ આદિત ચાર મહીના પછી થાય છે તો બંને હદીસોની એકજ મતલબ થઈ. વ-લાહો અલમ.

૮૬૧ બોખારીમાં અમુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે બંદો બીઆર થાય છે અથવા સફર કરે છે તો તંદુસ્તી અને ધર ખેસવાની હાલતમાં ને કામ કરતો હોતો તે તેને માટે લખાય છે † (એટલે તેટલો સવાબ તેને મળે છે.)

ફાયદો એટલે બીઆરની ઇબાદત નમાઝ ફરી તે બોધ હોય કે લેડીને હોય કે તપખોમથી હોય-તેની નમાઝનો સવાબ તંદુસ્તીની હાલતમાં ઉભા રહીને વોખૂની સાથે પડવાના બરાબર છે. અને સફરની બે રકતનો સવાબ ચાર રકત અત બરાબર વ્રતનમાં પઢવાં બરાબર છે. અને કેટલાક

* વામો ના. ૨૦૬ ની હદીસ આ. મો.

† આ હદીસથી જણાયું છે કે બંદાને તેની નેવલ પ્રમાણે સવાબ મળે છે. આ. મો.

કહે છે કે તંદુરસ્તી અને વતનમાં રહેવાની હાલતમાં જે વજીરો અને નરીઓ પઢતો હતો અને હવે બીમારી તથા સફરને લીધે કરી શકતો નથી તેનો સવાળ પણુ મળશે.

૮૬૨ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે રાતનો અડધો ભાગ અથવા બે તરતીયાંશ વીતે છે તો અલ્લાહ તઆલા બરકતવાળો પેહેલે આ સમાને ઉતરે છે ફરી તે કહે છે કે કોઈ માંગનારો છે કે તેને અપાય કોઈ દોઆ માંગનાર છે કે કબુલ થાય, કોઈ બખશીશ માંગનાર છે કે તેને બખશીશ થાય. તે સુબહ નીકળવા સુધી (ફરમાવે છે). એક રિવાયતમાં છે કે કોણુ કરજ આપે છે એવાને કે જે ખાલી હાત નથી કે ભુલમકાર નથી (એટલે ખોદાને). અને એક રિવાયતમાં અફુમ શબ્દને બદલે અદીમ શબ્દ છે પણ મતલબ (બનેની) એકજ છે.

ફાયદો ખોદા તઆલા જીસમથી પાક છે ઉતરવું ચઢવું તેને ચોગ્ય નથી. તો મતલબ આ છે કે અડધી રાતથી સવાર સુધી અલ્લાહની રહમત પોતાના બંદાઓ તરફ સારી રીતે આગળ આવે છે. તે એટલાં સુધી કે પોતે સવાલ તથા દોઆની માંગણી કરે છે, કે કબુલ કરે. આથી જણાયું કે તે વખત ધણેજ રહમત, બરકત, અને કબુલીયતનો છે. એજ માટે તે વખતની નમાઝ તહજ્જુદ (ફરજ પછી) સર્વ નફોથી બેહતર છે. અફસોસ હજર અફસોસ આ દોલત દરેક રાત્રે હોય, અને ઉંઘણુસી લોક તે વખતે નિંદ્રામાં તથા નાચ રંગમાં તે દોલતથી અલાય રહે છે. અલ્લાહ પોતાની કૃપાથી તે વખતની નમાઝનો શોખ અમારા દિલમાં નાખે. અને તેની કદર અમે ભુજનાર થઈએ, અને આ જે ફરમાવ્યું કે “કોણુ કરજ આપે છે એવાને કે જે ખાલી હાત નથી કે ભુલમ કર નથી” એટલે દરિદ્રીને કાઢ કરજ આપવું નથી કે એ કયાંથી આપશે. અને બદ મામલાવાળાને આપવું નથી કે પાય જશે દગાબાજ છે અદા કરશે નહીં તો ખોદા ફરમાવે છે, હું કંગાળ નથી કે આપી નહીં શકું અને છુટમાર નથી કે તમે દેતાં હો છો. એટલે મારી સિફત ગની અને કરીમ છે, એ

કને બદલે દશથી તે સાત સો સુધી આપું છું. ફરી મારા માર્ગમાં આપતાં તમને કેમ લીધે લાગે છે.

૮૬૩ મુસલિમમાં અણુ બકરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે (ફિતનો ફસાદ મારી ઉગ્રમતમાં) ઉતરે અથવા આવી પડે તો જેને પાસે ઊંટ હોય ત પોતાના બિટામાં જઈ રહે. અને જેની પાસે બકરાં હોય તે પોતાના બકરાંમાં જઈ રહે. અને જેની પાસે ખેતી હોય તે ખેતીમાં જઈ રહે. ફરી એક પુરૂષે પૂછ્યું કે આ રસુલુ-લ્લાહ મને ખબર આપો કે જે શખ્સના ઊંટ બકરાં કે ખેતી ન હોય તો તે શું કરે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે પોતાની તલવાર તરફ કરદ કરે ને તેની ધાર પથ્થરથી લાંગી નાખે (એટલે લડવાની કોઈ ચીજ રહેવા નહીં દે, કે જેથી લડવાનું દિલ થાય) ફરી જે થઈ શકે તો બચવની જલદી કર. આ અલ્લાહ મેં તારો હુકમ પોહોંચાવ્યો આ અલ્લાહ મેં તારો હુકમ પોહોંચાવ્યો છે એ અલ્લાહ મેં તારો હુકમ પોહોંચાવ્યો છે. ફરી એક પુરૂષે કહ્યું મને બતાવો જે હું જખરદસ્તી બે સફમાંથી અથવા બે ટોલામાંથી એકની તરફ લઈ જવાઈ ફરી મને કોઈ પુરૂષ તલવારથી મારે અથવા કાઢ તીર મને લાગે અને મને કતલ કર તો ? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તારો અને તેનો ચુનોહ તેના ઉપર પડશે અને તે દોજખી થશે.

ફાયદો હજરત [સલ] ને જણાયું હતું કે મારા પછી ફસાદ થશે અને મુસલમાનોમાં કતલ શરૂ થશે, માટે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી અને તે વખતમાં એક કીનરે બેસવાનું ફરમાવ્યું. હજરતના ધણાં સહાબા જેમકે અબુદ્દલાહ બીન ઓમર, સઅદ બીન વકકાસ અને અણુ બકરા મુસલમાનોની લડાઈમાં આ હદીસ પ્રમાણે શરીફ થયા નહીં.

૮૬૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદ્દલાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે પ્રેલામ પોતાની માલિકતી ખેરખાલી કરે અને સારી રીતે પોતાના પરવરદિગારની ઇજાદત કરે તો તેને એવડો

સવાળ થશે.

ફાઇટો એટલે એક સવાળ મળજી માલિક મોં બોલા માલિકની તાબેદારીના અને એક સવાળ ખરેખરા માલિક (અસ્લાહ)ની તાબેદારીના.

૮૬૫ બોખારીમાં બહુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈ માલમાં અને ખુબસુરતીમાં પોતાથી વધેલાને બુએ તો તેને બેઠએ કે તે પોતાથી ઘટેલા તરફ નજર કરે.

ફાઇટો એટલે બ્યારે કોઈ વધારે માલદારને અને ખુબસુરતને બુએ તો લાજમ છે કે જે તેનાથી માલમાં અને શિકલમાં ઘટેલો હોય તે પર ધ્યાન કરે. કે જેથી તેને પસંતવો અફસોસ અને નાશુકરી (અઉપકાર) નહીં થાય. કારણ કે જે શખ્સ દુન્યામાં છે તેનાથી હજરો લોક ખરાબ છે. ફટાટા તરફ જે કોઈ શખ્સ દરિદ્ર છે તો હજરો બીજા કંગાળ પણ છે, ને માંદા પણ છે. જે કોઈ કંગાળ અને બીમાર છે તો સેંકડો કંગાળ પણ છે બીમાર પણ છે અને કાકિર પણ છે તો તેઓથી હજરો દરબા એ શ્રેષ્ઠ છે. સુખહાન—સ્લાહ હજરતે (સલ) અબ્બાસી રીતનો રામજાણ આપધ બતાવ્યો કે જે તેનું ધ્યાન કરે તો કદી દિલમાં દુઃખ નહીં થાય. અને ખોદાના રોઢાં રડે નહીં (શિકવો કરે નહીં) પણ ઉપકાર માન્યા કરે. અને મસખીહમાં પુરી રિવાયત આવી રીતે છે કે દુન્યાની બાબતમાં પોતાથી ઓછાને બુએ અને દીનમાં પોતાથી બેહતર લોકોનું ધ્યાન કરે, કે જેથી પોતાની ઇબાદત તથા ખુબીઓથી દિલમાં ગરર સમાય નહીં, ઉદાહરણ જે આ શખ્સ પાંચ વખતની નમાઝ પઢે છે ને બીજો તહબીએ પણ પઢે છે તો તે શ્રેષ્ઠ થયો. એવીજ તરફ લાખો બંદા એકથી એક ઇબાદત અને પરહેજગારીમાં બેહતર છે. જે એવું ધ્યાન કર્યા કરશે તો દીનદારીમાં પોતાને ઓછો તથા સુરત બહુશે (જેથી મરૂરી આવવાની નહીં) અને જે દીનદારીમાં પોતાથી ઓછા લોકોને જોશે કે દુલાઓ નમાઝ નહીં પઢે તો ફાઇટો શકિતવાળો હોવા છતાં હજરો નહીં કરતો જગત નહીં

આપતો તો એ શખ્સ પોતાને બેહતર સમજશે એજ એને માટે જોર છે.

૮૬૬ બોખારીમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈ નમાઝમાં બિધે તો તેને બેઠએ કે સધ જાય ત્યાં સુધી કે જે પઢે છે તે તેને બળે.

ફાઇટો એટલે સવા પછી બ્યારે એવા હોય આવે કે પોતાના પટેલાને સમજે ત્યારે નમાઝ પઢે બિધની હાલતમાં નમાઝ એટલાં માટે મના કરી કે એવી હાલતમાં માણસ કહે છે કંઈ અને નીકળે છે કંઈ.

૮૬૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આબેશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈ બિધમાં નમાઝ પઢે તો તેને બેઠએ કે તે સધ જાય તે એટલાં સુધી કે તેની બિધ પૂરી થાય. કેમકે બ્યારે કોઈ નમાઝ પઢે અને તે બિધતો હોય તો તે બળ્યો તો નથી કદાપી તે બખ્શીશ માંગવા ચાહતો હોય ને પોતાના જીવનેજ ખુરં કહેવા લાગી જાય. *

૮૬૮ મુસલિમમાં બહુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈ પોતાના પેટમાં કંઈ (ગડબડ સરખું) બુએ ફરી તેને સન્દેહ થાય કે કંઈ નીકળું છે કે નહીં તો તે મસજીદથી નીકળે નહીં બ્યાં સુધી કે અવાજ સાંભળે નહીં અથવા બદબોને બળે નહીં.

ફાઇટો એટલે બ્યારે પેટના ગગડાટથી વોળૂ તુટવાનો સન્દેહ થાય તો નમાઝને તોડી મસજીદથી બહાર નીકળે નહીં અને બ્યારે પાદનો અવાજ સાંભળે અથવા બદબોને બળે તો એ સુરત માં વોળૂ ગયું. મતલબ કે શકથી વોળૂ જતું નથી પણ મકાન (ખાતરી)થી વોળૂ જાય છે.

૮૬૯ મુસલિમમાં તલહા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઈએ પોતાની આગળ કનવાની પાછલી લાકડી ખરાબ

* હાખદા તરીકે તે એમ કહેવા ચાહતો હોય “અહાહુમ—અફેરલી” જેના અર્થ “ઓ અહાહુ” અને બખ્શી થાય છે. અને તેના મોંથી નીકળે “અહાહુમ—અફેરલી”. એટલે આ અહાહુ તું અને મોંમાં રાહ ગા. મો.

રાખ્યું તો ફરી નમાઝ પડે. અને તેની પાછળથી કોઇ જમ્ય તેની પરવા કરે નહીં.

ફાયદો એટલે જો મેદાનમાં નમાઝ પડે તો એક હાથ બરાબર એક લાકડી (અથવા બીજું કંઈ) પોતાની આગળ ગાડે ફરી વગર ખટકે નમાઝ પડે, જેને બેઈઝમે તે આવ-જાવ કરે. (કંઈ નુકસાની નથી)

૮૭૦ બોખારીમાં અથુ સહદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે લાશ મુકવામાં આવે છે અને લોકો તેને પોતાની ગરદનો ઉપર ઉપાડે છે તો ફરી જો તે નેક રહ્યું છે તો તે કહે છે કે મને આગળ લાઇ, ચાલો* પણ તે નેક આત્મા નહોતો તો તે કહે છે કે હાથ અફસોસ તમે એને ક્યાં લાઇ જાઓ છો. ઇનસાન (માણસ) સિવાય તેના અવાજ હર કોઈ સાંભળે છે. અને જો માણસ તેને સાંભળે તો પોકાર માડે (અથવા ખેલોશ થાય.)

ફાયદો નેક આદમીને સવાળ દેખાય છે જેથી તેને (આગળ જવાનો) શેખ થાય છે અને બદ આદમી ફરમાવ્યું અજાણથી બસરાય છે.

૮૭૧ મુસલિમમાં સોળાન (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે મારી ઉમ્મતમાં તલવાર મુકાયે તો કેમામત સૂધી તેથી ઉપાડો નહીં. (એટલે ચાલુ રહેશે)

ફાયદો હજરત (સલ્વ) બેઠા હતા અને હજરત ઉસમાન (રદી) તે તરફથી નીકળ્યા. હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ શખ્સ જુલમમાં મરાશે. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જ્યારે આ ઉમ્મતમાં ખૂનાખૂની અને ફસાદ શરૂ થશે તો કેમામત સૂધી બંધ પડશે નહીં. જેવી રીતે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું તેવી રીતે અત્યાર સૂધી થયું. આ હજરતનો મેજેજ છે.

૮૭૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા

* એટલે જલદી લઈ ચાલો. એજ માટે કબ્ર-શરહ વિકાયા-હિદાયા-વજેરમાં છે કે જતાંજો ઉકાવનારા હોડે નહીં પણ જલદી ચાલે. કેટલીક જગ્યાએવા રિવાજ છે કે કોઈ નેક બખ્ત મરે છે તો તેના જમાડને નકામો એક બે મોહલ ફરવે છે તો આ હદીસથી જણાયું કે તેઓ તે મૈતપર જુલમ કરે છે. શા. મો.

(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે વાળું તૈયાર હોય અને નમાઝની તકમીર થઇ હોય તો તમે ખાણની પેહેલ કરો.

ફાયદો એટલે દિલને ખાણથી નચિન્ત કરી ફરી નમાઝ પડો કે મેનની સાથે નમાઝ થાય, ખાણ તરફ દિલ લાગેલું રહે નહીં. હસન સુગ્રાની આ કિતાબના કત્તા કહે છે કે મને ઘણી મુદતથી ખાહેશ હતી કે હું હજરત (સલ્વ)ને પ્વાયમાં જોઉં અને કોઇ હદિસના બરાખણની તપાસ હજરત (સલ્વ)થી કરું કે મને ઉંચા ફરવાળની સનદ મળે. આ ખાહેશમાં ઘણા વર્ષ ગુળ્યાં. આખર સને ૧૧૧ હીજરીના માહે જુલકાની તારીખ ૧૮ મીને શનીવારની રાત્રે હજરતની કરીખ હું પ્વાયમાં જોવું છું કે જાણે મેં છત ઉપર મગરેબની નમાઝ શરૂ કરી છે.

અને હજરત (સલ્વ) બેઠા વાળું ખાય છે, અને હજરત (સલ્વ)ની સાથે કેટલાક લોકો છે ફરી હજરતે મને ખાવા માટે યુલાવ્યો મેં ધાયું કે નમાઝ પઢીને જવાબ આપું. તો મને અથુ સહદ બીન મોઅલ્લા ની તે વાત યાદ આવી કે હજરતે (સલ્વ) તેમને પૂછ્યા હતા અને તેવજુ નમાઝ પડતા હતા તો તેઓએ નમાઝ પડ્યા વગર જવાબ આપ્યો ન હોતો. હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે “શું ખોદાએ ફરમાવ્યું નથી કે ખોદાને તથા રસુલને જવાબ આપો જ્યારે તમને યુલાવે. આ ખીયાલથી હું (સલ્વ)ને પાસે ગયો ફરી મેં કહ્યું કે મારા રસુલ-દલાલ શું આ હદીસ સહી છે કે “જ્યારે વાળું તૈયાર હોય તો પ્રથમ ખાણ ખાઓ” હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે હા એટલે આ હદીસ સહી છે.

૮૭૩ બોખારીમાં અથુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમારા કોઇની પીવાની વસ્તુમાં માખી પડે તો તેને ડૂબાવીને ફરી કઢાડો. કેમકે તેના એક પરમાં ખીમારી અને બીજામાં શીશા છે.

ફાયદો બીજી રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે માખી પોતાના શીશાના પરને ઉમે રાખે છે અને ખીમારીના પરને નમાવે છે, આ હદીસથી

૧ શરહ મશારેકથી જણાય છે કે આ હિમયત કત્તાએ મશારેકમાં પોતે દાખલ કરી છે. શુબ મો.

મહારાજકુલ કે પાંચીમાં જગર ખૂનના જાનવર મરવા-
થી તે માપાક થતું નથી.

૮૭૫ મુસલિમમાં જાગેર (રદી થી રિવાયત
છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે તમારા
કે.ધના માળિયો પડે તો તેને ઉપાડે અને જો તે
પર માટી વગરે હોય તેને મટાડે અને ખાપ
પણુ તને શૈતાન માટે પડેલો રહેવા દે નહીં. અને
આંગળીયો ચાટવા વગર હાથને કપ્પાથી લૂછે નહીં.
કેમકે તે જાણતો નથી કે ક્યા ખાણમાં ખરકત છે.

ફાયદો પડેલો માળિયો નહીં લેવો એ ખર-
રીની નિશાની છે કેમકે એ બરબાદ કરવું છે. અને
આંગળીયો ચાટવાથી ગરર દૈ ચાપ છે અને
ખરકતની આશા જુદી છે.

૮૭૫ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન મોગરફક્ક
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે બ્યારે કુતરે વાસણમાં ખોટું તો સાત વાર
ધુસો અને આદમી વાર માટીથી અજવાળો
(માંજો)

૮૭૬ બોખારી તથા મુસલીમમાં અબુ
હુસૈરા તથા જાબેર ખીન સમોરા (રદી)થી રિવાયત
છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કિસરા
હલાક થયો કે તેના પછી કોઇ કિસરા નથી અને
બ્યારે કૈસર * હલાક થયો તો તેના પછી કોઇ
કૈસર નથી. મારો જાન જેના કબજામાં છે તેની
(અલ્લાહની) કસમ તમે આ બંને મુલકોના
ખજાનાને ખોદાના માર્ગમાં જરર ખરચ કરશો.

ફાયદો એટલે રૂમ તથા ઈરાનના બાદશા-
હોના ખ.નદાનમાં રાખ્ય રહેશે નહીં. ઇસ્લામનો
અમલ ત્યાં થશે આ હદીસ મોજેઝા છે. જેવું
હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તેવું થયું જેમકે ઇરાન
હજરત આમર હાશક (રદી)ના વખતમાં ફતેહ
થયું. ઇસ્લામનું લશકર પાંતરીશ હજરતનું હતું
દૈરકે સીપાદને બ્યાર હજરત દરિમ મર્યા હતાં
તો આ હિસાબથી ઇરાનનો સધળો ખજાનો
ખેતાલીસ કરોડ થયે. એવીજ રીતે રૂમ પણ
મુસલમાનોને હાથે ફતેહ થયું અને ત્યાંના ખ-
જાનો પણ ઇસ્લામી લશકરમાં વહેંચાયો.

૮૭૭ બોખારીમાં જાબેર (રદી) થી રિવા-

* કિસરા ઇરાનના બાદશાહને કહે છે. અને
કૈસર રૂમના બાદશાહને કહે છે. શા. મો.

યત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બ્યારે કોઇ
સખ્સ કોઈ કામનો ઈશારો કરે તો તે ફરજ
સિવાય બેરકબત પડે (એટલે નફલની નૈયત
કરે. ફરી આ હોંઆ પડે. અલ્લાહુમ્મ ઈન્શા
અસ્તાઝીરોક એ ઈલમે કે વ અસ્તાકદેરોક
એ કુદરતેકે વ અસબલોક મિન ફદલેકલ-
અજમ કે ઈમકે તકદેરો વલા અકદેરો
વસઅલમે વલા અલમે વઅત અલ્લા-
મુલ ગોણુ અલ્લાહુમ્મ ઈન કુન્ત તઅલ-
મે (અન હાજલ અમર) ખરલ લી શી
દીની વ મખાશી વ આકેખતે અમરી
અથવા તો કહું આજલે અમરી વ આજ-
લેહી † ફકદેરહો લી વ વરસેરહો લી
સુમ્મ બલરેક લી શીહે અલ્લાહુમ્મ વ ઇન
કુન્ત તઅલમે આસ હાજલ અમર રાફલ
લી ફી દીની વ મખાશી વ આકેખતે
અમરી અથવા તો કહું આજલે અમરી વ
આજલેહી ફસરેફહો અમરી ફસરેફની
અનહો વકદોદલિયલ ખેર હેલેકે કાન
સુમ્મ રફદેની બિહી*

ફાયદો જાબેર (રદી)થી રિવાયત છે કે
હજરતે (સલ) અમને કુરઆનની માફક ઇસ્તખારો

† “આજલે અમરા વ આજલેહી” નો અર્થ
કયો નથી કારણ કે એના અર્થ પણ દુન્યા અને આ-
ખિરત થાય છે માત્ર સખ્સોનો ફેર છે. શા. મો.

* અર્થ—ઓ અલ્લાહ હું તારા જાણવાને લીધે
તારી પાસે લલાઈ માંડુ છું. અને તારી શક્તિને લીધે
તારાથી (મારા કામોની) શક્તિ માંડું છું. અને તારા
માઠા ફલ્જને લીધે તારાથી માંગણી કરું છું કારણ
કે ખચીઈ તું શક્તિ ધરાવે છે અને હું શક્તિ રાખતો
નથી. અને તું જાણે છે હું જાણતો નથી. અને પોશી
દા વરનુમોનો તું જ જાણનાર છે. ઓ અલ્લાહ જો તું
જાણતો હોય કે આ કામમાં મારે માટે દીનમાં, દુ-
ન્યામાં અને મારા કામના પ્રીણમાં બેહતરી છે તો
તું તેને મારે માટે ડેરવ. અને તે મને સેદલ કર.
ફરી તેમાં મને ખરકત આપ. ઓ અલ્લાહ અને જો
તું જાણતો હોય કે તે મારે માટે દીનમાં દુન્યામાં
અને મારા કામની આખરમાં ખુરાઈ છે તો તું તેને
મારાથી દુર રાખ અને મને તેનાથી દુર રાખ. અને
ન્યા કરે મારો લાલ હોય તે મારે માટે ડેરવ. ફરી
તેથી તું મને ખુશી રાખ. શા. મો.

શીખવ્યો એટલે જ્યારે કોઈ કામનો ધરિદો કરે તો સુનત છે કે બે રકમત પરીને આ દોઆ પઢે. અને તે કામનું નામ લેયે. ત્રણ દિવસ અથવા સાત દિવસ એવી રીતે કરે અનનમ ખેર થશે. અથવા પ્વાળમાં કંઈ હાલ જણાશે અથવા દિલમાં કરવું નહીં કરવું જમી જશે.

મતલબ કે જેણે જે કામમાં એવી રીતે ધરિતેખાશે કર્યો તેવું નુકસાન નહીં થયું. સુનત ધરિતેખાશે આવી રીતે છે. અને શીઆ તસબીહથી ધરિતેખાશે કરે છે. અથવા કેટલાક લોકો બીજી રીતે ધરિતેખાશે કરે છે તે નિરાધાર છે. જેમ જાણુવા માટે શરીરમતમાં કેંઈ કામદો ડેરવાયો નથી.

ફસલ બીજ

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે ઈજ છે.

૮૭૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન જમઆ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે “જ્યારે તેઓમાંથી (સમુદની કામમાંથી તે ઊંટડીના ટાંટિયા કાપવા) ધણો બદખ-ખત ગયો,” એક પુરૂષ તેના ટાંટિયા કાપવા ગયો કે જે પોતાની કામમાં સરદાર, બે શરમ અને નડર અથુ જમઆના જેવો હતો.

ફાયદો અથુ જમઆ એક મોટો કાફર

હતો હજરત (સલ) ને ધણું દુઃખ આપતો હતો છેવટે તે આંધળો થયો હતો અને તેના છોકરું જો બદરમાં મરાયા હતા. હજરતે (સલ) તે મલગીનની ઉપમાં સમુદ કામના બદ બખત સાથે આપી. એટલે કાબર બીન સાસિફ સમુદ કામનો બદ બખત એવો નાપાક હતો કે જેવો આ ઉમ્મતનો અથુ જમઆ છે.

અધ્યાય પાંચમો.

આ અધ્યાયમાં કેટલીક તરેહની હદીસો છે.

કુસલ ૧ હી

આ કુસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે મા છે.

* ૮૭૯ મોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રીવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જોડામાં તમે જઈને રહો તે સિવાય હું તમારે માટે કંઈ (ઈલાજ) જોતો નથી.” આ હજરતે (સલ) એકલના † આઠ માણસોને કહ્યું હતું કે જોઆને મદીનાની આબો હવા માફક આવી નહોતી. ફરી તેઓએ રસુલુલાહ (સલ)ને કહ્યું કે અમારે માટે દૂધ ઢુંઢો.

ફાયદો કેટલાક લોકો મુસલમાન થઈને મદીનામાં ખીમાર થયા તેઓને જલ્દપરની ખીમારી હતી. હજરત (સલ) ના જોડા ચરાઈ પર હતા ત્યાં તેઓને એકલ્યા. બ્યારે તે દૂધથી તેઓ સાળ થયા તો ચરાવનારાઓને આંધળા કરીને મારી નાખ્યા અને જોડા હાંકી લઈ ગયા. હજરતે (સલ) તેઓને પકડાવી મંગાવ્યા. અને (સોખંડની) સહી તાતવીને તેઓની આંખમાં ફેરવીને આંધળા કર્યા ફરી તેઓના હાથ પગ કપાવ્યા આખર તેઓ મરી ગયા. શરીઅતમાં જુટારા અને ડાકુઓની એજ શીક્ષા છે.

૮૮૦ મોખારી તથા મુસલિમમાં અલુ હોરરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે નખી (સલ) કુરઆનને જોરથી પુરા ઇલાહાની સાથે પઢે તેને જેવી રીતે આઘાહે સાંભળ્યું છે તેવી રીતે કોઈ ચીજને તેણે સાંભળી નથી. [એટલે પેગમ્બર (સલ)નું જોરથી કુરઆન પઢવું આઘાહને ધણું પસંદ છે.]

ફાયદો કુરઆન પુરા અવાજથી પઢવું દુરત છે એટલુંજ નહીં પણ મુરતહબ છે. પણ તે

† આ હદીસમાં એકલના માણસો કહેવાયા છે. અને જીઠ હદીસમાં જોરનાના લોક. કલા છે તે જોરના પણ એકલમાં છે. આ. મા.

એવી શરતથી કે હરફાની કમી જ્યાહતી નહીં થાય. અને રાગ રાગણીની તરેહ ન હોય. અને માયના (અર્થ)માં ફેર પડે નહીં.

૮૮૧ મોખારીમાં અલુ હોરરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હું તમને આપતો નથી કે તમારેથી મોકલ્યું કરતો નથી પણ હું તો માત્ર વેહેઅન.ર છું જ્યાં મને કુકમ થાય છે ત્યાં મારું છું (આપું છું.)

ફાયદો હજરતે (સલ) એકવાર માલ વહેંચ્યો કેટલાક લોકોએ વધારે માંગ્યો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આપવું કે નહીં આપવું મારા તરફથી નથી પણ જોદાની તરફથી છે.

૮૮૨ મોખારીમાં મિકદામ ખીન મઅદી કરમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ શખ્સ પોતાના હાથની કમાઈથી ખાય એથા સારું કદી કોઈએ ખાધું નથી. અને ખચીત દાજિદ નખી (અલે) પોતાના હાથની કમાઈથી ખાતા હતા.

ફાયદો ખોરાક જેટલી કમાઈ ધંધા કરવા ફરજ છે. અને હાથે કમાવું ધણુંજ હસાલ અને સુચર છે. હજરત દાજિદ (અલે) એક રાત્રે તપાસ કરવા નીકળ્યા. હજરત જખરદલ (અલે) આદમીની સુરતમાં તેમની આગળ આવ્યા. હજરત દાજિદે (અલે) પૂછ્યું કે દાજિદ કેવો માણસ છે ? તેવણે કહ્યું, સારો માણસ છે પણ તેમની એક ટેવ સારી નથી કે મુલકની આમદનીમાંથી ખાય છે. અને સારો માણસ તે છે કે જે પોતાના હાથની કમાઈથી ખાય. હજરત દાજિદે (અલે) અઘાહ પાસે માંછણી કરી કે ઇલાહી અને કોઈ ધંધા શીખવ. જોદાએ તેમને બહુતર બનાવવું

પુણે રહેા ખોદા આપને કદી ખરબાદ કરશે નહીં. આપ સમુખે ખોદનાર છેા સગાંઓ સાથે લલાઈ કરનાર છેા. ગરીબોને આપો છેા અસક્તનું કામ કરી દો છેા. ફરી હજરત ખદીબ (રદી) હજરત (સલ) ને વરકા ખીન નોફલની પાસે લઈ ગયાં. કારણ કે તે શખ્સ ધનજલનો જાણુકર તથા વૃધ્ધ હતો. ને આંખે આંધળો થયો હતો. તેણે હજરત (સલ) થી આ સધગી હકીકત સાંભળી ન કહું કે આ ફિરસ્તો નામુસ છે હજરત મુસા [અલે] ઉપર ઉતર્યો હતો એટલે હજરત હાખરછલ.) બ્યારે તારી કે.મ. તને દેશ નીકાળ કરશે. ત્યારે હું યુવાન હેત હું જીવતો રહત. હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે શું મારી કામ મને કાદશે વરકાએ કહું કે હા, સર્વ પેગમ્બરોનો એવોજ હાલ છે. એ પછી ત્રણ વર્ષ સુધી વસી નહીં ઉતરી ફરી સુર. મુદરસેર ઉતરીને કુરઆન ઉતરવું મહુ થયું.

૮૮૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રજાખત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ અખત કે જે સર્વ ખાખતોને લાય છે તે સિવાય એ ખાખતમાં મારા ઉપર કોઈ ખાખત ઉતરી નથી. [તે ખાખત આ છે] “ફરી જે કે.ઈ. ૦ રા સરખું સાઈ કામ કરશે તે તેને જોશે. અને જે કોઈ જરા ખરખર છુડે કામ કરશે તે તેને જોશે.” ગધેડાં વિષે પૂછ થઈ ત્યારે હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો લોકોએ હજરત (સલ) ને પૂછ્યું કે ગધેડાંમાં જકાત આપવાની છે કે નહીં? ત્યારે હજરતે આ વહીસ ફરમાવી. એટલે જે કે એમાં જકાત વાળેખ નથી. પણ જે કોઈ ખે.દના ખાગીમાં આપશે તો અવસખ પુણ થશે. કારણ કે જરા સરખી નેકીનો પુણ અને જરાએ ખદી ને. પાપ અખજ આપશે હિદાયમાં હખેરું છે કે ગધેડાંમાં જકાત નથી. પણ વેપાર માટેની નૈમુતયા લીધેલાં ગધેડાંમાં જકાત વાળેખ છે.

૮૮૭ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાખત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું. અલ્લાહ અસ્માનથી કે.ઈ. ખરકત ઉતારે છે તે કે.દ. લાઈ લોકો નકરજ કરનાં કાખ છે. અલ્લાહ

વરસાદ વરસાવે છે તો તેઓ કહે છે કે ફલાણુ ફલાણુ તારાગી વરસ્યો.

૮૮૮ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાખત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહે કોઈની ખીમારી મોકલી છે તો તેને માટે ઓધ પછુ મોકલી છે.

ફાયદો હજરત સેલેમાન (અલે) ને અલ્લાહ તઆલા એ દવાઓના ગુણોનો ધલહામ કર્યો હતો હકીમું ધણું ખરું તેમનાગી જણાયું. આથી જણાયું કે હકીમી (નિખ) શીખરી દુર-સ્ત છે. ખોદાને શીક્ષ આખનાર જાણીને દવા ધલાજ કરેલ તવક્કેલને વિરૂદ્ધ નથી. એજ માટે હજરતે (સલ) ધણીવર ધલાજ કર્યો છે.

૮૮૯ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાખત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહે કોઈ પેગમ્બરને મોકલ્યો અને કોઈને ખલીફ ખનાવ્યો તો તેની સાથે બે સાચાંઓ તો થાખજ છે. એક સાચી તેને સદા કામી અજા કરે અને તે વિરી તેને ઉરોજન (તરખીખ) આપે છે. અને એક સાચી તેને ખુશ કામનો કુકમ કરે છે તથા તેને તે વિષે ઉસકેરે છે. અલ્લાહ જેને ખચાવે તેજ ખચેલ છે.

ફાયદો પેગમ્બર તથા ખલીફાની સાથે પછુ ફિરસ્તો તથા રીતાન હોખ છે. પછુ પેગમ્બર માસુમ છે માટે અલ્લાહ તઆલા રીતાનને દખેલો રાખે છે. પેગમ્બર પર તેનો કાખુ ચાલતો નથી જેમકે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે રીતાન મારે તામે થયો છે જુરા કામનો મને વસવસે નાખતો નથી. મતલબ કે પેગમ્બર સિવાય કોઈ માસુમ નથી. અગર જે ધમામ કે વલી હોખ, રીતાનથી નિડર થઈ શકતા નથી. સુનીઓનો આજ અકરીદો છે

૮૯૦ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાખત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પેગમ્બર એવો નહીં આવ્યો કે જેણે ખકરાં ચરાવ્યાં ન હોખ. સલાખીયોએ કહું કે શું આપે પછુ (ખકરાં ચરાવેા). હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હા,

જેમ કેટલાક હિન્દુ વરસાદ વરસાવડ રોહિ ધીયુ કહે છે તેમ હજરત (સલ) ના ખખનમાં “નવખ” તાસેને ક્ષેતા હતા. ગા. મો.

મક્કાવાળાઓનાં બકરાં કેટલાક કીરાટને બદલે ચરાવતો હતો.

ફાયદો બકરાં ચરાવવામાં આ હિકમત છે કે પેગમ્બર રેવડ ચરાવવા શીખે કે જેથી આદમીઓની સરદારી કરી શકે. કીરાટ પાંચ જવ બરાબર સોનાનો થાય છે.

૮૯૧ મુસલિમમાં હેશામ બીન આમેર અનસારી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આદમ [અલે]ની પેદાએશથી તે કેયામત સુધી દળ્ગલથી મોટું કાંઈ નથી.

ફાયદો એટલે સર્વ ફસાદીઓ અને ગુમરાહ કરનારાઓમાં દળ્ગલ સર્વથી વધેલો છે. જલ્દાનમાં એની બરાબર કોઈ બધા નથી.

૮૯૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં આસામા બીન ઝંદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મારા પછી કાંઈ દિતનો વધારે નુકસાનકારક મરદો ઉપર ચારતો કરતાં મેં જોયો નથી.

ફાયદો એટલે પુરૂષો વિશે સ્ત્રીઓના બરાબર કોઈ બધા કે દિતનો નથી. કારણ કે તેઓથી નજર લગાવવી વ્યભિચારની અને તેઓની તામેદારી દીનમાં નુકસાની નામે છે. મતલબ કે ઘણા ફસાદો સ્ત્રીઓને લીધે થાય છે. માટે હજરત (સલ)ને ઘણી ચિન્તા હતી

૮૯૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વગર જરૂરતે (લોકોથી) સવાલ કરવો તે આદમી સાથે એની રીતે લાગેલો રહે છે કે તે અલ્લાહની એવી હાલતમાં મુલાકાત કરશે કે તેના મોં પર એક બોટી રહેશે નહીં.

ફાયદો લોકોથી સવાલ કરનાર કેયામતમાં ઘણો જલ્દીલ થશે.

૮૯૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુસલમાન મરદને લાએક નથી કે વગર વસીયત કરે તેની ત્રણ રાતો જાય.

ફાયદો એટલે જેના ઉપર લોકોનું કરજ હોય અથવા કોઈની અમાનત હોય તેના પર લાએક છે કે પોતાની પાસે તેની વસીયત લખી રાખે કે જેથી તેના પછી તેના વારેસ ને પર અમલ કરે.

કેમકે માણસને પોતાનું મોત જણાઈતું નથી. આ વખતે વસીયતનામું લખી રાખવું વાજેબ છે. † પણ જે કોઈનું લેણદેણ ન હોય તો વસીયત કરવી વાજેબ નથી. મુસ્તહબ છે.

૮૯૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં મિસેવર બીન મખરમા તથા મરવાન બીન હકમ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે કસવા [ગિટડી] ચાકી નથી અને ચાકવાની તેની ટેવ નથી પણ હાથીના રોકનારે [એટલે જોદાએ] તેને રોકી છે. તેની કસમ કે જેના કબજામાં મારો જન છે તેઓ (મક્કાવાળા) મારાથી કાંઈ એવું કામ માંગતા હોય કે જેમાં અલ્લાહના અહકામનું માન હોય તો હું તે તેઓને આપીશજ [એટલે તે વાત હું કબુલજ કરીશ.]

ફાયદો સત જ માં હજરત [સલ] એહરામ બાંધીને મદીનાથી મક્કા ઉમરો કરવા આત્મા માર્ગમાં હજરત [સલ]ની ગિટડી ખેસી ગઇ. સહાબીઓએ કશું કે ગિટડી ચાકી ગઇ છે ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી તો ગિટડી ઉઠી ગઇ. ફરી હજરત (સલ) સુલેહ કરીને પાછા ફર્યા. જેનું વિસ્તાર બીજા અધ્યાયમાં વર્ણવ્યું છે.*

૮૯૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે અમે તો કંઈ વસ્તુ જોઇ નથી અને ખચીત આ ધોડાને તો સમુદ્ર (પાણીનો રેલો) જોયો છે.” એટલે અણુ તલ્લાનો ધોડો કે જેને મનદુય કહે છે.

ફાયદો એકવાર મદીનામાં રાતના મોટા ગમરાટ ફેલાયો. હજરત (સલ) અણુ તલ્લાનો ધોડો માંગી સ્વાર થઇ એકલા સર્વથી આગળ નીકળી ગયા સહાબા પાછલ ઘણાં દૂર હતા. બ્યારે જણાયું કે કંઈ નથી તો હજરત (સલ) સાંધી પાછા ફર્યા ફરી આ હદીસ ફરમાવી. આ ધોડો ઘણી ધીમી આમનો પ્રખ્યાત હતો. હજરત (સલ)ની બરકતથી ઘણો દોડતો થયો. જેમકે હજરતે સહા તેની તારીફ કરી. આ હદીસથી હજરત [સલ]

† જે “માણસ” ફક્ત રાખતો હોય તેને વસીયત નામું લખી રાખવું વાજેબ નથી. અને પોતાના માલ-માંથી કંઈ આપવાની વસીયત કરવી વારેસ ગી હોય તો મુસ્તહબ છે નહીં તો મુખાહ છે. ઝા. મો.

* વં.સો હદીસ ના. ૪૫૨. ઝા. મો.

ની પ્રતી બહારી જણાઈ. કેમકે દેહશતના વખ-
તમાં રાતના એકલા આગળ વધવું પૂરી
શોભામતની દલીલ છે.

૯૯૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ સધદિ
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે આદમી સખર (ધીરજ)થી વધારે બોહલી રોજ
[રીજક] અપાયલો નથી.

ફાયદો એટલે સખર અને કેનાઅત
[સતોષ]ના બરાબર કોઈ રોજ નથી. કારણકે જે
સતોષ (વૃત્ત) ન હોય તો કેટલો પણ માલ હોય
લોભ જતો નથી.

શેખર.

એ કેનાઅત તવગરમ ગરદાં

કે વરાએ તો હેય નેઅમત નેસ્ત †

૯૯૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં જૈદ બીન
સામેત (રદી થીરિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે તમારી સાથે તમારું કામ હમેશા રહું [એટલે
તરાવીહ માટે ભેયું થવાનું] તે એટલાં સૂધી કે
મેં ધાયું કે તે તમારા પર ફરજ થશે. તો તમે
નમાઝને ધરમાં પહોંચીને લાજમ જાણો. કેમકે
ખતીત આદમીની નમાઝ ફરજ સિવાય તેના
ધરમાં પહોંચી બેઠતર છે [એટલે ફરજ નમાઝ
મસજીદમાં અફજલ છે.]

ફાયદો હજરતે [સલ] એક વર્ષ રમજનમાં
મસજીદની અંદર ધખાદત તથા એનેકાફને માટે
ચટાઇની કોઠડી બનાવી, રાતના તેમાં હજરતે
તરાવીહની નમાઝ પઢી. સહાબા પણ સાથ થયા.
એક રાત્રે મસજીદમાં ઘણા લોકો ભેગા થયા હજ-
રતે [સલ] તે રાત્રે નમાઝ નહીં પઢી. સહાબા
સમજ્યા કે હજરત [સલ] સૂઈ રહ્યા છે. કેટલાક
સહાબા ખંખારવા લાગ્યા કે હજરત [સલ]
જાગે અને નમાઝ પઢાવે. ત્યારે હજરતે (સલ) આ
હદીસ ફરમાવી. એટલે હું ડરું છું કે તરાવીહની
નમાઝ કેથે ફરજ થાય નહીં. ફરી જો તમારાથી
નહીં બની શકશે તો યુનેહગાર થશો. તમારા ધરમાં
જાગે પહેા. હજરત આમર ફારકે (રદી) પોતાની
ખિશાફતમાં તરાવીહની નમાઝ મસજીદમાં

જરી કરી, કારણ કે નમાઝની ખુબી હજરત
(સલ)ના કયાંથી સિધ્ધ થઇ, માત્ર ફરજ થવાના
ડરથી હજરતે (ઉમ્મત ઉપર રહમ ખાઇને)
બંધ પાડી હતી. હજરત (સલ) પછી વહી બધ
થઇ એટલે ફરજ થવાનો ડર રહ્યો નહીં. શીઆ
જે કહે છે કે તરાવીહ આમર [રદી]ની કાટેલી
છે તો આ હદીસથી જણાયું કે તે ખોટું છે.

૯૯૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે જીખરઇલ (અલે) હમેશ મને પડોસી
વિષે આશા કર્યા કરે છે. તે એટલાં સૂધી કે
મેં ધાયું કે તે તેને વારસોમાં ઘખલ કરશે, +
ફાયદો એટલે પડોસી સાથે જાલાઈ કર-
વાની એટલી તાકીદ કરી કે હું સમજ્યો કે
એક હમસાયો (પડોસી) બીજા હમસાયોનો વારસ
થશે. આ હદીસમાં પડોસીના હકકની
તાકીદ છે.

૯૦૦ મુસલિમમાં અયુ દરદા (રદી)થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સુરેય-
દમ થાય છે તો તેના બે કાનારા સાથે બે ફિર-
સ્તા હોયજ છે. તેઓ કહે છે કે આ અશ્લાહ
ખરચ કરનાર માટે તેનો બદલો જલદી આપ,
અને રોકી રાખનાર (ખખીલ) માટે હલાકી
જલદી આપ.

ફાયદો આજ કારણ છે કે સખીનો હાથ
ખાલી રહેતો નથી અને બખીલનું કોઇ પણ
રીતે તુકસાન થાય છે.

૯૦૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ
સધદિ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)
ફરમાવ્યું કે તમે કયાં કરો તો તમારા પર કંઈ
દોશ નથી.” એટલે અજલને.

ફાયદો કેટલાક સહાબાએ પૂછ્યું કે અમે
ચાહતા નથી કે ભોંડીયોથી [અમારી] આશાદ
થાય. જે હુકમ હોય તો વીર્ષ નીકળવાને વખતે

+ પડોસી જે મુસલમાન હોય અને ખેશી
હોય તો તેવા તથા હક્ક છે અને જો તે ખેશી ન
હોય તો બે હક્ક છે. અને જો તે મુસલમાન ન
હોય તો એક હક્ક છે. એક હદીસમાં છે કે જો તે
પડોસીના કુતરાને માયું તો તેને તેને હુખ આપ્યું.
આ. મો.

† અર્થ—આ સતોષ વું અને તવગરમ કર.
કારણ કે તારા સિવાય કોઈ નેઅમત (ખન) નથી.
આ. મો.

અમે તેઓથી જુદા થઈએ (અબસ કરીએ) ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

૯૦૨ મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે સલ ફરમાવ્યું કે કોઈની સીજમાં નરમી આવે છે તો તે તેને સણુમારેજ છે. અને જે વસ્તુમાં સખતાઈ આવે છે તો તે તેને એ-પદારેજ કરે છે,

ફાયદો એટલે નરમી દરેક સીજને સમારે છે. અને સખતી બગાડે છે. નરમીથી દુશ્મન દોસ્ત અને છે પણ સખતી તથા બદ મીઠાજીથી દોસ્ત દુશ્મન બન છે.

૯૦૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોદા એવો નથી કે તને તેના ઉપર જીત આપે” અથવા આવી રીતે ફરમાવ્યું “મારા ઉપર જીત આપે.” આ હજરતે (સલ) ગેરદાર બકરીવાળાને કહ્યું.

ફાયદો બેખરમાં એક ચલુદેણુ સ્ત્રીએ બકરીમાં ઝેર નાંખીને હજરત (સલ)ની દબ્બવત કરી. હજરતે [સલ] તથા બીજા સહાબાએ ખવા શરૂ કર્યું ફરી હાથ ખેચી લીધો અને સહાબાને મના કરીને ફરમાવ્યું કે એમાં ઝેર છે ફરી તે સ્ત્રીને છુટાવી. તે સ્ત્રીએ ઝેર નાંખવાનો ઇકરાર કર્યો. ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. હજરત (સલ)ને આ ઝેરની હમેશા તકલીફ થતી હતી. જેમકે એજ દુઃખથી હજરત (સલ)નો ઇનનેકાલ પણ થયો હતો.

૯૦૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં કબ્ય બીન ઉજરા (રદી)થી રિવાયત છે. કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હું ધારતો નહોતો કે તને એવી તકલીફ પેહોંચી હશે. એક રિવાયતમાં છે કે મને જણાયું નહોતું કે તને એની તકલીફ થશે. શું તને એક બકરી મળતી નથી? મેં કહ્યું કે નહીં હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ત્રણ દિવસના રોજ રાખ અથવા છ મસકાનોને ખવરાવે. દરેક મિસકાનોને અડધો સાચ ધઉ, અને તારૂં માથું ખોડાવ.” આ હજરતે કબ્ય બીન ઉજરાને ફરમાવ્યું,

ફાયદો કબ્ય બીન ઉજરા એહરામ બાંધીને રાંધતા હતા. અને માથાની જૂ તેમના

મેં પર ચાલતી હતી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ ઉજરાને સ્ત્રીએ એહ-રામવાળાને કકારો દઈને માથું ખોડાવવું દુરસ્ત છે, અથવા જીવલે કરે. પણ જે શકતી ન હોય તો ત્રણ રોજ રાખ અથવા છ ગરીબોને ખાણું ખવરાવે. દરેકને દે.૬ શેર ને અડધી છટાક ધઉ જેટલું.

૯૦૫ બોખારીમાં સહલ બીન સબ્હ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મને આજે સ્ત્રીઓની જરૂરત નથી ગેરજ નથી.” એક સ્ત્રીએ પોતાને હજરત (સલ) આગળ કરી [નિકાહમાં આપવા તૈયાર થઈ] તેને હજરતે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો ખોદાનો કુકમ હતો કે વગર ધણીની જે કોઈ સ્ત્રી પોતાની જાત પેગમ્બર [સલ]ને બખરી વગર મોહોરે તે સ્ત્રી હજરત (સલ) પર હક્કાલ હતી. એક વેળા એક સ્ત્રીએ કહ્યું કે આ રસુલુ-સ્લાહ મેં પોતાની જાત હજરતને બખરી ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે બાકીની મને જરૂર નથી. હિન્દુસ્થાનમાં ખ્રિસ્તીઓ આ વખતમાં મુસલમાનોને તાનો કરે છે કે તમારા પેગમ્બરની નવ બીબીઓ હતી એટલુંજ નહીં પણ તમામ જ્ઞાનની સ્ત્રીઓ પોતા માટે હક્કાલ કરી હતી. અને જુઓ તો પેગમ્બરોને સ્ત્રીઓની ખાહેશ હોતી નથી. તેનો જવાબ આ છે કે જે સ્ત્રીઓની નફરત કરવી તેથી અણગમો થવો આદમી માટે સાઈ ખુબીનું કામ હોત તો જહાનના સધળા નપુસક હીજડા પેગમ્બર થતે. એટલુંજ નહીં પણ માણસની નિશાની દુન્યામાં નહીં રહેતે. કારણ કે પ્રથમ નિકાહનો રવયો હજરત આદમ (અલે)થી જરી થયો. એટલુંજ નહીં પણ ઇનજીલમાં હેબ-રીઓનું પત્ર ૧૩:૪માં તેઓને પ.ઉસ આવી રીતે લખે છે કે “આખી દુન્યામાં નિકાહ કરવું માનીતું કામ તથા ક્રેડ છે” અને મંશૂર છે કે મુજિહ (અલે) ની નવવાણું બીબીઓ હતી. અને તૌરાતમાં છે કે હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે)ની ત્રણ સ્ત્રી રતી સારા, લાજરા, અને કતુરા, અને હજરત મુસા (અલે)ની બે બાકડી હતી. એક સપ્તરા અને બીજી દબ્બસી સ્ત્રી (સીધણુ અને

હજરત યાકુબની ચાર સ્ત્રી હતી. એ બીબી અને એ લોહી. તેને સ્ત્રીઓ કરવી પેગમ્બરોને લાગેક નહોત તો હજરત ઇબ્રાહીમ, યાકુબ, મુસા, અને દાઉદ (અલે) શા માટે કરત. * અને ને કે વગર ધણીવાળી સ્ત્રીઓ ને પોતાની ખુશીથી વગર મોહરે જનન અપશે તેઓને અફસાહે રસુલુલ્લાહ માટે હસાસ કરી હતી છતાં આ હદીસથી જણાયું કે ફરી પણ કબૂલ કરતા નહોતા. તો સ્ત્રીઓ મળી આવવા છતાં તથા ખોદાનો હુકમ હોવા છતાં ના પાડ્યું એ તેમની પડીજગી તથા સફાઈની દલીલ છે. મતદળ કે ખિસ્તીઓની બીજી શંકાઓ પણ ને તેઓ દીને મોહમ્મદી ઉપર કરે છે તે એવીજ તરેહની નકામી છે જો થોડી પણ સમજવાળો આદમી હોય તો સારી રીતે તેઓને ઉત્તર આપી શકે છે તેને માટે વધુ ઇંદમની જરૂર નથી. ¶

હૃદ્દ મોખારી તથા મુસલિમનાં અનસ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જે કોઈ પોતાના માથા દિલ્થી શાક્ષી આપશે કે અફસાહ સિવાય કોઈ પૂજ્ય નથી અને હજરત મોહમ્મદ તેના બંદ તથા રસુલ છે તેના પર અફસાહ દોજખ હરામ કરશે. †

કાયદો એટલે માથા ઇમાનદારને દોજખથી મુક્તિ છે.

હૃદ્દ મોખારી તથા મુસલિમનાં અબુહોરેરા (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે દરેક નખીને તેમના ઉપર જેટલા લોકો ઇમાન લાવ્યા હોય તેટલીજ નીશાનીયો (મોજેઝા) અપાયલી છે. અને મને તો ને અપાઈ છે તે (વહીજ)

* આ વિષયનો વધુ ખુલાસો મેં મારા પુસ્તક તોહફતુલ હિન્દ ગુજરાતી પૃષ્ઠ ૨૦૫-૬, ૨૪૨ તથા ઈજ્ઞાહિલ હક્ક ગુજરાતી ભાગ ૨ પૃષ્ઠ ૨૧૩-૨૬માં લખ્યો છે. આ. મો.

¶ ગુજરાતી જાણનાર જે સારી રીતે મારાં પુસ્તક તોહફતુલ હિન્દ તથા ઈજ્ઞાહિલ હક્કને વાંચશે તો આખી જગતના પાંદ્રીઓને શરમિન્દા કરશે. આ. મો.

† જેણે રસુલુલ્લાહ [સલ્વ] ના કહેવા ઉપર અમલ નહીં કર્યો તેણે સાચા દિલ્થી હજરતને માન્યા નથી. આ. મો.

છે (એટલે કુરઆન) કે જે અફસાહે મારા તરફ વહી મોકલી છે. તો હું આશા રાખું છું કે કેયામતના દિવશે સર્વ પેગમ્બરો કરતાં મારાં નામેદારો ઘણાં થશે.

કાયદો એટલે દરેક પેગમ્બરને ખોદાએ તેટલા મોજેઝા આપ્યા કે જેટલાથી તેઓની સમ્બાધ તથા પેગમ્બરી સિદ્ધ થાય, અને લોક ઇમાન લાવે. પણ હજરત (સલ્વ) નો મોજેઝા એટલે કુરઆન ખોદાનું કલામ એ સર્વ મોજેઝાથી તેરાલો અને અફજલ છે. કેમકે એ મોજેઝા કેયામત સુધી બાકી છે. બીજા પેગમ્બરોના મોજેઝા રહ્યા નથી. અને જ્યારે કેયામત સુધી બાકી રહ્યો તો હમેશ હજરતના મોજેઝાનો દાખલો કાએમ રહ્યો. તો કેયામત સુધી દરેક વખતમાં લોકો મુસલમાન થતાં રહેશે માટે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે સર્વ પેગમ્બરોની ઉમ્મતોથી મોહમ્મદી લોક વધારે થશે. અને જે કે અમારા હજરત (સલ્વ) થી હજરો મોજેઝા થયા પણ કેયામત સુધી રહેનાર મોજેઝા કુરઆનજ છે માટે હજરતે (સલ્વ) માત્ર એનું વર્ણન કર્યું. અફસાહની આદત આવી રીતે ચાલુ છે કે જે વખતમાં જે હુનરની વધુ ચરચા હોય છે તો તેઓના પેગમ્બરને પણ તેજ રીતનો મોજેઝા વગર શીખે ઇનાયત થાય છે કે જેથી તેઓને વગર સન્દેહે પેગમ્બરની સમ્બાધ જણાય. જેમકે હજરત મુસા (અલે) ના વખતમાં જાફ્રી ચરચા હતી તો તેમને તેવીજ તરેહનો મોજેઝા મળ્યો એટલે લોકો સાપ થઈ જતી હતી અને હજરત ઇસા (અલે) ના ઘણા મોજેઝા બીમારોને સજ્જ કરવાના હતા કારણ કે તેમના વખતમાં તિબ્બ (ડોક્ટરી) ની ચરચા ઘણી હતી. અને અમારા હજરત (સલ્વ) નાં વખતમાં અરબમાં ફસાહત અને બલાગતની ઘણી ચરચા હતી માટે હજરત (સલ્વ) ને કુરઆન શરીફ મળ્યું અને હુકમ થયો કે જે તમને પેગમ્બરીમાં સન્દેહ હોય તો એક સૂરા બરાબર તમો કહો પણ કોઈથી બન્યું નહીં, સર્વ અરબના વક્તા (ફાસલા) આજીજ થયા. જે બની શકે તો જરૂર કહેતે સહેલું કામ છેડી પોતાનો જન આપવો કેમ પસંદ કરતે. અને કુરઆન શરીફમાં (તેની) ઇ-

બારતના મોઢેઓ હોવાથી તેમાં ઇખતલાફ [વધારો ઘટારો] થયો નથી. કારણ કે ઇસ્લામમાં ધણા મઠલ્ય થયાં (જે બની શકતે તો) દરેક શખ્સ પોતાના મતની માફક બનાવી લે તે. પણ તૌરાત ઇનજીલ એવી નથી તેની ઇબારતમાં ચમત્કાર નથી માટે તેમાં વધારો ઘટારો તથા ફેરફાર થયો †

૯૦૮ બેખારીમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઇ મુસલમાન પુરૂષના ત્રણ બચ્ચાં એવાં મર્યા હશે કે જેઓ જીવાનીએ પહોંચ્યાં ન હોય તો તેની તેઓ પર મણી મેહર કરવાને લીધે તેને જંતનમાં અદલાલ દાખલજ કરશે.

ફાયદો એટલે બાપને છોકરાંની પર મોહબ્બત હોય છે અને જેટલી મોહબ્બત વધુ તેટલુંજ તેઓના મોતથી દુઃખ વધુ. ફરી બ્યારે બાપે એવી મોસીબતમાં સખર કર્યો તો તે જંતનને લાએક થયો.

૯૦૯ મુસલિમમાં મઅકલ બીન યસાર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુસલમાનોનો કોઇ પણ હાકિમ જે તેઓના કામોનો માલિક થયો હોય ને ફરી તેઓ માટે મહેનત નહીં કરે તેઓને માટે ખેરખાહી નહીં કરે તો તે તેઓની સાથે જંતનમાં દાખલ થશેજ નહીં.

ફાયદો આથી જણાયું કે હાકિમ ઉપર ફરજ છે કે તે રઇયત માટે મહેનત તથા જનનાડ કાશીશ કરે. તેઓ માટે જે લાભનું કામ હોય તે કરે. પણ જે હાકિમ પોતાની રઇયતથી અફલતમાં રહેશે અને પોતાની એશ આરામમાં પડશે તો તે જંતનથી અલાઓ રહેશે.

૯૧૦ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઇ પણ પુરૂષ મુસલમાન મરે ને તેના જનાઝા ઉપર એવા ચાલીસ પુરૂષો ઉભા રહે (એટલે જનાઝાની નમાઝ પઢે) કે તેઓ અદલાલ સાથે કોઇ વસ્તુને શરીક કરતા ન હોય તો અદલાલ તેઓની શકાઅત (તેને માટે) કબૂલજ કરશે.

† જેનો સંકોડો દાખલા ઈઝાહક હક્ક અબ્બાસ પહેલા તથા બીજામાં છે. ગુ. મો.

ફાયદો આથી જણાયું કે ચાલીસ મુસલમાન મેવહલ્દનું નમાઝ પઢવું તે મૈયતની બખ્શી સનું કરણ છે. અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) હુદી હુદીને ચાલીસ મુસલમાનોને જનાઝાની નમાઝ માટે બેગા કરતા હતા આ હદીસ પ્રમાણે. અને હજરત આએશા (રદી) ની રિવાયતમાં સે મુસલમાનોનું બયાન છે. તો બ્યારે ચાલીસની શકાઅત કબૂલ થઇ તો સોની વધુ કબૂલ થશે. અને કોઇ એક હદીસમાં છે કે ત્રણ સફા કરે.

૯૧૧ મુસલિમમાં બમેર (રદી) થી રિવાયત છે કે કોઇ પણ ઊંટવાળો એવો નહીં હશે કે જેણે તેનું હકક અદા કર્યું ન હોય [એટલે તેની જકાત આપી ન હોય] પણ તે જે હતાં તેથી વધુ થઇને (એટલે ગણતરીમાં વધીને અથવા ડી-લમાં વધીને) કેયામતને દિવસે આવશે અને તે માલિક તેઓ માટે ખુદશા મેદાનમાં ખેડો હશે તેને તેઓ પોતાના પગથી અને ખરીયોથી કચડી નાખશે. અને કોઇ ગાય બળ વાળો એવો નહીં હશે કે જેણે તેનું હકક અદા કર્યું ન હોય. પણ તે જે હતાં તેથી વધુ થઇને કેયામતને દિવસે આવશે અને તેનો માલિક સરખા મેદાનમાં ખેડો હશે તેને તેઓ પોતાના શિંગડા ભોકશે. અને પોતાના પગથી કચડી નાખશે. અને કોઇ બકરાંવાળો ન હશે કે જેણે તેની જકાત આપી ન હોય પણ તે જેટલાં હતાં તેથી વધુ થઇને કેયામતને દિવસે આવશે અને તેનો માલિક સાફ મેદાનમાં ખેડો હશે અને તેઓ પોતાના શિંગડાથી ભોકશે અને પગથી કચડી નાખશે. તેમાં કોઇ વગર શિંગડાનું કે શિંગડું ભાંગેળું નહીં હશે. અને કોઇ ચાંદી સોનાનો એવો માલિક નથી કે જેણે તેની જકાત ન આપી હોય પણ કેયામતને દિવસે તે માલ ગંને અઝદલા થઇને આવશે ફરી બ્યારે તે મોં ખોલીને તેની પાસે આવશે તો તે તેનાથી નહાસશે તો શીર શ્તો તેને પૂકારશે કે જે ખજાનો તે છૂપાવ્યો હતો તે તું લે મને તેની પરવા નથી. ફરી બ્યારે માલિક જોશે કે તેથી નહાસવું બની શકવું નથી તો લાચારીએ પોતાનો લાથ તે અઝદલાના મોંમાં નાખશે તો તે ઊંટની તરેલ તેને આવશે.

ફાયદો એટલે જે જનનવરોની તથા માલની જકાત નહીં આપશે તે પર એવો અજબ થશે.

અને અઝદલા ગંને એટલા માટે થશે કે સાપ જ્યારે ધણે પૂરાનો અને ધણું ઝેર વાળે થાય છે તો તેનાં માથાના વાળ ઝેરથી ખરી જાય છે.

૯૧૨ મુસલિમમાં અથુ હોરેરા [૨દી]યા રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ સોના ચાંદીવાળો જે તેની જકાત નહીં આપતો હશે તો તેને માટે કયામતને દિવસે તે અગ્નિમાં ગાળીને પતક બનાવાશે ફરી તે જન્મનમની અગ્નિમાં તાતવાશે ને તેનો ડામ તેની પાંસલી પર કપાલપર અને પીઠ પર દેવાશે. જ્યારે તે પતરાં ઠંડા થશે તો ફરી તાતવાશે. આ અગ્નિય તે દિવસમાં થશે કે જેનો અંદાજે પચાસ હજાર વર્ષનો છે. તે એટલા સંધી કે અંદાજોમાં ફેસલો થશે. ફરી તેને તેનો મર્ગ દેખાડશે કાંતો જનત તરફ કાંતો દોજખ તરફ.

ફાયદો આ બંને હદીસોમાં જકાત નહીં આપનાર માલદારોના અગ્નિયું વિરતારથી વર્ણન છે. હીન્દુસ્થાનમાં જન્મા જન્મા નમાઝ રોગની કંઈક ચરચા છે પણ અફસોસ કે જકાત આપવાની ટેવ તદન છૂટી ગઈ છે. વર્ષ દિવસ પછી ચાલી સમો ભાગ કાઢતાં જન નીકળે છે. અને જુઓ તો શાદી ગમી તથા નામ નીશાનના કામોમાં હજારો રૂપ. ખરખાદ કરે છે. ગમે તેવા બખીલ કેમ ન હોય પણ કંઈ ન કંઈ આખર તેનું પણ ખરચ થાય છે* પણ જકાતને નામે તેનો જન નીકળે છે. ધણા ખરા માલદાર બખીલો (કંજુસ) ને જોયા છે કે તેઓએ કેવી મેદનત મશકૂતથી માલ ભેગો કર્યો, પોતે ખાધો ન ખવરાવ્યો ન કોઈને ખોદાના માર્ગમાં આપ્યો પણ જ્યારે ને અલ્યાઓ મરી ગયા તો તેમના છોકરાઓએ અને વારંસોએ ને માલને થોડાક દિવસમાં ઉડાવી નાખ્યો. તો વિચાર કરવો જોઈએ કે કેટલી મોટી નાદાની અને એવકુશી છે કે પોતે તો હજાર તરેહ ની મેદનતથી દોષત ભેગી કરે અને બીજા તેને ઉડાવે અને ફરી પચાસ હજાર વર્ષનાં દિવસમાં આવ્યા સખત દુખમાં સપડાય કે જેને બાનમાં ભેતાં જન નીકળે છે. માલદાર મુસલમાન ઉપર

લાંબ છે કે તે આ વાતોમાં ઉડાવ્યુંથી વિચાર કરે. અને મોતને હમેશ હાજર જાણી કયામતની સખતીપોષર વિચાર કરી પોતાના માલીક (અલ્લાહ) નો હુકમ ખળવી લાવે. અને પોતાના માલની જકાત કઢાડે. અને શૈતાનના વસવસાને માને નહીં કે જકાત આપવાથી માલ ઓછો થશે. કારણ કે અલ્લાહે જકાતવાળા માલમાં અરકત આપવાનો વાયદો કર્યો છે.

શેર

જકાતે માલ બદર કુન કે ફજલએ રબ રા મુબાગમાં દેરવદ બેશતર દેહદ અંચુર * ૯૧૩ મુસલિમમાં અબુદ દરદા (૨દી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ બદો મુસલમાન પોતાના ભાઈ માટે પીઠ પાછલ દોઆ કરે છે તો ફિરસ્તો કહે છે કે તેટલું તને પણ (એટલે આ દોઆની બરાબર સવાખ તને પણ મળશે.)

ફાયદો આથી જણાયું કે મુસલમાન માટે પીઠ પાછળ દોઆ કરવી ખોદાને નજીક એવી ઉમદા વાત છે કે દોઆ કરનાર માટે ફિરસ્તો દોઆ કરે છે. અને હદીસ શરીફમાં છે કે અગ્નિય મુસલમાન માટે દોઆ મકબૂલ થાય છે. કારણ કે તે ખુશમત તથા રિયાથી દૂર છે.

૯૧૪ મુસલિમમાં ઉમ્મે હબીબા (૨દી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ બદો મુસલમાન દર રોજ ફરજ સિવાય નફલ બાર રકબત અલ્લાહ માટે નમાઝ (સુનત) પઢશે તો અલ્લાહ તેને માટે જનતમાં એક ઘર બાંધશે અથવા તેને માટે જનતમાં ઘર બાંધશે.

ફાયદો આ બંને શબ્દોમાં રિવાયત કરનારને શક છે પણ મતલબ બંનેની એક છે કંઈ ફરક નથી. આ હદીસમાં બાર રકબત સુનત મોઅકકદાની ફજલતનું વર્ણન છે. એટલે બે રકબત ફજરની સુનત, છ જોહરની, એ મગરેબની અને બે ઈશાની.

૯૧૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમ્મકેલ બીન યસાર [૨દી] થી રિવાયત છે કે હજરતે

* એટલું જ નહીં પણ ધણા બખીલો કાર વહેવામાં ધણા દોદા થાય છે. કહેતી છે કે “વાણીઓ વરધોરે ખાંડો” યા. મો.

* અર્થ—માલની જગ્યાત કાઢ કેમકે દાક્ષના વેલા ના વધારાને જ્યારે માલી છાંટે છે તો ને દાક્ષ વધારે આપે છે. યા. મો.

(સહ) ફરમાવ્યું કે કોઈ બંદને અલ્લાહે કોઈ રધયતનો સંભાળનાર (હાકિમ) બનાવ્યો હોય અને તે રધયતનો બદખાહ થઈને મરે તો અલ્લાહ તેના ઉપર જનંત હરામ કરે છે.

ફાયદો એટલે જાલેમ હાકિમ જનંતથી અલ્લાઓ છે.

૯૧૬ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ રીજખીટ અથવા તુકડી જેહાદ કરે ને ફરી તે જુટ મેળવી સલામત રહે તો તેઓના અજર (મજદુરી-સવાબ) નાં બે ત્રીયાંશ જલદી મળ્યા છે. અને કોઈ રીજખીટ કે તુકડી વગર જુટ મેળવે જેહાદ કરે અને ખપી જાય (એટલે શહીદ થાય) તો તેઓની મજદુરી પૂરી થઈ.

ફાયદો એટલે જીવતા જેહાદ કરનારાઓને બે લાલ તુરત મળે છે. એક સલામતી અને બીજો જુટનો માલ. ત્રીજો હિસ્સો એટલે જનંત આકી રહ્યો તે કેમામતમાં મથતો. અને શહીદોને તો દુન્યામાં કંઈ લાલ નથી માટે તેનો મધજો સવાબ આખરત ઉપર રહ્યો. હદીસમાં જણાવ્યું કે જીવતા ગાજી કરતાં શહીદ ધણી અકબલ છે.

૯૧૭ બોખારી* તથા મુસલિમમાં અમર બીન અમસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંનો કોઈ પુરૂષ વાળુ ના પાણીને પાસે રાખશે ફરી કાગળો કરશે નાકમાં પાણી લેશે અને નાક છણકશે તો તેની ચંહરાના મોંના અને નાકના ચુનાહ પર છે. ફરી જ્યારે તે પોતાના મોંને ધોય છે ખોદાના હુકમ કર્યા પ્રમાણે તો તેના મોંના ચુનાહ દાદીના કીનારાથી પાણીને સાથે ખરે છે ફરી તે પોતાના હાથને કાણી સૂધી ધોય છે તો તેના હાથોના ચુનાહ પાણીની સાથે તેર-વાથી નીકળે છે. ફરી તે પોતાના માથાનો મસહ કરે છે તો તેના માથાના ચુનાહ પાણીની સાથે વાળના કીનારાથી નીકળે છે. ફરી તે બંને પગને

ધૂંટી સૂધી ધોય છે તો તેના પગના ચુનાહ તેના તેરવાથી પાણીની સાથે ખરે છે. ફરી જો ઉભો રહ્યો ને નમાઝ પઢી ફરી અલ્લાહની હુકમ કરી તેની ખુખીયો (સના) બયાન કરી અને તેની ખુજુરગી બયાન કરી જેવી તેને લાગેક હતી અને પોતાના દિલને અલ્લાહ માટે ખાલી કર્યું (એટલે હોજુર દિલથી વગર વિસવાસે નમાઝ પઢી) તો તેની માંએ જણ્યો હોય તેવી લાલતમાં તે ચુના-હોથી ફરજ.

ફાયદો એટલે વોજૂ અને હોજુર દિલથી નમાઝ પઢવાની આ તાસીર છે કે સર્વ નાહલા ચુનાહોથી આદમી પાક થાય છે. આકા એનું બયાન પ્રથમ થયું છે.

૯૧૮ બોખારીમાં અદી બીન હાતેમ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંના દરેકની સાથે તેના પરવરદિગર વાત કરશે તેના વચ્ચે અને ખોદા વચ્ચે કોઈ દુભાવિયો હશે નહીં (આમના સામની વગર કાંઈની મારફતે ખોદાથી વાત કરશે) ફરી તે પોતાની જમણી આ જુએ જોશે તો પોતાના અમલોજ જોશે. અને તે પોતાની ડાબી આજુએ જોશે તો પોતાની ફરનીજ જોશે. ફરી તે પોતાને સામે જોશે નહીં. તો તમે અગ્નિથી બચો અગર જો અડધી ખજુર આપીને. અને જે માણસને ખજુર ન મળે તો તે મીઠી વાતથી (દોજખથી બચે).

ફાયદો એટલે એવો સખન વખત દરેક મુસલમાનને આગળ આવનાર છે કે વગર કાંઈને વચ્ચે રાખી ખોદા વાત કરશે. અને જમણે ડાબે જુરાં ભડાં પોતાના અમલો હશે અને આગળ દોજખ ધકધકતી હશે. હજરતે (સહ) ને ખારીક વખતના બચાવની તદખીર બતાવી. એટલે ખોદાના માર્ગમાં કંઈ આપવું અગર જો થોડું હોય. અને જો આપવાની કંઈ પણ શક્તિ ન હોય તો ભરી વાતથીજ મુસલમાનનું દિલખુશ કરે, આથી જણાવ્યું કે દોજખથી બચાવવામાં ખરાતની મોટી તાસીર છે.

૯૧૯ બોખારી તથા મુસલીમમાં અલી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંનો કોઈ નથી કે જેનું દેહાણું જનંતનું

* શરહ મશાઈકથી જણાય છે કે આ હદીસ મુસલિમની છે. ગુ. મો.

તથા જહનમનું લખાયું ન હોય. (એટલે જનની થોક તથા જહનમી થોક ખોદાની નજીક હરી ચુક્યાં છે) સહાબાએ કહ્યું કે શું અમે અમારા લખ્યા ઉપર બરોસો નહીં કરીએ (એટલે તકદીરની આગળ અમલ કરવો નિર્ધાર છે જે કિસમતમાં હશે તે થશે) તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અમલ કરતા ચાલો. કારણ કે દરેક જે માટે ઉત્પન્ન થયો છે તેજ તેને સેહલું અને આ સાન થાય છે પણ જે નેક અપતોમાંથી છે તે નેક અપતીના કામ તરફ જલદી ફરે છે તે તરફ તૈયાર થાય છે અને જે બદ અપતોમાંથી છે તે ઉલટથી બદ અપતીના કામો તરફ તૈયાર થાય છે. ફરી હજરતે (સલ) આપત પઠી (તેના અર્થ) પણ જે કોઇએ ખેરાત કરી અને (ખોદાથી) ડરો અને ખેલતર દીન (ધરલામ) ને સાચવ્યું તે પર અમે સેહલું કરીએ છીએ નેકી કરવું. અને જેણે અખીલી કરી અને જે પરવા બન્યો અને ખેલતર દીનને જાહ્યું તે પર અમે સેહલો કરીએ છીએ સખત માર્ગ.

કામદો સહાબા આ મુજબતા હતા કે તકદીરની આગળ કરની નિર્ધાર વસ્તુ છે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે ખાડું સખત્યા છો. અમલ કરવું એ તકદીરને નિર્ધાર નથી. કારણ કે અદલાહે દુન્યામાં ચીજોને બનાવી અને એકને બીજી સાથે સંબંધ રાખ્યો અને પોતાની હિકમત પ્રમાણે કોઇ ચીજને કંઈનું કારણ ઠેરવ્યું. જેમકે આંખ જેવાનું કારણ છે અને એહેર મોતનું કારણ છે. એવીજ રીતે સારું કામ જનતનું કારણ છે અને શુરું કામ દોજખનું કારણ છે. તો જણાઈ આવ્યું કે કરની ને તકદીરને નિર્ધાર નથી. અને જે રીતે રોજ રિજક તકદીરમાં લખાયલું છે અને કમાઈ કરવી તેનું કારણ છે અને કોઈ તેને તકદીર વિરુદ્ધ જાણતું નથી. મતલબ કે મુસલમાનને તકદીરનું ઇમાન લાવવું વાજબ છે અને તેમાં બહસ તકદીર કરવી હરામ છે. કારણ કે માણસ મોતી બેકસવાળો છે તકદીરનો બેદ સમજી શકતો નથી. જણાવ્યો બેહકી જાણ છે. કોઈએ અલી મુરતમ (રદી) થી તકદીરનો હાલ પૂછ્યો તેવો ઉત્તર આપ્યો કે અધારી રાતમાં સમુદ્રમાં

તો પછી તેમજ તકદીરની હકીકત દર્યાફત કરવી માણસની શક્તિ નથી.

દર૦ મુસલિમમાં અમુલ્લાહ બીન મસબીદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંના દરેકની સાથે એક તેનો સાથી જન્માતમાંથી અને એક સાથી ફિરશ્તામાંથી ઠેરવાયો છે. લોકોએ કહ્યું કે તમારી સાથે પણ ઠેરવાયો છે એ રસુલુલ્લાહ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મારી સાથે પણ છે. પણ ખોદાએ મારી તેના ઉપર મદદ કરી છે જેથી તે તાબેદાર થયો. (અથવા મુસલમાન થયો) તો તે સારાં કામો વગર બીજું કંઈ જતાવતો નથી.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે હજરત (સલ) નો હમગત શૈતાન મુસલમાન થયો હતો. અને સુનત જમાઅતનો આજ મજહબ છે કે પેગમ્બરો સિવાય બીજો કોઈ યુનાહોથી માસુમ નથી.

દર૧ મુસલિમમાં ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંના કોઈ વાળુ કરે છે ફરીતે પુરી નોરથી વાળુ કરે અથવા એણે પુરું કરે ફરી કહે “અરોહદો અદલાબે લાહ ઈલ્લા-લ્લાહો વહદહુ કારારીકે હહુ વ અશહદો અન્ન મોહમ્મદ” અબ્દોહુ વ રમુ હોહુ* તો તેને માટે જનતના આદેશવાળા બુલી જશે જેમાંથી ચાહે કામચલાવુ.

ફાયદો આ હદીસમાં સારી રીતે પૂરા વાળુ કરી ને પછી તોહીદ અને રેસાલતની શાક્ષી આપવાની તાસીર તથા ફજલતનું બયાન છે.

દર૨ મોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંના કોઈ સીએ ત્રણ બચ્ચાંઓને આગળ મોકલ્યાં હશે (એટલે જેના ત્રણ બચ્ચાં મરી ગયાં હશે) તો તેઓ તેણીને માટે દોજખથી આદ થશે (એટલે દોજખથી બચાવશે).

ફાયદો ઓરતોએ હજરત ને અરજ કરી કે એ રસુલુ-લ્લાહ પુરપો આપની સંજમાં હમેશ

* અર્થ—હું શાક્ષી આપું છું કે અદલાહ સિવાય કોઈ પૂજ્ય નથી તે એકલો છે તેનો કોઈ ભાગ્યો નથી અને હું શાક્ષી આપું છું કે મોહમ્મદ તેના બંદા છે તથા તેના રસુલ છે આ મો.

હાજર રહે છે અને દીન શીખે છે, તો અમારે માટે પણ કોઈ વખત ઠેરવો. હજરતે (સલ) તેઓ માટે પણ વખત નિમ્નો. અને ઓરતોને આ હ-દીસ ફરમાવી. ફરી એક સ્ત્રીએ કહ્યું કે ઓ રસુલુ-લ્લાહ કોઈના બે અન્માં મર્માં હોય? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે પણ હોજામથી બચાવશે.

હર૩ મુસલિમમાં ઉમ્મે સલમાં (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ મુસલમાનને દુઃખ પુગે ને તે ને ખોદાએ હુકમ કરેલા તે કહે ઇન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના એલૈહે રાજેઝિન અલ્લાહુમ્મ-અજરની પ્રી મોસી-બતી વખલોફ લી ખેરમ મિનહા જે તો અલ્લાહ પાછલથી તેથી સારો બદલો આપે છે.

ફાયદો ન્યારે કોઈ મુસલમાનને દુઃખ પો-હોયે તો “ઇન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના એલૈહે રાજેઝિન” કહેવું મુસ્તહય છે. એક વાર દીવો ગુલ થયો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું “ઇન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના એલૈહે રાજેઝિન” સલામીઓએ કહ્યું ઓ રસુલુ-લ્લાહ ચેરાગ પુળવામાં કયું મોટું દુઃખ છે આપે “ઇન્ના લિલ્લાહે” ઇત્ય કહ્યું? હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે મુસલમાનને જેથી તકલીફ થાય તે દુઃખ છે. એટલે દરેક રંજ તકલીફમાં ઓ-છું હોય કે વધારે હોય “ઇન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના” ઇત્ય-કહેવું નેઈએ.

હર૪ મુસલિમમાં ઉસમાન (રદી) થી રિ-વાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાન તહારત કરે (પાકી મેળવે) ફરી અલ્લાહે જે તે પર ફરજ કરી છે તે તહારતને પૂરી કરે ને ફરી આ પાંચ નમાઝો પડે તો તે નમાઝો દરમીયાનના ગુનાહોને તે નમાઝો કકારો થશે. (એ-ટલે નાહલા ગુનાહને મટાવશે.)

હર૫ બોખરી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાનને બીમારીથી કે તે સિવાય બીજા કંઈથી દુઃખ મોસીબત પોહોયે તો જેવી રીતે ઝાડ પાંદડાંને ખેરવે છે

ફાયદો—અચીન અમેા અલ્લાહના છીએ અને અચીત અમેા તેના તરફ ફરી જનાર છીએ. ઓ અલ્લાહ તું મારી મુસીબતને સવાબ આપ. અને તેથી ત્રાંન બદલો અને આપ. ગુ. મો.

તેમ તેને લીધે અલ્લાહ તેના ગુનાહોને ખેરવે છે. ફાયદો એટલે દરેક રંજ અને તકલીફથી મુસલમાનના ગુનાહ દૂર થાય છે. તે એવી શરતથી કે તે પર સખર કરે અને ખોદાનો શિકવો શીકા-યત કરે નહીં.

હર૬ મુસલિમમાં જામર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાન કોઈ ઝાડ રોપશે તો તેથી ને ખવાશે ને તેને માટે ખંરાત છે ને તેમાંથી ચોરાશે તે તેને માટે ખરાત છે અને ને કંઈ તેમાંનું કોઈ નુકસાન કરશે તે તેને માટે ખંરાત છે.

ફાયદો આ હદીસમાં ઝાડ રોપવાના સવાબ અનું બયાન છે. કે તેના ફળ વગેરે ચોરી થવામાં અને કોઈ તરેહ ઝાડના નુકસાન થવામાં ઝાડ વાળાને ખંરાત કરવા તથા ખોદાના માર્ગમાં આ-પવા બરાખર સવાબ છે. આથી જળાયું કે ઝાડ રોપવું ફરી તે બગીચામાં હોય કે માર્ગ ઉપર હોય મુસ્તહય છે. કેમકે તેનો સવાબ લાંબી મુદત સુધી ખાકી રહે છે. અને જે મખલુકને લાલ ક-રવાની નૈયત હોય તો તે સર્વથી બેહતર છે.

હર૭ બોખરી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાનને કોઈ મુસીબત પોહોયે તો તેના બદલામાં અલ્લાહ તેના ગુનાહ દૂર કરે છે તે એટલાં સુધી કે કાંટો ઘોંચાયાથી પણ.

ફાયદો એટલે જે કે થોડી મુસીબત અને તકલીફ હોય કાંટો લાગવા જેવી ને પણ સવાબથી ખાલી નથી. સુખડાન-લ્લાહ! ફરી ફરીબીની શાન છે નુકતા નવાજ એનુજ નામ છે.

હર૮ બોખરી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફર-માવ્યું કે કોઈ પણ ધામધને અલ્લાહના માર્ગમાં ધા લાગે છે તો તે કયામતને દિવસે એવી હાલતમાં આવશે કે તેનો ધા વહેતો હશે. તેનો રગ તો લેહી-નો રંગે પણ તેની ખુશખો મુશક (કસતુરી) સરખી.

ફાયદો જામરથી પૂત એટલા માટે વહેશે કે તેઓની લુભુરગી અને કમાલ સર્વ પર પ્રગટ થાય, કે આ લોકોએ અલ્લાહને માટે જન આપ્યો અને ધા ખાધા.

૬૨૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હો-
રેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમા-
વ્યું કે કોઇ પણ બાળક જન્મે છે તો જન્મતી વેળા
શૈતાન તેને અડકે છે, ફરી તે બાળક શૈતાનના
અડકાયાથી રાવા લાગે છે. પણ મરયમ તથા તેના
છોકરા (ઇસા) ને શૈતાને અડક્યા નથી.

ફાયદો હજરત મરયમ તથા હજરત ઇસા
(અલે) ને શૈતાને એટલા માટે છેડ્યા નહીં કે મર-
યમ (અલે) ની માએ હજરત મરયમ તથા તેમની
ઓલાદ માટે ખોદાથી દોઆ માંગી હતી કે શૈતા
નનો તેમના પર કાબૂ નહીં થાય. તે દોઆ કુર-
આન શરીફમાં વર્ણવેલી છે. અને બ્યારે હજરત
ઇસા (અલે) જન્મ્યા તો જબરહલે પોતાના પર
તેમના પર ફેરવ્યા હતા, એજ માટે તેમનો લકબ
[અબિધાન] **મસીહ** છે એટલે હાય ફેરવાયેલો
(અથવા મસળાયેલો) અને એજ માટે શૈતાન તેમને
અડકી શક્યો નહીં. *

૬૩૦ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિ-
વાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઇ પણ
ઐયત ઉપર મુસલમાનોમાંથી એક સોની સંખ્યા
જનાઝાની નજાઝ પદશી ને તેને માટે બખરીશ
ની શકાઅત કરશે તો તેને માટે તેઓની શકાઅત
કબૂલ થશે.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)
ની રિવાયતમાં ચાલીસ ખાલિસ મુસલમાનની
શકાઅતનું બધાન છે, અને આ હદીસમાં સોનું
વર્ણન છે, તો મતલબ આ છે કે જે ખાલિસ
મુસલમાન હોય તો ચાલીસનીજ દોઆ મકબૂલ છે.

૬૩૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે કેઈ પેગમ્બર એવા નહીં થયા કે જેવણે પોતાની
ઉમ્મત ને કાણુ જુદાથી (એટલે દુઝબથી)
ચેતવી નહીં હોય. તમે જાણી લો કે તે કાણો
છે અને ખચીત તમ શૈ પરવરદિગાર જીજુરગી
વાળો કાણો નથી. તેની બે આંખોની વચ્ચે લખા-
યલું છે કે—ફ ર—(એટલે કુદરનો શબ્દ)

ફાયદો હજરતે (સલ) એક વાર ખુતબો

*આ હજરત ઇસા તથા તેમની માનો ખારસો
છે. બીજા પેગમ્બરો કે વહી માટે એની સા-
બિતી નથી શા. મો.

પદ્યો અને ફરમાવ્યું કે જે કે દરેક પેગમ્બરે
પોતાની ઉમ્મતને દુઝબથી ચેતારી છે પણ હું
તમને કહું છું કે તે કાણો થશે અને તેના માથા
પર કકર લખેલું હશે. એટલે આવો સાદ પતો
કોઇ પેગમ્બરે બતાવ્યો નથી. કે જેથી તેનું જીવ
દરેક ઉપર પ્રગટ થાય. કેમકે તે ખોદાખતો દાવો
કરશે અને ને કાણો થશે. અને જુઓ નો નુક-
સાનવાળું થવું ખોદાની શાન નથી. અને બીજી
નિશાની તેના કકરની તેના માથા પર ખુદ શબ્દ
કુદરનો હસ્તી ધરાવ છે જે મુસલમાનોને દેખાશે
કોકેશને દેખાશે નહીં

૬૩૨ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસહીદ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)
ફરમાવ્યું કે મારાથી આગળ કોઈ પણ
પેગમ્બરને (અલ્લાહે કોઇ ઉમ્મતમાં મોકલ્યા
છે તો તેમને માટે તેમની ઉમ્મતથી દવારીયો
(ચોખ્ખા જાન કિદા કરનાર) તથા સલાખીયો થયા
ધર્માં છે જે તેઓની સુનતને પકડે છે અને
તેમના લુકમની તાબેદારી કરે છે. ફરી તેઓ પછી
ખચીત એવા નાલાએક નીકળે છે કે જે કહે છે
પણ કરતા નથી અને કરે છે જેનો લુકમ તેમને
થયો નથી. તો જે કોઈ તેઓથી હાથથી જોહાદ કરે
તે મુમિન છે અને જે કોઈ તેઓની સાથે જીજીથી
જોહાદ કરે તે મુમિન છે. અને જે કોઈ તેઓની
સાથે પોતાના દિલથી લડે તે મુમિન છે. આ
ત્રણ કામો સિવાય ફરી નો રાય ના દાણા બરાબર
ઇમાન નથી.

ફાયદો એટલે હમેશથી આ હસ્તુર છે કે
સર્વ પેગમ્બરોનું દીન અને સુનતને તેમના મદદ
ગાર તથા સલાખા થોડી મુદત સંધી સારી રીતે
જરી રાખે છે ફરી તે પછીના નાલાએક લોકો તેમના
દીનને બરબાદ કરે છે અને પોતાના તરફથી બિદ-
અનો કહાડે છે. તો ઇમાનદારો પર વાજેબ છે કે
તેને ઉપેડવામાં તથા દર કરવામાં કશીશ કરે.
સારી પદ્ધતી તો આ છે કે હાથથી મટાડે. જે
નહીં થઈ શકે તો જબાનથી મના કરે અને નહીં
તો તેઓને તથા તેઓની બિદઅનોને દિલથી છુરો
જાણે. પણ જે આ ત્રણે વાતોમાંની કોઇ એક
વાત પણ નહીં કરે તેમાં જરાએ ઇમાન નથી.
અને આ જે કેટલાક જોહોલોમાં મશહૂર છે કે

“બુસા બ દીને ખુદ—વ ઇસા બ દીને ખુદ” અમને શી જરૂર કે અમો કોઈને જુદું કહીએ. આ હદીસથી સાફ જણાયું કે આ વાત તદ્દન ખોટી છે. એટલું જ નહીં પણ ઇમ્માનની આજ નિશાની છે કે બિદઅત અને શરીઅત વિરૂદ્ધ કામોથી દુશ્મનાઈ રાખે અને જમાનથી તેની યુરાઈ બચાવ કર્યા કરે. અને જેમાં એ વાત નથી તે મોહ-અમી નથી. કારણ કે તેની નજદીક સુનત અને બિદઅત, ઇસ્લામ અને કુદર બરાબર થયાં. ન તો તેને સુનતની ખાહેશ અને ન બિદઅતનો અણગમો.

૯૩૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં આગ્રેશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ નખી મરે છે તો તેમને (અન્દગી તથા મોત વિષે) અખત્યાર અપાય છે.

ફાયદો એટલે કોઈ પેગમ્બરને તેમની રજા વગર મોત આવતું નથી. પેગમ્બરો માટે ખોદા તરફથી આ માન તથા ઇજ્જત છે.

૯૩૪ બોખારીમાં અણુ સધદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ રૂહ (જાન) જે ઉત્પન્ન થનાર છે તે કયામત સુધી પેદા થશે.

ફાયદો એટલે રૂહ ખોદાની જાણમાં છે તે જરૂર આ જાણનામાં પેદા થશે કોઈ તેમની રહી જાય એ અસંભવિત છે. અને આ જે કેટલાક કહે છે કે કેટલીક રૂહો દેહમાં નહીં આવશે તે આ હદીસથી જણાયું કે તે ખોટું પ્રખ્યાત થયું છે. આ હદીસ હજરતે (સલ) તે વેળા ફરમાવી હતી કે બ્યારે સહાબાએ અરજ કરી કે અમો આહતા નથી કે લોડીઓથી ઓલાદ થાય. જે હુકમ હોય તો સમ્મોગ કરીએ અને વીર્ય નીકળતી વેળા બ્રહ્મ થઈએ. (અજલ કરીએ) મતલબ હદીસની આ છે કે આ તમારો નકામો ખિયાલ છે. જે જીવ થનાર છે તે અવશ્ય થશે અને તમારી તદબીર કંઈ ચાલશે નહીં.

૯૩૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ જીવ મરી જાય અને તેને માટે અલ્લાહને ત્યાં બેહતરી હોય તેને સાડું લાગતું નથી કે તે

દુન્યામાં પાછો આવે અને દુન્યા તથા જે ધીજ તેનાં છે તે તેને મળે. (એટલે જેની બખ્શીશ થઈ તે પાછો દુન્યામાં આવવાની આશા કરતો નથી અગર જે તેને સાત અકલીમ દિવ) નું રાત્ત મળે) પણ શહીદ શહાદતનો ઉમદા મરતમો જેવાથી આશા કરે છે કે તે દુન્યામાં પાછો આવે અને કતલ થાય.

ફાયદો આ હદીસમાં શહાદતની ઉમદગીનું બ્યાન છે. એટલે શહીદની સર્વ મતલબો મળી ગઈ પણ ખોદાની નજદીક વધારે માન મેળવવા ફરી કતલ થવાની આશા હણુ હોય છે.

૯૩૬ મુસલિમમાં આગ્રેશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અરફાના દિવસ સિવાય કોઈ દિવસ એવો નથી કે જેમાં અલ્લાહ ધણું બંદાઓને અગ્નિથી છુટકારો આપે. ખબિત તે દિવસે અલ્લાહ (ની રહમત) કરીય થાય છે અને તે ફિરસ્તાઓ આગળ હજ્જ કરનારાથી ફખર કરે છે (મગરરી લે છે.) ફરી તે ફરમાવે છે આ લોકો શું ઇન્છે છે.

ફાયદો જીવહજ્જની નવમી તારીખનું નામ અરફો છે. તે દિવસે હજ્જ થાય છે. આ હદીસથી જણાયું કે અરફાનો દિવસ સર્વ દિવસોથી શ્રેષ્ઠ છે.

૯૩૭ મુસલિમમાં ઉમ્મે સક્કા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સદકો કરવાથી માલ ઘટતો નથી અને જે પુરૂષ જીવનમાં માફ કરશે તો તેથી અલ્લાહ તેની ઇજ્જત વધારશે.

ફાયદો એટલે જકાત આપવાથી માલ ઓછો થતો નથી. જાહેરમાં કમી થવો લાગે છે. પણ તેનો સવાબ ખોદાની નજદીક સિદ્ધ થાય છે. અને દુન્યામાં માલની અંદર બરકત પણ થાય છે. અને જીલ્લમ માફ કરવામાં દેખીતી રીતે જલ્લત તથા લાચારી જણાય છે પણ ખોદાની નજદીક ઇજ્જત વધે છે. એટલું જ નહીં પણ લોકોમાં પણ તેની ખુબી પ્રગટ થાય છે. લોકો આવી રીતે કહે છે કે ફલાણો માણસ કેવો ગમ ખખાર અને લેક બખ્ત આદમી છે કે તેના ઉપર જીલ્લમ સિતમ થયા છતાં તેણે દમ નહીં માર્યો બદલો નહીં લીધો પણ માફ કર્યો.

* ૯૩૮ મુસલિમમાં મિકદાફ (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે આ બીજી વારનું દોહલું તો અલ્લાહ તરફની રહમતજ છે. તો શું તે મને ખબર કીધી નથી હું મારા સાથીઓને જમાડતે તેઓને આ રહમત માંથી ભાગ મળતે.” આ હદીસ મિકદાફ (૨૬) ને બીજી વાર ત્રણ બકરીઓ દોહાતી વેળા ફરમાવી.

ફાયદો આ હદીસનો ખોલાસાવાર કિસ્સો મિકદાફ (૨૬) થી આવી રીતે રિવાયત છે કે અમે ત્રણ આદમી હિજરત કરીને મદીનામાં આવ્યા. અને અમને બૂખને લીધે ન આંખથી સજાતું હતું અને ન કાનથી સંભળાતું. અમે હજરત (સલ્) ની પાસે આવ્યા અમને હજરત (સલ્) ઘેર લઈ ગયા, અને ફરમાવ્યું કે આ ત્રણ બકરીઓનું દૂધ દોહો. એનું દૂધ અપણે પીયા કરીશું. તો અમે ત્રણે માથુસ તેનું દૂધ પીયા કરતાં હતાં અને હજરત (સલ્) તો હિસ્સો રાખતા હતા. હજરત (સલ્) આદત હતી કે રાતના આવતા અને અમને એવી રીતે આહિસ્તાથી સલામ કરતા કે જંગનાં સાંભળે અને સુનેલો જાગે નહીં. ફરી મસલુદમાં જઈને તહજજોદની નમાઝ પઢતા, નમાઝ પછી દૂધ પીતા. એક રાત્રે એવો બનાવ બન્યો કે હજરત (સલ્) અનસારીઓને ઘેર પધાર્યા હતા. શૈતાને મારા દિલમાં આ ખ્યાલ નાખ્યો કે હજરત (સલ્) જ્યાં ગયા છે ત્યાંથી ખાઈ પીને આવશે. સાવ હું હજરત (સલ્) તો હિસ્સો પણ પીજી. ફરી હું તે પી ગયો. ફરી મને પશ્ચાત્તાપ થયો કે હું હજરતનો હિસ્સો શા માટે પી ગયો. કદાપી હજરત (સલ્) ત્યાંથી બૂખ્યા આવશે અને અહિંયા પોતાનો હિસ્સો નહીં જોશે. તો બદ દોઆ કરશે. જેથી મારાં દાન દુન્યા અને બરગાદ થશે, મતલબ કે આ વિચારમાં મારી જીંધ ઉડી ગઈ. અને મારા બંને સાથીઓ સતા હતા. ફરી હજરત [સલ્] પધાર્યા અને દસ્તુર પરમાણે સલામ કરી અને મસલુદમાં ગયા. નમાઝ પઢીને દૂધ પીવા આવ્યા. ને વાસણ ખાલી જોયું ફરી આસમાન તરફ માથું ઉંચું કર્યું; હું સમજ્યો કે મને બદ દોઆ કરશે. તો હજરતે આવી રીતે ફરમાવ્યું “ઓ અલ્લાહ જે મને રાજી આપે છે (બવરાવે છે) તેને તું રાજી આપ અને જે મને પાંચ છે તેને તું

પા.” મેં બપયું કે આ દોઆથી બકરીઓ મોટી થઈ હશે. ફરી હું જોઈ છું કે બકરીઓના આંચળ દૂધથી ભરાઈ ગયાં છે મેં તેને દોહ્યું અને હજરત [સલ્] ની આગળ લઈ ગયો. હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે શું તમે પોતાના હિસ્સા પી ચુક્યા છો? મેં કહ્યું કે હા અમે પી ચુક્યા છીએ. ફરી હજરતે પીધું અને બચેલું મને આપ્યું મેં પીધું બ્યારે મને જણાયું કે હજરત [સલ્] મારી રીતે આસુદા થયા તો ઘણી ખુશીથી હું હાંસી પડ્યો. અને હજરત (સલ્) ને આ તમામ કિસ્સો કહ્યો. ત્યારે હજરતે [સલ્] આ હદીસ ફરમાવી એટલે દૂધનું વધનું ખોલાની નેચમત હતી. જો, તું પ્રથમથી કહેતે તો આપણે આ બંને આદમીઓને પણ આ રહમતી દૂધમાં બેગા કરતે. આ કિસ્સો મોજેજો છે તથા હજરત [સલ્] ની દોઆની બરકત છે.

* ૯૩૯ મુસલિમમાં આએશા (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ પોતાના વાયદા વિરૂધ્ધ કરતો નથી ને ન તેના રસુલો [વાયદા વિરૂધ્ધ કરે છે] *

ફાયદો એક વાર હજરત જબરહલે હજરત (સલ્) ને વાયદો ક્યો હતો કે અમે ફલાણે વખત તમારી પાસે આવીશું ફરી તે વખત વહી ગયો પણ હજરત જબરહલ (અલે) નહીં આવ્યા. ફરી હજરતે (સલ્) જોયું કે ઘરમાં કુરકુરું છે તેને કઢાવ્યું. બ્યારે હજરત જબરહલ (અલે) આવ્યા ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ખોદા તથા તેના રસુલ વાયદા વિરૂધ્ધ કરતા નથી. તમે પોતાના વાયદા ઉપર નહીં આવ્યા તેનું કારણ શું? ત્યારે હજરત જબરહલે (અલે) કહ્યું કે કુતરાએ અમારી શોકાણ કરી હતી. જે ઘરમાં કુતરે તથા તસવીર હોય ત્યાં રહમતના ફિરસતા જતા નથી.

૯૪૦ મુસલિમમાં અણુ સહદ (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાનને દરદ. મેહનત મસકત, બીમારી, ઇજા, અને ગમ પોહોંચે તે એટલાં સુધી કે તે કંઈ

* ના. ૩૩૧માં આ હદીસનું મન્સુન આવી ગયું છે. આ બનાવ હજરત મેમુનાના ઘરમાં બન્યો છે અને હજરત આએશા [ફી] હજરત મેમુના [ફી] થી રિવાયત કરે છે. તો આ હદીસ મુસલિમ થઈ શકે. આ.

ફિકરમાં પડે તો તેથી અણાહ તેના યુનાહોને દૂર કરે છે.

કૌથદો એટલે દરેક રંજ અને તકલીફથી ફરી તે થોડું હોય કે ઘણું હોય [તેથી] ધમાનદાર ના યુનાહ દૂર થાય છે. તો રંજ તકલીફમાં સખર કરવો જરૂર છે. શીકાયત કરે નહીં. તેને પોતાના યુનાહોની દવા સમજે. જે કડવી દવામાં શીકા હોય તો તેને દાના આદમી ખુશીથી પીએ છે.

૯૪૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારા સિવાય કોઈ જમીન વાળું ઇશાની નમાઝની ઇનતેઝરી કરવું નથી.

કૌથદો એક રાત હજરતે (સલ) ઘણી વાર કરીને નમાઝ પઢી તે એટલાં સૂધી કે કેટલાકો સંધ ગયા હતા. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ વખત સૂધી પૃથ્વી પર તમારા સિવાય કોઈ નમાઝ પઢવાથી રહેલો નથી. એટલે સર્વ પઢી રહ્યા છે માત્ર તમે ઇનતેઝરીમાં ખેઠેલા છો, તો તમને બે કોરણથી ઘણો સવાખ થયો એક ઇનતેઝરી કરવાનો સવાખ બીજું ખાલી વખતમાં ઇખાદત કરવાનો સવાખ કે જેમાં તમારી સાથે કોઈ શરીક નથી. આથી જણાવ્યું કે ઇશાની નમાઝ વાર લગાડીને પઢવી અફઝલ છે.

૯૪૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ઇખાદત એટલા માટે અફઝલ કરી છે કે તે ફકીર હતો; ફરી અલ્લાહે તથા તેના રસુલે તેને માલદાર કર્યો. અને ખાદિફ તેના પર તો તમે જુલમ કરો છો. તેણે પોતાના બકતરા તથા પોતાના હથિયાર ખોદાના માર્ગમાં રોક્યાં છે અને અખ્યાસ બીન અખ્દુલ મુતલેય રસુલુલ્લાહના કાકા પર જકાત છે તથા તેટલી બીજી છે (એટલે બેવડી બે વર્ષની જકાત છે.)

કૌથદો જકાત વસૂલ કરનાર આમેલે ૯-

જરત (સલ) આગળ રાવ કરી કે ઇખાદત જમીલ ખાદિફ તથા અખ્યાસ જકાત આપતા નથી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ઇખાદત જમીલને કપડા આપો કે તે મુસલમાનીની બદોહત ગનીમતના માલથી માલદાર થયો ફરી પણ નાશુકરી કરે છે અને જકાત આપતો નથી. અને ખાદિફનો ઉજર હજરતે (સલ) બયાન કર્યો કે તેમણે પોતાનો માલ ખોદાના માર્ગમાં વકફ કર્યો છે. આ ઇખારતની બે મતલબ છે એક તો આ કે જે શખ્સ પોતાનો માલ નફલ ઇખાદતમાં ખુશીથી ખરચ કરે તે ફરજ નહીં અફા કરે એ બનવા યોગ્ય નથી. બીજી આ કે જેટલો માલ તેણે વકફ કર્યો તે પર જકાત વાજેબ નથી. અને અખ્યાસની ખાખતમાં ફરમાવ્યું કે તેના ઉપર બે વર્ષની જકાત છે તેને અફા કરવી જોઈએ. કદાપી હજરત અખ્યાસથી તેમની તંગ દસ્તીને લીધે જકાત લીધી ન હશે. કારણ કે હાકેમ જે મસલેહત જુવે તો જકાતને મુદતવી રાખે એ દુરસ્ત છે. અને એક રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અખ્યાસની બે વર્ષની જકાત મારાપર છે. † આ ઇખારતની પણ બે મતલબ છે. એક તો આ કે કદાપી હજરતે (સલ) અખ્યાસથી કંઈ માલ કરજ લીધો હોય તેમાં જકાતને મજરે આપી હોય અથવા અખ્યાસ (રદી) બે વર્ષની જકાત પ્રથમ આપી હોય. અથવા હજરતે (સલ) પોને જરૂરતને વખતે તેમનાથી આગળ માંગી લીધી હોય. કારણ કે જરૂરતને વખતે ઇમામને આગળથી જકાત લેવી દુરસ્ત છે. અને ઇમામ આજમ, શાફેઈ, તથા અહમદ (રહ) નો આજ મજહબ છે. અને ઇમામ માલિક (રહ) ની મજહબીક જકાત આગળ લેવી કે દેવી દુરસ્ત નથી

† એટલે બે વર્ષની જકાત બે પ્રથમ લીધી છે. જેમકે નવવી (રહ) એ કહ્યું છે. શા, મો.

કેસલ ૨ ૭

આ કેસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાબે મા, ઇસ્તીફ્લામીયા છે.

૯૪૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું

કે કેવો હાલ છે તે લોકોનો જેઓએ આવું આવું કહ્યું, પણ હું તો નમાઝ પઢું છું અને

અને સહી છું રોળે રાખું છું. અને રોળે નહીં પણ રાખું છું. અને હું ઝોરતોથી મીઠાપ કરું છું તો જે કોઇ મારી સુનતથી (મારા માર્ગથી) મોં ફેરવે તે મારો નથી. હજરતે આ હદીસ ત્યારે કહી કે જ્યારે તેમણે સાંભળ્યું કે સહાબા માંથી કોઇએ કહ્યું કે હું સ્ત્રીથી મીઠાપ નહીં કરીશ. કોઇએ કહ્યું કે હું માંસ નહીં ખાઇશ. અને કેઇએ કહ્યું કે હું બીજાના પર નહીં સૂઇશ.

ફાયદો ઘણી ઇબાદત કરનાર ઓહદ ત્રણ સહાબીયોએ હજરત [સલ] ની બીમીઓથી હજરત (સલ)ની ઇબાદતનો હાલ પૂછ્યો તેઓએ જેવો હતો તેવો બયાન કર્યો તે સહાબીઓએ હજરત (સલ)ની ઇબાદતને ઓછી નજીર અને કહ્યું કે અમે ક્યાં અને રસુલુ-લ્લાહ ક્યાં? જોખાએ પેગમ્બર [સલ] ના આગળ પાછળા ગુનાહ માફ કર્યા છે. ઝેટલે અમને અમારું અંગમ (ખાતમો) જાણ્યો નથી તો અમને ઘણી ઇબાદત કરવી જોઇએ. તો એકે કહ્યું કે હું તો હમેશ આખી રાત રોળે રાખ્યા કરીશ કદી તોડીશ નહીં. ત્રીજાએ કહ્યું કે મેં ઝોરતોનો મીઠાપ તબ્યો કદી તેઓ પાસે જાશ નહીં. ફરી હજરત (સલ) પધર્યા. અને ફરમાવ્યું કે તમે આવી આવી રીતે કહો છો. ખોદાની કસમ હું તો તમારેથી વધારે ખોદાથી ડરું છું ફરી આ હદીસ ખુતબો પઢીને ફરમાવી. ઝેટલે જે રાત દિવસ બરાબર ઇબાદત કરવી અને મોખાલ ચીજથી પરહેજ કરવી બેહતર હોત તો હું જરૂર તેને પસંદ કરત. કારણ કે મને ખોદાનો ખોદ તમારાથી વધારે છે. આ હદીસથી જણાયું કે ખોદા અને રસુલની નજદીક ઇબાદતમાં દરરીયાની ચાલ પસંદ છે. કારણ કે જે વધારે દોડે છે તે આખરે પડે પણ છે. ખોદાએ આ હુકમ કર્યો નથી કે બંદા રાત દિવસ બંદગીજ કર્યા કરે. અને આરામ લે નહીં. પણ ઇબાદતના વખતે ટેરવ્યા છે, તેમાં હમ્મશે લિકમતો છે. સમજી મુસલમાનોને જરૂર છે કે પોતાના જાન પર ઘણી મુશકેલી નહીં નાખે મફલ ઇબાદત ઉપર એવી કમર નહીં બાંધે કે

‡ આ ત્રણ સહાબા તે અલી, ઉસમાન, અને અબ્દુલ્લાહ બીન રવાહા છે. શરહ મશારેક. ગ્રા. મો.

ફરજ પણ ચટ થાય. અને ઝેટલી મુશતી અને કાહેલી પણ સારી નથી કે ફરજ સિવાય સુનન નફલને તદન ઉઘાવી દે. મતલબ કે વચ્ચે માર્ગ રવીકારે ન ઘણો વધારો અને ન ઘણો ઘટારો.

૯૪૪ મોખારી તથા મુસલિમમાં આમ્મેશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શા હાલ છે તે લોકોનો કે જે કામ હું કરું છું તેથી દૂર રહેવામાં તેઓ સફાઈ જાણે છે. ખોદાની કસમ હું તેઓ કરતાં અલ્લાહને વધારે જાણું છું અને તેઓ કરતાં હું તેનાથી વધારે ડરનાર છું. @

ફાયદો હજરતે પોતે કંઈ કામ કર્યું અને લોકોને તે કામ કરવાનો હુકમ આપ્યો તેને કેટલાક લોકોએ હલકુ જાણ્યું અને તેના કરવામાં દીલ ફરી ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસ તથા આગળી હદીસ એક મજમુન (મતલબ) ની છે. આથી જણાયું કે જે સ્ત્રીની શરીરતમાં ઇજાજત અને છુટી હોય તેને હલકી જાણવી અથવા તેને તકવા પરહેજગારી વિરૂદ્ધ જાણવી દુરસ્ત નથી

રોઝાર

બ સિદકા સફા કોશી વરઓ તોકા

વ લેકીન મમફળબ બર મુસ્તફા*

૯૪૫ મુસલિમમાં અબુ સહદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જનતની માટી શું છે? હજરતે (સલ) ઇબને સૈયાદને આ કહેલું. ફરી ઇબને સૈયાદે કહ્યું કે ઓ અબુસ કાસેમ! જનતની માટી સફેદ મેદો કરતુરી છે. હજરતે ફરમાવ્યું કે તેં સાચું કહ્યું.

ફાયદો હજરત (સલ) ના વખતમાં મદીનામાં ચલુદીઓમાં એક શખ્સ ઇબને સૈયાદ નામનો

@ જ્યારે અબ્દુલ મુસ્સલીન (સલ) ખોદાથી ઘણા ડરતા હોય તો વલીયાની શી મનલ કે ખોદાથી નીડર થાય. જે શખ્સ કોઈ પણ વલીને ખોદાથી નીડર કહે તે હકીકતમાં તે યુજગની નિંદા કરે છે. ખોદાથી બે ખોદ થયું, કુફર છે જે વલીયાને ચોગ્ય નથી. ગ્રા. મો.

* અર્થ—સઆઈ, સફાઈ, પરહેજગારી, અને ઝાહદમાં કોરીશ કર પણ તે મુસતફા [સલ] થી નોવધાર ગ્રા. મો.

હતો. તે કાહેન હતો. ઘણી વાતો તે જીનોને પૂછીને લોકોને ખતાવતો હતો. પ્રથમ પેગમ્બરી નો દાવો કરતો હતો. હજરત ઓમર (રદી) ની ખિલાફતમાં મુસલમાન થયો હતો ફરી તે ગુમ થયો. તેનો હાલ જણાયો નથી. કેટલાક સહાયા તેને દબંગજ ગણતા હતા. અને હજરત (સલ) ને ઠીક ઉત્તર આપવાનું કારણ આ હતું કે તે તોરાત ગણતો હતો.

૯૪૬ મોખારી તથા મુસલિમમાં સહલ ખીન સમ્મદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તું લુંગીને શ કરશે? જો તું તેને પેહેરશે તો તેણી પર કંઈ રહેશે નહીં અને જો તે સ્ત્રી તેને પેહેરશે તો તારા પર કંઈ રહેશે નહીં.” હજરતે આ વાત તે શખ્સને કહી હતી કે જેણે તે સ્ત્રીની માંગણી કરી કે જેણે પોતાની જાત હજરત (સલ) ને આપી ને હજરતે તેને કબૂલ કરી નહીં.

ફયદો આનો કિસ્સો આવી ગયો છે કે એક સ્ત્રીએ કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) મેં પોતાનો જાન આપને બખશ્યો, હજરતે (સલ) કબૂલ નહીં કર્યું. ત્યારે એક સહાબીએ ઉભા થઈને કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) આપને એની હાજત નથી તો મારા નિકાલ તેનાથી કરો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કંઈ તારી પાસે છે કે તેથી તેની મોહર અદા કરે? તેણે કહ્યું કે મારી પાસે કંઈ નથી. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ લોહાની અંગુડી જેવી પણ હુંઠી લાવ. તેણે કહ્યું કે મને મળશે નહીં. પણ મારી આ લુંગી છે એનેજ હું મહરમાં આપું છું. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે એક લુંગીમાં એ આદમીને કેવી રીતે ગુજારો થશે. આખર તે શખ્સ નાઉમેદ થઈને ઉઠ્યો. હજરતે (સલ) જોયું કે તે શખ્સ ઘણાજ ગરીબ છે તેને ઓલાવીને ફરમાવ્યું કે તને કુરઆન આવડે છે? તેણે કહ્યું કે હા, મને ફરાણી સરા યાદ છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જા અને તારા નિકાલ આ સ્ત્રી સાથે કર્યા, કુરઆન યાદ કરાવવાને પદલે. એટલે તું એને મરતો યાદ કરાવ એજ એની મહર છે. આ હદીસથી જણાયું કે કુરઆન શીખવવું તથા ઓછામાં ઓછો માદ પણુ મહર થઈ શકે છે. દમમ, શાફિઈ (રદી)નાં એજ મળ્યા છે, અને દમમ આજમ

(રહ)ની મળદીક દસ દિરમથી ઓછી મહર થઈ શકતી નથી એમની દલીલ ખીજી હદીસ છે. એમના મળ્યામાં આ હદીસની આ મતલબ છે કે આ હુકમ શરૂ કરવામાં હતો બપોરે મુસલમાનોમાં તંગી હતી.

૯૪૭ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન મસજીદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે વગર ઓલાદનો કોને કહો છો? સતી કહે છે કે અમે કહ્યું કે જેને ઓલાદ ન હોય. (એટલે જેની ઓલાદ નહીં જાવે) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે વગર ઓલાદનો નથી પણ વગર ઓલાદનો (હકીકતમાં) તે પુરુષ છે કે જેણે પોતાની ઓલાદથી કંઈ આગળ મોકલ્યું ન હોય (એટલે તેની રાખર તેવું કામ ખચ્ચું મર્યું ન હોય) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે તમારામાં પેહેલવાન કોને કહો છો? અમે કહ્યું કે જેને કાંઈ પછાડી શકે નહીં, હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું એ કંઈ નહીં. પણ પેહેલવાન તે છે કે જે ગુસ્સાને વખતે પોતાના જીવને કાળમાં રાખે (એટલે હાથ નહીં વધારે ગાળો નહીં બંકે) †

ફયદો એટલે જો કે જાહેરમાં વગર ઓલાદનો અને પેહેલવાન નેનજ કહે છે જે તમે કહો છો પણ મોદાની નજદીક ખરું જોતાં વગર ઓલાદનો તથા પેહેલવાન તે છે કે જે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું. કારણ કે ઓલાદથી મતલબ આ છે કે મોસીબતને વખતે કામ આવે. તો જેની ઓલાદ મરી અને તેણે સખર કર્યો તો તે સખર કરવો કેયામતમાં તેને કામ આવશે. અને જો તે ઓલાદ નાની હશે તો તે પોતાના માખાપની શકા-અત પણ ઓલાદથી કરશે. તો દરેક રીતે ઓલાદ કામ આવી. પણ જેની ઓલાદ નહીં મરી તેને એ લાલ નથી તો જણે તે વગર ઓલાદનો રહ્યો. અગર જો જાહેરમાં ઓલાદ થઈ તો તેને શીકામ આવી. એવીજ રીતે પેહેલવાન હકીકતમાં તેણે કે જે ગુસ્સાને પોતા ઉપર નકામે ચઢવા દે નહીં અગર જા તે દેખીત રીતે કમજોર હોય.

૯૪૮ મોખારી તથા મુસલિમમાં કમ્બખ ખીન માલિક (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)

† આમાં આ વાતનો ઉશારો છે કે નફસને મારવો એજ ખરી બહાદુરી છે. ગુ. મો.

ફરમાવ્યું કે તને કોણે પાછળ નાખ્યો (જેહાદથી રોક્યો) શું તે સવારીને ખરીદી નહોતી” આ વાત તબુકથી આવતી વેળા હજરતે (સલ) કબખને કહી કતી.

ફાયદો જગે તબુકની જ્યારે હજરતે (સલ) તૈયારી કરી હતી ત્યારે કબખ ખીન માલિક સાથે જવા માટે સ્વારી ખરીદી હતી પણ હજરત (સલ) સાથે જવાનો ખનાવ તેમનાથી બન્યો નહીં. જ્યારે લડાઈથી પાછા ફર્યા ત્યારે ગુરસામાં આ હદીસ ફરમાવી. કબખ (રદી) નો બાકી કિરસો આગળ આવશે.

૬૪૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોશરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ સોમામા તારી પાસે શું છે?” હજરતે (સલ) આ વાત સોમામા ખીન ઓસાલને તેના મુસલમાન થવા પહેલાં કહી હતી.

ફાયદો હજરતે (સલ) એકવાર નજદના મલકમાં લશ્કર મોકલ્યું ત્યાં એક કોમનો સરદાર મળ્યો જેનું નામ સોમામા હતું તેને પકડી લાવી મસજીદના સ્તંભ સાથે બાંધ્યા. જ્યારે હજરત (સલ) ત્યાં પધાર્યા ત્યારે આ હદીસ કહી. એટલે તું શી વિચારમાં અને કઈ તદબીરમાં છે સોમામાએ કહ્યું કે ખેરીયત છે. ઓ મોહમ્મદ! જો તે મને મારી નાખ્યો તો તે પોતાના ખુની દુશ્મનને માર્યો પણ જો તું એહસાન કરીને છોડશે તો ઉપકારી માણસને છોડ્યો. એટલે હું આ એહસાનનો ઉપકાર માન્ય કરીશ. અને જો કંઈ માલની લાલચ હોય તો તારો જીવ ચાહે તે માંગ. ફરી હજરત (સલ) ત્યાંથી હટી ગયા. ખીજે દિવસે હજરતે પાછું ફરમાવ્યું ઓ સોમામા તું શી વિચારમાં છે. સોમામાએ તેજ ઉત્તર આપ્યો. ફરી હજરત (સલ) તેની પાસેથી હટી ગયા. ત્રીજે દિવસે ફરી હજરતે (સલ) તેવીજ રીતે પૂછ્યું. સોમામાએ તેવીજ રીતે જવાબ વાળ્યો. ફરી હજરતે (સલ) હુકમ કર્યો કે સોમામાને છોડી દો. જ્યારે સોમામા કેદથી છુટ્યો તો તે બાગમાં જઈને નહાણો. ફરી હજરત (સલ) ની સેવામાં મસજીદમાં આવ્યો અને સાચા દિલથી મસજીદમાં ગયો. અને કસેમો પઢ્યો ને કહ્યું કે ઓ મોહમ્મદ જમીનની પીઠ ઉપર માગ માનવા પ્રમાણે તારાથી વધુ દુશ્મન કોઈ નહોતો

પણ હવે તો તારી બરોબર કોઈ મારો ખારો નથી. અને તારાં દીન મારી નજદીક સર્વ દીનોથી છુટું બહુતું હતું પણ હવે સર્વ દીનોથી મારી આગળ તારાં દીન ક્રેષ્ઠ થયું. અને તારાં શહેર સર્વ શહેરોથી મારી નજદીક છુટું હતું પણ હવે તે સર્વથી વહાલું થયું. ફરી કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) હું કુદરતી હાલતમાં ઉમરાની નૈયત કરીને ચાલ્યો, આપના લશ્કરે મને પકડ્યો હવે મને શો હુકમ છે? હજરતે (સલ) મને બચારત આપી અને ઉમરા બદલ કરવા ફરમાવ્યું જ્યારે સોમામા મકકે ઉમરા માટે ગયો તો મકકાના પ્રફેરોએ કહ્યું ઓ સોમામા શું. તું બે દીન થયો છે? સોમામાએ કહ્યું પણ હું રમુજુલાહ સાથે મુસલમાન થયો છું. તમારે આ યાદ રાખવું કે જ્યાં સુધી હજરત (સલ) હુકમ નહીં કરશે ઘઉંનો એક દાણો યમામા દેશનો તમને નહીં મળશે. યમામા સોમામાનો દેશ હતો. ત્યાંથી મકકામાં અનાજ આવતું હતું.

૬૫૦ મસલિમમાં જબેર રિદી થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે કામ માટે મેં તને મોકલ્યો હતો તે ને શું કર્યું. અને હું નમાઝ પઢના હતા. એ સિવાય કોઈએ મને તારી સાથે વાત કરતાં રોક્યો નહીં. આ વાત હજરતે જબેર રિદી ને કહી હતી. અને તેમને કોઈ કામ માટે મોકલ્યા હતા. ફરી તે આવ્યા અને હજરત (સલ) કિબલા સિવાય ખીજ તરફ ઊંટ ઉપર નફલ નમાઝ પઢતા હતા. ફરી જબેર (રદી) કાંઈ વાત કરી તો હજરતે (નમાઝમાં હોવાને લીધે) આવી રીતે જમીન તરફ ધસારો કરવા. (એટલે હાથને જમીન તરફ લઈ જઈને ધસારો કર્યો.)

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે સ્વારી પર નફલ નમાઝ પઢવી ફરજત છે કિબલા તરફ મોં હોય અથવા ન હોય. પણ સિન્દનાનો ધસારો રોકીથી વધારે નીચો કરવો જોઈએ. અને ફરજ નમાઝ સવારી પર ફરજત નથી. સર્વ હમામોનો આજ મજહૂબ છે.

૬૫૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં એફ ખીન ખાલિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું છે તારે માટે અને શું છે તેને

માટે (એટલે પારકુ ઊંટ ખોવાયલા સાથે તને શું કામ) તેને છોડ. કેમકે તેની સાથે તેના જોડા છે અને તેની મશક છે તે પાણી પર આવશે એકાદને ખાશે. તે એટલાં સૂધી કે તે તેના માલિકને મળશે.

ફાયદો કોઈએ હજરત (સલ)ને ખોવાયલા બટકેમાં જનવરોનો મસલો પૂછ્યો. હજરતે (સલ) દરેકનો મસલો બતાવ્યો. ફરી તેને બટકેમાં ઊંટનો મસલો પૂછ્યો કે તેને પકડીએ કે નહીં? ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ઊંટને પકડવું નહીં જોઈએ. કારણ કે તેના નાશ થવાની ખીલીક નથી. તેને પાસે જેડો છે એટલે તેના તળિયાં ચાલવા ફરવા માટે મજબુત છે. અને તે ની સાથે મશક છે. એટલે તરસા રહેવાની તેને ટેવ છે દસ દસ-વીસ વીસ દિવસ સૂધી વગર પાણીએ ઊંટ રહ્યું છે. મતલબ આ કે તેને પકડે નહીં ઇમામ માલીક [રહ] નો આજ મજહબ છે. અને ઇમામ આજમ [રહ] ની નજદીક જે જગ્યાએ હલાક થવાનો ડર હોય ત્યાં પકડવું દુરસ્ત છે.

૯૫૨ મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તને શું થયું? સાએબની મા કે તું ધુલુ રહી છે? રાવીને શક છે કે હજરતે સાએબની મા કહી અથવા મોસૈયબની મા કહી. તેણીએ કહ્યું કે મને બોખાર છે અક્ષાહ તેને યરકત નહીં આપો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તું તાવને ગાળ નો આપકેમકે જેવી રીતે લોઢાની ભટ્ટી મેલને દૂર કરે છે તેવી રીતે તે બોખાર માણસના પાપોને ખાચે છે.

ફાયદો એટલે જે કે દેખીત રીતે બોખાર થી તકલીફ થાય છે પણ બ્યારે તેને લીધે શુનાહ દૂર થાય છે તો તેને શુરં કહેવું નહીં જોઈએ. કેમકે એ બે સયરીની નીશાની છે એવીજ રીતે દરેક ખીમારીનો હાલ છે.

૯૫૩ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તને શું થયું? આ આએશા? શું તને રશક ખાર આગ્યો છે.

ફાયદો મુસલિમમાં હજરત આએશા [રદી] ની પૂરી રિવાયત આવી રીતે છે કે હજરત (સલ) એકવાર મારી વારીની રાત્રે બગીચાના

કમરસ્થાનમાં મુરદાઓને દોઆ કરવા પધાર્યા. હુ એમ સમજ કે કદાપી હજરત (સલ) કોઈ ખીજ ખીખી પાસે ગયા હશે. હડીને જોવા લાગી બ્યારે હજરત (સલ) પધાર્યા તો મારો આ હાલ જોઈને આ હદીસ ફરમાવી ત્યારે મેં કહ્યું કે મારા જેવી પત્નીની પ્યારી આપ જોવા આવે ઉપર કેમ ખાર ન કરે.

૯૫૪ મુસલિમમાં જામેર ખીન સમોરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું થયું મને કે હું તમને ચંચલ ધોડાના પૂછડા ની જેમ હાથ ઉપડેલા જોજી છું. (એટલે જેવી રીતે ચંચલ ધોડાનું પૂછડું હલથા કરે છે દરવું નથી તેમ તમારા હાથ દરતા નથી) નમાઝમાં દરેક રહ્યા કરો. (એટલે હલા ચીલા નો કરો ફરી હજરત (થોડીવાર પછી) અમારી પાસે આવ્યા અને અમને ટોલે ખેડેલા જોયા. તો કહ્યું કે શું છે મને કે તમને જૂઠા જૂઠા વીખરાયલા જોજી છું. ફરી હજરત (સલ) અમારી પાસે (થોડીવાર પછી) આવ્યા અને કહ્યું કે જેવી રીતે ફિરસ્તા ખોદાની નજ-લક સફ્ર બાંધે છે તેમ તમો કેમ સફ્ર (લેન) બાંધતા નથી. તો અમોએ કહ્યું કે ઓ રસુલુ-સ્લાહ ફિરસ્તા કેવી રીતે સફ્ર બાંધે છે અલ્લાહની નજદીક? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તેઓ પેહેલી સફ્રને પૂરી કરે છે. અને સફ્રમાં બરાબર (વગર છોટો રાખે) બરાય છે. (એટલે સફ્રમાં જોડાયલા ઉભા રહે છે સફ્રની વચ્ચે કંઈ અનનર રાખતા નથી.)†

ફાયદો સોનને અચુ દાઉદમાં જામેર [રદી] થી રિવાયત છે કે બ્યારે સહાબા હજરત (સલ) ની પાછળ નમાઝ પઢતા હતા તો ડાબે જમણે હાથ ઉપાડીને એક બીજાને સલામ કરતા હતા. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. અને સલામ માટે નમાઝમાં હાથ ઉપાડવાની મનાઈ કરી. આ હદીસથી જણાયું કે નમાઝની હરકતો સિવાય કોઈ રીતે નમાઝમાં હાલવું દુરસ્ત નથી. અને સફ્રનું પૂરં કરવું મુસ્તહબ છે. જ્યાં સુધી પેહેલી સફ્ર નહીં બરાબર ખીજ સફ્ર નહીં જોઈએ. અને જ્યાં સુધી ખીજ સફ્ર નહીં બરાબર ખીજ

† આ હદીસથી જણાયું કે એકામત પેહેલાં સફ્ર બાંધીને બેસવું મુસ્તહબ છે. શા. મો.

સહ નહીં જોઈએ. એવીજ રીતે બીજી સફોની સમ્બાળ રાખવી જોઈએ.

૬૫૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં સહલ બીન સઅદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે શું છે મને કે હું તમને જોઈ છું તમોએ તાલીયો ઘણી વગાડી. જે કાષ્ટને કાષ્ટ ચીજ નમાઝમાં જરૂરત જેવી હજેર થાય (એટલે એવી જરૂરત કે જેમાં ઇમામને એતવણી કરવી પડે) તો જોઈએ કે તસબીહ પઢે. [સુખ્દાન-સ્લાહ કહે] કારણ કે બ્યારે તેણે સુખ્દાન-સ્લાહ કઈ તો તેના તરફ ખ્યાન અપાશે. અને તાલીયો પાડવી તો સ્ત્રીઓ માટેજ છે (એટલે ઇમામની ભુલ જો સ્ત્રીઓ જાણે તો સુખ્દાન-સ્લાહ નહીં કહે પણ હાથને બીજા હાથ સાથે ઠોકે. કારણ કે આરેતોના અવાજથી ઘણા મરદોને ભુરો ખિયાલ આવે છે.)

ફાયદો સહી બોખારીમાં રિવાયત છે કે એક કામની સલાહ કરાવવા હજરત (સલ) ગયા હતા. નમાઝનો વખત આવ્યો લોકોએ અથુ બકર (રદી)ને ઇમામ બનાવીને નમાઝ શરૂ કરી એટલામાં હજરત (સલ) પધાર્યા. અને સલાયા નમાઝમાં હતા. તો હજરત [સલ] પણ નમાઝની નૈયત ફરીને ઉભા થયા. સલાયાએ તાલી મારી કે જેથી સિદ્દિકે અકબર (રદી) ને હજરત (સલ)ના આવવાની ખબર પડે. અને સિદ્દિકે (રદી) ની આ આજ્ઞા હતી કે નમાઝમાં કાષ્ટ તરફ જોતા નહોતા બ્યારે ધણા ભેદોએ તાલીયો પાડી તો સિદ્દિકે (રદી) નજર ફરી, બેયું કે સફમાં હજરત (સલ) ઉભા છે, હજરતે (સલ) સિદ્દિકે ને પ્રશ્ન કર્યો કે ત્યાંજ ઉભા રહે. અને ઇમામત કરતા રહે. ફરી સિદ્દિકે અકબરે બંને હાથ ઉઠાવીને ખોદાનો શુકર કર્યો કે હજરતે (સલ) મને ઇમામત કરવા

ફરમાવ્યું. ફરી પાછલ હઠા અને સફમાં બરાબર મગી ગયા. અને હજરતે (સલ) આગળ વધીને ઇમામત કરી. ફરી બ્યારે હજરત (સલ) નમાઝ પઢી રહ્યા તો ફરમાવ્યું, ઓ અથુબકર (રદી) મારો કુકમ છતાં તું કેમ ત્યાં ઉભો રહ્યો નહીં. સિદ્દિકે અકબરે (રદી) કહ્યું, અથુ કાલાફાના પુત્રને યોગ્ય નથી કે રસુલુ-સ્લાહના આગળ ઇમામ બને. ફરી હજરતે (સલ) બીજા સહાબાને આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી સિદ્દિકે અકબર (રદી)ની ઘણી ઉમદા ફજલત સિદ્ધ થઈ કે હજરતે (સલ) તેમને પોતાની ઇમામત કરવાનો કુકમ આપ્યો. એટલુંજ નહીં પણ સિદ્દિકે (રદી)ની પાછળ પ્રથમ નમાઝની નૈયત પણ ફરી હતી. સુખ્દાન-સ્લાહ આથી વધુ કયો કમાલ હશે કે જેને તમામ જ્ઞાનનો ઇમામ પોતાનો ઇમામ બનાવે.

૬૫૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસથી અને માત્ર બોખારીમાં જાબેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કષ્ટ ચીજે તને હજીજ કરવાથી રોકી છે? અને અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ [રદી]ની રિવાયતમાં છે કે “તને અમારી સાથે હજીજ કરવાથી?” કાણે રોકી. તેણીએ કહ્યું કે ફલાણાના આપે એટલે તેના ખાવિન્દે. તેણે બે ઉટામાંથી એક પર હજી કરી અને બીજું જમીનને પાણી પાપ છે. હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે રમજનમાં ઉમરો કરવો હજીજની બરાબર છે અથવા મારી સાથે હજીજ કરવા સરખો છે.” આ વાત હજરતે ઉમ્મે સેનાનને કહી.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે રમજનમાં ઉમરો કરવો ઘણીજ અફજલ છે.

— : ફસલ ૩૨ : —

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાબે આ મોસુલા છે.

૬૫૭ મુસલિમમાં અથુ જર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે ચીજ અલ્લાહે પોતાના ફરિશ્તા માટે અથવા પોતાના ખંદાઓ માટે પસંદ કરી છે તે સુખ્દાન-સ્લાહ વે બેહમદેહી છે.” બ્યારે હજરત

(સલ) ને પૂછ્યું કે કયું કલામ અફજલ છે ત્યારે તેમણે આ ફરમાવ્યું. *

* એટલે તસબીહ અને હમ્દ કરવામાં આ અફજલ છે. અને તોહીદની જગ્યામાં લાએલાહ ઉલ્લ-હલાહ અફજલ છે. શા. મો.

—: ફસલ ૪ થી :—

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે મા શરતીયા છે.

૯૫૮ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જે યીજ તુગી (કે ઇમર વગેરે ગુટીથી નીચે હોય તે ખમ્મિમાં છે એટલે નીચે રાખનારની સગ્ગ નજમ છે.)

૯૫૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં રાફેઅ મીન ખદીજ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે દાંત અને નખ સિવાય જે યીજ ખૂનને વહેતું કરે અને તે પર બોદાનું નામ લેવાયુ હોય તો તે તમો ખાઓ. અને હવે હું તમને બ્યાન કરું છું દાંત તો હાડકી છે અને નખ તે હપ્પશી કાફેરોની છરી છે. [એટલે તેઓ નખથી જીવલ કરે છે. મુસલમાનોને તેઓનો તરી કા કરવો મુનાસેખ નથી.]

ફાયદો એટલે જે યીજ લોહું, લાકડી, કે પથ્થર હલાલ જનવરનું ખૂન વહે એટલે ખૂનને કાઢે અને જીવલ કરતી વેળા બોદાનું નામ તે પર લેવાય તો તે ગોશ હલાલ અને પવિત્ર છે. પણ દાંત અને નખથી હલાલ કરવું દુરસ્ત નથી. ઇમામ શાફેઇ (રહ)નો એજ મજહબ છે. અને ઇમામ આજમ [રહ]ની નજદીક જમેલા નખ તથા હાડકીથી હલાલ કરવું દુરસ્ત નથી. પણ ઉખડેલા નખ તથા હાડકીથી હલાલ કરવું દુરસ્ત છે.

૯૬૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે આ માલમાંથી જે તારી પાસે આવે અને તું તને તાકતો ન હોય અને સવાલ કરતો ન હોય તો તું લે. પણ જે એવો ન હોય તો તેની પાછળ તારા જનને નો નાખ.

ફાયદો મસાબીહમાં ઓમર ફારૂક (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ્) મને માલ આપવા લાગ્યા. મેં કહ્યું કે જે મારેથી ધણો મોહ

† હાડકીથી જીવલ કરવામાં તે નાપાક થશે આ ને તે હાડકી તો જીવો નો આશંક છે. આ. મા.

તાજ હોય તેને આપો. હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે એને લે પોતાનું કામ ચલાવ તથા ખેરાત કર. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જે માલ વગર આશા કરે લાલચ કરે વગર માંગે મળે તે હલાલ છે. પણ જે જ્યાનથી જાહેરી સવાલ કર્યો અથવા દિલમાં તાકતો રહ્યો અથવા તેના તરફ દિલમાં ખ્યાલ કરી બાતેની સવાલ કર્યો તો તે ચોખ્ખુ હલાલ નથી. **નકીલ** છે કે ઇમામ અહમદ (રહ) એક શખ્સ પાસે બજારથી થઈ ઉડાવી લાવ્યા. ઇમામ અહમદ (રહ) ના ફરજન ઘરમાં બેસી રોટલી ખાતા હતા. તે શખ્સનું દીલ રોટલી તરફ લાગ્યું ઇમામ અહમદ (રહ)ના છોકરાએ તે સખ્સને રોટલી આપી. પણ તે બુજરંગે કબૂલ કરી નહીં. બ્યારે તે પ્રાણ કર્યા તો તેમને બોલાવીને ઇમામ અહમદ (રહ) રોટલી આપી તો તેમણે કબૂલ કરી અને ચાલ્યા ગયા. છોકરાએ આપને પૂછ્યું કે એનું શું કારણ છે? મેં રોટલી આપી તો કબૂલ નહીં કરી. અને તમે આપી તો કબૂલ કરી ઇમામ અહમદ (રહ) કહ્યું કે તે વખત તેમનું દિલ રોટલી તરફ લાગેલું હતું તો તેને તે છૂપો સવાલ સમજ્યા જેથી તે કબૂલ નહીં કરી. પણ બ્યારે મેં આપી તો તેમને ઇચ્છા નહોતી તેથી નિરાશ થઈને ગયા હતા માટે તે લીધી. મતલબ કે જેવી રીતે જ્યાનથી જાહેરી સવાલ મના છે તેવાજ બાતેની સવાલ પણ દિલથી મના છે.

૯૬૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં યમ્મશા બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જે યીજ તે જગ્યાં કરી હતી તે તું ઉમરામાં પણ કર. એટલે જેવી રીતે હજમમાં એહરામ બાંધતો હતો ખુશબો લગાડવાથી બચતો હતો તેમજ ઉમરામાં પણ.

ફાયદો મસાબીહમાં યમ્મશા (રદી) થી રિવાયત છે કે એક શખ્સે ખુસમો વાળો જમ્બો પહેરેલો હતો. તેણે હજરત (સલ્) ને પૂછ્યું કે

મેં હમરાનો એહરામ ખાંધો છે અને આ ઝબ્બો મેં પેઢેયો છે એમાં શી ફકમ થાય છે? હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું 'ખુશખોને ત્રણ વાર ધો. અને ઝબ્બો ઉતાર. ફરી આ હદીસ ફરમાવી.

હૈર બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ સહદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જે કંઈ મારી પાસે માલ થશે તે હું તમારાથી છૂપાવી જમા કરીશ નહીં. અને જે કોઈ સવાલ કરવાથી (કે હરામ કામેથી) પોતાને ખ્યાલશે, તો ખુદ તેને સાચો પરહેજગાર બનાવશે. અને જે દુન્યાથી બે પરવાઈની નૈયત કરશે તો ખોદા તેને દુન્યાના માલથી બે પરવા કરશે. અને જે કોઈ (મુસીબત જલામી) પોતાને સખરવાળો બનાવશે તો અલ્લાહ તેને ખરા સખર કરનાર બનાવશે. અને સખર કરતાં સારી અને ખોદલી બખ્શીશ કોઈને મળી નથી.

ફરમાવે મસાબીહમાં રિવાયત છે કે કેટલાક અનસારી સહાબોએ હજરત [સહ]થી માલ માંગ્યો હજરતે (સહ) આપ્યો. ફરી માંગ્યો, ફરી આપ્યો.

ફરમાવે ૫ મી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાભે આ મોસુલા તથા તેનો સિલો જરૂર હોય છે.

હૈર બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે બંને પુઁકની વચ્ચે ચાલીસ છે.

ફરમાવે એટલે કેમામતમાં બે વાર સર પુઁકશે પ્રથમ વખત સર્વ મરી જશે બીજવારમાં જીવતાં થશે. અણુ હોરેરા [રદી]થી લોકોએ પૂછ્યું કે બંનેમાં ચાલીસ દિવસનો ફેર થશે કે ચાલીસ મહિનાનો કે ચાલીસ વર્ષનો? અણુ હોરેરા (રદી) એ કંઈ કે કીફમને ખબર નથી નજમ મેં હજરત (સહ)થી સાંભળ્યું તેવું તમને કહ્યું.

હૈર બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝેદ અનસારી [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે મારા ધર તથા મારા મિન્બરની

* અલ્લાહના નવવી કહે છે કે બીજી હદીસમાં એ ચાલીસથી મતલબ ચાલીસ વર્ષ આબ્યાં છે. યા. મે.

બપોરે હજરત (સહ) પાસે કંઈ રથું નહીં ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસ અખલાક સુધારવાની તથા દરવેશીની જડ [મુળ] છે. આથી જણાયું કે માણસની ટેવ બદલાવી સમ્ભવિત (મુમકિન) છે પ્રથમ યુરી ટેવને છોડવામાં મેહનત તથા તકલીફ છે પણ આખરે સારી ટેવનો સહાવરો થાય છે. જેથી ફરી મેહનત તકલીફ અને બનાવટ કરવાની કંઈ જરૂર રહેતી નથી. કેટલાક કહે છે કે માણસની ખો અલ્લાહી નથી એ પેદાએશી વાત છે, પણ આ હદીસથી જણાયું કે એ ખોટી વાત છે. જે ટેવનું બદલાવું અસમ્ભવિત હોત તો પેગમ્બરોનું આવવું તથા તેમની શીખામણું નિર્બાલ થાય છે. જનવરોની ટેવ શીખવવાથી મેહનતથી સુધરે છે જેવી કે બાઝની કુતરાની તો ફરી માણસની કેમ નહીં બદલાય? હા. અલખત આટલું છે કે વખરે મેહનતે કંઈ થતું નથી. જે યુરી ટેવવાળો યુરી ટેવ બદલવાનો માર્ગ ચાહતો હોય તે એહયાઉલ આલુમ તથા કીમ્યાએ સખાદત વાંચે.

વચ્ચે જનતની કીયારીઓમાંની એક કીયારી છે.

ફરમાવે એક રિવાયતમાં ધરતી શબ્દ છે. કોઈમાં ફુજરો છે અને કોઈમાં કબર છે. પણ સર્વ રિવાયતોની મતલબ એક છે હજરત આએશા [રદી]ના ફુજરામાં હજરત (સહ) ધણું રહેતા હતા. અને ત્યાંજ દફન થયા છે. હજરત (સહ) ની કબર અને મિન્બરની વચ્ચે કેટલાક ગળનો છેડો છે. એટલે આટલી જગ્યા જનતમાં મુકાશે. અને તે જગ્યાની છાંદત તથા દોઆ ધણીજ મકબૂલ છે. તેની બરકતથી જનત મળશે. મદી નામાં હમણું આદત છે કે ત્યાં ધણું લોકો ખાસ ફરીને નમાઝ પઢે છે અને દોઆ માંગે છે.

હૈર બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે મદીનાની બે તરફની પતથરેલી જમીન

ની વચ્ચે હરમ છે. † (એટલે એ જગ્યા સિકાર વગેરે હરમ છે.)

ફાયદો આ હદીસની મતલબ આ કિતાબમાં કંઈ વાર આવી છે. †

૯૬૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અથુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કાફરના બે ખલા વચ્ચે દોડતા સવાર ના તણુ દહાડાની સેર કરવા જેટલું છે.

ફાયદો એટલે દોજખમાં કાફરનું પાણું જ

મોટું કદ બસો કે જેથી તેને અગ્નિ પાણું કુખ આપે.

૯૬૭ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મારી હોજનાં બે નાકાનો અંતર સનઆ અને મદીનાના અંતર જેટલો છે.*

ફાયદો સનઆ યમનમાં એક શહેરનું નામ છે મદીનાથી ત્યાં સુધી કેટલાક મહિનાનો માર્ગ છે. મતલબ આ છે કે હોજે કાસર પહોં મોટો છે.

—: ફસલ ૬ હી :—

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શખ્દ આ છે.

૯૬૮ મુસલિમમાં ઓબૈ બીન કમ્બ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અથુ મુનજેર ! તું જાણે છે કે કયા આયત અલ્લાહની કિતાબની તારી પાસે મોટી છે ? ઓબૈ બીન કમ્બ કહે છે કે મેં કહ્યું તે “અદલાહો લાએલાહ ઇલાહ હોવલ હેયુલ ફેયુમ છે. (એટલે આપતુલ કુરસી મોટી આયત છે) ઓબૈ બીન કમ્બ કહે છે કે ફરી હજરતે [પુશ થઇને] મારી છાતી ઠોકી. અને કહ્યું કે ઓ અથુ મુનજેર તને ઇલમ મુખારક થાઓ.

ફાયદો અથુ મુનજેર આ ઓબૈ બીન કમ્બની કુનયત છે. તેવણુ કુરઆનના મોટા હાફેજ તથા આલિમ હતા. હજરતે (સલ) તેમની અક્ષતની જાચ કરી. ફરી તેમના ઇલમ તથા સમજથી ખુશી થયા. અને બરકતની દોઆ આપી. આયતુલ કુકબી સર્વ આયતોથી એટલા માટે એક છે કે તેમાં માત્ર ખોદાની જાત અને સફાતનું બયાન છે.

૯૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અથુ બકર ખચીત દરેક કામ માટે ઇફ છે અને આ અમારી ઇફ છે.

† હનશીયા મદીનામાં મક્કા જેવું હરમ ગણતા નથી, પણ શાફેઈ જેર મોક્કલેહો મક્કા જેવું હરમ ગણે છે. ગ્રા. મો.

† વાંચો હદીસ ના. ૪૨૦ તથા તેની નોટ ગ્રા. મો

ફાયદો મસાબીહમાં હજરત આએશા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) કપડું ઓઢીને સતા હતા. અને અનસારીઓની નાની નાની બે છોકરીઓ દફ વગાડીને બહાદુરીની કડીયો ગાતી હતી. એટલામાં સિદિકે અકબર (રદી) આવ્યા તેવણુ છોકરીઓને ધમકાવી અને કહ્યું કે પેગમ્બર ના ઘરમાં રોતાની વાગાનું શું કામ ? ત્યારે હજરતે (સલ) મોં ખોલીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ઇફને દિવસે એવા રાગમાં કંઈ દોષ નથી. કારણ કે પ્રથમ તો દફ વગાડવું હરામ નથી. ખીજું ગાનારીઓ છોકરી છે જુવાન સ્ત્રીઓ નથી. જે શહવત સ્થાન હોય. ત્રીજું કાંઈ મજબુન શરીઅત વિરૂધ્ધ નથી પણ બહાદુરી દીનમાં કામ આવનારી ચીજ છે. આ હદીસ ઉપરથી કેટલાક આલેમોનો આ મજહબ છે કે શાદી, ખતના, અને ઇદો જેવા ખુશીની હાલતોમાં વગર વાજીને માત્ર રાગ અથવા દફની સાથે દુરસ્ત છે. તે એવી શરતથી કે દીનના કામમાં કાંઈ અડચણ નહીં થાય. અને ગાનાર ખુખસુરત છોકરા કે પારકી સ્ત્રી ન હોય. અને રાગની મતલબ શરીઅત વિરૂધ્ધ નહોય. મતલબ કે રામ સાંભળવાની આદત કદી દુરસ્ત નથી, પણ આ હદીસથી સાફ રીતે મનાઈ જણાય છે. કેમકે હજરતે (સલ) ઇફનો ઉજર બયાન કર્યો તો જણાઈ આવ્યું કે શરીઅત વિરૂધ્ધ રાગ ન હોય તોએ રાગની આદત પાડવી દુરસ્ત નથી.

* આ હદીસનું બયાન હદીસ ના. ૩૧૬ માં થયું છે ગ્રા. મો.

૬૭૦ મુસલિમમાં. આમોળ ખીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવું કે ઓ અબુબકર! કદાપી તેં તેઓને ગુસ્સે કર્યા હશે. પણ ને તેઓને તેં ગુસ્સે કર્યા છે તો અવશ્ય તેં તારા પરવરદિવારને ગુસ્સે કર્યા છે” એટલે સલમાન ફારસી સોદેખ ફરી અને ખિલાલ હબશીને. જ્યારે કે તેઓએ અબુ સુફ્યાનને કહ્યું કે ખોદાની તલવારોએ દુશમનોની મરદમથી પોતાની જગ્યા લીધી નથી. તો અબુબકરે [રદી] કહ્યું તમે કુરેશના વૃષ્ઠ તથા તેઓના સરદારને આ વાત કહો છે.

ફુમયદો અબુ સુફ્યાન કુફરની હાલતમાં હજરત (સલ) થી ધણીવાર લડ્યો હતો માટે તેને ખોદાનો દુશ્મન કહ્યો. રિવાયત છે કે અબુ સુફ્યાન જ્યારે જાહેરામાં મુસલમાન થયો હતો અને હજુ ધમાન દિલમાં ક્યું નહોતું કે એક દિવસ સલમાન સોદેખ અને ખિલાલ (રદી) ની પાસેથી તેવું જવું થયું. આ ત્રણે સલામાએ ઇસ્લામના જોશમાં તે સખ્ત વાતો કહી. સિદિકે અકબરે (રદી) આવા વિચારથી કે કદાપી અબુ સુફ્યાન ગુરસામાં આવીને જાહેરી ઇસ્લામ પણ છોડી દે તેની ખાતરદારીની વાત કહી. અને તેઓને તેવી સખ્ત વાત કહેવાની મનાઇ કરી. ફરી સિદિકે અકબર [રદી] હજરત (સલ) ની પાસે ગયા. અને આ કિસ્સો બયાન કર્યો, ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. તેઓનું સખ્ત કહેવું ને કે ખોદાનેજ માટે ચોખ્ખું હતું તથા ઇસ્લામના જોશથી હતું, માટે ખોદા અને રસુલને પસંદ થયું. જ્યારે સિદિકે અકબરે [રદી] હજરત (સલ) થી આ સાંભળ્યું તો તે ત્રણે સલામા પાસે ફરગુજર માટે જઈ કહ્યું. ઓ મારા ભાઈઓ મેં તમને ગુસ્સે કર્યા છે એટલે માફ કરો. તેઓએ કહ્યું કંઈ ગુસ્સો નથી. ઓ ભાઈ! ખોદા તને બખ્શી. આ હદીસથી જણાયું કે તેક લોકોની હજરત રાખી માન આપવું જરૂર છે. અને તેઓને નારાજ કરવા જરૂર છે. કેમકે તેઓની નારાજથી ખોદા નારાજ થાય છે.

૬૭૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ બકર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવું કે ઓ અબુ બકર! જે બેની સાથે ત્રીજો

અલ્લાહ છે તેને તું શું કારે છે?

ફુમયદો સિદિકે અકબર (રદી) થી રિવાયત છે કે હિજરતને વખતે કાફીરોના કરથી કું તથા હજરત [સલ] પહાડની ખોખાં સંતાયા. તો કાફીરો અમને દુઢતા દુઢતા તેજ ખો પર વિશેષ કરીને અમારે માથે ઉભા થયા. જ્યારે મેં મુસરફના પગ જોયા તો મેં હજરત (સલ) ને કહ્યું કે ઓ રસુલ-લ્લાહ તેઓમાંનો જે કાષ્ઠ પોતાના પગ પર નજર કરશે * તો અમને જોઇ લેશે. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તું ગમ તો ખાઈ આપણે મદદગાર આપણી સાથે છે. તે આપણુ બને ને હલકા કરશે નહીં. આ હદીસથી હજરત (સલ) નો ખોદા પર પૂરતો બરોસો કરવો, તથા સિદિકની ધણીજ ફજલન કેટલીક રીતે સિદ થાય છે. પેહેલી આ કે હજરતે (સલ) પોતાની સાથે તથા સિદિકની સાથે ખોદાને મેળવ્યો મુબહાન-હલાહ શું ઉમદા મરતબો છે તેનો કે જે અલ્લાહ અને રસુલની સાથે ગણતરીમાં આવે. બીજી આ કે એવા સખ્ત વખતમાં કે સમજું જહાન હજરત (સલ) નું જોની દુશ્મન હતું, સિદિકે હજરત (સલ) નો સાથ આપ્યો. અને પોતાનો જન માલ તથા ખાનદાનની ખરખાદી હજરત (સલ) ને લીધે માથે લીધી. એથી વધુ શીદા થયું શું હશે ? ત્રીજી આ કે એવા સખ્ત વખતમાં કે જેમાં જનનો ડર હોય એવા માણસોને સાથે લેવાનું ચલણુ

* એટલે જે પગને પાસે નમીને ઝાંખશે તો અગને જોશે. શા. મો.

† હજરત અબુ બકર (રદી) નું ગમ ખાતું હજરત (સલ) માટે હતું. તેવલું કહેતા હતા કે હું મરાઈ જઈશ તો હું એકલો કતલ થઈશ. પણ જે આપ કતલ થશે તો હમ્મત હલાક થશે. રિવાયત છે કે જ્યારે અબુ બકર (રદી) હજરત [સલ] સાથે ગાર તરફ ચાલ્યા તો કહી હજરતને આગળ ચાલતા અને કહી પાછળ. હજરતે (સલ) ફરમાવું કે કેમ શું છે ? ઓ અબુ બકર! અબુ બકરે કહ્યું કે જ્યારે કાફીરોના દુઢવાને વાદ કરે છું તો પાછળ ચાલું છું. અને આગળ તાકમાં બેઠા હોય એવું જ્યારે નિચારે છું તો આગળ ચાલું છું શા. મો.

છે કે જેની મોહબળતા તથા મોખ્ખી ફેલ્લી ઉપર પૂરતો ભરોસો હોય. તો હજરત (સલ) તું સિદ્દી કને સાથે લેવું અને પોતાના બેઠની ખખર કરવી આ ખુલ્લી દલીલ છે કે હજરત [સલ] ની નજ દીક સિદ્દીકે અકબર (રદી)થી વધુ કોઇ જન દિદ કર નાર ભરોસાદાર દોસ્ત (ચારેગાર) નહોતો.

હજર મોખ્ખારી તથા મુસલિમમાં સહલ ખીન સઅદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ બકર ! (રદી) ન્યારે મેં તને ઇશારો કર્યો ત્યારે તને કોણે રોક્યો લોકોને નમાઝ પઢવાથી.

ફાયદો આ હદીસનો પૂરો કિસ્સો આજ અધ્યાયમાં હમણાજ ગુજ્યો છે. † કે હજરતે (સલ) કહે ગયા હતા અને સિદ્દીકે અકબર (રદી) લોકો ને નમાઝ પઢાવતા હતા. ન્યારે હજરત (સલ) નમાઝ થતી હતી અને પધાર્યા તો સિદ્દીકે (રદી) ને ઇશારો કર્યો કે ઇમામત કર્યા જાઓ. સિદ્દીકે પાછા હઠ્યા. હજરતે [સલ] નમાઝ પઢાવીને આ હદીસ ફરમાવી.

હજર મોખ્ખારી તથા મુસલિમમાં અયુ બર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ બર્ ! તું જાણે છે આ સુર્ય (કુખા પછી) ક્યાં જાય છે ? મેં કહ્યું કે અલ્લાહ તથા તેના રસુલ વધારે જાણનાર છે. ફરી હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે જઇને અરશની નીચે સિજદો કરે છે. ફરી તે (ઉગવાનો) હુકમ માંગે છે તો તેને હુકમ મળે છે. અને થોડા વખતમાં (એટલે કેયામતની નજદીક) તે સિજદો કરશે પણ કબૂલ થશે નહીં. અને હુકમ માંગશે પણ હુકમ મળશે નહીં. ફરી તેને કહેવાશે કે જ્યાંથી આવ્યો ત્યાં પાછો જા. ફરી પશ્ચિમથી નીકળશે. તો આજ ભતલખ છે ખોદાના કહેવાની “અને સુર્યો પોતાના ઠરવાને ઠેકાણે જાય છે આ અંદાજે ડેરવાયો છે ઇન્જતવાળા દાના (અલ્લાહ) નો.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે સુર્ય નો હાલ ધડીયાળ સરખો છે કે એક રાત દિવસ ચાલીને રહી જાય છે કે વગર કુંચી દીધે બીજે દિવસે ચાલતી નથી- એવીજ રીત સુર્ય દરરોજ વગર ખોદાને હુકમે ઉગતો નથી. ન્યારે તે હકીમે મુ-

તલક (અલ્લાહ) નો ડેરવેલો હિસાબ પૂરો થશે તો આ જહાનની કળા ખમડશે. ઉલટી ચાલ ચાલીને આ સર્વ કારખાતું તોડ ફેડ થઇ જશે. એવુંજ નામ કેયામત છે.

હજર મોખ્ખારી તથા મુસલિમમાં અયુ બર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ બર્ ! ન્યારે તું સેરવો રંધિ તો તેમાં પાણીને વધાર. અને પડોસીઓની ખખરગીરી કર. (એટલે તેમનાથી મલીને વેહેંચીને ખાયા કર) ફાયદો આ હદીસમાં પડોસીના હક તથા સતોષની શીખામણ છે. અને એકલા ખાવાની છુરાઇ છે.

હજર મોખ્ખારીમાં અયુ બર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ બર્ ! તું આ ખામતને છુપાવ અને તારે દેશ જા. ન્યારે અમારી છતની તને ખખર પડે ત્યારે તું આવ.

ફાયદો અયુ બર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે શર ઇસ્લામમાં ન્યારે કાફરોનો મક્કામાં હતો ત્યારે હું મક્કામાં હજરત [સલ] ની પાસે ગયો. અને મુસલમાન થયો. અને મેં ઇસ્લામ જાહેર કરવાની ઇચ્છા કરી ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. અયુ બર્ ધણા તેજ મીનજના હતા. માટે હજરતે [સલ] તેમનું મક્કામાં રહેવું, ઇસ્લામ જાહેર કરવું મુનાસેખ નહીં જોયું કે કદાપી જનપર નોખત આવશે. આથી જણાયું કે જ્યાં જનનો ડર હોય ત્યાં પોતાનું દીન છુપાવવું ફરજત છે. પણ એવી દાલતમાં દારે ઇસ્લામ તરફ હિજરત કરવી પણ ફરજ છે. માટે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ન્યારે અમારી ચઢતી થાય ત્યારે અમારી પાસે આવશે.

હજર મુસલિમમાં અયુ બર્ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ બર્ ! ખચીત તું નિર્બળ છે અને આ હુકમત ખોદાની અમાનત છે. જે કોઇ તેને હકકની તોરપર લેશે અને જો તેના ઉપર ફરજ છે (એટલે અમા નતદારી તથા રખત પરવરી વગેરે) તે અદા કરશે તેના સિવાય બીજો કોઇ લેશે તો તે (તેને માટે) કેયામતને દિવસે ફસવાઇ અને પસતાવો છે.” હજરતે આ વાત અયુ બર્ને કહી હતી.

† વ. શ્રી હદીસ ના. ૬૫૫ આ. મો.

ન્યાયે અણુ-જરે કહ્યું કે મને આમેલ-કેમ નહીં કરતાવડે.

કેમકે હો આ હદીસથી જણાયું કે સરદાર ને એકાએક કે કબજેરે માણસ જેનાથી સારી રીતે મેલનત નહીં થઈ શકે તેને હુકમત નહીં આપે. અને સિદ્ધ થયું કે દેશાવસ્થી જે માલ આવે છે તે ખોદાની આનામત છે. સરદારને હાથેક નથી કે તે તેને પોતાને માલ સમજ પોતાની ખાદેશ પ્રમાણે ખરચ કરે. પણ પોતાને ખોદાનો અજાનબી સમજ ખોદા જેને અપાવે તેને આપે.

૬૧૭ મુસલિમમાં અણુ જરે (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અણુ જરે! હું તને નિર્બળ જોવું છું અને ખચીત જે ચીજ હું મારે માટે ચાહું છું તે હું તારે માટે ચાહું છું તું જે માણસનો પણ હાકેમ નો થા. અને થતીમના માલનો મોતવલી (કે કાસીનહો) નો થા.

કેમકે હો આ હદીસથી જણાયું કે નિર્બળ કેમ મેલનતી માણસના હકમાં આજ મેલતર છે કે કેમકે તરહની હોકુમત અને સરદારી કબજા કરે નહીં. હુ-માની થોડા ફલાડાની જાનગીને માટે મું કામે પોતાની જાનને અજાનબાં નાખે. પણ જે મજબૂત મેલનતી માણસને વજર ખાદેશી સરદારી મળે અને તે આનામતદારી તથા ખનસાફ કરે તો તેનો સવાબ અને મજબૂત પણ અજાણીત છે. જેમકે ખીજ હદીસમાં હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખાલેફ હાકેમ કેયામતમાં અરશી ખાંખાની નીચે થશે, કાઈ પણ રીતે હોકુમત ખટકાથી ખાલી નથી, એજ માટે પ્રથમના ધણાં પુજારીઓ હોકુમત મળવા છતાં સ્વીકારેલી નહીં. જેમકે હમામ આજમે (રહ) અબ્બાસી બાદશાહની કેફ ઓગવી પણ સંધલી સક્તતનતની કળ (જળ-મણ) સ્વીકારી નહીં.

૬૧૮ મુસલિમમાં અણુ સપદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અણુ સપદ! જે કોઈ રાજ થયો અલ્લાહની માલિકી પર. ઇસ્લામના દીન પર અને મેલકમદ (સલ)ની પેગમ્બરી પર તો તેને માટે જનંત સિદ્ધ થઈ ફરી હજરતે ફરમાવ્યું અને ખીજ

બાકત છે જેને લીધે બદા સો દરમ જનંતમાં જીવે ચહે છે, દરકે બે દરજમાં આસમન જમીન જેટલો ફેર છે. અણુ સપદ કહ્યું કે તે ક્યા છે? ઓ રસુલુ-સ્લાહ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે અલ્લાહના માર્ગમાં જેહાદ કરવી છે. અલ્લાહના માર્ગમાં જેહાદ કરવી છે અલ્લાહના માર્ગમાં જેહાદ કરવી છે.

કેમકે હો એટલે બખ્શીશ માટે હમાન ગસ છે. પણ પદવીઓની ચઢતી જેહાદ ઉપર ખટકેલી છે.

* ૬૧૯ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અણુ અમર! સામેતનો હાલ કેવો છે? શું તે મારો થયો છે? સામેતથી મતલબ કેસ ખીન સમાસનો છેકરો, અને અણુ અમર ને સઅદ ખીન મોઆજ છે. અને સામેત પોતાને દોજખી કહેતા હતા. ન્યાયે તેમના કહેવાની ખબર હજરત (સલ)ને થઈ તે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તે તો જનલી છે.

કેમકે હો અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે બ્યારે આ આયત ફતરી "હા નરકુહી અમલવાત કુમ-ફન સોલિન નજીયે વહા તજહક કહું ખલ કાલે કે જહરે અમદેકુમ લે અમદીન અન તહબત આમાલકુમ"† અને સામેત ખીન કેસ અનસારીયોના ખતીમ લક-ચરાર હતા. તેમનો અવાજ ધણેજ મોલદ હતો. તેમણે હજરત (સલ) પાસે આવવું એટલે દીકુંસિતાના ધરમાં ખેત્રી સ્લા અને સમજતા કે હું દોજખી છું, કારણ કે મારો અવાજ ધણેજ મોટો છે. એકે ક્લિસે હજરતે (સલ) સઅદ ખીન મોઆજ રિદીન પૂછ્યું સામિત ખીન કેસ કેમ આવતો નથી શું મારો છે? સઅદ ખીન મોઆજે (રદી) કહ્યું તે મારો પાડોશી પણ તેની ખીમારી મને જણાઈ નથી. ફરી સઅદ ખીન મોઆજે સામિત ખીન કેસનો હાલ દરયમત કયો અને નહીં આવવાનું કારણ પૂછ્યું.

* જાણે તમારા અવાજને નખી (સલ) ના અવાજની જેમ નહીં કરો અને વાતમાં જેક ખીન સાથે જેમ બાકરો થાય છે તેમ સમજાવો સાથે બાકરો નો કરો. કેમ તમારે ફરજ અકારત નહીં થાય અને તમને ખબર પડે નહીં. યા. યો.

સામે તે (રદી) કહું તમે જાણો છો કે મારો અવાજ મોટો છે માટે હું દોઢખી થયો. સમ્રાટ (રદી) આ કિસ્સો હજરત [સલ] ને કહ્યો હજરતે (સલ) કહું તે તો જનંતી છે. એટલે આશ્ચતની મતલબ સાબિતના સમજવા પ્રમાણે નથી પણ એ અદમીથી પેગમ્બર (સલ)ની આગળ શૌર ખંડાર મનાઈ છે.* પણ જેનો પેદાએશી અવાજ મોટો હોય તે મારીમાં છે સુખડાન-હાઈ હજરત (સલ) ના સહાયા કેવા અદમવાળા તથા ડરનાર હતા.

૯૮૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)† ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ ઓમેર તારા નોગર કહેતાં લાલે શું કયું (એટલે તારા લાલને શું થયું)

ફાયદો અયુ ઓમેર અનસ (રદી)નો નાનો ભાઈ હતો. તેણે ચલ્લી પાલી હતી જેને હિંદી ભાષામાં લાલ કહે છે. તે લાલ મરી ગયું જેના ગમમાં છોકરો ઉદાસ ખેડો હતો. ત્યારે હજરતે (સલ) તે છોકરાને આ હદીસ ફરમાવી સુખડા ન-હાઈ હજરતનો કેવા રવભાવ હતો કે નાના નાના છોકરાઓના દિલને પણ ખુશ કરતા હતા.

૯૮૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ મુસા! (રદી) દાજીસ્તની વાંસળી [આંસરી]માંની વાંસળી તને અપાઈ છે.

ફાયદો અયુ મુસા ઘણા ઉમદા અવાજવાળા હતા. હજરતે (સલ) સફરમાં એક રાત્રે કુરઆન પઢતાં સાલબ્યા. બીજો દિવસે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તારો અવાજ એવો દિલને ખેંચનાર છે કે તારું ગળું વાંસળી છે. અને તારા અવાજમાં દાજીસ્

[અલે]ના અવાજની અસર છે. અબ્દુલ્લાહ ખીન અખ્યાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત દાજીસ્ [અલે] સિતેર લેહનથી ઝખૂર પડતા હતા. કદી એવી રીતે પડતા કે ગમગીન આદમી ખુશ થતો અને જ્યારે ગમગીન અવાજથી પડતા તો પાણી ના અને ખુશગીના જનવર કોઈ હોશમાં નહીં રહેતાં. અને તવારીખમાં લખેલું છે કે જ્યારે હજરત દાજીસ્ (અલ) ઝખૂર પડતા તો જંગલના હરણ હજરત (અલે)ને ઘેરી લેતાં અને વાલ વર પાસે આવતાં અને સમુદ્રનું વહેવું બંધ પડતું અને હવા ધુકાતો બંધ પડતો. અને સર્વ બેહેશ થતાં અને ઘણાઓની રૂહ (જીવ) બદનથી નીકળી જતી. મતલબ કે સારો અવાજ એક નેઅમત ખોદા તરફ ની છે. તે એવી શરતથી કે શરીઅત વિરૂધ્ધ રાગોમાં તથા વાલીયાત ગજલોમાં ખરચે નહીં પણ વગર બનાવટે [સીધી રીતે] કુરઆન પઢે તેમાં ખ્યાલત અને લગજત બંને છે.

૯૮૨ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અયુ હોરેરા તું મારા આ બંને બેડા લઈ જા. ફરી આ દીવારની પાછળ જે શખ્સની તું મુલાકાત કરે કે તે દિલના ચકીનથી શાક્ષી આપતો હોય કે અલ્લાહ સિવાય કોઈ પૂજ્ય નથી તો તેને જનંતની બે શારને [સુવાર્તા] આપ.

ફાયદો અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે સહાયા એકવાર હજરત (સલ)ને ટુંકતા ફરતા હતા. કોઈને ખબર નહોતી કે હજરત (સલ) ક્યાં છે. મેં જોયું કે એક અનસારીના બાગમાં છે હું તેમની સેવામાં લાજર થયો. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ફરી અયુ હોરેરા (રદી) હજરત ના બેડા લઈને બેશારત આપવા ચાલ્યા. પ્રથમ ઓમર ફારૂક (રદી)ની મુલાકાત થઈ. પૂછ્યું ક્યાં જાઓ છો? અયુ હોરેરા (રદી)એ કિસ્સો બતાવ કર્યો. ઓમર ફારૂકે (રદી) અયુ હોરેરા (રદી)ને-કકો માર્યો કે આ વાત લોકોને નો કહે. અયુ હોરેરા (રદી) એ ઓમર ફારૂક (રદી)ની ફરીયાદ હજરત [સલ] ને જઈને કરી. હજરત (સલ) ઓમર ફારૂક [રદી]ને કહ્યું કે તે અયુ હોરેરાને બેશારત આપવા માટે કેમ જવા નહીં દીધો? ઓમર ફારૂકે [રદી] કહ્યું કે ઓ રસુલુ-લ્લાહ મારા માથાપ આપપર કુરઆન થાઓ

* હજરત (સલ) ની હદીસના મોઝાબદામાં પોતાનું ઠહાપણ ચલાવવું તે પણ હજરતના અવાજ પર પોતાનો અવાજ વધારવાના કાંચદામાં છે. ડા. એ.

† આ હદીસથી જણાયું કે રક્કીનાનું હરમ તે મક્કાના જેવું હરમ નહીં. તેમાં શિખર દુરસ્ત છે હનશીયાનો એક મંજહબ છે. અને બાગક બે કોઈ પરિવ્રાજને પાલે તે દુરસ્ત છે. પણ એવી શરતથી કે તેને દુઃખ દે નહીં. અને કોઈને બાગક ન હોય છતાં ફલાણાના બાપ એવી કુનયત પાડવી દુરસ્ત છે. જેમકે આ હદીસમાં અબા ઓમેરની કુનયત છે. ડા. એ.

(વારી અગ્રે) મારી નજીક એ વાત મસલેહત નથી. હું હું લોક આ બેશારતથી કદાપી અમલ કરતી કરવા છોડી દે. આ હજરતે લોકોને રહેવા દે કે છવાહત કરે. આખર હજરતે (સલ) આમર ફારક (રદી)ની સલાહ પસંદ કરી. આથી જણાયું કે આમ લોકોને એવી વાત નહીં સંભળાવે કે જેથી તેઓના આકીદામાં તથા અમલમાં નુકસાની આવે. અને હજરતે (સલ) પોતાના જોડા એ મટે આપ્યા હતા કે લોકો તેમની વાતને હજરતની નિશાની જોઈને સનદ જાણે. આથી જણાયું કે આમર ફારક (રદી)ની ઇજાજત તથા કદર હજરત (સલ)ની નજીક ઘણી હતી જેથી તેમની સલાહ તથા મશવરા ફજૂલ થતો હતો. આ હદીસમાં માત્ર તોહીદથી જનતની બેશારત છે, પેગમ્બરી અને કેપામતનું વર્ણન નહીં કર્યું. કારણ કે લાએલાહ હલ્લ-લ્લાહ કહેવું ઇસ્લામનો પતો છે. એટલે ઇમાન નજતનું કારણ છે. અને ઇમાનમાં દીનના અકીદાઓની સર્વ જરૂરી વાતો દાખલ થઈ.

૯૮૩ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અયુ હોરેરા! ગઈ રાત્રે તારા કેદીએ શું કર્યું.

ફાયદો બોખારીમાં પૂરી રિવાયત અયુ હોરેરા (રદી)થી આવી રીતે છે કે હજરતે મને સદકએ ફિતરપર વકાલ આપ્યા. હું તેની ચોક્કા આપતો હતો. એટલામાં એક શખ્સ આવ્યો અને ખોલા ભરી ભરીને અનાજ લેવા લાગ્યો. મેં તેને પકડ્યો અને કહ્યું કે હું તને હજરત (સલ) પાસે લઈ જઈ છું. તેણે કહ્યું કે હું મોહતાજ છું છોકરાં જ્યાં રાખું છું. મેં તેને છોડી દીધો. સવારે જ્યારે હું હજરત (સલ) પાસે હાજર થયો ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. મેં કહ્યું કે તેણે પોતાની મોહતાજ અને અપાસદારી બપાન કરી હતી. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે જુદો છે અને ફરી આવવાનો. હું તેને તાકતો રહ્યો. તે બીજી રાત્રે ફરી આવ્યો. અને અનાજ લીધો. મેં તેને પકડ્યો. અને કહ્યું હું તને હજરત (સલ) પાસે પકડીને લઈ જઈશ. તેણે કહ્યું કે મને છોડી દે હું મોહતાજ અમરુજાળ છું. મેં તેને છોડ્યો. સવારે હજરતે (સલ) પૂછ્યું કે

તારા કેદીએ શું કર્યું? મેં બન.બ બપાન કર્યો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે જુદો છે, અને ફરી આવે રાત્રે આવશે. તો હું તેને તાકતો રહ્યો. ત્રીજી રાત્રે પણ તે આવ્યો. અને અનાજ લીધો. મેં તેને પકડ્યો અને કહ્યું કે હવે હું તને જરૂર હજરત [સલ]ની પાસે પકડી લઈ જઈશ. તેણે કહ્યું મને છોડી દે. હું તને તે બેલ શીખવીશ કે જેથી ખોદા તને ફાયદો આપશે. જ્યારે તું સવારે માટે બીજાણે જમવો આચતુલ ફરસી પદ્ધતિ કર ખોદાના તરફથી હમેશ તારે મટે એ: ચોક્કાદાર નીમાશે. અયુ હોરેરા [રદી] કહે છે કે મેં તેને છોડ્યો સવારે જ્યારે હજરત (સલ)ની સેવામાં હું હાજર થયો તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તારા રાત્રી વાળા કેદીએ શું કર્યું? મેં કહ્યું કે તેણે પોતાના માનવા પ્રમાણે ફાયદાની વાત બતાવી. મેં તેને છોડ્યો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કશી ચીજ તેણે બતાવી? મેં આચતુલ ફરસી પદ્ધતિની સર્વ દાલ બપાન કર્યો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો કે તે ઘણો જુદો છે પણ આ વાતમાં તે તારાથી સાચુ આવ્યો છે. તને ખબર છે? ત્રણ રાત્રી તે કેદી સથે વાત ચીત કરી છે? આ અયુ હોરેરા! મેં કહ્યું કે મને ખબર નથી. હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તે શીતાન હતો.

૯૮૪ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અયુ હોરેરા! આ તારો યુલામ તારી પાસે આવ્યો છે.

ફાયદો અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે જ્યારે હું પોતાના મુશકકથી મદીનામાં મુસલમાન થવા માટે આવ્યો તો માર્ગમાં મારો યુલામ બો વાયો. હું હજરત (સલ) પાસે આવીને મુસલમાન થયો. હજરતે યુલામ આવવા પેહેલાં આ હદીસ ફરમાવી. ફરી યુલામ પણ મુસલમાન થયો. આ હજરત (સલ) તો મોજેજો છે.

*૯૮૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં સલમા બીન અકવમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અકવમના દીકરા! તને કાબૂ મળ્યો છે માટે તું નરમી તથા આંસાની કર. ખચીત તે લોકોની પરાજાગત તે કામમાં થતી હશે.

ફામદો સહી બોખારીમાં સહજા બીન અક વચ્ચે (રદી) થી રિવાયત છે કે મદીનાની પાસે કેટલાક ગાય ઉપર હજરત (સલ) ની ઊંટડીઓ ચરતી હતી. અને ખમર મળી કે તે ઊંટડીઓને ગતદાનની કામ પકડી લઈ જાય છે. તો મેં મદીના ના જગલમાં ત્રણ વાર કિઠિયારી પાટી કે લોકો દોડા ફરી હું તેઓની પાછળ એકમો દોડ્યો તે એટલાં સુધી કે તેઓ અને મત્તા અને મેં તીર માર વા શર કર્યાં. અને હું કહેતો જતો હતો કે હું અકબચનો દીકરો છું. અને આજ કબચનોની મોતનો દહાડો છે. તો તેઓને પાણી પીવાની પુરસત નહીં મળી અને મેં તેઓથી સર્વ ઊંટડીઓ છીણવી લીધી. અને તેને હાંકી હજરત (સલ) પાસે લઈ ચાલ્યો. માર્ગમાં હજરત (સલ) મળ્યા કે સ્વારોને લઈ તેઓની પાછળ દોડી રહ્યા છે. તો મેં કહ્યું ઓ રસલુલ્લાહ તે લોકો હજુ તરસ છે મેં તેઓને ખાણી આપ્યું નથી. માટે તેઓ પાછળ વહેલા લશ્કર મોકલો. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આપણી યીજ મળી આવી અને તેઓ પર જીત થઈ હવે તેઓ પર નરમી કરવી જોઈએ. તેઓ પોતાની કામમાં ખાતા પીતા હશે. આ હદીસથી જણાયું કે જ્યારે દુશ મન પર જીત મળે તો દરજુલર કરવી અક જલ છે.

૯૮૬ મુસલિમમાં ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ખતાબના દીકરા! આ લોકોમાં પુકાર કર કે ખતીત ઇમાન વાળાઓ સિવાય કોઈ જનતમાં જશે નહીં.

ફામદો જંગે ખમરમાં એક મુનફેક હજરત (સલ) ની સાથે થઈને છુટતી લાસમે લાડવ માટે મગસાર લોકોએ કહ્યું કે તે સહીદ છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે કોળખમાં છે. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. આથી જણાયું કે ઇમાન વગર કોઈ ખંદગી કામ આવતી નથી. ઇલાદતની જડ ઇમાન તથા ચોખ્ખી નૈયત છે.

૯૮૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ખતાબના દીકરા! શું તું રાજ થયો નથી કે ખમારે માટે આખેરત [નું આરામ] થાય અને કાફરો માટે દુન્યા [નું આરામ] અને બીજી રિવા

યતમાં આવી રીતે છે “ઓ ખતાબના દીકરા! તે કાફરો માટે સુથરાઈ અને આરામની બીજો દુન્યાતી જન્મીશ જન્મી આપાદ છે.”

ફામદો મસાબીલમાં ઓમર ફારુક (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ની પાસે એક વાર હું ગયો તો તેવજુ સાદી ઉપર ચલેલા હતા કોઈ કપડું તે પર બીઠાવેલું નહોતું જેથી સાદીના કાપા તેમના ઉપર પડ્યા હતા. અને આમ જ તકયો હતો જેમાં ખબુરીને ઘાલે બેસી હતો. મેં કહ્યું કે ઓ રસલુલ્લાહ ઇરાન અને રૂમમાં કાફરો ખોદાને ઓલખતા નથી અને ખોદાએ તેઓને ઘણો માલ દોલત અને એસ આરામ આપ્યો છે, આપ દોઆ કરો કે ખોદા આપ પર તથા આપના ઉમ્મતીયા પર રોજ ખોલવી કરે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તું આ ખિયાલમાં છે? ઓ ઓમર! ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ઇમાનદારને યોગ્ય નથી કે આ ફાની દુન્યાની એસ આરામની ખાહશ કરે. કારણ કે ઇમાનદારના આરામની જગ્યા જનત છે. અને કાફરોને ઘણી એસ અને આરામ દુન્યામાં એટલાં માટે થાય છે કે આખેરતમાં તેમના કંઈ હિસ્સો નથી. એજ માટે ઘણાં યુજરો દુન્યાની એસથી અલગ રહ્યા, કે કદાપી આખેરતમાં એ મજરે નહીં મળ્યા.

૯૮૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં સહજા બીન લોનેક (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ખતાબના દીકરા! ખતીત હું અલ્લાહનો રસુલ છું. અને અલ્લાહ કદી મને ખરવાદ કરશે નહીં.

ફામદો જંગે હોદેખીમાં હજરતે (સલ) મસલેહત જણાવે. કાફરોથી જાહેરમાં દખેથી રીતે સુલહ કરી. જેમકે સુલહમાં આ પછુ દાખેલ હતું કે જે કાફરોના આદમી મુસલમાન થઈને હજરત (સલ) પાસે આવે તો હજરત (સલ) તેને કાફરોને લખાવે કરે. અને જો કોઈ મુસલમાન કાફરો પાસે જાય તો કાફરો તેને નહીં આપે. સહાયને આમી ઘણું દુઃખ થયું અને ઓમર ફારુક (રદી) થી જાહેરમાં જાહેરને લીધે થોડાં નહીં. તો કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) શું અમે સત્ત પર નથી? અને અમારા ફરમાન કાફરો

મોઢા પડે નથી? અને અમર કલ્પ મથક
નગરમાં છે. અને તેઓના કલ્પા ચર્યા જઈ
નગરમાં છે. હજારે સિંહા કરમાવ્યું કે હા, એ-
મજ છે. એમર ફારકે (રદી) કહ્યું કે તો અમે
શ્રી માટે પોતાના દીનમાં એવી રીતની. જલ્દત
સ્વીકારીએ? તારે હજારે (સહ) આ હદીસ કર
માવી. એટલે હું ખોદાના હકમથી કરું છું.
ખોદા પોતાના પગઅરને કદી હલાક કરશે નહીં.
આઈ મુલેહ ડહાપણથી ખાલી નથી. જેમકે આ
મુલેહથી મોટા મોટા ફાયદા થયા. અને ઇસ્લા
મની ધણી ચઢતી થઈ, કે હજારે મકકાન્ત
કાફરોથી નચિન્ત થઈને ખમર ફતેહ કર્યું અને
ધણી ફોજ અને સામાન મેલવીને અખર મકકા
પણ ફતેહ કર્યું. આ હકમત ખોદા તથા રસુલ
સિવાય કોઈની જાણમાં નહોતી એજ માટે
ગમમાં હતા.

૯૯૯ મુસલિમમાં એમર (રદી) થી રિવાયત
છે કે હજારે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ પન્તાળના
દીકરા! તેને થું ખખર છે? કદાપી અલ્લાહ આ
ખદરવાળા લોકો પર ખખરદાર થયો છે જેથી
તેણે કહ્યું “તમે જે ચાહો તે કરો મેં તમારા
ગુનાહ માફ કર્યા છે.”

ફામિદો આ હદીસનો કિસ્સો બયાન થયો
છે જે કે એક ખદરવાળા સહાબીથી મોટી કસુર થઈ
હતી. એમર ફારકે હજારત (સહ) ને કહ્યું કે
આ હજારત જે કુકમ હોય તો હું તેને મારી
નાંખું. તારે હજારે સિંહા આ હદીસ ફરમાવી
એટલે ખદરવાળાએના ઇમાનને ખોદાએ જાવ્યું
છે. તેઓના ગુનાહ પર પકડ નથી. તું હા માટે
તેના કંસલનો ઇરાદો કરે છે? આ હદીસથી ખદર-
વાળા સહાબીની મોટી ફજલત સિંધ થઈ તો
મુસલમાનોને લાગ્યું નથી કે તેમને તાના કરે.
જેની રીતે રીત્યા તમને કરે છે. જેને ખોદા ખખર
તેને પુરું ફેનારે જાણે ખોદાને સહાહ આપે છે
કે તેને શા માટે ખખરશો? તેનું આ દ્રષ્ટાંત છે
કે “હાલ કે અને જાહરીયું” પેટ ફરખે.

૯૯૦ મુસલિમમાં એસમા (રદી) થી રિવા-
યત છે કે હજારે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ એસમા!
તેના અલ્લાહ ઇસ્લામના હકેવા પછી તે

વેને કલમ કર્યો? એટલે તે પુરખને કે જે જોઈ
ના કોમના કોસમત રાખ્યો. હતા. આરે તેને
ધેરા તો તેણે અલ્લાહ ઇસ્લામના હકે

ફામિદો મસાબીહમાં એસમા બાન જઈ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજારે મને સરદાર બતા
વીને એટલા કમને માગવા માટે મોકલ્યો હતો.
તે કામનો એક પુરખ મને મળ્યો. મેં ઇજબ્યું કે
હું તેને લાલ્લાથી મારું. તેણે બુબાનથી લાલ્લાહ
ઇસ્લામના હકે. મેં તેને લાલ્લાથી મારી નાંખ્યો.
ફરી આ કિસ્સો મેં હજારત (સહ) ને કહ્યો, તારે
હજારે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી મેં કહ્યું
કે તેણે પોતાનો જાન બચાવવા માટે કલેમો
પઢ્યો હતો. એટલે તે સાચો મુસમાન નહોતો.
તો હજારે (સહ) ફરમાવ્યું કે મુ તો તેનું દિલ
ચીરીને જોયું હતું? એટલે તેને દિલનો હાલ
શી ખખર? આથી જાણ્યું કે શરીઅતમાં જાહેર
ઉપર કુકમ છે, દિલનો હાલ દરવાજત કરવાનો
કુકમ નથી. અને એસમા મુજતહેદ હતા અને
મુજતહેદની ખતા માફ છે. એજ માટે હજારે
(સહ) તે પુરખનાં પૂર્વમાં કેડ અમાઓ નહીં.
મુજ્હાન-લાહ! હજારત (સહ) ના સહાબીઓ
સાચા લોક હતા કે પોતાની જૂલ મોતે બ્યાન
કરતા ઇલાખતા નહોતા.

૯૯૧ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત
છે કે હજારે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ અનસ!
અહિરતા આહિરતા અલ્લાહ અને કાચલ શીશા
હદાયત લેતાં જેમ જિંદા હાંક.

ફામિદો અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે
હજારત (સહ) કોઈ સફરમાં હતા. અને એક
હવસી ગુલામ અનસના નામનો હજારત (સહ) ની
બીબીઓને જિંદા હાંકતો હતો, તે ગુલામનો
અનસ સાચો હતો. તે કંઈ ગાતો હતો. અને
ફરતુર છે કે જિંદા આપત સાંભળી જલ્દી જલ્દી
અલ્લાહ હાજો છે. તો બીબીઓને સ્વારી ઉપર
તકલીફ થઈ હતી. તારે હજારે (સહ) આ
હદીસ ફરમાવી અને તેને ગાવાથી તથા જલ્દી
ચાલવાથી રોક્યો. અને એસમાનું બદન નાજુક
થાય છે માટે તેને શીશાઓની ઉપમાં આપી *

* વધી તેઓની જીલ્દી થાચો હોય છે તથા તે
ઓના દિલ તરમ હોય છે અને તેઓની શરીરોમાંથી
ઉપમાં આપી. ડા. ડા.

જે અમે હદીસ ના. ૪૫૮ જા. એ.

અને કેટલાક આ હદીસની આ મતલબ બચાવ કરે છે કે તે મુશામ સાસ અવાજથી ધરાડની શેઅર બોલતો હતો. હજરત (સલ) ડાંકે કદાપી ઝોરતોના દિલોમાં એની કંઈ અસર થાય અને તેઓનાં દિલનો શીશો તુટી જાય, માટે મનાઈ કરી. આથી જણાયું કે ઝોરતોને મરદનો રાગ સંભળાવવો વિશેષ કરીને તેના મજબુનમાં ધરાક તું પશુ વર્ણન હોય એ દુરસ્ત નથી. કેમકે એ ફસાદનું કારણ છે.

હદ૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં † અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અનસ! અલ્લાહની કિતાબ કિસાસનો હુકમ કરે છે. અને બીજી રિવાયતમાં છે કે અલ્લાહ ની કિતાબમાં કિસાસ છે” આ હજરતે (સલ) અનસ બીન નદરને કહ્યું હતું.

ફાયદો બીજા અધ્યાયમાં આ હદીસનો ફિરસો આવી ગયો છે † અનસ બીન નદરની બેહેને કોષનો દાંત તોડ્યો હતો. અને હજરતે (સલ) બહલો લેવાનો હુકમ કર્યો હતો. અને અનસ બીન નદરે કસમ ખાધી હતી કે ઓ હજરત એનો દાંત તોડશે નહીં. ફરી તેના વારસાએ દંડ રવીકાર્યો અને દાંત તોડ્યો નહીં.

* હદ૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ બિલાલ! મોટા લાભની આશા વાળું કામ જે તારી નજદીક ઇસ્લામમાં કયું હોય તે મને ખતાવ? (એટલે તારી નજદીક સર્વ અમલોથી વધુ લાભની આશાં કયા કામમાં છે?) કારણ કે મેં તારા બંને જોડાની ખટખટાડ (જનંતમાં) સાંભળી છે. અને એક રિવાયતમાં છે કે તારા બંને જોડાની અવાજ મારી આગળ જનંતમાં સાંભળી. બિલાલે કહ્યું કે જ્યારે હું પૂરી રીતે પાકી કંઈ છું (વોળું કંઈ છું) રાત દિવસની કોઈ થીડીમાં તો તે પાકીથી જેટલી કંઈ નમાજ અલ્લાહે મારી કિસમતમાં લખી તેટલી હું

† આ હદીસ મુસલિમમાં નથી માત્ર બોખારીમાં છે. અને એજ રાબ્દાની હદીસ મુસલિમમાં છે. પણ તેમાં અનસને બદલે “ઓ હમ્મે રોબયેઅ” છે જેમકે શરહ મરણરેકુલમાં છે. ડા. મો.

* વાંચો હદીસ ના. ૩૬૬ ડા. મો.

નમાજ પડું છું. એ સિવાય કોઈ બધું લાભ કારક કામ મારી નજદીક ઇસ્લામમાં મેં કયું નથી.

ફાયદો આ હદીસમાં તલીયતુલ મોબીની નમાઝની ફજલ છે. હજરતે (સલ) એ માટે પૂછ્યું કે બિલાલ તેને હમેશા ક્યાં કરે અને બીજાઓને તેનો સવાબ સાંભળી તલીયતુલ અસ-હદ પઢવાનો શાખ થાય.

હદ૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ કમળ બીન લોવૈની આલાહ! તમે તમારા જનોને દોજખથી છોડાવો. ઓ મુરા બીન કમળની આલાહ! તમે તમારા જનોને દોજખથી છોડાવો. ઓ અબ્દે સમસની આલાહ! તમે તમારા જનોને દોજખથી છોડાવો. ઓ હાસેમની આલાહ! તમે તમારા જનોને દોજખથી છોડાવો. ઓ અબ્દુલ મુતલેબની આલાહ! તમે તમારા જનોને દોજખથી છોડાવો. ઓ ફાતમા! તું તારા જીવને દોજખથી છોડાવ. કારણ કે હું અલ્લાહના અજાબથી તમારા બચાવવાનો માલિક નથી. પણ આટલું કે તમારી સમાધિનું હક છે તો તેને હું બિજાવેળું તર તાજ રાખીશ. (એટલે સમાધિ તું હક અદા કરીશ.)

ફાયદો જ્યારે આ આયત ઉતરી જન્મન જોર અશરતકલ અકરમીન એટલે ઓ મોહમ્મદ પોતાના સગાઓને (અલ્લાહના અજાબથી) ડરાવ. તો હજરતે સદ ઇસ્લામમાં સર્વ કારેશોને મક્કામાં ભેગા કર્યા અને આ હદીસ ફરમાવી. ઉપરથી નીચે સૂધી સર્વ એક બાપની આલાહના જૂદા જૂદા ટોલાનાં નામ લઇને અલ્લાહનો હુકમ સંભળાવ્યો. એટલે વગર ઇમાને અને નેક અમલ કરે મારી સમાધિપર કુમંટ (મરફરી). નોકરો. કેમકે વગર ઇમાને હું કોઇને દોજખથી બચાવી નહીં શકીશ. હા, યનેહજાર મુસલમાનોના સદાઅત, તો તે બોદાયથી હુકમ મેળવવા બાદ જરૂર થશે. અને સમાધિનું હક તે સારી રીતે અદા થશે.

હદ૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ નજ્જરની આલાહ! આ વાડવાળા બાગ ની કીમત મારેથી કરો. તેઓએ કહ્યું કે અમે

ખોદાથી એની કીમત માંગીએ છીએ બીજા કોઇ પાસે નહીં. (એટલે અમે વગર કીમતે હજરત (સલ્હ) ને બેટ આપીએ છીએ અને ખોદાથી સવાબની આશા રાખીએ છીએ.)

ફરશદો ન્યારે હજરત (સલ્હ) મદીનામાં પધાર્યા તો મસજદ નહોતી. બાંનમાઝનો વખત આવતો ત્યાં નમાઝ પઢી લેતા હતા. તો હાથમાં બાંન હજરત (સલ્હ) ની મસજદ છે ત્યાં અનસારની માલેકોનો ખબરનો બગીચો હતો. હજરતે ખરીદવાના ધરાદથી તેઓને આ હદીસ ફરમાવી. તે બાંન દિલ કરનારાઓએ વગર કીમતે બેટ આપી. ત્યાં કાફેરોની કમરો હતી, હજરતે (સલ્હ) તેઓનાં હાડકાં ખોદાવી મસજદ બનાવી.

હૃદય મુસલિમમાં એમ બીન કઅબ (૨દી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્હ) ફરમાવ્યું કે આ મારા દીકરા! મને હુકમ થયો કે હું કુરઆનને એક હરફમાં પડું (એટલે એક કિરાઅતમાં અથવા એક બોલીમાં) તો મેં પાછું તેના તરફ મોકલ્યું કે મારી ઉમ્મત ઉપર સેહેલું કર. તો ખોદાએ ફરી બીજવાર હુકમ મોકલ્યો કે હું બે હરફમાં પડું તો મેં તેના તરફ પાછું મોકલ્યું કે મારી ઉમ્મત ઉપર સેહેલું કર. ફરી તેણે મારા તરફ હુકમ મોકલ્યો કે હું તેને સાત હરફોમાં પડું * (એટલે અરબની સાત બોલોમાં) અને હુકમ થયો કે હરફવાર મેં પાછું ફરવ્યું તેના બદલામાં તને સવાબ કરવાની ઇજાઝત છે કે તું મંજી. (એટલે ત્રણવાર તું કંઈ દોઆ કર કે તે કબૂલ થાય) તો મેં કહ્યું કે આ અલ્લાહ તું મારી ઉમ્મત ને બખ્શ આ અલ્લાહ તું મારી ઉમ્મતને બખ્શ (એટલે બે વાર સવાબ કરી ચુક્યો.) અને ત્રીજા સવાબને તે દિવસને માટે પાછળ રાખ્યો છે કે જે દિવસે તમામ મખલુક ઇબ્રાહીમ (અલે) સુધ્ધાં મારા તરફ ઝુકશે.

ફરશદો એમ બીન કઅબ (૨દી) થી રિવાયત છે કે એક શખ્સે કુરઆન બીજા કિરાઅતમાં પડ્યું હું તે કિરાઅત બજાવતો નહોતો. હું તેને હજરત (સલ્હ) પાસે લાવ્યો. હજરતે (સલ્હ) મારી અને તેની બંને કિરાઅતને ઠીક કહી. તો મારા દિલમાં તે વેળા

એવો શક પડ્યો કે તેણે શક કુદરમાં પશુ નહોતો. હજરત (સલ્હ) સમજી ગયા. ફરી હજરતે (સલ્હ) મારી બાતીપર એવો હાથ માર્યો કે હું ડરને મારે પસીનામાં કુબી ગયો અને બહેલે મેં ખોદાને બોલ્યો. એડલે શક ફર થયો. અને ખરી વાત સારી રીતે ખુલી મધ. ફરી હજરતે (સલ્હ) આ હદીસ ફરમાવી. હજરત (સલ્હ)ને પોતાની ઉમ્મત પર કેવી મેહરબાની હતી કે અનેકવાર માંગણી કરીને સાત કિરાઅતની અથવા સાત બોલીયોની છટી લીધી. કે જેથી ઉમ્મત ઉપર એક કિરાઅત કંઈ નહીં પડે. અને ખોદાની રહમતનો પિયાલ કરવો બેઠકે કે ન્યારે પોતાના હબીબને અપસની ઉમ્મતપર આટલો મેહરબાન બોલ્યો તો ઉમ્મત માટે ત્રણ સવાબ કરવાની પશુ ઇજાઝત આપી. તો હજરતે (સલ્હ) ઉમ્મતની બખ્શીશનો બે વાર સવાબ કર્યો અને ત્રીજો સવાબ કેવામત માટે રાખ્યો કે ન્યારે સપળા પેગમ્બરો ડરનાર થશે અને કોઈને માટે કહી નહીં શકશે. ન્યારે અમારા હજરત (સલ્હ) સજાઅત માટે તૈયાર થશે આ હદીસથી જાણ્યું કે પેગમ્બરો પશુ હજરત (સલ્હ) થી પોતા માટે કંઈ સર સિદ્દાસ ઇચ્છશે. તે એટલાં સુધી કે ઇબ્રાહીમ (અલે) જેવા પેગમ્બર પશુ હજરત મોહમ્મદ (સલ્હ)ને છેડા પકડશે. આ હદીસથી અમારા હજરતની ફજલત સર્વ પેગમ્બરો પર ખુલ્લી રીતે સિદ્ધ થઈ.

હૃદય મુસલિમમાં કબીસા બીન મોખારેક (૨દી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્હ) ફરમાવ્યું કે આ અબ્દે મનાફની આલાદ! ખતીત હું તમને (અલ્લાહના અજાબથી) ડરાવનાર છું. મારી અને તમારી મિસાલતો એક પુરખના જેવી છે કે જેણે દુશમનને બોલ્યો ફરી તે પોતાના લોકોને બચાવવા માલ્યો. ફરી તે ડરો કે રખેને દુશમન તેનાથી આગળ જઈ પોહોંચે તો તે પુકારવા લાગ્યો. અરે લોકો તમે ખબરદાર થાઓ. દુશમન આવી પુગ્યો છે.

ફરશદો ન્યારે કુરઆનમાં હુકમ થયો કે આ પેગમ્બર પોતાના સગાઓને ડરાવ (અલ્લાહના અજાબથી.) ત્યારે હજરતે (સલ્હ) પોતાના સરલાદા એટલે અબ્દે મનાફની આલાદને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે પૂરતી ખાતરી છે કે કાફેર

* સાત કિરાઅત વિષેનું વધુ બયાન હદીસ ના, ૪૦૮ માં છે. શા. મં.

હોજામાં પડશે તો મારું દિલ તમારા કુદર ઉપર બળે છે. હું ધલસાઈ ધલસાઈને તમને સમજાવું છું કે કુદર છોડો મુસલમાન થાઓ, તો અલ્લાહ મથી બચશે. જેમ તે આદમી ધલસાઈને પોતાની કોમને જોઈલા દુશમનીથી બચાર કરે છે.

૯૯૮ મુસલિમમાં સોયાન (રહી) થી તિવાનત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ સોયાન! તું આ કુરમાનીના ગોશને બનાવ. [એટલે રાંધ] ફાથદો સોયાન (રહી) હજરત (સલ) ના ગુલામ હતા. તેમને માંસ રાંધવાનું ફરમાવ્યું. સોયાનથી રિવાયત છે કે તે માંસ મકકાથી મદીના સુધી રહ્યું. આથી જણાયું કે તથા દિવસથી વધુ પણ કુરમાનીનું માંસ રાખવું ફરજત છે. પ્રથમ તથા દિવસથી વધુ રાખવાની મનાઈ હતી.

૯૯૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમ્યુ હોરેરા (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ હરસાન! રસ્તુલુ-લ્લાહના તરફથી તું ઉતર આપ. આ અલ્લાહ તું જીવરખથી એની મદદ કર.

ફાથદો હરસાન-સહાબી મોઝા-શાએર (કવી) કાફેરએ હજરત (સલ) ની નિન્દા કરી ત્યારે હજરતે (સલ) હરસાનથી તેઓની નિન્દા કરાવી. અને હરસાન માટે હોઆ કરી કે જીવરખ તેમના સાથી. આ આ હદીસથી જણાયું કે કાફેરોની નિન્દા કરવી તેમાં જો કોમનો લાભ સમાયો હોય તો ફરજત છે. અને સિધ્ધ થયું કે રફુલ કાદસ એટલે જીવરખ [અલે] વાતમાં ફેજ પોહોઆવવાના ક્રમમાં છે.

૧૦૦૦ બોખારીમાં હકીમ બીન હેઝામ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ હકીમ! આ માત્ર હરખાલો અને મીડો છે [એટલે ઘણા ખારો લાગે છે], તો જો એને જાનની સખાવતથી એટલે વગર લશ્કરથી લીધો તો તેમાં તેને બરકત અપાશે. પણ જો એને જીવનો લાભ કરી લીધો તો તેને તેમાં બરકત નહીં અપાશે. અને તે એવા શખ્સના જેને થઈ કે ખાય છે પણ પેટ ભરાતું નથી. અને જો હાથ ખેલતર છે નીચા લાચથી એટલે આશ્ચર્ય જો લાચ જોઈ કરીને આપે છે તેમજ છે. માંગતારથી કે જે લાચ લખાવી માંજે છે અને લે છે.]

ફાથદો હકીમ બીન હેઝામ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) થી મોડો માલ માંજો હજરતે [સલ] આપ્યો. ફરી બીજી વાર માંજો ફરી આપ્યો. ફરી ત્રીજી વાર માંજો ફરી આપ્યો. ને આ હદીસ ફરમાવી એટલે સખી-અને સંતોષ વાળાના માલમાં ખોદા બરકત આપે છે. તે આ-સુદા રહે છે. અને લેલ વાળાના માલમાં બરકત નથી. એટલે ગમે તેટલું મજે પણ તેનું પેટ ભરાય નહીં. જેમકે જુદલ કલબની બીમારીવાળો કેટલું પણ ખાય પણ તે ધરાતો નથી. હકીમ બીન હેઝામથી બોખારીમાં રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) આ હદીસ મને ફરમાવી તો મેં કહ્યું કે જો આપને પેગમ્બર બનાવ્યા તેની કસમ કે હું આખી-જીમર કાપથી કંઈ અંગીશ નહીં. તો તેવીજ તરેહ હકીમે પોતાનો લાજ પણ મૈતુલ આલથી કદા લીધો નહીં. સિદીક અને ફારક [રહી] બેસાવીને આપતા પણ હકીમ લેતા નહોતા.

૧૦૦૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઝોબેર બીન અન્વામ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ફરમાવ્યું કે આ ઝોબેર! તું વારિન-પાણી પા; ફરી પાણીને રોકી રાખ. તે એટલા સુધી કે ખેતરની ખાલ સુધી પાણી બરે. [એટલે સાથે માથ પાણી જાય.]

ફાથદો મસાબીહમાં રિવાયત છે કે ઝોબેર માં તથા એક અનસારીમાં ખેતી પાવામાં કપડો થયો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ ઝોબેર તું પ્રથમ પાણી પા કેમકે તારી જમીન પાણીથી પાસ છે. ફરી અનસારીને પાવા દે. તો અનસારીએ ગુસ્સામાં કહ્યું કે હજરત (સલ) પોતાની ફોઇના છોકસની ખાતર સોખે છે. હજરત (સલ) ને ગુસ્સો આવ્યો ફરી આ હદીસ ફરમાવી. અજમ કુકમમાં ખતેલી શિખાવત હતી. કે બને બરાબર પાણી ખાય. ત્યારે અનસારીએ ગુસ્સે કર્યા અને જે તેની બા-બનમાં મરવવત કરી હતી તે નહીં સમજ્યો તો હજરતે [સલ] ઝોબેરને પૂરું હકક લેવાનું ફરમાવ્યું કારણ કે શરીઅતનો કુકમ છે કે જેની જમીન પાણીથી પાસે હોય પ્રથમ તે સારી રીતે પાય ફરી બીજો પાય.

૧૦૦૨ બોખારીમાં અમ્યુ સખદ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ

સમ્રાટની પાસેથી આ લોકો તારા હેરાલો કરના પર ઉતર્યા છે." આ હજરતે સમ્રાટ બીન મોબાજા

(૨૧) ને બની કોરેળની બાબતમાં ફરમાવ્યું.

ફરમાવ્યું બની કોરેળ મહીનાની પાસે યહુદી હતા. હજરતે [સહ] આ અને તેઓમાં સુલહ હતી. કિશરીને પંચમે વર્ષે બ્યારે પંદરમી લગ્ન થઈ એ બની કોરેળએ હજરતથી કહેલો કરાર તેડી કાઢેરા બેળા થયા. બ્યારે કાઢેરા મકે પછા થયાં તો હજરતે [સહ] બની કોરેળની ગદી પર પંદર દિવસ ઘેરા નાંખ્યો. તેઓએ કાચ્યાર થાને સદેશ મોકલ્યો કે અમે ગદીથી નીચે જતરીએ છીએ. અને ખાલી કરી આપીએ છીએ. અને સમ્રાટ બીન મોબાજાના કેસલા ઉપર સજા છીએ. જે અમારે માટે તે હુકમ કરે તે પર અમે તથા હજરત (સહ) અમલ કરે. યહુદી અને સમ્રાટ પ્રથમ એક બીજા સાથે કસમ ખાધ બેડાયલા હતા આપસમાં મદદગાર હતા. યહુદી સમ્રાટના કે સમ્રાટ અમારી રાખશે અમને બચાવશે. ફરી હજરતે (સહ) સમ્રાટને મહીનાથી બેડાયા ને આ હ દોસ લઈ. એટલે આ સમ્રાટ તારા હુકમ પર ફેરવેલો અટકેલો છે ને તું હુકમ કરે તે અમલમાં આવે. સમ્રાટ કઈ કે તેઓના લડનારા ભુવાન કતલ થાય અને તેઓના હોકરા અને ઝોરને ભેંટીશે બને. હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ સમ્રાટ તેં બેડાની મરજી આદક હુકમ કર્યો છે. ફરી તે લોકો કતલ થયા. એક રિવાયતમાં છે કે તેઓ નવસો હતા.

૧૦૦૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અલી તથા સમ્રાટ બીન અબી વક્કાસ (૨૧) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ સમ્રાટ તારા માર. મારા મા ખાપ તારા પર કુરખાન થાઓ.

ફરમાવ્યું સમ્રાટ બીન અબી વક્કાસ મોટા તીર અન્હાજ હતા. બ્યારે ઝોહોદની લડાઈમાં કાઢેરાએ હલ્લો કરીને હજરત (સહ) પર ઘેરા નાંખ્યો ત્યારે હજરતે (સહ) સમ્રાટને આ હદીસ ફરમાવી. હજરતે [સહ] બીનઝાથી તીર ભેતા અને સમ્રાટને આપણા હતા. મસાબીકમાં અલી મુરત-જા (૨૧) થી રિવાયત છે કે સમ્રાટ બીન અબી વક્કાસ સિવાસ કાઢને માટે મેં હજરત (સહ) થી આ ખાપ

કુરખાન કરાપ નહીં સાંભળ્યું. આ હદીસથી તેમની મોટી ફજાલત સિદ્ધ થઈ. મુબહાન-કલાક આદમાં ચોના તરફ તરફના હોવામાં શું રંજ બેરંજી કુદરત છે કે સમ્રાટ બીન અબુ વક્કાસ તો એવા હજરત (સહ)ના બન નેસાર કે બેનબુને માટે કુદરત (સહ) એવા ઉમદા શબ્દ બોલે અને તેમનો દાવેરા એમર બીન સમ્રાટ એવા કમખાત સખત-દિશ કે હજરત [સહ]ના કલેબના તુકડા ઇમામ કુસેન (૨૧)ને સંહીદ કરે. વકીથી સૈતાન ઉમ્મન કરવું અને સૈતાનથી વહી પેદા કરવું એ તેનીજ કુદરત છે.

* ૧૦૦૪ મુસલિમમાં સમ્રાટ બીન અકવા (૨૧) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ સમ્રાટ તારી ઢાલ જે મેં તને આપી હતી તે ક્યાં છે.

ફરમાવ્યું હજરતે (સહ) સમ્રાટને એક ચામડા ની ઢાલ આપી હતી. સમ્રાટએ બીજા કાઢને આપી હતી. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. બીજા અધ્યાયમાં એનો કિસ્સો ખાલી ગયો છે *

૧૦૦૫ મુસલિમમાં સમ્રાટ બીન અકવા (૨૧) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ સમ્રાટ મને તે કેટલી આપ. તારા ખાપ ફરમે ઇલાલીથી પછો ખુશી હતો. (એટલે તું) મોટા આપના દોકરા છે. તારી નબીક એક બીજા આપની કંઈ મોટી વાત નથી.)

ફરમાવ્યું સમ્રાટથી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] અબુમકર સિદીક (૨૧)ને સરદાર બનાવી એક કામ સાથે લડવાને મોકલ્યા. કેટલાક કાઢેરા મરાયા અને કેટલાક ફેદ થયા. તેખાની એક સ્ત્રી મને મળી. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. આખર મેં તે સ્ત્રી હજરત સમ્રાટને આપી. હજરતે તે સ્ત્રી મકકાના કાઢેરાને આપી જે મુસલમાન હોને છોડ્યા.

૧૦૦૬ બોખારીમાં અબુદુસ્સાહ બીન અબ્યાસ રિદીથી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ અબ્યાસ! મોગીસની ખરીરાને મોકલખત કરવાથી અને ખરીરાને મોગીસ પસંદ નહીં હોવાથી શું તને આશ્ચર્ય નથી થતું ?

ફરમાવ્યું ખરીરા (૨૧) ભેંટી હતી અને તેનો

પતી મોગીસ નામનો હબશી ગુલામ હતો. બ્યારે હજરત આમેશા (રદી)એ બરીરાને ખરીદી આનંદ કરી તો હજરતે બરીરાને અખત્યાર આપ્યો કે જોઈએ તે ગુલામના નિકાહમાં રહે જોઈએ તેને છોડે. બરીરાએ તેને પસંદ કર્યો નહીં. તો મોગીસ તેની પાછલ મદીનાની મહીયોમાં રાતો ફરતો હતો, પણ તે તેને કબૂલ કરતી નહોતી. ત્યારે હજરતે [સલ] તેની મોહબ્બત તથા તેણીની નફરત (અણગમો) જોઈને હજરત અબ્બાસ (રદી) ને આ હદીસ ફરમાવી. ફરી હજરતે [સલ] બરીરા [રદી]ને કહ્યું કે તું પોતાના પતીથી ફરી મીથાપ કર તેણીએ કહ્યું શું શરીઅતનો હુકમ આપ મને ફરમાવો છો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે નહીં. પણ હું તેની સિફારશ કરું છું. તેણીએ કહ્યું કે મને તો તેની કંઈ ગરજ નથી. * ઇમામ આજમ તથા ઇમામ શાફેઈ (રહ)નો આજ મત છે કે જો લોંડી આનંદ થાય અને તેનો પતી ગુલામ હોય તો તેણીને અખત્યાર છે. જોઈએ નિકાહ દુરસ્ત રાખે જોઈએ તોડી નાંખે. પણ જો તેણીનો ખાવિન્દ આનંદ હોય તો ઇમામ આજમ [રહ]ની નજદીક અખત્યાર છે. અને ઇમામ માલિક તથા શાફેઈ (રહ)ની નજદીક અખત્યાર નથી.

૧૦૦૭ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ અબ્દુલ્લાહ તારી લુંગી ઊંચી કર. અબ્દુલ્લાહે કહ્યું કે મેં ઊંચી કરી. ફરી હજરતે (સલ) કહ્યું કે વધુ ઊંચી કર તો મેં વધુ ઊંચી કરી.

ફાયદો કેઈએ અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)ને પૂછ્યું કે લુંગી ક્યાં સંધી ઊંચી રાખવી જોઈએ? તેણે કહ્યું કે અડધી પીન્ડલી સંધી—છળ રને છુટીના ઉપર સંધી રાખવી દુરસ્ત છે. પણ અડધી પીન્ડલી સંધી રાખવી મુરતદબ છે.

૧૦૦૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અબ્દુલ્લાહ શું જનતના ખજાનાઓમાંનો એક ખજાનો તને હું નહીં શીખવું! તે

આ હવલ વલા કુવવત ઇલા ખિલાહ છે.”

આ હજરતે (સલ) અયુ મુસા (રદી)ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો અયુ મુસાનું નામ અબ્દુલ્લાહ બીન કૈસ છે. તેમનાથી રિવાયત છે કે આમેશ હજરત (સલ)ની સાથે સફરમાં હતા. સહાબા પુઝારીને અલ્લાહો અકબર કહેતા હતા. હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આહિસ્તા કહો તમો ખરેશ તથા જૂપાની માદ કરતા નથી કે પુઝારવાની તથા યુમ પાડવાની જરૂર પડે. ખોદા પાસે તથા સાંભળતો છે. અને હું હજરત (સલ)ની પાછળ લા હવલ વલા કુવવત ઇલા ખિલાહ પઢ્યા કરતો હતો. ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જનત માં તેનો એટલો ઘણો સવાબ છે જેવો કાફરની નજદીક દુન્યાનો ખજાનો ઉમદા બીજ છે.

૧૦૦૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અબ્દુલ્લાહ! તું ફલાણા જેવો નોખા કે તે રાતના ઉકતો હતો (એટલે તહજ જુહની નમાઝ પડતો હતો) ફરી તેણે રાતવું ઉઠવું તજ્યું” આ હજરતે (સલ) અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમરને કહ્યું.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે બ્યારે નફલ ઇબાદત શુરૂ કરે ફરી તે નમાઝ હોય કે રોજો હોય કે કંઈ વજીહ હોય, તો તેને હમેશ નીભાવે. કદી કરવું કદી છોડવું મકરૂહ છે. કારણ કે એવી ઇબાદતની અસર દિલમાં સારી રીતે જમતી નથી.

૧૦૧૦ બોખારીમાં અબી બીન હાતેમ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ અદી! શું તેં હીરા જોયું છે? મેં કહ્યું કે નહીં જોયું પણ તેની મને ખબર છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તારી જીન્દગી લાંબી થશે તો તું જોશે કે એકલી સ્ત્રી ઊટડી ઉપર સ્વાર થઈને (હજરતે માટે) હીરાથી માલશે તે એટલા સંધી કે કાપાનો તવાફ કરશે. અલ્લાહ સિવાય તેને કેઈનો ડર રહેશે નહીં. અને જો તારી જીન્દગી લાંબી થશે તો (તું જોશે કે જરૂર કિસરાના ખજાના ખોલાશે. મેં કહ્યું કે કિસરા હોરમોજના? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કિસરા હોરમોજના. અને જો તારી જીમર લાંબી થશે તો તું જોશે જોશે કે એક પુરૂષ

* આથી જણાય છે કે હજરત બારીરા (રદી) દીનના કાષ્ઠા સારી રીતે જાણના હતા જેથી હજરત (સલ)ની સિફારશ તથા શરીઅતના હુકમોને એક રાખવાના. આ. મો.

કુહી ભરી સોઠું કે ચાંદી ભાળને કોઇ તેને કબજા કરે તે હુલ્લા નીકળશે, પણ તેને એક એવો મળશે નહીં કે તે તેને કબજા કરે. અને જરૂર તમારામાંના કોઈ અલ્લાહની મુલાકાત કરશે જે દિવસે તેની મુલાકાત થશે (એટલે ક્યાંમતને દિવસે) અને તેની વચ્ચે અને અલ્લાહની વચ્ચે કોઇ દુભાવિયા હશે નહીં કે તે ભાષાંતર કરે (એટલે વગર વાસતે વાત થશે) ફરી તેને અલ્લાહ ફરમાવશે કે શું મેં રસ ને તારા તરફ નહીં મોકલ્યો કે જે તને મારો હુકમ પોહોંચાવે? તો તે કહેશે કે હા કેમ નહીં. (તારા પેગમ્બર તારો હુકમ પોહોંચાવ્યો.) ફરી અલ્લાહ કહેશે કે શું મેં તને માલ તથા ઓલાહ નથી આપી અને તારાપર મેં ફજલ નહીં કર્યું? તો તે કહેશે કે કેમ નહીં. (તેં સર્વ આપ્યાં) ફરી તે પોતાને જમણે જોશે તો જહંનમ સિવાય કંઈ જોશે નહીં અને ડાબે જોશે તો જહંનમ સિવાય કંઈ જોશે નહીં.

ફાથિહો હીરા કુદની પાસે એક સહેર હતું તેનું નામ હીરતુન નોઅમાન છે. મક્કા અને તેને વચ્ચે કેટલાક મહિનાનો માર્ગ છે. અસાબીહ માં અદી બીન હાતેમ [રદી]થી રિવાયત છે કે હું હજરત [સિક્રી] પાસે હતો. એક મરદે કંગાલીયત અને મોહતાજની રાવ (શિકાયત) કરી. અને બીજાએ છુટારાની ફરયાદ કરી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. અદી કહે છે કે મેં પોતાની આંખે જોયું કે એક સ્ત્રી જોટ પર સ્વાર થઇને હીરાથી કાપા જતી હતી. અને જ્યારે ઉમર ફારુક (રદી) ના વખતમાં ધરાન ફતેહ થયું તો પણ હું મોજુદ હતો. અને જે તમારામાંનો જીવતો રહેશે તે ત્રીજી વાત પણ જોશે. એટલે કોઇ મોહતાજ નહીં રહેશે કે જે સદકા બ્યે- કેટલાક કહે છે કે ઓમર બીન અબ્દુલ અજીજની ખિલાફતમાં એ વાત પણ થઇ ચુકી. અને કેટલાક કહે છે કે હજરત ઇમામ મહદી (રદી)ના વખતમાં એ વાત થશે. આ હદીસ હમાશ, હજરત (સલ)ની પેગમ્બરીની દલીલ તથા મોઅજેઝો છે કે હજરતે આગમચેતી કરી, ફરી તેજ તરફ બન્યું આ હદીસનું બાકીનું મજમુન કંઈ વાર આવી ગયું છે.

૧૦૧૧ હુસૈનમાં સઅદ બીન અબુ વકાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું

કે ઓ અલી! જે પદવીએ હારન મુસા (અલે)ની નજદીક હતા. તેજ પ્રમાણે તું મારી નજદીક છે. પણ એટલું કે મારા પછી કોઇ પેગમ્બર નથી.

ફાથિહો હિન્દીને નવમે વર્ષે હજરત (સલ) તખ્તની લગ્નગાથે આલ્યા. અને અલી મુરતબ (રદી)ને મદીનામાં ખલીફા કર્યાં. મોનાફિકાએ કહ્યું કે અલી મુરતબ (રદી) હજરત (સલ) ઉપર ભારી (બોજ) છે. આ વાતથી અલી મુરતબ (રદી)ને રંજ થયો. તૈયાર થઇને હજરત (સલ) ને જઇ મળ્યા અને મોનાફિકાનો તાનો બધાન કર્યો. અને કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) શું આપ મને સ્ત્રીઓ અને બાળક ઉપર ખલીફા કરો છો? ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે એમાં કંઈ મરતબો જતો નથી. જુઓ મુસા (અલે) જ્યારે કાહનુરપર ગયા હતા તો પોતાના મોટાભાઈ હારન પેગમ્બર (અલે) ને પોતાના ઘર બાર તથા બની ઇસરાફિલ ઉપર ખલીફા કરીને ગયા હતા. તો જેવી હારન (અલ) ની ઇજ્જત મુસા (અલે) આગળ હતી તેવી તારી ઇજ્જત મારી આગળ છે. હા, આટલી વાત હારન [અલે] માં જરૂર વધેલી હતી કે જે પેગમ્બર પણ હતા. અને તમો પેગમ્બર નથી. કારણ કે હું ખાતેમુન નંબીયીન છું. મારા પછી કોઇનું પેગમ્બર થવું અસંભવિત છે. આ હદીસથી હજરત અલી મુરતબની મોટી ફજલત સિધ્ધ થઇ. અને મુરતબની પદવી સંપુરણ પ્રગત થઇ. અને શીઆ જે કહે છે કે આ હદીસથી અલી મુરતબ (રદી) ની ખિલાફતની સત્યતા સિધ્ધ થાય છે, એટલે હજરત (સલ) પછી અલી મુરતબ (રદી) સિવાય કોઈ ખિલાફત ના લાએક નથી, તો તે તદ્દન બેતુકી વાત છે. કારણ કે હજરત હારન (અલે) હજરત મુસા (અલે) ની આગળ મરણ પામ્યા હતા. હજરત મુસા (અલે)ના ખલિફા હજરત મુશા (અલે) ગયા હતા. જે હારન (અલે) જીવતે અને હજરત મુસા (અલે) પછી ખલિફા થતે તો પૂરો પ્રધાંત થતે. આ હદીસથી જણાયું કે હદીસમાં દરેક તરફની ખિલાફત લેવાયલી નથી. એટલે જજે ત બુકરી હતાં સંધીની ખિલાફત છે હમેશીની નથી. જેમકે હારન (અલે) ની ખિલાફત પણ ન્યાં સંધી હજરત મુસા તુર પર્વતથી પધાર્યાં નહીં ત્યાં સંધી હતી. હા, આટલું આ હદીસથી જરૂર છે કે હજરત

અલી (૨૬)માં ખિમ્મતની લાયકાત સારી રીતે સિદ્ધ થાય છે. પણ એમાં તેમના સિવાય બીજા ખલીફાનો નકાર પણ નથી. સિદ્ધી તથા ફારકે અગ્રમ [૨૬] ની ફજલતાની હદીસો પણ અગણીત છે (તેમની કેટલીક) હદીસો આ કિતાબમાં પણ વર્ણવે છે અને વર્ણવે. પોતાની ખાહેશ પ્રમાણે એક હદીસને પકડી લેવી અને બીજી હદીસોને તણ દેવી જલાલત છે અથવા હક ધર્મ છે.

૧૦૧૨ મુસલિમમાં * ઓમર (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ઓમર ! શું તને ગરમીના વખતની આયત જે સરાનિસાની આખરમાં છે તે બસ નથી ?” ઓમર ફારકે (૨૬) ન્યારે કલાલા વિષે બધી પૂછ કરી ત્યારે આ તેમને કહી.

ફાયદો કલાલા તે પુરૂષ કે સ્ત્રી છે કે જેનો ખાપ અને દીકરો ન હોય સૂરા નિસાની આખર આયત આ છે **યસ તફવુનકે કેલિલાહો મુફ તીકુમ હીલ કલાલા** એટલે ઓ પેગમ્બર તને કલાલાના વારસાનો હુકમ પૂછે છે, તું કહે કે જે પુરૂષ મરે અને તેને ડીકરો ન હોય † અને બેહેન હોય તો તે અડધો માલ લ્યે. અને જે બેહેન હોય તે વધારે હોય તો બે ત્રીયાંશ લ્યે. અને જે બાઈ બેહેન હોય તો પુરૂષનો દિસો સીધી બેવડો છે. આ આયત ગરમીની મોસમમાં ઉઘરી હતી. જેથી એવું આયતુસ સૈદ્ધ [ગરમીની આયત] નામ આવ્યું.

૧૦૧૩ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (૨૬) થી રિવાયત છે કે ઓ ઓમર ! શું તું જાણતો નથી કે એક પુરૂષનો કાકો તથા તેનો બાપ એક ઝાડની બે ડાળીઓ છે.

ફાયદો એટલે ખાપ અને કાકો માન અને ઈજ્જતમાં બરાબર છે. કેમકે એક ઝાડની બે ડાળી

* તેહફવાળા કહે છે કે આ હદીસ બોખારી કે મુસલિમ બેમાંથી કોઈમાં નથી. પણ મોઅનના-ઈમામ માલિકમાં છે. અને તે પણ ઓમર (૨૬) થી રવાયત નથી પણ એ બીજા અસલમની રિવાયત છે. ડા. ડા. † બાપનું બધાન અને કરવામાં આવ્યું નથી કારણ કે શર સૂરામાં બાપનું અયકન થયું છે. ડા. ડા.

યોની જેમ એક દાદથી બને પેદા થયા છે. ઓમર ફારકે (૨૬) જકાતની તહસીલના આમેલ હતા હજરત અબ્બાસના જકાત નહીં આપવાની ફિરયાદ હજરત (સલ) ને કરી. ત્યારે હજરતે (સલ) ઓમર ફારકે (૨૬) ને આ હદીસ ફરમાવી.

૧૦૧૪ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ફલાણા ! તું કેમ તારી નમાઝને સારી રીતે પઢતો નથી. નમાઝ પઢનાર બ્યારે નમાઝ પઢે છે તો તે પોતાના લાલ માટે જ નમાઝ પઢે છે. ખચીત જેવી રીતે હું આગળ બેવું છું તેમ હું પાછળથી પણ બવું છું.

ફાયદો એક શખ્સ હજરત [સલ] ની પાછલ સફમાં નમાઝ પઢતો હતો. અને અહીં તહીં જોતા હતો. બ્યારે હજરત (સલ) નમાઝ પઢી ચુક્યા તો ફરીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે નમાઝ અદખની સાથે હજૂર દિલથી થવી જોઈએ. અહીં તહીં જોવું પોતાના માલિકની રાખર બધી બે અદખી છે. અને જેવી રીતે હજરત (સલ) આ ગળથી જોતા તેમ પીઠ પાછલથી પણ જોતા બે બોજો છે.

૧૦૧૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલ્લા હમીન અબુ ઓફા [૨૬] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ફલાણા ઉતર અને મારે માટે સ-તુ ધોલ. તેણે કહ્યું કે ઓ રશલુ-સાહ ખચીત આપના ઉપર તો દહાડો છે. (એટલે આપ રોજદાર છો અને દિવસ હજું બાકી છે) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઉતર અમારે માટે સ-તુ ધોલ. રાવીએ કહ્યું કે તે ઉતર્યો અને સ-તુ ધોલ્યું, અને હજરત [સલ] ની પાસે લાવ્યો તો આપે પીધું. ફરી હાથથી પ્રશારો કર્યો કે બ્યારે આ જઆ (પશ્ચિમ) સુરોસ્ત થાય અને આ જઆ (પૂર્વ) થી રાત આવે (એટલે પૂર્વ તરફ કાળક પ્રગટ થાય) તો રોજદારના રોજ બોલવાનો વખત આવ્યો.

ફાયદો રાવીથી રિવાયત છે કે અમો રમજન નમાં હજરત [સલ] ની સાથે સફરમાં હતા. બ્યારે સુરોસ્ત થયો ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી જાણ્યું કે હજરત (સલ) પ્રથમ વખતમાં બધી જમદી રોજો ખસતા હતા કે

કેટલાકને શુભલ થતો કે કદાપી દહાડો રહ્યો હશે. અને સિદ્ધ થયું કે જ્યારે સુધારા થાય અને પૂર્વ તરફ કાળક ચંદ્રે એજ વખત રોજે ખેલવાનો છે.

૧૦૧૬ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન સર જેસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ફલાણા! મેં નમાઝમાંથી તારી કબ નમાઝ તેં ગણી? એકલા પઠીતે અથવા અમારે સાથે પઠીતે.” હજરતે આ તે પુરપતે કહ્યું કે જે મસજીદમાં આવ્યો અને નખી (સલ) ફરમાવી નમાઝમાં હતા. ફરી તેણે મસજીદના ખુણામાં મેં રકબત નમાઝ પઠી ને ફરી હજરત (સલ) ની સાથે થયો.

ફાયદો એટલે જમાઅત થતી હોય તો સુનત પઠવી નહીં જોઈએ. ઘણાં ઇમામોનો આજ મજહબ છે. અને ઇમામ આજમ (રહ) ની નજદીક જો એમ ધારે કે સુનત પઠા પછી જમાઅતમાં ભેગો થશે તો મસજીદથી બહાર સફથી દૂર સુનત પઢે. પણ જો એમ જાણે કે એક રકબત પણ નહીં મળશે તો જમાઅતમાં ભેગો થાય અને સુનત પઢે નહીં.

૧૦૧૭ મુસલિમમાં આમર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ફલાણા ના દીકરા ફલાણા! અને ઓ ફલાણાના દીકરા ફલાણા! જે કંઈ અલ્લાહે અને તેના રસૂલે તમને વાયદો કર્યો હતો તે શું સત્યતાથી તમને મળ્યો? અલ્લાહે જે મને વાયદો કર્યો હતો તે તો મને ખરેખરે મળ્યો. હજરત આમરે [રદી] કહ્યું કે ઓ રસૂલુલ્લાહ [સલ] વગર જીવના દેહથી કેવી રીતે આપ વાતો કરો છો? તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે હું કહું છું તેને તેઓ કરતાં તમે વધુ સાંભળનાર નથી (એટલે તમે અને તેઓ મારી વાત સાંભળવામાં ખરાબર છો) પણ આટલું કે તેઓ મારી વાતના કંઈ પણ ઉત્તર આપવા શકિત રાખતા નથી.

ફાયદો જ્યારે જે બદરમાં અણુ જહલ હતી, એકબી વગેરે કોરેશના કાફેરા મરાયા તો હજરતે (સલ) તેઓના ધડ એક ફૂવામાં નખાવ્યાં. ફરી તેપર ઉભા રહીને ઓ હદીસ ફરમાવી. એટલે ખેદા અને રસૂલ જે તમારા કતલ તમામ અબ્લખીને અને મારી ફતેહનો વાયદો કર્યો હતો તે સાચો થયો. કેટલાક કહે છે કે

આ હદીસથી સિદ્ધ થયું કે મુઠાં સાંભળે છે અને મોતથી આત્માનો નાશ નથી. અને કયા-સ્તાનમાં મુઠાંઓને સજામ કરવી તે તેમના સાંભળવાની દલીલ છે. બીજી હદીસમાં સિદ્ધ થયું છે કે જ્યારે મુરદને દફન કરીને લોકો પાછા ફરે છે તો તે મુરદ લોકોના જોડાની અવાજ સાંભળે છે. અને કેટલાક કહે છે કે મુરદ સાંભળતાં નથી. તે કાફેરાએ સાંભળ્યું એ હજરત (સલ)નો મોજો હતો. જેવી રીતે હજરત (સલ) ના હાથમાં ઠીકરીઓએ તસખીહ કરેલી. આ હદીસમાં તે કાફેરા સિવાય બીજા મુઠાંઓના સાંભળવાનું વર્ણન નથી. સહી બોખારીમાં કતાદા (રદી) થી રિવાયત છે કે ખોદાએ તે વેળા તે કાફેરાને જીવતા કર્યા હતા. કે હજરત (સલ) ની વાત સાંભળી દુઃખી થાય. અને એવીજ રીતે હજરતે આએસા (રદી) થી પણ રિવાયત છે.* વલ્લાહો આલમ.

* વળી કુરઆન શરીફથી પણ એ વાતની પુષ્ટિ મળે છે. અલ્લાહ તમારા ફરમાવે છે “અને તું કબરોમાં પડેલાને સાંભળવાનાર નથી. તું તો રર ની ખબર કરનાર છે.” સૂરા ફાતેર ૩૫:૨૫;૨૬ વળી ખોદા કહે છે. “અને તું મુરદને તથા ખેહરાઓને નોતર સાંભળાવી શકતા નથી. જ્યારે તેઓ પીડાઈને ફરે.” સૂરા નમલ ૧૭:૮૦ આ આયતોમાં ખુદી રીતે મુઠાંનું નહીં સાંભળવું બતાવે થયું છે. વળી હનફી મજહબની માતબર કીતાબોથી પણ એવીજ રીતે સિદ્ધ થાય છે જેના હવાલા અતરે હખી જણાઈ છે. કીતાબ કાશી શરહ વારી ના કીતાબુલ અમાનમાં છે “વાતથી મતલબ સમજવું છે અને એ સાંભળવાથી થાએ છે પણ એ મરવા પછી બની શકતું નથી” ઈલા. અને ફતહુલ કદીરમાં છે. “અને મતલબ તેથી (વાતથી) સમજવું છે. પણ માત તેની વિરુદ્ધ છે કેમકે તે (મુરદ) સાંભળતું નથી તો તે સમજે નહીં” ઈલા. અને ફતહુલ કદીરના કીતાબુલ જનાએઝમાં પણ એમજ છે. અને એની શરહ કંજમાં કીતાબુલ અમાનમાં છે “વાત કરવી સમજવા માટે છે. અને મૈયતમાં એ બનતું નથી.” ઈલા. અને મુસતબલસ શરહ કંજમાં છે “મતલબ વાતથી સમજવું છે અને એ મૈયતમાં થતું નથી.” ઈલા. અને કીફાયા શરહ હીદાયમાં છે “વાત કરવાથી મતલબ સમજવું છે. અને એ સાંભળવાથી થાએ છે અને એ (સાંભળવું) મરવા પછી થતું નથી.” અને બહ

૧૦૧૮ મુસલિમમાં કબીસા બીન મોઆઝકે (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ કબીસા! સવાલ કરવો ત્રણમાના એક સિવાય કોઈને હલાલ નથી. એક તો તે શખ્સ કે જેણે બીબનો બોજ પોતા ઉપર નાંખ્યો હોય તો તેને સવાલ કરવો હલાલ છે. તે એટલાં સુધી કે તેટલો માલ મળે ફરી અટકે. બીજો તે શખ્સ કે જેને આકૃત આવી પોહોંચી હોયને તેથી તેનો માલ નાશ પામ્યો હોય તો તેને સવાલ કરવો હલાલ છે. તે એટલાં સુધી કે પોતાની જીન્દગીના ગુનગરા જેટલું મેળવે. અથવા આવી રીતે કશું કે જન ખચાવવા જેટલું મેળવે, ત્રીજો તે શખ્સ કે જેને ફાકો હોય (જીખમરો હોય) તે એટલાં સુધી કે તેની જાતના ત્રણ અક્કલવાળા ઉભા થઈને સાક્ષી આપે કે ફલાણુ ફાકો ખેંચે છે તો તેને સવાલ કરવો હલાલ છે કે જીન્દગીના ગુનગરા જેટલું મેળવે. અથવા આવી રીતે કશું કે જન ખચાવવા જેટલું મેળવે. આ ત્રણ સિવાય.

ફરમાવ્યું કે જલ્દ ૪ પૃ. ૩૬૪ માં છે” મહબૂબ વાતથી સમજાવવું છે અને મોત તેને વિરુદ્ધ છે.” અને શામી (રદદુલ મોહતાર) જલ્દ ૩ પૃ. ૨૦૧ માં પણ બોજ પ્રમાણ છે. એ વગર હનફી મજહબની ધણી કીનાબો મં છે. જો કોઈ એમ કહે કે ઉપલી ઈબારતો સર્વ કીતાબુલ ઐમાનમાં છે અને કોઈ માણસ કસમ ખાત્રે કે હું ફલાણુથી વાત નહીં કરીશ ને તે ફલાણુ મરી ગયો તે પછી તેની આગળ જઈ વાત કરે તો તેના કસમ તુટતા નથી તેનું કારણ કે મરેલા આગળ કોઈ બોલે તો મહાવશમાં (ઉશ્કમાં) તે તેની સાથે વાત કરનારો ગણાતો નથી તેથી તેના કસમ નહીં તુટતા. એથી મુરદાનું સાંભળવું કેમ ના પડાયે. તો તેનો જવાબ કે કસમ નહીં તુટવાના અનેક કારણો થાય છે. તેમાંથી એક ઉરફ પણ છે. પણ મજહૂર ઈબારતોમાં તો બીજું કારણ જુલ્લી રીતે કહેવાયું છે કે વાત કરવાથી મતલબ સમજાવવું છે. અને મુરદાં સાંભળતાં નથી એટલે સમજાવે કેમ? તો તે બધાઓએ મુરદાનું નહીં સાંભળવું કબૂલ કરી શકે છે. અને હદીસોથી બરહેમાં મુરદાનું સાંભળવું સિદ્ધ થાય છે તેની મતલબ ઉપલાં પુસ્તકોમાં બતાવ થઈ છે, અને તેથી આધાર લેનારનો જનમ પણ તે કીતાબોમાં છે. શા. મો.

એકબીસા સવાલ કરવો હરામ છે. સવાલ કરનારો હરામ ખાય છે.” સહી મુસલિમમાં આવી રીતે હરામીયકુમની રિવાયત છે. પણ ખરું થકુલ છે. અથુ દાજિદમાં લામથી રિવાયત થઈ છે.

ફાયદો બીબનો બોજ પોતા ઉપર નાંખવો આવી રીતે કે જે આદમીમાં માલને લીધે ઝઘડો થયો કરજની બાબત અથવા ખૂનની દીયન (માલ) બાબત અથવા કોઈ દંડની બાબત અને ત્રીજો માણસ તે બેમાં સલાહ કરાવે અને તેટલો માલ પોતાને માથે લ્યે તો તેને સવાલ કરવો ફરત છે. અરબમાં આવી રીતની જાહેર દારીનો ધણો રિવાજ હતો. અને આકૃતથી માલ બરખાદ થયો જેમ આગમાં બળવો અથવા ડુબવો અથવા છુટાવો. અને આ જે ફાકો માટે ત્રણ માણસની ગવાહી ફરમાવી એ એહતેયાત તથા ઇસ્તેહ્યાબની રૂએ છે. કોઈ પણ અલેમની નજદીક આ શરત નથી કે વગર સાક્ષીએ ફાકો વાળાને સવાલ કરવો ફરત નથી. આ હદીસથી જણાયું કે મુળ સવાલ હરામ છે પણ આ ત્રણ જરૂરતોમાં ફરત છે એ સિવાય કોઈ રીતે ફરત નથી. મસાબીહમાં કબીસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હું માલનો જામીન થયો અને હજરત (સલ)થી મેં સવાલ કર્યો, હજરતે (સલ) મને ફરમાવ્યું કે તું થોભ. જકાતનો માલ જ્યાં આવશે તો હું તને આપીશ. ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી.

૧૦૧૯ મોઆઝીમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ મોઆઝ! તું તું કિતનામાં નાંખનાર છે? ત્રણ વાર કહ્યું. વશશ મસે વહોહાહા અને સહાબેલિ-સમ રખએકેલ આશા અને એના જેટલી સરા પડા કર.” ઇશાની નમાઝમાં મોઆઝે (રદી) સરા બકર પટેલી ત્યારે તેમને હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો મસાબીહમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે મોઆઝ (રદી)ની દરતુર હતી કે ઇશાની નમાઝ હજરત [સલ] સાથે પઢતા ફરી પોતાની કામમાં જઈને ઇમામત કરતા. એક વાર મોઆઝે ઇશામાં સૂરા બકર શરૂ કરી તો એક પુરૂષે જમા બત છોડીને એકલાં નમાઝ પઢી, અને ઘેર ગયો.

મોઆળે તે શપ્સને મોનાફેક કહ્યો: તે શપ્સ હજ્જત (સહ) પાસે ગયો અને કથુ' કે આ રસૂલ-સ્લાહ અમે ખેતીવાળા મેહનતી લોકો છીએ. એટલે અમે ફલાહની મેહનતથી યાદીએ છીએ. રાતના અમને એટલી બધી શકિત રહેતી નથી કે મોટી મોટી રકમનો પહીએ. મોઆળે રાતના સૂરા બકર પહી, હું પોતાની નમાઝ પહીને ચાલી ગયો તો મોઆળે (રદી) મને મોનાફેક કહ્યો. ત્યારે હજ્જતે (સહ) મોઆળને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે શું તું લોકોમાં ફિત્નો નાંખવા ચાહે છે? મોટી ફિરાઅતથી જમા અત છોડવી રહે. આથી જબ્બા'યુ' કે ઇમામને પોતાના લોકોનો ખ્યાલ રાખવો વાળેખ છે તેઓની મરજી વગર લાંબી ફિરાઅત દુસ્ત નથી. ઇમામ નફ્સની નૈયત કરે અને મુકતદી ફરજની નૈયત કરે, એ શાફેઝ મજહબમાં દુસ્તે છે. જેમકે આ હદીસથી જબ્બા'યુ' કે મોઆળ હજ્જત [સહ] ની સાથે ફરજ પઠતા હતા, અને પોતાની કોમને નફ્સની નૈયતથી પઠાવતા હતા. અને હનફી મજહબમાં નફ્સવાળાની પાછળ ફરજવાળાની નમાઝ દુસ્ત નથી. એમના મત પ્રમાણે મોઆળ (રદી) હજ્જત (સહ)ની સાથે નફ્સની નૈયતથી પઠતા હશે અને પોતાની કોમની સાથે ફરજની નૈયતથી.

૧૦૨૦ મોખારી તથા મુસલિમમાં મોઆળ ખીન જબ્બા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજ્જતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ મોઆળ ખીન જબ્બા! શું તું જાણે છે કે અસ્લાહનું હકક બંદાઓ ઉપર શું છે? મોઆળ કહે છે કે મેં કથુ' કે અસ્લાહ તથા તેના રસૂલ સારી રીતે જાણનાર છે. હજ્જતે (સહ) ફરમાવ્યું, તો ખતીત અસ્લાહનું હકક બંદાઓ ઉપર આ છે કે તેઓ તેની બંદગી કરે અને તેની સાથે કોઇને શરીક કરે નહીં. આ મોઆળ ખીન જબ્બા! શું તું જાણે છે કે બંદાઓનું હકક અસ્લાહ ઉપર શું છે. બ્યારે તેઓ આ કરે એટલે વગર શરીક કરે ઇબ્લાદત કરે? મેં કથુ' કે અસ્લાહ તથા તેના રસૂલ વધારે

જાણનાર છે. હજ્જતે (સહ) ફરમાવ્યું તે એ કે તેઓને અબ્બા નહીં કરે.

ફાથેહો મોદનું હક બંદાઓ ઉપર વાળેખ છે. અને બંદાઓનું હક મોદા ઉપર કંઈ નથી. પણ તેના ફજ્જ અને કરમની રાહે અક્ષમત સર્વ તરફની આશા છે.

૧૦૨૧ મોખારી તથા મુસલિમમાં મોગીરા ખીન શોઆબા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજ્જતે [સહ] ફરમાવ્યું કે આ મોગીરા! જોશુનું વાસણ ઉપાડ.

ફાથેહો મોગીરાથી રિવાયત છે કે હું હજ્જત (સહ) સાથે સફરમાં હતો. બ્યારે હજ્જતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી તો હું જોશુનું વાસણ હજ્જત (સહ)ની સાથે લઈ ચાલ્યો. પ્રથમ હજ્જત (સહ) જાગૃતી ફરામત થયા. ચામી ઝબ્બો હજ્જતે પેહેરેલો હતો તેની પાંચ તમ હતી તેમાંથી હાથ કાઢીને જોશુ કથુ' અને હું પાણી નાંખતો હતો. ફરી હજ્જતે (સહ) મોજ પર મસક કર્યા આ હદીસથી જબ્બા'યુ' કે ખીજમતમરથી જોશુ કરાવવું દસ્ત છે.

૧૦૨૨ મોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજ્જતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ બંદક વાળાઓ! જામેરે તમારે માટે ખાણ તૈયાર કર્યું છે તમો જલ્દી ચાલો.

ફાથેહો આનો પૂરા કિસ્સો ત્રીજા બાજમાં આવી ગયો છે† કે થોડું માંસ અને ત્રણ સેર જવના આટાથી હજ્જત [સહ]ની બરકતથી હજ્જત આદમીએ ખંડની લગાડના દિવસોમાં ખાધું.

૧૦૨૩ મુસલિમમાં અયુ સઇદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજ્જતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ મદીનાવાળાઓ! કુરબાનીના માંસને ત્રણ દિવસથી વધારે નો ખાઓ. અયુ સઇદે (રદી) કથુ' કે મોદાએ રસૂલ-સ્લાહ (સહ) આજળ ફરમાદ કરી કે અમારા બાળ બચ્ચાં છે બાઇબંધ છે તથા ચાકરો છે (એટલે ત્રણ દિવસથી વધુ) હુકમ હોય તો ઘણા દિવસ સુધી અમારું કામ ચાલે)તો હજ્જતે [સહ] ફરમાવ્યું કે ખાઓ અને ખવરાવો. અને રોઝી રાખો અથવા રહેવા દો.

ફાથેહો કુરબાનીનું ગોરા ત્રણ દિવસથી વધુ

† વાંચો હદીસ ના. ૧૨૬ જુ. મો.

* માર જમાઅત છોડવાને લીધે મોઆળે (રદી) મોના ફેક કહ્યો. જો આ વખતમાં સફાયા હતે તો મસજદમાં નમાઝ થતી વેળા મસજદ પાસે બેસી રહેનારને મફરજ કહેતે આ. મો.

રાખવું દુસ્તર છે. પ્રથમનો હુકમ મનસુખ થયો.

૧૦૨૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝૈદ બીન આસેમ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અનસાર લોકો! શું તમને મેં ગુમરાહ નહીં જોયા? ફરી મારે લીધે અલ્લાહે તમને દીનનો માર્ગ બતાવ્યો. અને તમો કુટ ફાટમાં હતા. તો અલ્લાહે મારે લીધે તમને મેળવી આપ્યા [અને મોહબ્બત આપી] અને કંઠાળ હતા તો અલ્લાહે મારે લીધે તમને ગની બનાવ્યા. (માલદાર કર્યા)

ફાયદો જંગે હોનેનમાં ન્યારે ફતેહ થઇ અને માલ હાથ લાગ્યો તો હજરતે [સલ] નવા મુસલમાનોને ધણે માલ આપ્યો અને અનસારીઓને નહીં આપ્યો, તો યુવાન અનસારીઓએ કહ્યું કે હજરત (સલ) અમને આપતા નથી અને જેઓના ખૂન અમારી તલવારથી ટપકે છે (એટલે જે અમારી તલવારના નેરથી મુસલમાન થયા છે) તેઓને આપે છે. હજરતે (સલ) તેઓને એક તખ્મુમાં ભેગા કર્યા અને આ હદીસ ફરમાવી. ફરી અનસારી રાજ થયા અને રડવા લાગ્યા. અનસારમાં બે ટોલાં હતાં ઓસ અને ખઝરજ. કુફરના વખતમાં એઓમાં આસપાસમાં ધણી દુશ મનાઇ હતી. ખૂના મરફી થઇ ચુકી હતી. ન્યારે હજરત (સલ) પાસે બે ટોળાં મુસલમાન થયાં તો આપસમાં સારી રીતે દોસ્ત થયાં. આ એહસાન હજરતે (સલ) જણાવ્યું.

૧૦૨૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ અનસારના લોકો! તમે કહ્યું કે આ પુરૂષને (એટલે પેગમ્બરને) પોતાના શેહેરની ખાહેશ થઇ છે. અનસારીઓએ કહ્યું કે ખચીત આ વાત થઇ છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કદી નહીં થશે. @ ખચીત હું ખોદાનો બદો અને તેનો રસૂલ છું. મેં અલ્લાહની તરફ અને તમારી તરફ હિજરત કરી છે મારી જીન્દગી તમારી જ દગી

@ “કદી નહીં થશે ના અર્થ નવવી (રહ) લખે છે. એટલે ગેબની ખબર આપવાથી તમારે કિતનામાં પડવું નહીં જેવી રીતે ખ્રીસ્તીઓ ઈસા (અલે)ની કામ શીતનામાં પડી. હું તો ખોદાનો બદો છું અને તેનો રસૂલ છું ગા. મો.

સાથે છે. અને મારે મોત તમારા મોતતની સાથે છે.

ફાયદો મસાબીહમાં અબ્દુલ્લેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે ન્યારે મક્કા ફતેહ થયું તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે અણુ સુફ્રમાનના ધરમાં ગયું તેને અમન છે. અને જેણે હથિયાર મેલ્યા તેને અમન છે. ત્યારે અનસારે કહ્યું કે હજરત (સલ) ને પોતાના જન બાયોની ઉલ્લેખ થઇ. અને પોતાના દેશની રંગબત થઇ હજરત (સલ) ને વહીથી આ હાલ જણાયો ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી.

૧૦૨૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજીદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ જુવાનમાઓ તમારાં મોના જે કાંઈ નિકાલ કરવાની શક્તિ રાખે તે નિકાલ કરે. કેમકે એ આખને વધારે રોકનાર છે અને શરમગાહને વધારે સમજાળ કરનાર છે (એટલે નિકાલને લીધે આદમી હરામકારી તથા પરાઈ સ્ત્રીને ધોરવાથી બચે છે) અને જે કાંઈ એની શક્તિ નહીં રાખતો હોય તે પોતે પોતાના ઉપર રોગે રાખવો જરૂર જણે. કારણ કે એ તેના વિષે ખરસી કરવા સરખો છે.

ફાયદો એટલે જેવી રીતે ખરસી કરવાથી શહવત જતી રહે છે તેવી રીતે રોગે રાખવાથી જતી રહે છે. આથી જણાયું કે જેને બાંધનાના ખાણું કપડાં આપવાની શક્તિ હોય તેને માટે નિકાલ કરવા મુસ્તહબ છે કે હરામ કારી તથા નજર લગાવવાથી બચે. અને જે શક્તિ ન હોય તો રોગે રાખવો શર કરે. કેમકે અશક્તિથી આપોઆપ શહવત ફર થશે.

* ૧૦૨૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આન. એશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ મુસલમાન લોકો! કોણ એવો શખ્સ છે કે જે મારો ઉજર જણાવે તે ધરદયા બદલે દયે કે જેની ઇર્ગ મારી અડલે બેત (એટલે મારી બીચી) ને પોહોંચી છે. તો ખોદાની કસમ મેં મારી અલ્લાહમાં બલાઈ વગર કાંઈ જાણ્યું નથી. અને ખચીત તેઓએ એક પુરૂષનું નામ લીધું તેમાં બલાઈ (નેકી) વગર મેં કંઈ જાણ્યું નથી. અને તે મારા સાથે વગર (એકલા) કદી મારી બીચી પાસે જતો નહોતો.

ફાયદો આ હદીસ ધણી લાંબી હદીસને

તુકડો છે. બ્યારે અન્નદુષ્કાહ બીન ઝોથે મોના-
દેહીના સરદારે હજરત આમેશા (રદી) ને સફવાન
બીન ઝોથતસ સાથે ઝોથ લગાડી. બોખારી વગે
રેના મુખતસર કિસ્સો હજરત આમેશા (રદી) થી
આવી રીતે રિવાયત છે કે હિજરીને પાંચમે વર્ષે
હજરત (સલ) ને બીન મુસતલેકમાં પધાર્યાં. હું
હજરત [સલ] ની સાથે હતી. બ્યારે હજરત (સલ)
ફતેહ કરીને મદીનાની પાસે પુઆ તો ચાલવાની
ખબર થઇ. હું જનર માટે લશકરની બહાર ગઇ
ફરી ફરાગત થઇને ટેકણાં પર આવી. અયાં જણ્યા
હું કે ગલાનો હાર પડી ગયો. હું તે જગ્યા દુઢવા
માટે ગઇ. ત્યાં દુઢતા વાર લાગી. જેઓ મારે
કળવો કસવા માટે નીમીયા હતા તેઓએ મારે
કળવો ઊંટ પર લાદીને લશકરની સાથે રવાના
થયા. સ્ત્રીઓ તે વખતમાં ઝોથ ખોરાકની તથા
ઘણીજ પાતળી હતી જેથી કળવો કસનારાઓને મારા
હોવા કે ન હોવાની કંઇ ખબર પડી નહીં. બ્યારે
મને હાર મળ્યો ત્યારે પોતાના ટેકણા પર આવી.
જેવું હું કે લશકર ચાલી ગયું છે. હું ત્યાં આવા
ખાલશી બેઠી કે આખર બ્યારે તેઓને મારે
લાક જણાશે તો જરૂર મને લેવાને આવશે. સફ-
વાન બીન મોઅમ્મદ-મલિક શકર પાછળ રહ્યા કરતો
હતો કે થાક દારા ને સાથે લાવે. તેણે મને સુતી
જોઇ તો ઝોલખી. કારણ કે પરદો કરવાના પેહેલાં
તેણે મને જોઇ હતી. તેણે અફસોસ તથા આશ્ચ-
ર્યથી ઇન્ના લિલાહે વાંધન્ના ઇલેહે રાને
જિન પહયું અને કહ્યું આ તો પેગમ્બરની બીબી
છે. હું જાગી પડી. આ સિવાય બીજી કાઇ વાત
મેં તેની સાંભળી નથી. તેણે પોતાનું ઊંટ
એસાકયું હું તે પર સ્વાર થઇ. તો ઊંટની નાથ
પકડીને ચાલવા લાગ્યો. જોહોરના વખત લશકરમાં
પાહોંત્તી. તો તોહમત આપનારાઓએ મારા પર
તોહમત મુકયું. અને આ તોહમતને આગેવાન
અન્નદુષ્કાહ બીન સલુક થયો. હું મદીનામાં આવીને
બીમાર થઇ. અને એક મહિને બીમાર રહી અને મને
એ તોહમતની કંઇ પણ ખબર નહોતી. હા, આટલી
મને ફિકર પડી હતી કે જેવી મારી. બીમારીમાં
હજરત (સલ) મેહેરબાની કરતા હતા તેવી મેહે-
રબાની આ વખત નહોતી. ધરમાં આવી માંતર
આટલું પૂછતા હતા કે આ ઝોથનેનો કેવો લાક

છે. આ વખત સધી ધરમાં જનર નહોતું. હું
મિસતહની માની સાથે રીહર બહાર જનરએ
ગઇ. તેના પત્ર માદરમાં આંખાથી તે પડો ગઇ.
તેણે પોતાના ઊંટના ઝેટલે મિસતહને બદ દોઆ
કરી મે તેને કહ્યું તું શા માટે તેને બદ દોઆ
કરે છે. તે તો બદરી (બદરની લડાઇવાળો) સલા
બી છે ત્યારે તેણે મને આ તોહમતની ખબર
કરી કે મિસતહ પણ તોહમત આપનારાઓમાં
જેઓ છે. આ સાંભળતાં મારી બીમારી આ ગમને
લીધે બેવડી થઇ. હું હજરત (સલ) થી છૂટી
લઇને પોતાના મા બાપને ઘેર આવી, કે આ
ખબરની તપાસ કરે. મેં પોતાની માને કહ્યું કે
ઓ મા! આ શી વાત છે જેની ચરચા લોકમાં
છે? મારી માંએ કહ્યું કે ઓ દીકરી તો લખરા.
જે બાયડી પોતાના પત્નીની ખાંસી હોય છે
તેને એવીજ રીતે ઘણા લોકો તોહમત આપે છે.
મેં કહ્યું મુબ્હામ-સ્લાહ મારે માટે લોકો આવી
વાનો કરે છે! તે રાત્રે આખી રાત મને ઊંઘ
નહીં આવી. અને આંસુ વહેતાં રહ્યાં, ફરી
હજરતે [સલ] અલી બીન અબુ તાલેબ એને.
ઓસામા બીન-ઝેદને બુલાવ્યા. અને મને છેડી
દેવા માટે સલાહ મશવરો પૂછ્યો. કારણ કે
આટલી મુદત જીવરખલ (અધ)નું આવવું તથા
વહી ગિતરથી તદન બંધ પડ્યા હતાં. ઝોસાંમાંએ
મારી સહાઈ બધાન કરી અને કહ્યું, ઓ રસુલુ-સ્લાહ!
તે આપની બીબી છે. મને પાક લામની અને
બેહતરી સિવાય કંઇ ખીચાલમાં આવવું નથી.
અને અલી બીન અબુ તાલેબે (રદી) કહ્યું કે
જોઇએ હજરત (સલ) ઉપર કંઈ તંગી કરી
નથી, તેણીના સિવાય બીજી ઘણી સ્ત્રી છે. પણ
બરીરા લોડીને પૂછો તે આપને સાચે સાચું
બતાવશે. હજરતે (સલ) તેણીને બોલાવી અને
ફરમાયું કે ઓ બરીરા તે આમેશાથી કદી એવી
વાત જોઇ છે જેથી તને તેણીની પાકલામની
માં શંક પડે? બરીરાએ કહ્યું ઓ રસુલુ-સ્લાહ!
કસમ છે તે જોદાની કે જેણે આપને સાચા
પેગમ્બર કર્યા છે મેં કદી તેણીના પાકલામની
માં કંઇ ફરક જોયો નથી. હા, આટલી વાત

† આમાં હજરત અલી (રદી)એ તલાક આપવા
નો ઉશારો કર્યો. આ. મો.

જરર છે કે આએશા કમ ઉમરની છોકરી છે બકરી ખમીર ખામ નમ છે અને તે સુતેલી રહે છે. એટલે એછી ઉમરને લીધે ધરનો બદાયરત કરતી નથી. ફરી હજરત (સલ્) મસજીદમાં પધાર્યા અને મિન્નર ઉપર આ હદીસ ફરમાવી એટલે એા મુસલમાનો! કોઇ આ મુનાફિકથી એટલે અબ્દુલ્લાહ બીન સલ્લથી મારો બદલો લ્યે કે તેણે નાહક મારા ધરના લોકોને તોહમત દીધું, અને મને તપાસ કરતાં કોઇ એબની વાત જણાઈ નહીં. ભારે સમ્મદ બીન મોઆબ્બ એાસ ટોલા ના સરદાર હતા તેણે કહ્યું, એા રમુલુલ્લાહ હું આપનો બદલો લેવા તૈયાર છું. જે તોહમત મુકનાર અમારી કોમ એટલે એાસનો છે તો હું તેની ગરદન મારું. અને જે બીજી કોમથી હોય એટલે ખઝરજથી તો જેવો હુકમ હોય તેમ કરીએ. તો ખઝરજના સરદાર સમ્મદ બીન એાબાદએ પોતાની કોમની કુમ્મક કરીને કહ્યું એા મોઆબ્બ! તું વધારે વાત કરે છે. અમારી કોમવાળાપર તારી કંઈ શકિત નથી અને પોતાની કોમની તું પણ કુમ્મક કરશે; ફરી સમ્મદ બીન મોઆબ્બના કાકા ભાઈ એાસેદ બીન હોજરે કહ્યું એા સમ્મદ બીન એાબાદ તું વધારે વાત કરે છે. ખોદાની કસમ અમે તોહમત મુકનારને કતલ કરીશું. શું તું મુનાફિક છે જે મોનાફિકનો પક્ષ કરે છે? મતલબ કે ખૂના મરકી થવાને લગભગ હતા કે હજરતે (સલ્) સર્વને ઠંડા પાડ્યા. હજરત આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હું બેસીને રડતી હતી એવામાં હજરત (સલ્) પધાર્યા અને મારી પાસે બેઠા અને ફરમાવ્યું એા આએશા! તારા વિષે મેં આવી આવી વાત સાંભળી છે. જે તું બે ગોનાહ છે તો હવે તારી પાકદમની ખોદા બયાન કરશે પણ જે તં ગુનોહ ક્યો છે તો તોભા કર. કારણ કે બ્યારે બંદાએ તોભા કરી તો ખોદા ગુનોહ માફ કરે છે. બ્યારે હજરત (સલ્) વાત કહી રહ્યા તો મારા આંસુ તદન બંધ પડ્યાં. મેં હજરત (સલ્)ને કહ્યું મારી જાણમાં છે કે આપને આ વાતની ખબર પોહોંચી છે. અને આપના દિલમાં જમી ગઇ છે. તો જે હું એમ કહું કે હું આ એબથી પવિત્ર છું તો આપ યકીન શેના કરશે. અને જે નહીં

કરેલા ગુનાહનો હું ઇકરાર કરું તો આપ તેને સાચો જાણશો. હવે મારે અને હજરત (સલ્) વચ્ચે હજરત પાકુમ (અલે)ની મીસાલ વગર કંઈ બની શકતી નથી (પાકુમે કહ્યું હતું) “હવે સખર બેહતર છે. અને તમારી ગુફતઓ પર ખોદાની મદદ દરકાર છે” હજરત (સલ્) મારી પાસેથી ઉઠ્યા નહોતા કે વહી ઉતરવાની નિશાનીઓ તેમના પર પ્રગટ થઇ. અને સૂરે ગુરમાં ખોદાએ મારી પાકદમની તથા તોહમત મુકનારની ખુરાઈ બયાન કરી. ફરી હજરતે [સલ્] ખુશ થઇને ફરમાવ્યું એા આએશા! તને બચારત છે ખોદાએ તારી પવિત્રાઇ બયાન કરી. મારા મા બાપે કહ્યું એા આએશા! ઉંડ હજરતની તાજમ અને સ્તુતી કર. તે વખતે હું ઘણી ગુસ્સામાં હતી. મેં કહ્યું કે હું નહીં ઉઠીશ અને ન હજરતની સ્તુતી કરીશ. હું મારા ખોદાની સ્તુતી કરીશ અને તેનો આભાર માનીશ. જેણે મારી બે ગુનાહી પ્રગટ કરી. હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે મને ખાતરી હતી કે અલ્લાહ મારા બે ગુનાહ થવાને આખર જાહેર કરશે. પણ આ જણાવું નહોતું કે મારી બાબતમાં કુરઆન ઉતરશે જે કેયામત સુધી પહોંચે. આ હદીસથી ઘણા લાભ પ્રગટ થયા. પ્રથમ આ કે જે બે ગુનાહોને એમ લગાડશે તે છેવટે પોતે ફજહત થાય છે. અને પવિત્રોની પવિત્રાઇ વધુ સિધ્ધ થાય છે. બીજો આ કે જેણે હજરત આએશા (રદી)ને ખુદે કહ્યું તેણે ખચીત હજરત (સલ્) ને દુઃખ આપ્યું અને તે મોનાફિકમાં તે પણ દુઃખલ થયો. ત્રીજો આ કે ઇલમ જેમ ખોદા સિવાય કોઇને નથી. મદિના સુધી એની ફિકર તથા દુઃખ હજરતને રહ્યાં પણ વગર ખોદાને બતાવે હજરતને હકીકત હાથ જણાયો નહીં.

૧૦૨૮ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ સઈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે એા એારનોની જમાઅત! તમે સઈદો કરો. કેમકે દોજખવાળાઓમાં એારનો ઘણી મને દોખાઇ છે (એટલે દોજખમાં મેં મરદો કરતાં એારનોને ઘણી જોઈ.)

ફાયદો હજરત (સલ્) ઇદના બ્યારે ઇદ

માલથી પાછા ફર્યા તો ઝોરતોના ઘોસા પાસે ગયા ફરી આ હદીસ ફરમાવી. ઝોરતોએ પૂછ્યું ઝો હજરત (સહ) એવું શું કારણ છે કે ઝોરતો મરદો કરતાં વધારે દોળખમાં છે. હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે તેઓ ધણી લાન તાન કરે છે. અને પોતાના ખાવિન્દનું હક માનતી નથી. એટલે અ-ઉપકારી થાય છે. આ હદીસથી જણાયું કે ખેરાત કરવી દોળખથી બચાવે છે.

૧૦૨૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ઝો યહુદી લોકો! મુસલમાન થાઓ તો બચેલા રહો (એટલે કતલથી છુટકાથી અને દોળખથી)

ફઝલે હજરતે આ મદીનાના યહુદીઓને ફરમાવેલું જ્યારે તેઓને કાઢવાનો ઇરાદો કર્યો ત્યારે.

૧૦૩૦ બોખારીમાં આએશા * (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ઝો યહુદી લોકો! તમને અફસોસ છે અસ્લાહથી ડરો. અસ્લાહની કસમ કે જેના સિવાય કોઇ પુંખ નથી. બે શક તમે જાણો છો કે ખચીત હું ખોદાનો સાચો રસૂલ છું. અને ખચીત હું તમારે માટે ખરું દીન લાવ્યો છું. માટે તમે મુસલમાન થાઓ” અબ્દુલ્લાહ બીન સક્કામના ઇમાન લા-બવા પછી મદીનામાં આવતાં શરમાં હજરતે (સહ) કહ્યું હતું.

ફઝલે તોરાતમાં હજરત (સહ) ની નિ-શાનીયો વણીયલી રતી. યહુદીઓ સારી રીતે જાણતા હતા. કે આખર જમાનાના પેગમ્બર ફલાણે વખત ફલાણા શહેરમાં ફલાણી જાતમાં પેદા થશે અને મક્કા તજ મદીનામાં આવશે. † એજ માટે ધણી યહુદીઓ શવ દેશ શામને છોડી મદી-નામાં આવી રહ્યા હતા કે અમો હજરત (સહ) ના ભેગા થઇએ. અને જ્યારે કાફિરોથી લડતા તો આવી રીતે દોઆ કરતા “ઓ અસ્લાહ આ-

ખર જમાનાના પેગમ્બરની બરકતથી તું અમને ફતેહ આપ.” માટે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે તમે મારી પેગમ્બરી સારી રીતે જાણો છો. ફરી જ્યારે હજરત મદીનામાં પધાર્યા તો તે કમ બ-ખતોએ અદેખાઇને લીધે અદાવત શરૂ કરી. જેવી રીતે હજરત ઇસા (અલે) ને નહીં માન્યા હતા. તેમ અમારા હજરત (સહ) ને પણ નહીં માન્યા હાં, જે તેઓમાં દીનદાર ખોદાથી ડરનાર હતા જેવા કે અબ્દુલ્લાહ બીન સક્કામ કે તેઓમાં મોટા વિદ્વાન અને સરદાર હતા. તેઓ વગર વિશ્વએ ઇમાન લાવ્યા.

૧૦૩૧ મુસલિમમાં મોગીરા બીન શાઅમા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ઝો દીકરા તને દજ્જલથી કાણુ ગમ્માં નાખે છે? ખચીત તે તને નુકસાની પોહોંચવશે નહીં.” આ હજરતે મોગીરાને કહેલી. આ હદીસ બોખા-રીમાં પણ છે. પણ શબ્દ એ બોનૈયા તેમાં નથી.

ફઝલે મોગીરાથી રિવાયત છે કે હું હજરત (સહ) થી દજ્જલનો હાલ ધણી વાર પૂછતા હતા. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. મેં કહ્યું કે લોકો કહે છે કે તેની સાથે શેટલીના પર્વત અને પાણીની નહેર થશે. હજર-તે ફરમાવ્યું કે ખોદાની નજદીક આ સર્વ સેહડું છે.

૧૦૩૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઝોસા. મા બીન ઝૈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે ઝો સઅદ! અણુ હોબાબે જે કહ્યું તે તે સાંભળ્યું નથી? તેણે આવી આવી રીતે કહ્યું.” આ હજરતે (સહ) સઅદ બીન ઝોબાદાને ફરમાવ્યું જ્યારે તેમની બીમાર પુરસીએ ગયા ત્યારે. અને અણુ હોબાબ તે અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોબૈ છે.

ફઝલે હજરત (સહ) એક વાર સઅદ બીન ઝોબાદાની બીમાર પુરસીએ ગયા. માર્ગમાં એક મજલીસમાં મુસલમાન અને કાફેર બેઠા બેઠા હતા. એક વખત સુધી અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોબૈ જાહેરમાં પણ ઇસ્લામ લાવ્યો નહીંતો. સ્વારીની યાંપથી ફુજ છેડી તેણે નાક બંદ કરી ને કહ્યું ફુજ કેમ છેડાયો છો. હજરતે (સહ) સક્કામ કરી અને ઉભા રહીને વખજ કહી. કે

* શરહ મશારેફમાં છે કે આ હદીસ આએ શાલી નહીં, પણ અનસ (રદી) થી રિવાયત થઈ છે. ઝા. મો.

† આ તારાતની બચારતો ધણી વિસ્તારથી મેં ઉજ્જાલ હક અખાય છઠ્ઠામાં લખી છે. ઝા. મો.

રખાન પઠયુ. અબ્દુલ્લાહ ખીન એમીએ કહ્યું કે વાત તો સારી કરો છો. પણ અમને તકલીફ નોં આપો. પોતાને ઘેર ખેસી વખજ નસીહત કર્યા કરો જે તમારે પાસે આવે તેને સમજાવો. અબ્દુલ્લાહ ખીન રવાહા સહાબી ત્યાં હતા. તેવણે કહ્યું આ રસુલુ-લ્લાહ! આપ સુખેથી જે આહો તે ફરમાવો. જે એ સાંભળનાર નથી તો અમે તો કુરઆન પર કુરઆન છીએ. ફરી કાફરો અને મુસલમાનોમાં ઘણી લડાઇ થઇ તલવાર ચાલવાને લગલગ હતી કે હજરતે [સલ] સર્વને ઠંડા કર્યા. ફરી સઅદ ખીન આપ્યાદાને ઘેર જઇને આ હદીસ ફરમાવી. સઅદે કહ્યું કે તે અદેખાઇને લીધે એમ કરે છે કારણ કે હજરત [સલ] ના પધાર્યા પેઢલાં અપાંના લોકોએ ઇન્જિયુ હતું કે તેના માથા પર સરદારી અને બાદશાહીનો મુગટ મુકે. હવે જ્યારે આપ સત્ય ધર્મ લાવ્યા છો અને તેની રીયાસતમાં નુકશાની આવી છે માટે તે એવી વાતો કરે છે. આ હદીસથી જણાયું કે રીયાસતનો અહંકાર માણસને દીનદારીથી ધણું દૂર રાખે છે.

૧૦૩૩ મુસલિમમાં અબ્બાસ ખીન અબ્દુલ મોતલેય (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ અબ્બાસ આડવાળાઓને પુકાર.” આ હજરતે [સલ] હોનેનના દિવસે ફરમાવી.

ફાયદો હજરત અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે જંગે હોનેનના દિવસે મેં તથા અણુ સુફ્યાન ખીન હારિસે એક ઘડા પણ હજરત [સલ]નો સંગ છોડ્યો નહોતો. જ્યારે મુકામશે થયો તો કાફરોએ એ તરફથી તીર માર્યા. મુસલમાનોના પગ ઉખડી ગયા. અને હજરત સફેદ ખચ્ચર પર સ્વાર થઇ કાફરો પર હિમલો કરતા હતા. હું લગામ ખેંચ્યો હતો કે હજરત [સલ] જલદી નહીં કરે અને અણુ સુફ્યાને રીકામ પકડી હતી. ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જે લોકોએ ઝાડની નીચે જંગે હોદેખીયામાં જન આપવાની ખેચત ફરી છે તેઓને પુકાર. હજરત અબ્બાસનો અવાજ મોટો હતો હજરતના અવાજ સાંભળનાર સર્વ સહાબા લખ્ખેક લખ્ખેક કહેતા એવા ઝુક્યા જેની કે ગાયો પોતાનો

ખચ્ચાઓ તરફ ઝુકે છે. ફરી સારી રીતે લડ્યા. અને હજરતે [સલ] કાંકરીઆ કાફરો પર મારી લડાઇ ફતેહ થઇ. હોનેનની લડાઇ ફતેહ મોકા પછી સનેઆક હિજરીમાં થઇ છે.

૧૦૩૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં મોસેયખ ખીન હજન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ કાકા તું **લાએલીક ઇલ્લી-લ્લાહ** કહે. તું આ કાલેખાને કહે કે હું એથી તારે માટે ખોદાની નજદીક અધડીશ (એટલે તારા ઇસ્લામની સાક્ષી આપી તને બખ્શવશ) હજરતે આ અણુ તાલેખને તેની વફાત વખતે ફરમાવેલી.

ફાયદો અણુ તાલેખની વફાતના વખતે અણુ જલહ તથા અબ્દુલ્લાહ ખીન એમીઆ મોજુદ હતા. જ્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી તો તે કમખખતોએ કહ્યું, આ અણુ તાલેખ! શું તું અબ્દુલ મુતલેખનું દીન છોડે છે? હજરત [સલ] વારંવાર કલેમો પઢવાનું કહેતા હતા. અને તે રીતના તેવીજ રીતે બેહકાવતા હતા. આખર અણુ તાલેમો કહ્યું “આ શખ્સ અબ્દુલ મુતલેખના દીન પર મરે છે.” અને કલેમો નહીં કહ્યો.*

૧૦૩૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ લોકો! નરમી કરો તમારી જાનો પર (એટલે શોર બંધાર ન કરો.) ખચીત તમે બેહરાને કે છુપેલાને પુકારતા નથી. તમે તો સાંભળનાર નજદીકવાળાને પુકારો છો કે જે તમારી સાથે રહે છે.” હજરતે આ સફરમાં કહી હતી. અને લોકો પુકારી પુકારીને તકબીર કહેતા હતા.

* આથી સાફ જણાયું કે અણુ તાલેખ કુદર પર મર્યો. અને એજ સુનત જમાઅતનો અક્ષીદો છે. પણ અફસોસ કે મક્કામાં કેટલાક વર્ષ થયાં ખુતબામાં એને મુસલમાન ગણી સહોબાનું માન આપી તે પર રદીય લલાહો અહો કહેવાય છે. અને ત્યાંના શેખુદ ઈસ્લામિ એક રીસાલો પણ એના ઈસ્લામની સખિતીમાં લખ્યો છે. અફસોસ. મક્કાના આલેખીનીજ વાત પર બરોસો શખનારને આ વાત વિચારવાની છે. શા. મો.

ફાયદો આ હદીસથી જોહેર થયું કે છક રમાં ધણો શોર કરવો દુરસ્ત નથી. કારણ કે ધણો શોર કરવામાં પોતાની ઇર્શિયો (હવાસ) પણ ઠીક રહેતી નથી. અને બીજાઓની પણ.

૧૦૩૬ મુસલિમમાં અપુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ લોકો ખચીત અલ્લાહ પાક છે અને પાકનેજ કબૂલ કરે છે. અને ખચીત અલ્લાહને હુકમ પેગમ્બરોને ફરમાવ્યો તે ઇમાનવાળાઓને ફરમાવ્યો. (કુરઆનમાં) તેણે કહ્યું છે “આ પેગમ્બરો તમો પાક રોજી [હલાલ માલ] ખાઓ. અને લલ્લાં કામ કરો. ખચીત હું તમારા કામને જાણુનાર છું.” અને કહ્યું “આ ઇમાનવાળાઓ ખાઓ પાક ખોરાક (હલાલ માલ) જે મેં તમને આપ્યો.” ફરી હજરતે એક પુરૂષનો હાલ જમાન કર્યો કે તે લાંબી સફર કરે છે વીખરાયલાં વાળ માટી વાળો આસમાન તરફ પોતાના હાથ લગ્યાવે છે, અને કહે છે કે આ મારા પરવરદિગાર! આ મારા પરવરદિગાર! અને જુલો તો તેનું પાણી હરામ છે તેનું પાણી હરામ છે અને હરામથી પલેલો. ફરી ક્યાંથી એવા શખ્સની દોઆ કબૂલ થાય?

ફાયદો પવિત્ર માલ તે છે કે જેમાં કોઇનો દાવો કે ઝપડો ન હોય. અને શરીઅતમાં દુરસ્ત હોય. ચારીનો માલ કે હુસ્વાઇનો માલ પાક નથી. કારણ તેમાં મલિકોનો દાવો મોજુદ છે. અને ખરચી (વ્યલિયારની મજદૂરી) નો માલ લાંચ અને વ્યાજ એમાં જો કે જોહેરમાં કંઇ દાવો નથી, પણ એવા માલ લેવો શરીઅતમાં દુરસ્ત નથી તો નાપાક થયો. આથી જણાયું કે હરામ માલથી ખેરાત કરવી નિર્લાલ છે. કેમકે ખોદા તેને કબૂલ કરતો નથી. અલ્લાહ પાક છે તે નાપાકને કેવી રીતે કબૂલ કરે? અને હલાલની દુંદુ કરવામાં પેગમ્બરોને અને મુસલમાનોને એક સરખો હુકમ છે. એમાં તે લોહિયું રદ છે કે જેઓ કહે છે કે “આ સા હુજ અને અને પેગમ્બરો સરખા નથી કે તેઓ ની તરફ હલાલ માલની દુંદુમાં તકલીફ અને મેહનત ઉઠાવીએ.” ફરી હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે જો કે ચિન્તિતુર અને મોસાફર દુઃખીની દોઆ કબૂલ થાય છે પણ બ્યારે તેનું પાણી પાણી અને મોસ્ત પોસ્ત હરામ માલમાં થયાં તો દોઆ

કબૂલ થવાની કોઇ સુરત નથી. ફરી તે હજની સફરમાં હોય કે જોહાદમાં હોય. આ હદીસથી સાફ જણાયું કે મુસલમાન માટે સર્વ ઇઆદતોથી હલાલ રોજી દુંદવી શ્રેષ્ઠ છે. એ વગર ન ઇઆદતમાં કંઇ મળે છે અને ન દોઆ કબૂલ થવાની કંઇ આશા. અને આ જે કેટલાક અંજલુ કહે છે કે હલાલ માલ દુન્યામાં કોને મળે છે તેની તલાશ બે કાયદા છે, તો એ મથત વાત છે, કારણ કે મેહનત મજદૂરી કરવી ખેતી કરવી શરીઅત પ્રમાણે વેપાર કરવો નોકરી કરવી એવી શરતથી કે તેમાં શરીઅત વિરુદ્ધ કામ નહીં કરવું પડે, અથવા વગર ખાહેશો ખોદાના માર્ગમાં કોઇ શખ્સ તેને કંઇ આપે આ સર્વ દુરસ્ત છે આ રીતે જે માલ મેળવે તે હલાલ અને પવિત્ર છે. મતલબ કે જે ઇમાનદારને કેળામતમાં ખોદાને મેં દેખાડવાની ખાતરી છે તેની નજદીક હલાલ રોજી દુંદવી સર્વથી આમળ છે. અને હરામ ખાનાર ખોદાને જૂલનારથી વાત નથી.

૧૦૩૭ મુસલિમમાં અબુદુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે આ લોકો પેગમ્બરીની પુણ ખચીતોમાંથી ઠીક સ્વપ્નું કે જે મુસલમાન જુએ છે અથવા તેને માટે કોઇને દેખાડવામાં આવે છે તે સિવાય કંઇ રહ્યું નથી. તમો જણા કે શાકુઆમાં કે સિજદામાં કુરઆન પઢવાની અને મનાઇ થઇ છે. તો શાકુઆ તેમાં પરવરદિગારની અજમત (મદીયા) કરો (એટલે સુખ્દાન રખીયલ અજમ કહો) અને સિજદા (તેમાં) દોઆ કરવામાં કાશીસ કરો. કેમકે તમારી દોઆ (સિજદામાં) કબૂલ થવાને લાએક છે.

ફાયદો આ હદીસ હજરતે વફાતની કરીય કાઠડીનો પરદો ઉઠાવીને ફરમાવી. એટલે જે ઇલમે જેય પેગમ્બરોની મારફતે તમને મળતો હતો તેનો દરવાજો બંધ થયો. કેમકે મારી વફાત થાય છે, મારા પછી કોઇ પેગમ્બર નથી. પણ આલમે જેબથી નોજુવતની જાતીથી ઇલમ હાસલ કરવાનો માર્ગ ઠીક ખાલ રહ્યો છે કેળામત સહી. ફરીને મુસલમાન - પોતે જુએ અથવા તેને માટે કોઇ બીજો જુવે. ફરી શાકુઆ અને સિજદામાં કુરઆન પઢવાની મનાઇ કરી, અને સિજદાને દોઆ કબૂલ થવાનું કોઇલું બતાવ્યું. કારણ કે મારી

પર માથું મુકવું આજેજ કરવાનો છેલ્લો દરજો છે, જેમાં અલ્લાહની રહમત નેજા મારેજ મારે.

૧૦૩૮ મુસલિમમાં અયુ સઈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ લોકો! ખચીત મારા અખત્યારમાં અલ્લાહના હલાલ કરેલાને હરામ કરવાનું નથી. * પશુ લસણ એક ખુદી છે જેની બદખોને હું પસંદ કરતો નથી” જ્યારે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જેણે લસણ ખાધું હોય તે અમારી મસજીદમાં નહીં આવે અને લોકોએ કહ્યું કે શું લસણ હરામ થયું હરામ થયું, ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે હરામ હલાલ ઠેરવવું ખોદાના હુકમ વગર મારા અખત્યારમાં નથી. એ ખોદાની શાન છે. અવ લસણનું હરામ પશું શરીઅતમાં નથી. પશુ તખીઅત મકરૂહ નજી છે.

૧૦૩૯ મુસલિમમાં અનસ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ લોકો! ખચીત હું તમારો ઇમામ છું માટે તમે મારાથી આગળ રોકુઅમાં સિન્દામાં ઉભા રહેવામાં અને સલામ ફરવામાં નો જાઓ. ખચીત હું તમને મારી આગળથી અને પાછળથી નેવું છું. ફરી હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તેની કસમ કે જેના હાથમાં મોહમ્મદનો નાન છે જે જે નેવું તે જે તમે જુવો તો જરૂર તમે થોડું હસો અને ઘણું રડો. સલામાએ કહ્યું ઓ રસૂલુલ્લાહ આપે શું નેવું? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મેં જનંત અને દોજામ નેજ છે.

ફાયદો આથી જણાયું કે મુકતદીને ઇમામની તાબેદારી કરવી વાજબ છે રોકુઅ, સિન્દા, કેયામ, અને કાએદામાં ઇમામથી આગળ જવું હરામ છે. જ્યારે પ્રથમ ઇમામ રોકુઅ સિન્દા કરે ફરી મુકતદી કરે. ફરી હસવાની ખુરાઇ

ખયાન ફરી, કે તેનું કારણ મદક્ત છે. અને શેવા ની ખૂબી ખયાન ફરી કે તેનું કારણ હુશયારી તથા ઇલિમ છે.

૧૦૪૦ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબબાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ લોકો! તમે ધીરજ અને શાન્તિને લાજેમ સમજો. કેમકે દોડવા દોડાવવામાં કંઈ નેકી નથી” આ હજરતે [સલ] અરફને દિવસે ફરમાવ્યું.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન અબબાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત [સલ] જ્યારે અરફતથી ચાલ્યા તો પાછળ ઘણો શોર ખૂમાટો સાંભળ્યો કે લોકો જીંડેને મારે છે દોડાવતાં આવે છે ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી.

૧૦૪૧ મુસલિમમાં અલી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે લોકો તમો દહો (સળ) ને તમારા યુદ્ધામે ઉપર જરી કરો.

ફાયદો એટલે જે તમારા યુદ્ધામ યુનાહ કરે તો તેઓને સળ કરો. જેમકે દસ દિરહમ અથવા વધારેની ચોરી કરે તો હાથ કાપો. અથવા વ્યભિચાર (જના) કરે તો પચાસ કોરડા મારો. ઇમામ શાફેઈ [રહ] ની નજદીક માલિક સળ આપવાનો અખત્યાર રાખે છે. અને ઇમામ આજમ (રહ) ની નજદીક હાકેમનો હુકમ મેળવવા પછી. હાકેમનો હુકમ મેળવા વગર સળ આપવાનો અખત્યાર નથી.

* ૧૦૪૨ મુસલિમમાં અયુ સઈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાયું કે ઓ લોકો! ખચીત અલ્લાહ શરાય વિષે ઇશારો કરે છે પશુ કદાપી તેના વિષે કંઈ હુકમ ઉતારશે. એટલે ખુલ્લી રીતે હરામ કરશે માટે જે શખ્સની પાસે તેમાંનું કંઈ હોય તો વચી નાખે અથવા તેનો લ.લ. દ્યે.

ફાયદો જ્યારે કુરઆનમાં આ મજમુનની આપનો ઉતરી કે નીશામાં નમાઝ નો પદો. અને શરાયમાં લોકોને લાલ પશુ છે અને યુનોહ પશુ છે. તો લોકો શરાય પીતા હતા. અને નમાઝને વખતે છોડતા હતાં. હજરત (સલ) આ બપથી સમજ્યા કે હવે શરાય હરામ થવી જોઈએ, ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. અયુ સઈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ)ના ફરમાવાને થોડા દિ-

* લસણ વિષેનું ખયાન હદીસ ના. ૪૪માં થયું છે. આ હદીસથી સાફ જણાય છે કે હરામને હલાલ કરવાનો કે હલાલને હરામ કરવાનો અખત્યાર પેગમ્બર (સલ) ને નથી. ખોદા તરફથી જે હરામ કે હલાલ હજરતને જણાવે તેજ ખયાન કરતા. જેઓ અંમ કહે છે કે હજરત પોતે હરામ હલાલ કરતા તેઓને પૂરતો અખત્યાર છે ચાહે તે પ્રમાણે હુકમ કરે તેઓને આ હદીસ ઉપર ધ્યાન આપવાનું છે. આ. મો.

વસ ગુજરા પછી કુરમાન શરીરમાં સાફ રીતે શરાબની કુરમત બ્યાન થઇ. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હવે જેની પાસે શરાબ હોય તે નહીં પીએ નહીં વેચે. ઢાલી દે. તો તેજ દિવસે હુકમ સાંભળતાંજ સહાબીએ વાસણુ તોડમાં અને દાર વહેયું તે એટલાં સૂધી કે મદીનામાં કીચડ થયો.

૧૦૪૩ મુસલિમમાં સખરા બીન મઅમદ બેહેની (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એ લોકો! ખમીત મેં તમને ઓરતોથી મોતાબ કરવાનો હુકમ આપ્યો હતો. અને ખમીત અલ્લાહે તેને કયામત સૂધી હરામ કર્યો છે. જે શખસ પાસે તે ઓરતોમાંથી કાઢી હોય તો તેને છોડી દે. અને જે તમે તેઓને કંઈ આપ્યું હોય (મોહર, અથવા ખરમી) તે કંઈ પણ પાછું લ્યે નહીં.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે મોતા કરવા બાદના હુકમથી કયામત સૂધી હરામ થયો. જેવી રીતે દાર પ્રથમ હલાલ હતું અને ફરી હરામ થયું. એ વિષે કેટલીક ખલસ પ્રથમ ખાખ માં આવી ગઇ છે.†

૧૦૪૪ મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એ લોકો! તમો હજજના મસલા શીખો. કેમકે હું જણ્યો તો નથી કદાપી હું આ વર્ષ પછી હજજ નહીં કરીશ.

ફાયદો આ હજરતે (સલ) હજજતુલ વિદા-અમાં ફરમાવેલી. ફરી હજરત (સલ) ને હજજ કરવાનો જોગ નહીં બન્યો તેજ વર્ષ વફાત થઇ. એજ માટે તેને હજજતુલ વિદાઅ કહે છે. આ હદીસથી જણાયું કે હજરત (સલ) નું કહેયું તેમ કર્યું આધાર લેવા લાગ્યેક છે.

૧૦૪૫ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એ લોકો! ખમીત અલ્લાહે તમારા ઉપર હજજ ફરજ કરી છે, માટે તમો હજજ કરો.

ફાયદો આ હદીસ હજજને ફરજ થવાની દલીલોમાંની એક દલીલ છે.

૧૦૪૬ બોખારીમાં અબુ ઓમામા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એ આદમના દીકરા! હાલતથી વધારે માલને ખરચ કર

વો તને બેહતર છે અને તેને રોકી રાખવો તારે માટે ભુરું છે. અને ધરવાળાઓના કુત જેટલુ રાખવા પર કંઈ ઠપકો નથી.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે જકાત (સિવાય વધારે માલને અલ્લાહના માર્ગમાં આપવો મુસ્તહબ છે કે આખેરતમાં સંગ્રહ રહે. અને માલ રાખવામાં ખુરાઈ છે કે તેના પર હિસાબ આપવાનો અને બીજાઓને દાલ. પણ પોતાના ધર ખાર જેટલો ખરચ રાખવામાં કંઈ ઠપકો નથી તેમ તવકકાલ (ખોદાપર બરોસો) ને પણ વરદ નથી. હજરત (સલ) પોતાની બીબીયોને વર્ષ બરનો ખરચ આપતા હતા.

૧૦૪૭ મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એ બની સલમાના લોકો! તમારા ઘરોમાં તમો રહેો. તમારા પગલાં લખાય છે. તમારા ઘરમાં રહેો. તમારા પ્રગલાં લખાય છે.

ફાયદો બની સલમા અનસારીઓની એક કામ હતી તેમના ઘરો હજરત [સલ]ની મસજીદ થી દૂર હતાં. તે લોકોએ વિચાર્યું કે મસજીદની પાસે આવીને વસે, ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ એ વાર ફરમાવી. એટલે મસજીદ દૂર હોવાથી તમને આવતાં જતાં તકલીફ છે પણ આ કેટલો મોટો સવાબ છે કે દરેક ડગલાની ગણતરીએ એક નેકી તમારે માટે લખાશે. અને યુનોહ માફ થશે. આથી જણાયું કે જેનું ઘર મસજીદથી દૂર હોય તે આ આવા જવાની તકલીફને ગતીમત બાણે

૧૦૪૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉમ્મે સલમા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે એ અબુ ઓમૈયાની દીકરી! અસર પછી બે રકબત પઢવા ખાખત તે પૂછ્યું તેનો હાલ આ છે કે મારી પાસે અબ્દુલ કેસના લોકો પોતાની કામ તરફથી ઇસ્લામનું પેગામ લાવ્યા. તો તેઓએ મને જોહાર પછીની બે રકબત પઢવાથી રોક્યો. તો આ બે રકબત તે છે.

ફાયદો મસાબીહમાં કોરેખ (રદી) થી રિવાયત છે કે મને અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ વજેરે કેટલાક સહાબીઓએ હજરત આએશા (રદી) પાસે મોકલ્યો કે અસર પછી બે રકબત પઢવી સુનત છે કે નહીં? હજરત આએશા (રદી)એ મને હજ

† પાંચો હદીસ નાં: ૧૫૪ ગ્રા. મો.

રત ઉમ્મે સલમા [રદી]ને પાસે મોકલ્યો. હજરત ઉમ્મે સલમા [રદી]એ કહ્યું કે અસર પછી સુનત પઢવાને મનાઇ કરતાં મેં હજરત [સલ્મ]થી સાંભળ્યું છે. તે પછી એક દિવસે અસર પછી મેં રકઅત પઢતાં મેં હજરતને જોયા, તો મેં અપુ ઓમૈયાની છોકરીને હજરત [સલ્મ] પાસે મોકલી. ત્યારે હજરતે (સલ્મ) આ હદીસ ફરમાવી. આથી જણાયું કે તે રકઅતો જોહરની કળ હતી. ઇમામ શાફિઃ (રહ)નો આજ મળહમ છે કે જો જોહરની સુનત કળ થાય તો અસર પછી પઢે. ઇમામ અન્જમ રિહની નજદીક અસર પછી સુનત કળ કરવી હજરત (સલ્મ)નો ખાસો હતો હવે દુરસ્ત નથી. કરણ કે સુનતની કળ ફરજ વગર દુરસ્ત નથી.

૧૦૪૬ બોખારીમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્મ) ફરમાવ્યું કે ઓ ઉમ્મે હારેસા ! ખચીત વાત તો આ છે કે જનતમાં કેટલીક જનતો છે અને તારો દીકરો ફિરદોસે આલા (ઉમ્મી જનત)માં પોહોંચ્યો.

ફાયદો હારેસા (રદી) બદરમાં શહીદ થયા હતા. તેમની આમે હજરત (સલ્મ) પાસે આવી ને કહ્યું કે ઓ રસુલુલ્લાહ જો હારેસા જનતમાં હોય તો હું તેના ગમમાં સમર કરું પણ જો જનત સિવાય બીજે કેયે હોય તો મેહનત કરીને હું રડું. ત્યારે હજરતે (સલ્મ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ નો સમજ કે જનત એકજ છે ? પણ જનતમાં કંઈ જનતો એકથી એક ચઢત છે. અને તારો છોકરો ફિરદોસ બરીમાં છે. જે સર્વથી ઉમદા તથા ઉમ્મી છે.

૧૦૫૦ બોખારીમાં ઉમ્મે ખાલેદ બીનતે સઈદ બીન આસથી અથવા ખાલેદ બીન સઈદ ની છોકરીથી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્મ) ફરમાવ્યું કે ઓ ઉમ્મે ખાલેદ ! આ (કાળી) સુસીની ચાદર) સારી છે. ઓ ઉમ્મે ખાલેદ આ (કાળી) સુસીની ચાદર) સારી છે. એક રિવાયતમાં બને જગ્યા સંનાની જગ્યા સન્નહ છે (આ બંને શબ્દોના અર્થ સારી છે.

ફાયદો ઉમ્મે ખાલેદ (રદી)થી રિવાયત છે કે એક વાર હજરત (સલ્મ)ની પાસે કંઈ તરેહનાં કપડાં આવ્યાં તેમાં એક ઉન્ની ધારી વાળી કાળી

ચાદર હતી. હજરતે (સલ્મ) ફરમાવ્યું કે આ હું કોને આપું ? સહાબા ચુપ હતા. અને હું એછી ઉમરની છોકરી હતી. હજરતે મને બુલાવીને તે ચાદર આપી અને આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી જણાયું કે નાઠલાં બચ્ચાંઓને કાંઈ ચીજ આપી તેની તારીફ કરવી કે બાળક ખુશ થાય એ મુસ્તહબ છે.

૧૦૫૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્મ) ફરમાવ્યું કે ઓ ઉમ્મે સલમા ! આએશા વિષે તું મને દુઃખતો આપ. ખોદાની કસમ તેના સિવાય તમા રામાંથી કાંઈના જોદડામાં મારા ઉપર વહી ઉતરી નથી.

ફાયદો આ હદીસનું વિસ્તારથી બયાન આવી ગયું છે * કે સહાબાની આદત હતી કે હજરત આએશા (રદી)ની વારીને દિવસે હજરત માટે હદયો મોકલતા હતા કે જેથી હજરત (સલ્મ) ખુશ થાય. હજરત (સલ્મ)ની બીબીયોએ હજરત ઉમ્મે સલમા [રદી]ની મારફતે હજરતથી ફરમાવ કરી કે સહાબા સર્વ બીબીયોને ઘેર હદયો મોકલ્યા. કરે આએશાની કાંઈ ખોસુસીયત નથી. ત્યારે હજરતે (સલ્મ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આએશા (રદી)ની બુન્કૂગી માત્ર મારી મોહબ્બતથીજ નથી. પણ તેમાં એવો દીની કમાલ છે તેમના સિવાય બીજા કાંઈ બીબી પાસે મને વહી આવી નથી. તેથી જણાયું કે ખોદાની નજદીક તે સર્વ બીબી-યોથી શ્રેષ્ઠ છે. તો હજરત ઉમ્મે સલમા [રદી] એ કહ્યું કે ઓ રસુલુલ્લાહ હું આપને દુઃખ પુગાવવાથી તોખા કરું છું.

* ૧૦૫૨ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્મ) ફરમાવ્યું કે ઓ ઉમ્મે સોલેમ ! તું જુ' જાણુતી નથી કે મારી શરત મારા પરવરદિમારથી આ છે. ખચીત મેં મારા મરવરદિમારથી શરત કરીને મેં કહ્યું છે કે હું તો બશર [માણસ]જ છું જેમ માણસ ખુશી થાય છે તેમ હું ખુશી થાઉં છું. અને જેમ માણસ ગુસ્સે થાય છે તેમ હું ગુસ્સે થાઉં છું. તો મારી ઉમ્મતમાંથી જે કાંઈપર હું કાંઈ રીતની બંદ દેઆ કરું (આપ આપુ) કે જેનો તે લાએકે નથી

* વાંચો હદીસ ના. ૪૪૧ નો ફાયદો ગ્રા. મો.

તો તે અદ્દોઆને તેને માટે (તેના ચુનાહોની) પાકા સફાઈ અને નળદીકનું કારણ કરશે, કે કેવા-મતને દિવસે તે અદ્દોઆને લીધે તેને તારી નળદીકા મળે.

ફાયદો અનસ (૨૬) થી રિવાયત છે કે મારી મા ઉમ્મે સોલેમ (૨૬) ની પાસે એક યતીમ છોકરી હતી તેને એક દિવસે હજરતે (સલ) જોઈને ફરમાવ્યું 'અરે તું' તો મોટી થઈ હવે તને વધવું ભાગ્ય નહીં થાઓ. તે છોકરીએ રડીને ઉમ્મે સોલેમને કહ્યું કે હજરતે [સલ] મને અદ્દોઆ કરી. ઉમ્મે સોલેમે કહ્યું 'આ રસુલુ-લ્લાહ! આપે 'તું' મારી યતીમ છોકરીને અદ્દોઆ કરી છે? હજરતે ફરમાવ્યું કે અદ્દોઆ કેવી? ઉમ્મે સોલેમે કહ્યું કે તે છોકરી રડે છે અને કહે છે કે હજરતે મને આવી રીતે અદ્દોઆ કરી કે તારી ઉમર નહીં વધે. તો હજરત (સલ) હસવા લાગ્યા ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે 'તું' નો ધભરા વગર કસુર વાળાને મારી અદ્દોઆ લાગતી નથી. એટલું જ નહીં પણ તેને અદ્દોઆ જોવાની નળદીક તેને માટે બરકત અને ખેડતરી થાય છે. હજરત (સલ) ની આ અદ્દોઆ એવી હતી જેવી કોઈવાર મા-બાપ પોતાના છોકરાને કપડા આપતાં કહે છે 'આ કમ ખૂબ'! આ બે નસીખ! (મુવા) પણ દિલથી તેનું બુકું ચાહતા નથી, જો કે હજરત [સલ] નકામો ગુસ્સો કરવાથી બચેલા હતા પણ હજરતે પોતાની ઉમ્મત પર કેવીમેઢેર હતી કે આગળથી બદોઅસ્ત કરી પોતાની અદ્દોઆની નાસીરે નહીં થવા માટે જોદામી શરત કરી કે કદાપી અવિચારે કોઈને માટે કદી અદ્દોઆ નીકળે તો અમર નહીં થાય. પણ તેનું ઉત્કટ ખેડતરી થાય.

શેઅર

અપની ઉમ્મત પે જો શકતથી શહે આલમકો એસી શકત કિસી મા-બાપ મેં દેખી ન સુની. અખતો ઉમ્મતક હેલાજમે કે જખ્ય એસા હો રસૂલ ગાહ ઉસકી ચલે બિદઅત કી કરે બેખ કની.

૧૦૫૩ મુસલિમમાં અનસ (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું 'આ ઉમ્મે સોલેમ! ખુશીત (કોકેરોના શરને) જોદા ખસ થયો અને તેણે એહસાન કયું' આ હજરતે (સલ) હોનેનની અજાણતાને દિવસે ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરતે (સલ) ઉમ્મે સોલેમને જર્મયા (ખંજર) બધેલી જોઈ પૂછ્યું કે તેં આ શા માટે બાંધ્યો? ઉમ્મે સોલેમે કહ્યું 'આ રસુલુ-લ્લાહ મેં આ વિચારથી બાંધ્યો કે જો કોઈ કાંદેર મારી પાસે થશે તો તેનું પેટ ફાડીશ. તો હજરતે (સલ) હસીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જોદાના કરમથી ફતેહ થઈ. તારા જર્મયાની લહે કંઈ ગરજ નથી.

૧૦૫૪ જોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે 'આ ઉમ્મે સોલેમ! આ તું' શું કરી રહી છે?' જ્યારે હજરતે ઉમ્મે સોલેમને જોઈ કે તે આપનો પસીનો ભેગો કરે છે ત્યારે આ કયું.

ફાયદો અનસ (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ધણાં દિવસ મારા ઘરમાં આવી સત્તા હતા. એક દિવસે હજરતનાં બદનથી પર-સેવા ધણો નીકળ્યો. મારી મા એટલે ઉમ્મે સોલેમ હજરતનો પરસેવો લૂછી લૂછીને અતરની શીશીમાં ભરવા લાગી. હજરત (સલ) જગી પડ્યા. અને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે 'તું' શા માટે લૂછે છે? ઉમ્મે સોલેમે કહ્યું 'આ રસુલુ-લ્લાહ (સલ) આ મારી અતરની શીશી છે તેમાં હું આપનો પરસેવો ભરું છું. કેમકે હજરત (સલ)નો પર-સેવા અતરથી પણ વધારે ખુશબો વાળો છે. અને બીજી રિવાયતમાં ઉમ્મે સોલેમે એવો જવાબ આપ્યો કે મારા છોકરાઓની બરકત માટે હજરત (સલ) નો પરસેવો ભેગો કરું છું. હજરતે ફરમાવ્યું 'તું' ઠીક સમજ.

૧૦૫૫ મુસલિમમાં અનસ [૨૬] થી રિવા-યત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે 'આ ફલા-ણાની મા! તું જો કયી ગલીમાં જવા તારો જીવ ચાહે છે કે હું તારું કામ કરી દઈશ.' આ હજરતે (સલ) એક ઓરતને કહ્યું હતું કે જેણીની અક્કલમાં કંઈ નુકશાની હતી. (એટલે ગાંડી હતી.) તેણીએ કહ્યું 'આ રસુલુ-લ્લાહ મારું તમારેથી કંઈ કામ છે.

ફાયદો એક સ્ત્રી દીવાની હતી. હજરત પાસે આવી કે હજરત (સલ) માંડે ફલાણું કામ કરી દો. હજરત પોતાના નેક સ્વભાવથી તેણીનું પણ દિલ તોડતા નહોતા અને તેનું કામ કરી આપતા.

* ૧૦૫૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં આ એશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ ખરીરા! શું તેં આએશા (રદી) થી એવું કંઈ જોયું છે કે જે તને શકમાં નાંખે ?” આ હજરતે તે વેળા ફરમાવ્યું કે જ્યારે તોહમત આપનારાઓએ હજરત આએશા (રદી) વિષે કંઈ કહ્યું.

ફાયદો તોહમતનો કિસ્સો આજ અધ્યાયમાં વિસ્તારથી આવી ગયો (ના. ૧૦૨૭ની હદીસ).

૧૦૫૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ દોકરી! શું જે હું ચાહું છું તે તું ચાહતી નથી ?” આ હજરતે ફતેમા [રદી] ને કહેલું જ્યારે તેણીને નખી સાહેબ (સલ) ની બીબી એએ તેમના તરફ મોકલેલાં, આએશા (રદી) ની બાબતમાં તેઓ અદલ ચાહતી હતી.

ફાયદો બીબ અધ્યાયમાં એનો કિસ્સો વિસ્તારથી આવી ગયો છે. (ના. ૪૭૧ ની હદીસ)

❦ ૧૦૫૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં આ એશા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું ઓ આએશા! શું તેં જાણ્યું કે જે વિષે મેં અલ્લાહથી હુકમ માંગ્યો તે વિષે તેણે મને હુકમ કર્યો (એટલે મારી દોઆ કબૂલ કરી અને જાનુના દાલ બતાવ્યો) મારી પાસે બે પુરંખે આઆ ફરી એક તેમાંના મારા માથા પાસે બેઠો અને બીજા મારા પગની પાસે. ફરી માથાવાળાએ પગ વાળાને કહ્યું અથવા પગ વાળાએ માથાવાળાને કહ્યું આ પુરંખે (એટલે હજરતને) શી બીમારી છે ? તેણે જવાબમાં કહ્યું કે એના પર જાનુની અસર છે. તેણે કહ્યું કોણે એને જાનુ કર્યું ? બીબ એ કહ્યું કે હમ્પીદ બીન અઅસમે. તેણે કહ્યું કયા સ્ત્રીમાં જાનુ કર્યું છે ? બીબએ કહ્યું કાંસકીમાં તથા કાંસકી હોળવતાં પડેલાં વાળમાં તથા ખજૂરીના ફલના ગીલાફમાં. તેણે કહ્યું કે તે કયાં રાખ્યું છે ? બીબએ કહ્યું કે જી અરવાનના ફળમાં.

ફાયદો મસાબીહમાં હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે એક વાર હજરત પર નજર બંધીતું જાદુ થયું. જેથી નહીં કરેલું કામ હજરત (સલ) જાણતા હતા કે મેં કર્યું. અને બોખારીમાં આવી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) બીબીયોથી

સોહબત કરી શકતા નહોતા. એક દિવસ હજરત મારી પાસે હતા. પોતાના સાબ થવાની દોઆ બોધાથી કરી ફરી આ હદીસ ફરમાવી. ફરી કેટલાક સહાબા સાથે હજરત (સલ) તે પૂઠા પર પધાર્યા. તે સ્ત્રીઓના કાઠાંજ હજરતને સેહલત થઈ. મેં કહ્યું ઓ હજરત ! તે જાનુગર યહુદીને શીક્ષા કરો. અને દેશ-નીકાળ કરો. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બોધાએ મને તો શીક્ષા બપરથી. હું શા માટે લોકોમાં ફિતનો ઉઠાવું અને યુમ પુકાર કરાવું. હજરત પર જાનુની અસર થવામાં આ હડાપણ છે કે કાફર હજરતના મોઝાએ જોઈને હજરતને જાનુગર કહેતા હતા. અને આ વાત પ્રખ્યાત છે કે જાનુગર પર જાનુની અસર થતી નથી. તો જ્યારે જાનુની અસર થતી તેમના મત પ્રમાણે પણ હજરત (સલ) ને જાનુગર કહેવું ફરત નથી.

૧૦૫૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આએશા ! કેયામતને દિવસે એક બીબ તરફ જુવે એથી તે મામલો ઘણો સખત છે (એટલે જેવાની કુરસદ ક્યાં થશે).

ફાયદો મસાબીહમાં હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે કેયામતના લોકો પુલ્લે બદન તથા પુલ્લે પગે ઉઠશે. મેં કહ્યું ઓ રસલુલ્લાહ ! આરત મરદ એક બીબને જોશે. ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે સર્વ પોત પોતાની મુસીબતમાં સપડાશે હોશ ક્યાં ઠીકાણે રહેશે કે કોષ કોષને જુવે.

૧૦૬૦ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ઓ આએશા ! તું યુર બોલનાર નો થા.

ફાયદો આનો કિસ્સો આવી ગયો ❦ કે યહુદી એએ જખાન દખાવીને હજરત (સલ) ને બદ-દોઆ કરી. હજરત આએશા (રદી) એ તેઓને તે વી રીતનો ઉત્તર આપ્યો અને વધીને લખનત કરી, ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જેટલું કહ્યું તેથી વધુ કેમ કહ્યું ?

૧૦૬૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં આ એશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)

❦ વાંચો હદીષ ના. ૨૭૫ ગ્રા. યા.

ફરમાવ્યું કે આ આએશા ! ને ખાણું મેં ખૂબરમાં ખાધું હતું તેની તકલીફ હમેશા હું ભેગું છું. તો આ તે વખત છે કે તે ઝેરથી મારા જીવનની નેસ ટુટતી મને જાણાય છે.

ફાથદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે મોતની ખીમારીમાં આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તે ઝેરના અસરથી હવે મારી મોત છે.

* ૧૦૬૨ ખોખારીમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ આએશા ! હું નહીં ધારતો કે ફક્ષાણો અને ફક્ષાણો ને દીન પર અમે છીએ તેને જાણતા હોય.” જી એટલે બે મુનાફિક પ્રરંભો.

ફાથદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હું બે શખ્સનું વર્ણન કરતી હતી, એટલામાં હજરત (સલ્વ) પધાર્યા. ફરી તે બંને વિષે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે નિકાહની નિશાનીયો તેઓ થી પ્રગટ થાય છે ધણું ખરું તેઓ ધરસામની હકીકતથી ખબરદાર નથી. હજરતે “હું ધારું છું” કહ્યું ખાતરીથી નહીં કહ્યું કારણ કે દિલનો હાલ ખોદાજ સારી રીતે જાણે છે.

૧૦૬૩ ખોખારીમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ આએશા ! તમારી સાથે ખેલ નથી. કારણ કે અનસારીઓને ખેલ સારો લાગે છે.

ફાથદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે મેં એક અોરતની એક અનસારીથી શાદી કરી, ત્યારે હજરતે (સલ્વ) આ હદીસ ફરમાવી. ડક વગાડવાને તથા શેખર ગાવાને હજરતે ખેલ કલાં, આથી જાણાયું કે નિકાહમાં ડક વગાડવો અને ગાવું હદાઇ છે. પણ એવી શરતથી કે ડકમાં ઝાંઝન હોય અને રાગનું મજબુત શરીર અત વિરૂધ્ધ ન હોય.

* ૧૦૬૪ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ આએશા ! તને શું થયું કે હાંફથી દમ લેતી છે ? હજરત આએશાએ (રદી) કહ્યું કે શા માટે.

જી આ હદીસથી જાણાય છે કે કોઈ શખ્સની એ બ જવાન કરવામાં સારો હાલ સમાયો હોય તો જવાન કરવું ફરત છે. તે જીવતમાં હાખ નથી. આ. યા.

(એટલે હું શા માટે ખતાવું) ? હજરતે ફરમાવ્યું કે તું જરૂર ખબર કર નહીંતા જાહેર ખાતેના જાણનાર ખબરદાર મને ખબર કરશે. મેં કહ્યું કે મારા મા ખાપ તમારા પર કુરખાન થાઓ. ફરી મેં તેમને ખબર કરી. હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે ને હું મારી આગળ કાળું કાળું જોતો હતો તે તું જ હતી ? મેં કહ્યું કે હા, ફરી હજરતે (મેહરખાની રૂઓ મારી છાતીમાં એક ધકકો દીધો કે મને દરદ થયું. ફરી કહ્યું શું તું એમ ધારે છે કે અસ્લાહ તથા તેના રસલ તારા પર જીવમ કરે ? (એટલે શું તારી વારીને દિવસે ખીજ ખીખી પાસે જઈશ ?) હજરત આએશા (રદી) એ કહ્યું બપોરે કંઈ ભોક છૂપાવશે તો અસ્લાહ તેને જાણશે. હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે હા, તેમણે કહ્યું કે બપોરે તે મને જોયો ત્યારે મારી પાસે જીવરંધ (એલે) આવ્યા ને મને પ્રકાર્યો. ફરી તારાથી પોશીદા રાખ્યું અને તેને મેં જવાબ વાલ્યો ને મેં પણ તારાથી પોશીદા રાખ્યું. અને બપોરે મેં કપડાં ઉતાર્યા હોય ત્યારે જીવરંધ કદી આવ્યા નથી. ફરી મેં ધાયું કે તું ઉગે છે તને જગાડવું અને મધુ નહીં. અને હું ડરો કે (જગાડવાથી) તું ધબરાશે. ફરી જીવરંધે કહ્યું કે તારો પરવરદિઆર તને હુકમ કરે છે કે બકીઅ (નામના કમરસ્તાન)માં આવ ને તે મુરદાં માટે મારી માંગ.

ફાથદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે મારી વારીની રાત્રે હજરત [સલ્વ] મારી પાસે તથરીફ લાવ્યા, અને એટલું સુતા કે હજરતે ધાયું કે હું ઉંગી ગઈ. ફરી હજરત ઉઠ્યા અને આહિસ્તા પોતાની ચાદર લીધી આહિસ્તા જોડે પહેર્યો અને આહિસ્તા દરવાજો ખોલ્યો. મને એવો ખાર આવ્યો કે કંઠાથી હજરત (સલ્વ) ખીજ ખીખી પાસે જાય છે. તો હું પણ મારી કુડતી પેઢેરી ઝાલની ઝોદી હજરતની પાછલ ચાલી. હજરત કમરસ્તાનમાં ગયા અને ધણી વાર ત્યાં ઉભા રહ્યા. ફરી હજરતે ત્રણ વાર હાથ ઉપાડીને દે.આ કરી તે પછી ત્યાંથી તેવજ પાછા ફર્યા તો હું પણ પાછી ફરી. હજરત જમદી ચાલ્યા હું પણ જમદી ચાલીને જમદીથી આવીને સૂઈ ગઈ. બપોરે હજરત (સલ્વ) અવ્યા ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. બકીઅ મદીના ના કમરસ્તાનનું નામ છે. જે હજરતના મકાનથી

મણી પાસે છે. કેટલાક કદમતો ફાસલો છે. આ હદીસથી જણાયું કે કબરસ્તાનમાં જવું અને મરેલાં માટે દોઆ કરવી સુનત છે.

* ૧૦૬૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં આ અેશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આએશા! કથી યીજ મને નડર કરે છે કે તેમાં અનળખ હોય. એક કોમને વાયુથી અનળખ થયેલો. જે કોમને અનળખ થયેલો તેઓએ અલ્લાહના અનળખને જોયો તો કહ્યું કે “આ વાદળી અમને પાણી વરસાવનારી છે” આ વાત હજરતે (સલ) હજરત આએશા (રદી) ને કહી. ન્યારે તેણીએ કહ્યું કે ઓ રસૂલુ-લ્લાહ લોકો ન્યારે વાદળી જુએ છે તો હું તેઓને જોવું છું કે ખુશ થાય છે એવી આશાથી કે તેમાં વરસાદ હોય પણ હું તમને જોવું છું કે ન્યારે તમો તેને જુવો છો તો આપના એઢરા પર કરાહીયત અને ઘભરાટ જણાય છે.

ફાયદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે મેં કદી હજરતને એવી રીતે હસતા નહીં જોયા કે સારી રીતે હજરતનું મોં ખુલે, જરા મુસ કરાતા હતા. અને ન્યારે કે આંધી કે વાદળી આવતી તો ઘભરાતા અને દોઆએ ખેર કરતા. ખોદ્દથી કદી મેસતા કદી ઉકતા. વરસાદ નહીં વરસ તો ત્યાં સધી એવાં હાલ રહેતા. તો મેં તેનું કારણ પૂછ્યું ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે નડર થવાની કથી જગ્યા છે? આખર આદની કોમ એવી જ રીતે હવાથી ખરબાદ થઈ. પ્રખીયાત વાત છે કે “નજદીકારાં મેશ ખોવદ હેરાની” ની આ હદીસથી સારી રીતે મતલબ ખુલી કે ખદગી આનું જ નામ છે કે ખદો પોતાના માલિકથી જરા જરા વાતમાં કાંપતો (લરજતો) રહે.

* ૧૦૬૬ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આ એશા! આ ફૂતર ક્યારે આ જગ્યા ધુરયુ.

ફાયદો આનો કિસ્સો આવી ગયો કે હજ

† અર્થ—ખોદાના માનીતાઓને વધુ દર રહે છે” હજરત (સલ) તો હમેશ ખોદાથી ડરતા રહે અને લોકો વક્ષીયોને ખોદાનો મુકાબલો કરનાર નિરખતાવે. અફસોસ. શા. મો.

* વાંચો ના. ૬૩૬ ની હદીસ શા. મો.

રત જખરખલે (અલે) હજરત (સલ) પાસે આવવી તો વાયદો કર્યો હતો. પણ હજરતેના ધરમાં કુતરે ખુસી ગયું હતું જેથી તેમના આવવામાં ઢેર થઈ હતી. ન્યારે હજરતને તે હાલ જણાયો ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી.

૧૦૬૭ મુસલિમમાં અણુ હોરરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આ એશા! મને કપડું આપ. અને એક રિવાયતમાં છે કે “ગનમાઝ આપ” હજરત આએશા (રદી) એ કહ્યું કે હું હૈજ વાળી છું તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત તારે હૈજ તારા હાથમાં નથી.

ફાયદો એટલે હૈજ વાળી ઓરતને કોઈ યીજ અડકવી દુરસ્ત છે કારણ કે તેના હાથમાં તો નળસત લાગેલી નથી.

૧૦૬૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આએશા! ખોદાની કસમ તે ફવાનું પાણી જાણે મેંદોનું નીતરાસ અને તે ખજુરાનું ઝાડ જાણે શૈતાનોનાં માથાં” એટલે જખરવાત ફવાના.

ફાયદો હજરત પર જાડુ કરવાનો કિસ્સો હમણાજ ગુજ્યો. તે ફવાની વહશત ડરાવની સુંરત અને વેગાનીતો હાલ હજરતે યયાત કર્યો.

૧૦૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આએશા આ જખરખલ (અલે) તને સલામ કરે છે.

ફાયદો પૂરો કિસ્સો રજરત આએશા (રદી) થી આવી રીતે રિવાયત થયો છે કે મેં કહ્યું વ અહીસ સલામ વ રહમતુલ્લાહ. એટલે જખરખલને સલામ તથા ખોદાની રહમત. ઓ રસૂલુ-લ્લાહ! જે આપ જુઓ છો તે હું જોતી નથી. આ હદીસથી હજરત આએશાની મેંદી ખુજોરગી સિધ્ધ થઈ. અને જણાયું કે એકના તરફથી ખીજ ને સલામ પુગાડવું મુસ્તહબ છે. અને સલામને જવાબ વધારીને આપવો અફજજ છે. જેમકે આએશા (રદી) એ વરદમતુલ્લાનો શુક્ર વધાર્યો.

૧૦૭૦ મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રીવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓ આ એશ છરી આપ.

ફાયરિંગ આગેશા એ આગેશાનું દુક છે. મજારીકમાં રિવાયત છે કે શિંગડાવાળા કાળા ઘે-
ટાને હજરતે (સલ) કુરમાની માટે મંગાવ્યો અને મારી
પાસે છરી માંગી. ફરી ફરમાવ્યું કે પત્થરથી છરી
તેજ કર ફરી હજરતે છરીને પકડી અને ઘેટાને
પછાડી બિરિમદ્દાહ કહીને જીવડ કર્યો. ફરી ફર
માવ્યું કે આ અલ્લાહ મોહમ્મદથી મોહમ્મદના
ધરવાળાથી અને મોહમ્મદની ઉમ્મતથી કબૂલ કર.

૧૦૭૧ મુસલિમમાં આગેશા (રદી) થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ ફાતેમા
મોહમ્મદની છોકરી! આ સરીયા અબ્દુલ મુન્નસેબની
છોકરી,! આ અબ્દુલ મુન્નસેબની આલાદ! હું મા-
લિક નથી તમારા લાલચો ખોદાથી કાઢ ચીજનો,
માસ માલથી જે ચાહો તે તમો માંગો.

ફરમાવે જ્યારે આપત હિન્દી કે આ પેગમ્બર
નું તારા પાસેની સગાઇવાળાઓને (ખોદાના
અમ્મબથી) ડરાવ. ત્યારે હજરતે પોતાની દીકરી
કાઢ અને દાદાની આલાદને આ હદીસ ફરમાવી.
એટલે દુન્યામાં મને પોતાનો માલ આપવાનો
અખીત્યાર છે. આમેરતનો હું માલિક કે મુખત્યાર.

નથી. વગર ઇમાને તથા સારા કામો કરે મારી
સગાઇપર ને ફૂલો.

૧૦૭૨ મોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ
હારેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)
ફરમાવ્યું કે આ ઇમાનવાળા ઝોરતો તમારામાંની
કાઢ પોતાની પડોસણુ (ના તોહફા હદયા) ને હલકા
નહીં જાણે અગર જે બકરીની બજેલી પાયા નો
હોય. ઉકલેશીએ એવી રીતે રિવાયત કરી છે અને
બીજી રિવાયત આવી રીતે છે 'આ મુસલમાન
ઝોરતો કાઢ પડોસણુ પોતાની પડોસણુ (ના હદયા
તોહફા) ને હલકી જાણે નહીં અગર જે બકરીની
ખરી અથવા ખરી વચ્ચેના ગોશતો હોય,

ફરમાવે એટલે પડોસીયોમાં આપસમાં
મોહમ્મત ઉલ્લહત રાખવી જોઈએ, તો આપ
સમાં એટ આપી સેવાથી મોહમ્મત વધે છે. થોડા
ઘણાનું ધ્યાન કે વિચાર નહીં કરવો જોઈએ.
ઝોરતોને વિષેશ કરીને એટલાં માટે ફરમાવ્યું કે
તેમનાથી બરદાશત થતું નથી થોડી ચીજને હલકા
જાણીને પાછા ફેરવે છે અને તેને ફજેત કરે છે.
તો મોહમ્મત કયાં? બિલ્લી દુશમનાઈ પેદા કરી

અધ્યાય છ ફો.

આ અધ્યાયમાં કેટલીક તરેહની હદીસો છે.

ફસલ પેહેલી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે લૈસ છે.

૧૦૭૩ બોખારીમાં *આએશા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જે કાંઈનો હિસાબ થયો તે હલાકજ થયો.

ફાયદો કેયામતમાં બે તરેહનો હિસાબ થશે. એક તો આ કે માત્ર નામએ આપાલ દેખાડશે તેમાં કાંઈ પૂછપાછ થશે નહીં. આ ઇમાનદારો નો હિસાબ છે. અને બીજી તરેહ આ કે તેમાં દરેક વાતમાં ઝંઘડો થશે. આ કાફરોનો હિસાબ છે કે તેનું પરિણામ અગ્નિ છે.

૧૦૭૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે કુશતીમાં પછડે તે પેહેલવાન નથી. પેહેલવાન તો તેજ છે કે યુરસાની વખતે પોતાના જીવ પર કાબુ રાખે એટલે યુરસો હોવા છતાં એવું કંઈ કામ નહીં કરે કે જેવટમાં પરતાવા કરે.)

૧૦૭૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ગનીપણું બિ પરવાઈ, ગેનાં દુન્યાના અસખ્યાબ વધારાથી નથી. પણ ગનીપણું તો નફસની બેપરવાઈથી છે. †

ફાયદો એટલે ગની અને તવંગર (તાલેવાન) તેનું નામ નથી કે જેની પાસે દુન્યાની દોલત અને અસખ્યાબ વધારે હોય, કારણ કે જેટલો અસખ્યાબ વધું હોય તેટલી ગરજ વધુ હશે. મિસ્કરા

*તોહફાવાળા કહે છે કે આ હદીસ બોખારી તથા મુસલિમ બંનેમાં છે આ હદીસનું વધુ બવાન હદીસ ના. ૧૮૨ માં છે ગુ. મો.

† જીવના ગની થવાની મતલબ તીબી (રહ) એ ઉલમ તથા અમલમાં પ્રવીણતા મેગવડું લખ્યું છે. કારણ આત્માની ખુરી એનાથી છે. ગુ. મો.

‘આનાં કે ગની તરન્દ મોહતાન્ તરન્દ’ * તો ખરું જોતા ગની અને બેપરવા સંતોષવાળો છે કે જેનું દિલ ગની છે. કારણ કે બ્યારે દિલથી દુન્યાની મોહ ખ્યાત ગઈ તો કંઈ ગરજ રહી નહીં. કેમકે “તવંગરી બદિલસ્ત ન ય આલ”

૧૦૭૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે મિસકીન તે નથી કે જેને એક બે ખબુર અને એક કે બે કાળિયા (ની લાલમ) ઘર ધર ફેરવે. પણ ખરું જોતાં મિસકીન તે છે કે જે હરામ તથા સવાલ કરવાથી રોકાયેલો રહે છે. જે તમો ચાહો તો એની મતલબ કુરઆનમાં પઠો કે આપવાને લાએક તે લોક છે કે ગરજ હોવા છતાં લોકોથી વલગીને સવાલ કરતા નથી કે ત્યા વગર પીછે છોડે નહીં.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે જે મોહતાન્ લોક સવાલ કરતા નથી તેઓને આપવામાં ફરી ફરનાર ફરીરો કરતાં ઘણો સવાબ છે. અને તેઓ નું હકક એઓના કરતાં એક છે. કારણ કે તેઓ એ માંગવાને પ્રોતાનો ધંધો કર્યો છે જે એક જગ્યાથી નહીં મળશે તો બીજી જગ્યાથી માંગી લાવશે. અને તે બાપડા બે જુબાન છે ફરી તે દુન્યાની ગેરતથી હોય અથવા ખોદા પર બરોસો અને સંતોષથી હોય.

૧૦૭૭ બોખારીમાં અબુદાહ બીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે એહસાનને બદલે એહસાન કરવાથી સગાઓ થી સોલુક [લજાઈ] કરનાર નથી. પણ સોલુક કરનાર

* અર્થ—જેઓ કે તાલેવાન ઘણા તેઓ ગરજ વાન પણ ઘણા ગુ. મો.

તો તે શબ્દ છે કે બ્યારે તેનાથી સગાઇ તોડવામાં આવે (સગાઇનું હક નહીં અદા કરે) અને તે બેડે.

ફાયદો એટલે જે પોતાના સગાઓના બુદ્ધિમંતિ સિતમના મુકાબલામાં તેઓથી એહસાન કરે તેણે સગાઇનું હક અદા કર્યું. અને બાઇની સાથે એહસાનને બદલે એહસાન કરવું. દીનમાં કંઈ ઉમદા વાત નથી કાઢેર પણ એવું તો કરે છે.

૧૦૭૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અસમા બીનતે એમેસ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે તે (ઓમર) મારી પાસે તમારા કરતાં વધુ હકદાર નથી. તેને અને તેના સાથીઓને એક હિજરતનો સવાબ છે અને તમને આ વહાણવાળાઓ બે હિજરત છે” એટલે ઓમર ફારૂકે (રદી) અસમાને બ્યારે તે હબ્બથી હિજરત કરીને આવી તો કહ્યું અમે તમારાથી પ્રથમ હિજરત કરી માટે અમે તમારા કરતાં રસલુલાથી વધુ હકદાર છીએ (તેના ગવાબમાં હજરતે ફરમાવ્યું.)

ફાયદો શરૂ ઇસ્લામમાં બહુર તૈયાર (રદી) કેટલાક સલાખા સાથે મકકાથી હબ્બશનાં મુલકમાં હિજરત કરી ફરી બ્યારે હજરત તથા ખીજ સલાખા મદીનામાં હિજરત કરીને આવ્યા અને ખેબર ફતેહ થયું તો બહુર તૈયાર (રદી) વગેરે હબ્બથી મદીનામાં હિજરત કરીને આવ્યાં, સારે ઓમર ફારૂકે અસમાને કે જે તે વખત સુધી બહુરના નિકાહમાં હતી અને હબ્બથી આવી હતી. કહ્યું કે આ અસમા અમે બહુરથી વધુ હકદાર છીએ કેમકે અમે હિજરતમાં આગળ પડ્યા અને તમે પાછળ રહ્યા. અસમાએ કહ્યું આ ઓમર અમે દૂર દેશમાં ગયા હતા. અમને દરેક તરેહની તકલીફ થઇ. અને તમે પાસેના દેશમાં આવ્યા. બ્યાં ખાવા પીવાનું કશું દુઃખ નથી. ફરી અસમાએ આ વાત ચીત હજરત (સલ્)ને કહી ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. આથી બહુરનાં કે ખોદાના માર્ગમાં જેટલી તકલીફ વધુ તેટલો દરબે વધુ. હબ્બશી હિજરત કરનારાઓને વહાણવાળા એટલા માટે ફરમાવ્યા કે હબ્બશી જવું આવવું વહાણથી થયું હતું.

૧૦૭૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉસમાન

† તોહફાવાળા કહે છે કે આ હદીસ હજરત ઉસમાન (રદી) થી રિવાયત નથી પણ ઉમ્મૈ કુલશુમ ખીન તે ઉકાબા (રદી) થી રિવાયત થઈ છે. ઝા. મો.

(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે જે શબ્દ બેની વચ્ચે સુલેહ કરાવવા માટે બલી વાત કહે અથવા પોતાના તરફથી કંઈ બેડે તે બૂઝા નથી.

ફાયદો એટલે બે કે બહુ બોલવું હરામ છે પણ મેલાપની નૈયતથી ફરત છે. કેમકે “દરોગ મસલેહત આમેજ બેદ અજરાસ્તી ફિતના અંગેજ”†

૧૦૮૦ બોખારીમાં સમય ખીન જરસામાં [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે અમારી તરફથી તને પાછું ફેરવવાનું નથી પણ અમે તો એહરામવાળા છીએ.

ફાયદો આનો કિસ્સો આવી ગયો * કે હજરત (સલ્) એહરામ બાંધી હજરત કરવા જતા હતા, માર્ગમાં સમયે જંગલી ગધેડાનો શિકાર કર્યો હતો હજરતને સોગાત આપી. હજરતે [સલ્] નહીં લીધી. સમયનું દિલ નાહ્યું થયું ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે બે અમોએ એહરામ બાંધ્યું નહોત તો તારી સોગાત સ્વીકારત.

૧૦૮૧ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે ફુટકાળ તે નથી કે નહીં વરસે પણ ફુટકાળ તે છે કે વરસે અને વરસે પણ જમીન કંઈ ઉગે નહીં. †

ફાયદો એટલે બારી ફુટકાળ તે છે કે વરસાદ વરસે અને જમીનથી કંઈ નહીં ઉગે. કેમકે એમાં તદન ઉમ્મદે તુટે છે અને ખોદાનો મજબ સફરીતે ખુલે છે.

૧૦૮૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે મુસલમાન ઉપર તેના ગુલામમાં તથા ઘોડામાં જકાત નથી.

ફાયદો એટલે ખીજમતના ગુલામ તથા ઘોડાપર જકાત નથી. પણ બે ગુલામ કે ઘોડા વેપારના હોય તો તેમાં જકાત છે.

† અર્થ—ફસાદ અથવાનાર સાથ કરતાં મસલેહત મળેલું બહુ સારું છે. ઝા. મો.

* બાંચો નાં. ૪૫૩ ની હદીસ. ઝા. મો.

† કેમકે એમાં પૂરતી આરાધા બાદ નિરાશ થયું છે. તથા સાબનના બહેર થવા બાદ તેનું કપાવજવું પણ કંઈ ચાપ છે. ઝા. મો.

૧૦૮૩ મુસલિમમાં જાહેર* (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે પાંચ ઉક્રાયાથી ઓછી ચાંદીમાં જકાત નથી. અને પાંચ ઊંટોથી ઓછામાં જકાત નથી. અને પાંચ વસકથી ઓછા ખલુરમાં જકાત નથી.

ફાયદો એક ઉક્રાયા ચાલીસ દિરહમનો થાય છે તો પાંચ ઉક્રાયાના બસોદિરહમ થાય છે જે તોલાના હિસાબથી સાડી બાવન તોલા થાય છે. અને વસક સાક સાબનો થાય છે. જેના આસરે (હિન્દુસ્તાની) પાંચ મણ થાય છે. આ હદીસમાં નિસાબનું ખ્યાન છે કે એથી ઓછામાં જકાત નથી. ઇમામ શાફેઃ અમુ યુસોફ અને મોહમ્મદ [રહ] ની નજદીક અનાજ મેવા જ્યાં સુધી પાંચ મણ નહીં થાય તેમાં જકાત નથી. અને આજ હદીસ તેમની દલીલ છે. પણ ઇમામ આજમ (રહ) ની નજદીક અનાજ મેવામાં કંઈ હદ ફેરવાયેલી નથી. થોડા ઘણાં સર્વમાં જકાત છે. એટલે દશમો ભાગ.

૧૦૮૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં આઝેશા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે એમ નથી પણ ઇમાનવાળાને જ્યારે અલ્લાહની રહમતની તથા તેની રજમંદીની તથા તેની જન તની ખશારતે અપાય છે (એટલે મરતી વેળા) તો તે અલ્લાહની મુલાકાત ચાહે છે અને અલ્લાહ તેની મુલાકાત ચાહે છે. અને કાફિરને જ્યારે અલ્લાહના અબખની તથા તેના યુરસાની ખખર અપાય છે તો તે અલ્લાહની મુલાકાતને (એટલે મોતને) ના પસંદ કરે છે અને અલ્લાહ તેની મુલાકાત ના પસંદ કરે છે. આ હજરતે (સલ્) હજરત આઝેશા (રદી)ને ફરમાવ્યું જ્યારે તેણીએ કહ્યું કે અમારામાંનો દરેક મોતને ના પસંદ કરે છે.

ફાયદો એટલે જન્મગીમાં મોતને ખુર મળ્યું માતખર નથી મરતી વેળાની મણતરી છે કે ઇમાન વાળો અલ્લાહની રહમતની ખશારતની ખોશીમાં મરે છે અને કાફર અબખના ડરમાં ધખરાય છે અને મોતને ખુરે જાય છે. @

* શરહ મશરેકમાં છે કે આ હદીસ જાહેર થા નહીં પણ અમુ સઈફ ખુદરી (રદી) થી રિવાયત થઈ છે. ઝા. મો.

@ આ હદીસનું કેટલુંક ખ્યાન હદીસ ના ૧૦ મા છે. ઝા. મો.

૧૦૮૫ મુસલિમમાં કાલેમા ખીનતે ફેશ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે તારે મારે તેમાં ઉપર ખરચો વાળેખ નથી. આ હજરતે તેણીને ફરમાવ્યું જ્યારે તેણીના ખાવિન્દ અમુ અમર ખીન હાસે તલાક ખાએન આપેલી.

ફાયદો તલાક ખે કિસમની છે રજમ અને ખાએન. તલાક રજમમાં મુદતની અંદર સીને ખરચ ખાવિન્દ ઉપર સર્વ ઓલમાની નજદીક વાળેખ છે. પણ તલાક ખાએનમાં મુદત અંદર ખરચ આપવો ઇમામ શાફેઃ (રહ) ની નજદીક આ હદીસ પ્રમાણે વાળેખ નથી અને જે હમલ હોય તો વાળેખ છે. અને ઇમામ આજમ (રહ) ની નજદીક તલાક ખાએનમાં પણ ખાવિન્દ પર ખરચો વાળેખ છે. ફરી હમલ હોય અથવા ન હોય. અને આ હદીસ ઇમામ આજમના મજહબ વિરૂધ્ધ નથી કારણ કે કાલેમાનો ખાવિન્દ સફરમાં હોય તેણે પોતાના વકીલની મારફતે જવ મોકલ્યા હતા કાલેમાએ જવ નહીં લાધા અને તેની ફરીયાદ હજરત (સલ્) ને કરી ત્યારે હજરતે ફરમાવ્યું કે વકીલ પર તારો ખરચ વાળેખ નથી કે તું તકરાર કરે છે. એની એ મતલબ નથી કે ખાવિન્દ પર વાળેખ નથી.

* ૧૦૮૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે સફરમાં રોજે રાખવો કંઈ નેક કામ નથી.

ફાયદો હજરત (સલ્) સફરમાં હલ્લ. એક શખ્સને જોયો કે બેહોશીમાં પડે છે અને લોકોએ તેપર છાયા કરી છે. હજરતે પૂછ્યું કે એને શું થયું? લોકોએ કહ્યું કે આ રોજદાર છે ત્યારે હજરતે (સલ્) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જ્યારે આવી તકલીફ હોય તો સફરમાં રોજે રાખવો જ નોંધએ એમ જરૂર નથી. સર્વ ઓલમાનો આજ મજહબ છે કે સફરમાં રોજે રાખવો નહીં. રાખવો ખતે બરાખર છે. પણ જે શકિત હોય અને કાંઈ તરેહનું નુકશાન ન હોય તો રોજે રાખવો જ અફઝલ છે.

૧૦૮૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું જે શખ્સ (ફઃખમાં) વાળ મૂકવે અને કપડાં ફાડે અને મોં ધવરે (ખણે) અને પુકરીને

રહે તે અમારામાંથી નથી.

ફાયદો કુદરતી આશ હતી કે અમારે કાંઈ મરી જતો તો તેના મગમાં આ કામો કરતા. એવી રીતે હિંદુઓમાં વાળ મોઝખાની આજ છે. મારે હજરતે અમારું કરી. આ હદીસથી જણાયું કે મોસ્લીમમાં અથવા મોહરંજમાં જેમી રીતે આમ લોકોની રવ છે પીટવાની છુમ પાડીને રડવાની એ હરામ છે. અને એવા લોક હજરત (સલ)ના તરીકા પર નથી. કારણ કે મોસ્લીમમાં સમર કરવો વાળે છે અને એવી રીતમાં કામ સમર વિરૂધ્ધ છે.

૧૦૮૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ [રહી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મક્કા અને મદીના સિવાય કોઈ પણ એવું શહેર નથી કે જેને દળનસ પગ નીચે નહીં લાવશે (એટલે મક્કા તથા મદીના સિવાય દરેક જગ્યા તેના અમલ દાખલ થશે) મદીનાની બાગ માની કાઈ ભાગળ એવી નથી જે પર ફરસતા કતાર (લેન) બાંધીને રખેવાળી કરતા ન હોય. ફરી તે દળનસ ખારવાળી જમીનમાં ઉતરશે. ફરી ત્રણવાર મદીના પોતાના લોકોની સાથે કાંપશે (થરથરશે, જેથી દરેક કંફર અને મોનાઈક દળનસ ની તરફ નીકળે.)@

૧૦૮૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ જર્ (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ પુરૂષ જણી પુછને પોતાના આપ છોડીને બીજાના આપ થવાનો દાવો કરે તો તેણે કુદર કર્યો, (જો તેણે હલાલ જણીને કર્યો હશે તો-નહી તો તેણે કુદરાને નેઅમત કયું. અઉપકારી થયો.) અને જે શપ્સ એક ચીજ તેની ન હોય ને તેની મિલકીઅતનો દાવો કરે તો તે અમારામાં થી નથી અને તેને જોઈએ કે તે પોતાનું ડેકાણું દોળખમાં કરે. * અને જે કોઈ બીજા પુરૂષને કાફર

કહે અથવા ખોદાનો ફુલમન કહે અને તે તેના ન હોય તો તે કહેવું એની તરફ કરે છે" મુસલિમ આવી રીતે રિવાયત કરી છે. અને બોખારીએ આવી રીતે રિવાયત કરી છે "કોઈ પુરૂષ બીજા પુરૂષને કાસેક થવાનું કે કુદરતું તોહમત આપે અને તે શપ્સ એવો ન હોય તો તે એના તરફ ઉલટું આવે છે.

ફાયદો આથી જણાયું કે પોતાનો નસબ છુપાવી બીજો નસબ જાહેર કરવા, અને પારકાની ચીજ પોતાની કહેવી, અને મુસલમાનને કાફર અથવા નેકને બદ કહેવું એવો કબીરો ગુનાહ છે કે જેમાં કુદરતો ડર છે. પણ જો કોઈ ખુદ્દી કુદરતી વાત જોઈ કોઈ કાંઈને કાફર કહે તો ફરસત છે. તો પણ એહતેયાત (સરખાણ) બેહતર છે કદાપી આપણા પર ઉલટું નહીં આવે.

૧૦૯૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજીદ (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે (દુ:ખમાં) મોંપર તમાર્યા મારે ગણ ફાડે અને કુદરમાં ખોલાતાં મોલ જોશે તે અમારા માગથી નથી. અને બીજા રિવાયતમાં શપ્સ અવ અવ છે (એટલે જો આ ત્રણ કામો માંથી એક પણ કરે તે અમારા માર્ગ પર નથી.

ફાયદો કુદરતો ખોલ એટલે વાવેલાંનાં મોસી ખતા કહેવું અથવા આવી રીતે કહેવું હાલ આ શું ગળ્ય થયો. આ શું ભુલમ અને દુ:ખ અમારા પર આવ્યાં અથવા મૈયતની મોટાઈ ખપાન કરીને પુકા રીને રડવું ચીદશાવું. સુનત આ છે કે મુસીઅતમાં સમર કરે અને ઇન્નાલિલ્લાહે વ ઇન્નાહીલે રાજેઉને પડે. આ કુદરની રસમો નહીં કરે. ફરી તે પોતાની મુસીઅત હોય અથવા ઇમામની કે પેગંબરની હોય. પણ દિલથી ગમ કરવો અને આંખથી

અને કાઈ પુછે તો કહે કે હું કિતાબ જોઈને જીય અને કાઈને પૂછી એવો ડોહ ધાલે છે કે જલ્લે તેણે એ મસલાની શોધ કરી. કેટલાકોને વિચારત નહીં હોવા છતાં વચર ખિલાફતે અને વચર ઈજતે પીરી મુદી કરવા લાગી લોકોથી એમત લે છે. આ લોકોએ આ હદીસ ઉપર ક્યાં આપણું એહમ. કારણ કે એવા શપ્સ મારે આ હદીસમાં જલ્લમનું ડેકાણું કહેવાયું છે. એવી સખત સખતું કારણ કમાઈ છે. ગ્રા. મી.

@ આ હદીસથી જણાય છે કે દળનસમાં અખત માં મદીનામાં કાફર અને મોનાઈક પણ વસશે. ગ્રા. મી.

* કેટલાક લોકો આલિમ નહીં હોવા છતાં માત્ર વુજૂહ કહેવા ઉપરથી આલિમ થવાનો ડોહ ધાલે છે. કેટલાકો ઈજમમાં શબ્દો નહીં હોવા છતાં શબ્દો પછાનો દાવો કરે છે. અને આલિમો ઉપર સરહારી ભાગવવાના ઈરાદાથી યમમુલ આલોમાની ખોડી રીતે પડવી ખારણ કરે છે. કેટલાકોને મતલબ નહીં આવે

આંશું કંઠવાં મના નથી.

૧૦૬૧ બોખારીમાં અપ્પુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે કોઈ કુરઆન સમજ્યા પછી દુન્યાથી તથા શેઅર સુખનથી બેપરવા નહીં થાય તે અમારામાંથી નથી. અથવા એની મતલબ આ છે. જે કુરઆનને સારા અવાજથી નહીં પઢે અને મદ વગેરેની સમ્માળ નહીં રાખે તે અમારા માર્ગ પર નથી.

ફાથદો અરબની દસ્તુર હતી કે જલસાઓ તથા સેર-સફરમાં કવીતા બોલ્યા કરતા હતા. તો ફરમાવ્યું કે કુરઆન છતાં કોઈ કલામની કંઈ પણ ગરજ નથી. કેમકે એવી ફસાહત અને બલાગત માણસથી અસંભવિત છે. અને જે કુરઆનની મતલબ સમજે તો દુન્યાનો લોભ તદન મટી જાય. કેઈ કિતાબમાં એવી નસીહત તથા સમજુતી નથી તો કુરઆન છતાં જે શપ્સ શેઅર કવીતામાં દિલ લગાડશે અથવા દુન્યાથી તેનું દિલ ઠંડુ નહીં પડશે તો તે ખરું જ્ઞેતાં હજરત (સલ)ના માર્ગથી અલાગ્યો રહ્યો. અને બીજી મતલબ એ હદીસની આ છે કે સારા અવાજથી કુરઆન પઢવું સુનત છે. એવી શરતથી કે અક્ષરનો વધારો ઘટારો નહીં થાય. અને રાગ રાગણીનો દખલ નહીં આવે. કેમકે એથી કુરઆનના માન તથા જુજુરગીમાં ફેર પડે છે.

૧૦૬૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ જીવ કતલ થાય છે તો તે કતલનો એક હિસ્સો આદમ (અલે)ના પહેલા દીકરા (એટલે કાબીલ) પર થાય છે કેમકે તેણે કતલ કરવાની વિધિ કાઢી. અને બીજી રિવાયતમાં છે કેમકે કતલ કરવાની વિધિ કાઢનારનો તે પ્રથમ છે.

ફાથદો હજરત આદમ (અલે)ના દીકરા કાબીલે પોતાના ભાઈ હાબીલને નાહકક શારી નાંખ્યો હતો. ખૂન રેહની આલ પ્રથમ તેનાથી નીકળી તો કેયામત સુધી જ્ઞાનમાં જેટલાં ખૂન થશે સર્વનો યુનોહ તેના પર જર થશે. એવીજ રીતે જે શપ્સ શરીઅત વિરુદ્ધ ખુરી રસમ કાઢશે તેના કરનાર બરાબર તેની ગરદન પર પણ વખાલ પડશે.

૧૦૬૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જેમ તમે ધારો છો તેમ નથી. પણ તે તો શુકમાનના કહેવા પ્રમાણેજ છે. (તેણે કહ્યું) “ઓ મારા દીકરા તું ખોદાનો શરીક નોકર [શર્ક નોકર] કેમકે શર્ક ખચીત મોટો જુલમ છે” આ હજરતે ત્યારે ફરમાવ્યું કે જ્યારે આ આયત ઉતરી “જે લોકો ઇમાન લાવ્યા અને પોતાના ઇમાન સાથે જુલમને નહીં બેસ્યા” ને સહાયાને આ વાત બારી પડી ને તેઓએ કહ્યું કે અમારામાંથી કોણે જુલમ નહીં કર્યો છે?

ફાથદો બેળ કામતું નામ જુલમ છે. કુફર પણ બેળ કામ છે તો સહાયા જુલમના અર્થ આમ સમજી ગયા. માટે તેઓ ધલરાયા કે માણસ જે કુફર અને યુનાહ કબીરાથી બચી શકે છે તો પણ દરેકનાઠલા યુનાહથી તો બચી નહીં શકતો. [જેથી તેઓએ કહ્યું કે “અમારામાંથી કોણે જુલમ નહીં કર્યો” હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે આયતમાં જુલમથી મતલબ શર્ક છે યુનોહ નથી કે તમે ધલરાવો છો. ખાથી જણાવું કે કુરઆન અને હદીસ માં કેટલીક જગ્યા શબ્દો તો આમ હોય છે અને તેના અર્થ ખાસ હોય છે. પણ તે ખાસ થવાની દલીલ તથા સંબંધ પણ હોય તો.

ફસલ બીજી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે નેખમ અને બેઅસ છે.

૧૦૬૪ મુસલિમમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સરકો સાર લાવણું (શાક) છે.

ફાથદો મસાબીહમાં રિવાયત છે કે હજરતે

(સલ) એક વાર ધરમાં રોટલાની સાથે શાક માંચું. લોકોએ કહ્યું કે બીજું કંઈ નથી માત્ર સરકો કાજર છે. હજરતે તે માંચ્યો. ફરી હજરત તેને ખાતા હતા અને ફરમાવતા હતા “સરકો સાદું લા-

પણ છે” સરકાની તારીફ એ કારણથી ફરમાવી. પ્રથમ આ કે સરકા ઓછા ખરચની ચીજ છે. તેને માટે ધણી સામાનની જરૂર નથી. એક વાર ખનાવ્યો મુક્ત સંધી કામ આવે છે. તો સતોપવાળા માટે આ ધણી ઉમદા ચીજ છે. બીજું આ કે બહુમતના સમયથી ધણી બીમારી થાય છે અને સરકા બહુમતને કાપી દૂર કરે છે.

૧૦૯૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં હફસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અબ્દુલ્લાહ સારા ખાણસ છે જે તે તહજજેદની નમાઝ પણ પઢતો હોય.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે મેં સ્વપ્નામાં જોયું કે મને એ ફિરસ્તા દોજખમાં પકડી લઇ જાય છે. મેં દો જખને જોઇ કહ્યું ‘ખોદાની પનાહ. ત્યારે ત્રીજા ફિરસ્તાએ કહ્યું ‘તું નો. હર-આ રવખું’ મે મારી બેહેન હફસાને કહ્યું. હફસા (રદી)એ હજરત (સલ) ને કહ્યું. ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. રિવાયત છે કે તે રાતથી અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) ધણું ઓછું સૂતા હતા. આગી જણાયું કે તહજજેદની નમાઝને દોજખથી બચાવવામાં ધણી તાસીર છે.

૧૦૯૬ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દુધાર ઊંટી ખેરાત કરવામાં શું ઉમદા સરકા છે. અને દુધાર બકરી ખેરાત કરવામાં કેવી ખૂબીનો સદકા છે. સવારમાં એક વાસણ ભરે અને સાંજે બીજું વાસણ ભરે

ફાયદો દુધાર ઊંટી અને બકરીના ખેરાત કરવાને એટલાં માટે પસંદ કયું કે દર રોજ તેનો લાભ મળે છે, તો સવાય મણું તેનો દર રોજ મળે છે.

૧૦૯૭ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું ઉમદા વાત છે દરેક ગુલામ માટે, અને એક રિવાયતમાં છે શું ઉમદા વાત છે ગુલામ માટે કે અસ્લાહની ઇલાકત તથા માલિકની ખીજમત સારી રીતે કરી એ સરી જાય, તેને માટે શું ઉમદા વાત છે.

ફાયદો ઇલાકત કરનાર તથા મીમાનો તાબે દાર ગુલામની તારીફ એટલાં માટે કરી કે તેણે એ માલિકને રાજી રાખ્યા. ખરેખરા માલિકને પણ

અને મળકી માલિકને પણ.

૧૦૯૮ મુસલિમમાં અહી બીન હાતેમ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખુરો ખતીબ (ભાષણ કરનાર)તું છે. તું કહે અને જે કોઇ અસ્લાહની તથા તેના રસલની નાફરમાની કરે. (તે ગુમરાહ થયો)” આ હજરતે (સલ) તે પુરુષને કહ્યું કે જેણે હજરત (સલ) ની આગળ ખુતબો પઢ્યો તેમાં કહ્યું “જે કોઇ અસ્લાહની અને તેના રસલની તાબેદારી કરે તેણે ભાગ મેળવ્યો અને જેણે ખતેની નાફરમાની કરી તે ગુમરાહ થયો.”

ફાયદો તે ખતીબને ખુરો ખતીબ એટલાં માટે ફરમાવ્યો કે તેણે ખોદા અને રસલને એક શબ્દમાં મેળવ્યા હતા [અને કહ્યું ‘ખતેની નાફરમાની] ફરી તેને અદમ શીખવ્યો કે જૂદા જૂદા કહે [અસ્લાહની તથા તેના રસલની]

૧૦૯૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે છૂટું ખાણું તે વલીમાનું ખાણું છે જેમાં તવગરેને નોતરાય અને ફરીસો નળમ. અને જે દાવત કબૂલ નહીં કરે તો તેણે અક્લહની તથા તેના રસલની નાફરમાની કરી.

ફાયદો ધણી ખરી ટેવ આ છે કે શાદીના ખાણા [વત્તામાં]માં ભાષાબંદ તથા માલદારો સિવાય ગરીબોને પૂછતા નથી માટે તેને ખૂટું ફરમાવ્યું. તો જણાય આવ્યું કે જે ગરીબોને પણ નોતરશો તો ખુરાઈ પણ મટી જશે. અને દાવત નહીં કબૂલ કરવાની ખુરાઈ એટલાં માટે ફરમાવી કે ખોદા અને રસલની મરજી આ છે કે મુસલમાનો આપસમાં મોહબ્બત અને મિત્રાપથી રહે. અને દાવત કરવી તથા દાવતને કબૂલ રાખવી મોહબ્બત

† વિચારવાનું છે કે રસલુલ્લાહ (સલ) નામિજાજ મોખારકમાં કેટલી એકતેયાત હતી કે જ્યાં શિર્કની જો જણાતી તેથી પણ મનાઈ કરતા. અને લોકો ખુલ્લી રીતે શિર્કના શબ્દો બોલતાં શરમાતા નથી. કોઈ કહે છે કે અક્લાહ રસલનો હવાલો. કોઈ કહે છે કે અક્લાહ પંજનન તારી મદદ કરે. કોઈ કહે છે કે અક્લાહ રસલ આખાં રાખે. જુઓ તો અક્લાહનું સાંભળનાર છે તેજ આખાં રાખનાર છે તેનાજ હવાલામાં સંકેવાનું છે. અને તેનાથીજ મદદ માંગવાની છે. આ. મો.

વધવાના કારણે છે. તો જોણે હાલત કળાસ નહીં ફરી તેણે મોહમ્મત તોડી. તો તેણે જોદા તથા તેના રમૂજની ખરજી છોડી.

૧૧૦૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન મસજિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે યુરી વાત છે દરેક મુસલમાનને કે તે કહે કે ફલાણી ફલાણી આપત કું જૂથો, પણ તે જૂથાવાયો છે. અને તમે કુરઆનને યાદ કરતા રહો. કેમકે તે દોરડીથી ખમ અંધાયલા જીંટને છુટી નહાસવા કરતાં પુરૂષોના સીનાથી ધણું જમ્હી નહાસે છે.

ફૂથદો જીંટ ભાં દોરડીથી છુટયું કે નહારયું એવીજ તરેહ ભ્યારે કુરઆનના હાફેજે થોડા દિવસ ગફલત કરી અને દોર કરવો છોડયો કે તે જૂલી

ભય છે. કારણ કે કુરઆનમાં મોતલાએહ [મિલતી આપત] ધણી છે. જરા સરખી અફલત કપાથી કા બુમોથી જતું રહે છે. માટે હજરતે [સલ] તાકીદ ફરમાવી છે કે હમેશ તેનો દોર અને તકસાર કર્યા કરે, કે જેથી આવી ઉમદા નેખમત જે ધણી મેહનત મસક્તથી હાય લાગી છે તે મક્તમાં બરઆદ થાય નહીં. કુરઆન જુલવવું મોટા યુનોહ છે એને આસાન વાત ભણે નહીં. અને આજે ફરમાવ્યું કે એમ કહે નહીં કે હું કુરઆનને જૂથો. કારણ કે કુરઆનનું જૂલવું યુનોહ છે માટે એવી તરેહ નહીં કહે. કેમકે એમાં બે પરવાઈ જણાય છે અને શરીઅત વિરુદ્ધ વાત પર બહાદુરી કરવી (જુરઅત) સિદ્ધ થાય છે.

ફૂથદો ૩

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે ઐન તથા ઐનઅલ છે.

૧૧૦૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હું ચાલતો હતો એવી હાલતમાં મેં આસમા નથી અવાજ સાંભળ્યો તો મેં માફ માથું ઉઘાડ્યું તો જે ફરશતો મારી પાસે હેરામાં આવ્યો હતો તે આસમાન જમીનની વચ્ચે કુરસી ઉપર બેઠો છે. તો હું તેનીથી ડરીને કાંપવા લાગ્યો. ફરી હું ધર આવ્યો ને કહ્યું કે મને કામલ આ હાવો કામલ આહાવો. તો લોકોએ મને કામલ આહાવી. ફરી આ આવ્યો ઉતરી “આ ચિંગોડી આકનાર ઉક ને લોકોને જોદાના અળખથી) ડરાવ અને તારા પરવરદિગારની મોટાઈ કર (એટલે અલ્લાહો અકબર કહે.) અને તારાં કપડાંને પવિત્ર કર અને પલીદી (એટલે જીત પરત્તી) છોડ. (એટલે જીત પરત્તીથી લોકોને મનાઈ કર”

ફૂથદો પ્રથમ ઇકરાની સરા ઉતરી ફરી લગભગ ત્રણ વર્ષ સુધી વહી નહીં આવી. ફરી યા એથોહલ સુદુસેર ની સરા ઉતરી. ત્યારે હજરતે કાફેરોનો મુકાબલો અને વાત ચીત શરૂ કરી.

૧૧૦૨ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી

રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું સુતો હતો કે જમીનના ખજના મારી આગળ થયા. ફરી મારા હાથમાં સોનાના બે કંગણ નખાયાં, જે મને ભારી પડ્યાં અને મને ગમમાં નાંખ્યો. ફરી મને વહી થઇ કે તું તેઓને પુકં માર. મેં તેઓ પર પુકં મારી તો તે જતાં રહ્યાં. મેં તેઓની તાબીર [મતલબ] બે જુદાની કરી કે જે એની વચ્ચે હું છું (૧) સનઆવાળો અને (૨) યમામા વાળો.

ફૂથદો સનઆ યમનમાં એક શહેર છે. હજરતના વખતમાં ત્યાં એક શખ્સ જાહેર થયો હતો. એટલે અબુલ અસવદ અનસરી તે પેગમ્બરીનો દાવો કરતો હતો. અને હજરલ (સલ) ની પેગમ્બરીનો નકાર પણ કરતો નહોતો. તો તે હજરતની સામે ફેરોહ દેશમીને હાથે મરાયો હતો. અને યમામા અરબનો એક ઇલાકા છે. ત્યાં મોસૈલમા કંજળખ હજરત (સલ) ની પેગમ્બરીમાં ભાગ લેવાનો દાવો કરતો હતો. તો તે સિદ્દીક અકબર (રદી) ની ખીલાફતમાં વહીની હાથે મર્યાં ગયો. હજરત (સલ) ને ખવાખમાં અલ્લાહે ઇરલામની ફતેહ દેખાડી. માત્ર આ બે જુદાઓની ફિકર હતી; તો જોદોએ

તેઓને પણ ધરખાદ ક્યાં. આથી જાણકું કે પુરૂષ
ને ખ્યાળમાં, હાથમાં કે ગળાં જુઓ તો તેની
તાબીરે તંદરસ્તી અને ચિન્તા છે. ખ્યાળની તા-
બીર જાણનારાઓએ લખ્યું છે કે ને ખ્યાળમાં
મરદ ઝોરતલું ધરણું, પ્રેરેરું જુએ તો તે પુરૂ
છે. પણ હાંસડી ગળામાં જેવી સારી આકરી મળવા
ની નિશાની છે. અને 'ધગમાં ગળરો (કે કદમાં)
જેવાં કેદ થવાની નિશાની છે. વલ્લાહો આલમ.

૧૧૦૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુ
લ્લાહ બીન ઝોમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હ-
જરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું
ઊંધમાં હતો. મારી પાસે દૂધનો એક પ્યાલો લવાયો.
ફરી મેં તેથી પીધું તે એટલાં સૂધી કે મારું
ટસ થયું મારા નખથી નીકળતું નેતું છું. (એટલે હું
સારી રીતે ધરાયો). ફરી મારું બચ્ચું મેં ઝોમર
બીન ખતામ (રદી) ને આપ્યું. લોકોએ કહ્યું કે
આપે એની શી મતલબ લીધી છે? હજરતે (સલ)
કહ્યું કે ઇસમ. (તથા સમજ).

ફાયરે આ વહાસથી લાખીશવાળાઓએ કહ્યું
છે કે જે કાંઈ દૂધ ખાતાં પીતાં ખ્યાળમાં જુએ
તેને ઇસમ મળશે. કારણ કે જેવી રીતે દૂધ દેહની
હ-દમાંનું કારણ છે ત્રિપેશ કરી બાળપણમાં તેવી
રીતે ઇસમ આપનાર છે. જગીનું કારણ છે. આ
હદીસમાં સુણીન જિમલ ફજલત હજરત ઝોમર
કારકે (રદી) ની સિપ્ધ થઈ કે તેવજુ નોણુવવતના
ઇસમનું મોટું એદ જાણુસર હતા. એજ કારણ
થી તંતમની પિલાફતમાં સહળાં મુલકોમાં ઇસ્લામ
પ્રગટ થયું. અને દરેક શહેરમાં દાળના ઇસમની
થણી ચરચા થઈ.

* ૧૧૦૪ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી
હાલતમાં કે હું ઊંધમાં હતો એક ટોણું સામે આ
વ્યું તે એટલાં સૂધી કે મેં તેઓને ઝાલવ્યું.
તેઓની અને મારી વચ્ચેથી એક પુરૂષ નીકળ્યો
ને કહ્યું આવો. મેં કહ્યું ક્યાં (એકબેલક જઈને)
તેણે કહ્યું ખોદાની કસમ અગ્નિમાં. મેં કહ્યું તે
ઓનો શો હાલ છે? (એટલે તેઓએ શી કસુર
કરી.) તેણે કહ્યું તેઓ તારા પછી તેઓના
વાંસા તરફ પાછા ફર્યા. (એટલે ઇસ્લામ ઊદી
મુરતદ થયા હતા.) ફરી એક ટોણું સામે આવ્યું.

તે એટલાં સૂધી કે મેં તેઓને પેદેચાવ્યું. મારી
તથા તેઓની વચ્ચે એક પુરૂષ નીકળ્યો ને કહ્યું
આવો. મેં કહ્યું કે ક્યાં (તેઓને લઈ જાય છે).
તેણે કહ્યું કે ખોદાની કસમ અગ્નિમાં. મેં કહ્યું
કે તેઓનો શો હાલ છે? તેણે કહ્યું કે તેઓ પો
તાના વાંસા તરફ પાછા ફર્યા. હું નહીં ધારતો કે
તેઓના કોઈ છૂટે. પણ બટકી છૂટેલાં વગર
વાલી વારસનાં જોડાની જેમ થોડા બચે છે.

ફાયરે એટલેનો લોકોમાંથી સુકિત પામના
રા લોકો થોડાં છે. જેઓએ મુરતદ થયા પછી તો
આ કરી. હજરત (સલ) ની જ્ઞાત પછી અરબ
ના કેટલાંક હજર નવા મુસલમનો મુરતદ થયા
હતા. જકારવતો વહાર કરવા હતા. સિદીકે અકબ-
રે (રદી) પોતાની ખિમ્મતમાં લોકોને કંતલ ક્યાં.
તેજ લોકોનું પરિણામ ખોદાએ જાહેરત (સલ)
ને સ્વપ્નમાં બતાવ્યું. કેટલાંક બદ મજહબ આ
હદીસની મતલબ દુશમનાથી બચવી રીતે જીંદગી
ખયાન કરે છે કે તે મુરતદોની મતલબ મચાજ
લ્લાહ હજરતના સહાયા છે. તો તે તદન સાત્ત
વાતને લાંપવી છે. તેઓને આજ દરખાં છે કે
કોઈએ કોઈ જુકને પૂછ્યું કે એને જે કેટલાં
થાય છે? તેણે કહ્યું કે ચાર રોટલી. હજરત (સલ)
ના સહાયાની સુલ્તેલી કુરઆનના હદીસમાં
સામગી રીતે તજા વિસ્તારથી હજારો જાણુ
લી રીતે પ્રગટ છે. આ ખોદી ખારન તેઓ વિ-
ષે કોઈ દીનદાર અકલવાળે કરશે નહીં. કારણ કે
સહાયા તો મુસલમાનો કનલ કરનાર છે. આ તો
હમત તો તેઓ તરફ કોઈ રીતે લાય પ્રદી લેકું
નથી. ખોદાની માર તે કળા દિલેપર કે જેઓ
જાણુ મુજને સત્ત વાત જુવાવે છે.

૧૧૦૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ
સહદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)
ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું ઊંધમાં હતો
લોકોને નોકું છું કે મારી આગળ કરવામાં
આવે છે. અને તેઓ પર કુડતા છે. તેમાંનો કાઈ
કુડતો ખતી સૂધી પોહોંચ્યો છે. અને કાઈ તેથી
નીચે છે. અને આમરૂબીન ખતામ મારી આ
મળ લાવવામાં આયા અને તેના પર એક કુડતો
છે કે જેને તે ધસડી રહ્યો છે (એટલે ધણેજ લાંબો
હતો). સહાયાએ કહ્યું આપે એની શી મતલબ

લીધી. આ રસપુલાહ ! હજરતે કહ્યું કે દીનની કૃપાથી દીન અને કુસ્તામાં આ મલતા પાણી છે કે જેથી રીતે કુસ્તા બદલને હાંકે છે સરદી ગરમીથી બચાવે છે તેમ દીન પણ રૂઠ તથા દિલની સમ્ભાળ કરે છે. અને કુદરત તથા યુનાહથી બચાવે છે. આ હદીસથી સિદ્ધ થયું કે ઓમર ફારૂક (રદી) નું દીન ઘણું જ સંપૂર્ણ હતું અને હદથી વધુ હતું.

૧૧૦૬ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું ગિંધમાં હતો હું મને એક ફૂવા ઉપર જોવા છું કે જે પર ડોલ છે. ફરી જોવાએ જોયું ચાલું તેટલું પાણી મેં ખેંચ્યું. ફરી તેને ધખન અબી કાલાફાએ (એટલે સિદ્દીકે અકબરે) લીધી. ફરી તેણે એક કે બે ડોલ કાઢી પણ તેના કાઢવામાં ધીમા પડું (કે સુસ્તી) હતું. અલ્લાહ તેને માફ કરશે ફરી તે ડોલ કાસ બની. ફરી તેને ઓમર બીન અનાસે લીધી. તો મેં તો માણસોમાં એવો જોર વાળો દીઠો નથી કે જે ઓમરની જેમ ખેંચતો હોય. તે એટલાં સુધી કે લોકોએ પોતાના ઊંઘાને ટસ કરી (પીપાસ તદ્દન છુટાવી) અલ્લાહેદા ખેસગયાં.

ફઝલો અરબમાં ઊંઘા ઘણું હતું. અને દરુર છે કે પાણી પાતી વેળા ઊંઘાને ફૂવા ઉપર લાવે છે ફરી સર્વને સારી રીતે પાછને અલ્લાહેદા જગ્યા ઉપર ખેસાડે છે. તો ડોલ ખેંચવાની મત લખ દીનની સરદારી છે. આ હદીસમાં દીનની ચઢતી અને સિદ્દીકે અકબર તથા ફારૂક (રદી) ની પિલાફતના ઇશારો છે. એટલે હજરતે (સલ) પછી સિદ્દીકે [રદી] પિલાફત થશે અને એક બે ડોલ આહિસ્તાથી કાઢશે એટલે પિલાફતની મુદત ઓછી થશે. તેમના વખતમાં ઇસ્લામ જહાનમાં સારી રીતે નહીં ફેલાશે. જેમકે સિદ્દીકે (રદી) કુલ બે વર્ષ પલિકા રહ્યા. એ મુદતમાં મોમેલિમા કે જળખ તથા મુરતદોને મારી અરખનું ઇસ્લામ મજબુત કરી શામનો કંઈક દેશ ફતેહ કર્યો હતો, તે તેમનો ઇનતેકાલ થયો. ફરી ઓમર ફારૂક (રદી) પલિકા થયા. દસ વર્ષ પલિકા રહ્યા તેમના વખતમાં જહાનમાં સારી રીતે ઇસ્લામ પ્રગટ થયું. શામનો મુલક મિસર, ઇરાન, એરાક,

અને રમનો મોટો ભાગ ફતેહ થયાં. અને ચાર હજર મોટાં મોટાં શહેરો પ્રચલ્યાઓ સહીત ફતેહ થયાં. અને ચાર હજર લુખઆ મસહોદો તૈયાર થઈ. અને ચાર હજર મન્દિરો તોડાઈ. અને અમ્મણીત ખળના મુસલમાનોમાં વહેંચાયા. લોક અમ્મણીત હાલતના તવંગર થયા. હજરત (સલ) પછી જે થવાનું હતું તે જોવાએ હજરત [સલ] ને ખવાયમાં દેખાડ્યું.

* ૧૧૦૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું ગિંધમાં હતો હું મને જનતમાં જોવા છું. તો એક સ્ત્રી મેહેલની એક તરફ વોળૂ કરે છે. ફરી મેં કહ્યું કે આ કોનો મેહેલ છે ? ફિરસ્તાએ કહ્યું કે ઓમરનો. તો મને ઓમરની ગેરત યાદ આવી ને ફરી હું પીઠ ઘટ્ટને પાછો ફર્યો. (એટલે મરદને તેની ઓર ત પાસે અજબબી મરદના જવાથી ગેરત અને જોશ આવે છે માટે હું તે ઓર ત પાસે નહીં ગયો.) *

ફઝલો બોખારીમાં પૂરી રિવાયત આવી રીતે છે કે ઓમર ફારૂકે (રદી) જ્યારે હજરત (સલ) થી આ સાંભળ્યું તો રડવા લાગ્યા અને અરજ કરી કે ઓ હજરત ! શું આપ પરજ મને ગેરત આવતો. એટલે એ વાત આરાજી બનવા જોગ નથી. આ હદીસમાં ઓમર ફારૂક (રદી) ને જનતની બચારત છે. અને તે વોળૂ કરનારી સ્ત્રી દૂર હતી.

૧૧૦૮ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હજરતે અંબુય નાગા યદને જોસલ કરતા હતા તેમના ઉપર સોનાના તીડનું એક ટોલું

* એને મલતી રિવાયત મિરકાત જલદ પૃષ્ઠ ૫૩૪માં હજરત મોખાજથી છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હું જનતમાં દાખલ થયો તો ત્યાં અમા નક એક પોતાના મેહેલ નજર આવ્યો. તો મેં કહ્યું કે આ મેહેલ કોને માટે છે ? તેઓએ કહ્યું કે એક જુવાન કોરેશી માટે. તો મેં પાણી ફેંટ્યું જોઈ. મેં કહ્યું કે તે કોણ છે ? તેઓએ કહ્યું કે ઓમર બીન અનાસ. તો એ હું તારી ગેરતને નહીં યાદ કરતો તો હું તેમાં દાખલ થાત. શા. મો.

આવ્યું તો એયું પોતાના કપડામાં જોવાથી બરવા લાગ્યા. ફરી તેમના પરવરદિમારે કહ્યું 'ઓ એયું! શું તને મેં માલદાર તથા જે ચીજ જુએ છે તેથી બે પરવા નથી કર્યો. (ઝેટલે) તું મોહતાજ નથી. શા માટે એને ભેગા કરે છે) હજરત એયુંબે કહ્યું કેમ નથી કર્યો! તારી ઇન્જાતની કસમ મને માલનીતો પરવા નથી, પણ તારી ખરકત [અને ઇનાયતની] તો પરવા છે.

ફત્તેહો ઝેટલે આ માલનું લેવું ગરીબા ધને લીધે નથી પણ તારી બખ્શીશ સમજીને લે છે. કેમકે ગુલામ માલિકની ઇનાયત કરેલી ચીજથી કોઇ હાલતમાં બે પરવા થઇ શકતો નથી. કેમકે તેની ખુશી માલિકની મહેરબાની પર છે, માલ પર નથી. આ હદીસથી જણાયું કે નાગા ગોસલ કરવું દુરરત છે. અને માલદારને જે વગર લાલચે અને વગરે તથા કરે માલ મળે તો તેને ખોદાની ઇનાયત સમજીને લેવો એ તવક્કોલ વિરૂદ્ધ નથી.

૧૧૦૬ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રહી] થા રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે એક પુરૂષ જમીનના કોઇ જગલમાં હતો કે તેણે વાદળીમાં એક અવાજ સાંભળ્યો કે ફલાણુના આગતે પા. ફરી તે વાદળી હડી ગઇ, ને પોતાનું પાણી એક પત્થરેલી જમીનમાં રેડ્યું. તો ત્યાંના નાકાઓમાંનું એક નાલું તે સઘળા પાણી થી કાઢે કાઢે ભરાઇ ગયું. ફરી તે પુરૂષ વરસતા પાણીની પાછળ ગયો તા એકા એક એક પુરૂષ પોતાના આગમાં ઉભો છે. પોતાના પાવડથી પાણીને અહીં તહીં કરે છે. એણે (તે આગવાળાને) કહ્યું 'ઓ ખોદાના બંદા તારું શું નામ છે? તે જો તે નામ કહ્યું ને એણે વાદળીમાં સાંભળ્યું હતું. ફરી તે આગવાળાએ કહ્યું 'ઓ ખોદાના બંદા તુ શા માટે મારું નામ પૂછે છે? તેણે કહ્યું કે જે વાદળીનું આ પ્રાણી છે. તેમાં મેં એક અવાજ સાંભળ્યો કે કોઇ તારું નામ લઇને કહે છે કે ફલાણુના આગતે પા. ફરી તે પુરૂષે કહ્યું કે તું (ખોદાના આ એહસાનના બંદાઓ) કેવી રીતે કરશે! આગ વળીએ કહ્યું કે અપાર તે આ કહ્યું તો હું એથી ને પાકશે તેને જોઇશ. ફરી તેમાંની ત્રીજી ભાગ મદકો ફરીશ. અને હું તથા

મારા ઘરવાળા ત્રીજી ભાગ ખાઇશ અને ત્રીજો ભાગ પાછો એમાં લગાડીશ.

ફત્તેહો આ હદીસથી જણાયું કે આવકમાં થી તતીઅંશ માલ ખોદાના માર્ગમાં ખરચ કરવો મુરતલબ છે. અને જણાયું કે ફિરયાત ખોદાના હુકમ પ્રમાણે વરસાવે છે. અને તે હુકમ નામ નિશાનને સાથે થાય છે કે ફલાણુ મુઝક ફલાણી જગ્યા અને ફલાણુ આગ કે ખેતરમાં વરસાવે. એવીજ રીતે દુન્યાના સર્વ કામ હુકમ પ્રમાણે ફિરતા કરે છે. તો મુસલમાનને લાજેમ છે કે જે નેઅમત તેને મળે ફરી તે જનની હોય કે માલની હોય તો પોતાના રખમની શુકર ગુજારી કરે (તેનો ઉપકાર માને) તેને ભોગ ભેગે બનેલું સમજે નહીં. પણ પોતાને માટે ખોદાની દેણ સમજે.

* ૧૧૧૦ ખોખારી તથા મુસલિમમાં માલિક ખીન સઅસઆ [રહી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે હું હતી-મમાં સુતેલો હતો. અને કદી હજરતે કહ્યું છે હિજરત માં ચૂતેલો હતો કે મારી પાસે કોઈ આવનાર આવ્યો. ફરી તેણે ફાડ્યું. રાખી કહે છે કે મેં હજરત (સલ) થી સાંભળ્યું કે કહેતા હતા કે તેણે અહીંથી અહીં સુધી (ઝેટલે સીનાની ની ચેથી તે દુડી સુધી) ચીપું. ફરી મારા દિલને કાઢ્યું. ફરી મારી પાસે સોનાનું તક્ત (સખન) લવાયું જે ઇમાનથી ભરેલું હતું. ફરી મારે દિલ ધોવાયું ફરી તેજ જગ્યા પાછું મુકાયું. ફરી મારી આગળ એક જાનવર સ્વારીનું લવાયું કે જે ખચરથી નાનું અને ગધેડાથી મોટું ઉગળું હતું [ઝેટલે બોરાક]. તે પોતાના ડગલાને મદે નજર ઉપર મુકતું હતું. ફરી હું તેપર સ્વાર કરાશો.

* એવલાહ પાસે એક વધારાનો તુરડો છે જે કોઈ વખતમાં એતુલાહમાં હતો તેનું નામ હતીમ તથા હિજર છે. ગ્રા. મી.

† ઈબને હબર અસકલાની (રહ) કહે છે કે ઈબને હિબ્બાની સહીહમાં અબુદુલાહ ખીન મસજેદ (રહી) થી રિવાયત છે કે બોરાક પર હજરત (સલ) ની પાઝલ જખરઈલ પણ સ્વાર થયા હતા. અને હારેસની મુસનફમાં રિવાયત છે કે બોરાક પર હજરત [સલ] આમળ બેઠા અને પછવાડે જખરઈલ [અલે] બેઠા. વાંચો સીરતે મોહમ્મદીયા. પૃષ્ઠ ૧૩૦ ગ્રા. મો.

ફરી મને જીવરખલ લઈ ચાલ્યા તે એટલાં સુધી કે પહેલે આસમાને આવ્યા. જીવરખલે દરવાજો ખોલાવવા માંગ્યો. ચોકીદાર શીરસ્તાએ કહ્યું કે આ કોણ છે ? કહ્યું કે હું જીવરખલ છું. તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું કે મોહમ્મદ છે. તેણે કહ્યું કે શું તે તેડા-યલો છે. જીવરખલે કહ્યું કે હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં. સારો આવનારો આવ્યો. ફરી દરવાજો ખોલાયો. ફરી જ્યારે હું દાખલ થયો તો જોવું છું કે આદમ ત્યાં છે. જીવરખલે [અલે] કહ્યું કે આ તારો બાપ આદમ છે. ફરી મેં તેમને સલામ કરી. તેવણે મને સલામનો જવાબ વાળ્યો ને કહ્યું શું મળેતો દીકરો અને શું મળેતો પેગમ્બર પધાર્યો. ફરી મને જીવરખલે ચઢાવ્યો તે બીજો આસમાને આવ્યો. ફરી તેણે દરવાજો ખોલાવ્યો ચોકીદારે કહ્યું કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું હું જીવરખલ છું. તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? કહ્યું કે મોહમ્મદ. ચોકીદારે કહ્યું શું તેડું થયું છે ? જીવરખલે કહ્યું કે હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં સારો આવનારો આવ્યો. ફરી દરવાજો ખોલાયો જ્યારે હું દાખલ થયો તો જોવું છું કે યહયા તથા ઈસા (અલે) અને મારી આસીન છે. જીવરખલે કહ્યું કે આ યહયા છે અને આ ઈસા, તું બંનેને સલામ કર. ફરી મેં સલામ કરી. તે બંનેએ સલામનો જવાબ વાળ્યો. ફરી કહ્યું શું નેક ભાઈ અને નેક નખી પધાર્યાં. ફરી મને ત્રીજો આસમાને ચઢાવ્યો. ફરી તેણે દરવાજો ખોલાવ્યા તો કહેવાયું કે આ કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું કે હું જીવરખલ છું. કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું મોહમ્મદ કહ્યું કે શું તે તેડાયો છે ? જીવરખલે કહ્યું હા, કહ્યું કે ભલે પધાર્યાં સારો આવનાર આવ્યો. ફરી દરવાજો ખોલાયો. જ્યારે હું દાખલ થયો તો જોવું છું કે ત્યાં યુસોફ (અલે) છે. જીવરખલે કહ્યું કે આ યુસોફ છે. તેને સલામ કર મેં તેને સલામ કરી તેણે મને જવાબ વાળ્યો ને કહ્યું નેક ભાઈ અને નેક નખી પધાર્યાં. ફરી મને ચઢાવ્યો તે એટલાં સુધી કે ચાંચે આસમાને પોહોંચ્યો. ફરી જીવરખલે દરવાજો ખોલાવ્યો. ચોકીદારે કહ્યું કે આ કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું કે હું જીવરખલ છું. તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું મોહમ્મદ. તેણે કહ્યું શું તે સુલાયમો છે ? જીવરખલે કહ્યું હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં સારો આવનાર આવ્યો. ફરી જ્યારે હું દાખલ

તારી સાથે કોણ છે ? કહ્યું મોહમ્મદ. તેણે કહ્યું શું તે તેડાયો છે ? જીવરખલે કહ્યું કે હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં સારો આવનાર આવ્યો. ફરી દરવાજો ખોલાયો. જ્યારે હું દાખલ થયો તો જોવું છું કે ધરીસ (અલે) છે. જીવરખલે કહ્યું આ ધરીસ છે તું એને સલામ કર. ફરી તેને સલામ કરી તેણે મને જવાબ વાળ્યો. ફરી કહ્યું નેક ભાઈ અને નેક નખી પધાર્યાં. ફરી મને ચઢાવ્યો તે એટલાં સુધી કે પાંચમે આસમાને પોહોંચ્યો. ફરી તેણે દરવાજો ખોલાવ્યો ચોકીદારે કહ્યું આ કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું હું જીવરખલ છું તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું મોહમ્મદ. તેણે કહ્યું શું તેને તેડું થયું છે ? કહ્યું કે હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં સારો આવનાર આવ્યો. ફરી જ્યારે હું દાખલ થયો તો જોવું છું કે હારન (અલે) છે. જીવરખલે કહ્યું આ હારન છે તેને સલામ કર. ફરી મેં તેને સલામ કરી. તેણે જવાબ વાળ્યો ને કહ્યું નેક ભાઈ તથા નેક નખી પધાર્યાં. ફરી મને ચઢાવ્યો તે એટલાં સુધી કે છઠે આસમાને પોહોંચ્યો ફરી જીવરખલે દરવાજો ખોલાવ્યો. ચોકીદારે કહ્યું આ કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું હું જીવરખલ છું. તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું મોહમ્મદ. તેણે કહ્યું શું તે તેડાયો છે ? જીવરખલે કહ્યું હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં. સારો આવનાર આવ્યો. ફરી જ્યારે દાખલ થયો તો જોવું છું કે મુસા (અલે) છે. જીવરખલે કહ્યું આ મુસા છે તેને સલામ કર. મેં તેને સલામ કરી. તેણે જવાબ વાળ્યો. ફરી કહ્યું નેક ભાઈ તથા નેક પેગમ્બર પધાર્યાં. ફરી જ્યારે હું ત્યાંથી આગળ વધ્યો તો મુસા રહ્યા. તેમને કહેવાયું કે શા માટે રહ્યા છો. મુસા (અલે)એ કહ્યું હું એટલાં માટે રહું છું કે આ ગુલામ (છોકરો) મારી પાછળ આવ્યો તેની ઉમ્મતના લોકો મારી ઉમ્મતના લોકો કરતાં ધણી બંનતમાં જશે. ફરી મને સાતમે આસમાને ચઢાવ્યો. ફરી જીવરખલે દરવાજો ખોલાવ્યો. ચોકીદારે કહ્યું આ કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું હું જીવરખલ છું. તેણે કહ્યું અને તારી સાથે કોણ છે ? જીવરખલે કહ્યું મોહમ્મદ. તેણે કહ્યું શું તે સુલાયમો છે ? જીવરખલે કહ્યું હા, તેણે કહ્યું ભલે પધાર્યાં સારો આવનાર આવ્યો. ફરી જ્યારે હું દાખલ

થયો. તો એણે હું કે ઇમરાહીમ છે. જીમરહલે કહ્યું. આ તારી બાપ ઇમરાહીમ (અલે) છે. તું તેને સલામ કર. ફરી મેં તેને સલામ કરી ને તેણે મને સલામનો જવાબ વાળ્યો. ફરી કહ્યું નેક દીકરો અને નેક નખી પધાર્યો છે. ફરી હું સિદરતુલ મુન તહા [નામના બેરડીના ઝાડ] તરફ પોહ્યાંવાડાયો. તો જોવું છું કે તેના બેર હજર [ગામ]ના માંટલાં જેટલાં છે. અને તેનાં પોંદાં હાથીનાં કાન સરખાં છે. જીમરહલે [અલે] કહ્યું આ સિદરતુલ મુન તહા છે. અને જોવું છું કે માર નેહેરો છે એ નેહેરો નેહેરની અને એ નેહેરો બાતેનની. ફરી મેં કહ્યું આ જીમરહલ આ શું છે? તેણે કહ્યું એ બાતેનની તે નેહેરો જ નતમાં છે. અને એ નેહેરની તે નીલ અને ફોરાત છે. ફરી મને બૈતુલ-માથર દેખાયું (એટલે ફિરશતાનો કાળા જે હમેશ ફિરશતાઓથી ભરેલો રહે છે) ફરી મારી પાસે એક વાસણુ શરાબનું અને એક વાસણુ દૂધનું અને એક વાપણુ મધનું લવાયું. તો મેં દૂધને લીધું. જીમરહલે કહ્યું આ પેદાએશી ઇસ્લામ છે તું અને તારી ઉમ્મત તેના પર છે. ફરી મારા પર દરેજની પચાસ નમોઝ ફરજ થઈ. ફરી હું પાછો ફર્યો તો મારે મુન્નરવું મુસા પસે થયું. મુસાએ કહ્યું શી બીજનો તને હુકમ થયો? મેં કહ્યું કે દરરોજ પચાસ નમોઝનો. મુસાએ કહ્યું ખચીત તારી ઉમ્મત દરરોજ પચાસ નમોઝની શકિત નહીં રાખશે. અને ખચીત બોદાની કસમ મેં તારાથી પોહેલાં લોકોને અજમાવ્યા છે અને ઇસાઇલ ઉપર મેં ઘણો ઇસાજ કર્યો છે. માટે તું તારા પરવરદિગાર પાસે પાછો જા અને તારી ઉમ્મત માટે આસાની માંગ. ફરી હું પાછો ફર્યો તો મારાથી દસ ઘટાડી. ફરી હું મુસા તરફ આવ્યો તો તેણે તેમજ કહ્યું. ફરી હું પાછો ફર્યો તો મારાથી દસ ઘટાડી. ફરી હું મુસા તરફ આવ્યો તો તેણે તેમજ કહ્યું. ફરી હું પાછો ફર્યો તો મારાથી દસ ઝોંછી કરી. ફરી હું મુસા તરફ આવ્યો તો તેણે કહ્યું. ફરી હું પાછો ફર્યો અને દરરોજ દસ નમોઝનો હુકમ થયો હતા. મુસા તરફ આવ્યો તો તેણે તેમજ કહ્યું તો હું પાછો ફર્યો તો દરરોજ પાંચ નમોઝનો હુકમ થયો. ફરી હું મુસા પાસે આવ્યો તો તેણે કહ્યું તને શી હુકમ થયો છે? તો મેં કહ્યું

દરરોજ પાંચ નમોઝનો મને હુકમ થયો છે. મુસા [અલે]એ કહ્યું ખચીત તારી ઉમ્મત દરરોજ પાંચ નમોઝની શકિત નહીં રાખશે અને ખચીત તારાથી પોહેલાં મેં લોકોની પરીક્ષા કરી છે. અને ઇસાઇલ ઉપર મેં ઘણી મેહેનત લીધી છે. તું પાછો જા અને તારી ઉમ્મત માટે હલકું થવાની મંજૂરી કર. હજરને (સલ) ફરમાવું કે હું મારા પરવરદિગારથી માંગતો ગયો ને એટલાં સૂધી કે હું શરમાયો (એટલે હવે અરજ કરી શકતો નથી) પણ હવે તો હું રાજ થાજી છું. અને માનીશું છું. ફરી બ્યારે હું આગળ વધ્યો તો કાંઈ પુકારનારે પુકાર્યો કે મેં મારા ફરજને ચાલુ કર્યું અને મારા બંદાઓથી હલકું કર્યું. કર્તા કહે છે કે મેઅરાજની હદીસ બોખારી તથા મુસલિમ બંનેમાં છે. પણ એ વિષે મેં બોખારીના સબ્બોની તાબેદારી કરી છે.

ફરયદો હતીમ અને હિજર તે જગ્યાનું નામ છે કે બ્યારે હજરત ઇમરાહીમે (અલે) કાળા બનાવ્યું હતું તો તે કાળામાં દાખલ હતી. બ્યારે કોરેશી હજરત (સલ) ની નોશવત પોહેલાં કાળા બનાવ્યું તો તે કેટલાક ગળની જગ્યાને કાળાથી ઉત્તર તરફ અઘાહેલા કરી. કાળાના પાણીનો માર્ગ એજ તરફ છે. આ હદીસથી જણાયું કે હજરત (સલ) મેઅરાજ વેળા હતીમમાં હતા. અને બોખારી તથા મુસલિમની બીજી રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે તે વેળા હજરત (સલ) પોતાના ઘરમાં હતા. તે મતલબ આ છે કે પ્રથમ હજરત (સલ) ઘરમાં હતા. ફરી જીમરહલ (અલે) હજરતને હતીમમાં લઈ ગયા ફરી ત્યાંથી મેઅરાજે ગયા. તો કદી હજરને (સલ) ઘરનું વર્ણન કર્યું. અને કદી હતીમનું બંને રીક છે. અને એક રિવાયતમાં ઉમેઠાનીનું ઘર વર્ણાયું છે. ઉમેઠાની હજરત અલી [રદી]ની મેહેનતનું નામ છે. હજરતનું અને તેણીનું ઘર મેઘલું જણે એકજ ઘર હતું. અને હજર અરબમાં એક જગ્યા છે ત્યાંના માટલાં મોટાં મોટાં થતાં હતાં. અને હજરત (સલ)નો સીનો એ વાર ચીરણને સાફ થયો. એકવાર બાળપણમાં કે જેથી ખેલ કુદની ઇચ્છા નહીં થાય. બીજવાર મેઅરાજ વખતે કે જેથી જુવાનીનો હવસ જોર નહીં પકડે. અને દિલમાં એવી પૂરતી સફાઈ થાય કે અજાહની માદની લીધાકત ગિયા દરજની

મળે. અને હજરત મુસા (અલે)નું રડવું મઆનજલાલ [ખોદાની પનાહ] અદેખાધને લીધે નહોતું. કારણ કે પેગમ્બર લોક અદેખાધ વગેરેથી પવિત્ર હોય છે. પણ તેમને પોતાની ઉમ્મત ઉપર અફસોસ આવ્યો કે હું મુદત સૂધી તેઓને સમજાવતો રહ્યો છું. મોઅન્જા દેખાડ્યા પણ થોડા લોક ઇમાન લાવ્યા તો જનતમાં પણ થોડા જશે, અને મોહમ્મદ (સલ)ની થોડી ઉમરમાં અગણીત લોક ઇમાન લાવ્યા અને કિયામત સૂધી લાવતા રહેશે તો જનતમાં મારી ઉમ્મતથી ઘણા દાખલ થશે. અને જે મઆનજલાલ અદેખાધ હોત તો વારંવાર હજરત [સલ]ને કહી પચાસ નમાઝને પાંચ સૂધી શા માટે ઓછી કરાવતે ? અને હજરત મુસા (અલે)એ હજરત [સલ]ને છોકરો લલકાઈથી કહ્યો નથી. પણ મોટી ઉમરવાળા જુવાનને છોકરો કહે છે. એટલું જ નહીં પણ એથી હજરત [સલ]ની જાણે તારીફ કરી કે ઓછી ઉમર હોવા છતાં આવી મોટી પદવી મેળવી કે સર્વ પેગમ્બરોથી ઓછું થયા. અને આ જે ફરમાવ્યું કે નીલ તથા ફારાત સિદરતુલ-મુનતહાને નીચેથી નીકળી છે તેની મતલબ આ છે કે જે તે આલમના પાણીને આ આલમના પાણીથી ઉપમા (તશબીહ) આપીએ તો નીલ અને ફારાત તે નહેરોના નમુના છે. અથવા નીલ અને ફારાતને તેજ નહેરોથી મદદ મળતી હશે અગર જે અમને જણાતી નથી. વલ્લાહુ આલમ. અને સહી મુસલિમની રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે પ્રથમ હજરત (સલ) મકકાથી મસજિદે અક્સા એટલે બૈતુલ મોકદ્દસમાં ગયા. ત્યાં બે રકઅત નમાઝ પઢીને આસમાનપર ચઢ્યા. અને બૈતુલ-મઅમુર જે સાતમાં આસમાનપર છે તેમાં ઇસતેર હજરત ફિરશ્તા બંદગી માટે જાય છે ફરી બીજાવાર કદી તેઓ પાછા નહીં આવતા. અને બૈતુલ-મઅમુર જે સાતમાં આસમાનપર છે પણ દરેક આસમાનપર તેની સિધમાં તેવું જ છપ્પાદતખાનું છે. અને કાયા પણ તેનેજ નીચે છે. એમ ધારો કે જે ત્યાંથી પત્થર પડે તો કાયાના ધાણપર પડે. સહી મુસલિમમાં રિવાયત છે કે હજરત [સલ] પાંચ વખતની નમાઝ પર રાજ થયા તો હુકમ થયો કે એક નમાઝનો સવબ દસ નમાઝના

સવાબ બરાબર મળશે તો પાંચની પચાસ થઈ. તો ઉમ્મતપર આસાની પણ થઈ અને ખોદાની ફરવેલી ગણતરી વિરૂદ્ધ પણ નહીં થયું. મેઅરાજ મકકામાં હિજરતથી એક વર્ષ પ્રથમ થઈ. અને આમા ઇખિતેલાફ (મત ફેર) છે કે મેઅરાજ દેહથી થઈ અથવા આત્માથી થઈ. ઊલતાં થઈ અથવા જગતાં થઈ. અહલે સુનતનો સહી મજહબ આજ છે કે જગતામાં આત્મા તથા દેહ બંનેથી થઈ. જેમકે સહી હદીસોથી આજ સિદ્ધ થાય છે. અને જે સ્વપ્નામાં મેઅરાજ થઈ હતે તો ઉમ્મદા ખૂબી તથા મોઅન્જામાં દાખલ થતે નહીં. અને કુફરારે કોરેશ વધારે ઇનકાર પણ કરતે નહીં. અને બૈતુલ મોકદ્દસની હજરત (સલ)થી સર્વ નિશાનીઓ પૂછતે નહીં. અને હજરત આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ)ની રહને મેઅરાજ થઈ. દેહ મકકામાં રહ્યું. તો ખતાબીએ (રહ) કદયું કે હજરત (સલ)ને બે મેઅરાજ થઈ. એક મેઅરાજ રહની ને બીજી મેઅરાજ જસમની. અને આ વાતમાં ઇખિતેલાફ છે કે મેઅરાજમાં હજરતે [સલ] ખોદાને જોયો હતો અથવા નહીં. હજરત આએશા, અબુ હારેરા અને અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી)થી મસજિદ રિવાયત આવી રીતે છે કે નહીં જોયો. અને ઘણા મોહદ્દેસો, મોતકલ્લીમીન અને ફોકહાઓનો આજ મજહબ છે. અને અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)થી એક રિવાયત આવી રીતે છે કે આંખે જોયો. અને અતા [રદી]થી રિવાયત છે કે દિલથી જોયો. વલ્લાહો આલમ. મક્કાથી બૈતુલ મોકદ્દસ જવાનો જે નકાર કરે તે કાફિર છે. કારણ કે કુરઆનમાં એવું સ.ફ ખ્યાન છે. અને બૈતુલ મોકદ્દસથી આસમાને ચઢવાનો નકાર કરે તો બિદઅતી છે.

૧૧૧૧ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન એમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે ત્રણ પુરૂષો જતા હતા તેઓને વરસાદ લાગ્યો જેથી તેઓએ એક પહાડની ખીણમાં પનાહ લીધી ફરી તે પહાડનો એક પત્થર પહાડની ખીણમાં મોંપર પડ્યો જેવી તેઓ ઢંકાઈ ગયા. તો એક બીજાને કહ્યું કે ખોદાને માટે કોઈ નેક કામ કયું હોય

તેને જુઓ, ફરી તેને વસીલે અક્ષાહથી દોઆ કરો. કદાપી અસ્લાહ તમારાથી એને ખોલશે. ફરી તેઓમાંના એકે કહ્યું ઓ અસ્લાહ ! ખચીત મેં એકને એક મારાં બે મા-આપ વૃદ્ધ મોટી ઉમરનાં હતાં. અને મારી સ્ત્રી તથા નાહલાં બાળકો હતાં. હું તેઓ માટે બેઠ બકરી ચરાવતો હતો. ફરી જ્યારે હું સાંજના ચરાવી લાવતો તો દોહીને પ્રથમ મા-આપથી શરૂ કરતો. બાળકો કરતાં પ્રથમ તેઓને પાતો. એક દિવસે મને ઝાડે દૂર નાંખ્યો (એટલે ચારો ઘણે દૂર મળ્યો) જેથી સાંજ સૂધી હું આપ્યો નહીં. ફરી મેં તે બંનેને જોયાં કે બેગમાં છે. જેમ હું દોહતો હતો તેમ મેં દોહ્યું અને દૂધ લાવ્યો ને તેઓને માથે ઊભો થઇ રહ્યો, હું તે બંનેને ઊંચથી જગાડું એ મને ખરાબ લાગતું હતું, અને બાળકોને એઓથી પ્રથમ પાઉં એ મને ઝમતું નહોતું. અને બાળકો (જુખને લીધે) મારા પગની પાસે રડતાં ટટલતાં હતાં પણ મારો હાલ અને તેઓનો હાલ એજ પ્રમાણે રહ્યો. તે એટલાં સૂધી કે સવાર થઇ. તો ઓ અસ્લાહ ! જો તું જાણે છે કે આ મેં તારી ખુશી મેળવવા કયું છે તો અમારે માટે આ ખીણ ખોલ. કે અમે ત્યાંથી આસમાનને જોઇએ. ફરી અસ્લાહ તેને થોડો ખોલ્યો ને એઓએ આસમાન જોયું અને બાળએ કહ્યું ઓ અસ્લાહ ! ખચીત એક મારા કાકની દીકરી હતી. પુરૂષો સ્ત્રીઓપર જે પ્રેમ રાખે છે તેથી ઘણું પ્રેમ હું તેણીપર રાખતો હતો (એટલે હું પૂરતી રીતે તેનો મોહિત હતો.) મેં તેનાથી તેની માંગણી કરી (એટલે હરામ કારી ચાલી) તો તેણે નકાર કર્યો. તે એટલાં સૂધી કે હું તેને સો ગેની આપું (એટલે સો ગીની એ રાજ થઇ.) તો મેં મેહનત મશકકત કરીને સો ગીની ભેગી કરી ને તેણી પાસે તે લાવ્યો. ફરી જ્યારે હું તેના બંને પગોની વચ્ચે પડ્યો (સોહબત કરવા લાવ્યો.) તો તેણીએ કહ્યું ઓ ખોદાના બંદા ! તું અસ્લાહથી ડર. અને મોહર (જાપનું જે હક્ક છે તે) સવાય તું તેને નો તોડ. (એટલે નિકાહ. શરખ વગર બકિરાપણું નો તોડ) તો હું તેણીથી ઉઠી ગયો. તો જો (ઓ અસ્લાહ) તું જાણે છે કે આ મેં તારી રજમંદી ચાહવા માટે કયું છે તો અમારે માટે આ ખીણ ખોલ.

તો અસ્લાહ તેને તેઓ માટે ખોલી. અને ત્રીજા એ કહ્યું ઓ અસ્લાહ ! ખચીત મેં એકને એક ફરક ચોખાને બદલે નોકર રાખ્યો. ફરી જ્યારે તેણે પેતાનું કામ પૂરું કર્યું તો કહ્યું મને મારું હક્ક આપ. મેં તેનું હક્ક તેની આગળ કયું તો તેને તજ તેનાથી મોં ફેરવ્યું. ફરી હું તેને રોપતો રહ્યો તે એટલાં સૂધી કે મેં તેથી ગાયો અને તેના ચરાવનાર બેગાં કર્યાં. ફરી તેણે આવીને કહ્યું અસ્લાહથી ડર અને મારા હક્ક વિષે મારા પર જીલ્મ નોકર. મેં કહ્યું પેલી ગાયો અને તેના ચરાવનાર તરફ જા. ને લે. તો તેણે કહ્યું અસ્લાહથી ડર અને હસી નોકર મેં કહ્યું ખચીત હું તારી હસી કરતો નથી (એટલે ખરેખરો તારોજ માલ છે) તે ગાયો તથા તેના ચરાવનાર તું લે. ત્યારે તે તેને લઇને ચાલ્યા ગયો. તો જો તું જાણે છે કે આ મેં તારી રજમંદી હુલવા માટે કયું છે તો જેટલું તે બાકી રહ્યું છે તે ખોલ. તો અસ્લાહ તે બાકી પત્થર પણ ખેલ્યો.

ફાયદો આ હદીસમાં ઘણા કામના લાભ છે પ્રથમ આ કે સખ્ત મુસીબત અને મોટી બલામાં જ્યારે કંઈ તદખીર નહીં થઇ શકે તો પોતાની નિર્ભાગ કરની ખાલેસ અમલનો વસીલો લ્યે. અક્ષાહ તમાલા તેને છોડવશે. બીજો આ કે મા-આપનું હક્ક પોતાના જન ખીખી બચ્માંના હક્કથી મોકદમ (ઁષ) છે. અને તેમ કરવું ઉમદા નેકી છે. ત્રીજો આ કે શકિત મળ્યા પછી યુનાહયા બચવું અને માત્ર ખોદાનાજ ખોદથી શહ વત (કામ શકિત) દબાવવી, અને મન ઇચ્છા (ખાહેશ નફસાની)ને મટાડવી મોટી કમાલની વાત છે. અને તે ખોદાને લણીજ પસંદ છે. ચોથો આ કે હક્કવાળાનું હક્ક અદા કરવું અક્ષાહની રજમંદા (પ્રસન્નતા)નું સારું સાધન છે. પાંચમો આ કે જે કોઇ માલિકની વગર રજાએ તેનો અનાજ રોપે તો તે ઉમેલાનો માલિક પણ તેજ માલિક છે.

૧૧૧૨ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાયું કે એવી હાલતમાં કે એક પુરૂષે એક ગાય ઉપર બોળે લાદીને હાંકી, તો પોતે ગાય તેની તરફ જોઇને કહ્યું ખચીત હું એને માટે ઉત્પજ

થઈ નથી. પણ હું તો ખેતી માટે ઉત્પન્ન થઈ છું;# લોકોએ (આશ્ચર્યથી) કહ્યું સુખદાનલાહ ગાય પ્રજા વાત કરે છે ! તો રસુલુ-લ્લાહે કહ્યું ખચીત હું તો એને સાચું જાણું છું. અને અણખકર તથા ઓમર (રદી) પણ સાચું જાણે છે. અને એવી હાલતમાં કે ભરવાડ પોતાની બકરીઓમાં હતા કે તે પર એક વરઝે હલ્લા કરી તેમાંની એક બકરી પકડી. તો તે ભરવાડ તેની હુંકમાં રહ્યો. તે એટલાં સુધી કે તેનાથી તે બકરી છોડાવી લીધી. ત્યારે વરઝે તેની તરફ જોઈને તેને કહ્યું સખઅને દિવસે કાણ તેને બચાવશે જે દિવસે મારા સિવાય કાણ તેનો ચરાવનાર ન હશે. લોકોએ (આશ્ચર્યથી) કહ્યું સુખદાન-લ્લાહ વરઝે પણ વાત કરે છે ! તો રસુલુ-લ્લાહે [સહ] કહ્યું ખચીત હું તો એને માનું છું અને અણખકર તથા ઓમર (રદી) પણ માને છે. અને જુઓ તો તે બંને ત્યાં નહોતા.

કાયદો આ વાક્ય (અને જુઓ તો તે બંને એટલે અણખકર તથા ઓમર ત્યાં નહોતા) રિવાયત કરનાર તરફથી છે. એટલે જ્યારે હજરતે (સહ); આ હદીસ ફરમાવી હતી ત્યારે અણખકર તથા ઓમર (રદી) તે મજલિસમાં નહોતા, અથવા આ વાક્ય હજરત (સહ)નો છે. એટલે ગાય તથા વરઝના વાત કરતી વેળા જોકે તે બંને શખ્સ (અણખકર તથા ઓમર) નહોતા પણ તેમને એની ખાતરી છે. એટલે ગાય તથા વરઝને વાત કરવાની શક્તિ આપવી ખોદાની કુદરત આગળ કંઈ આશ્ચર્ય નથી. આ હદીસથી સિદીક તથા ફારીફની મોટી ફજલત હમાનની સિધ્ધ થઈ, કે હજરતે (સહ) પોતાના હિંમતની સાથે તેઓ ના હિંમતને મેળવ્યો. તે પછી હજર રહેલા સલામીઓએ કહ્યું કે જેનું હમાન હજરત લાવ્યા તેનું હમાન અમો પણ લાવ્યા.

* આથી જણાય છે કે જેમ બાધી ખેતીનું કામ લેવાય છે તેમ ગાયથી લેવું જોઈએ. જેટલાં કામ કરનાર જનાવર છે તેના નર માદા બંને કામમાં આવે છે. જેમ થોડા થોડા કાંટ કાઢી હાથી હાથણ તો ફરી ગાય કેમ કામમાં નહીં લેવાય ? આ મો.

૧૧૧૩ 'બોખારી તથા મુસલિમમાં અણખકરો (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે એક પુરુષ માર્ગે ચાલતો હતો. તેણે માર્ગ ઉપર કાંટાનીશૂલ જોઈ તેને દૂર કરી તો અલ્લાહે તેની કદરદાની કરી તેને બખ્શયો.

કાયદો આથી જણાયું કે ખોદાના બંદા એને રાહત પોહોંચાવવી ખોદાને ધણું જ પસંદ છે. અને સિધ્ધ થયું કે જરો સરખું પણ નેક કામ જો આખખી નૈયતથી હોય તો કદી મગફરત (ખખશીસ)નું કારણ છે.

૧૧૧૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણખકરો (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે એવી હાલતમાં કે એક પુરુષ સારાં કપડાં પહેરી કાંસકી કરી પોતાના બદનની સજા વટ જોઈ કુલીને ચાલતો હતા કે એકાએક અલ્લાહે તેને જમીનમાં ધસાવ્યો તો તે કિયામત સુધી ધસતો જાય છે.

કાયદો જે કે સારાં પોશાક પહેરવાં વખતમાં કાંસકી ફેરવવી ફરિસ્ત છે, એટલુંજ નહીં પણ સુનત છે, પણ આ હદીસથી જણાયું કે જ્યારે માણસને પોતાના સજાગારથી હુમલો આવ્યો ખોટાઈ કરી તો જરૂર તે અલ્લાહના મજબમાં સપડાયો. ફરી કાં તો હુન્યામાં જેમકે આ શખ્સને થયું, અને કાંતો આખેરતમાં. એજ માટે ધણા પ-રહેજગારોએ સારાં કપડાં નહીં પહેર્યાં. અને પોતાની ઓલાદને પણ એ આદત પડવા નહીં દીધી. કારણ કે હવે તેવા વખત નથી કે માણસ સારાં કપડાં પહેરે વાળમાં કાંસકી ફેરવે ને ફરી પોતાની બગલમાં નહીં ઝાંખે (મોટાઈ નહીં આવે) ? આગળી હદીસથી જણાયું કે તે શખ્સ માત્ર વાટનો કાટો હટાડવાથી બખ્શાયો, અને આ શખ્સ માત્ર અહંકાર કરવાથી અને મગફરીથી ચાલવાથી જમીનમાં ધસાવાયો. તો આ હદીસોથી એક ઉમદા કાયદો હાથ લાગ્યો કે નેક કામ અંગર જો થાયું હોય તેના સવાબથી નિરાશ થવું નજ જોઈએ અને જુદું કામ અંગર જો હમકું જણાયું હોય પણ તેના વખાલથી નર નહીંજ થવું જોઈએ.

કુલ-અનવાર

આ કુલમાં તે હદીસ છે કે જેને મધ્યમે લક્ષ્યમાં લેવાય છે.

૧૧૧૫ બેખારી તથા મુસલિમમાં અબુ-રશીદ (૨૦) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે મોના પર કે જેણે આને કમ્યા. આ કે એક જાણે છે હજરતે જણ્યું કે તેમાં મોં પર કમાયો છે ત્યારે આ ફરમાવ્યું. ફરમાવે બાબવરના મોં પર કમ્યું કરામ છે. મોં સિવાય બહનમાં બીજી જગ્યા બીમારીને લીધે ડામતું ફરરત છે, સર્વ ઝોલમાની નજદીક.

૧૧૧૬ બેખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (૨૦) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે ચોર પર કે એક ઈડું ચોર છે જેથી તેનો હાથ કપાય છે. અને હોરડી ચોર છે જેથી તેનો હાથ કપાય છે.

ફરમાવે ચોરના હાથ કાપવામાં નિસાયા (ખાસ રકમ) થરત છે, ઇમામ આબુ-મ (૨૬) ની ન જદીક દસ દિરમ ચોરની નિસાય છે † અને ઇમામ શાફે (૨૬) થી નજદીક ચતુર્થાંશ દિનાર એટલે એક આશે એક રતી ચોના બહાવર છે. તો આ હદીસની અત્તસમ લોકાવ્યું ‡ કે ચાંદીનું ઈડું છે કે જેની કીમત દસ દિરમ થાય. અને હોરડીથી અત્તસમ તે કે જેની કીમત દસ દિરમ થાય જેમકે વહાણની હોરડી બણી કીમતની થાય છે. અથવા આ અત્તસમ છે કે જ્યારે માણસને ઈડાની કે હોરડીની ચોરીની આદત પડે તો કદી કીમતી બીજ પણ્ય ચોરશે. તો જરૂર તેનો હાથ પણ્ય કપાશે. અથવા આ કુકમ સર હસ્તામમાં હતો કવે અનસમ છે.

૧૧૧૭ બેખારી તથા મુસલિમમાં અબુ-લ્લાહ ખીન-અમર (૨૦) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે વાળ મા વાળ બેડાની પર અને બેડાવારી પર. અને પુછ્યું માડાની પર તથા પુછ્યું પઠાવારી પર.

ફરમાવે વાળમાં વાળ બેડાં અને બદનમાં પુછ્યું પાડવાં ફરમ છે. કારણ કે એમાં અલ્લાહની ખસકતમાં ફેરફાર કરતું છે. તથા બનાવટ ને થોડા પણ્ય છે કે માણસ એથી થોડા ખાય છે.

૧૧૧૮ બેખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (૨૦) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે ચકુદી તથા ખિસ્તીઓ પર કે તેઓએ પોતાના પેગમ્બરોની કબરોને મસજીદો (સિજદાની જગ્યા) બનાવી.

ફરમાવે બેખારી તથા મુસલિમમાં રિવાયત છે કે હજરતે મોતવી બીજારીમાં આ હદીસ ફરમાવી. હજરત (સલ) ક્યાં કે કહાપી આરી ઉમ્મત પણ્ય કેમે ચકુદી અને ખિસ્તીઓની તરફ આરી કબરને મસજીદ નહીં ફેરવે અને જુનદય (૨૦) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ના છનતેકાલથી પાંચ દિવસ પ્રથમ મેં હજરત (સલ) થી સાંભળ્યું કે તેમણે ફરમાવતા હતા કે આગળી ઉમ્મતએ પોતાના પેગમ્બરો અને સલીમોની કબરોને (સિજદાની જગ્યા ફેરવી) જમો એતેલા રહો કબરોને (સિજદાની જગ્યા નહીં) બનાવવી. હું તમને અનાઇ કરી દું છું. ચકુદીયો અને ખિસ્તીઓ પેગમ્બરો અને સારા લોકોની કબરો પર મસજીદો બનાવી ઇમાદત કરતા હતા. અને કબરો તરફ સિજદો કરતા હતા, તે ચોખ્ખું સિક્કું હતું મારે હજરતે (સલ) તાકીદથી અનાઇ કરી. આથી જણ્યું કે જે વાત મસજીદ અને કાળા સાથે ખાસ હોય તે કબર પર નહીં બેઠએ. ફરી તે પેગમ્બરની કબર હોય કે વલીઓની એજ મારે કબરોની સિજદો કરવો તથા તેની આસપાસ

† શરહ મશરૂફમાં આ હદીસ માત્ર મુસલિમની રિવાયત લખી છે. ગ્રા. મો.

‡ એટલે ઇમામ આબુ-મ (૨૬) ની નજદીક દસ દિરમથી ઝોલાની ચોરીમાં હાથ કપાતો નથી. ગ્રા. મો.

§ લોકાવ્યું ઈડું એટલે એક જે હજારમાં માથાપર પહેરવામાં આવે છે. ગ્રા. મો.

પ્રસિદ્ધિ (ફિરા) ફરવઃ દુરસ્ત નથી. કારણ કે તવાફ કાબાની સાથે ખાસ છે. અને એજ માટે કબરસ્તાનમાં નમાઝ પઢવી મનાઈ છે. હિંદુસ્તાનમાં વલીયોની કબરો પર શિકંના ઘણાં કામો થાય છે. અને હજરતે વફાતની વેળા ઘણી તાકીદે જેની મનાઈ કરી હતી તે ચઢીઢીઓ તથા નસારા થી પણ વધારે હવે લોકો કરે છે. ખોદા મુસલમાનોને તોશીક આપો, કે પોતાના પેગમ્બર [સલ] ની હદીસ સમજો અને આ કામોથી એક કારે રહી મોહમ્મદી બને. આમીન.

૧૧૧૯ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોમર (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફર માવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે તેને કે જે જનવરો ના હાથ પગ તથા નાક કાન કાપે. :

ફાયદો એટલાં માટે મનાઈ કરી કે એમાં નકામું દુઃખ આપવું છે તથા અલ્લાહની ઉત્પત્તિમાં ફેરફાર કરવો છે.

૧૧૨૦ મુસલિમમાં અલી (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ લાનત કરે તેના પર કે જે પોતાના મા બાપ પર લાનત કરે, અને અલ્લાહ લાનત કરે તેના પર કે જે ખોદા સિવાય કાઈના માનમાં જુબહ (વધ) કરે. અને અલ્લાહ લાનત કરે તેના પર કે જે બિદઅતીને આશ્રય આપે. અને અલ્લાહ લાનત કરે તેના પર કે જે જમીનની નિશાનીયો (કે હદો) મટાડે.

ફાયદો મા આપને લાનત કરતી તથા ગાળ આપતી બે રીતથી થાય છે. ક્રીતા પોતે બેલે અથવા બીજાથી બોલાવે, તે એવી રીતે કે જ્યારે એણે બીજાના મા આપને ગાળ આપી તો તે એના મા આપને ગાળ આપશે તો ખરૂં જોતાં એજ ગાળોનું કારણ થયો. અને ખોદા સિવાય બીજા માટે જુબહ કરવું કષ્ટ તરફ પર થાય છે. એક તો આ કે જુબહના વખત ખોદાનું નામ નહીં લેવાય. જેમકે રજપુત્રા કરે છે. તેને જ ટકો કહે છે. બીજી રીત આ કે કબર પર તાબુત પર નિશાન પર ઇમારત પર અથવા દેવ ભૂત માટે જુબહ કરે. ત્રીજી રીત આ કે જુબહ કરતી વેળા તો ખોદાનું નામ હ્યે પણ ખોદા સિવાય બીજાની તાજમ તકરૂંખ માનતા અને નયાજ કરે. જેમ

કે સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય અને શૈખ સદુ નો બકરો. આ ત્રણે સુરતોમાં જનવર સુરદાર છે. અને જુબહ કરનાર પર આ હદીસ પ્રમાણે લાનત છે. કારણ કે આ જુબહ ખોદા માટે નથી. અને આ જે કેટલાક લોક વાત નીલાવે છે કે સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય અને શૈખ સદુના બકરો પર જુબહને વખતે 'ખોદાનું' નામ લેવાય છે. અને ખોદાનેજ માટે રક્ત વેહવાય છે. માત્ર માંસની મતલબ છે માટે બેશક હલાલ છે. તેનો જવાબ આ છે કે જ્યારે ખોદા સિવાય કોઈ ની માનતા માની અને નૈયત બગરી તો માત્ર જ બાનથી ખોદાનું નામ લેવાથી શું થાય છે ? અને આ ખોટી વાત છે કે “ ખુદાનેજ માટે રક્ત વેહવાય છે માત્ર માંસની મતલબ છે ” કારણ કે જ્યારે તેના માનતા માનનારાઓને કહેશે કે તમો આ ગાય, બકરીને જુબહ નો કરો, એને બદલે બેવડું ચાર ઘણું માંસ અમારેથી લો અને ફાતેલા કરો તો કદી પણ માનશે નહીં* અને એ સુરતમાં પોતાની નજર તથા માનતાનું અદા થતું કદી સમજશે નહીં. તો ખુદી રીતે જણાવું કે ખૂન બહાવવું પણ ખોદા સિવાય બીજાને માટે મતલબ છે માત્ર ગોસજ મતલબ નથી. ઇનસાફની રૂએ કુરઆન તથા હદીસની ફલીલથી એના હરામ થવામાં કંઈ શક નથી. અને વાંકા વાતનું ઔપધ તો અમારે પાસે નથી. ફતાવા ફુરૂલ મુખતાર તથા અસાબાહ વ નનજએરમાં છે કે જે જનવર સરદારનાં દાખલ થતાં જુબહ આમ તે હરામ છે અગર જે જુબહ કરતી વેળા ખોદાનું જ નામ તે પર લેવાયું હોય. ” તો જે જુબહ કરતી વેળા માત્ર ખોદાના નામથી જનવર હલાલ હોત તો ફિક્હમાં એને શા માટે હરામ લખત. અલ્લાહ સારી સમજ આપો. અને હુધી સમજથી બચાવો. આ હદીસમાં જે બિદઅત વાળાની હિમાયત

* કેટલાકો કહે છે કે જુબહ કરવું ઈબાહત છે જુબહ કરવાથી તેનો પણ સવાબ થાય છે માટે નહીં માનતા. તો તેનો જવાબ કે જે તે માણસને તે માનેલા બકરાની જગ્યા બે ચાર બકરા મળે છતાં સિંચો આપતા નથી એમાં તો જુબહનો સવાબ પણ ઘણો ને માંસ પણ ઘણું પણ કદી માનશે નહીં. તો સિંહ ઘણું કે આ તમારી બનાવટ છે. શુ. યા.

કરનાર પર લાનત ફરમાવી તે એટલાં માટે કે બિદઅત દીનમાં તે નવા કામનું નામ છે કે જેની શરીઅતમાં કંઈ અસલ ન હોય. તે ખરે જોતાં બિદઅત અને સુનત તથા શરીઅતમાં એવી નીસબત છે જેવી પ્રકાશ અને અંધકારમાં તેા જેણે બિદઅત કાઢનારની અથવા બિદઅત પર ચાલનારની તાજીમ (માન) કરી તથા પુષ્ટી આપી તેણે ખરે જોતાં સુનત તથા શરીઅતને મટાવી. માટે તેની ગર હનમાં લાનતનો તોફ આવ્યો. અને જમીનની નિશાનીયો જેમકે માર્ગની નિશાન ગામની હદ બંદીનું ઝાડ તથા ટેકરા અથવા બગીચાની ખાંડ ખંદક અથવા ઘરોની દીવારો એને મટાડવી પાડવી લાનતનું કારણ ફરમાવ્યું. કારણ કે એમાં ટટો ફસાદ થશે એકની જમીન બીજાની મળી જશે અને માર્ગનો હિસાબ રહેશે નહીં. લાનત કરવી બે પરકરની છે (૧) લાનત જાતી અને (૨) લાનત વસરી. સુનત જમાઅતના મજહબમાં લાનત

જાતી એટલે નામ લખને લાનત કરવી જેનું કુદર ખાતરી પૂરવક દલીલથી સિધ્ધ થયું હોય તેના સિવાય બીજા પર દુસ્ત નથી જેમ કે શૈતાન ફિરિયાન, અથુ જહલ એઓનું કુદર નિર્સન્દેહ (બેલાશક) સિધ્ધ છે. તેા એઓનું નામ લખ ને લાનત કરવી દુસ્ત છે. પણ હમેશ એને વજીહની જેમ કરવું કંઈ કામની વાત નથી. કેમકે લાનતના અર્થ બોદાની રદમતથી દૂર કરવું છે. અને કાફર સિવાય બીજો કાંઈ અસ્લ હતી રદમતથી હમેશ દૂર રહેશે નહીં. કેમકે મુસલમાન ફાસેક વિષે શિક્ષા પામવા પડી અથવા વગર શીક્ષાએ બખશીશની આશા છે. અને લાનત વસરી એટલે વખર નામ લીધે પુરા ચલણ વાળા પર લાનત દુસ્ત છે. જેમકે આ ફસલની હદીસોમાં એર, મા બાપને ગાલી આપનાર પર લાનત કરી. એવીજ રીતે જાહેમ, બૂઝા વગેરે પર પણ લાનત દુસ્ત છે.

ફસલ પાંચમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મધાજે વ નો શબ્દ છે.

૧૧૨૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો ફસ ચઢુદી મારા પર ધમાન લાવે તેા સધળા ધમાન લાવે.” અને એક રિવાયતમાં આવી રીતે છે “જો ફસ ચઢુદી મારી બેઅત કરે તેા ધરજામ લાંબા વગર કાંઈ ચઢુદી જમીનની પીક પર નહી રહે.

ફાયદો એટલે જો મદીનાના ચઢુદીઓના ફસ મોઢા મોઢા સરદાર ધમાન લાવતે તેા સર્વ લાવતે. કેમકે ચઢુદી લોક દીનમાં સમજ તથા તખાસ રાખતા નથી. પોતાની કામ તથા સરદારોને તાબે છે. ઘેટાંઓ જેવો એઓનો સ્વભાવ છે. બપાં એક યોદ્ધા જાય છે ત્યાં સધળાં ઘેટાં ચાલે છે.

૧૧૨૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુદુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો મુસલમાનોમાંનો

કાંઈ પોતાની અહલ (ધરવાળી) પાસે આવવાનો ધરાદો કરે અને કહે “બિસ્મિલ્લાહે અહ્મદુ મમ જનેબનશ શૈતાન વ જનેબિશ શૈતાન આ રજકતના” તેા જો જોડ ખાવિન્દની વચ્ચે એ મીલાપમાં કાંઈ બચ્ચું કિસમતમાં હશે તેા શૈતાન કદી નુકશાની પોહોંચાવશે નહીં.

ફાયદો આથી જણાયું કે સમ્બોમથી ગરજ ઓલાદની રાખે માત્ર પાણી કાઢવું કે શલવત પૂરી કરવીજ મટે નજર ન હોય. અને સુનત છે કે આ દોઆને તે વખત પઢી લ્યે કે જો ઓલાદ થાય તેા બરકતવાળી થાય.

૧૧૨૩ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો અનસાર લોક પહાડના નીચેના કે ઉપરના માર્ગે ચાલે તેા

* અર્થ—જો અહ્મદ તું અમને શૈતાનથી બચાવ. અને જે તું અમને આપે તેથી શૈતાનને દૂર રાખ. આ. મા.

હું અનસારને માર્ગે ચાલીશ.

ફાયદો દીનમાં ઉમ્મત ઉપર નથી (સલ) ની તાબેદારી કરવી વાળ્ય છે, નખીપર ઉમ્મતની તાબેદારી વાળ્ય નથી. તો આ હદીસમાં જે માર્ગ થી મતલબ જાહેરનો માર્ગ છે તો મતલબ ખુલ્લી છે કે દીનમાં નહીં. અને જે માર્ગથી મતલબ અકલનો માર્ગ છે તો મતલબ આ છે કે દુન્યાના કામોમાં અને મોળાહ કામોમાં હજરત (સલ)ને અનસારીયાની ખાતર રાખવી ધ્યાનમાં છે. આ હદીસ અનસારીયાની યુલુરગી ખુલી રીતે બતાવે છે.

૧૧૨૪ મોખારી તથા મુસલિમમાં અલુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફર માવ્યું કે જે કાઠ પુરૂષે તારા ઘરમાં વગર તારે હુકમે ઝાંખ્યું ફરી તે કાંકરી મારીતે તેની આંખ ફેડી તો તારાપર કંઈ દોશ નથી.

ફાયદો આ હદીસની મતલબ આવી ગઈ. (વાંચો ના. ૩૧ ની હદીસ.)

૧૧૨૫ મુસલિમમાં અલુ ઐયુમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તમારા યુનાહ ન હોત કે જેને અલ્લાહ બખ્શે તો બીજી કામ અલ્લાહ ઉત્પન્ન કરતે કે જેઓના યુનાહ હોતે ફરી તેઓના યુનાહ બખ્શતે.

ફાયદો આ હદીસમાં હજરતે (સલ) પોતાના સહાયાને દિવાસે આપ્યા. કારણ કે ઘણા સહાયા ને ખોદાનો ખાફ ઘણો હતો જેથી કેટલાકોએ માંસ ખાવું તજ્યું. કેટલાકોને વિચાર હતો કે દુન્યા છોડી પહાડપર જઈ બેસે અને રાત દિવસ ધ્યાનત કરે. કેટલાકોને ધરાદો હતો કે પુરૂષ ઇંદ્રિને કાપી ફેંકે કે જેથી હરામકારીમાં નહીં સપડાય. એટલે જેવી તેની સિફત મુનતકેમ ગિયાહપર પકડકરનાર, સજ્જ આપનાર છે તેવાજ તેની સિફત ગફકાર (યુનાહોને માફ કરનાર) પણ છે. એટલે ગુનેહગાર મુસલમાન જેમ પોતાના યુનાહોથી ડરે તેમ તેના રહમ અને કરમપર પણ નજર રાખે. ના ઉમ્મેદ ન થાય. કેમકે ના ઉમ્મેદ થવું કંફર છે. આ હદીસની આ મતલબ નથી કે ખોદાને ગફકાર જાણી યુનાહોપર કમર બાંધે અને તેની કદહારીયતને તદ્દન બૂલી જાય. કેમકે એ ચોખ્ખું કંફર છે.

૧૧૨૬ મોખારી તથા મુસલિમમાં ઉમ્મે

હખીયા ખીનતે અલુ સુફમાન (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે દુર્રા મારા ખોદા માં મારી ચાલેલી છોકરી ન હોત તો પળું તે મને હલાલ નથી, કેમકે તે મારા દુધલાઈની છોકરી છે. અને અને તેણીના આપમે અલુ લલ્લની લોડી] સોવેલાએ દુધ પાવું છે. માટે એ ખીખીયો ! તમારી દીકરીઓ કે ખેહેનોને નિકાહ માટે મારી આગળ નહીં કરવી” આ હજરતે (સલ) ઉમ્મે હખીયાને ફરમાવ્યું બ્યારે તેણીએ પોતાની ખેહેન અઝઝાને હજરત (સલ)ના નિકાહ માટે કહ્યું ત્યારે.

ફાયદો હજરત ઉમ્મે હખીયાએ (રદી) હજરત (સલ)ને કહ્યું એ હજરત મારી ખેહેન અઝઝાથી આપ નિકાહ કરો. હજરતે (સલ) નહીં માન્યું. કારણ કે બાપડીના જીવતાં સાલી સાથે નિકાહ ફુરત નથી. ફરી હજરત ઉમ્મે હખીયાએ (રદી) કહ્યું મેં સાંભળ્યું કે અલુ સલમાની દીકરી દુર્રાથી આપ નિકાહ કરવા ચાહો છો. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ખે.રી વાત છે. પ્રથમ તો આ કે દુર્રા મારી રખીયા છે. એટલે (મારી ખીખી) ઉમ્મે સલમા (રદી)ની છોકરી છે. અને ખીખું ફૂધની સજાઈથી મારી ભરીછ છે. નિકાહની કયા મુરત રહી ?

૧૧૨૭ મુસલિમમાં અલુ યરજાં અસલમી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તું ઓમાનના લોકો પાસે જતો તો તેઓ તને ગાળ નહીં આપતે અને તને નહીં મારે.” આ હજરતે (સલ) ને પુરૂષને કહ્યું કે જેને હજરતે અરખના એક ટોલાં તરફ મોકલ્યો, ફરી તેઓએ તેને ગાળો આપી અને માર્યો.

ફાયદો ઉમ્માન શામના મુલકનાં અથવા યમન દેશનાં એક શેહેરનું નામ છે ત્યાંના લોકોના મારા સ્વભાવ અને નરમ-દિલીનું વર્ણન કર્યું.

* ૧૧૨૮ મોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે ધપને સત્યાઈની માં

† યમનના મુલકને ઓમાન કહે છે. અને શામ-વાગાને અમ્માન કહે છે. અરબીમાં લખ્ખમાં બનેલી જોડણી એક છે. પણ નવરી (રહ) કહે છે કે આ હદીસમાં જે શબ્દ છે તે ઓમાન છે જે બહરેનમાં આવેલું છે. ગ્રાં મોઝ

તેને ઊડતે ધોતો તેને કાઢે છે. કહે:

કૃષ્ણદેવ કામને સમજાવેલા હાલ કંઈ વાર વર્ણ્યો
યો છે કે ત' મહીનામાં માહીનો એક ઊઠેલો હતો.
જાનાતથી મુલાકાત રાખતો હતો. આઈન્સાની કંઈક
સતો એલતો હતો. તે એક દિવસે બામમાં કપડું
એઠી સતાં સતાં કંઈ યથુ-યથુ તો હતો. હજ
રત (સહ) સંધી નીકળ્યાં ઝાડની આડમાં રહીને
તેનો અવજન સાલખવા ચાહ્યો, તો તેની માએ
કહ્યું એ ધમને સપાદ ! ને મોહમદ આવા.
તો કેતુપ રહ્યો ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ
ફરમાવી. એટલે ને તેની મા નહીં રોકતે તો
તેનો હાલ કંઈક જણાતે કે યુ-કહે છે. અથી જણા
યુ કે ખોટા માર્ગજાળાએનો હાલ પેશીદા રીતે
ખરા માર્ગવાળાએને દરવાજા કરવું દુરસ્ત છે.

૧૧૨૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં @ જામેર
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાયું
કે જે તું ધીના મશકને રહેવાસે તો તેમાં
હમેશા ઘી રહેતો." આ હજરતે (સહ) ઉમ્મે માલિક
(રદી) ને કહ્યું જ્યારે તેણીએ તે મશકને નવોવી કે
જેમાંથી હજરત (સહ)ને બેટ આપતી હતી.

કૃષ્ણદેવ ઉમ્મે માલિક મહીનામાં એક બીબી
હતી તેણીથી રિવાયત છે કે મારી પાસે એક મશક
જાંતીને ઘી હતું. હું તેનું ઘી હમેશા હજરત (સહ)
માટે મોકલ્યા કરતી હતી. કદી તેનું ઘી ધટતું
નહોતું. એક દિવસે મેં તેનું ઘી નવોડીને કાઢ્યું
તો તે ખલાસ થયું. મેં આ હાલ હજરત (સહ)
ને કહ્યો ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી.
એટલે ને તેને તું નહીં નવોડતે તો તે કદી ઘી
થી ખાલી થતે નહીં. આ હજરત (સહ) નો
મોજેઝો છે.

૧૧૩૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ
હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફર
માયું કે જે હું જાણું છું તેને જે તમો જાણો
તો તમો ધણા રડો અને મોડા હસો.

કૃષ્ણદેવ એટલે મોતની સખતીયો, તરફ
તરફના અગમ્ય, કેવામતની મુસીબતો અને
ફોજખની આફતો જે તમો કમસ યકીનથી

જાણો જેવી રીતે હું જાણું છું તો ખાવું જીવું.
બૂલી જાઓ. પુશી કરતાં અમ વધી જમ. ચોહેનથી
જે રહો છો તે મદદતનું કારણ છે.

૧૧૩૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અલી
(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાયું કે જે
તમો તેમાં ધુસતે તો કેવામત સધી તેમાં રહેતો."
એટલે તે અગ્નિમાં કે જેને અબ્દુલ્લાહ ખીન
હોળકા સહચી સરદારોમાંના એક સરદારે
સળગાવી હતી.

કૃષ્ણદેવ અબ્દુલ્લાહ ખીન હોળકા (રદી)ને
હજરતે (સહ) એક લશકરનો સરદાર બનાવી કેથે
જેલાદ માટે મોકલ્યા અને લશકરને ફરમાયું કે
જે તમારો સરદાર કહે તે માનજો. એક દિવસે
અબ્દુલ્લાહ પોતાના લશકરથી ઝૂસે. થયા અને
ધણી આગ સળગાવી, અને લશકરને, કહ્યું કે આ
અગ્નિમાં પડો. કારણ કે હજરતે (સહ) મારી તાબે
દારી તમારા પર ફરજ કરી છે. લશકરે કહ્યું અમે
હજરત (સહ)નો કંઈમો દોળખની અગ્નિના ડરથી
રહ્યો છે. તો અમો અગ્નિમાં ચા માટે પડીએ.
જ્યારે આ (કરસો હજરતે (સહ) સાંભળ્યો ત્યારે
આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી જણાયું કે
સરદારની તાબેદારી-ચા ખાખની ફરમાવરદારી અને
ઉસ્તાદ અથવા પીરની તાબેદારી સરિઅત વિરુદ્ધ
કામમાં કની દુસ્ત નથી. જેમકે બીજી હદીસમાં
ખુલી રીતે કહેવાયું છે. * કે કાંઈ મખાલ્ફની તાબેદારી
ખોદાની નાફરમાનીમાં દુસ્ત નથી. ફરમાવર
દારી તો નેક કામમાં જેઠાએ.

૧૧૩૨ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાયું કે જે હું
બકરીના એક આગલા પાવા માટે નોતરાઉ તો
જરૂર તે નોતરું સ્વીકારું. અને જે મને બકરીનો
એક આગલો પાયો કે પાછળો પાયો બેટ અપાય
તો હું કપુષ કરું.

કૃષ્ણદેવ એટલે દમવત તથા સોગાતમાં
મોડા ધણીનો, અને સારા નરસાનો ખ્યાલ નહીં
જોઇએ. મુસલમાનની ખાતરદારી જરૂર છે.

૧૧૩૩ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાયું કે જે તે
જાણુ જલ્લ મારે નબ્દીક મોતે, તો તેના એક એક

† વાંચો હદીસ નાં ૫૨૦, ૬૪૫ આ. મો.
@ ધરદ મશાયેમાં આ હદીસ માન મુસ
લિમની હખી છે.

* વાંચો હદીસ નાં ૧૩૧ આ. મો.

અવ્યવને ફિરસ્તા ઉચકી જતે.

ફાયદો અણુ જહલે (લઘ્ય) એકવાર કાફિરો ને પૂછ્યું તમો હોવ ત્યારે મોહમ્મદ [સલ] પોતાતું મોં માટીમાં રેલે છે? એટલે સિન્દો કરે છે. કાફિરોએ કહ્યું હા, અણુ જહલે (લઘ્ય) કહ્યું હાત તથા ઉઝઝાની કસમ જો હું તે હાલતમાં જોઉં તો મારા પગથી તેની ગરદન કચડી નાંખું. તો એક દિવસ હજરત (સલ) નમાઝ પઢતા હતા કે તે નાપાક તેજ વિચારે આલ્યો. જ્યારે હજરત (સલ)ની પાસે ગયો તો પાછલા પગે ડરીને નહાર્યો. લોકોએ કહ્યું તું કેમ એવી રીતે નહાર્યો? તેણે કહ્યું મારી અને મોહમ્મદ (સલ)ની વચ્ચે અગ્નિથી ભરેલી ખાઇ દેખાઇ. અને તેમાં તથા તેની આસ પાસ ઘણીજ અગ્નિ જળુષા. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જો તે મરદુદ [ધિ-ક્કારાયેલો] મારી પાસે આવતે તો ફિરસ્તા નેને તુકડે તુકડા કરતે. આ હદીસ મોજેઝો છે.

૧૧૩૪ મુસલિમમાં અણુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ગધ રાત્રે હું તારા કુરઆન પઢવાને સાંભળતો હતો તેવી હાલતમાં જો તું મને જોતો (તો ડીક ચાત તને સાઈ લાગતે અને તું ઘણી સારી અવાજથી પઢતો) આ હજરતે (સલ) અણુ મુસા (રદી)ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો અણુ મુસા (રદી) ઘણુંજ ખુશ આવાજ હતા. રાતના કુરઆન પઢતા હતા કે હજરત (સલ)નું ત્યાંથી જવું થયું તો ઉભા થઇને સાંભળી કહ્યું. સવારે હજરતે (સલ) અણુ મુસા (રદી)ને આ હદીસ ફરમાવી.

૧૧૩૫ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) મોસૈલેમા કન્જનખતે ફરમાવ્યું કે જન તું મારાથી આ તુકડો (લાકડીનો) માંગશે તો હું તે આપીશ નહીં. અને તારા વિષે જે જે ખોદાનો હુકમ કરવાયો છે એથી તું આગળ વધવાતો નહીં. (એટલે તે તને હલાક કરશે અને બંને જહાનમાં ફજઅત કરશે) અને જન તું ઈસ્લામથી પીડા ફેરવશે તો અજ્ઞાલ તારા ગુણ (પગ) કાપશે. અને હું તને તેજ બાણું છું કે જે મન ખવાયમાં દેખાયો હતા. જે કંઈ હું દેખાડાયો. અને આ સાબિત મારા નરકથી તને ઉતર આપશે આ સાબિત ને સાબિત

બીન ફૈસ બીન સમ્માસ (રદી) છે.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે મોસૈલેમા કન્જનખ હજરત [સલ]ની જન્દગીમાં પોતાની કામનો મોટો જથ્થો લઇને યમામાથી મદીનામાં આવ્યો અને હજરત (સલ)ને કેણુ (સંદેશો.) મોકલી કે જો મોહમ્મદ (સલ) પોતાના મરણ પછી પેગમ્બરીનો ઉધ્ધો મને આપે કે જેથી હું મુલકનો માલિક બનું તો હું ઈસ્લામ સ્વીકારું અને તાબેદાર થાઉં. તો હજરત (સલ) તેની પાસે પધાર્યો. હજરતના હાથમાં ખજુરીની એક સોટી હતી તેના માથા ઉપર ટેકી ઉભા રહીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે હું તારો હાથ સારી રીતે સ્વપ્નામાં જોઈ ચુકો છું. તું પેગમ્બરીનો દાવો કરશે તો ખોદા તને ગારત [નાશ] પણુ કરશે અને મોસૈલેમા કન્જનખે કુરઆનના મોકાબલામાં કંઈ અટક અને બકવાસની તુક બંદો કરી હતી તો ફરમાવ્યું કે તે ઝટલ મારા સાંભળવાને લાએક નથી તેના ઉતર માટે મારા તરફથી સાબિત બીજા ફૈસ બસ છે. સાબિત બીન ફૈસ અનસારી ઘણા બોક્ષ-કણુ હજરત (સલ)નાં ખતીમ (બાપણુ કરતા) હતા. તો સાબિતે તેના અટલના એવા બુકેમુકા કર્યો કે કંઈ સિધ્ધ રહ્યું નહીં. તે પછી મુસૈલેમા કન્જનખ પોતાને મુલકે પાછો ફર્યો અને ત્યાં હજરત (સલ)ની પેગમ્બરીમાં ભાગ થવાનો દાવો કર્યો. હજરત (સલ) ને પત્ર લખ્યા કે અમે નોખુવવતમાં તમારે ભાગ થયા. સઘળા મુકલની જમીન અડધી તમારી અડધી અમારી. હજરતે [સલ] જવાબ લખ્યો કે જમીન તો ખરૂં જોતાં અસ્લાહની છે. પોતાના બંદાઓમાંથી જેને ચાહે તેને આપે. અને આખેરત તો માત્ર પરહેજગારો માટેજ છે. હજરત (સલ)ની વક્કાત પછી મુસૈલેમાએ ભાગતો દાવો છોડી સઘળા નોખુવવતનો દાવો શરૂ કર્યો. હજરતે લોક તેના તાબેદાર થયા હતા. સિદીક અકબરે પોતાની ખિલાફતમાં સારી રીતે ફેજની ચઢાઇ કરીને તેને માર્યો. અને તેના લોકોને હકાબ્યા. જો સિદીકે અકબર (રદી) તેને નહીં મારતે તો અત્યાર સુધી તેના લોક તેના કબેલો પઢતે. દીનમાં મોટો ફસાદ પડતે. જેમ શીઆ સુન્નીમાં વાદવિવાદ ચાલે

છે તેમ તેના મજબૂત વાળાઓથી પણ રહેતે. આજ જ્યાં જો માણસ વિચાર કરે તો સિદ્ધિકે અકબર [૨૬] ની કૃત્યતને સમજી જાય, કે દીનમાં કેવાં કેવાં ઉપદ્રા કામે તેમનાથી થયાં.

૧૧૩૬ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (૨૬)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તે તે કામ કરતે તો દિરસ્તા તેને પકડતે” એટલે અબુ જહલને. જ્યારે તેણે કહ્યું કે જો હું મોહમ્મદ (સલ) ને કાળા પાસે ન માત્ર પહોંતો જોઈશ તો તેની ગરદન અપદીશ.

ફાયદો આનો કિસ્સો ત્રીજી હદીસ (ના. ૧૧૩૩)માં વિસ્તારથી વર્ણવેલો.

૧૧૩૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર (૨૬)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો બહરેનનો માલ આવશે તો હું તને આપીશ આવી રીતે અને આવી રીતે અને આવી રીતે (એટલે બોખા ભરીને ત્રણ વાર આપીશ)” આ હજરતે (સલ) જામેર (૨૬) ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો જામેર (૨૬) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) મને વાયદો કર્યો હતો પણ હજરત (સલ)ની જીન્દગીમાં બહરેન મુલકનો માલ નહીં આવ્યો. જ્યારે હજરત (સલ)નો ઇનતેકાલ થયો અને સિદ્ધિકે અકબર (૨૬) ખત્રાફ થયા ત્યારે ત્યાંનો માલ આવ્યો. સિદ્ધિકે અકબરે (૨૬) કહ્યું કે જેનું હજરત (સલ) ઉપર કરજ હોય અથવા જેને તેવણું આપવાનો વાયદો કર્યો હોય તે જાહેર કરે. ત્યારે મેં આ હદીસ જાપાન કરી. સિદ્ધિકે અકબરે (૨૬) મને કહ્યું કે તું પોતાનો બોખો ભર અને ગણુ મેં તે દિરહમોનો બોખો ભર્યો* અને ગણ્યા તો પાનસો હતો.

સિદ્ધિકે અકબરે (૨૬) કહ્યું કે હજરત દિરહમ બીજા ગણુ. આ હદીસથી ગણુયું કે માલિકે જે વાયદો કરે તેનો નાએજ તે વાયદાને પૂરો કરે.

૧૧૩૮ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (૨૬)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો હું હા કહેતો તો તે હજજ વાળેખ થતે અને કદી તમારેથી બની શકતે નહીં” જ્યારે હજરત (સલ)

ને પૂછાયું કે શું દર સાલ હજજ ફરજ છે? ત્યારે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરતે (સલ) હજજપુલ વેદાઅમાં ફરમાવ્યું, આ લોકો અશ્વાહે તમારા પર હજજ ફરજ કરી. માટે તમે હજજ કરો. અકરઅ બીન હામેસે (૨૬) પૂછ્યું આ હજરત (સલ)! શું દર સાલ હજજ ફરજ છે? ત્રણ વાર પૂછ્યું. હજરતે (સલ) મેહેરબાનીની રાહ જવાખ નહીં આપ્યો, તે પછી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે વગર સોંચ્યે બે ફાયદા સવાલ નો કરો. જો દર સાલ ફરજ થાત તો હજરત (સલ) પોતે સાફ રીતે જાપાન કરત.

૧૧૩૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઇમરાન બીન હોસેન [૨૬] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જો તું તેને કહેતો (એટલે ઇસ્લામ જાહેર કરતો) એવી હાલતમાં કે તું પોતાનો અખત્યાર રાખતો હતો, તો તું પૂરતી રીતે છૂટકારો પામતો” બની એકિલના એક કદીને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું જેની પાસેથી સહાબાએ તે ઊંટડી મેવળી કે જેનું નામ અદ્યા હતું ફરી તેને આંધરો તો તેણે કહ્યું હું તો મુસલમાન છું.

ફાયદો મસાબીહમાં ઇમરાન બીન હોસેન (૨૬)થી રિવાયત છે સકીફના લોક તથા બની એકિલના લોકે આપસમાં કસમ ખાધી હતી † સકીફની કામે હજરત [સલ] ના બે સહાબા પકડ્યા હતા. અને હજરત [સલ]ના સહાબા બની અકીલના એક શખ્સને પકડી લાવ્યા. † તે શખ્સે હજરત (સલ) ને કહ્યું કે મને શા માટે પકડ્યો છે? હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તું પોતામાં કસમ ખાનાર લોકોના બદલામાં સપડાયો છે. જ્યારે

† અરબની દરતુર હતી કે એક ટોણાવાળા બીજા ટોણાવાળાથી આપસમાં એક બીજાને મદદ કરવાની કસમ ખાતા હતા. ફરી એકબાંનો બીજા માટે હાલીફ કહેવાતો ગા. મો.

@ એજા ગુનાહમાં બીજે પકડાતો નથી છતાં આ માણસ પોતાનાં કરારવાળાઓના ગુનાહમાં કેદ થયો તેનું કારણ કે તેઓમાં ત્રણજી હતું કે કરાર વાળાઓમાં એકને બદલે બીજે પકડાય અને તેઓના કરારમાં એ વાત દાખલ હતી. આ કાયદા પ્રમાણે શરૂ ઇસ્લામમાં અમલ થતો. ફરી એ અનુસૂચ થયો. ગા. મો.

* શરહ મથારેકી જણાવે છે કે હજરત અબુ અકબરે પોતાનો બોખો ભરીને આપ્યાં તે પાનસો થયાં. ગા. મો.

હજરત [સલ] સાંથી હક તે તેણે કહ્યું આ મો-
મ્મદ [સલ] હું તો મુસલમાન છું. ત્યારે હજ-
રતે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જે ખખ્ખારની
હાલતમાં કેદી થવાં પોહેલાં ઈસ્લામ ગ્રહીત કરતે
તો તારે માટે ધણું જ ઠીક થાત. હવે છૂટી ચકતો
નથી. ફરી હજરતે [સલ] તેને બદલામાં આપી
પોતાના બે સહાયાને સફીફના લોકોની કેદથી
છોડાવ્યા.

૧૧૪૦ બોખારીમાં અમુ હોરેરા (રદી) થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે
સોરયા (પરવીન, સહેલી નામના તારા) સાથે ઇમાન
લટકેલું હોત તો પારસીઓની ઓલાદ તેને મેળવતે.”
અને બીજી રિવાયતમાં છે કે “જે ઇમાન સોર-
યા પાસે હતે તો તેને પારસીઓના પુરૂષો અથવા
તેઓના એક પુરૂષ મેળવતે.”

ફાયદો મસાબીહમાં અમુ હોરેરા (રદી) થી
રિવાયત છે કે અમો હજરત [સલ] પાસે બેઠા હતા.
કે સૂરે જુમઆની આયત વ આખરીન મિન્નુમ
લગ્મ થલહક બેહિમી ઉતરી તો એક પુરૂષ ત્રણ
વાર પૂછ્યું તે લોક છે જે અરબ સવાય છે ?
ત્યારે હજરતે (સલ) સલમાન ફારસી ઉપર હાથ
રાખ્યો અને આ હદીસ ફરમાવી. અને પરવીન
તે કેટલાંક તારાઓનું નામ છે જે ધણું જ પાસે
પાસે છે જેમ કલબી. તો ફરમાવ્યું કે જે ઇમાન
ધણું જ દૂર હોત ત્યાં નજર નહીં પોહોંચતી તો
પણુ ફારેસવાળાઓને મળતે. આ હદીસમાં પાર-
સીઓની હુશયારી* તથા ઇમાનની લાયકાત (લા-
યકી) બયાન ફરમાવી. તો ખરે જોતાં ફારેસ દેશ

† અર્થ—અને બીજી તેઓમાંના હજી અરબો
સાથે નહીં જોડાયા ગયા. મો.

* પારસીઓની ફસાતીર નામએ પેહેલો
સાસાનની ત્રીજી વરસી મમાં પારસીઓના મુસલમાન
થવા વિષે છે કે “ઈરાનના દાનાઓ સર્વ અરબોના
તાબેદાર થશે.” આ સુને ૧૬૦૬ના સપ્ટેમ્બર માસના
ધણા ઉરદુ તથા ગુજરાતી વરતમાન પત્રોમાં કપાયું
છે કે ફરસા અગ્નિ પુલ્હ (પારસીઓ) એ ગારને
ઈસ્લામ સ્વીકારવાની અરજ કરી. તે ઉપરથી ગારે
તેઓની ગજુરી કરાવી તો તેઓ ફરા લાખ થયા.
આવી ફતેહ કદી ઈસ્લામને થઈ નથી. આ હદીસને
કાલુથી જોતાં આ બનાવ હજરત (સલ)ને મોજેઝા
છે. ગા. મો.

માં મોટા મોટા કમીસવાળાં બહાર આવતેના આ
લિખ ઉત્પન્ન થયા જેમકે ઇમાન આજમ (૨૬)
તથા તેમના સાગિર તથા ઉપદા એહદેસ જેમકે
ઇમાન બોખારી તથા મુસલિમ ઉત્પન્ન થયા.
દીનમાં ઓલમાએ કહ્યું છે કે જે ઇમાન આજમ
[૨૬] ન હોત તો દીનનું બેદ લોકોને સમજવું
મુશ્કેલ થાત. અખુલ્લાહ તસતરી (૨૬) એ કહ્યું
કે જે બની ઇસ્લામમાં અમુ હનીફા (૨૬) જે-
ટલો કાઠ અલિમ હોત તો તેઓ ગુમરાહ
થતે નહીં.

૧૧૪૧ બોખારીમાં જેમર બીન મુતએમ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે જે મુતએમ બીન અદી જીવતો હોત તે ફરી
મારેથી આ ગંધાસ (એટલે બદના કેદીઓ) વિષે
વાતચીત કરતે (છોડાવવાની સિપારસ કરતે) તો
હું તેઓને છોડી દેતો.

ફાયદો મુતએમ બીન અદી મકામાં એક
કાફિર હતો. હજરત [સલ] પર તેણે બલાઇ કરી
હતી. તો ફરમાવ્યું કે જે તે જીવતો હોત અને
આ કેદીઓની સિપારસ કરત તો હું તેને છોડત.
આથી જણાયું કે કાફિરના એહસાનના બદલામાં
પણુ એહસાન કરવું નોંધએ.

*૧૧૪૨ મુસલિમમાં ઓસામાં બીન જૈદ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમા-
વ્યું કે જે તે નુકસાન કારક હોત તો તે ફારેસ
વાળા અને રૂમ વાળાઓને પણુ નુકસાન કારક
હોત.” એટલે રૂમ પાતી સ્ત્રીથી સન્મોગ કરવો,

ફાયદો એક શપ્તે કહ્યું કે હું પોતાની
સ્ત્રીથી સોહગત કરીને વીધું બહાર કાઢું છું. હ-
જરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તું શા માટે એમ કરે
છે ? તેણે કહ્યું મારી બાવડી છોકરાને રૂમ પાપ
છે, અને હું ડર છું કે હમલ રહેવાથી છોકરાને
કંઈ નુકસાની થાય. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદી
સ ફરમાવી. એટલે જે એમાં કંઈ નુકસાની હોત
તો ફારેસવાળા તથા રૂમવાળાઓની ઓસાને નુ-
કસાની થાત. કેમકે તેઓ રૂમ પાતી સ્ત્રીની સો-
હગત કરે છે અને હમલ પણુ રહે છે અને તે
ઓની ઓસાને કંઈ નુકસાની થતી નથી. આથી
જણાયું કે દુન્યાની અમલમાં તજરબો મિન્નુમ
હીલ છે.

૧૧૪૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અતસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે આદમી પાસે બે જમણ ભરીને માલ હોય તો જરૂર તેની સાથે ત્રીજાને પણ દુકા. અને માણસના પેટને માટી સિવાય કંઈ ભરતું નથી. અને જે કોઇ તોળા કરે છે [લાલચ, લોભથી] તો અલ્લાહ રહમતની સાથે આગળ આવે છે, ફાયદો એટલે માણસનો હિસસ (લોભ) અગર જે તે ઘણા માલદાર હોય તોએ તે ઠંડા પડતા નથી. અને ઘણાંની દુકા કદી એછી થતી નથી. એનું પેટ કમરની માટી સિવાય કંઈ ચીજ ભરતી નથી. ફરી એછા લોભ અને સંતોષનું યુજી બયાન કર્યું.

શેઅર

તમ ચશમે મરદ દુન્યા દાર રા

યા કેનાઅત પુર કોનહ યા ખાકે ગોરઃ
એક રિવાયતમાં છે કે આ હદીસ કુરઆનની આયાત હતી આખર મનસૂખ થઈ.

૧૧૪૪ બોખારીમાં અણુ હોરૈરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે એહોહ પર્વત બરાબર મારી પાસે સોનું હોય તો મને આજ પરસંદ પડે છે કે તેમાંનું કંઈ મારી પાસે હોય અને ત્રણ રાત મારા પર યુગ રે નહીં. પણ દેણ અદા કરવા જેટલું રાખું.

ફાયદો આ હદીસમાં સખાવત તથા દુન્યા તજવાની ભુલુરગી છે. અને આ વાતનો ઇશ્વારો છે કે કરજ અદા કરવાની ફિકર અને કોશીશ કરવી વાજબ છે.

૧૧૪૫ મુસલિમમાં બખેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે પું તેને નહીં માપતે તો તમો સધળા તેને ખાયા કરો અને તે અનાજ બનેલું રહેતે.” આ હજરતે (સલ) તે પુરૂષને કહ્યું કે જેણે હજરત (સલ)

* અર્થ—દુન્યાદાર પુરૂષની નાહલી આખને કાંતો સંતોષ બરે છે અથવા તો કમરની માટી. શા. મો.

† કારણ કે સદા કરવા કરતાં દેણ પ્રથમ આ પવાનું છે. દેણ આપવું ફરજ છે. અને સદાકો નફલ છે. શા. મો.

પાસે અનાજ માંડ્યું તો તેમણે ત્રીસ સાઅ એટલે લગભગ બે મણ જમા આપ્યા તો તે પુરૂષ તથા તેની સ્ત્રી તથા તેનો પુરૂષો તેમાંથી ખાતા રહ્યા તે એટલાં સુધી કે તેણે તેને માપ્યા. (તો ફરી તે ખુદી ગયા.)

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે અનાજને તોલવા માપવાથી બરકત એછી થાય છે. અને પ્રથમ અધ્યાયમાં આ મળચુનની હદીસ છે કે અનાજના તોલવા માપવામાં બરકત છે. તો મતલબ આ છે કે ખરીદવા વેચવાને વખતે તો તોલવું જરૂર છે કે વધારો ઘટારો નહીં થાય, અને પોતાના ઘર ખરચ અથવા ખેરાત માટે તોલવું નહીં ભેદા. કારણ કે તોલી તોલી ખરચ કરનારની નજર ખોદા પર નહીં પણ અનાજ પર રહે છે.

૧૧૪૬ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે લોકોને (વજર સાક્ષીએ) તેઓના દાવા પ્રમાણે આપવામાં આવે તો જરૂર કેટલાક લોકો કેટલાક પુરૂષો ઉપર ખૂતોતો તથા માલા નો દાવો કરે. પણ પ્રતિવાદી ઉપર તો કસમ છે.

ફાયદો એટલે જે શરીઅતમાં વાદીથી સાક્ષી માંગવાનું નહીં હતે માત્ર દાવો કરવા પર મુકદ્દમો ફેસલો થતે તો ઘણા બેદીન નાહક એકાંત પૂન કરતે અને માલ હજમ કરતે. એજ માટે શરીઅતમાં આ કાયદો ઠેરવાયો છે કે ન્યાયે વાદી દાવો કરે અને માતબર ગવાહ લાવે તો જીતે. પણ જે તેની પાસે ગવાહ ન હોય તો પ્રતિવાદી કસમ ખાય, કે વાદી જીતે છે તો વાદી હારે. અને જે ગવાહ ન હોઈ અને પ્રતિવાદી કસમથી ઇનકાર કરે તો પ્રતિવાદી હારે વાદી જીતે. જેમકે એનો ખાસાસો બીજી હદીસોમાં છે.

૧૧૪૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરૈરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ પાસે જે રહમત છે તે સધળીને જે કાફિર જાણી છે તો કદી તે જનતથી વિરાશ થાય નહીં. અને અલ્લાહ પાસે જે અબ્લખ છે તે સધળીને જે મુમિન [ઇમાનદાર] જાણી છે તો કદી તે જીજમથી નડર થા-

ય નહીં.†

ફાયદો

એમર

અગર દર દેહદ યક સલાએ કરમ
અભજલ ગાયદ નસીબે ખરમ
દરાં દમ કે અબ ફેઅલ પુરસદો કાલ
ઓલુલ અબમરા તન ખેલરબદ જે હાલ †

રહમત અને અબજાબ ખોદાની બે સિક્કત છે. અને ખોદાની સિક્કતનો અત નથી જેની તેની જાત સંપૂર્ણ તેવીજ તેની સિક્કત કામેલ છે.

૧૧૪૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ જહમ અબ્દુલ્લાહ ખીન હારેસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો નમાઝ પઢનારની આગળથી જનાર જાણી લે કે શું તેના ઉપર છે [એટલે કેટલો અબજાબ થશે] તો તેની આગળથી જવા કરતાં ત્યાં ઠેરવું જરૂર ચાલીસ [વર્ષ કે ચાલીસ મહિના કે ચાલીસ ઘડી] ખેલતર થાત.

ફાયદો આ હદીસમાં રિવાયત કરનાર ખુદી રિવાયત કરી નથી કે હજરતે (સલ) ચાલીસ વર્ષ ફરમાવ્યા કે ચાલીસ મહિના કે ચાલીસ દિવસ કે ચાલીસ ઘડી, પણ દમામ તદારી કે જે મોટા મોહદદેસ છે તેવણે કહ્યું છે કે ચાલીસ વર્ષ મતલબ છે, મહિના કે દિવસ મતલબ નથી. **વહીહો આલમ.** નમાઝી આગળથી જતું ત્યારે યુનોહ છે કે જ્યારે તેની આગળ આઝ ન હોય * જો ઓથ હોય તો દુસ્ત છે યુનોહ નથી.

૧૧૪૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ

† આ હદીસમાં આ વાતનો ઇશારો છે કે માણસે ખોદાના ખોદ અને તેની આશા બનેની સાથે રહેવું જોઈએ. શા. મો.

ફઅર્થ—જો તે ખાણું ખરાબવાની કે બખશીસની એક પુકાર કરે તો શૂતાન જેવા પણ કહે કે કઈક હિસ્સો હું લઈશ. અને કરની તથા વાતચીતની જો તે પૂછ કરે તો તે વખત મોટા મોટા પેગમ્બરોનું બદન પણ ડરથી કાપવા લાગે. શા. મો.

* આ યુનોહ તે વેળા છે કે નમાઝી આગળ મુતરો [આડ] નહીં હોય તો, અથવા મુતરાની અને નમાઝ પઢનારની વચ્ચેથી જાય તો. અને નમાઝી આગળ એક ગાણસ ખેંઠા હોય તો તે પણ મુતરાને ઠેકાણે છે. મોનુઆત કબીર શા. મો.

હારેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ પાસે જે અબજાબ છે તેને જો મુમિન જાણી જાય તો કદી તે તેની જાનત ની આશા કરે નહીં. અને અલ્લાહ પાસે જે રહમત છે તેને જો કાફિર જાણી જાય તો તેની જાનતથી કદી નિરાશ થાય નહીં.*

૧૧૫૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હારેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અબજાબમાં અને પેહેલી સફમાં જે સવાબ છે તેને જો લોકો જાણી જાય ફરી તે ચિટ્ટી નાંખવા વિના નહીં મળે તો તેઓ ચિટ્ટી નાંખતે. અને જોહરના પેહેલા વખતમાં નમાઝ પઢવાનો જે સવાબ છે તેને જો જાણતે તો દોડ દોડી કરતે. અને એશા અને મુખ્દની નમાઝમાં જે સવાબ છે તેને જો તેઓ જાણી જાય તો તેઓ ઢગરાં ઘસતાં પણ આવતે.

ફાયદો એટલે જો અબજાબ અને પેહેલી સફનો સવાબ જણાય તો લોકોમાં અંધોડા પડતે. દરેક શખ્સ આ ચાહને કે હુંજ આંગ આપું અને હુંજ પેહેલી સફમાં દાખલ થાઉં. ફરી એમ જાણે કે આ અંધોડા વગર ચિટ્ટી નાંખે પતવાનો નહીં તો જરૂર ચિટ્ટી નાંખતે. જેનું નામ નિકળતે તે અબજાબ કહેતે, અને સફમાં દાખલ થતે. અને જો ઇશા અને ફરજની જમાઅતનો સવાબ જણાય અને જઈશી તથા નખળાઈને લીધે મસજીદમાં પગથી ચાલીને અવાતું ન હોય તો બાળકની માફક ઘસડાતાં આવતે. આ હદીસમાં અબજાબની, પેહેલી સફની, જોહરના પેહેલ વખતની અને ઇશા ફરજની જમાઅતમાં હાજર થવાની ફજલતનું વર્ણન છે. પણ ખીજી હદીસમાં છે કે ગરમીમાં જોહરની નમાઝ ઠંડા વખતમાં મુરતહબ છે કે જેથી લોકોને તકલીફ નહીં થાય અને જમાઅત પૂરી થાય.

૧૧૫૧ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન એમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે રાતમાં એકલા જવામાં જે તુક્સાની છે તેને જો લોક જાણે તો રાતના એકલા કોઈ સ્વાર કદી જાય નહીં.

* હદીસ ના. ૧૧૪૭ ની અને આની મતલબ એક છે. શા. મો.

ફાયદો આથી જણાયું કે રાતના એકલા સફર કરવી દુરસ્ત નથી. કારણ કે એમાં દીનનું અને દુન્યાનું બંને નુકસાન છે. દીની નુકસાન તો આ કે જમાઅતની નમાઝથી મહરૂમ રહી. અને દુન્યાની તે આ કે એકલા રાતમાં ડર,

વહેમ, હુદારા વાધ વગેરેની નુકસાની ધણું કરીને થાય છે. અને જ્યારે રાતના સ્વારને સફર કરવી મનાઇ થઇ તો પેદાજ ચાલનારને વધારે મનાઇ થઇ. પ્રખ્યાત કહેલી છે “અરરરીકે મુમ્મત તરીક.”*

ફસલ છઠી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે લખવા છે.

૧૧૫૨ મોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે જે ભારી ઉમ્મત ઉપર કઠણ નહોતો તો હું તેઓને આગ્રા કરત કે તેઓ ઇશાની નમાઝ એવીજ રીતે પઢે. ” એક વાર હજરતે [સલ્લ] ઇશાની નમાઝ મોડેથી પઢી ત્યારે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો આથી જણાયું કે ઇશાની નમાઝ માં દીલ કરવી મુસ્તહબ છે. એટલે ત્રતીયાંશ રાતથી તે અડધી રાત સુધી. અડધી રાત પછી મકરૂહ વખત છે.

૧૧૫૩ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે જે ભારી ઉમ્મત ઉપર કઠણ ન હોત તો હું તેમને દાતણ કરવાનો હુકમ તરત. એટલે પાંચે વખત ની નમાઝમાં.)

ફાયદો દાતણ કરવું એકે મતે સુન્નત છે, વિશેષ કરી નમાઝને વખતે અને ઇમામ શાફેઈ (રહ.)ની નજદીક ફજર અને જોહરમાં વધુ તા કફી છે. દાતણથી મોંની બો દૂર થાય છે. વોબૂ, કિરાઅત, કુરઆન, ઉંધ, ધણું ચુપરહેવાને વખતે, અને ધણી બૂખને વખતે ધણું મુરતહબ છે. દાતણ (મિરવાક) કડવી લાકડીનું બોધએ. પીલવણ તુ દાતણ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે. ચટલી આંગળી જેટલું જાડું અને ખીલસ (વેંત) બરાબર લાંબૂ.

૧૧૫૪ મોખારીમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે જો હિજરત (મેં કરી) ન હોત તો હું પણ અનસારી

ઓમાંથી એક પુરૂષ થાત.

ફાયદો એટલે અનસારી સહાબા મારા દિલમાં એવા પ્રસંદ થયા છે કે જે હિજરત કરવાનો ગુણ મારામાં ન હોત તો હું પોતાને અનસારીઓમાં ગણત.

૧૧૫૫ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે જે મને એવો ડર ન હોત કે તમે મુરદાને દફન નહીં કરો તો હું અજ્ઞાહથી દોઆ કરત કે તે તમને કબરનો અબળ સંભળાવે.

ફાયદો એટલે જે તમે કબરનો અબળ સંભળો તો એટલાં બેલાન થાઓ કે પોતાના મુરદાઓને દફન કરવું ભૂલી જાઓ. આથી જણાયું કે મુરદું અબળની વખતે કબરમાં પુકાર છે પણ માણસ અને જીવન એટલાં માટે સાંભળતા નથી કે તેઓને જીવવું કઠણ પડે નહીં.

૧૧૫૬ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે અમે એહરામવાળા ન હોત તો તે તારેથી કબૂલ કરત” સઅમ ખીન જરસામાં (રદી) એ જ્યારે હજરત (સલ્લ) ને જંગલી મધેડું બેટ આપ્યું ત્યારે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો એટલે એહરામવાળાને જીવતું શિકાર લેવું દુરસ્ત નથી માટે અમે કબૂલ કરતા નથી. આથી જણાયું કે કંઈ દીની ઓજરને લીધે દઅવત કબૂલ નહીં કરવી તથા સોગાત પાછી ફેરવી દુરસ્ત છે.

૧૧૫૭ મોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું

* અર્થ—માર્ગ લેવા પેદાજ સાચાને દુક યા. મો.

કે જો મારી સાથે હદીનું જનવર (કુરબાની) ન હોત તો હું હલાલ થઈ જાત (એટલે ઉમરો કરીને હજજનું એહરામ ઉતારત.)

ફાયદો કાફેરાની નજદીક હજજની મોસમમાં ઉમરો કરવો ઘણું જ મુશ્કેલીનું છે. આ મુશ્કેલી રસમ તોડવા માટે જ્યારે હજરત (સલ્વ) હજજપુલ પેદાશમાં હજજની નૈયતથી મક્કામાં દાખલ થયા તો સલાવાને ફરમાવ્યું કે જેની સાથે કુરબાની ન હોય તે ઉમરો કરીને એહરામ ખોલે, ફરી હજજને વખતે હજજનો એહરામ બાંધે. અને હજરતે [સલ્વ] પોતે એહરામ ખોલ્યું નહોતું કેટલાક સલાવાએ હજરત (સલ્વ)ને એહરામ બાંધેલા જોઈને એહરામ ખોલવામાં હીલ કરી ત્યારે હજરતે (સલ્વ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે હું કુરબાનીના સખબથી હાથાર થયો, નહીં તો હું પણ એહરામ ખોલતો.

* ૧૧૫૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અન-સ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જો મને ડર ન હોત કે આ (ખજુર) કદાપી જકાતનું હશે તો હું તેને ખાતો.

ફાયદો હજરતે (સલ્વ) એક ખજુરની પેસી માર્ગમાં પડેલી જોઈ ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. આથી જણાયું કે અદના યીજ માર્ગમાં પડેલ મળે જેના પડવાનો માલિકને ગમ ન હોય (તથા તેની હુંદકરે નહીં) તો તેને ઉપાડવી તથા ખાવી ફરજત છે.

૧૧૫૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જો મુસલમાનો પર કંઈ નહીં પડતે તો હું કોઈ સરીયાતો સાથે છોડતો નહીં. પણ બોખાર ઉપાડનાર તથા સ્વારીનું જનવર મને મળતું નથી. અને ન મારી પાસે કોઈ જનવર છે કે તે પર તેઓને સ્વાર કરે. અને મુસલમાનો મારેથી છુટા રહે એ મને ભારી પડે છે.

ફાયદો સરીયા તે લશ્કરની તુકડીને કહે છે કે નવ સિપાઈથી વધુ હોય (પણ ચારસોથી વધુ ન હોય). અને હજરત (સલ્વ) તેની સાથે પધાર્યા ન હોય. એટલે હજરત (સલ્વ)ની પૂરતી ઇચ્છા હતી કે દરેક લડાઈમાં ભાગ લે. પણ શરૂ થયેલામાં અસખાબ નહીં હોવાને લીધે તથા સ્વારી ઓછી હોવાને લીધે સર્વ સલાવા સાથે જઈ શકતા નહોતા. માટે હજરત (સલ્વ)ને સલાવા વગર જનું એટલાં

માટે પસંદ નહોતું કે નહીં જનનાર જેહાદમાં સખાબથી મહરમ રહે છે (અને તેમનું દિલ ઓછું થાય છે) આ હદીસમાં જેહાદની ફજીલત તથા દોસ્તોની રિઆયત રાખવાનું બતાવે છે.

૧૧૬૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જો બની ઇસ્લામ નહોત તો માંસ સડતે નહીં. અને જો હવવા (અલે) ન હોત તો કોઈ નારી પોતાના ખાવિન્દની ખિયાનત કરતે નહીં.

ફાયદો હજરત મુસા (અલે)ની સાથે બની ઇસ્લામ પર મન અને સલવા ઉતરતાં હતાં. અને હુકમ થયો હતો કે વાસી રાખવું નહીં. ફરજે તમને તાજ મીઠાઈ તથા તાજી ચલ્લાનું માંસ મળ્યા કરશે. બની ઇસ્લામ લે લેખને લીધે માંસને રાખી વાસી કર્યું કે કોણે જો નહીં મળશે તો કામ આવશે. ફરી તે ગધાયું. એટલે માંસ રહેવા દેવાથી સડે છે અને વાસી રાખવાની ચાલ પ્રથમ બની ઇસ્લામથી નીકળી. તો બની ઇસ્લામ આ ચાલ નહીં કાઢતે તો કેઈ વાસી રાખતે નહીં. ને ગોશ સડતે નહીં. અને હજરત હવવા (અલે) એ હજરત આદમ [અલે]થી પ્રથમ આ ખિયાનત કરી કે હજરત આદમ [અલે]ને દિલથી ચાલતી હતી અને મોંથી હજરત આદમને કહેતી હતી કે હું તમને નહીં ચાલતી, અથવા ખિયાનત કરી કે શૈતાન ના બેહકાવથી હજરત હવવાએ હજરત આદમ (અલે)ને ઘણું ખવરાવ્યા. એટલે ખિયાનતની બે પ્રથમ હજરત હવવાથી શરૂ થઈ.

૧૧૬૧ મુસલિમમાં અબુદુલા બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જો તમે નહીં યુનાલ કરતે તો અદલાલ બીજા કામને લાવતે કે તેઓ યુનાલ કરતે. ફરી તેઓની બખશીશ કરશે અને તેઓને જનતમાં લઈ જતે

ફાયદો આ હદીસનું મજબુત બેવાર આવ્યા ગયું. ૧) મતલબ આ કે અદલાલથી ડરનારને તથા યુનેસગાર તોખા કરનારને એમાં દિવાસો છે. અને આ વાતનો ઇશારો છે કે યુનોલ અદલાલની હિકમત વિકૃત નથી, કે જેથી તેની રહમત તથા ગફારીની સિદ્દત પ્રગટ થાય. અને એની આ મતલબ નથી કે માણસ પોતાના યુનાલોથી તન નડર થાય કારણ કે આ તો ચોખ્ખું કુદર છે.

કસલ સાતમી

આ કસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે લેવામાં તથા ઉપયોગ છે.

૧૧૬૨ મુસલિમમાં ઉમુલ હોસેન અહમ-સીયા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તમારા પર નકરો હમશી ગુલામ હાકેમ થાય તો જ્યાં સુધી તે તમને અવશ્યકતા કિતાબ પર ચલાવે તમારે તેનું સાંભળવું તથા તાબેદારી કરવી.

ફાત્તેહ એવલે હાકેમ અગર જે ધણો હકીર [હલકો] અને નાલાએક હોય તો પણ શરીઅતના હુકમોમાં તેની તાબેદારી વાજબ છે. આ હાકેમથી મતલબ છે કે હાકેમ જે પલીદાના તરફથી હાકેમ થયો હોય. કારણ કે આદલાહ અને પલીદા ગુલામ થઈ શકતા નથી. અથવા ગુલામથી મતલબ આ બધા ગુલામ હશે.

૧૧૬૩ મુસલિમમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તે તારા ભાઇને કંઈ કસ વેચ્યું હોય તે ફરી તેને આફત લાગી હોય તો તેની પાસેથી કંઈચીજ લેવી તેને હલાલ નથી. કયા વીજને અદલે તારા ભાઇનો માલ નાહક લે છે (અથવા લેશે.)

ફાત્તેહ ઇમામ અહમદ (રહ)નો આજ મજહબ છે કે જ્યારે માલિકે ઝાડ પર મેવો લાગેલો વેચ્યો ફરી કોઈ આફતથી મેવો ખરબાદ થયો તો માલિક ખરીદાર પાસેથી કંઈ કીમત લે નહીં. અને ઇમામ માલિક (રહ)ની નજદીક ત્રીજે ભાગ કીમત તો ઓછો કરે, અને ઇમામ આજમ તથા ઇમામ શાફેઈ (રહ)ની નજદીક જે માલિકે સોંપ્યું હોય

તે આથી જાણ્યું કે શરીઅત વિરૂદ્ધ હાકેમની તાબેદારી કરવી દુરસ્ત નથી, હાકેમના કોઈ કાબદાયા આપણા પર કોઈનું હક લાગુ પડતું ન હોય અને શરીઅત પ્રમાણે લાગુ પડતું હોય તો ત્યાં તેનું હક આપવું ફરજ છે. એવજ રીતે જે હાકેમ મુત્તી કાપદા પ્રમાણે આપણું કોઈપર હક લાગુ પડતું હોય પણ શરીઅત પ્રમાણે લાગુ પડતું ન હોય તો તે લેવું હરામ છે. ઈમાન તો અમને શરીઅતનીજ તાબેદારી બતાવે છે. શા. મો.

તો કીમત લેવી દુરસ્ત છે* પણ કીમતમાંથી કંઈ માફ કરવું મુસ્તહબ છે. પણ જે સોંપવા પેહેલાં મેવો ખરબાદ થયો હોય તો કોઈ ઇમામની નજદીક કીમત લેવી દુરસ્ત નથી.

૧૧૬૪ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જે તમે ઓસામા બીન ઝૈદ (રદી)ના અમીર પણા (સરદારી)માં તાનોકરો છો તો (કંઈ નવી વાત નથી) તમે તો પેહેલાં એના બાપની સરદારીમાં પણ તાનો કરતા હતા. બોદાની કસમ જરૂર તે (ઝૈદ) સરદારીને લાએક હતો અને ખચીત તે સર્વ લોકોથી મને વધારે પ્યારો હતો. અને ખચીત તેના પછી આ (ઓસામા) સર્વ લોકોથી પ્યારો છે.

ફાત્તેહ ઝૈદ (રદી) હજરત [સલ] ના આબદ ગુલામ હતા. તેમને લશ્કરના સરદાર કરી ને શામમાં મોકલ્યા હતા. જ્યારે તેવણ ત્યાં સહીક થયા તો હજરતે [સલ] તેમના દીકરા ઓસામા [રદી]ને લશ્કરના સરદાર કર્યા કે પોતાના બાપનો અદલો લ્યે. અને તેમને એહેલ થાય તો કેટલાક લોકોએ તેમની સરદારીમાં કંઈક વિચાર કર્યો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી ઓસામા તથા તેમના બાપ ઝૈદની મોટી ફજલત સિધ્ધ થઈ કેમકે તેઓ હજરત [સલ]ના મહયુબોમાં દાખલ થયા.

૧૧૬૫ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તમે ખજરીની પગની પાછલી નળી [પાયો] માટે

* રિવાયત છે કે એક શખ્સે કસ ખરીદવા તેમાં આફત લાગી જ્યારે તેનું દેણું વધી ગયું તો હજરતે (સલ) વેચનારને સદકો કરવાનો હુકમ કર્યો કે તે પોતાના કરજદારને આપે. આ હદીસ ઇમામ આજમ (રહ)ના મતને દેખા આપે છે. કારણ કે જે પૈસા પાછા આપવા ફરજ હોય તો સદકો કરવાનો હુકમ થાય નહીં. શા. મો.

નોતરાંવા તો પણ તમે કબૂલ રાખો.

ફાયદો એટલે દાવત કબૂલ રાખવી વાળેખ

છે અગર જે અદના તથા હલકું જમણુ હોય.

૧૧૬૬ બોખારીમાં બરાઅ બીન આબેખ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તમે અમને જુઓ કે પક્ષીઓ અમને ઉચકી લે છે તોએ તમારે તમારી જગ્યા છોડવી નહીં જ્યાં સુધી કે હું તમને કહેવાડું નહીં. અને જે તમે અમને જુઓ કે અમે કાફેરોને કચડી નાખ્યાં છે તોએ તમે હડવું નહીં જ્યાં સુધી તમને કહેવડાવું નહીં” આ હજરને અબ્દુલ્લાહ બીન જોબેર (રદી) ને તથા તેમના સાથીઓને ઓહોદની લડાઈમાં ફરમાવેલું. અને તેઓ પચાસ પુરૂષ હતા.

ફાયદો જગે ઓહોદમાં હજરને (સલ) કાફેરોનો સામણું કર્યો અને ઓહોદના પહાડને પીઠ પાછલ રાખ્યો. અને પહાડના નાકાપર પચાસ તીર અન્દાઝ નીખ્યા. જેમના સરદાર અબ્દુલ્લાહ બીન જોબેર હતા. તેમને આ હદીસ ફરમાવી. પ્રથમ ન્યારે મુસલમાનોએ હલ્લો કર્યો તો કાફેરોની હાર થઈ અને લૂટ શરૂ થઈ. નાકાપર જે તીરઅન્દાઝ હતા તેઓએ કાફેરોની લૂટ જોઈ લૂટવા લાગ્યા. સરદાર તું કહેવું નહીં માન્યું. જ્યારે નાકું ખાલી પડ્યું તો કાફેરો તે તરફથી મુસલમાનોપર તુડી પડ્યા. ના ફરમાનીની શામતથી ઇસ્લામની હાર થઈ.

૧૧૬૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા તથા એદ બીન ખાલિદ બેહની [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે વગર ધણીવાળી લોંડી વ્યભિચાર કરે તો તેને કોરડા મારો ફરી જે તે વ્યભિચાર કરે તો તેને કોરડા મારો ફરી જે તે વ્યભિચાર કરે તો તેને કોરડા મારો ફરી તેને વેચી નાંખો અગર જે વાળની દોરડીને બદલે.

ફાયદો ત્રણવાર જે લોંડી જુના કરે તો તેને સજ્જ આપે ચોથીવાર તેને વેચે અગર જે ઓછી કિંમત આવે, જેમકે વાળની દોરડી. હિન્દુ-સ્થાનમાં કેવી યુરી રસમ પડી છે કે લોડીયો જુના કરે છે અને તેમના માલિક નિર્ધાન કંઈ ખિયાલ કરતા નથી. પોતાપર વળાણ લે છે. ન તેઓના નિકાહ કરી દે છે ન તેઓને વેચે છે. કેયામતને

દિવસે એનો જવાબ આપવો અને અજબ માલિકોની ગરદનપર થશે.

૧૧૬૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જે તું ચાહે તો સખર કર અને તારે માટે જનત છે. અને જે ચાહે તો તારે માટે અલ્લાહથી દોઆ કરે કે તે તને સાજી કરે” એક સ્ત્રી બીમારીથી પડી જતી હતી તેને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું.

ફાયદો અતા (રદી)થી રિવાયત છે કે અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસે (રદી) કહ્યું જે, આ કાળી સ્ત્રી જનતી છે. હજરત (સલ)ને તેણીએ કહ્યું હતું “ઓ હજરત! મારે માટે દોઆ કરો કે મારી મિરગી ની બીમારી દૂર થાય ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ફરી તે સ્ત્રીએ કહ્યું મને બીમારી કબૂલ છે અને સખર સ્વીકાર્યો, પણ આ દોઆ કરો કે મિરગીને વખતે મારું બદન ખુલે નહીં. હજરતે (સલ) દોઆ કરી તો ફરી તેણીનું બદન તે હાલતમાં કઢી ખુલતું નહોતું. આથી જણાયું કે બીમારી તથા મુસીબતમાં સખર કરવાનો બદલો જનત છે.

૧૧૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં આબેશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે તું ચાહે તો રોજે રાખ અને જે ચાહે તો રોજે નો રાખ” આ હજરતે (સલ) હમઝા બીન અમર અસલહી [રદી]ને કહ્યું તેણે હજરતને સફરમાં રોજે રાખવાનો મસલો પૂછ્યો હતો અને તેને હમેશ રોજે રાખવાની આદન હતી.

ફાયદો આથી જણાયું કે સફરમાં રોજે રાખવો તથા નહીં રાખવો બંને દુરસ્ત છે.

૧૧૭૦ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોઅર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે જે કતલ થાય તો બાફર તૈયાર સરદાર છે અને જે બાફર કતલ થાય તો અબ્દુલ્લાહ બીન રવાહા સરદાર છે” જેદ બીન હારેસા (રદી) ને જ્યારે જગે મુતામાં અમીર બનાવ્યા ત્યારે હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરત (સલ) ના એકચીને શામના હાકમે મારી નાંખ્યો હતો માટે હજરતે સને આક હિજરીમાં શામ દેશના શહેર મુતાપર હજર

માણસો મોકલ્યા, તેઓના સરદાર ઝેદ ખીન હારેસા (રદી)ને કર્યા ફરી આ હદીસ ફરમાવી. ફરી ત્રણે સરદાર શહીદ થયા ત્યાર બાદ મુસલમાનોએ મશવરો (સલાહ) કરીને ખાલેદ ખીન વલીદ (રદી)ને સરદાર ઠેરવ્યા. આથી જળ્યાયું કે એક લશકરના કેટલાક સરદાર એક પછી એક મોકલેર કરવા દુરસ્ત છે. જેમ અંગ્રેજોમાં હાલ ચાલુ છે કે પ્રથમ સરદાર મર્યાબ જય તો ફોજ વેખ રાતી નથી કે ખીન્ને તેની જગ્યા નિમાય છે. અને જળ્યાયું કે મુસલમાનોના ઇજ્જત (એક મતે થયું) દલીલ છે. જેને મુસલમાન પોતાનો સરદાર બનાવે તે ખોદા અને રસૂલને પસંદ છે. જેમકે સલામાએ ખાલિદ (રદી) ને સરદાર નિમ્યા અને હજરતે તેને પસંદ કર્યું. અને તે પર કંઈ નકાર કર્યો નહીં. એવીજ રીતે સિદ્દીક અકબર (રદી) ની પિલાકત સલામાની સલાહ મશવરોથી થઈ હતી. તો સાફ જળ્યાયું કે તે કામ ખોદા અને રસૂલની મરજી ને માફક થયું હતું. એમ છતાં કેટલીક હદીસોમાં સિદ્દીક અકબર (રદી) ના પિલાકતનો ઇશારો તથા ખુલ્લી રીતે પણ કહેવાયું છે. તો ઇજ્જત તથા હદીસ બંને મળાને નુરૂન અક્કા નુર થયું શિશની પર શેશની થઈ.

૧૧૭૧ મોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તારી પાસે મશકમા રાતનું વાસી પાણી હોય તો ઠીક નહીં તો અમ્મા મોં લગાડીને નેહ રથી પીએ.

ફાયદો હજરત (સલ) એક અનસારી સ હાખીના બાગમાં પધાર્યા તે પોતાના બાગને પાણી સિંચતો હતો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. તો તે અનસારીએ ઠંડુ પાણી દૂધ મેળવીને હજરત (સલ)ને પાડું. આથી જળ્યાયું કે પાણી વિગેરેનો સવાલ કરવા મનાઈ નથી. અને સિદ્ધ થયું કે હજરત (સલ)ને વાસી પાણી ઘણું પસંદ હતું. અને નમ્રતાની રૂએ વંદતા પાણીને મોં લગાડીને પીવું સુંતત થયું.

• ૧૧૭૨ મોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તમારી દવાઓમાંથી કંઈ વસ્તુમાં બેહતરી કે શિક્ષા છે તો તે રમડી ખેંચાવવામાં

અને શેહેદ (મધ) પીવામાં અને અગ્નિથી ડામવામાં પણ છે.

ફાયદો કારણ કે જો ખૂતી ખીમારી છે તો તેનો એલાજ રમડી ખેંચાવવી છે. અને જો મવાદનો વધારો છે તો મધથી જુલાખ લેવો જોઈએ. અને જો ચામડીને નીચે માદદો જમ્યો હોય તો ડામ આપવો તેની તદખીર છે. આ હદીસમાં સવળા હકીમાના એલાજનો સામટી રીતે મુજમલ કાયદો બતાવ્યો. અબ્દુલ્લાહ ખીન આમર [રદી]થી ઇબ્ને માનમમાં રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વગર ખાધે સવારમાં રમડી ખેંચાવવી બેહતર છે. અને માથાની પાંખાછવ રમડી ખેંચાવ્યાથી બુધ્ધી અને યાદશક્તિ વધે છે. અને સોમ, ભોમ, અને ચુરવારે ખૂત કાઢવું બેહતર છે. અને સત્તી, રવી, બુધ અને શુક્રને દિવસે મના છે. મોખારીમાં હદીસ છે કે હજરતે (સલ) ડામવાની મનાઈ કરી. અને મુસલિમમાં રિવાયત છે કે જંગે ખનદકમાં જ્યારે સઅદ ખીન મોઆજ (રદી) ના હાથની હફત અ નદામ નામની રગમાં તીર લગ્યો ને ખૂત બંધ નહીં થયું તો હજરતે [સલ] પોતાના હાથ મુખારકથી તે નેસને ડામી. અને હજરત (સલ) ના સલાખામાં પણ ડામવાનો રિવાજ હતા. માટે આલખાએ હદીસે કહ્યું છે કે જ્યાં સૂધી ખીન્ને ઇલાજ થઈ શકે તો ડામવું દુરસ્ત નથી, એમાં તકલીફ તથા ડર છે. પણ જો ખીમારી ઘણી સખત હોય અને ડામવા સિવાય કોઈ ઇલાજ કારગર થતો ન હોય તો તે વેળા ડામવું દુરસ્ત છે.

૧૧૭૩ મુસલિમમાં જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખયીત ફારેસ તથા રમ વાળાઓની જેમ તમે કરીમ હતા કે કરને. તેઓ પોતાના રાજાઓ પાસે ઉભા રહે છે અને તે રાજાઓ બેસા રહે છે માટે તમે એમ નો કરો. તમે તમારા હમામોની તાબેદારી કર્યા કરો. જો તે ઉભા રહીને નમાઝ પડે તો તમે ઉભા રહીને નમાઝ પડો. અને જો તે બેસીને નમાઝ પડે તો તમે બેસીને નમાઝ પડો.” જ્યારે હજરતે (સલ) બેસીને નમાઝ પડી અને લોકો તેમની પાછલ ઉભા હતા. ફરી હજરતે [સલ] તેઓને ઇશારો કર્યો કે બેસી જાઓ

ફરી જ્યારે સલામ ફરવી ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી.

ફાયદો કેટલાકોની નજદીક આ હદીસ પર અમલ છે પણ ઘણા ઇમામોની નજદીક આ હદીસ મનસખ છે. કારણ કે હજરતે (સલ) પોતાની ખીમારીમાં ખેસીને ઇમામત કરી અને સહાબાએ પાછલ ઉભા રહીને નમાઝ પઢી. આથી જણાયું કે નમાઝમાં ઇશારો કરવો નમાઝને તોડતો નથી. અને જણાયું કે સરદારની રોખર હાથ ખાંધીને ઉભા રહેવું જેમકે રિવાજ છે એ દુરસ્ત નથી. પણ સમ્બાલ નાટે ઉભા રહેવું અને એ અદખોને હાલવવા માટે દુરસ્ત છે.

૧૧૭૪ મુસલિમમાં મોઝૈકીય ખીન અમુ ફતેમા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તું જરૂર કરનારજ છે તો એક વાર કર.

ફાયદો એક શખ્સ નમાઝમાં સિજદો કરતી વેળા સિજદાની જગ્યાની કાંકરી હાલવતો હતો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે પ્રથમ તો આ કામ નમાઝમાં હીક નથી અને જો તને ઘણી અગત્ય હોય તો એક વારનું કરવું હોશ પાતર નથી. આ હદીસથી જણાયું કે થોડું કામ (અમલે કલીલ) અગર જો નમાઝને વિરૂધ્ધ હોય તોપણ તે નમાઝને તોડતું નથી.

૧૧૭૫ ખોખારીમાં જોખેર ખીન મુતએમ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે ફરમાવ્યું કે જો તને હું નહીં મળું તો તું અણુ બકર પાસે આ વીશ." આ હજરતે (સલ) તે સ્ત્રીને કહ્યું કે જોને હુકમ કર્યો હતો કે તે હજરત પાસે પાછી આવે ફરી તેણીએ કહ્યું કે જો હું આવું અને આપ નહીં મળે તો ?

ફાયદો હું આવું અને હજરત નહીં મળે તો એટલે હજરત (સલ) નો ઇનતેકાલ થયો હોય તો હું શું કરું ? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તું અણુબકર પાસે આવીશ જે હું કરું છું તે તે કરશે. આલમાએ કહ્યું કે આ હદીસમાં સિદીક અકબર [રદી]ની ખિલાફતનો સાફ ઇસારો છે.

૧૧૭૬ ખોખારી તથા મુસલિમમાં ઉક્રમા ખીન આખેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમે કોઇ કામમાં ઉત

રો ફરી તેઓ મેમાન માટે જે જોઈએ તે સાખન તમારે માટે કરે તો તમે કબૂલ કરો. પણ જો તે આ નહીં કરે તો જેવું મેમાનીનું હક્ક તેઓને જોઈએ તેવું તેઓથી લ્યો.

ફાયદો કેટલાક કાફેરોથી હજરતે (સલ) સુલહ કરી હતી. તે સુલહમાં આ કોલ કરાર પણ થયો હતો કે જો મુસલમાન તમારા દેશમાં આવે તો તેઓની મેમાની પરાણાગત કરશો. આ હદીસમાં તેજ લોકો મતલબ છે. આ મતલબ નથી કે મુસલમાનો જોર જુલમથી મુસલમાનો પાસે પોતાની મેમાની માંગે. હા, આટલું છે કે મેમા નધારી કરવી મુરતહબ છે.

૧૧૭૭ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો અમ્મ છોકરો જવતો રહેશે તો તે યુદ્ધો નહીં થશે કે કયામત થશે * (એટલે તમારા માતાનો વખત આવી પોહ્યશે)

ફાયદો જંગલી લોકોએ હજરત (સલ) ને પૂછ્યું કે કેમામત કેયારે થશે તે લોકોએ એકનાને છોકરો હતો તેના તરફ ઇશારો કરીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ છોકરો વધ્ધ નહીં થશે કે તમે સધળા મરી જશો. તો તમારે માટે જાણે કયામત આવી. કહેલી પ્રખ્યાત છે કે આપણો જાન નહીં તો જાણે સધળું જહાન નહીં. આ લોકોએ હકીકત કયામતનો સવાલ કર્યો અને હજરતે મજબી કયામતનો જવાબ આપ્યો. કારણ કે જો એમ ફરમાવતે કે કયામતનો વખત હું જાણુનો નથી તો જંગલી જહલ અવિશવાસ (અદ એતેકાદ) થતે કે કેવો પેગમ્બર છે કે કયામતને નહીં જાણુનો.

* ૧૧૭૮ ખોખારી તથા મુસલિમમાં આમર ખીન ખ તાપ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો ઇખને સખ્યાદ તેજ છે (એટલે દગજા છે) તો તને તેનાપર કાણુ મળશે નહીં. અને જો તે તે નથી તો તેને કતલ કરવા માં કંઈ બેહતરી નથી.

ફાયદો ઇખને સખ્યાદ મદીનામાં યહુદીને છોકરો હતો આશ્ફ હાએક તેની હાલતો હતી.

* અરબમાં એક કહેલી છે " જે મરે તેની કયામત થઈ " તે પ્રમાણે આ હદીસમાં કહેવાયું છે. ગા. મો.

તે છોકરાઓમાં ખેલતો હતો એટલામાં હજરત (સલ) ત્યાં થઇને નીકળ્યા. સર્વ છોકરા ભાગ્યા પણ તે નહાર્યો નહીં. (હજરતે (સલ) તેને કહ્યું તું મારી પેગમ્બરીની સંક્ષી આપે છે? તેણે કહ્યું જા, અને તમે મારી પેગમ્બરીના સાક્ષી છો. કેટલાક સહાબાએ ધાર્યું કે કદાપી આજ દળનલ છે. માટે એમર કાફે [રદી] કહ્યું જો હુકમ હોય તો હું તેની ગરદન ઉડાવું. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જો ખરેખરે એજ દળનલ છે તો તું એને મારી શકતો નથી. કા રણ કે દળનલની મોત હજરત ઇસા (અલે) ને લાથે ડેરવાઇ છે. અને જે એ દળનલ નથી તો તેના ધોકામાં એને મારવામાં શો લાલ ?

* ૧૧૭૬ મુસલિમમાં અબુદુલાહ ખીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો હું આવતા વર્ષ સુધી જીવીશ તો જરૂર નવમે રોજો રાખીશ.

ફાથિહો હજરત (સલ) મકકામાં આશરા એટલે મોહરમની દસમી તારીખનો રોજો રાખતા હતા. જ્યારે મદીનામાં રમજનના રોજ ફરજ થયા તો એની ફરજીયત મનસૂખ થઇ. મુસ્તલિમ ગણીને રાખતા હતા. સહાબાએ (રદી) કહ્યું કે યહુદીઓ પણ આ દિવસનો રોજો રાખે છે ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જો હું જીવતા રહીશ તો આવતા મોહરમમાં નવમી અને દશમી એ તારીખનો રોજો રાખીશ, કે યહુદીઓ સાથે મક્કા પહોં (મોશાયહત) નહીં યામ. ફરી તેજ વર્ષ મોહરમથી પેહેલાં હજરત (સલ) નો ઇનતેકાલ થયો. આ હદીસથી કેટલાક એલ માએ કહ્યું છે કે નફલ એક રોજો રાખવો (આ યુરનો) મકરૂહ છે.

૧૧૮૦ મુસલિમમાં અનસ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તે સાચો છે તો જરૂર જનતમાં જશે" આ હજરતે દેખાંખ ખીન સમ્બલ્યા (રદી)ને ફરમાવ્યું.

ફાથિહો સહાબા એક હતા એટલામાં એક શખ્સ દેખામ ખીન સમ્બલ્યા નામનો આવ્યો, તથા ઇસ્લામના ફરજ હુકમ પૂછ્યા. હજરતે [સલ] તેને પાંચ વખતની ફરજ નમાઝ, રમજનના રોજ, હજજ, અને જકાત બતાવ્યાં. તેણે કહ્યું

જેણે તમને સાચા પેગમ્બર કરીને મોકલ્યા તેની કસમ કે હું એમાં કંઈ ઘટારો વધારો કરીશ નહીં" જ્યારે તે ગયો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. દેખામના કહેવાની આ મતલબ નથી કે હું ફરજ સિવાય કંઈ સુનત, નફલ કરીશ નહીં. પણ આ મતલબ છે કે ફરજ વસ્તુમાં પોતા તરફથી કંઈ વધારો ઘટારો કરીશ નહીં. અને તે શખ્સ પોતાની કામ તરફથી ડેલીગેટ (એલચી) થઇને આવ્યો હતો તો ખીન અર્થ આ છે કે પોતાની કામનો સંદેશ પોતાં આવવામાં હું મારા તરફથી કંઈ વધારો ઘટારો કરીશ નહીં. જેવું હજરત (સલ) થી સાંભળ્યું છે તેવું તેઓને કહીશ.

૧૧૮૧ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જો તે જે કહ્યું તે પ્રમાણે ખખરો તું છે તો જાણે તું તેઓના મોંમાં બરલ (ગરમ રાખ) નાંખે છે. અને જ્યાં સુધી તું આ હાલત પર રહેશે હમેશા મોઢા તરફથી તારી સાથે એક ફિરસ્તો મદદગાર રહેશે [કે જે તને તેઓ પર જીત આ પશે]" આ હજરતે (સલ) તે શખ્સને ફરમાવ્યું કે જેણે કહ્યું આ રસુલુલ્લાહ! ખખેત મારા સગાં છે હું તેઓની સાથે સગાઇ જોડું છું (સિ-લુક કરું છું) અને તેઓ મારેથી સગાઇ તોડે છે. હું તેઓની સાથે લલાઇ કરું છું અને તેઓ મારી સાથે યુરાર્દ કરે છે. અને હું તેઓથી દર-શુજર કરું છું પણ તેઓ મારા પર જહાલન કરે છે.

ફાથિહો એટલે જો ખરો હાલ એવાજ છે તો તે લોક તારી સાથે યુરો સોલુક કરવાને લાધે દોજખમાં પડશે, કે તારા એહસાન તથા ગમ ખારી કરવા છતાં સગાઇનું કંઈ હક્ક બદલ નહીં કરતા. અને આથી તું નમિન્ત રહે કે આ એક સાન અને ગમખારીને લાધે તું તેઓની સાથે દુન્યામાં કદી જલીલ અને બે ઇઝઝત થશે નહીં. કારણ કે ખોદા તરફથી તારી મદદ માટે ફિરસ્તો ડેરવાપૂલો રહેશે. તે એવી શરતથી કે તું એ હાલતપર જમેલો રહે. આ હદીસથી સગાઇ ના એહસાન તથા ગમખારીની ઘણી ખુશાઈ સમ્બ થઇ.

ફસલ આઠમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શબ્દ ખૈર છે.

૧૧૮૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં હકીમ ખીન હેન્નમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે બેહતર સદકા તે કે જે માલદારીથી હોય.

ફાયદો એટલે કરબદાર અને મોહતાબ ને ખૈરાત કરવાની જરૂર નથી. તેને વાળ્ય છે કે પ્રથમ કરબ અદા કરે અને પોતાના ધરવાળાઓની ખર્ચ હયે તેઓનું હકક ફકીરના હકકથી આગળ છે. ખૈરાત કરવું માલદારને જોઈએ જોતો માલ હાજતથી વધુ હોય.

૧૧૮૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુલ્લાહ ખીન મસજીદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે સુન્ની સારા લોકો મારા કરના લોક છે (એટલે સહાબા) ફરી તે લોકો જે એઓને લાગેલા છે (એટલે તામેઈન). ફરી તેઓથી લાગેલા છે (એટલે તથા તામેઈન). ફરી એવા લોકો આવશે કે તેઓની શાહેદી કસમથી આગળ વધશે અને તેઓના કસમ શાહેદીથી આગળ ચાલશે.

ફાયદો જલાલુદીન સોયુતી (રહ) એ બોખારીની શરહમાં કહ્યું છે કે કેરન એક જમાના અને એક વખતના લોકોનું નામ છે. કેટલાક કહે છે કે સાઠ વર્ષનો કરન થાય છે અને કેટલાકની નજદીક સો વર્ષનો. પણ સહી વાત આ છે કે કરનની કાંઈ મુદત ઠેરવાયલી નથી. હજરત (સલ્) તથા સહાબાનો જમાનો નયુવતના આરંભથી તે છેલ્લા સહાબીની મોત સુધી એકસો વીસ વર્ષ હતો. અને તામેઈનનો વખત સને એકસો સિતેરમાં સમાપ્ત થયો અને તથા તામેઈનનો જમાનો હિજરી બસો વીસ સુધી પૂરો થયો તો તેજ વખતમાં ઘણી બિદઅતો પ્રગટ થઈ. અને મોઅતજેલા પંથ વાળાઓએ જમાન લમ્પાવવા શરૂ કરી. અને ફલાસફાનો ઇલમ યુનાની (ગ્રીક)થી અરબીમાં તરજુ મો થયો તેને જાણી કેટલાક ક.યા મુસલમાનોનો અકાદો બગડ્યો. અને અહલે સુનતના ઓગ્રમાપર ખાદશ હોનો બુલમ શરૂ થયો. મતલબ કે ઇસ્લામમાં મોટી મુસીબત પડી. અને દીન ઉલટ

પડત થયું. અને હમેશ અવાર સૂધી દીનમાં કમી થતી ગઈ. તે. જેવું હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું હતું તેવું થયું. આ હદીસથી સાદ જણાયું કે હજરત (સલ્) પછી હજરત (સલ્)ના સંગ (સોહબત) ની બરકતથી ત્રણ કાળ સુધી ખૈરીયત (સારાપણું) ચઢતી રહેશે તે પછી શરૂ (ખુરાષ) નો અગ્રમો થશે અને ખૈરીયત ઓછી થશે. આની આ મતલબ નથી કે ખૈરીયત તદન નહીં રહેશે. કારણ કે ક.અને મોહમ્મદીયા કેયામત સુધી સધળા તદન કદી ગુમરાહ થશે નહીં પણ દરેક વખત માં થોડા અહલે હકક (હકકપર ચાલનાર કાએમ રહેશે. અગર જે ખાટે ચાલનાર ઘણાં હોય. એજ ખાટે સુનત જમ.અતનો આ કાયદો છે કે જે કામ કે જે વાત સહાબા. તામેઈન અને તથા તામેઈનના વખતમાં વગર વાંધે ચાલુ થયાં હોય તે સત્ય છે તેને સ્વીકારવું જોઈએ. અને જે કાલ કે ફેએલ (કામ કે વાત આ ત્રણે વખતમાં વગર ખટકે ચાલ્યાં ન હોય તે બિદઅત તેને કદી કમ્બલ કરવું નજ જોઈએ. તેમાં ખુલ્લી રીતે દીનની બરબાદી છે. જે અકલવાળો માણસ આ કાયદાને સારી રીતે સમજશે તો જેટલી બિદઅતો જહાન માં થયો અને થશે તેની ખુરાષ અને ગુમરાહી સારી રીતે જાણી લેશે.*

૧૧૮૪ મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે મારી ઉમ્મતનો બેહતર કરન તે છે કે જેમાં હું પેગમ્બર થયો (એટલે સહાબાનો વખત) ફરી તે લોકો કે

* ફાયદા તરીકે કોઈ કહે કે કમરને ખુરાબો સંકલ લગાવું દુરસ્ત છે કેમકે ખુરાબો હજરતને ખારી છે શીરશાઓને પસંદ છે. તેનો જવાબ કે ખુરાબો હજરતને ખારી હતી છતાં હજરતની કબરને સહાબાએ કેમ નહીં લગાડી? મોટા મોટા સહાબાની કબરોએ કેમ નહીં લગાડી? શું તેઓને હજરત ના કે સહાબાની મોહબ્બત ઓછી હતી. તો સિદ્ધ થયું કે એ બિદઅત છે. શા. મો.

જે એઓને લાગતા છે (અને એઓની સંગત વાળા છે એટલે તામેઈન) અણુ હોરેરા (રદી) કહે છે. અલ્લાહ સારી રીતે જાણે છે હજરતે (સલ) ત્રીજા વખતવાળાઓને બેદતર કહ્યા કે નહીં. ફરી એવા લોક રહી જશે કે જે જગા મોટા થવાને પસંદ કરશે વગર શાહેદી માંગે શાહેદી પૂરશે.

ફાયદો એટલે તેઓને ખોદાનો અને કયા-મતનો ૩૨ નહીં રહેશે કે જેથી ઇમાન અને સારાં કામોથી રહતી સફાઈ કરે. પણ આખેરતને બૂલીને દુન્યાની રિયાસત અને સામાનને પૂરું જાણુશે. રિયાજત અને મેહનતને છોડી બદનના સમારવા તથા કુલવવામાં લાગી પેટના બંદ થશે જેમકે આ વખતનો હાલ છે. અને જૂઠા ખોલવાની કંઈ પરવા કરશે નહીં ખોટી સાક્ષી પૂરવા તૈયાર થશે. વાદી અને હાકેમની વગર ખાહેશે ગવાહી આપવા તૈયાર થશે. આ હદીસ અને આગળી હદીસની સરખી મતલબ છે. સારાંશ આ છે કે જ્યારે જમાનો બગડ્યો અને શર ફેલાયો તો કોઈની વાતનો કે કમનો બરોસો રહ્યો નહીં. તો દીનદારને જોઈએ કે સહાબ તામેઈન તથા તખા તામેઈન સિવાય કોઈના ચાલ ચલણને કબૂલ કરે નહીં. † ઇમામ આજમ ઇમામ માલિક ઇમામ શાફેઈ અને ઇમામ અહમદ બીન હન્બલ (રહ) તામેઈન તથા તખા તામેઈનના વખતમાં હતા. દીનને સમજવું તેઓની મેહનતથી મુસલમાનોને સહેલું થયું. કારણ કે તેઓ ખેરલ કાફન (સારાકાળ) માં હતા. એજ માટે અહલે સુંતને દીનના સમજવામાં તેમને પોતાના પેશવા (આગવા) બનાવ્યા.

૧૧૮૫ બેખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અનસારીયોના ઘરોમાં નજીવરની ઓલાદ (બ નુ નજીવર) ના ઘરો બેહતર છે ફરી અખફુલ અશહલની ઓલાદના ઘરો, ફરી હારેસ બીન ખ ઝરજ ની ઓલાદના ઘરો, અને અનસારીયોના સર્વ ઘરોમાં ખૈર છે (ખૂબી બેહતરી છે.)

• **ફાયદો** મદીનામાં અનસારી સહાબના ધણા મોહોલ્લા તથા વાઝ હતા. હજરત (સલ)

† અગર જે તે ચલણ મહામા કે મદીનામાં હોય. શા. મો.

ની મદદ સર્વેએ કરી માટે સર્વની તારીફ સા-મગી રીતે કરી. પણ જે લોકોથી જન દિલ્લ ધણો થયો તેઓના જૂદા જૂદા નામ લખને ખૂબી બયાન કરી.

૧૧૮૬ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મરદની સફાઈમાં પેહેલી બેહતર છે અને જુરી પાછલી સફ છે. અને ઓરતોની સફાઈમાં પાછલી બેહતર છે અને જુરી આગળી સફ છે.

ફાયદો હજરત (સલ) ના વખતમાં પુરૂષ સ્ત્રી જમાઅતની નમાઝમાં બેગાં થતાં હતાં. પ્રથમ મરદોની સફાઈ બધાતી હતી. તે પછી ઓર તોની તો ફરમાવ્યું કે મરદોની સફાઈમાં પેહેલી સફ સારી છે. કેમકે તેઓ જલ્દી હાજર થયા. ઇમામની પાસે, ઓરતોથી ધણા દૂર છે. અને પાછલી સફને જુરી કહી. કારણ કે તેઓ મોડેથી નમાઝ માં આવ્યા, ઇમામથી દૂર પડ્યા, અને ઓરતોને પાસે થયા. અને જુઓ તો પુરૂષ સ્ત્રીને પાસે થવાનાં નમાઝ તુટવાનો ૩૨ છે. અને ઓરતોની સફાઈમાં પેહેલી ને જુરી ફરમાવી પાછલીની તારીફ કરી. કારણ કે પેહેલી મરદોને પાસે છે તેમાં પરદા પોશી પૂરતી નથી. અને પાછલી સફ મરદો થી દૂર છે એમાં પરદા પોશી ધણી છે. આથી જણુયું કે ઓરત મરદને નજર રોકતી જરૂર છે. એક જગ્યામાં બેગાં થવાં નહીં જોઈએ.

૧૧૮૭ બેખારીમાં જામેર (રદી) થી રિવા-યત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાં સારો માણસ તે છે કે જે સારી રીતે દેણુ અદા કરે.

ફાયદો જામેર રદી થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) એક સપ્સથી જુવાન ઓછી ઉમરનું ઊંટ કરજ લીધું. જ્યારે બેતુલ માલમાં જાકત ના ઊંટ આવ્યાં તો હજરતે (સલ) જામેર (રદી) ને ફરમાવ્યું કે એનું કરજ અદા કર. જામેરે (રદી) કહ્યું ઓ હજરત એનું ઊંટ ઓછી ઉમરનું કમ તી કીમતનું હતું અને આ ઊંટ કીમતી છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કીમતીજ ઊંટ તેને આપ. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે મોટા દિલ્લથી કરજ અદા કરવું મુસ્તહબ છે. અને એવી રીતે કરજમાં વધારે આપવું બાજમાં દાખલ

નથી. કારણ કે બાજુમાં વધારે લેવાની શરત થાય છે અને એમાં શરત નથી. હજરતે (સલ્) પોતાના તરફથી ભલાઈ કરી. એમ છતાં બાજુ તોલ માપની ચીજમાં થાય છે જનવરમાં વધારે આણું બાજુ નથી.

૧૧૮૮ બોખારીમાં ઉસમાન તથા અલી [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે તમારામાં બેહતર તે છે કે જે કુરઆનને શીખે અને તેને લોકોને શીખવે.

ફાયદો ખાલ જોઈને પટે અને કેરાઅતના કામદા શીખે શીખવે. ખાલ કુરઆનના અર્થ અતલખ અને તેની આગાઓ પોતે જાણે અને બીજાઓને બતાવે. પણ હા, આટલું જરૂર છે કે મતલબની યુજ માત્ર શબ્દોને જાણવા કરતાં અફજલ છે. કારણ કે કુરઆન શરીફ ઉતારવાની મતલબ આત્મા સુધારવો છે નહીં કે અફશરો ને બચાવવા.

૧૧૮૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જે ઓરત ઊંટની સ્વારી કરે છે તેઓમા કોરેશની ઓરતો બેહતર છે (એટલે સર્વ અરબની ઓરતોમાં કોરેશની ઓરતો બેહતર છે) નાના છોકરાં પર ઘણી મહેરબાન અને ઘણીના માલને ઘણી સભાલનારી.

ફાયદો ઉમ્મે હાની અલી મુરતજ [રદી]ની બેહેન વિધવા થયાં હતાં. હજરતે ઇચ્છ્યું કે તેણી યા નિકાહ કરે. ઉમ્મે હાનીએ કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ્) આપ તમામ મખબુકમાં મારી નજર દીક પ્યારા છો, પણ મારા છોકરા ઘણાજ નાના છે. હું નહીં ચાહતી કે આપના બીજાઓ પર તેઓ રહે, અને પુકાર પાડે. અને હું ડોસી પણ થઈ છું. આ કારણોને લીધે હું નિકાહ કરી શકતી નથી. ત્યારે હજરતે (સલ્) આ દરીસ ફરમાવી. અને સઘળા કોરેશ સ્ત્રીની વખાણ કરી, અને ઉમ્મે હાનીનો ઉજર પસંદ કર્યો. આથી જણાયું કે સ્ત્રીમાં આજ મોટી પૂખી છે કે પત્નીનું દરદ રાખતી હોય અને આર્જાકાને સારી રીતે પાલતી હોય અને ખાવિન્દના માલનો નાશ નહીં થયા દે.

૧૧૯૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અલી

(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે ઇમરાનની છોકરી મરમમ પોતાના વખતની સ્ત્રીઓથી કમ છે. અને ખદીજ પોતાના વખતની ઓરતોથી અફજલ છે (એટલે ઉમ્માન મોહમ્મદીમાં ખદીજ સર્વ ઓરતોથી અફજલ છે.)

૧૧૯૧ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે જે દિવસમાં મુરોદિય થાય છે તેમાં જુમઆનો દિવસ બેહતર છે. તેમાં આદમ (અલે) કિત્પન્ન થયા, અને તેજ દિવસે તેવણુ જન્મતામાં ગયા. અને તેજ દિવસે ત્યાંથી કઢાયા. અને કયા મત પણ જુમઆનેજ દિવસે ઉભી થશે.

ફાયદો છ દિનમાં સકલ જહાન કિત્પન્ન થયું. રવીવારથી ઉત્પત્તિ શરૂ થઈ. જુમઆ પર સમાપ્ત થઈ. તો મહુદી સમજ્યા કે દુન્યાની પેદાએશથી અફઝાહે શનીવારે ફરગત પ.મી તા અમને લાન્ગેમ છે કે દુન્યાનું સર્વ કામ છોડી તે દિવસે તેની મંદગી કરીએ. ખ્રિસ્તીઓ સમજ્યા કે જન્મતની ઉત્પત્તિ રવીવારથી શરૂ થઈ, અને તેઓનાં મોટા વિચારમાં હજરત ઇસા (અલે) કતલ થઈ સુલીએ અઢી ત્રણ દિવસ પછી એજ દિવસે છૂવતા થઈલા તો એનેજ મોટા દિન કેરવ્યો. અને ઇસ્લામમાં જુમઆ (શુક્ર) મોટા દિવસ છે કારણ કે હજરત આદમ [અલે] ની પેદાએશ, જન્મતમાં દાખલ થયું, જન્મતથી નીકળતું એજ દિવસે થયું. અને કયામત પણ એજ દિવસે થશે. તો માણસ જન્મતને માત્ર જુમઆન જ દિવસ સાથે ઘણી વલગણુ થઈ. તો લાન્ગેમ છે કે આજ દિને દુન્યાનું કામ છોડી સર્વ માણસો મંદગીને માટે બેગા થાય. જન્મતથી નીકળતું દેખીત રીતે જો કે માણસના હક્કમાં એહસાન નથી પણ હકીકતમાં મોટું એહસાન છે. કારણ કે હજરત આદમ [અલે] ના આવવાથી મોટી મોટી ઇરકતો જહાનમાં થઈ. પેગમ્બરો વલીયો અને ઇમાનદાર લોક પેદા થયા. અને કયામત સંધી જમીન આદમની ઓલાદથી ખીલેલી થઈ.

૧૧૯૨ મુસલિમમાં ઓફ બીન માલિક અશજઠ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે તમારા બેહતર ઇસ્તમો તે છે કે જે ની તમો મોહમ્મત કરો અને તેઓ તમારી મો-

હજ્યત કરે. અને તમે તેઓ માટે ભલી દોઆ કરો અને તેઓ તમારે માટે ભલી દોઆ કરે. અને તમારા છુરા સરદાર તે છે કે તમે તેઓનો કાનો રાખો અને તેઓ તમારો કાનો રાખે. અને તમે તેઓ પર લાનત બદ દોઆ) આપો અને તેઓ તમને શરૂ આપે.

ફાયદો ન્યારે હાકેમ અને રધયતમાં મો હજ્યત થઈ તો બદોઅરત સારી રીતે થશે. માટે

તેઓની તારીફ કરી. અને ન્યારે હાકેમ અને રધયતમાં કાનો કપટ થયો તો પરિણામ વગર બદોઅરત અને ખરાબીનું આવશે. માટે તેની યુરાધ કરી. આ હદીસમાં હાકેમોને નસીહત છે કે ઇનસાફ કરે જુલમથી દૂર રહે. કામચુ કે અદલ ઇનસાફ હાકેમની મોહજ્યતનું કારણ છે. અને જુલમ તથા ગફલત કાના (તથા દુશમનાઇ નું) કારણ છે.

ફસલ નવમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે અફઅલે તફજીલનો સંગો છે.

૧૧૯૩ મોખારીમાં અબુદુલાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વધારે દુશમન અદલાહની નબીક ત્રણ માણસ છે (૧) હરમમાં વાંકી ચાલ ચાલનાર (૨) ઇસ્લામમાં કુફરની ચાલ અને રિવાજને ઢુંઢનાર. અને (૩) નાહક કાઈના ખૂનને ચાલનાર માત્ર તેનું ખૂન કરવા માટે.

ફાયદો હરમમાં વાંકી ચાલ ચાલનાર એ ટલે તે કામ કરવું કે ત્યાં હરામ હોય જેમ કતલ, લગાઇ, શિકાર કરવો. અથવા વાંકી ચાલ થી મતલબ સર્વ ગુનાહ છે. જેમકે અબુદુલાહ બીન અબ્બાસનો આજ મજલ્ય છે. જેવો ઇયાદતનો હરમમાં ખેવડો સવાબ છે તેવાજ ત્યાં ગુનાહનો ખેવડો અગમ્ય છે. કારણ કે દરઆરમાં એ અદબી કરવી ઘણી ખુરી છે. એજ માટે અબુદુલાહ બીન અબ્બાસ (રદી, એ મક્કામાં રહેવું છોડી તા-એફમાં રહેવું પસંદ કર્યું હતું, અને કુફરની ચાલ જેમ મુરદા પર રાત્રી રાજીની ગાવી કે છેડો વાળી મુરદાની તારીફ કરવી, માથું ફેડવું, કપડાં ફેડવાં, જનનવરોથી અપસુકન (અદશગુન) લેવો, લોકોના નસખમાં તાનો કરવો, પોતાના નસખ અને ખાનદાન પર ધુમટ (ગરર) કરવો * વરસાદ વ-

ર્વાને તારાઓની તાસીરથી જાણવું. અને નાહક ખૂન કરવાની યુરાધ તો ખુલ્લી છે વિસ્તાર કરવાની કંઈ જરૂર નથી

૧૧૯૪ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મોના-ફેકા ઉપર વધારે ભારી [અધેરી] નમાઝ ઇશાની અને ફજરની નમાઝ છે. પણ જે એમાં ખુબી છે તેને જે તેઓ જાણે તો ઢગરાં ધસતાં તેઓ નમાઝે આવે.

ફાયદો ઇશાને વખતે ઊંઘનો જોશ અ

છે અને સુરત ૧૧ ધણું મોટું છે ત્યાંના રહેનાર મો-રા ગામઠ્યા ગણાય અને રાંદેરના શેહેરી એ વધારે જહાલત છે. રાંદેરના રહેવાસી બીન ગામવાળાઓને હલકા ગણવામાં ઘણી જહાલત વાપરે છે. અને જેઓ બાપાપર ખયાલ કરે છે કે બીન મોરા “હું છે” કહે છે. અને અમે “તું છે” કહીએ છીએ તેઓ સુખાઈ જાહેર કરે છે. કારણ કે “હું છે” અને “તું છે” બન્ને ખોટા છે. ખરો રાખ્દ “શું છે” છે. રાંદેરના મોરાઓની વાત તદન અસુધ છે ફરી ફખર કરવો જહાલતજ થઈ. શરીઅતમાં તો રાંદેરને કંઈ માન નથી. અને તેઓની જહાલત જુ આ તો તેઓ પ્રથમ ખેતી કરનાર હતા. ફરી ખા રવા ખજારી થયા અને ફેટલાક વલુકર થયા. હા, હાલમાં પહોંસો ધણી છે. પણ ગામઠ્યામાં પણ હાખપતીઓ થયા છે. હા. રાંદેરનું બડવારા પણ સર્વ થી ટ્રેઇ છે પણ એ ફખરનું કારણ નથી. એવીજ હાલના ફખરથી ધણા નુકસાન થાય છે અને બેઠ ફખી જેવાને બેઠકાવવા નું સાધન મળે છે. ગા. મો.

* રાંદેરવાળાઓએ રાંદેરમાં રહેવાનો ફખર કરવો અને બીન ગામ કે શેહેરના રહેનારને હલકા ગણવા તે પણ જહાલતજની ફસમમાં દાખલ છે. સુખાઈ રાંદેરથી વસ્તીના પ્રમાણમાં ૮૧ ધણું મોટું

થવા ફિરસા કહાણી કે નાયનું જેવું ધણું થાય છે. અને ફજરના નિદ્રાની લેહેજત છોડી કાંચા જાહેરના મુસલમાનને ધણું કઠણ લાગે છે. માટે આ બે વખતની નમાઝ તેઓથી થઈ શકતી નથી. આથી જણાયું કે ઇશા અને ફજરની નમાઝોમાં જે મુસતી કરે અને વખત ટાલે તેમાં નિફાકની નિશાની હરતી ધરાવે છે. * જરૂર છે કે પોતાના દિલને સમજાવે અને તોખા કરે.

૧૧૯૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અથુ હોરેરા તથા આએશા (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલા] ફરમાવ્યું કે વધારે પસંદ અમલો (ક્રમો) અલ્લાહની નજદીક હમેશા થનાર છે અગર જે થાયું હોય.

ફાયદો હમેશા થતું કામ અલ્લાહને એટલાં માટે પસંદ છે કે તેનો કરનાર જાગૃત છે ગફલતમાં નથી કે કદી કરે અને કદી નહીં. અને ખીલું કરણુ આ છે કે હમેશા અમલ કરવાથી તે અમલની અવકતથી દિલ રંગાય છે, દિન પર દિન તેને અલ્લાહની નજદીકી તથા સફાઈ મળતી જાય છે. અને કદી કદાચ કરવામાં તેની અસર દિલ પર જમતી નથી, જેમ વિજળીની ચમકાટથી તેજ વખત તો રોશની થાય છે પણ આખરે અધાઈ છે એજ માટે તરીકત વાળા રરવેશી ફરમાવે છે કે જ્યારે આદમી કોઈ નફલ હયાદત અથવા વજીકા શરૂ કરે તો તેને હમેશા કરતો રહે કે જેથી તેનો ફજ અને જરકત એટલાં નહીં થાય.

૧૧૯૬ મુસલિમમાં અથુ હોરેરા (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શોહગના ધરોમાં અલ્લાહની નજદીક વાળી ખારી તેની મસજીદો છે. અને શોહગના કંઠાણમાં વધારે ભૂગં ખવંચો છે.

ફાયદો મસજીદો એટલાં માટે વધારે પારી છે કે તે હયાદતની જગ્યા છે તેમાં ખોદા પાદ આવે છે. અને ખજરો એટલાં માટે અખજુ જમતી છે કે તેમાં દુન્યા પાદ આવે છે. એટલે

* જ્યારે આ બે નમાઝમાં સુરતી કરવા માહેલી કરતી મુનાફિકની નિશાની છે તો જે લોકો તદ્દન નમાઝ નહીં જવરના તેઓનો શો હાલ ! ખોદા મુસલમાનોને નમાઝની લેહેજત આપો. ગુ. મો.

લુંજ નહીં પણ કેટલાક લોકો વેચ ખરીદમાં લાગવાથી અસરની નમાઝ કબલ કરે છે અથવા તોજ વખતમાં પડે છે.

૧૧૯૭ બોખારીમાં અમ્દુલ્લાહ ખીન અમર (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે રોજઓમાં વધારે પસંદ અલ્લાહની નજદીક દાજીદના રોજ છે. તેવણુ એક દિવસ રોજો રાખતા હતા અને એક દિવસ રોજો તોડતા હતા. અને નમાઝમાં વધારે ખારી નમાઝ અલ્લાહની નજદીક દાજીદની નમાઝ છે. તેવણુ અડધી રાત સૂતા હતા અને તેહાઈ રાત નમાઝ પઢતા હતા. અને જુઓ ભાગ રાત સૂતા હતા.

ફાયદો એક દિવસ રોજો રાખવો અને એક દિવસ રોજો નહીં રાખવો એટલાં માટે પસંદ થયો કે લગોલગ હમેશા રોજો રાખવાથી માણસને આદત થાય છે, રોજની ફરીયત રહેતી નથી. અને તલજબુદની નમાઝ તેહાઈ કે રાતમાં એટલાં માટે પસંદ થઈ કે તેમાં દેહનું લક્ષ તથા ખોદાનું લક્ષ બંને સારી રીતે અદા થાય છે. ન આખી રાતનું સૂવું સાઈ કે તે તદ્દન ગફલત છે. ન જાગવું ખેદતર કે મશકત તથા જાનને નુકસાની છે. અને છેવટે ખીમારી તથા નખખાને લીધે તદ્દન તલજબુદ થઈ શકતી નથી. આથી જણાયું કે પેગમ્બરોનો તરીકા દરમીયાનો માર્ગ છે. ન હયાદતમાં વધારો ન થાણી કમી. અને એજ માર્ગ ખોદાને પસંદ છે. એનો નભાવ હમેશા થઈ શકે છે. અને જણાયું કે તલજબુદ પછી સૂવું મુસ્તહુબ છે કે જેથી ફજરની નમાઝ સારી રીતે અદા થાય. અને રાતના જાગવાની તકલીફ સવાથી દૂર થાય છે.

૧૧૯૮ મુસલિમમાં સમોરા ખીન જુનહોમ (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વાળી પસંદ વાત અલ્લાહની નજદીક ચાર છે સુખ્દાન ક્ષાહ વડ હુમ્દો સિલ્લાહ વ લાગેલાહ હલત-રસાહો વક્ષાહો અકબર આ ચારમાંથી જેથી તું શરૂ કરે કદ દેશ નથી.

ફાયદો એટલે જોઈએ પ્રથમ સુખ્દાન-ક્ષાહ પડે. અથવા અક્ષ હુમ્દો સિલ્લાહ અથવા લાગેલાહ હલત-રસાહ અથવા અલ્લાહો અકબર

સર્વ દુરસ્ત છે.

૧૧૯૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉકળા બીન આમિર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શરત પૂરી કરવામાં વધારે જરૂર તે છે કે જેને લીધે તમે સ્ત્રીઓની નખતતા હલાલ કરી છે.

ફાયદો જે શરતો અને કોલ કરત નિકાહમાં અદા કરવા વાળ્ય છે તેમાંની પ્રથમ મોહર છે. બીજી ખરચ. ત્રીજી સારો સોલુક કરવો. દરતુરે માફક ઓરતની મોહર ફરજ છે. આ હદીસથી જણાયું કે એનું અદા કરવું સર્વથી પહેલાં છે. અને જે કાંઈ મોહર અદા કરવાનો વિચાર નહીં રાખે તે ગુનેહગાર છે. અને કેટલીક શરતો નિકાહમાં અદા કરવી વાળ્ય નથી જેમ ખતીનું આયડીના ઘરમાં રહેવું, આયડીને પોતાના ઘરમાં નહીં ખોલાવવી, તેની જીન્દગીમાં બીજા નિકાહ નહીં કરવો, અથવા પહેલીને તલાક આપવી.

૧૨૦૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હેરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારે માટે જે હું ડરું છું તેમાં વધારે ડર તેનો છે કે અલ્લાહ તમારે માટે દુન્યાને લીલાલેહેર કરશે. સહાબાએ કહ્યું દુન્યાની લીલાલેહેર શું છે? આ રસૂલુલ્લાહ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જમીનની અરકતો (જેમકે અનાજકપડાં બીજાણાં ચાંદી સોનાની ખાણો વગેરે) સહાબાએ કહ્યું શું નેક ચીજ બદલાવશે? (એટલે જ્યારે જમીનની પેદા થપલી ચીજ અરકત અને ખેર ફરમાવી તો ફરી ખેર તે શર કેવી રીતે થાય) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખેર તો ખેર જ લાવે છે. ખેર તો ખેર જ લાવે છે, ખેર તો ખેર જ લાવે છે. ખચીત રવીની મોસમ જે પકવે છે તે કતલ કરે છે અથવા કતલ કરવાને લગભગ કરે છે (એટલે જ્યારે હદથી વધારે ચરે) અને બીજી રિવાયતમાં છે આફરીને ખાતુ મારી નાંખે છે અથવા મારવાને લગભગ કરે છે પણ લીલાતરીને ચરનાર તે જાનવરને હલાકી નથી કે તે ચરે છે ફરી જ્યારે તેની બંને કૂખ ખેંચાય છે (એટલે જ્યારે તે ધરાય છે) તો તે સુધને સામે જઈ પડે, ફરી વાગેગે તે પીશાય કરે તે છે ફરી પાછું આવીને ખાય.

ખચીત આ માલ લીલાલેહેર મીકો છે. તો જે કાંઈ એને હક્કની સાથે લેશે અને તેની લાયકીની જગ્યામાં મુકશે (એટલે હલાલ રીતે કમાશે અને શરીઅત પ્રમાણે મોકા પર ખરચ કરશે) તો તે (દીનમાં) સારો મદદગાર છે. પણ જે કાંઈ તેને નાહક લેશે (એટલે લે:બથી તથા હરામ તરફથી ભેગો કરશે) તો તે તે શપ્થ જેવો થશે કે જે ખાય છે પણ પેટ ભરાતું નથી.

ફાયદો આ હદીસમાં હજરતે (સલ) લોબી તથા બખીસ માલદારની મીસાલ, અને બીજી સખી માલદારની મીસાલ બયાન કરી છે. તો જે માલદારે માલને ભેગો કર્યો અને હક્કદારોનું હક્ક અદા નહીં કર્યું તેનો હાલ તે જાનવર સરખો છે કે જેણે ઘાસ ખાધી ફરી પેટ પૂલી અથવા રાધને (કર કુરીની બોખારીથી) મરી ગયું. તો ઘાસે તેને માટે કંઈ હાલ કર્યો નથી પણ ઉચ્ચે નકામો જાન ગયો. અને જે માલદારે પોતે ખાધું અને પોતાની હાજતથી વધારે માલને ખેરાત કર્યો તો તેનો હાલ તે જાનવર સરખો છે જેણે ઘાસ ચર્ચુ ફરી આસૂદા થઈને સુધની સામે વાગાય ફરી પચાવ્યું અને પિશાય છાણની મારફતે મેલ કચરો દૂર કર્યો. એવા જાનવરને કદી હલાકી નથી. અને અજરુણેનો કંઈ ડર નથી. તો જે માલદાર પોતાની જરૂરત પછી જ્યારે અલ્લાહ તઆલાની તરફ ફર્યો અને તેના રદમતના સુધની રોગક થયો તો તે હાજતથી વધુ માલને પિશાય અને છાણની જેમ દૂર કરવામાં પોતાની તંદુરસ્તી જાણે છે અને સારી જગ્યા ખરચ કરીને પોતાના રખતની શુકર ગુનરી કરે છે.

૧૨૦૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએ શા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંથી મારી સાથે જલદી મલનાર તે બીબી છે કે જેનો હાથ વધારે લામો છે. એટલે મારી વફાત પછી જે સખી છે તે બીબી પહેલાં મરશે.

ફાયદો હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે જ્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી તો દેખીત હાથ સમજીને સર્વ બીબીઓએ પોતાના હાથ માપ્યા. હજરતે સોદા (રદી) નો હાથ

સર્વથી લાંબો ર્થો. હજરત (સલ) ના ઇનતેકાલ પછી જ્યારે ઝૈનબ બીનતે જલ્લશનો ઇનતેકાલ થયો તો જજુયાં કે લાંબા હાથની મતલબ સખા વત છે. અને ઝૈનબ સર્વ બીબીઓમાં ધણું સખી હતો. આ હદીસમાં મોઅજ્જો છે આવતાં વખતની વાત ફરમાવી. ને તેમજ થયું.

૧૨૦૨ મોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અરબોએ જે કવીતા કહી છે તે સર્વ માં સાચી વાત લખીદની વાત છે.

સવૈયો

અહા કુદ્દો શેઈન મા ખલ-દલાહ બાતેલુ
જેના અર્થ આ મિસરઅ [સવૈયા] માં છે.

અહાહ કા નામ સચ્ચા સય જૂદા હે જતન ફાયદો જાહેલીયતના વખતમાં અરબમાં લખીદ નામનો એક શાએર (કવી) હતો. તેનો ક હેલો આ મિસરા જે કે સલ હતો અને કુરઆ નના મજમુનને માફક હતો માટે તેની તારીફ કરી. આથી જજુયાં કે જે શેઅરની મતલબ સલ હોય અને તેમાં હાપણ તથા નસીહત હોય તો તેને પદવી શરઅમાં મનાઈ નથી. એટલુંજ નહીં પણ પસંદ છે. જેમકે ગુલસ્તાં, ખોરતા, મોલાના રમની મસનવી અને હકીમ સનાઈની હદીકા.

૧૨૦૩ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમા રામાં ધણું સાચું બોલનાર ધણા આચાર જવાબ વાળો છે.

ફાયદો એટલે જેની વાત સાચી તેનો જવાબ પણ સાચો. કારણ કે જૂદા બોલવથી દિલની આયતા (આરસી) ઝંખવાથી તથા ડગવાળી થાય છે. જેથી અવેનામાં આલમે મિસાલનો ફાટક ફીક ફીક પડતો નથી. એજ માટે ફાસેકનું રવનું ધણું કરીને ખરાબ થાય છે.

૧૨૦૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોદાની નજદીક ફયામતને દિવસે ધણા શીટકારને લાએક તથા ધણા જલીલ કે ખખીસ તે પુરૂષ છે કે જે મલેકુલ અમલાદ કહેવડાવતો હતો. ખરે જો

તાં ખોદા સિવાય જહાનનો કોઈ ખાદશાહ નથી.

ફાયદો ધરાનના ખાદશાહોને શાહિનશાહ કહે છે જેનો તરબુસો અરબીમાં મલેકુલ અમલાક અને હિન્દીમાં મહારાજ છે. જે કે એમાં ચોખ્ખું શિક્ષક હતું અને માફ એ અદખી હતી માટે હજરતે (સલ) મના કરી. નિર્બળ અંદાને ક્યારે થો અ હોય કે નાને મોટે મોટી વાત બોલે. એવીજ રીતે જે નામ ખોદાને ખાસ હોય તે ખોદા સિવાય બીજાને દુરૂરત નથી જેમકે રહમાન અને કુદસ.

૧૨૦૫ મુસલિમમાં જખેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અફજલ ન માઝ તે છે કે જેમાં લાંબું કયામ (ઉભુ રહેવું) હોય.

ફાયદો વધારે કયામની નમાઝ એટલા માટે અફજલ થઈ કે જેટલું કયામ લાંબું થશે તેટલી કુરઆનની કિરાઅત લાંબી. બોલભાએ કહ્યું છે કે દિવસના ૩૬ સિજદાનો વધારો બેહતર છે. અને તલજજેદની નમાઝમાં લાંબું કયામ અફજલ છે.

૧૨૦૬ મુસલિમમાં સોખાન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પુરૂષ જે દિનાર પર ખરચ કરે છે તેમાં ક્રેઇ દિનાર તે છે કે જેને પોતાની આપડી તથા અન્યાં પર ખરચ કરે અને તે દિનાર છે કે જેને પોતાની ચારી પર ખોદાના માર્ગમાં ખરચ કરે, અને તે દિનાર છે કે જેને પોતાના સાથીઓ પર ખોદાના માર્ગમાં ખરચ કરે (એટલે નોકર ચાકર પર અથવા બીજા ગાળાઓ પર ખરચ કરે).

ફાયદો આપડી અન્યાં પર માલ ખરચ કરવો એ માટે અફજલ છે કે તે ફજલ છે. અને પોતાના ઘોડા પર ખરચ કરવો એ માટે બેહતર છે કે તે મમલુક (તાબાનો) છે. વિશેષ કરીને ખોદાના માર્ગમાં તે પાલવાને વધારે લાએક ખ. અને ગાળાઓ માટે ખરચ કરવો તે દીનગી મદદ છે અને લલાઇ કરતી છે. આથી જજુયાં કે ફકીરોને આપવા કરતાં પોતાની આપડી અન્યાં પર ખરચ કરવું પ્રથમ તથા ક્રેઇ છે. કારણ કે એ ફરજ છે અને ખેરાત નફલ છે. અને ભુઓ તો નફલ કરવા કરતાં ફરજ અદા કરવું અફજલ છે.

* જાણો છે અહલાહ રિવાય દરેક પાનેદ છે (નાશવ ૧ છે) આ મો.

૧૨૦૭ મુસલિમમાં અમુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે રમળના રોજ પછી અફઝલ રોજ અસ્થાહના મહિના મોહરમના છે. અને ફરજ પછી અફઝલ નમાઝ તે રાતની નમાઝ એટલે ત-હજ્જેહ છે.

ફઝલે મોહરમનો રોજ આશુરાના રોજને લીધે અફઝલ થયો. અને તહજ્જેહની નમાઝ એ માટે અફઝલ થઈ કે તેમાં જીવ પર મેહનત મશકકત વધારે છે. તે વખતે ધણું કરીને દિલ હાજર રહીને નમાઝ થાય છે અને રિયા (દેખાવ) નો તેમાં દખલ નથી.

૧૨૦૮ મુસલિમમાં અમુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે સિન્દાની હાલતમાં બંદો પોતાના પરવર દિગારથી ધણીજ નજીક થાય છે માટે સિન્દામાં ધણી દોઆ કર્યા કરે.

ફઝલે સિન્દામાં સંપૂર્ણ રીતની તાલુમ છે. અને બંદાની ધણીજ આજીઝી છે કે તેણે પોતાના મેલ આજ (અવ્યવ) ને માટી પર પોતાના મસલકમે માટે રાખ્યું. એજ કારણથી તેને આ હાલતમાં બોદાની નજીકી ધણીજ મળે છે, અને સંપૂર્ણ બોદાની રહમત આગળ થાય છે. તો એવા વખતમાં દોઆ માંગવાને મનીમત મળે.

૧૨૦૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉમ્મે હરામ બીનને મિલહાન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે પ્રથમ લશકર મારી ઉમ્મ તનું જે વહાણમાં બેસી કાફેરાથી લડશે તેઓ માટે જનત સિબ્થ થઈ. (કદ અવજમ્યુ).

૧૨૧૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉમ્મે હરામ બીનને મિલહાન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે પ્રથમ લશકર મારી ઉમ્મતનું ફરમા બાદશાહના શેફર (કસ્ટન ટનીઆ) થી લડશે તેઓને માટે બખશીશ છે. (તેમના ગુનાહ માફ થયા. મગકુરૂલ લહુમ.)

ફઝલે ઉમ્મે હરામ (રદી) થી રિવાયત છે કે એક દિવસ હજરત (સહ) મારા ઘરમાં સંતા. અને હસ્તા જગ્યા. મેં પૂછ્યું કે ઓ હજરત [સહ] આપની આ પુર્ણિયું શું કારણ છે? ત્યારે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે મેં સ્વપ્નામાં જોયું

કે મારી ઉમ્મતના લોક વહાણ પર સ્વાર થઈને જેહાદ કરે છે જેવી રીતે બાદશાહો પોતાના રાજ્યાસને સંયુદ્ધમાંથી બેસે છે. તો જે લશકર પ્રથમ સયુદ્ધમાં જેહાદ કરશે તેઓ માટે જનત સિબ્થ થઈ. મેં કહ્યું ઓ હજરત [સહ] દોઆ કરો કે હું તે જેહાદ કરનારાઓમાં બેગી થાઉં. હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે તું તેઓમાં દાખલ છે. જેમકે ઉમ્મે હરામ (રદી) પોતાના ખાવિન્દ ઓખાદ બીન સામિત (રદી) ની સાથે હજરત મોઆવિયા (રદી) ની હુકુમતમાં શામના મુશકકતી સયુદ્ધમાં વહાણ પર સ્વાર થઈને ફરમા જેહાદમાં શહીદ થયાં. ઉમ્મે હરામ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સહ) તેજ દિવસે બીજી વાર સંતા ફરી હસ્તા જગ્યા. મેં પૂછ્યું કે ઓ હજરત પુરા થવાનું શું કારણ છે? ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જે લશકર કાસ્ટનટનીયાં (કનસ ડી નોવલ) થી લડશે તેના ગુનાહ માફ થશે *

* ના. ૧૨૦૬, ૧૦ની બને હદીસ બોખારી કિતાબુલ જેહાદના બાબ કતાબીર રમમાં એજ હદીસ છે. બોખારીની શરહ કસતલાનીમાં એ હદીસના શરહ આવી રીતે છે “કસરના શહેર [કાસ્ટનટનીયાં] મા પ્રથમ જેહાદ થઈ બીન મોઆવાયાએ કર્યો છે. અને તેની સાથે મોરા મોવા સહાબા ઈબને આમર ઈબને અબ્બાસ ઈબને ઝાબિર અને અમુ બૈયુબ અનસારી (રદી) હતા. સને પર) હિજરીમાં અને અમુ બૈયુબની ત્યાં વફાત થઈ” ખરેખ ભરા અને ફતહુલ બારીમાં છે. “મોહદ્દબે હથું છે કે આ હદીસ મોઆવિયાના તારાફ (મનઝબ) માં છે કેમકે તેણે ફરયા માર્ગે પ્રથમ જેહાદ કર્યો છે. અને તેમના કાકરા (યજીદ) ની પણ તારાફ છે. કારણ કે તેણે કસરના શહેરમાં પ્રથમ જેહાદ કર્યો છે” એવીજ રીતે બૈની શરહ બોખારીમાં પણ છે. અને એ જેહાદ કરનાર માટે ગુનાહોની માફી (મન ફેરત) હજરતે બયાન કરી છે તો સિબ્થ થયું કે યજીદ બીન મોઆવિયા માટે બખશીશ છે. ફતહુલ બારી તથા એના જેવાંથી માલમ પડે છે કે ઈબનુ-ત તીન તથા ઈબનુલ મોનોરે એ ઉપર રાજા કરી છે તેનો સાર આ છે કે આ જેહાદ કરનારની મનફેરત (બખશીશ, માફી) માટે આ શરત છે કે તે મનફેરતને શાયેક હોય. ને એમાંનો કોઈ તે પછી ગુર

મેં કહ્યું કે આ હજરત (સલ) હું પણ તે ગાહ
યોમાં થઈશ. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તું તે
ઓમાં નથી. તું પેહેલા ભાખના ગાહયોમાંથી છે.
આ હજરત (સલ) તો મોજેજો છે. જેમ આપે
આપઠ્ઠા વખતની ખબર કરી તેમજ થયું.

તદ થાય તો તે બખરીશ થનારાઓમાં દાખલ થશે
નહીં. તો આ શંકા પ્રમાણે પણ જ્યાં સુધી યજ્ઞ
તું ઈસ્લામ છેલ્લું સિધ્ધ થાય નહીં ત્યાં સુધી તેની
મખફેરતમાં કરો શક નથી. યજ્ઞ ધણે પાપી હતો
ગુનાહોમાં હમેશા હુમેલો હતો અહલે ઐતપર ધણે
જુલમ કર્યો હતો એમ તવારીખથી સિધ્ધ થાય છે.
પણ સુનત જમાઅતના મત પ્રમાણે મોટા ગુનાહો
કરવાથી તથા અહલે ઐતપર જુલમ કરવાથી પણ
કફર થતો નથી. પેરખરતુજ કતલ કરવું કે
ફર છે. (વાંચો... શરહ ફિકહ અખબર સુલ્લા
અલી કારી) અને એમ ધારવું કે તે હલાલ
સમજીને ગુનાહ કરતો હતો એ માત્ર ધારના છે.
એવી ધારના તે! દરેક જુનેહગાર માટે થઈ શકે છે.
વળી અસમાએ રિન્નલમાં કાફેરો કે મુરતદના નામ
હોતાં નથી પણ તકરીમે તહજીબમાં શરીયોના ના-
મોમાં એ યજ્ઞતુ નામ લખાયું છે. અને એના
પુરા ચલણને લીધે જઈ કહેવાયો છે. વળી મરા-
સીલે અયુ દાહિદમાં એનાથી રિવાયત પણ છે. અને
તારીખે એલફા પૃષ્ઠ ૧૩૯નાં સોજુતી [રહ] લખે
છે “એ પોતાના બાપથી રિવાયત કરે છે અને
એનો છોકરો ખાલિદ તથા અખ્દુલ મલેક બીન મ-
રવાન એનાથી રિવાયત કરે છે.” મજમુલલ બેહાર જ.
૩ પૃષ્ઠ ૨૧માં એક હદીસ છે તેના અર્થ આ કર્યા છે
કે “મક્કામાં કાફિર કદી જ જ કરશે નહીં” ફરી
શરહ બમેલિલ એસુલથી યજ્ઞના મક્કાના જગે
મુસલમાનોનો જ જ લખ્યો છે. વળી આ “મદીનતે
કેસર” (કેસરતુ શહેર)થી મતલબ મોહમ્મદીન કાસ
ટનીનીયા [ખસદીનોપલ] લ્યે છે. તેના ફતેહ માટે
ઈમને અબી ફોળાએ તથા ઈમામ અહમદે રિવાયત
કરી છે કે “હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે કાસટની
નીયા જર ફતેહ થશે તો શું કમદા તેનો સરદાર
(નંચમલ અમીર) છે અને શું કમદા તે લશ્કર છે”
વાંચો સીરતે મોહમ્મદીયા પૃષ્ઠ ૪૫૨. હવે હજરત
[સલ] જ્યારે નેઅમલ અમીર યજ્ઞ વિષે કહે તો
આપણે મોહમ્મદીયો કારણ નથી. વળી આ બોખા
રીની હદીસને જોડા ઉતરીને જોશો તો યજ્ઞની મખ
ફેરત આરી રીતે મિલ થાય છે. તે એવી રીતે કે

૧૨૧૧ મુસલિમમાં અખ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું
કે પ્રથમ ફરમાવે કયામતને દિવસે લોકોના ખૂન
તો થશે.

ફરિદો મુળ મતલબ દુન્યામાં માણસની
જન્દગી છે, અને ખૂના—મરકી તેને વિરુદ્ધ છે.
અને શિક્ષક કુદર પછી સર્વ ગુનાહ તેનાથી નીચા
છે. તો ખૂન વેલવાનો ફરમાવો શ્રેષ્ઠ થયો. આ દ
દીસમાં ધથારો છે કે કતલને હલકુ સમજવું નહીં
જોઈએ. ખોદાની નજદીક એ એવા સખ્ત ગુનોહ
છે કે કયામતમાં પ્રથમ એનોજ સુકાદો થશે.

૧૨૧૨ બોખારીમાં અખ્દુલ્લાહ બીન
અખ્દાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે
હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે લોકોમાં હલકા અબળ-
વાળો અયુ તાલેખ છે. અને તે બે જોડા પેહેરશે
જેથી તેનું જોનું ખદખદશે.

ફરિદો અયુ તાલેખે કલમે નહીં પઢ્યો
માટે દોજખ તેને લાયક થઈ. અને હજરત (સલ)
થી ઘણી બલાઈ કરતો હતો માટે સર્વ દોજ-
ખીયોથી તે પર હક્કે અબળ છે. ખોદાની પના-
હ! જ્યારે હલકા અબળખની આ ખત છે કે જેથી
જેનું હાલ્લીની જેમ ખદખદે છે તો સખ્ત
અબળખને વિચારવો જોઈએ કે તે કેવો હશે.

દરયા માર્ગે જોહાદ કરનારાઓ માટે “કદ અવજખ”
નો સખ્દ છે એટલે જનત તેઓ માટે વાળેખ થઈ
આ હજરત મોઆવિયા (રદી) તથા તેમના સાથી
માટે ઘણો મોનાસેખ સખ્દ છે. પણ કેસરના શહેર
કાસટનીનીયાનો જોહાદ કરનાર સરદાર યજ્ઞ હતો
અને તે ઘણો પાપી હતો માટે તેને તથા તેના
સાથીઓ માટે “મગફુરલ લકુમ” કહેવાયો. એટલે
તેઓને માટે બખરીશ, ગોનાહોની મારી છે. યજ્ઞ
એ તેવો પાપી હતો પણ હજરત [સલ]ના વહીથી
કહેલા શખ્દો “નેઅમલ અમીર” તથા મગફુરલ
લકુમ”ના મુજબદામાં તે પાપ કંઈ વિરાતના નથી.
અને કુરઆન સૂરા નીસા ૪:૪૭ માં શિક્ષક સિવાય
બીજા દરેક ગુનાહતુ માફ થવું ખોદાની ઈચ્છા ઉપર
છે. આ મારી અલ્પ લુહીની શોધ છે. ખોદા વખારે
ખણે છે. શા. મો.

ફસલ દરમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શબ્દ કુલ્લ નો છે.

૧૨૧૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આદમીના દરેક ભાગને માટી ખાય છે. પણ અબ્દુલ્લ જનબને માટી ખાતી નથી તેનાથી (શર) પેદાએશ થઈ અને ફરી તેમાંથી નોડાણ થશે.

ફાયદો અયુબ જનબ તે હાડકાને કહે છે કે ત્યાં જનવરની પૂછડી હોય છે. માણસ ના પિંડમાં તેવું હડી કહે છે તો ફરમાવ્યું કે માણસનું તમામ દેહ માટીમાં ગળી જશે પણ હડી મલતી નથી. માણસની ઉત્પત્તિ પેટ માં પ્રથમ ત્યાંથીજ શરૂ થાય છે. અને કયામતમાં પણ તેજ હાડકાથી જોડાણ શરૂ થશે સઘળા બદનની માટી ત્યાં લાગીને જેવું દેહ હતું તેવું તૈયાર થશે. અને આ જે ફરમાવ્યું કે હડી નહીં મલતી તો તે સઘળા મલતી ન હશે અથવા તેના મૂળ ભાગ બારીક બારીક ગળતા ન હશે. અગર જે ગેર અસલી ભાગ ગલી જાય.

૧૨૧૪ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુસલમાનની દરેક ચીજ મુસલમાનપર હરામ છે તેનું ખૂન તેની આપડ અને તેનો માલ.

ફાયદો હજરતે (સલ) હજ્જગુલ પેદાશ માં જ્યાં હજરો મુસલમાન ભેગા હતા આ હદીસ ફરમાવી. અને ફસાદ અને જુલમની જડ કાપી. કારણ કે જમતમાં ફસાદ આ ત્રણજ કામોમાં થાય છે, જ્યારે મુસલમાનનું નાહકું ખૂન કરવું હરામ થયું તો ખૂનનો ખોટો દાવો કરવો તે વિષે ખોટી સાક્ષી પરવી પણ હરામ ફરી અને જ્યારે મુસલમાનની આપડ લેવી મનાઈ થઈ તો તેને હક્કો પાડવો તેની મસખરી કરવી તેની વધુ દીકરીથી વ્યભિચાર કરવો તેની યુગલી આવી અમીત કરવી પણ હરામ થઈ. અને જ્યારે તેનો માલ લેવો ફુક્કત નહીં થયો તો ખાજમાં

હુડ ફાટ ચોરી દગાબાજી ઝાંડ ફરાવત જુવા અને વ્યભિચારની મજદુરી પણ હરામ થઈ. કારણ કે આ કામોથી તેઓનો માલ નાહક બરબાદ થાય છે. માણસ જતની સમ્ભાળ સરીખતમાં ઉમદા મતલબ છે. તેનું ખ્યાન આ હદીસમાં સારી રીતે સમજાવ્યું.

૧૨૧૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પોશીદા યુનાહને જાહેર કરનાર સિવાય મારી સઘળા ઉમ્મત માફ થશે. અને એક બંદો રાત્રે કોઇ કામ કરે ફરી સવાર એવી હાલતમાં થાય કે તેનો પરવરદિગાર તેને ઢાંકે ને તે કહે આ ફસાણા મેં ગઈ રાત્રે આવી આવી રીતે કયું છે, ખચીત એ જાહેર યુનાહ કરવામાં થી છે તેના પરવરદિગારે તો રાતના તેનો પરદો કયો અને તે સવારના અસ્માહના પરદાને પોતાથી ખાલે છે.

ફાયદો પોશીદા યુનાહને લોકો આજણ પ્રગટ કરવો એવો સખત કબીરો યુનાહ છે કે માફ થશે નહીં કારણ કે એથી યુનાહ પર બહાદુરી તથા બેપરવાઈ સિધ્ધ થાય છે અને સાફ રીતે જણાય છે કે પ્રગટ કરનાર ખોદાથી ડરતો નથી. અને આ જે કેટલાક નાદાન કહે છે કે “આ સાહેબ ! જેનો ખોદાથી પરદો નથી તેનો આદમીથી પરદો કરવાની શી જરૂર” તે તો ખોટી સમજ છે. કેમકે જો તે શરમાતે અને જાહેર નહીં કરતે તો જરૂર ખોદા તેની પરદા પોશી કરતે. અને જ્યારે તેણે બેહુશ બનીને પોતે પોતાનો પરદો ફાડ્યો તો બખશીશ (માફી) અને પરદો ઢાંકવાને લાગેક રહ્યો નહીં. બીજી હદીસમાં છે કે પોશીદા યુનાહની પોશીદા તોખા કરે અને જાહેર યુનાહની જાહેર કરીને તોખા કરે કે જેથી તેક લોક પુશી થઇને તેની તોખાના સાક્ષી થાય. અથવા બીજો યુનેહગાર તેને જોઇને તોખા કરવા તૈયાર થાય

૧૨૧૬ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે શખ્શ ઇનકાર કરે અને નહીં માને તેના સિવાય મારી સધળી ઉમ્મત જનતમાં જશે લોકોએ કહ્યું કે ઇનકાર કરનાર નહીં માનનાર કેણુ છે ? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જેણે મારી તાબેદારી કરી તે જનતમાં જશે અને જેણે મારી નાકર માની કરી તેણે ખચીત નકાર કર્યો.

ફાયદો આ હદીસમાં સુનતની તાબેદારીની ફજલત છે. અને બિદઅત તથા શરીઅતના હુકમો પર રાજ નહીં થવા પર નકાર છે.

૧૨૧૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે માણસના દરેક સાંધા અને જોડા પર દર રોજ કે જેમાં સુર્યોદય થાય છે સદકો છે. એ માણસમાં તું અદલ કરે તે સદકો છે. કાઈ પુરૂષ ને તેની સ્વારી વિષે તું અદલ કરે. તેને તું સ્વારી પર ચઢાવે અથવા તેના અસખામ ઉપાડીને તેના જનનવર પર લાદે એ સદકો છે મીઠી વાત કરવી (અથવા લાએલાહ હલ્લ-હલાહ પઢવું) સદકો છે. અને નમાઝ તરફ ચાલવામાં દરેક ડગલાને અદલે સદકો છે અને ઇબ્ન હેનારી વસ્તુ માર્ગથી દૂર કરે એ સદકો છે.

ફાયદો એટલે દરરોજ માણસને ખેરાત કરવી લાજ છે. કારણ કે દરરોજની જીન્દગી આપવી તંદુરસ્ત રાખવું ખોદાનું તાણું એહસાન છે તો બંદાએને તેની શુકર ગુજરી પણુ જરૂર છે. ફરી ફરમાવ્યું કે શુકર ગુજરી તથા ખેરાત માત્ર માલ ઉપર અટકેલી નથી. કે જેથી તમને મુશ્કેલી નડે. પણ ઇનસાફ અદલ કરવા થાકા માંદાને તેની સ્વારી પર સ્વાર કરવા તેના અસખામ લાદી દેવા નમાઝ માટે મસજીદમાં હાજર થવું, માર્ગથી ઇબ્ન કરનાર વસ્તુ દૂર કરવી આ સર્વ કામ ખેરાત અને સદકામાં દાખલ છે. એમાંથી જે આગળ આવે તે કરે. અને પોતાના અનની દુરસ્તી અને કુવવત ની શુકર ગુજરી ખોદાને રાજ કરવા ખજવી લાવે.

૧૨૧૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દરેક પીવાની વસ્તુ જે નીશા લાવે તે હરામ છે.

ફાયદો આમાં ભાંગ ગાંજે દારૂ તાડી સર્વ દાખલ છે. એ થોડું અને ઘણું ઘણું ઇમામેની નજદીક બરાબર છે. વધુ તહકીક એની આગળ આવશે.

૧૨૧૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દરેક ચીજ ખોદાની તકદીરથી છે. તે એટલાં સૂધી કે અહમકપણુ અને અકલમન્દી પણ તકદીરથી છે. રાવીને શક છે કે અહમકપણુ પ્રથમ કહ્યું છે અથવા અકલમન્દી.

ફાયદો એટલે જ્યારે દરેક ચીજ તકદીરથી ઠરી તો નાદાની (યુઅકપણુ) અને હુશયારી પણ તકદીરથી છે. તો દાનાને લાજેમ છે કે પોતાની દાનાખ પર મચ્છરી કરે નહીં. પોતાની તદ્દમીર અને ચાલાકી તો હખલ એમાં સમજે નહીં. અને નાદાન પર હાંસી કરે નહીં. પણ ખોદા નો શુકર કરે કે તેણે હુશયાર કર્યો, દીઝનો કે આવલો બનાવ્યો નહીં.

૧૨૨૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારા માંનો દરેક હાકેમ છે અને દરેકને તેની રહ્યતની (તથા હાથ નીચે વાળાઓની) પૂજ થશે.

ફાયદો આ હદીસ પૂરી આવી રીતે રિવાયત છે કે આદલાહ સધળા મુશકો પર હાકેમ છે તો તે પોતાની રહ્યતની ખાખતમાં પૂજારી કે ઇનસાફ કર્યો કે ભુત્રમ. અને મરદ પોતાના ઘર તથા ખાવડી પર હાકેમ છે તો તે પણ પૂજારી કે તેણે નેક કામ શીખ્યાં અને ચુનાહથી શકયાં કે નહીં. અને ખાવડી પોતાના ખાવિન્દના માલ અને ઘર પર હાકેમ છે તો તેને પૂજ થશે કે તેણીએ તેની ખેરખાહી તથા માલની સમ્મણ કરી અથવા નહીં. એવીજ રીતે ગુલામ અને નોકર પણ પૂજારી કે તેણે પોતાના મીયાં માલિકની ખેરખાહી તથા તેના માલની હિફાજત કરી અથવા નહીં. મતલબ કે દરેક શખ્સ પોતાના હાથ નિચેલા ગાથી તથા પોતાની કાણની ચીજથી કેમામતમાં પૂજારી કે તે શકતી તથા કાણ લોવા છતાં તેનું હક્ક કેમ અદા નહીં કર્યું. આવી રીતનો સવાલ

માત્ર બાલ્યાહોપરજ નથી (પણ શક્તિ પ્રમાણે દરેકપર છે.)

૧૨૨૧ મુસલિમમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે દરેક નીશા લાવનાર વસ્તુ હરામ છે. ખચીત ખોદાએ પોતા ઉપર ઠેરવ્યું છે કે જે નીશાલાખી વસ્તુ પીએ તેને તે તીનતુલ ખખ્ખાસ પામે. સહાબાએ કહ્યું તીનતુલ ખખ્ખાસ થી વસ્તુ છે? એ રસકુન્સાહ! હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે દોઝખીયોની નીચોડ (એટલે ૫૩) છે.

ફાયદો મસખીહમાં રિવાયત છે કે યમનનો એક શખ્સ હજરત (સલ્) પાસે આવ્યો. તેણે કહ્યું કે અમારા દેશમાં લોક જુવારનો દારૂ પીએ છે. જેને મરત કહે છે. હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું શું તેમાં નીશા થાય છે? તેણે કહ્યું કે હા, ત્યારે હજરતે (સલ્) આ હદીસ ફરમાવી.

૧૨૨૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે દરેક નીશા લાવનાર ખમર (શરાબ-દાર) છે. અને દરેક નીશા લાવનાર હરામ છે. અને જે કોઈ દુન્યામાં શરાબ પીશે ફરી તે સદા (નિત્ય) પીતો વગર તોખા કરે મરશે તો આખેરતમાં તે જનતનો શરાબ નહીં પીશે.

ફાયદો આ હદીસથી સાફ જણાયું કે જે યીજ કેફ કરે અને નિશા લાવે તે શરાબ છે અને હરામ છે. ફરી તે અંગુરનો અને કે ખજૂરનો કે મુનકકાનો કે શેહેદનો કે ધજીનો કે જુવારનો કે બાજરીનો કે જવનો બન્યો હોય કે કોઈ ગાડવું પાણી હોય જેમકે તાડી અને સેંધા. અથવા કોઈ વનસ્પતિ હોય જેમકે બાંગ વગેરે. આ

સર્વનું થોડું ક્ષણ હરામ છે. અને હમામ માલિક સાફ અહમદ મોહમ્મદ અને મોહમ્મદીન (રહ) નો આજ મજહબ છે. જે કે હમામ આજમ (રહ) ની નજદીક નાપાક તથા હરામ શરાબ તેજ છે કે જે અંગુરના શીરાથી બને અને અને જેસ ખાધને જાડુ (ધાડુ) થઈને શીજ નાંખે. અને બીજી યીજે એના સિવાય વગર નિશાએ હરામ નથી. પણ કણા ખરા એહતેયાતવાળા મોહીકેકી-નની નજદીક હમામ મોહમ્મદ (રહ) ની વાત પર ફતવો છે. જેમકે નિહાયા, જૈલુષ, એની, ફતાવા આલમ ગીરીયા, દુરે મુખતાર, અને અશખાહ વનજામેરમાં વણ્યું છે. અને મૌલાના અબ્દુલ અલી લખનવીએ તાડી તથા તાડીના ખમીરે બનેલી પાંજી રોટલીના હરામ પણ્યને ઈસ્તિફતાના જવાબમાં આ મતલબને સારી રીતે બયાન કરી છે. અને પચાસ સાઠ હનશી તથા શાફેઈ એલમાએ તે પર દસ્તખત કર્યો છે, જે આહે તે તેને તપાસે.

૧૨૨૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે દરેક તસવીર બનાવનાર કે ચિતરનાર કોળખમાં છે.

ફાયદો એટલે જાનદારની તસવીર બનાવવી હરામ છે.

૧૨૨૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે દરેક લાલીવાત (કે બલુ કામ) સદકા છે.

ફાયદો એટલે એમાં ખેરાત બરાબર સવાબ છે.

ફરમાવેલ અગિયારમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાળે શબ્દ કેહ છે.

૧૨૨૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉમ્મે હાની બીનતે અબુ તાલિબ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે ખચીત જેને તે પનાહ આપી તેને અમે પનાહ આપી છે. અને

જેને ને અમન આપ્યું તેને અમે અમન આપ્યું” ફતેહ મમને દીવસે હજરતે (સલ્) ઉમ્મે હાનીને આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો ઉમ્મે હાની (રદી) એ પોતાના

તીના સગાને પનાહ આપી હતી. અલી મુરતજએ (રદી) તેના કતલનો વિચાર કર્યો. ઉમ્મે હાનીએ (રદી) પોતાના લાઇની ફરમાદ હજરત (સલ) આગળ કરી ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

૧૨૨૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે મેં ચાર દીનારને બદલે તારું જીટ લીધું છે. અને તને મદીના સૂધી તેની સ્વારીની ઇજાઝત છે” આ હજરતે (સલ) જાહેર (રદી) ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) ની સાથે હું સફરમાં હતો. મારું જીટ ધણી થાકેલું હતું. હું સર્વની પાછળ પડેલા રહેતો હતો. એક વાર હજરત (સલ) મારી પાસે થઇને નીકળ્યા. ફરી મારા જીટને એક કોરડા માર્યો તો તે જીટ ધણી તેજ રફતારનું (સારી ચાલનું) થયું કદી તે તેવું દોડતું નહોતું. ફરી હજરતે ફરમાવ્યું કે આ જીટને અમારે લાંબે વેચ. મેં તેને વેચ્યું પણ મદીના સૂધીની સ્વારીની શરત કરી હતી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ફરી જ્યારે મદીનામાં પોહોંચ્યા તો હું તે જીટને હજરત (સલ) ની પાસે લઇ ગયો. હજરતે [સલ] ચાર દીનાર અને પાંચ જવના વળને સોનું કીમતથી વધું આપ્યું અને ફરમાવ્યું કે કીમત તથા જીટ બંને તને આપ્યાં જ્યારે કોઇ ચીજ વેચે તો વેચનારને [પોતાના લાઇની] કોઇ શરત તેમાં કરવી ફરજત નથી. અને જાહેર (રદી) જે સ્વારીની શરત કરી હતી તે ખરે જોતાં શરત નહોતી પણ હજરત (સલ) ના તરફથી એહસાન હતું સ્વારીના હુકમ આરેયત [મિંગેલી વસ્તુ આપવાની] તરેહનો હતો. અથવા આ વાત હજરત (સલ) ને માટે ખાસ હતી. અને પ્રગટ છે કે હજરત [સલ] ને જાહેર (રદી) થી એહસાન કરવાની મતલબ હતી ખરીદવાની મતલબ નહોતી. (એ જ માટે મદીને પોહોંચી કીમત તથા જીટ બંને આપ્યાં.)

૧૨૨૭ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખરીદતો જે મુસલમાન થયો અને જરૂરત બેચું રિજક મળ્યું અને અલ્લાહે જે તેને આ

પ્યું તે પર સંતોષ કર્યો તે મતલબે પોહોંચ્યો. ફાયદો સંતોષવાળા ઇમાનદારને મતલબે પોહોંચેલા એટલાં માટે ફરમાવ્યો કે ઇમાનને લીધે તેની આખેરત સમરી. અને જરૂરી કુલ [રિજક] ને લીધે દુન્યાની તકલીફ પણ નહીં થઇ, તો જાણે બંને જહાનનો લાભ લેનાર થયો. અને જે ઇમાન હતો અને સંતોષ નહોતો તો ઇમાન ની ખુબી અને હુતફ તદન જાહેર થતો નહીં. લોભ આદમીને લોકોની નજરોમાં જલીલ અને હલકો કરે છે.

શીઅર

એ કનાઅત તવગરમ ગરદાં કે વરાએ તો હેય નેઅમત નેસ્ત પણ બાળ બચ્ચાંઓની જરૂરત માટે દુલ કરવી સંતોષ વિરૂદ્ધ નથી. કેમકે હાજતથી વધારે ચીજની દુલનું નામ લોભ છે.

૧૨૨૮ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઓસામા વિષે તમે જે કહ્યું તે મને પોહોંચ્યું છે. અને ખરીદતો તે મારી નજદીક સર્વ લોકોથી વધારે પ્રિય છે.

ફાયદો ઓસામા (રદી)ને હજરતે (સલ) આખરી ઉમરમાં એક લશ્કરના સરદાર કર્યા. ઇટલાક લોકોએ કહ્યું કે નવા જુવાનને મોટા મોટા સલામા પર સરદાર કરવામાં શી હિકમત છે? ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

૧૨૨૯ મુસલિમમાં ઓબે બીન કઅબ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લાહે તારે માટે આ સર્વ કંઈ બેચું કર્યું છે” આ હજરતે (સલ) તે પુરૂષ માટે ફરમાવ્યું કે જેને લોકોએ કહ્યું કે જો તું એક મધિકુ ખરીદે તો અંધારામાં તથા ગરમીમાં સ્વાર થયા કરે. અને તે શખ્સ મસજીદથી દૂર હોવા છતાં તેનાથી કોઈ જમાઅતની નમાઝ છૂટતી નહોતી. ફરી તે પુરૂષે કહ્યું કે મારું ઘર મસજીદની બાજુમાં થાય એ મને પસંદ નથી કેમકે હું ચાહું છું કે મસજીદ તરફ મારું ચાલતું તથા જ્યારે હું ઘર તરફ પાછો ફરું તો મારું પાછું ફરવું લખાય.

ફાયદો આથી જણાયું કે મસજીદ માટે

આવવા જ્યાં ખેતમાં સવાળ છે. જેટલું ધર દૂર તેટલાં ડગલાં વધારે. તો તેટલો સવાળ પશુ વધારે ચાય છે.

૧૨૩૦ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસ બિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અંધાયલી મુદત માટે તથા ગણાયલા દિવસો માટે તથા ઠેરવાયલી રોજ માટે તે અંધા હતી માંગણી કરી. કદી કોઈ બીજને તેની ઠેરવેલી મુદતથી પેહેલાં તે જલ્દી કરશે નહીં અને કોઈ બીજને તેની ઠેરવેલી મુદતથી પાછલ નાખશે નહીં જો તું અલ્લાહથી માંગણી કરતે કે તે તને અગ્નિના અગ્નિથી અથવા કબરના અગ્નિથી પનાહ આપે તો તે બેહતર હતું અથવા શ્રેષ્ઠ હતું.” આ હજરતે ઉમ્મે હબીબા (રદી) ને ફરમાવ્યું ન્યારે તેણીથી હજરતે (સલ) સાંભળ્યું કે તે હોઆ કરે છે અને કહે છે ઓ અલ્લાહ અને મારા ધણી રસુલ-કાહથી તથા મારા બાપ અબુ સુફ્યાનથી તથા મારા ભાઇ મોઅવિયા થી સુખી રાખ ત્યારે.

ફાયદો એટલે મોત જીન્દગી અને રિજક દરેક શખ્સના ખોદાની નજદીક ખાસ ખાસ વખતમાં ઠેરવાયલાં છે આગળ પાછળ થવું મુમકન નથી. તો તેની હોઆ કરવાની કંઈ હાજત નથી. કેમકે તે આપો આપ થશે. અગર જો એ સવાલ હરામ નથી પણ ઇમાનદારને બેહતર છે કે આખેરતના અગ્નિથી પનાહ માંગે જેને માટે ખોદા તથા રસુલનો હુકમ છે. અને બંદગીની નિશાની છે.

૧૨૩૧ ખેખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) અનસારના એક પુરૂષને તથા તેની સ્ત્રીને ફરમાવ્યું કે આજે રાત્રે તમારા મેહમાન સાથે જે તમે કામ કયું તેથી અલ્લાહ ખુશ થયો.

ફાયદો હજરત (સલ) ની પાસે એક મોહતાજ ધણીજ બૂખ્યા આવ્યા. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ આની પરોણાગત કરે. અબુ તલહા અનસારી (રદી) તેને પોતાને ઘેર લઈ ગયા બાયડીને પૂછ્યું કે કંઈ ખાણું છે ? તેણીએ કહ્યું કે બાળકોનું ખાણું રાખ્યું છે તે સિવાય કંઈ નથી. અબુ તલહા (રદી) એ કહ્યું કે બાળ

કોને બૂલવી સલાડી દે. † અને હજરત (સલ)ના મેમાનની ખાતર બરદાશત કર. તે બાળકોને સવડવીને મેમાન આગળ ખાણું મુક્યું. અને બીબીએ દીવો જોવાને બહાને ઉઠી દીવો ચુલ કર્યો, કે જેથી મેમાન જાણે કે ધરવાળાં પશુ મારી સ.થે ખાય છે, એકલો ખાતાં શરમાય નહીં. તો તે મેમાન સારી રીતે ખાય ને આસુદા થશે અને ધર વાળાં બૂખ્યા સુખ રહ્યાં. આ બાબત હજરત (સલ) ને વહીથી જણાઈ ત્યારે હજરતે (સલ) અબુ તલહા તથા તેમની બીબીને આ હદીસ ફરમાવી. મુબ્દાન-કાહ હજરત (સલ) ના સહાયા કેવી રીતે હજરત પર ફિદા હતા અને કેવું ખાલિસ ઇમાનવાળા હતા, કે મોહતાજની હાલતમાં બીજ મોહતાજને પોતાના જાનથી શ્રેષ્ઠ રાખત. હતા. જેમકે આ મજમુનને હક્ક તઆલાએ કુરઆનમાં ફરમાવ્યું છે “વયસે ફના અલા” ઇત્ય એટલે પેગમ્બર (સલ) ના સહાયા પોતાના જાનપર બીજાઓને શ્રેષ્ઠ રાખે છે અગર જો તેઓને તંબી કે હાજત હોય” શુ આવા કામેલ લોકોથી મુમકન (સમ્ભાવત) છે કે અહલે ઐતનુ હક્ક છીણવે, અને નાહક્ક સિદીકે અકબર (રદી) ની બેઅત કરે ? હક્ક ત આલા બદ ગુમાનીયા સન્માળના રાખો.

૧૨૩૨ ખેખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારાથી પેહેલાં બની ઇસાઈજના કેટલાક પુરૂષો હતા જેઓ પેગમ્બરો નહીં હોવા છતાં તેઓ વાતો કરતા હતા (એટલે ખોદાના તરફથી તેઓના દિલમાં ઇલહામ થતું હતું. અથવા ફિરશતા વાત કરતા હતા. અને જુઓ તો તેઓ પેગમ્બર ન હોતા.) તો તેવો કોઈ મારી ઉમ્મતમાં થશે તો તે ઓમર ફારુક થશે.

ફાયદો ખેશક્ક હજરત (સલ) ની ઉમ્મત સર્વ ઉમ્મતથી અફજલ છે. તો ન્યારે આગલી

† આશા જણાય છે કે તે ઝાકરાઓને ખાવાની જરૂર નહોતી પણ બચ્ચાંઓની આદત પ્રમાણે માંખાં હતાં કારણ કે જે તેઓ બૂખ્યાં હોત તો મેમાન કરતાં તેઓને પ્રથમ ખજરાવડું વાળેખાત. કેમકે મેમાની કરવી મુસ્તહબ છે અને બચ્ચાંને ખજરાવડું વાળેખ છે. ઝા. મો.

ઉમ્મતમાં ધલહામ વાળા કલામવાળા થયા તો આહદીસથી ધણી ઉમલ દુલ્હાત ફાફે આજમ હજરત (સલ) ની ઉમ્મતમાં જરૂર થવા બેઠાએ (રદી) ની સિધ્ધ થઇ.

૭ ફસલ બારમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શબ્દ કહે છે.

૧૨૩૩ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત તેં અગ્નિથી સખત ટટી કરી લીધી છે” આ હજરતે (સલ) તે સ્ત્રીને કહ્યું કે જેણે કહ્યું તમે મારે માટે અલ્લાહથી દુઆ કરો મેં ત્રણ બચ્ચાં દરનાવીયાં છે.

ફાયદો એટલે જેના ત્રણ નાના બચ્ચાં મરે અને તેણે તેઓની બૂદાઇની અગ્નિ ઉપર સખર કર્યો તો તે દોજખની અગ્નિથી અજનમાં થયો. તે સ્ત્રી સમજી હતી કે બદ કિરમ તીથી તેણીની એલાહ મરી માટે તેણે હજરત (સલ) ને દોઆ કરવાનું કહ્યું. તો હજરતે (સલ) દિલાસો આપ્યો કે તું રંજ નો કર (દુ:ખી નો થા) તેઓને લીધે તું મોટી ખલાથી બચશે.

૧૨૩૪ બોખારીમાં આમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત આજે રાત્રે મારા પર એક સસા ઉતરી કે જે ચીજ ઉપર સુર્યોદય થાય તે સર્વથી (એટલે સઘળી દુન્યાથી) તે મને વધારે પ્યારી છે. ફરી ઈન્ના ફતહના લોક ફતહમ બોખીના પડી.

ફાયદો હોદેખીયામાં ન્યારે હજરતે (સલ) દેખીત રીતે દખીને સુઝાહ કરી તો ઘણા સહાયા ને માફુ લાવ્યું. આમર ફાફે (રદી) ને એનો સર્વથી વધારે રંજ હતો એટલાં માટે તે સફરથી ફરતાં રાતના હજરતે (સલ) આમર ફાફેને આ હદીસ ફરમાવી કે ફતેહથી ખશારત સાંભળી તે મનો ગમ દર થાય.

૧૨૩૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ખચીત તમે તે પુરૂષને હલાક કર્યો અથવા તે પુરૂષની પીઠ તોડી નાંખી.” આ તે શખ્સને ફરમાવ્યું કે જેણે ખીજની ધણી વખા

લુ કરી.

ફાયદો હજરતે (સલ) એક શખ્સથી સાંભળ્યું કે તે ખીજ શખ્સના ગુલ્લ અને વખાલુ વધી વધીને કરે છે ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ઘણું વધીને શખ્સમાં તારીફ કરવી ધણીજ ખુરી વાત છે. કેમકે માલુસ પોતાની તારીફ સાંભળીને ડુલે છે અને પોતાને બેહતર સમજીને ગ્રદિ (કમાલ) મેળવવાથી અભાગ્યો રહે છે.

૧૨૩૬ મુસલિમમાં ઇમસન ખીન હોસેન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત તેણે એવી તોળા કરી છે કે જે તે મદીનાવાળા સિન્તેર માલુસમાં વહેવાય તો તે સર્વને બસ થાય. તેણીએ અલ્લાહ માટે પોતાના જીવને અર્પણ કર્યો એથી અફજલ તેં જેયું છે?” આ હજરતે તે બેહેનીયા માટે ફરમાવ્યું કે તેણીએ જીનાથી હામેલા થવાનો એકરાર કર્યો.

ફાયદો હજરત [સલ] પાસે એક અર્બાવતી સ્ત્રી આવી તેણીએ કહ્યું એા હજરત [સલ] મેં હરામ કારીનો ગુનોહ કર્યો. મને શિક્ષા કરો, અને હદ મારો. હજરતે (સલ) તેના વાલીને ફરમાવ્યું કે એને સારી રીતે રાખ. ન્યારે એ જણે તો એને મારી પાસે લાવીશ. ફરી ન્યારે તેણીને છોકરો થયો તો તે તેણીને હજરત (સલ) પાસે લાવ્યો. હજરતે (સલ) તેના કપડાં તેના બદન ઉપર સારી રીતે બંધાવ્યાં કે ખુલી નહીં જાય. ફરી તેણીને સંગસાર થયો. ને હજરતે [સલ] તેણીના જના-ગ્રાની નમાજ પડી. તો આમર ફાફે (રદી) કહ્યું એ રસલુલ્લાહ! આપે એના ઉપર નમાજ પડી અને જુઓ તો તેણીએ હરામકારી કરી હતી ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તેની હરામકારીની કાઇને ખમર નહોતી. તેણીએ

પોતે જોદાના જોદ્દથી ઇકરાર કર્યો અને જોદાને માટે પોતાનો જન આપ્યો. તેની તોખા એવી નિર્મળ છે કે સિન્તેર ગુનેહગારો માટે બસ થાય છે. આ હદીસથી જાણાયું કે જે હરામથી હમેશ હોય તો વગર બચ્ચું જણે તે પર હદ મારવી નહીં જોઇએ, કે જેથી માસૂમ બચ્ચું નાશ નહીં થાય. સુબ્હાન-સ્લાહ હજરત (સલ) ના વખતમાં જેવી બરકત હતી કે જે કોઇથી ગુનોહ પશુ થતો તો આખેરતના અજાખનો એટલો તેને ડર થતો કે પોતાનો જન દેવો તેને સેડેલ જણાતો હતો. હમાન એવુંજ નામ છે.

૧૨૩૭ મોખારીમા અબુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત તે જોહલી રહમતવાળાને તંગ નાણીયો. આ હજરતે (સલ) તે આરાખીને કહ્યું કે જણે આવી રીતે દોઆ કરી આ. અલ્લાહ તું મારાપર અને મોહમ્મદ પર રહમ કર. અને અમારી સાથે કોઇ પર રહમ નો કર.

ફાયદો એટલે અલ્લાહની રહમતમાં ધણો સમાસ છે. સધળી જહાનના ગુનાહને બસ કરે છે. તું શા માટે તંગ ગળનો થાય છે.

* ૧૨૩૮ મુસલિમમાં અનસ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત મેં બાર ફિરશતા બોલા કે ઝડપે છે કે કોણુ તેને ઉપાડે? આ હજરતે (સલ) તે શખસને કહ્યું કે જે હાંકતો હતો ને કહેતો હતો અલ્લાહો અ-કબર અલ હમ્દો લિલ્લાહે હમદ કેસીર? તૈયેબ? મુખારક? રીહે કેટલકોએ કહ્યું છે કે તે પુરૂષ રેફાઆ ખીન રફિઅ અનસારી છે.

ફાયદો હજરત (સલ) નમાઝમાં હતા કે જમાઅત માટે રેફાઆ અનસારી દોડતા આઆ અને નમાઝમાં આ શખ્દો પઢ્યા. હજરતે (સલ) નમાઝ પછી પૂછ્યું કે આ કલામ કોણુ પઢ્યું? સહાબીયોએ રેફાઆ તરફ ઇશારો કર્યો. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આથી જાણાયું કે અલ્લાહના ઇકર માટે ફિરશતા નિમાયા છે જે આસમાન પર તેને ઉપાડી લઇ જાય છે.

૧૨૩૯ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત મેં એક પુરૂષને બોલ્યો કે તે જનંતમાં આ.

હી ફરી રહ્યો છે, એક ઝાડ માર્ગમાં લોકોને દુઃખ આપતું હતું તેને કાપવાને લીધે.

ફાયદો આથી જાણાયું કે મખલુકને રાહત પોહોંચાવવી તે જનંતમાં પુરૂષ છે.

* ૧૨૪૦ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત હું હતીમમાં હતો અને કારેશ મને મેઅરાજ વિષે પૂછતા હતા. ફરી તેઓએ બૈતુલ મકદેસની એવી ચીજને પૂછી જે મને શાદ નહોતી અને હું એવા ગમમાં પડ્યો કે તેવો ગમ કદી મને થયો નહીં. * તો અલ્લાહે તેને મારે માટે ઉકાવ્યું હું તેને જોતો હતો. તેઓ જે કંઈ મને પૂછતા હું તેને જોઇને તેઓને ખચર કરતો. અને મેં મને (મેઅરાજની રાત્રે) પેગમ્બરોના ટોલામાં જોયો તો જોઈ છું કે મુસા (અલે) ઉલા રહીને નમાઝ પઢે છે. તે પુરૂષ ધુધરવાળો વાળ વાળો પાતળો જણે તે શનુઆના પુરૂષોથી છે. અને જોઈ છું કે હસા ખીન મરયમ (અલે) ઉલા રહીને નમાઝ પઢે છે. લોકોમાં ફરવા ખીન મસજિદ સકરી [રદી] થી મુરતમાં ધણો મક્કતો છે અને ઇયરાહીમ (અલે) ને જોઈ છું કે ઉલા રહીને નમાઝ પઢે છે. તે લોકોમાં તમારા સાથી (એટલે પોતે નખી સાહેબ) ને ધણો મળતો છે. ફરી નમાઝનો વખત થયો તો મેં તેઓની ઇમામત કરાવી. ફરી બ્યારે નમાઝથી હું કારેગ થયો તો કોઇ કહેનારે કહ્યું આ મોહમ્મદ આ માલિક હોજખનો દારોગો છે તું તેને સલામ કર. ફરી મેં તેના તરફ જોયું તો તેણે મને પ્રથમ સલામ કરી.

ફાયદો જે રાત્રે હજરત (સલ) ને મેઅરાજ થઇ તેની સવારે કાબાની અંદર હતીમમાં હજરતે (સલ) તેનો હાલ લોકો આગળ બયામ કર્યો. કારેશના કારેશને ધણી તાબુબ થઇ. કારે-

* જે લોકો એમ કહે છે કે હજરત (સલ) દરેક ચીજને જાણે છે અને એવો હકીમ આપને મેઅરાજ માં અપાયો છે તેવા લોકોએ આ હદીસ વાંચી શરમાવું જોઇએ. જે દરેક ચીજનો હકીમ અપાયો હોત તો તેમાં બૈતુલ મકદેસ પશુ આવી જતે ફરી તેને શાસ કરવાની અને તે જોઈ જવામ આપવાની જરૂર શી? ગા. મો.

શના ઘણા લોકો ઐતુલ મકદેસને જોઈ આવ્યા હતા તે લોકોએ ત્યાંની નિશાનીયો હજરત (સલ) ને પૂછી. હજરત (સલ) ને યાદ નહોતી જેથી ખોદાએ તેની સરત સામે કરી તો હજરતે (સલ) ત્યાંના પતા ઠીક ઠીક ખતાવ્યા અને કાફેર શરમિન્દા થયા. મેઅરાજના કિસ્સામાં રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) જીઅરખલ (અલે) ને કહ્યું 'જે હું મેઅરાજનો કિસ્સો કાઢને કહીશ તો મને કાણુ સાચો જાણુશે? જીઅરખલે (અલે) કહ્યું 'અયુઝકર સિદ્દીક (રદી) તને સાચવશે. જ્યારે કાફેરોએ હજરત (સલ)થી મેઅરાજનો હાલ સાંભળ્યો તો સીડાવવા માટે અયુઝકરને કહ્યો. અયુઝકરે (રદી) કહ્યું 'એમાં શી આશ્રય છે? જે ખોદા એક પલમાં જીઅરખલને અરશથી ફરશ (જમીન) પર મોકલે છે તે શકિતવાન છે કે તેવીજ તરેહ હજરત (સલ) ને જમીનથી આસમાનપર લઈ જાય. તેજ દિનથી અયુઝકર (રદી) નો લકબ (અલિધાન) સિદ્દીક થયો. શતુઆ યમનની એક કામનું નામ છે તે લોકો ધુધરવાળા વાળના તથા પાતળા હોય છે. આ હદીસથી જાણ્યું કે આલમે અરવાહમાં પેગમ્બરેશ નમાઝ પઢે છે. અગર જે તે જલ્દાનમાં ઇયાદત ફરજ નથી.

* ૧૨૪૧ ખોખારી તથા મુસલિમમાં મિસવર ખીન મખરમા તથા મરવાન ખીન હકમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત આ પુરૂષે ડર જોયો છે' એટલે અયુઝકરે તેની સાથે બે પુરૂષો મદીનાથી ગયા તેમાંના એક મરદનો આ હાલ છે.

ફાયદો હોદખીયાને વર્ષે હજરત (સલ) તથા કોરેશના કાફેરોમાં કેટલીક શરતો પર કરાર થયો હતો. તેમાંની એક શરત આ પણ હતી કે જે કોરેશથી કાઢ શખ્સ મુસલમાન થઈ હજરત (સલ) પાસે આવે તો હજરત (સલ) તેને પકડી આપે. અને જે હજરતનો કાઢ મુસલમાન કોરેશ પાસે નહાસે તો કોરેશ તેને આપે નહીં. હજરતે [સલ] આ શરત માની હતી. ઓમર ફારૂક [રદી] ને એ વિષે ઘણો રંજ હતો. હજરતે ફરમાવ્યું કે જે એઓમાંથી મુસલમાન થઈને આવશે ખોદા તેના બચાવનો કાઢ માર્ગ કાઢશે. અને જે કાઢ અમારી પાસથી કાફેરોમાં મવી જશે

તો ઠીક થશે કે ખોદાએ તે નાપાકને દફે કર્યો. જ્યારે હજરત (સલ) મદીનામાં પધાર્યા તો કોરેશના લોકોમાંથી અયુઝકરે મુસલમાન થઈ ને હજરત (સલ)ની પાસે મદીનામાં આવ્યા. કોરેશો બે માણસો હજરત [સલ] પાસે મોકલ્યા. કરાર પ્રમાણે હજરતે [સલ] અયુઝકરને તેઓની સાથે કરી દીધા. જ્યારે મદીનાથી છ કાસે પોહોંચ્યા તો નાશતાનો વિચાર કર્યો. અયુઝકરે એક માણસને કહ્યું તારી તલવાર ઘણી સારી દેખાય છે તેણે કહ્યું કે હા, ધણી ઉમદા છે. અયુઝકરે જોવાને બહાનેથી તલવાર લઈ ને તેને મારી નાંખ્યો. બીજો માણસ નહાસીન કુજતો હજરત (સલ) પાસે આવ્યો ત્યારે હજરતે (સલ) તેને જોઈને આ હદીસ ફરમાવી. ફરી હજરતે [સલ] તેનાથી હાલ પૂછ્યો, તેણે જ્વાન કર્યો. તે પછી અયુઝકરે આવા હજરતે ફરમાવ્યું કે અયુઝકરે લગમની અગ્નિ ભડકાવનાર છે. અયુઝકરે જોયું કે હજરત (સલ) મને ફરી હવાલે કરશે તો મદીનાથી નીકળી સમુદ્રને કાંઠે જઈ કર્યો. ફરી જે કાઢ કોરેશના કાફેરોમાંથી મુસલમાન થઈ ને આવના તે અયુઝકરની પાસે રહેતો હતો. જ્યારે મુસલમાનો ના ઘણે જમાવ થયો તો કોરેશના કાફેરોનો જે કાફેરો શામથી આવતો જતો હતો તેને તેઓએ મારવા શરૂ કર્યો. કોરેશ ઘણા આજઝ થયા. ફરી હજરત [સલ] ને પેગામ મોકલ્યો કે તે શરત અમો આહતા નથી. મુસલમાનોને પોતાના પાસે જુલાવો અને માર્ગની હાંટ ફાટથી રોકો. તો જેવી રીતે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું હતું તેમજ ખોદાએ મુસલમાનોને સલામત રાખ્યા.

* ૧૨૪૨ મુસલિમમાં સોખાન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મને તેણે પૂછ્યું જે કંઈ તેણે મને પૂછ્યું અને જુઓ તો હું તે જાણતો નહોતો ત્યાં સુધી કે અલ્લાહે તેની મને જાણુ આપી' યહુદીઓના વિકાનોમાંના કાઢએ હજરત (સલ) ને પૂછ્યું જનતવાળાઓ ના પ્રથમ ખાણું વિષે તથા બંધ્યાના મા અથવા બાપ સાથે મુશામેલ થવા વિષે ત્યારે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું.

ફાયદો મસાળીદમાં રિવાયત છે કે જ્યારે

હજરત [સહ] મદીનામાં તશરીફ લાવ્યા તો યહુદીઓના વડા આલેમ અબ્દુલ્લાહ બીન સલામે (રદી) હજરત (સહ) ને કહ્યું કે હું ત્રણ વાતો પૂછું છું જેને પેગમ્બરો સિવાય કોઈ જાણતું નથી. બતાઓ કે કેયામતની નિશાનીયોથી પ્રથમ નિશાની કયી છે. (૨) જન્તીયોને પ્રથમ ખાણું કયું મળશે અને (૩) કદી બાળક બાપની સરત પર થાય છે અને કદી માની સરત પર થાય છે તેનું કારણ શું? ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. ફરી ઉત્તર આપ્યો કે કેયામતની પ્રથમ નિશાની અગ્નિ છે જે લોકોને પૂર્વ તરફથી હાંકી પશ્ચિમ તરફ લઈ જશે. અને જન્તી લોક માછલીની કલેજના વધારાના તુકડા પ્રથમ ખાણું ખાશે. અને જે મરદની મતીએ ગળલો કર્યો અથવા વધી તો બાળક બાપની સરતે થાય છે. અને જે માની મતીએ ગળલો કર્યો અથવા વધી તો માની સરતે થાય છે ફરી અબ્દુલ્લાહ બીન સલામે કહ્યું હું સદી આપું છે કે ખાદા સિવાય કે.ઈ ખરા પૂજ્ય નથી અને આપ ખોદાના સાચા રસલ છો.

* ૧૨૪૩ બોખારીમાં અમ્મ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ખત્મીત મેં ધાયું હતું કે મને આ વાતથી કોઈ શખ્સ તારાથી પ્રથમ પૂછશે નહીં. કેમકે હું તને હદીસનો ઘણો લેખી દેખું છું લોકોમાં વધારે ભાવ્યશાળી મારી શકાઅતનો કેયામતને દિવસે તે શખ્સ છે કે જેણે ચોખ્ખી રીતે દિલથી લાએલાહ ઇલ્લાહ કહ્યું.

ફાયદો અમ્મ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે મેં હજરત (સહ) ને પૂછ્યું કે હજરત (સહ) મોટા ભાવ્યશાળી આપની શકાઅતનો કેયામતને દિવસે કોણ છે? ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી જણાયું કે અમ્મ હોરેરા (રદી) હજરત (સહ) ની હદીસના ઘણા શીખીન તથા ઘણી શોધ કરતા હતા એજ કારણથી હજરતે હદીસોની રિવાયત તેમનાથી થઈ. શકાઅતની સર્વ હદીસો પર જે વિચર ચલાવે તો જણાશે કે હજરત (સહ) ની શકાઅત છ તરેહની થશે (૧) લી શકાઅત તો હજરતના વખતે થશે. એટલે બ્યારે લોક કબરોથી ઉઠશે. હિસાબથી પેહેલાં મેદાનમાં ઉભાં ઉભાં ગરમીની સખનાઈથી ગભરાશે

અને સર્વ પેગમ્બરે માથે લેશે નહીં તો તે વખત હજરત (સહ) બખશાવશે. અને હિસાબ કિતાબ કરાવી તે દુઃખથી મુક્તિ આપાવશે. એનું નામ શકાઅતે કુબરા છે આ શકાઅત હજરત [સહ] નેજ માટે ખાસ છે. બીજાઓનો એમાં દખલ નથી. (૨) જ શકાઅત તે વખત થશે કે કેટલાક લોકો જહન્નમ તરફ રવાના થશે અને હજરત (સહ) તેઓની શકાઅત કરી માર્ગથી ફેરવાવશે (૩) જ શકાઅતથી લોક જહન્નમને કિનારે પોહોંચીને નળત પામશે [જો] થી શકાઅતથી જે લોકો જહન્નમમાં પડી ચુક્યા છે તેઓ કદાશે, જેઓના બદન સિજદાની જગ્યા સિવાય સર્વ જુગલ્ય ગયાં હશે. (૫) થી શકાઅતથી જન્તી લોકોની પદરી ઘણી ઉચી થશે. [૬] થી શકાઅતથી તે કાફેરોના અજાખમાં હલકાઈ થશે કે જેઓએ હજરત [સહ] ની સાથે લલાઈ કરી હતી. વલ્લાહે આલેમ.

૧૨૪૪ બોખારીમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે ખત્મીત તેં મોટા માલિકની પનાહ લીધી છે જ તારા લોકોમાં મળી જા" આ હજરતે [સહ] જોનતી દીકરીને કહ્યું અને તેણીનું નામ અસમા બીનતે નોઅમાન બીન અમુલ જન હારેસ હતું.

ફાયદો હજરતે [સહ] બ્યારે અસમા બીનતે નોઅમાનથી નિકાલ કર્યો તો હજરત (સહ) ની કેટલીક બીબીયોને ખાર આવ્યો અને તેણીને એમ કહ્યું કે તને લાજ કે શરમ નથી આવતી, તેં એવા પુરંખની સાથે નિકાલ કર્યો છે કે જેણે તારા આપ લાઇને માર્યા છે. અને એક રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે કોઈ બીબીએ તેણીને આવી રીતે શીખવ્યું કે બ્યારે હજરત [સહ] તારી પાસે આવે તો આવી રીતે કહેવું "હું ખોદાની પનાહ ચાહું છું તારાથી." હજરત [સહ] તને ઘણો ખાર કરશે. ફરી બ્યારે હજરત [સહ] તેણી પાસે ગયા તો તેણીએ તેવીજ રીતે ખોદાની પનાહ માંગી. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. અને ફરમાવ્યું કે તું તારા લોકોમાં મળી જા. આ તકકેનો ઇશારો છે. *

* "તું તારા લોકોમાં મળી જા" જા આ શખ્સો તાલામની નૈયતથી ખોલવાથી તલાક બાએન થાય છે. એવીજ શરતે "નીક જા" "ચાલી જા" એ શખ્સ પણ તલામની નૈયતથી ખોલે અથવા તલામની વાત ચીત થતી હોય ને બોલે તો તલાક થાય છે. ગુ. મો.

* ૧૨૪૫ મુસલિમમાં જેવેરીયા બીનત હા-
રેસ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ્] ફર-
માવ્યું કે તારા પછી મેં ચાર શબ્દોને ત્રણ
વાર કહ્યા. પછી જે તે આજે કહ્યા તેની સાથે
તોલાય તો તે જરૂર એથી વધી જશે મુખાન-
લાહે વખેહરેહી અદદ ખલકેહી વરેદા
નકસીહી વ જેનત અરશીહી વ મેદાદ
કહેમા તિહી.

ફાયદો હજરત જેવેરીયા [રદી] ની પા-
સેથી હજરત [સલ્] સવારના કથે ગયા. અને
તેવણુ ખેડાં પોતાના મેસદલા પર અલ્લાહની
યાદ કરતાં હતાં. ફરી દહાડો ચલતાં હજરત [સલ્]
ઘરમાં તશરીફ લાવ્યા અને તેણીને જનમાઝ પર
ખેડેલાં જીકરમાં લાગેલાં જોય. પૂછ્યું કે શું તે-
વીજ રીતે અત્યાર સુધી જીકર કરે છે? તેણીએ
કહ્યું કે હા, ત્યારે હજરતે [સલ્] આ હદીસ ફર-
માવી. એટલે મેં તારી પાસેથી ગયા પછી ચાર
શબ્દ ત્રણ વાર કહ્યા જેનો સવાળ આ તારા સ-
ધળા વજીહથી વધુ છે. આ હદીસમાં તે જીકર
ની ફજલત વણી કે જે પઢવામાં હલકા અને સ-
વાળમાં ભારી છે.

૧૨૪૬ ખાખારીમાં ખખ્યામ બીન અરત
[રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું
કે ખચીત તમારાથી પેહેલાં એવા લોક હતા કે
તેઓને હાડકાં સુધી માંસ અને પદ્મમાં લોઢાની
કાંસકા ફેરવાતી હતી, એવી સખતી પછી તેઓને
દીનથી ફેરવતી નહોતી. અને માથાના સંતા પર
આરી મુકા બે તુકડા ચીરાતા હતા. આ સખતી
તેઓને દીનથી ફેરવતી તહોતી. અને જરૂર અલ્લાહ
આ દીનને સંપૂર્ણ કરશે. તે એટલાં સુધી કે સ્વાર
સનઆથી હજર—મોત સુધી જશે તેને ખોદા
સિવાય કોઇનો ડર રહેશે નહીં. અને બકરી પર
વર સિવાય કોઇનો ડર રહેશે નહીં. પછી તમે
જલદી કરો છો.

ફાયદો ખખ્યામ બીન અરત [રદી] થી
રિવાયત છે કે અમે મક્કામાં મુશરફાથી ઘણી
તકલીફ ઝીલી હજરતે [સલ્] અમને આ હાલ
બયાન કર્યો. અને હજરત (સલ્) કાપાની જાંયમાં
ચાદરને કમર અને પગ પર વીટાડી ખેડા હતા,
અમે કહ્યું કે આપ અમારે માટે દોઆ કરો કે

ખોદા આ કુફરના મક્કાથી નળત આપે. હ-
જરત [સલ્] ઉઠી ખેડા અને એહેરો મુબારક
લાલ થઈ ગયો. એટલે અમારી ખેસખરીથી ચુ-
સ્સો આવ્યો ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે
કેમ ધીરજ રાખતા નથી અને જલદી કરો છો.
તમારેથી આગળા દીનદાર પર તો એવી એવી
મુસીબતો પડી માંસ ખુરચાયું તથા ચીરાયું. ત-
મારા પર તો કદી એવી સખતી નહીં થઈ. રહો
દીનનો જય તો ખોદા પોતાના વાયદા માફક
કરશે. મુલકમાં એવું અમન થશે કે દૂર સુધી
એકલો સ્વાર વગર ખટકે ચાલ્યો જશે ખોદાનો
ખોદા રહેશે અથવા બકરી પર વરનો. જેમકે આ
વાયદો ફારકે આજમ (રદી) ની ખિલાફતમાં પૂરો
થયો. આ હદીસમાં આતા છે કે દીનદારને જરૂર
છે કે તકલીફ અને મશકતથી ધલરાય નહીં.
સખર કરે દીન પર મજબુત જમેલો રહે. આ
ખર તેને છુટકારો થશે.

૧૨૪૭ કુખારીમાં આએશા (રદી) થી રિ-
વાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે ખચીત
મેં તારી કોમથી તકલીફ જોઈ અને અકયાને
દિવસે એટલે પહાડની ધાટી પર અનસારોએ મા-
રેથી ખેઅત કરી તે દિવસે જે મેં તેઓથી ત-
કલીફ જોઇ તે ઘણી સખત હતી. બ્યારે કે મેં
પોતાને ઇખતે અખ્દયા લીલ બીન અખ્દે કાલાલની
સામે કયો તેણે મારી ઇખ્તોના કંઈ જવાબ આ-
પ્યો નહીં. જેથી હું ઉગા મોંએ (ડાકા નાંખીને)
હુખી થઈ. ને ચાલ્યો અને કરને સઆલેખ ના-
મના પહાડ પર પોહોંચ્યો ત્યારેજ હોંશમાં આ-
વ્યો. ફરી મેં માથું ઉઠાવ્યું તો વાદળોને જોઈ
હું કે તે મારા પર જાય નાખે છે. ફરી મેં જોયું
તો તેમાં જીખરદલ છે. તેમણે મને પકાર્યો ને કહ્યું
અલ્લાહે તારી કોમના તારે માટે કહેવાને અને જે
કંઈ તેઓએ ઉતરે આપ્યો તેને સાંભળ્યા અને
ખચીત તારી પાસે પર્વતોના ફિરસ્તાને મોકલ્યો
છે કે તું તેને તેઓ વિષે જે ચાહે તે હુકમ કરે.
ફરી મને પહાડોના ફિરસ્તાએ પુકાર્યો ને મને
સલામ કરી, ફરી કહ્યું આ મોહમ્મદ! ખચીત
અલ્લાહે તારી કોમના કહેવાને સાંભળ્યું છે અને
હું પહાડોનો ફિરસ્તો છું અને તારા પરવરદિગારે
તારી પાસે મોકલ્યો છે કે તું મને તારો હુકમ

જે આદે તે કરે. જો તું આદે તો હું તેઓ. પર મક્કને મેરવાર બંને પર્વતોને ઢાંકે. ફરી રસુલુ-લ્લાહે કહ્યું હું તો આશા રાખું છું કે અલ્લાહ તેઓની પીઠથી એવાને કાઢશે કે તે એકલા અલ્લાહની બંદગી કરશે તેની સાથે કોઇને શરીક કરશે નહીં.” આ હજરતે (સલ) આએશા (રદી) ને કહ્યું બ્યારે તેણીએ કહ્યું કે શું આપના ઉપર આહદથી વધારે સખત દિવસ આવ્યો હતો ત્યારે.

ફાયદો બ્યારે અમુ તાલેખ તથા હજરત ખદીજા (રદી) નો ઇનતેકાલ થયો તો જાહેરમાં હજરત (સલ) નો ગમ ખાનાર તથા હીમાયતી કોઇ નહીં રહ્યો. કોરેશના કાફેરોએ હજરત (સલ) ને તકલીફ આપવા ઉપર ઘણી કમર કરી. તો હજરત (સલ) તાએફ પધાર્યા. જે મક્કાથી બે મળે છે. ત્યાંનાં રઇસાથી એટલે ઇખતે અબ્દ્યાલીલ, તથા મસજિદ અને હખીખથી મદદ માંગી ને તેઓને ઇસ્લામની દાવત કરી તે કમગજતોએ હજરત (સલ) ની વાત નહીં સાંભળી, એટલુંજ નહીં પણ છેા કરાઓને અને લુઆઓને ઉસકેયાં. તેઓએ હજરત (સલ) સાથે ઘણી અબંદગી કરી. ગાળો બાંદી અને પચરોથી હજરત [સલ]ની એડી જખમી કરી. ફરી હજરત ત્યાંથી ગમ ખાતા પાછા ફર્યા બ્યારે કરનુસ સઆલેખમ પોહોંચ્યા ત્યાં ઠેયાં. અને આવી રીતે દોઆ કરી “ઓ અલ્લાહ હું પોતા ની લાચારી, કમજેરી, નિયંજતાની તથા લોકો આગળ પોતાની બેકદરીની તારી આગળ શિકા યત કરું છું ત્યારે હજરત જયરઇલ (અલે) તથા પહાડનો દારોજો ફિરસ્તો હાજર થયા. પણ હજરતે (સલ) તે કાફેરોની હલાકી નહીં ચાહી. સુખાન-લ્લાહ શું બે હિસાબ હજરતમાં સખર હતો કે આવી-આવી તકલીફો છતાં પોતાનો કરમ નહીં છોડ્યો. અને “એવા રસુલ કે દુશમનોનો ખેરખાહ” ની મતલબ હજરતથી જણાઇ. જે હજરતનો એવો સખર અને કરમ જાણે તે **વમા અ-રસલનાકે ઇસ્લા રહમતક હિલ આલ-મીન** ની મતલબ સારી રીતે સમજે. **અલ્લાહ-રમ સલ્લે વ સલ્લેમ અલ્લા સૈયેદના મોહમ્મેદીન સૈયેદીસ સાબેરીન વ ઇ-મામીક મોજેમીન.**

૧૨૪૮ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન મ-

સજિદ [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખતીત મેં વિચાર કર્યો કે એક પુરખેને હુકમ કરે તે લોકોને નમાઝ પઢાવે ફરી જુમઆથી પાછલ રહેનારાઓના ઘર હું કુંડું.

ફાયદો આ હદીસથી ઘણી સખતાઇની સાથે જુમઆનું ફરજ થવું સિધ્ધ થયું. એજ માટે ફિક્હમાં લખ્યું છે કે જે ત્રણવાર જુમઆ ની નમાઝ છોડે તેનું પરમાલિકપણું (અદાલત) રહેતું નથી, તેની ગવાહી માનવા લાયક નથી. આ થી જણાયું કે ઇમામ નમાઝની ઇમામત માટે કોઇને ખલીફા કરે અને પોતે કોઇ ખીન જરૂરી કામમાં લાગેલો રહે એ તેને જાએજ છે. અને જણાયું કે જુમઆ ફરજ એન છે, દરેક શખ્સ પર ફરજ છે ફરજે કેદાયા નથી કે કેટલાકના પહવાથી નહીં પહનારોનો યુનોદ દુર થાય. અને જણાયું કે શિક્ષા માં માલનો નાશ કરવો પણ ફુક્સ્ત છે.

૧૨૪૯ બોખારીમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખતીત મેં વિચાર કર્યો કે કોઇને અમુ બકર તથા તેમના છોકરા (અબ્દુર રદમાન) પાસે મોકલું અને અહદ [કરાર] કરે એટલાં માટે કે કહેનારા કહે નહીં અને [ખિલાફતની] આશા કરનારા આશા કરે નહીં. ફરી મેં કહ્યું કે (અમુ બકરની ખિલાફત વગર) અલ્લાહ કોઇની નહીં માનશે અને મુસલમાનો પણ દૂર કરશે” અથવા આવી રીતે ફરમાવ્યું “અલ્લાહ દહે કરશે અને મુસલમાનો નહીં માનશે.

ફાયદો મુસલિમમાં હજરત આએશા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] મોતની ખીમારીમાં મને ફરમાવ્યું કે તારા બાપ-ભાઇને મારી પાસે બોલાવી લાવ કે હું તેઓને મારી ખિલાફત લખી આપું. હું ડરું છું કે કોઇ આશા કરનાર આશા કરશે અને કહેનાર કહેશે કે હું ખિલાફત માટે વધારે હકકંઠર છું. પણ અલ્લાહ અને મુમેનો અમુ બકરની ખિલાફત વગર ખીનની ખિલાફત માનશે નહીં. આ બંને હદીસોથી સાફ જણાયું કે હજરત [સલ] ને સિદ્દિકે અકબર [રદી] ની ખિલાફત દિલથી ફરસંદૂં હતી. અને પોતાની રોખર તેમને ખલીફા કરી જવાનું અને ખિલાફત નામ તેમને લખી આપવાનું ધાર્યું પણ તકદીર તથા

ઇજમા ઉપર સંતોષ પકડ્યો. એટલે હજરત (સલ) ને જણાવું હતું કે અલ્લુખકર સિવાય કોઇની ખિલાફત ખોદાને મનભર નથી તથા ઇજમા પણ સિદ્દીકની ખિલાફત સિવાય ખીજા પર થશે નહીં તો આ સમયથી પોતાનો વલી અહદ [લેખીત રીતે] કરવો જરૂર નહીં જણાયો આ હદીસથી ધણીજ મોટી ફજલત સિદ્દીકે અકબર (રદી) ની તથા ખિલાફતની હકીકત સિધ્ધ થઈ. અને આ હદીસ મોજોએ છે કે લવિધ્ય કાળની જગી અખર આપી હતી તેમજ થયું.

* ૧૨૫૦ મુસલિમમાં અલુદ દરદા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત મેં વિચાર કર્યો કે હું તેને એવી રીતે લઅનત કરું કે તે તેની સાથે કબરમાં પણ જાય. કેવી રીતે તે તે છોકરાને વારસ કરે છે? અને જુઓ તો તે તેને હલાલ નથી. અને કેવી રીતે તે તે છોકરાને ખીજાતગાર બનાવે છે? અને જુઓ તો તે તેને હલાલ નથી.

ફાયદો આ હદીસનો સમય આ છે કે જુટમાં એક લોડી આવી હતી તેનું પેટ પૂલેયું હતું હજરતે (સલ) પૂછ્યું કે આ કોની લોડી છે? લોકોએ કહ્યું કે ફલાણા શખ્સની છે હજરતે [સલ] પૂછ્યું કે એનો માલિક એનાથી મિલાપ પણ કરે છે? લોકોએ કહ્યું કે હા. ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તેણીનું પેટ પૂલેયું છે અને છોકરો પેદા થશે તો જો માલિકે તેને પોતાનો છોકરો બનાવ્યો અને કદાપી હમ્મ જ તેણીને

પ્રથમ ખાવિન્દનું હોય તો કાફરના છોકરાને પોતાનો વારસ ફરવ્યો અને જુઓ તો કાફર અને મુસલમાનમાં વારસો નથી. અને જો માલિકે તેને પોતાનો છોકરો નહીં કહ્યો અને શાયદ એ માલિકનાજ નુતકાથી હોય તો તેને શુલામ બનાવવો અને તેનાથી શુલામની તરફ ખીજાત લેવી કેમ કરીને દુરસ્ત થશે. એજ માટે પારકી ઓરત થી ફરી તે લોડી હોય કે તલાક વાળી હોય વગર હૈજ આવે અથવા વગર જણે સમ્બોગ કરવો દુરસ્ત નથી. કે જેથી નુતકામાં સન્દેહ રહે નહીં.

* ૧૨૫૧ મુસલિમમાં જોદામા ખીનતે વહમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખચીત મેં વિચાર કર્યો કે ફક્ પાતી સ્ત્રીથી સોહમત કરવાને મનાઈ કરે, ફરી મેં યાદ કર્યું કે રમ અને ફારેસવાળા એ કામ કરે છે અને તેઓની ઓલાદને કંઈ નુકશાની થતી નથી.

ફાયદો અરબ લોકો દ્વારા પાતી સ્ત્રીથી મીલાપ કરવાને ભરે જણીતા હતા. અને તિજમ (હિકમત: કાકટરી)વાળા પણ આગકની નુકશાનીના ખ્યાલથી મનાઈ કરે છે. એજ માટે હજરતે (સલ) પણ મનાઈ કરવાનો વિચાર કર્યો હતો. ફરી બ્યારે જોયું કે ધરાન અને રમમાં એનો રિવાજ છે અને ઓલાદને કંઈ નુકશાની નહીં થતી તો અનુભવથી જણાયું કે આ કામને રોકવાની અગત્ય નથી. માત્ર પોચા ધારનાથી જુવાન મરદ શા માટે તકલીફ ઉઠાવે? શાયદ હરામ કારીમાં સપડાય.

અધ્યાય સાતમો.

આ અધ્યાયમાં કેટલીક દ્રસલો છે અને કંઈ તરેહની હરીસો છે.

ફસલ પહેલી

આ ફસલમાં ને હરીસો છે કે જેને મથાલે અક્ષ છે.

૧૨૫૨ બોખારીમાં સોઝેમાન બીન સોરદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે હવે અમે તેઓથી લડીએ છીએ અને તેઓ અમારાથી નહીં લડવાના. અમે તેઓપર ચઢાઈ કરીશું.” કાફરોના ટોલાને જયારે હજરતે દેશવટો આપ્યો ત્યારે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો જંગે ખંડક તથા જંગે અહલખનો કિરસો ત્રીજા અધ્યાયમાં આવી ગયો. તો તેમજ થયું કે ખંડકની લડાઈ પછી કાફરોને હજરત (સલ્લ) સાથે લડવાની હિમ્મત થઈ નહીં. ફરી સને આઠમાં હજરતે (સલ્લ) મક્કા ઉપર ચઢાઈ કરી તેને ફતેહ કયું.

૧૨૫૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએ-શા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે રૂહો લશકરો ટોળે ટોળાં છે. ફરી તેમાંથી જેની અઝલમાં ઓઝખાણુ હતી તેઓમાં મિલાપ રહ્યો અને જેમાં ત્યાં પીછાન નહીં થઈ તેઓમાં જૂદાઈ રહી.

ફાયદો એટલે રોજે અઝલમાં અદલાહે રૂહોને ભાત ભાતની પેદા કરી અને તરેહ તરેહની તેઓમાં લાયકાત રાખી, તો જે રૂહોમાં તે જહા નમાં મક્કતાપણું હતું તે આ જહાનમાં પણ આપસમાં શીર શકર (એકમેક) થયા. અને જે ત્યાં મુક્કતા નહોતા તેઓ હમાં પણ પુટ તથા જૂદાઈ માં રહ્યા.

મિસરો

કબુતર આ કબુતર ખાઝ આ ખાઝ

અને એજ કારણ છે કે વલીથી શૈતાન. અને શૈતાનથી વલી પેદા થાય છે.

રોઅર

હસન એ ખસરા ખિલાલ અજ હખશ સોદેખ અજરૂમ એ ખાકે મક્કા અણુ જહલ ઇ એ ખુલ્લ અજખીરતક

૧૨૫૪ મુસલિમમાં અણુ મુસા તથા ઓએ બીન કમખ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે ઇબ્રાહીમ (ધરમાં જવાની) ત્રણ વાર માંગવાની છે. ફરી જે તને હુકમ મળે તો ઠીક નહીં તો પાછો જા.

ફાયદો જયારે કાઢના ધરમાં જવાનો ધરાદો કરે તો અસ્સલામો અત્રેકુમ કરીને ત્રણ વાર હુકમ લ્યે. જે હુકમ થાય તો તે ધરમાં જાય અને નહીં તો પાછો ફરે. હુકમ લેવાનો ફાયદો આ છે કે આદમી પોતાના ધરમાં નાગો ખુલ્લો વગર ખટકે હોય છે. તો વગર ખબર કરે હુસવામાં શરમાશે.

૧૨૫૫ મુસલિમમાં જાબેર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે દેહાં લેવાં એકી છે (એટલે ત્રણ પાંચ, સાત) અને કાંકરીઓ મારવી એકી છે (એટલે હજરમાં શૈતાનને) અને સક્કા તથા મરવામાં દોડવું એકી છે. અને તવાફક એકી છે અને તમારામાંનો કોઈ દેહાં વાપરે તો તે એકી વાપરે (એટલે ત્રણ પાંચ કે સાત).

* અર્થ—ખસરાથી હસન, હખશથી ખિલાલ, અને રૂમથી સોદેખ થયા. અને મક્કાની માટીથી અણુ જહલ નીકળ્યો. આ અલખેખી લાએક છે. ગુ. મો.

કુશલેકે ઠેલાં લેવાને બે વાર ફરમાવ્યું ઘણી તાકીદને. મોઝાએ વગર તલાવતે કાઢી ધમાલત ફરસ્ત નથી. અને સફા તથા મરવા મક્કના બે પહાડનાં નામ છે.

*૧૨૫૬ મોઝારી તથા મુસલિમમાં ઓમર ખીન ખન્તાય (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઇસ્લામ આ છે કે તું સાક્ષી આપે કે અલ્લાહ સિવાય કાંઈ પુજ્ય નથી અને મોહમ્મદ અલ્લાહના રસૂલ છે. અને નમાઝને સિધ્ધ કરે અને જકાત આપે અને રમજનમાં રોઝ રાખે અને ઐતુદ્લાહની હજ્જ કરે જે તને તેના તરફ માર્ગની શકિત હેય તો (એટલે ખરચ તથા સ્વારી હોવાની શરતે) આ હજરતે જખરધલ (અલે) ને ફરમાવ્યું જ્યારે તેવણ હજરત પાસે એક પુરૂષના રૂપમાં આવ્યા ત્યારે ફરી જખરધલે કહ્યું તેં સાચું કહ્યું, જખરધલે કહ્યું તો મને ઇમાન વિષે ખબર કરો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તે આ છે કે તું ઇમાન લાવે અલ્લાહ પર તથા તેના ફરસ્તાઓ પર તથા તેની કિતબો પર તથા તેના પેગમ્બરો પર તથા પાછલા દિવસ પર (એટલે કેયામત પર) અને તું ઇમાન લાવે ભલ્લી જુરી તકદીર પર. જખરધલે કહ્યું તેં સાચું કહ્યું જખરધલે (અલે) કહ્યું તો મને એલસનની ખબર કરો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે આ છે કે તું તેની બંદગી એવી રીતે કરે જાણે તું તેને જુએ છે. ફરી જે તું તેને એવી રીતે જાણ નહીં શકે તો તો એમ જાણુ કે તે તને જુએ છે. જખરધલે (અલે) કહ્યું તો મને કેયામતની ખબર કરો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સવાલ થયેલા તેના વિષે સવાલ કરનારથી વધારે જાણકાર નથી. (એટલે કેયામત ક્યારે થશે તે નહીં જાણવામાં તું અને હું બંને બરાબર છીએ) જખરધલે (અલે) કહ્યું તો તેની નિશાનીઓ બતાવો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તે આ કે લોંડી પોતાના માલેકોને જણાશે (એટલે માલેકોના નુતકથી લોંડીએ જણાશે તો તેણીની ઓલાદ પણ પોતાના આપની તરફ પર લોંડીઓની મુરખ્ખી કરી. સારાંશ આ કે કેયામત ની નજદીક લોંડી જાહેરોના વધારો થશે) અને તું બેશે ઉધાડપગા ખુલ્લા બદનનાં બકરાં બરાવનારા મેડી ઇમારતો બાંધશે (અથવા મારી ઇમા-

રતોની બાડયો મારશે. એટલે કમીના અને વમર મજલસીના લોકો ખનવાન થશે મોટી મોટી ઇમારતો બનાવીને ફખર કરશે.

કુશલેકે પુરી રિવાયત આ હદીસની આવી રીતે છે કે ઓમર ફારૂકે (રદ) કહ્યું કે અમે હજરત (સલ) પાસે બેઠા હતા, કે એક પુરૂષ જાહેર થયો ઘણાજ સફેદ કપડાં વાળો તેના પર સફરની નિશાન જણાતી નહોતી. અને અમારામાં નું કાંઈ તેને પેહેવાનતું નહોતું. * તે ચાલે આવ્યો અને હજરત (સલ)ની પાસે (ખુંટણથી) ખુંટણ લગાડીને બેઠો અને પોતાની બંને હથેલી હજરત (સલ)ની જાંઘ પર રાખી અને કહ્યું ઓ મોહમ્મદ (સલ)! મને ઇસ્લામની હકીકત શીખવ. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ઓમર ફારૂકે (રદી) કહ્યું કે ફરી તે મરદ જતો રહ્યો અને હું ઘણીવાર સૂધી હેરતમાં ચુપકો હતો. હજરતે ફરમાવ્યું કે ઓ ઓમર તું જાણે છે આ પૂછનાર કાણ હતો? મેં કહ્યું કે મોદા તથા તેના રસૂલ સારી રીતે જાણનાર છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ જખરધલ (અલે) હતો, તમને દીન શીખવવા તમારી પાસે આવ્યો હતો. આ હદીસ ને હદીસે જખરધલ કહે છે. અને ઉમ્મુલ અહાદીસ તથા ઉમ્મુલ જવામેઅ પણ એનું નામ

* તે એટલાં સૂધી કે હજરતે પણ નહીં ઓલ બેલા કે આ જખરધલ છે. મોભુઆતે કપીર છપાઈથી મુજતબાઈના પૃષ્ઠ ૯૯ માં મુલ્લા અલીકારી (રહ) લખે છે “હદીસ શરીફમાં છે કે મારી જાન જેના કબજમાં છે તેની કસમ. જ્યારે જખરધલ આવ્યા તો મેં ઓલખ્યા પણ આ સુરતમાં ઓલખ્યા નહીં.” ખીલ શખ્દોમાં છે. “આ વખત સિવાય કદી મને સન્દેહ થયો નહોતો.” એટલે આ વખતજ ઓલખી શક્યા નહીં. ખીજ હદીસમાં છે કે “તે ગામડિયાને ખુલાવી લાવો” અને કેટલીક સૂદા પછી હજરતે જાણેલું કે આ જખરધલ (અલે) છે. ગુ. મો.

† આ કુપરથી એની શરહ મોઝારીમાં છે કે “કેયામત ક્યારે થશે એ બોલા સિવાય કાંઈ જાણતું નથી. આનું માનકું દીનમાંથી છે” પણ બે દીનેને દીનની શી બરજ? તેઓએ તો લોકોના હાથમાં પોતાની રોજ સમજ તેઓની મતલબ પ્રમાણે કહે છે અને તેઓને ખુશ રાખવા પ્રયત્ન કરે છે. ગુ. મો.

છે. એટલે સર્વ હદીસોની આ હદીસ મુળ છે. કારણ કે જે મતલબ બીજી હદીસોમાં છે તે સર્વ આ હદીસમાં મુજબલ (સામટી રીતે) મો જુદ છે. જેમ સૂરા ફતેહાને ઉમ્મુલ કિતાબ કહે છે. કેમકે કુરઆનની સર્વ મતલબો એમાં સમાઈ લી છે. હજરત જામરહલે (અલે) ચાર ચીજો હજરત (સલ)ને પછી (૧) ઇસ્લામની હકીકત (૨) ઇમાન (૩) એહસાન અને (૪) કેયામત. તો ફરમાવ્યું કે ઇસ્લામની હકીકત પાંચ રૂકન છે. (૧) તોહીદ તથા રિસાલતની સાક્ષી (૨) નમા અ (૩) જકાત (૪) રમળનનો રોજો અને (૫) હજજ. આથી જણાયું કે ઇસ્લામ તે જાહેરી અમલોનું નામ છે. અને ઇમાન દિલથી સાચવવા અને દિલી અક્રીદા રાખવાને ફરમાવ્યું. એટલે ખોદાનો આવી રીતે અક્રીદો રાખે કે તે સર્વ એક અને નુકસાનથી પાક છે અને સર્વ પુખ્તીયો થી ગુણવાયો (મોસુફ) છે. અને ફિરશતાઓનો આવી રીતે અક્રીદો રાખે કે તે નુરી ખોદાના બંદા છે. તરેહ તરેહનું રૂપ ધારણું કરી શકે છે. હુકમ પ્રમાણે સઘળી જગતનો બદોખરત કરે છે. યુનાહોથી પાક છે. ન તેઓ નર છે અને ન નારી. અને કિતાબોનો આવી રીતે અક્રીદો રાખે કે ખોદાનું કદીમ કક્ષામ છે. જે તેમાં છે તે સત્ય છે. વિદાનો કહે છે કે ખોદાની એકસો ચાર કિતાબ છે. દશ હજરત આદમ (અલે) ઉપર ઉતરી, પચાસ હજરત શીસ પર ત્રીસ હજરત ઇદ્રીસ પર દશ હજરત હામરહીમ પર આક્રી ચાર કિતાબો તો તમામ જહાનમાં મરાહુર છે, તોરાત ઉન્જલ અથુર અને કુરઆન. પણ કુરઆન સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે કુરઆન સિવાય હવે કોઈ કિતાબ ઉપર અમલ કરવો દુસ્ત નથી. કારણ કે પ્રથમ તો આજ કે તે પર ભરોસો નથી * બીજું આ કે તે મનસૂખ થયો. ત્રીજું આ કે આગળી કિતાબોમાં જે મતલબ હતી તે સર્વ કુરઆનમાં છે તો કુરઆન છતાં બીજી

* * એટલે ખોદાના કલામમા ફેરફાર થયો હોકાના વાક્યા તેમાં દાખલ થયા. જેમ કે હાલ ના વડા વડા પાદરીઓ પણ ઈશ્વર કરે છે. અને તે ઈશ્વરો ઇબ્રહીમ હક અધ્યાય ૨ નમાં બપાયા છે. આ. મો.

આસમાની કિતાબની કોઈ જરૂરત નથી. અને પેગમ્બરોનો આવી રીતે અક્રીદો રાખે કે તેઓ સર્વથી અફજલ અને પાક લોક છે. ખોદાએ તેઓને પોતાની સમુદાય રહમતથી આદમીયોની તરફ મોકલ્યા. કે તેઓને સારો માર્ગ બતાવે અને તેઓનાં દીન દુન્યા સમારે. અને તેઓને ભાત ભાતના મોઅજેઝા આપ્યા કે તેઓની સલતામાં કોઈ અફલવાળો શક કરે નહીં. તેઓ સર્વ યુનાહોથી પાક છે નાના હોય કે મોટા. નોબુવતને પેહેલે પણ અને નોબુવત પછી પણ, અને આજ મજહબ ઠીક છે. અને હજરત આદમ (અલે) નું ધર્મ ખાવું અવિચારે બૂલ ચૂકથી હતું. એવીજ રીતે બીજા પેગમ્બરોનો પણ તોલ કરવો જોઈએ. અને સર્વ પેગમ્બરોથી અમારા હજરત સલ) અફજલ છે. ઇનસાનમાં જે જાહેરની અને ખાતેનની પુખ્તીયો થવી મુમકેન છે તે સર્વ અમારા હજરત (સલ) પર સમાપ્ત થઈ. એજ માટે અમારા હજરત પછી કોઈ પેગમ્બરના આવવાની ગરજ રહી નથી. ખિલાફત અને ઇમામતનો અક્રીદો નોબુવત ના અક્રીદામાં દાખલ છે ઇમાનનું એ જુદું રૂકન નથી જેમકે શીઆ કહે છે. અને પાછલા દિવસનો આવી રીતે અક્રીદો રાખે કે મરવા પછીથી તે કિયામત સંધી દોજખ જનંતમાં દાખલ થવા સૂધી જે જે હજરતે ફરમાવ્યું છે તે સત્ય છે. એટલે કબરનો અજામ, કેયામતની નિશાનીયો, સૂર પૂંકાવું, મુરદાઓનું જીવવું, હિસાબ કિતાબ, અમલનો બદલો, અમલ તોલવાની તરાણુ, પુલ સેરાત. હોજર કેસર, દોજખ, અને જનંત આ સર્વ ચીજો હક છે એમાં કંઈ શક નથી. અને તકદીરનો આવી રીતે અક્રીદો કરે કે જગતમાં જે થયું અને જે થાય છે અને જે થનાર છે લખું યા લખું તે સર્વ ખોદાના ઈરવાથી છે. તેની વગર ઇમ્મજમે ન પાંદડું હલે અને ન કોઈ રીપું ટપકે. પણ એમ છતાં માણસને કષ્ટ અખત્યાર આપ્યો છે જેને લીધે માણસ વખાણવાને કે નિન્દા કરવાને, સવાબને કે અજાબને લાએક થાય છે. તકદીરનો અક્રીદો એવી તરેહ મુજબલ રાખવો જોઈએ. વધુ વિચાર તથા બહસ તકરાર એમાં કરવી બિદઅન અને ગુમરાહી

છે. કારણ કે અમારી બુદ્ધિમાં એટલી શક્તિ ક્યાં કે ખોદાના કારખાનાના બેદ સમજાએ. એજ માટે હજરતે (સલ) તકદીરની બહુસ અને તક-રારની મનાઈ કરી. આ ઇમાન મોદસ્સની હકીકત હજરતે (સલ) બયાન કરી. અને ઇમાન મુજમલની આ હકીકત છે કે આવી રીતે અકીદા રાખે કે જે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું અને બતાવ્યું તે ઠીક છે અને સત્ય છે. નજત માટે આ ટીકો અકીદા પશુ બસ છે. ફરી હજરતે (સલ) એહસાન એટલે ઇખલાસના બે દરજ્જા ફરમાવ્યા. જિયો દરજ્જાને તો આ છે કે ઇલાદતમાં એવો હજુર થાય કે બાણે ખોદાને બુએ છે, એને મો-શાહદા કહે છે. અને ત્રીયો દરજ્જાને આ છે કે આવી રીતે ખિયાલ કરે કે ખોદા મને બુએ છે, એને મુરાકબા કહે છે. આ ખિયાલમાં પશુ પૂરતી તાદ્દમ તથા ઘણો અદ્દમ શરમ શોખ અને હો-બુરી મળશે. આ ખિયાલમાં માણસ અદ્દમ છોડે અથવા અહીં તહીં બુએ એ બનવા જોગ નથી. જેમકે પાદશાહ કાષ્ટને બોતો હોય તો શું હાથ પગ હલાવે અથવા નજર ઉઠાવે એ બનવા યોગ્ય છે ? આથી જણાયું કે તસવવોફ અને દરવેશી એહસાહનનું નામ છે. બહેરી અમલોને ઇસ્લામ કહે છે અને બાતેની અકીદાને ઇમાન કહે છે અને હોબુર તથા ઇખલાસને એહસાન કહે છે. અને ઇસ્લામ ઇમાન અને એહસાનના મજમુ-આનું નામ દીન તથા શરીઅત છે. અને કદી ઇસ્લામ તથા ઇમાનને એક કહે છે કારણ કે ઇ-સ્લામ-વગર ઇમાને દુસ્ત નથી. અને ઇમાન-વ-ગર ઇસ્લામે સમ્પૂર્ણ નથી. અને કેટલાક લોકો બહેરી અહકામને શરીઅત અને બાતેનની સ-ફાઈને તરીકત અને મોશાહદા તથા મોરાકબાને હકીકત કહે છે. જણાયું જેઘએ કે દીનનો આ-ધાર ફિકહ કલામ અને તસવવોફ પર છે. તો આ હદીસમાં હજરતે (સલ) ત્રણે મોકામોને બ-યાન કર્યાં. ઇસ્લામ ઇશારો ફિકહનો છે. *

* જે કર્તા આવી રીતે લખતે તો ઠીક થાત

ઇસ્લામ ઇશારો છે ફિકહનો જેમાં નમાઝ રોઝ વ-ગેરા અમલોનું બયાન છે. અને ઇમાન ઇશારો છે કલામનો કે જેમાં અકાએફનું બયાન છે અને એ-હસાન ઇશારો છે તસવવોફનો જેમાં હકકુલ યકીન

જેમાં એતેકાદનું બયાન છે. અને એહસાન ઇશારો છે તસવવોફનો જેમાં હકકુલ યકીન તથા મો-શાહદો મોરાકબો વર્ણવે છે. આથી જણાયું કે દીનમાં કામેલ તેજ છે કે જે ફિકહ કલામ અને તસવવોફ (ત્રણે) ને બેમાં રાખતો હોય. અને જેમાં આ ત્રણમાંથી એક હોય અને એક ન હોય તે અપૂર્ણ તથા કાચો છે. એજ માટે દરવેશ વગર ફિકહ બાણે શીતાન છે. કેમકે તે અસ્લાહના અહકામથી ગાફિલ રહ્યો, હરામ હલાલને નહીં સ-મજ્યો. અને ફિકહ બાણે નાર-વગર દરવેશીએ સુકો આહેદ તથા વગર આત્માનું દેહ છે. કારણ કે વગર ચોખ્ખી નૈયત અને વગર શોખ અને વગર હજુર દિલે અમલ અપૂર્ણ છે. આજ સિદ્ધ માર્ગ છે અને બીજો ગુમરાહી છે.

૧૨૫૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં એમર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અમલોની ગણતરી નૈયતોથી છે અને દરેક પુરૂષ માટે જે તેણે નૈયત કરી તે છે (એટલે કોઈ અમલ-વગર નૈયતે ઠીક અને સવાબને લાગેક નથી) તો જે કામની હિજરત અસ્લાહ તથા રસૂલના તરફ હોય તો તેની હિજરત અસ્લાહ તથા રસૂલના તરફ થઈ (એટલે તેનો સવાબ પામશે) અને જેની હિજરત દુન્યા તરફ હોય કે તેને મેળવે અથવા ઓરત તરફ હોય કે તેને પરણે તો તેની હિજરત જેના તરફ હિજરત કરી તેના તરફ છે (એટલે દુન્યા અને ઓરત તરફ).

ફાયદો એક રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે એક શખ્સે એક ઓરતને માટે જેનું નામ ઉમ્મે કૈસ હતું મદીના તરફ હિજરત કરી. લોકોએ આ લાલ હજરત (સલ) ને કહ્યો ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી: 'એટલે એવી હિજરતનો કંઈ સવાબ નથી. કારણ કે ચોખ્ખી નૈયત નથી. નૈયત ઇશારો તથા ફિલ્ના વિચારનું નામ છે જુબા-નથી કહેવાની કરી જરૂર નથી. કામના તરીકે જો નમાઝની નૈયત ફિલ્માં કરી જુબાનથી ની-કળી નહીં અથવા જુબાનથી તેને વિરૂદ્ધ નીકળ્યું

તથા મોશાહદો મોરાકબો બયાન થયો છે. આવી રીતે લખવામાં ત્રણે શખ્સનો ઇશારો જણાય છે. અને કર્તાના વર્ણનથી ઇમાન શખ્સનો ઇશારો રહી ગયો છે. આ. મો.

તો કંઈ દોશ નથી. અને નમાઝ માટે પુકારીને નૈયત કરવી તો કદી દુરસ્ત નથી. પણ આમાં ઇખતેલાફ છે કે જુમાનથી પણ કહેવું દુરસ્ત છે અથવા નહીં? ફિકહવાળા એને મુસ્તહય કહે છે કે જ્યાં ફિલ અને જુમાન બંને સરખાં થાય. અને અહલે હદીસની નજદીક જુમાનથી નહીં કહે. કારણ કે હજરત [સલ] થી સાબિત નથી. હજરત કરવી જો કે દીનમાં ધણીજ ઉમદા ઇખ્લાદ છે પણ વગર ચોખ્ખી નૈયત તેની પણ કંઈ હકીકત નથી. એવીજ તરેહ ઇબ્રમ, દરવેશી તથા બીજી દરેક તરેહની ઇખ્લાદતો તોલ કરેલાં જોઈએ કે જો તે માત્ર અહાલનેજ માટે છે તો સુખ્હાન-લ્લાહ. અને નહીં તો વગર જીવનું ધડ સમજવું જોઈએ. અને જ્યારે નૈયત પર આધાર રહ્યો તો સારી નૈયતથી મોખાલ કામોમાં પણ સવાય થાય છે, જેમકે ખાણું ખાવું આ નૈયતથી કે ઇખ્લાદ તની કુવવત હાંસલ થાય અને કપડું પેહરવું આ નૈયતથી કે નમાઝ દુરસ્ત થાય. પોતાની બીબી-થી સમ્બોગ કરવા આ નૈયતથી કે નેક આલાદ થાય અને હરામ કારીથી બચે (આથી આ મોખાલ કામોમાં પણ સવાય થશે.) એટલુંજ નહીં પણ જો એક કામમાં કંઈ તરેહની નૈયત કરે તો દરેક નૈયતનો અક્ષાહેદા સવાય મળે. દાખલા તરીકે મસજીદમાં બેસવું એક અમલ છે પણ એમાં કંઈ તરેહની નૈયત થઈ શકે છે. (૧)લી તો આ કે બીજી નમાઝની વાડ જોવાની. (૨)જી આ કે આંખ કાનને યુનાહોથી શેકવાની. (૩)જી એતેકાફ કરવાની. (૪)થી હજરત (સલ) પર દોઝ અને સલામ કરવાની. (૫) મી ઇબ્રમ શીખવાની અથવા શીખવવાની નેક વાત બતાવવાની યુરા કામથી શેકવાની. સારાંશ આ કે આ હદીસ એ ખખ્ખા અમલ અને દુરસ્ત નૈયત માટે અસલ છે. અને બદ નૈયતી રિયાકારીની જડ કાપનાર છે. એજ માટે મોહદેસીનનો રવૈયો છે કે હદીસની કિતાબોમાં પ્રથમ આ હદીસને લખે છે કે જેથી હદીસ પઢનારાઓની શરૂથીજ નૈયત દુરસ્ત થાય. ખોદા નેજ માટે ઇલમે હદીસ પઢે. દુન્યાનો કોઈ તરેહ થી લખાવ રાખે નહીં. ઇમામ શાફેઈ (રહ)થી રિવાયત છે કે આ હદીસને દીનમાં સિનેર જગ્યા દખલ છે. સિનેરથી

મતલબ ધણી છે. એટલે દરેક જગ્યા એનો દખલ છે ઇખ્લાદતમાં મોખામલાતમાં અને આદતોમાં આ હદીસના સહી થવા ઉપર સર્વ આલમમાં એકે મતે છે, અને કેટલાકો એને મોતવાતેર કહે છે વહીહો આલમ.

૧૨૫૮ મુસલિમમાં અબુ ઐયુબ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અન સારો, મોઝના, જોદના, જેકાર, અશજબ અને જે બીજા અબ્દુલ્લાહની આલાદથી છે તેઓ મારા દોસ્ત દાર છે બીજા લોકો નહીં અને ખોદા તથા રસૂલ તેઓના દોસ્ત તથા હિમાયતી છે.

ફાયદો આ હદીસમાં આ જ કામની ફજલતનું બ્યાન છે કે એઓ ઇમાનમાં સાચા તથા મોહબ્બતમાં પાક છે.

૧૨૫૯ બેખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઇમાનની સિનેર અને કેટલીક શાખો (પાંખડાં) છે. અને લાજ પણ ઇમાનની એક શાખા છે. બેખારીની રિવાયતમાં સિનેરનો શબ્દ છે. અને મુસલિમની રિવાયતમાં રાત્રીને શબ્દ છે. હજરતે (સલ) સિનેર કહી અથવા સાડ કહી.

ફાયદો એટલે ઇમાન એક ઝાડ સમાન છે અને જેટલી નેકાઈઓ અને ખુશીઓ છે જેમકે ઇબ્રમ સખર શુજાઅત સખાવત ઝોહદ કેનાઅત શોખ અને ઇખ્લાદ તો તે તેના પાંખડાં છે. અને શરમ (લાજ) તેમાંનું મોટું ઉમદા પાંખડું છે. કારણ કે શરીઅતમાં હયા (શરમ) તે હાલતને કહે છે કે જે યુનાહથી શેકે, અને જો કંઈ ચુક થાય તો નચિન્ત થવા નહીં દે. આજે ફરમાવ્યું કે ઇમાનના સિનેર પાંખડાં છે કે સાડ તો તેની મતલબ ધણી છે. કારણ કે નેકાઈઓની કંઈ હદ નથી. ખોદા અને રસૂલ સિવાય કોઈ તેને ઘેરી શકતું નથી. જેવી રીતે ઇમાન તમામ નેકાઈઓ અને ખુશીઓની જડ છે તેવીજ રીતે કુફર સર્વ યુનાહો તથા યુરાઇયોનું મુળ છે. તો જો કોઈશમાં કોઈ નેક વાત હોય તો આખેરતમાં તેને કંઈ કામ આવશે નહીં. કારણ કે પાંખડું વગર જડે લીધું રહી શકતું નથી સૂકાઈ જાય છે.

૧૨૬૦ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઉમદા

ધમાન યમનનું છે અને હિકમત (હકાપણ) યમનનું છે.

ફાયદો ન્યારે યમનના લોક હજરત (સલ) પાસે આવી ધમાન લાવ્યા ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી અને ફરમાવ્યું કે યમનના લોક ધણીજ નરમ દિલ થાય છે. હિકમત તે ઇલામને કહે છે કે જેથી દીન અને દુન્યા અને સમારાય, આ હદીસમાં યમનવાળાઓની મોટી ફજીલત છે. હજરતે [સલ] સાચું ફરમાવ્યું યમનમાં હમેશા મોટા મોટા આલેમ અને દરવેશ થતા રહ્યા છે અને હાલમાં પણ છે.

૧૨૬૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વિધવા [બેવા] પોતાના વાલી કરતાં પોતે પોતાના જીવનો વધુ અખત્યાર ધરાવે છે (એટલે વાલીને નિકાહની બાબતમાં જખરાઈ કરવાનું હક્ક નથી) અને કુંવારી સ્ત્રીથી નિકાહથી ઇનજાત લેવી જોઈએ અને તેણીનું ચુપ રહેવું એજ તેની ઇનજાત છે.

૧૨૬૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જમણી તરફવાળા પ્રથમ છે. જમણી તરફ વાળા પ્રથમ છે. જમણી તરફવાળા પ્રથમ છે.

ફાયદો મસાબીહમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હું ખઝરાના દૂધની લરસી બનાવી લાવ્યો, હજરતે (સલ) તેને પીધી અને આપની ડાબી બાજુએ સિદ્દીકે અકબર (રદી) હતો અને જમણી તરફ એક જંગલી ગમાર બેઠો હતો. ઓમર ફારૂકે (રદી) કહ્યું ઓ રસુલુલ્લાહ! આપનું બોટેલું તખરૂક સિદ્દીકે અકબર (રદી)ને આપો. હજરતે (સલ) ને ગમારને આપી. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જમણી તરફવાળા ડાબી કરતાં ક્રિય છે. પ્રથમ તેને આપો અગર જો ડાબી તરફવાળો જમણી કરતાં માનવાળો હોય.

૧૨૬૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં નવવાસ બીન સિમઆન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સારો સ્વભાવ એ સારી ખુશી કે નેકી છે.

૧૨૬૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે

ધોડાની પેશાનીના વાળમાં બરકત છે.

ફાયદો કારણ કે ઇસ્લામની કુવવત માટે જોહાદમાં ધોડા ઉમદા સાધન છે. *

૧૨૬૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે મસજીદમાં થુંકવું ગુનોહ છે. અને તેને માટીમાં ઢાંકવું તે ગુનોહનો ઉતાર છે.

ફાયદો પણ જો મસજીદ પત્થર બેઝાવેલી કે છોખધ હોય તો લૂઘુ જોઈએ.

૧૨૬૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં હકીમ બીન હેન્નમ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વેચનાર તથા ખરીદનારને અખત્યાર છે જ્યાં સુધી કે બંને જૂદા નહીં પડે. ફરી જો તેઓએ સાચું કયું અન બપાન કયું [એટલે વેચનારે વેચવાની ચીજની અંબને અને ખરીદનારે કીમતની અંબને બતાવી] તો તેઓને તે વેચ ખરીદમાં બરકત થશે પણ જો બંનેએ છપાવી અને જૂઠું કહ્યું તો તેઓના વેચ-ખરીદ ની બરકત મટે છે” રાત્રીને શક છે કે હજરતે માલમ યતફરૂકા કહ્યું અથવા હતો યતફરૂકા કહ્યું છે. પણ મતલબ બંનેની એક છે.

ફાયદો એટલે જ્યાં સુધી વેચનાર અને ખરીદાર જ્યાં ચીજ વેચાઈ ત્યાંજ બેસી રહે ત્યાં સુધી બંનેને અખત્યાર છે. જોઈએ વેચનાર પોતાની ચીજને નહીં વેચે અને ખરીદાર નહીં ખરીદે અને જો બેમાંથી કોઈ ઉડ્યું અને જગ્યા બદલાઈ તો હવે કોઈને અખત્યાર નહીં રહ્યો. વેચાણ પૂરું થયું. ઇમામ શાફેઈ તથા ઇમામ મોહમ્મદ (રહ) નો આજ મજદબ છે. અને ઇમામ આજમ (રહ)ની નજદીક જ્યારે એક તરફથી ઇબાબ (વેચવાની કે ખરીદવાની પ્રથમ વાત) થઈ અને બીજાએ કબૂલ કયું તો વેચાણ પૂરું થયું કોઈને અખત્યાર રહ્યો નહીં. તો આ હદીસમાં (જૂદા થવાની મતલબ) ઇમામ શાફેઈ (રહ) ની નજદીક જગ્યાથી જૂડું થવું મતલબ છે. અને

* કર્તાએ પેશાનીના વાળના બરકતથી મતલબ થોડામાં બરકત સીધી છે પણ બીજી હદીસને જોતાં વાળમાં બરકત છે એજ માટે થોડાની પેશાનીના વાળ કાપવાની હજરતે મનાઈ કરી છે. અને તેનું કારણ એ વાળની બરકત બપાન કરી છે. ગા. મો.

ધર્મામ આજમ (૨૬)ની નજદીક વાતમાં જુદું થવું મતલબ છે. આ હદીસથી જણાવું કે વેચ ખરીદમાં સાચું બોલવા તથા પોતાની ચીજનું નુકસાન નહિ કરવા ઉપર ખરકત અટકેલી છે. આજ કારણ છે કે હવે સોદાગરો અને દુકાન દારના માલમાં ખરકત રહી નથી કારણ કે જુદું તથા દગો ફટકો ધણું ચાલુ થયાં છે.

૧૨૬૫ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સાક્ષી હાવવી જોઈએ અથવા તારી પીઠપર દદ (શીક્ષા) પડશે” આ હજરતે હેલાલ બીન ઓમૈયાને કહ્યું બ્યારે તેણે પોતાની બામડીને શરીક બીન સહમા સાથે એમ લગાડી ત્યારે.

ફૈથદો મિશકાતમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ રદીથી રિવાયત છે કે હેલાલ બીન ઓમૈયાએ હજરત (સલ)ની રોખર પોતાની બામડીને શરીક બીન સહમાની સાથે હરામ કારીનું તોહમત મુકયું. હજરતે ફરમાવ્યું કે યાતો ગવાહો થી આ વાતને સિમ્થ કર નહી તો તારી પીઠ પર માર પડશે હેલાલે કહ્યું ઓ રસૂલુલ્લાહ ! બ્યારે કાંઈ પોતાની સ્ત્રીથી હરામકારી કરતાં જુએ તો વાર તે તે વખત સાક્ષી હુદ્દો ફરે ? હજરતે (સલ) ફરી તેમજ ફરમાવ્યું. એટલે શરીઅતનો હુકમ આવીજ રીતે છે નોકા મેળવવી નિર્ધાબ છે. ત્યારે હેલાલે કહ્યું હું તેની કસમ ખાજું છું કે જેણે આપને સાચા પેગંબર કયાં છે. હું પોતાના દાવામાં સાચો છું, તો જરૂર અલ્લાહ એવી આપતો ઉતારશે કે જેથી મારી પીઠ મારથી બચી જશે. ફરી જખરદાલ (અલે) આવ્યા અને આ મજમુનની આપતો સરા વરમાં ઉતરી. જે લોક પોતાની બામડીને એમ લગાડે અને સાક્ષી તેઓ પાસે ન હોય પોતાના જન સિવાય તો એવાઓની સાક્ષી આકે ચાર સાક્ષી આપે અલ્લાહના નામ સાથે કે હું સાચો છું. અને પાંચમી વાર આવી રીતે કહે ખોદાની લખતત તે શખ્સ પર જે તે જુદો હોય. અને ઓરતથી માર આવી રીતે ટલે છે કે તે ગવાહી આપે ચાર ગવાહી અલ્લાહના નામની સાથે કે ખતીત તે મરદ જુદો છે. અને પાંચમીવાર આવી રીતે કહે અલ્લાહનો

અજબ છે તે સ્ત્રીપર જે તે મરદ સાચો હોય તો * ફરી હેલાલ આવ્યો અને તેણે હુકમ પ્રમાણે ગવાહી આપી. અને હજરત (સલ) ફરમાવતા હતા કે બેશક ખોદા જણે છે કે તમારા બેમાનો એક શખ્સ જરૂર જુદો છે કાંઈ તોઆ કરનાર છે ? ફરી હેલાલની બામડી ઉભી થઈ તેણે તેવીજ તરેહ ચારવાર ગવાહી આપી. બ્યારે પાંચમીવારનો વખત આવ્યો તો લોકોએ તેણીને રોકી અને કહ્યું કે ખોદાની માર લાગી જશે એટલે જે તું જુદી હોય તો ના કહે અને સેહલું નો બાણ. તો તે બાંધ થોભી અને હાડી તે એટલાં સધી કે અમે સમજ્યા કે કદાપી તે પોતાની ગવાહી પાછી ખેંચશે એટલે પોતાની ઈચ્છાનો એકશર કરશે. ફરી તેણીએ કહ્યું કે હું પોતાની કામને હમેશને માટે ફજહત કરીશ નહીં. તો તેણીએ પાંચમી ગવાહી પણ આપી. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે જોતા રહો આ સ્ત્રીને જે એના ઊકરો કાળા આંખ વાળો મોટાં કુલાંવાળો પાતલી પીન્ડલીવાળો પેદા થાય તો તે હકીકતમાં શરીક બીન સહમાને ગુતફા છે. તો તેણીનો ઊકરો તેવોજ જન્મયો. ત્યારે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે કુરઆનનો હુકમ પ્રથમ ન ઉતર્યો હતે તો હું તે સ્ત્રીને હદ મારતો. આ હદીસથી જણાવું કે કાજને જોઈએ કે જહર વાત પર ફેસલો આપે અગર જે લાં તેની વિરમ્થ કંઈ કરીના (સંબંધ) હોય તોએ.

૧૨૬૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બગાસું ભેવું ચૈતાનથી છે. તો બ્યારે તમારામાંનો કાંઈ બગાસું હોય તો બનતા સધી દબાવી દે.

૧૨૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તાલીયો પાડવી સ્ત્રીઓ માટે છે અને સુખ્દાન-લ્લાહ કહેવું મરદો માટે છે.

ફૈથદો એટલે જે ધર્મામ નમાઝમાં ચૂક કરે તો સ્ત્રીઓ તાલી મારીને તેને ચેતવે અને પુરુષ સુખ્દાન લાહ કહીને ખખરદાર કરે.

૧૨૭૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં સમ્મહ

* આવી રીતે પુરુષ તથા સ્ત્રીના સાક્ષી આપવા ને તથા પાંચમીવાર લાનત કે અજબ જુદાપર થવાને કહેવાનું નામ જમાન છે. ગુ. ગો.

બીન અબી વક્કાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તેહાઇ (તરતીયાંશની વસીયત બસ છે) અને તેહાઇ ધણી છે અથવા મોટી છે” આ હજરતે (સલ) સમ્મદને ફરમાવ્યું, જ્યારે તેવણે પોતાની બીમારીમાં કહ્યું કે શું હું મારા માલના બે તરતીયાંશનો સદકો કરું? હજરતે કહ્યું નહીં. સમ્મદે (રદી) કહ્યું તો અડધો? હજરતે (સલ) કહ્યું નહીં. ત્યારે સમ્મદે [રદી] કહ્યું તો તરતીયાંશ? ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

ફાયદો હજજતુલ વિદામાં સમ્મદ (રદી) બીમાર થયા. તેમની વારસ માત્ર એક છોકરી હતી. ત્યારે તેમણે પોતાના માલને ખૈરાત કરવા ચાહ્યો. બાકી કિસ્સો વિસ્તારથી આગળ આવી ગયો છે, આથી જણાવ્યું કે તેહાઇથી વધારે વસીયત* કરવી દુરસ્ત નથી.

* વસીયત અદા કરવા વગર વારસો લેવા દુરસ્ત નથી. શરીઅતમાં વસીયત અદા કરવાની ધણી તાકીદ છે જે કે હેણતું અદા કરવું વસીયત પહેલાં છે, છતાં વસીયતનું બયાન તાકીદને માટે કુશ્માન માં હેણથી પહેલાં થયું છે કે કોઈ ફાકટમાં આપવાનું સમજી અદા કરવામાં કસ્ટર કરે નહીં. વસીયત માટે આ જરૂર નથી કે લેખ થાય પણ મોંથી કહેવાની સામિતી થાય તોએ તેનું અદા કરવું જરૂર છે. જે કોઈ માણસ કોઇને માટે કંઈ આપવાની વસીયત મોંથી કરે ફરી બીજા માણસ કે માણસો માટે લેખીત વસીયત કરે ને તેમાં મોંથી વસીયત કરેલા માણસને વહુથો ન હોય તોએ એને વિષેની વસીયતમાં કંઈ નુસ્તાન નથી. તે આપવી નેઈએ. જે તરતીયાંશ માદમાંથી નીકળી શકે એવા એક ધરની એક માણસ માટે મોંથી વસીયત કરે ફરી તેજ ધર માટે બીજા માણસ માટે લેખીત વસીયત કરે તો તે ધર બંનેને વસીયતમાં મળશે. જે માણસ ને મોંથી વસીયત કરો હોય ને ફરી વસીયતનામા માં તેના વિષે કંઈ લખ્યું ન હોય તો એથી એમ સમજવું નહીં કે મોંથી વસીયત કરેલી રદ થઈ છે. કારણ કે વસીયત રદ કરવા (વસીયતથી રોજી કરવા) માટે જરૂર છે કે વસીયત કરનાર આવી રીતે કહે કે મેં વસીયત રદ કરી છે અથવા મેં ફેરવી લીધી છે અથવા વસીયત કરેલી વસ્તુ કોઇને લેશે કે બખ શીશ આપે અથવા તેમાં ફેરફાર કરે જેમકે એક કપાની વસીયત કરી હતી કરો તેને કાપે, તોજ

૧૨૭૧ બોખારીમાં અબુ રાફિઅ રસુલુલ્લાહના આબાદ શુલામ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પડોસી પોતાના લાગેલા મકાનનો વધુ હક્કદાર છે.

ફાયદો એટલે જ્યારે જમા વેચાય તો પડોસી હોવા છતાં પારકો માણસ તેને ખરીદી શકતો નથી. એને હક્ક શોધવા કહે છે.

૧૨૭૨ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે ધુધરો કે ઘાટરડી રૈતાનનું વાવું છે.

ફાયદો ઘાટરડી બાંટ વગેરેની ગરદનમાં એટલાં માટે મના થયું કે અવાજથી દુશ્મન ખબરદાર થાય છે. અને સ્ત્રીનાં ધુધર ઝાંજર અને છડા (જેથી અવાજ થાય) તે પણ એમાં દાખલ છે. કારણ કે તેના અવાજથી મરદોની નજર ઝોરત પર પડે છે.

૧૨૭૩ બોખારીમાં અબુદુલ્લાહ બીન મસ-બાદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તમારા જોડાના તસમા કરતાં જનંત વધારે નજદીક છે. અને અગિ પણ એવીજ રીતે છે.

ફાયદો એટલે જનંત જહનમ આદમીથી ધણી પાસે છે. તેને દૂર નો સમજો. જે ઇમાન તથા સારાં કામો છે તો જનંત લગ્ગાલગ છે. અને જે કુફર તથા ગુનાહ છે તો જહનમ કરીબ છે.

૧૨૭૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાબર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું

વસીયતનું રદ ગણાય છે જે કોઈ માણસ એક ધરની વસીયત વારસ માટે તથા પારકા શખ્સ માટે કરશે તો વારસને વસીયત થઈ શકતી નથી પણ તે પારકા માણસને અટકું ધર મળશે. જે કોઈ શખ્સ પોતાની મીલકતનો ત્રીજો ભાગ ફકીરો અને મિસકીનો માટે વસીયત કરે તો તે માલ એઓમાં વહેંચે જરૂર છે. પણ જે તે માલથી ધર કે ખેતી ખરીદાય અને તેના આપદની ફકીરો ને અને મિસકીનોને અપાય તો દુરસ્ત નથી. જે કોઈ શખ્સ વસીયત કરે કે મારા નાનાં છોકરા બાલેજ નહીં થાય ત્યાં સુધી વારસો વહેંચાય નહીં મને વારસોમાં મોટાં પણ હોય તો તે વસીયત બાતેલ છે. મોટાઓનો વારસો સંજ્ઞા દુરસ્ત નથી. એથી ધણી ફસાદ થાય છે. આ. મો.

કે લગાઈ દાવ પેચનું નામ છે.

ફાયદો એટલે લગાઈ માત્ર તલવાર મારવા પર અટકેલી નથી દાવ પેચ પણ જરૂર જોઈએ.

શેઘર

કારણ રાસ્ત કોનદ આકેલે કામેલ બ મુખન કે બ સદ લશકરે જરૂર મયસ્સર ન શવદ. † પણ અહલ અને કરાર કર્યો પછી ફરમ કે ધોક્કા ફરસ્ત નથી.

૧૨૭૫ બોખારીમાં અણુ સહદ બીન મોઅલ્લા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ હદો લિલ્લાહે રખિયલ આલમીન એજ સૂરા સખએ મસાની અને ફરમાને અજમ છે જે મને અપાઈ.

ફાયદો ફરમાનમાં જોદાએ હજરત (સલ) ને પોતાનું એહસાન જણાવ્યું કે અમે તને સખએ મસાની તથા ફરમાને અજમ અપાવી. તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સખએ મસાની અને ફરમાને અજમથી મતલબ સૂરા ફાતેલા છે. તેને સખએ મસાની એટલાં માટે કહી કે તેમાં સાત આયતો છે વળી કોઈ નમાઝમાં સૂરા ફાતેલા બે વારથી ઓછી પઠવામાં આવતી નથી. અને એનું ઉતરવું પણ બે વાર થયું. મક્કામાં પણ અને મદીનામાં પણ. અને અલ હદોને ફરમાને અજમ એટલાં માટે ફરમાવી કે જે મતલબ આપ્યા ફરમાનમાં વિસ્તારથી છે તે આ સૂરામાં સામી રીતે છે.

૧૨૭૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએ-થા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખુખાર જહાનમની બાફમાંથી છે.

ફાયદો પૂરી રિવાયત આવી રીતે છે કે તેને પાણીથી થંડી કરો. એટલે બોખારનો ઇલાજ થંડા પાણીથી ગોસલ કરવું છે. પણ આ ઇલાજ ને બોખાર માટે છે કે જે ધુપથી અથવા ગરમ ખોરાક કે ગરમ દવાથી આવ્યો હોય, એમ નથી કે દરેક પરાજનો આજ ઇલાજ છે. કારણ કે અરબનો દેશ ગરમ છે. ત્યાં ધણું કરીને આવી રીતની પરાજ થાય છે. એને નિખમાં હુમા યવ-મીય: કહે છે.

૧૨૭૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ તથા હમરાન બીન હોસેન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શરમ [લાજ] પૂરે પૂરી સારી ચીજ છે.

૧૨૭૮ બોખારીમાં હમરાન બીન હોસેન (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શરમ (લાજ) તો ખુબીજ લાવે છે.

ફાયદો એટલે શરીઅત પ્રમાણેની શરમ દરેક લાલતમાં સાફજ ફળ આપે છે.

૧૨૭૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શરમ (હવા) હમાન માંથી છે.

ફાયદો એટલે શરમ હમાનની ઉમદા શાખા છે. કેમકે એને લાધે માણસ બુરાં કામોથી બચે છે. જેટલી શરમ વધુ તેટલું હમાન વધુ. અને જેટલી શરમ ઓછી તેટલું હમાન ઓછું.

૧૨૮૦ મુસલિમમાં અણુ મુસા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અનામ-ત દાર ખજનચી (તીજર) જે દિલ બોક્તીન હુકમ પ્રમાણે આપે છે તે સદક કરનારાઓમાંનો એક છે.

ફાયદો એટલે જે આપવાનો સવાબ છે તેમાં ખજનચી અને ખાનસામે પણ સામેલ છે, એવી શરતથી કે ખોરીથી આપે. પણ જે ખજનચી કનજુસાઇ કરે તો સવાબથી અબાઓ છે. કારણ કે માલિક તો અપાવે છે અને આ નાપક નું નકાસું પેટ પુલે છે. એના બશંચર બીજો અખીલ નથી.

૧૨૮૧ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શરાખ આ બે ઝીડોથી છે ખજુરીથી અને અંગુરથી. અને એક રિવાયતમાં નખસા અને એન બાની જગ્યા કરંબો અને નખસા છે. અને બીજી રિવાયતમાં કરંબ શબ્દ છે. પણ મતલબ સર્વ લક્ષ્ણો ની એકજ છે.

ફાયદો એટલે અરબનો દાર ધણું કરીને ખજુર અને અંગુરનો થાય છે. એની આ મતલબ નથી કે આજ બે ઝીડોથી દાર થાય છે એના સિવાય બીજા કોઈનો દાર શરાખ નથી.

† અર્થ—કામિલ અલલાવાળા વાતથી કેટલાંક એવાં કામો હીક કરે છે કે જે લદ્દેયા સે લશકરથી બની શકું નથી. શા. મો.

૧૨૮૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબદુ-લ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે કેમામત સુધી ધોડાની પેશાનીના વાળમાં બેહતરી બંધાઇ છે.

ફૈયદો એટલે મોટા સવાબ તથા મુશ્કેલી ફતેહ જેહાદ કરવા ઉપર અટકેલી છે. અને ધોડા જેહાદનું ઉમદા સાધન છે. તો હકીકતમાં ખૈર અને કાસાદા રોજનું કારણ ધોડાજી થયો. આ હદીસમાં ઇશારો છે કે ઇમાનદાર જેહાદની નૈયત-થી ધોડાની પરવેરશ કરવાથી મદ્દલત કરે નહીં.

૧૨૮૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે. [સલ] ફરમાવ્યું કે ધોડા ત્રણ પુરૂષ માટે છે. એક પુરૂષને માટે સવાબ છે. બીજાને માટે પરદો [હાંકણ] છે અને ત્રીજા પુરૂષ માટે વખાલ છે. તો જે શખ્સ માટે સવાબ છે તે તે પુરૂષ છે જેણે ખોદાના માર્ગમાં (એટલે જેહાદ માટે) બાંધ્યો. ફરી તેને મુઝામાં કે અમનમાં લાંબી રસીએ બાંધ્યો અને તે તે રસીમાં તે મુઝાથી કે અમનથી જે કંઈ ચર્ચો તે તેને માટે નેકાયો છે. અને જે તેની દોરડી તુટે અને એક ઊંચાઈપર દોડે અથવા બે ઊંચાઈપર તો તેના ટાપોની નિશાનીયો (અથવા માટી) તથા તેની લાદ તેને માટે નેકાયો થશે. અને જે નેહેર ઉપર જાય અને તેથી પાણી પીયે અને એનો વિચાર પાણી પાવાનો નહીં પણ હોય (તોએ) તે તેને માટે નેકાયો થશે, તે ધોડા તે પુરૂષ માટે સવાબ છે. અને જે પુરૂષે તેને ગતી થવા માટે [એટલે વેપારમાં લાલ કરવા માટે] તથા પારકી સ્વારી માંગવાથી બચવા માટે બાંધ્યો ને તેની ગરદનોમાં તથા તેની પીઠમાં જે હક્ક છે તે નહીં બૂલ્યો (એટલે તેની જગત આપી અને જઈફેને તેપર સ્વારી કરાવી) તો તે ધોડા તે પુરૂષ માટે પરદો છે (એટલે ઇજ્જતથી રહી જીવંતથી બચ્યો.) અને જે પુરૂષે તેને ઇતરાવા દેખાડવા અને મુસલમાનોની દુસમનીમાં બાંધ્યો. તો તે તેને માટે બોજ છે. [એટલે વખાલ છે.]

ફૈયદો એટલે ધોડા પાલવો ત્રણ તરફ છે સર્વથી ચઢવું તો આ છે કે જેહાદ માટે પાલે કે એમાં અગણીત સવાબ છે. બીજી તરફ આ કે પોતાની સ્વારી તથા સોદાગરીને માટે પાલે તો

એમાં દુન્યાનો ફાયદો છે અને દીનનું કંઈ તુકસાન નથી. ત્રીજી તરફ આ કે કાફિરોની મદદ માટે પાલે, ખડાઇ મારે અને ઇતરાય માટે તો આ તદ્દન વખાલ અને અનબલ છે.

૧૨૮૪ મુસલિમમાં હોજેહા બીન મમાન (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે હજ્જલ ડાબી આંખનો કાણો છે ઘણા વાળ વાળો છે. તેની સાથે જનંત છે અને અઝિન છે. પણ તેની અઝિન જનંત છે. અને તેની જનંત દોજખ છે (એટલે તેનું કારખાનું નજરખંધીનું છે.)

૧૨૮૫ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દુન્યા મુમેનનું બન્ધીખાનું છે. અને કાફિરોના બગીચો છે.

ફૈયદો દુન્યા ઇમાનદારનું બન્ધીખાનું છે. કંઈ તરેહથી પહેલી તો આ કે મુમેન અમર જે બાદશાહ હોય પણ દુન્યા ફના અને ફિકર થી ખાલી નથી બીજી યુનાહના સપડાવાનો ડર અને ખાતેમાનો ખટકો અને કપરના અબખાનો કેમામતના હિસાબ કિતાબનો ડર ઇમાનદારને હમેશા સામે રહે છે. તો તેને જીન્દગીના લુત્તર કયાં? ત્રીજી આ કે અફના ઇમાનદારનું કેકાણું જનંતમાં તમામ દુન્યાથી દશ ઘણું થશે. તો તેને સરખાવતાં દુન્યા કેંદખાનું છે. અને કાફિર માટે દુન્યા આટલા માટે જનંત ફરી કે તેને આખેરતનું ઇમાન નથી. તે જનવરની તરેહ બેકેદ રહે છે નિર્જયે એસ કરે છે. જેની રીતે દુન્યા મળે છે બેગી કરે છે. એમ છતાં મુળ મથક કાફિરનું દોજખ છે. તો તેની મોસીબત અને અજબખા મોદાબજામાં દુન્યાની જીન્દગી અમર પૂરી રીતે તકલીફથી ચુગરતી હોય તો તે જનંતના યરાયર છે.

૧૨૮૬ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે ફરમાવ્યું કે દુન્યા લાલ લેવાની [અથવા વરતવાની] ચીજ છે અને દુન્યાની લાલ લેવાની વસ્તુમાં ચઢવાતી નેક ઝોરત છે" કાળજની રિવાયતમાં ખૈરો મતાઇદ દુન્યાની જ્યા ખૈરો મતાએલાનો શખ્દ છે. (પણ મતલબ બંને ઇમારતની એક છે.)

ફૈયદો નેક બખત ઝોરત એટલાં માટે બેહતર ફરી કે તે ખોદા અને રમુસનો કુકમ

મને છે. પોતાના અધિષ્ઠાતાને દારૂ છે તેની
મરણ વિશ્વ કરથી નથી. ધર્મને સંભાળે છે
પોતાના આસપાસ આધિષ્ઠાતાને આગળ
કરે છે તો મરણની ઇન્કબીની સારી રીતે શુભરે છે.

સંકષિપ્ત

અને ખૂબી પુણ સીરતો પારસા
કોનક મરહ દરવેશ રા આદશાલ
પણ ને ખોદા નંખારતા ઓરત નેક અખત નથી
તો મરહની ઇન્કબી કડવી થઇ (કુળ થઇ)

સંકષિપ્ત

અને બદ દર સરાએ મરહ નકો
હમદરી આલમરત દોળખે ઓ +

૧૨૮૭ મુસલિમમાં તમીમદારી (રદી) થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દીન
ખેર ખવાહીનું નામ છે દીન ખેર ખવાહીનું નામ
છે. દીન ખેર ખવાહીનું નામ છે. સહાયાએ કહ્યું
કે કોની ખેર ખવાહીનું નામ દીન છે.? ઓ
રસુલુલ્લાહ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અલ્લા-
હની તથા તેના રસુલની તથા તેની કિતાબની તથા
મુસલમાનોના ઇઆમોની તથા આમ. મુસલમાનોની.
ફાયદો અલ્લાહની ખેર ખવાહી આ કે તે

પર ઇમાન લાવે તેના દીનમાં વાંછી ચાલ
નહીં ચાલે. અમલને રેખાવ (રિયા) થી ચેખવું
કરે. તેના હુકમોને ખબરવી લાવે તેની નાફરમા-
નીથી ખવે. અને રસુલની ખેર ખવાહી તે આ કે
તેને સાચવે. તેની મુમત પરને સાંધે અને ખિ-
દમ્મતથી ખવે. અને ફરમાનની ખેર ખવાહી આ કે
તેના દરેકને પઠવામાં સારી રીતે અલ્લા કરે પૂરતા
માનથી પઢે. તેની અતલખોને સાંચે મોહકમ આ-
વતો પર અમલ કરે અને મોતશાબદ આવતે
પર ઇમાન લાવે. તે પર શંકા કરનારાઓની
શકમો ઉતાર આપે. ઈ અને મુસલમાનોના હા-

કેમદરી એટલે મુસલમાની ખેર ખવાહી તે આ કે
કેમદરી અત ખમાલે તેમની ખાખેદરી કરે. તેમ
ની ખેઆલકતથી ખવે અને મુસલમાનોની ખેર
ખવાહી તે આ કે ખનતા સુધી લેખોને ખમાલે
પોહોયવે તેમને દુખ નહીં દે. તેક કોને થી-
ખવે ખુરાં કામોથી રોકે. અને ને પોતાને મટી
ચાહે છે તે તેઓ મટી ચાહે.

૧૨૮૮ મુસલિમમાં અમુ હોરશ (રદી) થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે
સોનું સોમનિ બદલે ખગમરે ખરા
ખર વચાપ જેટલું એક તેટલું ખીળું. અને
ચાંદી ચાંદીને બદલે ખગમરે ખગમર વચાપ જે-
ટલું આ તેટલું ને. તો જેણે વધારે આપ્યું
અથવા વધારે માંચું તે વ્યાજ છે.

૧૨૮૯ ઓખારી તથા મુસલિમમાં ઓખર
(રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સોનું
ચાંદીથી બદલવું વ્યાજ છે. પણ હાથોહાથ વ્યાજ
નથી. અને ધઉ ધઉથી બદલવું વ્યાજ છે.
પણ હાથોહાથ વ્યાજ નથી. અને ખમુરને ખ-
મુરથી વેચવું વ્યાજ છે પણ હાથોહાથ વ્યાજ
નથી. અને એક રિવાયતમાં છે ચાંદી ચાંદીથી
વેચવી વ્યાજ છે પણ હાથોહાથ વ્યાજ નથી.
અને સોનું સોનાથી વ્યાજ છે. પણ હાથોહાથ
વ્યાજ નથી.

ફાયદો એટલે ચાંદી અને સોનામાં તથા
તોલસાની સીપેના બદલવામાં મુસલમાનો
તરેહ છે. એક તરેહ તો આ કે એક જ બદલી
ચીજને બદલવું જેમકે ચાંદીને. ચાંદીથી અથવા
જવને જવથી તો એમાં શરત આ છે કે તેજ
વખલ હાથોહાથ બદલે અને તોલસાં ખને ખસ
ખર હોય. જો તોલસાં વધારે થટારો થયો અથ-
વા એક ચીજ નમત અને બીજી ઉધાર હોય
તો પણ વ્યાજ છે. અને ખીજ તરેહ આ કે એ
જાતનું બદલવું જેમકે ચાંદીને સોનાથી બદલવું
અથવા ધઉને જવથી બદલવું તો એમાં શરત
આ છે કે હાથોહાથ હોય. એમાં વધારે એક
વ્યાજ નથી. દાખલા તરીકે એક સેર ધઉને બ-
સેર જવથી વેચવું ફરત છે. પણ જો હાથોહાથ ન
હોય ધઉ આને આપે અને જવ કાલે હવે તો
આ વ્યાજ છે એ કદી ફરત નથી.

* અર્થ—જુબસુરન સારા સ્વભાવની નેક
ખખા સી દરિદ્ર માણસને રાત્ર ખનાવે છે. યા. મો.

+ અર્થ નેક પુરખતા ધરમાં ખુરી સ્ત્રીનું હોવું
ખવે આ જગતમાં તેની દોળખ છે. યા. મો.

• ઈ પાદરીઓએ જે શંકાઓ ઉસ્લામ પર કરી
છે તે સહજાએ જવાબ મોહાએ મારાથી આપાઓ
છે. અને જો સહજા તોલકસુલ હિન્દ ગુજરાતી તથા
ઇંગ્લીશી નોટામાં છે. અલહદરેહા હિન્દવાહ. યા. મો.

૧૨૬૦ બોખારીમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે નેક આદમીનો સારો ખવાય તે નોયુવતના ભાગોમાંનો છેતાલીશમો ભાગ છે.

ફાયદો એટલે જેવી રીતે પેગમ્બરના ઇસ-મમાં કિયાસ કે વિચારનો પેસારો નથી તેમજ હીક ખવાયમાં સોચ વિચારનો દખલ નથી. માત્ર ખો-દાનાજ તરફથી થાય છે. તો નેક આદમીનું હીક સ્વપ્નું નોયુવતના ઇસમની જાતીથી થયું. અને છેતાલીશમો ભાગ થવાનું કરણ પ્રથમ ખવાય થયું છે. #

૧૨૬૧ બોખારીમાં અયુ સધદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે નેક અને હીક સ્વપ્નું નોયુવતના ભાગોમાંનો છેતાલીશ-મો ભાગ છે.

૧૨૬૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ કતાદા હારેસ ખીન રિખ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે સારો ખવાય અસ્લાહ તરફથી છે અને પરેશાન ખવાય તૈતાન તરફથી છે.

ફાયદો ખવાય ત્રણ તરફના થાય છે એક તો નેક ખવાય છે. જેથી દીનની કુવવત થાય ખોદામજરોસો વધે ગુનાહોથી બચે. બીજી તરફ પરેશાન ખવાય છે જેથી વેહેમ તથા રજ વધે અથવા ખોદાથી બદ ગુમાની વધે. ત્રીજી તરફ આ કે માણસને પોતાના ખિયાલ દેખાય અથવા ખોરાકની વરાળથી કાઠ શિક્ષણની સૂરત બધાય. તો પેહેલી તરફ એટલે સારો ખવાયને ખોદા તરફનો ફરમાવ્યો અને બીજી તરફના ખવાયને શૈતાન તરફનો ફરમાવ્યો અને ત્રીજી તરફને ખવાય કર્યો નહીં કેમકે તે ખુદ જાહેર છે તેના ખવાયની કંઈ જરૂરત નથી.

૧૨૬૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે સગાઇ અરશની સાથે લટકેલી છે તે કહે છે કે જે મને જોડે તેને ખોદા જોડે અને જે મને કાપે તેને ખોદા કાપે.

ફાયદો એટલે સગાઇનું હક બાજુજ એક છે. જેણે તેને આદા કર્યું તેના પર ખોદાની રહમત

છે. અને જેણે તેને નહીં માન્યું તે ખોદાની રહમતથી દૂર પડ્યો.

૧૨૬૪ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ગીરવી જનવર પર તેના ઘાસ ચારા બદલે સ્વારી કરાય અને દૂધ આપતીનું દૂધ પીવાય. જ્યાં સુધી તે ગીરવી હોય. અને જે સ્વારી કરે અને દૂધ પીએ તે શખસ પર તેનો ઘાસ ચારો છે.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે ગીરવી જનવરની સ્વારી કરવી અને તેનું દૂધ પીવું ગીરે સેનારને ઘાસ ચારને બદલે દુરસ્ત છે. ઇમામ અહમદ (રહ) નો આજ મજહબ છે. પણ તેમની નજદીક ગીરવી વસ્તુનો લાભ લેવો ખરચ જોડેથી જોઇએ ખરચથી વધુ દુરસ્ત નથી. અને ઇમામ શાફિઃ (રહ) ની નજદીક નફાનું હક માલિકનું છે અને ખરચ પણ તેના પર છે. અને ઇમામ આ-જમ (રહ) ની નજદીક જેવી રીતે તે યીજ ગીરવી છે તેવીજ રીતે તેનો નફો પણ ગીરવી છે. એટલે જે ગીરે સેનાર તેના નફાને લ્યે તો પોતાના મુલ કરજથી બાદ કરવું જોઇએ અને તેનો ખરચ માલિક પર લાગે છે.

૧૨૬૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે એવા (રાંદી રાંડ) અને. મોહતાજ માણુશની હાજત પૂરી કરનાર અસ્લાહના માર્ગ-માં જોહાદ કરનાર સરખો છે. અયુ હોરેરા (રદી) કહે છે કે મને આવી રીતે યાદ છે કે હજરતે (સહ) આવી રીતે ફરમાવ્યું કે તે તહજજેદની નમાઝ પઢનાર જેવો છે કે જેની નમાઝ કદી નહીં છુટે અને રોઝા રાખનાર સરખો છે કે જે કદી રોજો નહીં તોડે.

ફાયદો એટલે જે જરૂરતનો માલ વિધવા સ્ત્રી અને મોહતાજ માટે સંગ્રહ કરે અથવા પો-તાની કમાઈથી તેઓની ખમર લ્યે અને તેઓનું કામ કાજ કરી દે તેને ગાજી તથા હમેશ તહજજેદ પઢનાર અને હમેશ રોજો રાખનાર બરાબર સવાબ છે. આ હદીસથી મોહતાજોની હાજત પૂરી કરવાની ઉમદા ફજીલત સિધ્ધ થઇ.

૧૨૬૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ)

ફરમાવ્યું કે સહર અબજખતો એક તુકડો છે તે તમને ઉંચવાથી ખાવાથી પીવાથી રોકે છે. મારે જ્યારે કોઇ કેસે ગયો હોય, તે કામ પૂરું થાય તો જહદીથી ધરવાળાઓ પાસે આવે.

ફાયદો આથી જાણ્યું કે વગર જરૂરતે સહર કરવી મકરૂહ છે કેમકે એમાં તદ્દન તકલીફ છે. અને જ્યારે કોઇ જરૂરતને લીધે આદમી સહર કરે તો પરાળ થયા પછી ત્યાં નહીં ઠરે. કેમકે એમાં ધરની બદ ઇનતેજમી છે. આ હદીસમાં વતનમાં રહેવાને ઉત્તેજન છે કે જેથી ભુખ્યા તથા જમાખત જતી નહીં રહે અને ખાંચડી બચ્ચાનું હક નાશ નહીં થાય.

૧૨૯૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે નફુસત સ્ત્રીમાં ધોડામાં અને ધરમાં છે.

ફાયદો આ હદીસમાં તેવી નફુસત મતલબ નથી જેવી જાહેલોની માનવી છે પણ એ ધારવાની રૂએ (ખતોર ફરજને) છે. એટલે જો કોઇ સ્ત્રીમાં નફુસત થવી મુમકેન (બનવા જોમ) હો તો આ વસ્તુમાં હોત. જેમકે આજ મતલબ બીજી હદીસમાં (ખુલ્લી રીતે) છે જેની રિવાયત સઅદ બીન અયુ વક્ાસ (રદી) થી થઇ છે. સ્ત્રીની નામોખારકી આ છે કે બદમીઝાજ હોય. અને ધોડાની નામુખારકી તે શરીર અને બદ બત હોય અને ધરની બે બરકતી તે તંગ હોય તથા તેનો પડોસી પુરો હોય.

૧૨૯૮ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ત્રણ પ્વાસ (સાસ) માં પીવું તે પેટમાં સારી રીતે ઉતરનાર છે (એટલે) બોજ થતું નથી.) અને ધણી શક્તિ આપનાર છે (તરસની બીમારીથી) અને સારી ચાહવટનું છે અને (પીવાસના દુઃખથી) ધણી મુક્તિ આપનાર છે.

ફાયદો આ હદીસમાં પાણી પીવાનો તરીકા ફરમાવ્યો અને ત્રણ દમમાં પાણી પીવાનું ડહા પશુ, બતાવ્યું. એવી રીતે પાણી સારી રીતે હજમ થાય છે અને ધોડા પાણીથી તરસ યુગ્મે છે.

૧૨૯૯ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અખાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ)

ફરમાવ્યું કે, શિશુ ત્રણ વસ્તુમાં છે. રમડીના ધામાં અને શેહેદના પીવામાં અને અગ્નિના ડામવામાં. અને હું મારી ઉમ્મતને ડામ દેવાની મનાઇ કરું છું.

ફાયદો આ હદીસની શરહ હમ અધ્યામાં થઇ છે. જો કે આ હદીસમાં ડામવાની મનાઇ ફરમાવી પણ ડામવું હજરત (સહ) થી સિદ્ધ થયું છે. તો મતલબ આ થઈ કે જો કોઇ દવાથી સ- જો થઈ શકે તો ડામવાથી દૂર રહે. અને નહીંતો દુકરત છે.

૧૩૦૦ બોખારીમાં જબેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે જો વસ્તુમાં વેહેંચણી નહીં થઇ હોય તેમાં શુદ્ધિમાં હક છે. તો જ્યારે હદ બધી થાય અને માર્ગ જૂદા જૂદા થાય તો શુદ્ધિ રહી નથી.

ફાયદો શુદ્ધિ બે તરેહના છે. (૧) શુદ્ધિ આ શિરકત જેમ કે એક ધરના બે ભાગીયા હોય અને તેમાંથી એક ભાગીદાર પોતાનો હિસ્સો વેચે તો તેને બીજા ભાગીદાર સિવાય બીજો શખ્સ લઇ શકતો નથી અને (૨) શુદ્ધિ હમ સાયગી એટલે જો કોઇ ધર વેચાય તો તેને લેવામાં તેનો પડોસી વધારે હકદાર છે, ઇમામ શાફિઇ (રહ) ની નજદીક શિરકતમાં તો શુદ્ધિ છે પણ હમસાયગી (પડોસી)માં શુદ્ધિ નથી અને આજ હદીસ તેમની દલીલ છે કે જ્યારે વેહેંચણી થઇ અને ધરનો દરવાજો અઘાહેદો થયો અને માર્ગ તેનો જૂદો ઠર્યો તો શુદ્ધિ નહીં રહી. અને ઇમામ આજમ (રહ) ની નજદીક બે તરેહનો શુદ્ધિઓ છે. શિરકતમાં પણ અને હમસાયગીમાં પણ. તો આ હદીસની આ મતલબ છે કે તકસીમ (વેહેંચણી) થયેથી શુદ્ધિ શિરકત જતો રહ્યો. આ તલબ નથી કે હમસાયગીનો શુદ્ધિઓ પણ જતો રહ્યો.

૧૩૦૧ બોખારીમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે સુરખ અને અંદ બંને કેશમતને દિવસે લપેટાશે. (એટલે એ રોનક તથા વગર રોશનીના થશે.)

ફાયદો જ્યારે કેશમત થઇ કે આ જમત ફના થયું તો રોશનીની કંઈ જરૂર રહી નહીં. અને બીજું કારણ આ છે, કે તેના પૂજનારા

નેઆની પડતી તથા નુકસાની એકને સરમિન્દા થાય.

૧૩૦૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે મોત સિવાય દરેક બીમારીનો દવા કલોલમાં છે.

ફાયદો તિબ્બનો કાયદો છે કે દવા વિરૂદ્ધ ચીજથી કરવી જોઈએ એટલે ગરમ બીમારીની થંડી દવા અને થંડી બીમારીની ગરમ તો હદીસ ની મતલબ આ છે કે દરેક સરદીની બીમારીની કલોલ દવા છે. કારણ કે એ ગરમ ખુશક છે, અથવા તો એની આંધીયત એથી છે કે ગરમી અને સરદી અને તરેહની બીમારીને ફાયદો કરે છે. કારણ કે હાલમે તિબ્બમાં સિદ્ધ થયું છે

કે લાક્ષીક ગરમ વસ્તુ ગરમ બીમારીઓને ફાયદો કરે છે. અને તરેહ બીજો સરદીને દૂર કરે છે. જેમ કે કાસની જંગરની બીમારીઓને ફાયદો કરે છે ફરી તે ગરમીની હોય કે સરદીની હોય અને જુલેવા તો કાસની થંડી છે. અને એવીજ તરેહ ખૂબ-કલાન બુખારને લાલકારક છે ફરી ને ગરમીને હોય કે સરદીનો હોય અને જુલેવા તો એમે મિઠાજ ગરમ છે. જાતનુસે પોતાની કિતાબ માં તથા જુઝ્મલી સીતાએ કાનુનમાં લખ્યું છે કે

શાંતીજ એટલે કલોલ ગરમ ખુશક છે. અસ-ગમને કાપે છે. અને દવા તથા પેટના પુકવાને દૂર કરે છે. મસા આહાં અને ડાગાને ફાયદો કરે છે. અને સરકાની સાથે પુલ્લીઓને ફાયદો આપે છે. અને અલગમી વરમ તથા સખત વરમને ઉતારે છે. અને સરકાની સાથે અલગમી જખમ તથા ખુજલીને નફો થાય છે. અને જે તેને જુલ પાટલી બાંધીને મુંધે તો સલેકમ (જંકામ) ને ફાયદો કરે છે. અને જે માથાપર લગાડે તો માથાના સરદીના દરદને દૂર કરે છે. અને સરકા સાથે બેશ દહને કાગળો કરે તો દાંતનું દરદ દૂર થાય છે. અને જે સોમનની જડના તેજ સાથે ઘસીને તેને નાકમાં નાંખે તો શર તોજીલ એટલે મોતયો બંધાતો દૂર કરે છે. અને પેટના કીડા એનાથી મરી જાય છે. જે કેટલાક દિવસ તેને વાપરે તો હજ બંધાઈ જાય છે. અને મધ તથા ગરમ પાણી સાથે મસાના પિશાબની થેલીની તથા

સરકાની પથરીને કાઢે છે. અને અસગમી તથા સોઝાની તાપને દૂર કરે છે. અને તેના ખૂબાકથી કીડી મકેડી નહાસ છે. આથી જણાયું કે શાંતીજ (કલોલ)માં મોટા મોટા ફાયદા છે. આટલા સૂધી તો હકીમોની અકલ મુશી ખાટી તેના ફાયદા બોધજ સારી રીતે જાણે છે. માટે હજરતે (સહ) તેની તારીફ કરી.

૧૩૦૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] ફરમાવ્યું કે શરીરે પંચ (તરેહના) છે. તાઉન (પહેગ)વાળો પેટની બીમારીવાળો (એટલે જેનું પેટ ચાલે) કુમેલો દીવાર વગેરેની નીચે દબનાર અને અંધાદમી માર્યામાં શહીદ થનાર.

ફાયદો એટલે એઓને પણ શહીદતનો કેટલોક ભાગ મળશે અગર જે બીજા દરજ્જાના શહીદ તો તેજ છે કે જે જેહાદમાં મરાય.

૧૩૦૪ મુસલિમમાં સઅદ બીન અબુ વકાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે મહિનો આંવો છે અને આંવો છે. ફરી ત્રીજવાર (આંવો કહેતાં) એક આંગળી ઓછી કરી.

ફાયદો સહી બોખારીમાં અબુફાદ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે અમો વગર લજીલા લોકો છીએ ન લખવા જાણીએ અને ન દિસાય. મહિનો આંવો આંવો અને આંવો છે અને ત્રીજવાર હજરતે (સહ) અંગુઠો બંધ કર્યો. ફરી ફરમાવ્યું કે મહિ તો આંવો આંવો અને આંવો છે. એટલે કદી ઓગણત્રીસ દિવસનો થાય છે અને કદી ત્રીસ દિવસનો થાય છે. હજરતે (સહ) અને હાથની દશ આંગળીઓ ઉપાડીને ત્રણવાર ઇશારા કરીને ફરમાવ્યું કે મહિનો કદી ઓગણત્રીસ દિવસનો થાય છે. અને કદી ત્રીસ દિવસનો. મુસલિમની રિવાયતમાં ઓગણત્રીસ છે અને બોખારીની રિવાયતમાં ઓગણત્રીસ પણ છે અને ત્રીસ પણ છે. કદાપી કેટલાક લોકોએ કહ્યું હશે કે રમજનન મહિનાના રોજ અમસારાપર ફરજ છે અને રમજનનના મહિનો તો કદી ઓગણત્રીસ દિવસનો થાય છે તો પૂરા મહિનાનો તમામ સવાખ નહિ

થયે ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી * અને પુત્રી રીતે પુણ્ય કરવા ઇશારો કરીને ફરમાવ્યું કે અને સુરતમાં સવાળ બરખમર છે ફરી ત્રીસ દિનનો મહિનો થયો હોય અથવા ઓગણત્રીસ દિનનો.

૧૩૦૫ મુસલિમમાં અલુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે વૃધ્ધ (ડોસો) બે ઝીઝની મોહબ્બતમાં જીવાન છે. લાગ્ગી ઉમરની મોહબ્બતમાં તથા માલ વધારવાની મોહબ્બતમાં ફાયદો એટલે ઘડપણમાં ઓમર વધવાની મોહબ્બત તથા માલ વધવાની મોહબ્બત ઘણીજ વધી ગય છે.

મિસરો.

મરદ યુ પીર સવદ હિરસ જવાં મીગરદદ * ઉમર વધવાની મોહબ્બત એટલાં માટે થાય છે કે દુન્યા છોડવાનો જીવ ચાલતો નથી, અને નેક કામ નહીં થવાથી મોત કમર અને કેયામત થી જીવ મજરાય છે. અને માલ વધવાની મોહબ્બત એટલાં માટે થાય છે કે મારી ઓલાદને કામ આવે અને મને વૃધ્ધ પણ મોહતાજ નહીં થાય. આ હદીસમાં લાંબી ઉમરના તથા માલ વધવાના મોબની ભરાઇ છે.

૧૩૦૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે પેહેલા સદમા (દુઃખ) ની નજીદક સખરનો સવાળ છે.

ફાયદો એક સ્ત્રી કમરપર રડતી હતી. હજરત (સહ) તે તરફથી નીકળ્યા તે સ્ત્રીને ફરમાવ્યું બોલાથી ડર અને સખર કર. તેણીએ કહ્યું મારી પાસેથી હડી જા. જે મોસીબત મારાપર પડી છે તે તારાપર પડી નથી. પણ તે સ્ત્રી હજરત (સહ)ને પેહેલાનતી નહોતી. કોઇએ તેણીને કહ્યું

* પણ શરહ મશારફે તથા બીજી હદીસની કાનાઓથી જણાય છે કે હજરતે (સહ) પોતાની બી બીધી એક મહિનાનો ઉંઘો કર્યો હતો. અને જ્યારે ઓગણ ત્રીસ દિવસે હજરતે રજી કર્યું અને લોકોએ કહ્યું કે આરે મહિનાનો ઉંઘો કર્યો છે ત્યારે હજરતે આ હદીસ ફરમાવી. ડા. મો.

* અર્થ—પુણ્ય જ્યારે ધરડો થાય છે તો લોક જીવાન થાય છે. ડા. મો.

કે આ તો હજરત (સહ) હતા. ત્યારે તો તે ગભરાઇ અને પસ્તાવા કરવા લાગી. ફરી હજરત (સહ) પાસે આવતીને કહેવા લાગી જો હજરત (સહ) મેં આપને ઓલાખ્યા નહોતા. એટલે હવે હું આપનો હુકમ માનું છું અને સખર કરું છું ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે મોસીબતની શરૂ તે સખરનો વખત છે. અને તેજ સખરનો શરીઅતમાં સવાળ છે અને ગણતરી છે. કેરણ કે જ્યારે મોસીબતને ઘણી મુદત વીતે છે તો માણસને આપો આપ સખર આવે છે. ફરી તે ઇમાનદાર હોય અથવા કાફર હોય તો તે સખરનો કસો ઇતમાર નથી.

૧૩૦૭ મુસલિમમાં અલુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે પાંચ નમાઝો અને જુમઆથી બીજી જુમઆ સુધી અને રમજાનથી બીજી રમજાન સુધી જ્યારે કબીરા યુનાહોથી બચાવ તો તે દરમ્યાનના યુનાહોનો કફારો છે [ઉતાર છે.]

ફાયદો આથી જણાયું કે નેકાઓ નાના યુનાહોને મટાડે છે અને મોટા યુનાહ તોખાથી માફ થાય છે. અને જે કુમલમાં બાદલું હકક લાગું હોય એટલે અદમીની કમર કરી. હોય તો તેના માફ કરવા ઉપર બખરીશ અટકી છે.

૧૩૦૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઓસામાં બીન જૈદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે નમાઝ તારી આગળ છે.

ફાયદો ફરી રિવાયત ઓસામાં (રદી)થી આવી રીતે છે કે હજરત (સહ) હજજમાં અરફાતથી ચાલ્યા. માર્ગમાં હજરતે (સહ) પેશાબ કરી. ફરી વોજૂ કર્યું. મેં કહ્યું કે મજરેયનો વખત આવ્યો નમાઝ પડી લ્યો. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે અપાં નહીં આગળ ચાલીને નમાઝ પડીયું. ફરી જ્યારે મુઝદલ્લા નામની જગ્યાએ પોહોંચ્યા ત્યારે ઉતર્પા ફરી વોજૂ કર્યું અને મજરેયની નમાઝ પડી. ફરી તેની સાથે એશાની નમાઝ પડી. આ હદીસ થી જણાયું કે વોજૂ સાથે રહેતું મુસ્તહબ છે. અગર જો તે વોજૂથી નમાઝ નહીં પડે. અને આ પણ જણાયું કે મુઝદલ્લામાં મજરેય અને ઇશાને મેળવીને પડે. સર્વ ઇમામોનો આજ

મળવળ છે.

૧૩૦૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે રોઝો હાલ છે. (એટલે ગુનાહોના કામથી બચાવે છે.)

ફૈઝહો રોઝાદારનું બપોરે પેટ ખાલી રહ્યું તો ધણુ ગુનાહોથી બચે છે. અને બપોરે ગુનાહોથી બચ્યા તો દોષખથી બચ્યા.

૧૩૧૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ શૌરેહ અદવી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પરાણુગત ત્રણ દિવસ છે અને તેમાં સાર રાંધવાના એક દિવસ રાત છે. અને કોષ મુસલમાન પુરુષને હલાલ નથી કે પોતાના બાપ પાસે એટલું રહે કે જેથી તેને ગુનાહમાં નાંખે" મુસલિમની રિવાયતમાં આટલો વધારો છે "સહાબાએ કહ્યું આ રસલુલ્લાહ તે કેવી રીતે તેને ગુનાહમાં નાંખે ? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તે તેની પાસે રહે અને તેની પાસે કંઈ ન હોય કે જેથી તેની પરાણુગત કરે.

ફૈઝહો એટલે બપોરે ધરવાળો મોહતાજ હોય અને મેહમાન ત્રણ દિનથી વધારે રહ્યો તો તેણે બધે ગુનેહગાર કર્યો. કારણ કે ધરવાળો મેહમાનથી તંત્ર થઇને નિન્દા કરશે કે અજબ બે હયા આદમી છે કે ટલતો નથી કું ક્યાંથી તેને ખવરાવું. અથવા કેમથી હરામ માલ લઇને તેની પરાણુગત કરશે. આ હદીસથી જણાવ્યું કે મેહમાનીનું હજ ત્રણ દિવસ સધી છે. તેમાં એક દિવસ તો શકિત પ્રમાણે ઉમદા ખાણુની તકલીફ ઉઠાવે. અને બે દિન જે હાજર હોય તે મુકે. અને મેહમાનને દુરંત નથી કે ત્રણ દિનથી વધારે રહે. પણ જે ધરવાળો ખુશીથી રાખે તો કંઈ દોશ નથી.

૧૩૧૧ બોખારીમાં આસામા બીન ઝૈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તાબીન (પલેગ) અજબ છે કે જે બની ઇસ્લામ ઉપર મોકલાઇ હતી.

૧૩૧૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દરેક મુસલમાન માટે પલેગ શહાદત છે.

ફૈઝહો એટલે જે શહેરમાં પલેગ થાય

અને ત્યાંના લોક ત્યાં જ રહે અને બરે તો તે સહીદ છે કારણ કે તે લોક આછપેની જેમ મેતથી ડરતા નથી. અને થોભેલા રહ્યા. અને બની ઇસ્લામથી કોમ પર તાબીન અમર જે અજબની હતી પણ ઉમ્મતે મોહમ્મદી માટે સહાદતનું કારણ છે.

૧૩૧૩ મુસલિમમાં મઅમર બીન અબ્દુલ્લાહ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઘઉં ધણે બદલે બરાબર વેચાય. (એટલે જે માપમાં વધારો ઘટારો હશે તો બ્યાબ છે.)

૧૩૧૪ મુસલિમમાં અણુ માલિક અશઅરી (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તહારત (પાકી) અડધું ઇમાન છે. અને અલ્લહ મુઝોહી લિલ્લાહ તરાજુને બરે છે. અને મુખ્હાન-ફાહે વલ્લહ મુઝોહી લિલ્લાહ બને અથવા દરેક આસમાન જમીનની વચ્ચે (સવાબને) ભરી દે છે. અને નમાઝ નુર છે. અને સફા (એટલે ખેરાત કરવી ઇમાનની) દલીલ છે. અને સખર કરવો (મુસ્લીમતામાં, તકલીફમાં) અજકાટ છે. અને કુરઆન તારા લાબની દલીલ છે (જે તે પર ચાલે તો) અથવા તે તારા ઇપક્રનું કારણ છે (જે તે પર નહીં ચાલતો હોય તો). દરેક માણુને સવાર કરે છે અને પોતાના જીવને વેચે છે ફરી કાં તો તે તેને (દોષખથી) આબ્હ કરે છે (જે નેક કામ ક્યાં તો) કાંતો તેને હલાક કરે છે. (જે બદ અમલ ક્યાં તો.)

ફૈઝહો તહારતને અડધું ઇમાન એટલાં માટે ફરમાવ્યું કે જાહેર, ખાતેન બન્ને સફાઇનું નામ ઇમાન છે. તો જાહેર બદનની તહારત એટલે વોળુ ગ્રેસલ અડધું ઇમાન થયું. અને ખાતેન દિલની સફાઇ એટલે ખરો આપીદો અને નેક અખલાક અડધું બકીનું હતું. અને નમાઝ ને નુર એટલાં માટે ફરમાવ્યું કે નમાઝ ધણું કરીને બે હવાઇ તથા પુરાં કામોથી જે દિલને કાળું કરવાનું કારણ છે તેથી રોકે છે. અથવા નમાઝની શેયતીથી નમાઝી જનંતમાં પોહોંચશે. અને ખેરાતને ઇમાનની દલીલ એટલાં માટે ફરમાવી કે બપોરે આદમીએ પોતાનો માલ ખોડાના માર્ગમાં આપ્યો તો જણાવ્યું કે તેને ખોડાનું ત-

થી અમરેતનું ઇમાન છે. નહીં તો તે પોતાની પ્યારી ચીજને શા માટે ખરચ કરતે? અને સખરને મળકાટ એટલા માટે દરમાવ્યો કે જ્યારે માણસે મુસીબતમાં યકવો બકવો નહીં કર્યો અને તકલીફથી નહીં જમરાયો તો ચૈતાન અને ન-ફસનું અંધારું દૂર થયું. અને જ્યારે અંધારું મટ્યું તો રોશની થઇ.

૧૩૧૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુ-લ્લાહ ખીન ઝોમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સહ] દરમાવ્યું કે જુલમ કરવો તે કેયા-મતના અંધારાં છે.

ફૅશ્હો એટલે કેયામતમાં જુલમને લીધે જુલમ કરનારની આગળ અંધારા પર અંધારું થશે.

૧૩૧૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુ-લ્લાહ ખીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે પોતાની આપેલી ચીજને પાછી લેનાર કુતરા સરખો છે કે જે પોતાની ઝાંઝની ઉલટી પાછું ફેરે છે (એટલે તેને ગમે છે.)

ફૅશ્હો ઇમામ શાફેઃ (રહ) ની નજદીક આપેલી ચીજને પાછી લેવી આ હદીસ પ્રમાણે દુરસ્ત નથી. અને ઇમામ આજમ [રહ]ની નજ-દીક મકરૂહ છે.

૧૩૧૭ મુસલિમમાં મઅકેલ ખીન યસાર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે પૂના મરકીના વખતમાં ઇબ્રાહીમ કરવી તે તે મારા તરફ હિજરત કરવા સરખી છે.

ફૅશ્હો એટલે જ્યારે પૂન અને કતલ જાહાનમાં ફેલાયું અને જાહાનમાં ફસાદ પ્રગટ થયો તો તે વખતની ઇબ્રાહીમનો સવાબ હજરત (સહ) વાળી હિજરતના સવાબ સરખો છે. કારણ કે એવા સખત વખતમાં દીન પર સાબિત રહેવું ધણું જ મુશ્કેલ કામ છે. *

૧૩૧૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે જે જુલ્માન જનવારના મારનો બદલો

નથી. ફૂવો જોહતાં મરવાનો બદલો નથી. ખાલુ જોહતાં મરવાનો બદલો નથી. આ કહેરોના માટેના ખળનામા પાંચમે ભાગ છે [મિતુલ માલ માટે].

ફૅશ્હો એટલે જે કોઇનું જનવાર વગર માલિકની કસુરે કોઇને મારી નાંખે અથવા જખમી કરે તો તેના માલિક પર દંડ નથી. અને મજુર ફૂવો જોહતાં અથવા ખાલુ જોહતાં ફૂવો અથવા ખાલુ ધસી પડે અને મજુર દ-ખીને મરી જાય તો જોહાવનાર પર અવેજ કે દંડ આવવાનો નથી.

૧૩૧૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરૈરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે એક ઉમરો ખીન ઉમરા સુધી દરમિ-યાનના યુનાહોનો કફારો છે. અને હજરતે મખરર (પાક હજર) નો બદલો જનતલ છે.*

ફૅશ્હો હજરતે મખરર તે હજર છે કે જેમાં યુનાહ, સાથીઓ સાથે લગ્ન થયેલા નહીં થાય. એટલે મકબૂલ હજર યુનાહોને એવી રીતે દૂર કરે છે કે માણસ જનંતી થાય છે.

૧૩૨૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હો-રૈરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે ઇન્દગી ભર માટે કોઇ ચીજ આપવી દુરસ્ત છે.

ફૅશ્હો એટલે જે કોઇ પોતાનું ઘર અથવા ખગીઓ કોઇને આપે આવી રીતે કે આ મેં તને તારી ઉમર સુધી આપ્યું તો દુરસ્ત છે. જે તેનો ક્યમો થયો તો તે માલિક થયો. અને તે ના મરવા પછી તેના (લેનારના) વારસ માલિક થશે હિબા (ખખસિસ)ની જેમ. ઇમામ આજમ (રહ) નો આજ મજહબ છે.

૧૩૨૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) દરમાવ્યું કે ઉમરભર માટે આપેલી ચીજ જેને અપાઇ તેનીજ મિલકત છે.

ફૅશ્હો એટલે ઉમરભર માટે આપેલી ચીજ હિબા (ખખસિસ)ની જેમ મિલકત થવાનું કારણ છે.

૧૩૨૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ

* નેમરી, જિહામતિ, અને જમર પૂંજોના તુ-ફાન અને શરાશતના વખતમાં જખીને ઇબ્રાહીમ કરવી તે પક્ષ એમાં દાખલ છે. ઝા. મો.

* આ જોહા! તું તારા ફજલથી એવી હજર મને નસીબ કર. ઝા. મો.

સાધ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફર-
માવ્યું કે ભુમઆને દિવસે ગોસલ કરવું દરેક
ખાલેખ પુષ્પ પર વાળેખ છે. અને મિસવાક (દ-
તણ) કરવું તથા ખુશબો લગાડવી જો મળી આવે-
ફાયદો કેટલાક આ હદીસ પ્રમાણે કહે
છે કે ભુમઆનું ગોસલ વાળેખ છે. પણ ધણા
ઇમામોની નજદીક ગોસલ વાળેખ નથી સુનત
અને મુસ્તહબ છે. જો આ હદીસના જાહેર અર્થ
પ્રમાણે ગોસલ વાળેખ કહેા છે તો મિસવાક તથા
ખુશબો, લગાડવાને પણ વાળેખ કહેા. પણ મિ-
સવાક તથા ખુશબો તો કોઇની નજદીક વાળેખ
નથી (તેમ ગોસલ પણ વાળેખ નહીં થયું) જોઇ-
એ તો મતલબ હદીસની આ છે કે ગોસલ વા-
ળેખ છે એટલે સાબિત છે અને ધણેજ બેહતર છે.
૧૩૨૩ મોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ
હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ]
ફરમાવ્યું કે ફખર અને ઇતરાસ ઊંટવાળાઓમાં
છે અને નરખી બકરાંવાળાઓમાં છે.

ફાયદો. હજરત [સલ] ના વખતમાં અ-
રખમાં બે ટોલાં હતાં તો તેઓની ટેવ બતાવી
કે ઊંટવાળા બદ મિઝાજ છે અને બકરાં ચર-
વાનાર ગરીબ છે. આ સંગતની તાસીર છે; કે-
મકે ઊંટ ધણું કરીને શરીર થાય છે અને બ
કરી મરીબ થાય છે * એજ માટે શરૂમાં દરેક
પેગમ્બરે બકરાં ચરાવવાની આદત પાડી છે.

૧૩૨૪ મોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ
હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફ-
રમાવ્યું કે આદમીની પેદાએશી ચીજ પાંચ છે.
(૧) ખતના કરાવવી. (૨) દુડી નીચેનાં વાળ
લેવાં (૩) મૂછો કતરાવવી. (૪) નખ કાપવા
અને (૫) બગલના વાળ ઉખેડવાં.

ફાયદો એટલે દરેક ઇનસાન જેમાં કે
આદમીયત છે તે આ પાંચે ચીજોને એવી પત્રફ
કરે છે કે જાણે એ પેદાએશી વત છે. [જાતી
સ્વભાવ છે] શીખવવાની એમાં કંઈ જરૂર નથી

* એજ માટે કોઈનું ગરીબ પણ બગાન કંપુ
હોય છે તો તેને બકરીથી ઉપમા આપી કહે છે
બગીબ બોકડી સરખો છે. અને "ગરીબ ગાય જેવો"
ફેલું એ હિન્દુઓની બનાવટ છે. ધણી માયા શરીર
ઊંટ કરનારી મારનારી થાય છે ગુ. મો.

કારણ કે પ્રથમ તો એમાં પાકી અને સુધરાઇ
છે અને બીજા પણ ફાયદો છે. ખતનામાં આ
ફાયદો છે કે મેલ બાજતો નથી પિશાબનું
ડીપું રહેતું નથી અને સમ્બોજમાં લેહજત (રસ)
વધારે આવે છે. * અને દુડી નીચેના વાળ
ખોડવામાં આ ફાયદો છે કે મેલ દૂર થાય છે અને
શહવતની કુવવત (કામ શક્તિ) વધે છે.
અને મૂછોના કતરાવવામાં આ ફાયદો છે કે મજુસી
અને હિન્દુઓની (અને કેટલાક નસારાની) મોશા
બહત નહીં થાય. અને ખાવા પીવામાં કંઈ અ-
ટક નહીં અને નખ કાપવામાં આ ફાયદો છે
કે તેમાં મેલ તથા નળસત જમેલી રહે નહી.
અને બગલના વાળ દૂર કરવામાં આ લાભ છે કે
મેલ નહીં રહે અને લાંબી ગંધકી દૂર થતી રહે.
જો કે સુનત આ છે કે દુડી નીચેના વાળને
અસ્તરાથી ખોડે પણ ચુનાવગેરેથી અનેલી દવાઇ
લગાડવી પણ દુરસ્ત છે. અને જોને વાળ ટુંપવાની
આદત હોય તો તે પણ દુરસ્ત છે અને બગલના
વાળ ખોડાવવા પણ દુરસ્ત છે. અને બીજા હ-
દીસમાં પેદાએશી ચીજ દશ ફરમાવી છે. પાં-
ચતો આજ કે જે આ હદીસમાં છે અને બાકીની
પાંચ આ છે પેહેલી જેના માથાં પર વાળ હોય
તેને માથાપર સેતો પાડવો બીજી કાગળો કરવો
ત્રીજી નાક સાફ કરવું ચોથી મિસવાક કરવી
પાંચમી પાણીથી ઇસ્તિનજો કરવો. કદી હજરતે

* પણ એથી વિરૂદ્ધ મવાહેજુલ હદુન્નીયામાં
ઈમામ ફખર દીન રાઇ (રહ) થી નકલ થઈ છે કે
ખતનામાં લાભ આ છે કે સમ્બોજ (છમા)ની લેહજત
સમતોલ પછે થાય છે. કારણ કે ચામડીના દૂર થવાથી
સોપારીમાં એક તરફની સખતી આવે છે (જે ચામડી
રહેવાને બખે નહોતી) અને ચામડીથી હિસ (રેપર્શ)
ઓછી થાય છે ચામડીમાં રહેવાથી જે હિસહદી તે નહીં
રહેતી. અને દુરસ્ત થવાને લાએક બનેવની દરમિયાની
હાલત રહેવી એકએ. ગુ. મો.

† વળી ખાવા પીવાની વસ્તુમાં મૂછો પડવાથી
કરાલીય આવે છે એજ માટે આજ કાલ ચાઈના
ખાણ એવા આવે છે કે જે ઉપરથી બંધ અને
ફેરા હોઇ રહે તેટલી જગ્યા ખુદશી રહે છે. આથી
જગ્યાયું કે મોટી મૂછો રાખનાર યુરોપીયોને તે પણ
મૂઝ મોટી રહેવાની બુરાઈ જણાઈ છે પણ પોતાની
ટેવ છોડતા નથી. ગુ. મો.

માંય ખ્યાન કરી અને કદી કશ વણું ન કરી. જેવી જલ્દસ્ત ભેષ તેમ ફરમાવ્યું.

૧૩૨૫ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે કપીરા યુનાહ ખોદા સાથે કોષને શરીક કરવો, માખાપની નાફરમાની કરવી, નાહક પૂત કરવું, અને જૂડી કસમ ખાવી છે.

ફાયદો એટલે ધણાંજ મોટા યુનાહ ચાર છે. અને બીજી હદીસમાં સાત ફરમાવ્યા છે. વખતને અનુસરીને જેમ બેહતર જાણું તેમ ફરમાવ્યું. કપીરા (મોટા) યુનાહ તે છે કે જેના કરનાર પર કુરઆન અથવા હદીસમાં ૩૨ ખતાબો હોય તથા સખત અગ્નિમાં વાંધો થયો હોય. ફતુલ કોલૂથમાં અબુ તાલિય મહમ્મદ યુનાહ કપીરા સત્તર લખ્યા છે. તેમાંના ચાર યુનાહ તો દિલ્લી સાથે લાગુ છે પેહેલો શિક્ષી બીજો યુનાહ ઉપર અડી રહેવું ત્રીજો ખોદાની રહમતથી નિરાશ થવું અને ચોથો ખોદાના મજબૂથી મિલકત થવું. અને ચાર યુનાહ જુમાનની સાથે લાગુ છે. પેહેલો જૂડી સાક્ષી આપવી બીજો પાક માજુસને કીનાનું તોહમત આપવું ત્રીજો જૂડી કસમ ખાવી. ચોથો જાદુ કરવું. અને ત્રણ યુનાહ પેટથી લાગુ છે પેહેલો શરાબ પીવી. બીજો યતીમનો માલ નાહક ખાવો ત્રીજો વ્યાજ ખાવું. અને બે યુનાહ નખતા (શરમગાહ) ની સાથે છે. પેહેલો વ્યભિચાર બીજો ઇમલામ એટલે લોડા ખાજી. અને બે યુનાહ હાથથી લાગુ છે પેહેલો નાહક પૂત કરવું બીજો ચોરી કરવી. અને એક યુનાહ તમામ ખદનથી લાગુ છે એટલે માખાપને દુઃખ આપવું. મુસલમાનોને લાજેમ છે કે આ યુનાહોથી ઘણાંજ ડરતો રહે. જેવી રીતે જોરથી ડર છે કારણ કે જોર દુન્યાની જીન્દગીમાં નુકસાની કરે છે. જેનું પરિણામ નાશ થવું છે અને કપીરા યુનાહ થી આગ્રેરત બગડે છે જેને કદી ફત્તા નથી. અને સગીરા યુનાહ (નાના યુનાહ) પર હડ નહીં કરે કારણ કે બ્યારે નાના યુનાહ પર હડ કરી તો તે કપીરા યુનાહ થાય છે.

૧૩૨૬ મુસલિમમાં અબુ જર્ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે કાળું

કુતરું રીતાત છે (એટલે ઇજ્જ કરનાર છે.)

ફાયદો કાળા કુતરાને એટલાં માટે રીતાત ફરમાવ્યું કે તે ધણું ખદ જાત થાય છે અને તે ચિકારી થવું નથી. શીખઆથી શીખવું નથી. અને ધણું કરીને સૂધ રહે છે. એજ માટે તેને કતલ કરવું ફરજત છે.)

૧૩૨૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે બલી વાત કરવી સદકા છે (એટલે ખેરાતમાં દાખલ છે.)

ફાયદો એટલે જો કોઇ સવાલ કરે અને કંઈ ન હોય તો તેને હોઆ કરે કે ખોદા તને બીજો ટેકણેથી અપાવે એ પણ ખેરાતમાં દાખલ છે. અથવા સારી વાતથી મતલબ આ કે મુસલમાનના દિલને કોઈ વાતથી ખુશ કરે. પણ તે એવી શરતથી કે શરીઅત વિરૂદ્ધ ન હોય.

૧૩૨૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં સહદ બીન ઝૈદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે કુંબી ભોંપકોડા મનની જાતીથી છે અને તેનું પાણી આંખને માટે શિક્ષા છે. *

ફાયદો એટલે જેવી રીતે હજરત મુસા (અમે) ના વખતમાં વગર મેહનતે અને વગર તકલીફ મન અને સક્તવા બની ઇસખલને મક્કતાં હતાં તેમજ કુંબી પણ વગર રોપે હોણ ચલાવે જમીનથી ઉગે છે. ફરી તેનો ફાયદો ફરમાવ્યો કે તેનું પાણી આંખની જાંખને કાપે છે. બુઅલી સીનાએ પણ કાનુનમાં એજ ફાયદો લખ્યો છે.

૧૩૨૯ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્લ) ફરમાવ્યું કે જે ફાંસ તો ખાધને મરે છે (અથવા ગળું ગુટીને મરે છે) તે જહનમમાં ફાંસતો ખાયા કરશે (અથવા ગળું ગુટા કરશે) અને જે ભોંકીને મરે છે. તે પોતાના જીવને અગ્નિમાં ભોંક્યા કરશે.

* અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે તેવણે ત્રણ ભોંપકોડા (કમાત) ને નીચેાવીને શીશીમાં ભર્યું અને તેમની લોડીને આંલ કયું તો તે સાજ થઈ. નવવી (રહ) કહે છે કે અમારા વખતમાં અમે એક આંધળાને જોયો કે તે ફજત એનું પાણી આંલ કરતો હતો તો તે સાજ થયો. અને આંખમાં રોશની પાછી આવી ગા. મો.

ફાયદો એટલે જે જેવી રીતે આપઘાત કરીને મરશે તે તેવી રીતે દોષખમાં સળ પામ્યા કરશે. જેવી રીતે ખીજને નાહક મારવું હરામ છે તેવીજ રીતે આપઘાત કરવો પણ હરામ છે.

૧૩૩૦ મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે અજનન દેનારા કેયામતને દિવસે લોકો કરતાં લાંબી ગરદન વાળા થશે.

ફાયદો જિંદી ગરદન થશે એટલે અસ્લાહની રહમતના ધણા આશા વાળા થશે. કારણ કે એક વસ્તુની વાત જોનાર તથા આશા કરનાર પોતાની મતલબને માટે ગરદન વધારી તાકતો રહે છે. અથવા આ મતલબ છે કે કેયામતમાં લોકોને પરસેવો હોઠ સુધી પોહોંચશે પણ અજનનદેનારા એને ગરદન જિંદી થવાને લીધે કંઈ દુઃખ થશે નહીં. અથવા આ મતલબ છે કે જિંદી ગરદન થશે એટલે સર્વ લોકોમાં ઇજ્જતવાળા અને દેખામણા થશે.

૧૩૩૧ મુસલિમમાં અયુ હોરૈરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઇમાન વાળો ઇમાનવાળાનો ભાઈ છે.

ફાયદો એટલે જ્યારે મુસલમાન ખીજ મુસલમાનનો ભાઈ હોયો તો તેની મોહબ્બત તથા ખૈરખાહી વાજેખ થઈ જેવી રીતે એક ભાઈને ખીજ ભાઈ સાથે હોય છે.

૧૩૩૨ મુસલિમમાં અયુ હોરૈરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે નિર્જળ ઇમાનદાર કરતાં મજબુત ઇમાનદાર અસ્લાહના નજીક ધણો બેહતર તથા પ્યારો છે. અને દરેક ઇમાનદારમાં બેહતર છે. જે વસ્તુ તને લાલ આપે તેમાં લોભ કર. અને અસ્લાહથી મદદ માંગ અને નો થાક. અને જે તને કંઈ વસ્તુથી [દુઃખ મુસીબત] પોહોંચે તો એમ નો કહે જે હું ફસાણું કામ કરતો તો આવું આવું થતે પણ એમ કહે કે ખોદાએ એમ ઠેરવ્યું હતું તથા તેણે આહુયું તે થયું. કારણ કે જોનો શખ્ત શૈતાની કામનો દરવાજો ખોલે છે.

ફાયદો મજબુત ઇમાનદાર એટલાં માટે ખોદાને વધારે પ્યારો છે કે તે પોતાના કામેશ યકીનને લીધે દીનના કામપર ધણો સુસ્ત રહે છે.

જેહાદ કરે છે તેક કામ બતાવવામાં અને યુરુ કામથી રોકવામાં કોઈથી ડરતો નથી, અને બંદગી કરવામાં સુસ્ત રહે છે કંઈ રંજ કે તકલીફથી દીનના કામમાં સુસ્ત થતો નથી. એથી જિહાદો સુસ્ત ઇમાનદાર છે કે તેનાથી દીનનાં કામ સારી રીતે થઈ શકતાં નથી. ફરી ફરમાવ્યું કે જે કે મજબુત મુસલમાન સુસ્ત કરતાં ધણો બેહતર છે પણ બેહતરી બંનેમાં છે. કારણ કે ઇમાન બંનેમાં છે. અગર જે એકનું ઇમાન મજબુત અને ખીજનું પોચું છે. ફરી હજરતે (સલ) આલીને હિમ્મત વિષે એકાવ્યા (ચેતવ્યા) અને સુસ્તી દૂર થવાનો ઇલાજ ફરમાવ્યો. એટલે ઇમાનદારને મુનાસેખ છે કે પોતાના લાભમાં કામેમાં સરગરમ થાય અને તેને પૂરાં કરવાની ખોદાથી મદદ આહે. દીની કામમાં સુસ્ત થઈને નહીં થાકે, નહીં તો ખાલી હાથ રહી જશે. કારણ કે દીન તથા દુન્યાથી અલાવ્યા રહેવાનું મુજબ કારણ સુસ્તી અને કાહિલી છે. અને જે કે માણસ તકલીફ અને મોસીબતથી પરાગે રહી નહીં શકતો તો તેનો પણ ઇલાજ ફરમાવ્યો. એટલે તકલીફમાં આવી રીતે નહીં કહે કે જે હું ફસાણું કામ કરત તો આવું થાત એટલે તકલીફ નહીં થાત અથવા ફસાણો માણસ જેહાદમાં ન જતો તો જીવતો રહેતો પણ એને તકદીરપર હવાલા કરે. કે જેથી પસતાવો કરતાં બચે. કારણ કે તકદીરના મામલામાં જે [શખ્ત] ખોજવો શૈતાની કામ છે, કે માણસ તકદીરને બૂલી જાહેદી સળહોપર ભરોસો કરે છે. અને નાહક પસતાઈને ગમ પર ગમ ઉઠાવે છે.

૧૩૩૩ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરૈરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એક ઇમાનદાર ખીજ ઇમાનદાર માટે ઇમારત સરખો છે. કે તેનું એક ખીજને પુષ્ટિ આપે છે. *

ફાયદો એટલે જેવી રીતે ઇમારતમાં એક ઈટથી ખીજ ઈટને મજબુતી થાય છે તેવી રીતે ઇમાનદારને લાજેખ છે કે ખીજ ઇમાનદારનો મદદ

* અસલમાંએ આ હદીસ પર અમલ ઊઠ્યો તેની શામતથી તેઓનું રાજપાટ ગયું અને ખરાબીમાં સપડાયા છે. શા. મો.

માર રહે. સારાંશ આ છે કે ઈમાનની ચઢતી અને ખૂબી ઇતેફાક ઉપર અટકેલી છે.

૧૩૩૪ મોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર તથા અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઈમાનદાર એક આંતરડીમાં ખાય છે અને કાફિર સાત આંતરડી માં ખાય છે.

ફાથેદા એક કાફિરની મેમાની થઇ જ્યારે તેણે સાત બકરીઓનું દૂધ પીધું ત્યારે તેનું પેટ ભરાયું. બીજે દિવસે તે મુસલમાન થયો તો એક બકરીના દૂધથી તે આસુદા થયો ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ઓછું ખાવું અને સતોષ પકડવો ઈમાનની ખાદેશ છે કે ઇખ્લાસમાં સુરતી નહીં આવે. અને ઘણું ખાવું અને ભોલ કરવો કાફિરને ચોચ છે કે જનવરની તરેહ તેના ભોલ કદી ઓછો થતો નથી.

૧૩૩૫ મુસલિમમાં અબુ હેરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઇમાન વાળો ગેરત કરે છે અને અલ્લાહ વધારે ગેરતવાળો છે.

ફાથેદા ખાકીની રિવાયત આવી રીતે છે કે એજ માટે ખાદાએ જાહેર બાતેનની બેદયાઇ ની મનાઈ કરી. એટલે પુરાં કામોપર ગુસ્સો આવવા ઈમાનની ઇન્જા છે. બે ગેરત થવું ઈમાન ને ઓળવું નથી.

૧૩૩૬ મોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કુરઆનમાં મંહારત રાખનારા પવિત્ર લખનાર ફિરશતાઓની સાથે છે. અને જે કુરઆન પઢે છે અને તેમાં તેની જુબાન અટકે છે અને તેના પર ઘણું જ કડણ છે તો તેને બેવડો સવાબ છે (એટલે એક સવાબ પઢવાનો અને બીજો સવાબ તકલીફ ઉઠાવવાનો.)

ફાથેદા એટલે જે કુરઆનના અર્થોથી સારી રીતે વાકેફ છે અને તેને વગર અડચણે પઢે છે તેના મરતબો ઘણું જ સારો છે કેમકે તે લોહ-મહુજુથી કુરઆનને નક્ક કરનાર ફિરશતાઓની સાથે સવાબમાં છે. અને જેની જુબાન નહીં ચાલતી મેકનત કરવા છતાં તેનાથી હરફ ઠીક નીકળતા નથી તો ખોદાની કેવી રહમત છે કે તેને માટે

બે સવાબ ફેરવ્યા છે. સારાંશ આ કે કુરઆનથી કાઢ રીતે ગફલત કરવી નજ બોધાએ. જે સારી રીતે વાકેફ છે તો સુખહાન-સ્લાહ કે ફિરશતાઓ ની ગણતરીમાં થયો. અને જે સારી રીતે જુબાન નહીં ચાલી તો પણ બેવડો સવાબ તૈયાર છે.

૧૩૩૭ મોખારી તથા મુસલિમમાં અસમા બિનતે અય્યુબકર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે નહીં મજેલી ચીજથી પોતાને આસુદા જાહેર કરનાર જાણે મકરના બે કપડાં પહેરનાર છે. *

ફાથેદા એક બાયડીએ કહ્યું કે ઓ હજરત (સલ) મારી એક સોક છે. શું આ વાતમાં મારા પર કંઈ ગુનોહ તો નથી કે મારા પતીએ એક ચીજ નહીં આપી હોય અને હું જાહેર કંઈ કે મારા પતીએ આ ચીજ આપી છે કે જેથી સોક બજે અને ગુસ્સે થાય ? ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ ચોખ્ખી રીતે મકારી છે. અને ખોટું રૂપ ધારણ કરવું છે. જાહેરમાં કંઈ અને છુપું કંઈ એ કદી દુરૂસ્ત નથી.

૧૩૩૮ મોખારી તથા મુસલિમમાં અલી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મદીના હરમ છે હર નામના પહાડથી તે સૌર પર્વત સુધી. તો જે કોઈ તેમાં બિદઅત કાઢે અથવા બિદઅત કાઢનારને આસરો આપે તો તેના પર અલ્લાહની ફિરશતાઓની તથા તમામ લોકોની લાનત છે. કેયામતને દિવસે તેનાથી અલ્લાહ નક્કલ કે ફરજ કબૂલ કરશે નહીં. મુસલમાનોનું અમન આપવું એક સરખું છે અહના મુસલમાન પણ અમન આપવામાં (જોઇએ) કે કાશીશ કરે. તો જે કોઈ મુસલમાનના અમનને તોડશે તેના પર અલ્લાહની ફિરશતાઓની અને તમામ લોકો ની લાનત છે. કેયામતને દિવસે તેનાથી અલ્લાહ નક્કલ કે ફરજ કબૂલ કરશે નહીં. અને જે કોઈ એક કામથી પોતાના વડાઓને વગર હુકમે દોસ્તી બાંધશે અને એક રિવાયતમાં છે કે જે કોઈ

* કેટલાક લોકો બનાવટ માટે ખાંડની સા. જે અંદરથી એક કપડું બોડતા અને બહાર દેખાતું રાખતા કે જાણે બે કપડાં પહેલ્યાં છે અને મકરના બે કપડાં કહે છે. ગા. મો.

પોતાના બાપને છોડી બીજનો કહેડાવશે અથવા પોતાના માલિકોને છોડી બીજનો કહેડાવશે તો તેના પર અલ્લાહની ફરિયાદોની અને સઘળા લોકોની લાનત છે. કેયામતને દિવસે તેનાથી અલ્લાહ નફલ કે ફરજ કબૂલ કરશે નહીં.

ફાયદો એટલે જેવી રીતે મક્કાના હરમમાં ગુનોહ અને બેઅદબી દુરસ્ત નથી તેમજ મદીનાના હરમમાં પણ છે. અને જે ઇસ્લામના લશકર માંથી અદના મુસલમાન કોઇ કાફિરને પનાહ આપે તો સર્વ મુસલમાન પર તેની સમજાણ વાળે છે. જે તેના અમનને તોડે તેના પર લાનત છે. અને બ્યારે એક કોમથી દોસ્તી કરી અને આ પસમાં એક બીજની મદદ કરવાનો કરાર કર્યો તો તેઓના વગર હુકમે બીજી કોમથી દોસ્તી કરવી અને મદદગારીને કોલકરાર કરવો દુરસ્ત નથી કે કદાપી તેઓને દુઃખ થશે અને દુશમની ઉત્પન્ન થશે.

૧૩૩૯ મુસલિમમાં સમ્મદ બીન અમી વક્કાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મદીના તેઓને માટે બેહતર છે જે તેઓ જાણતા હોય તો. અને ખુર જાણીને જે કોઇ એને છોડશે તો તેમાં તે શપ્સથી સારા માણસને અલ્લાહ તેની બદલીમાં લાવશે. અને જે કોઇ મદીનામાં ગુનરાની તંગી તથા લાંબી તકલીફમાં થોભેલા રહેશે તો હું તેને માટે શકાઅત કરનાર થઇશ અથવા કેયામતને દિવસે સાક્ષી થઇશ.

ફાયદો પૂરી હદીસ આવી રીતે છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ચમન દેશ ફતેહ થશે કેટલાક લોકો મદીનાથી નીકળીને લાંબુ રહેશે. ફરી આ હદીસ ફરમાવી અને ઇશારો કર્યો કે મદીનાવાળાઓને મદીના છોડવું બેહતર નથી. અને જે લાંબી કાંઈ નીકળી જશે તો મદીનાનું કંઈ નુકસાન નથી તેનાથી સારા લોકોને અલ્લાહ લાંબાવશે. ફરી ફરમાવ્યું કે જે મદીનાની તકલીફ તથા દુઃખને ઝીલશે તો તેના શકાઅત કરનાર તથા સાક્ષી હું થઇશ. આ હદીસથી મદીનાની મોટી ફજલત સિદ્ધ થઇ અને ત્યાં રહેનારાઓને સારી બશારત છે.

૧૩૪૦ બોખારીમાં અનસ (રદી)થી રિવા-

યત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મદીનામાં આવવા માટે હજનલ આવશે તો તેને શેરી કે ફરિયાદો તેની ચોટી આપે છે. તો હજનલ તેની નજદીક આવશે નહીં અને ઇનશાઅલ્લાહ તાઉન (પલેગ) પણ ત્યાં આવશે નહીં.

૧૩૪૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસગિદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આદમી જેની મોહબ્બત રાખે છે તેની સાથે છે.

ફાયદો એક શપ્સે પૂછ્યું કે આ હજરત (સલ) કેયામત ક્યારે થશે; હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કેયામત માટે તે શું તૈયારી કરી છે? તેણે કહ્યું કે આ રસ્તુલ્લાહ કેયામત માટે ઘણી નમાઝ તથા રોઝનો સામાન તો મારી પાસે નથી. † પણ હું અલ્લાહની તથા તેના રસુલની મોહબ્બત રાખું છું. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે અલ્લાહની તથા રસ્ુલથી મોહબ્બત ઉમદા સામાન છે. આ હદીસ મોહબ્બત વાળાઓને બશારત છે.

૧૩૪૨ મુસલિમમાં અનસ તથા અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એક બીજને બે ગાળો લાંડનારાઓએ જે કહ્યું તે શર કહેનારને માથે છે મજલુમ વધારે નહીં કહે લાંબી સૂધી.

ફાયદો એટલે જે બે શપ્સ આપસમાં એક બીજને ગાળો લાંડે તો બંને તરફથી ગાળો નો પાપ તેના પર છે કે જેણે પ્રથમ ગાળો લાંડવા શર કરી. કારણ કે તેણે પ્રથમ એ ચાલ કાઢી. પણ જે મજલુમે જવાબ આપવામાં વધારો કર્યો એક ગાળોને બદલે બે ગાળો આપી તો બંને ગુના હમાં ભાગ થયા. આ હદીસથી જણાયું કે માળનો ઉત્તર આપવો દુરસ્ત છે, પણ તે એવી શરતથી કે હદથી વધે નહીં. પણ ગમખાવો ઉત્તર આપવા કરતાં ક્રોધ છે.

૧૩૪૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઝોમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે

† એટલે જરૂરી નમાઝ રોઝ તો હું શરૂ કરું પણ ઘણા નથી. કારણ કે વગર નમાઝ રોઝ ગુન-રે તો અલ્લાહની તથા રસુલની મોહબ્બત થઈ શકતી નથી. ગા. મો.

(સભ) ફરમાવ્યું કે મુસલમાન ખીજ મુસલમાન નો બાઇ છે તે તેનાપર જુલમ કરે નહીં અને તેને હલાકીમાં નાંખે નહીં.

ફાયદો એટલે જ્યારે એક મુસલમાન ખીજ મુસલમાનનો બાઇ કર્યો તો તેનાપર જુલમ કરવો અથવા તેને બંદામાં રહેવા દેવો, તેની કુમક કે મદદ નહીં કરવી કોઇ પણ રીતે યોગ્ય નથી.

૧૩૪૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં બરાખ ખીન આબેજ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સભ) ફરમાવ્યું કે મુસલમાન જ્યારે કબરમાં પૂછાય છે તો તે આ સાક્ષી આપે છે કે અલ્લાહ સિવાય કોઇ પૂજ્ય નથી. અને મોહમ્મદ અલ્લાહના રસૂલ છે. તો બોદાનું કહેવું કુરઆનમાં “જે લોક ઇમાન લાવ્યા તેઓને અલ્લાહ સિધ્ધ વાતપર ફરાવે છે” તે આજ છે.

ફાયદો એટલે કુરઆનમાં જે ફરમાવ્યું છે કે “જે લોક ઇમાન લાવ્યા તેઓને અલ્લાહ સિધ્ધ વાતપર ફરાવે છે” તો સિધ્ધ વાતથી મતલબ તોહીદ તથા રિસાલતની સાક્ષી આપવી છે આથી જણાયું કે કબરનો સવાલ જવાબ કુરઆન તથા હદીસ બંનેથી સિદ્ધ છે.

૧૩૪૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સભ] ફરમાવ્યું કે પૂરો મુસલમાન તે છે કે જેની જીભ અને હાથથી મુસલમાન બચ્ચા હોય.

ફાયદો એટલે જુખાનથી ન ગીયત કરે ન ગાળ આપે. અને ન હાથથી કોઇને નાહકકે મારે ન ફરાવે.

૧૩૪૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સભ) ફરમાવ્યું કે ખરી હિજરત કરનાર તે શખ્સ છે કે અલ્લાહની મનાઇ કરેલી ચીજને તજે.

ફાયદો હિજરત તેને કહે છે કે મુસલમાન કુદરનો દેશ તથા ઇસ્લામી દેશમાં જઈ રહે. તો ફરમાવ્યું કે ચઢતી હિજરત તે છે કે જે ગુનાહને તજે. વતન છોડવું જાહેરી હિજરત છે. અને ગુનાહ છોડવા બાતેનની હિજરત છે.

૧૩૪૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સભ) ફરમાવ્યું કે

મૈયતને તેનાપર વિશાપ નિહા) કરવાને લીધે તેની કબરમાં અબજ થાય છે.”* એક રિવાયતમાં શખ્સ એમાનીહ છે અને ખીજમાં માનીકા છે. (મતલબ બંનેની એક છે.)

ફાયદો વિશાપથી મૈયતપર અબજ લાગે થાય છે કે તે પોતા ઉપર વિશાપ કરવાની વસીયત કરે અથવા તેના ખાનદાનમાં વિશાપ કરવાનો રહેયો હોય અને તે શક્તિ હોવા છતાં મનાઇ નહીં કરી જાય.

૧૩૪૮ મુસલિમમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સભ) ફરમાવ્યું કે અરબ લોકો નેકી બદીમાં કોરેશીને તાબે છે.

ફાયદો એટલે કોરેશી કામ અરબમાં સરદાર છે. જે કોરેશ નેક થયા તો ખીજ લોકો પણ નેક થશે. અને જે કોરેશ બગડશે તો સર્વ બગડશે. કારણ કે દસ્તુર છે કે ઉમદા ખાનદાનના મર્ગની લોક સનદ પકડે છે.

૧૩૪૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હારેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સભ) ફરમાવ્યું કે અરબ લોકો આ બાબતમાં (સરદારીમાં) કોરેશને તાબે છે. તેઓના મુસલમાન કોરેશના મુસલમાનોના તાબે છે. અને તેઓના કોરેશ કોરેશના કોરેશના તાબે છે. લોકો ખાણુ સરખા છે. તે લોકોના જે કુદરની હાલતમાં સારા હતા તેઓ ઇસ્લામમાં પણ સારા છે જે દીનમાં હુશયાર થાય તો. આ બાબત (એટલે ઇસ્લામ અથવા ખિસ ફત) વિષે તમને ખેલેતર આદમી તેજ મળશે કે જે એને ધણું નાપસંદ કરે. તે એટલાં સુધી કે તેમાં દાખલ થાય.

ફાયદો એટલે કોરેશમાં હમેશા સરદારી રહી છે. કુદરમાં પણ અને ઇસ્લામમાં પણ. ફરી કોરેશના ક્રિષ્ઠ થવાનો કાયદો દુષ્ટાંત દષ્ટને ફરમાવ્યો કે જેવી રીતે ખાણુ જૂદી જૂદી તરેહની થાય છે જેમ કોઇ સોનાની ખાણુ થાય છે તો કોઇ લોખંડી તેવીજ રીતે આદમી પણ જૂદી જૂદી તરેહના છે. કોઇ ખાનદાન ઉમદા હોય છે બહાદુરી સખાવત રિયાસત ગેરત અને હિમ્મત તેઓ

* આ હદીસનું બયાન હદીસ ના. ૧૮૩ તથા ૩૧૧માં થયું છે. ગા. મો.

માં પેદાએશી હોય છે + જેવી રીતે કારેશનું ખાનદાન, અને કેટલાક ખાનદાનના એવા હોતા નથી જેમ બીજા અરમો. ફરી ફરમાવ્યું કે જે કુદરમાં સારું ખાનદાન હતું તે ઇસ્લામમાં પણ સારું ધરાવું છે પણ તે એવી શરતથી કે ઇલામ અને અમલ હાસેલ કરે. કારણ કે જાથી શરાફત અને દીનદારી મળી પ્રકાશ ઉપર પ્રકાશ થયું. આથી જણાયું કે જાતી શરાફત વગર દીનદારીએ ખોદાની નજીક કંઈ ગણતરી નથી. અને આ જે ફરમાવ્યું કે બેહતર તે છે કે ઘણી નાપસંદી રાખતો હોય એની બે મતલબ છે. એક આ કે જે કુદરની હાલતમાં ઇસ્લામની ઘણી નફરત રાખતો હોય તેજ ઇસ્લામ પછી શ્રેષ્ઠ છે જેમ કે એમર ફારૂક ખાલિફ અને ઈક્રમ (રદી). કારણ કે જે કુદરમાં ઘણો ચુસ્ત હોય છે તે ઇસ્લામમાં પણ ઘણો મજબુત થાય છે. મજબુત લોકો જ્યાં આવે છે ત્યાં સારી રીતે આવે છે. અને બીજી મતલબ આ છે કે જે ખિલાફત તથા ઇમામતથી પેદેલાં સરદાર થવાની નફરત રાખે છે તેજ અફજલ છે. કારણ કે તેને સરદારીની લાલચ નથી. એમ છતાં જ્યારે તેને સરદાર બનાવ્યાં તો તે સારી રીતે જાન તોડ મેહનત કરે છે.

૧૩૫૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન એમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આદમીઓનું દુષ્ટાંત જાણે સો બાંટ છે કે તેમાં સ્વારીને લાએક એક પણ તને મળશે નહીં.

ફાયદો એટલે જેવી રીતે સો બાંટમાં પણ એક ઉમદા તેજ ચાલનાર નીકળતું નથી, તેવાજ રીતે સો આદમીઓમાં પણ એક બી કામેલ આદમી સંગતને લાએક મળતું નથી. સારાંશ આ કે નાખળા લોકો ઘણા છે અને સાગ્ર આજી મળે છે.

૧૩૫૧ મુસલિમમાં અબુ મુસા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તારાઓ આસમાન માટે પનાહ છે. તો જ્યારે તારાઓ જતા રહેશે તો જેનો તમને વાયદો થયો તે આસ-

† એટલે આ સારા બુલ્લ તેઓમાં મુગથીજ હોય છે તેઓના ઉત્પન્ન થવાને સાથે જાણે આ સારા સ્વભવ પણ ઉત્પન્ન થયા છે. ગુ. મો.

માનમાં આવશે એટલે તે તુરી પુરી જશે. અને હું મારા સહાબા માટે અમન છું. તો હું જ્યારે જઈશ તો સહાબામાં જે તેઓને વાયદો થયો તે આવશે (એટલે પુટ ફાટ પડશે) અને મારા સહાબા મારી ઉમ્મત માટે અમન છે. તો જ્યારે મારા સહાબા જશે તો મારા ઉમ્મતને જે વાયદો થયો છે તે આવશે. એટલે ફસાદ અને બીફઅત લોકોમાં પ્રગટ થશે)

ફાયદો હજરત [સલ] ની જીન્દગીમાં પુટ ફાટ (ઇખતેલાફ)નું નામ નહોતું જે શુબહ થતો તે હજરત (સલ)ને પૂછી લેતા. હજરત (સલ) પછી સહાબામાં ઇખતેલાફ થયો. પ્રથમ તો ખિલાફતમાં તે પછી કેટલાક મસલા ઓમાં અને જ્યાં સધી સહાબાનો વખત રહ્યો તો તેમની બરકતથી દીનમાં ફસાદ કે બિદઅત ચાલુ થવાં અસમ્ભવિત હતો. સહાબા પછી ફસાદ શરૂ થયો, અને કેટલાંક મુહત પછી જગતમાં ફેલાયો. આ હદીસ મોઅજ્જો છે. જાવિદની જેવી ખબર હજરતે કરી તેમજ થયું.

૧૩૫૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન એમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પાછલી રાતથી વિત્ર એક રકબત છે.

ફાયદો ઇમામ શાફિઃ (રહ)ની નજીક વિત્ર એકજ રકબત છે. અને આજ હદીસ તેમની દલીલ છે. પણ ઇમામ આજમ (રહ)ની નજીક વિત્રની ત્રણ રકબત છે, જેમ કે તિર મિજમાં અલી મુરતબ (રદી)થી હદીસ છે કે હજરત (સલ) વિત્રની ત્રણ રકબત પઢતા હતા. તિરમિઝ કહે છે કે એવીજ તરેહની રિવાયત ઇમરાન બીન હોસેન, આએશા, અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ, તથા અબુ અયુબથી છે. અને જામે ઉલ આસલમાં બોખારી તથા મુસલિમની હજરત આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) તહજ્જુદ પછી ત્રણ રકબત વિત્ર પઢતા હતા. અને અબ્દુલ્લાહ બીન મસજિદ (રદી)થી રિવાયત છે કે જેવી રીત મગરેબની ત્રણ રકબત છે તે પ્રમાણે વિત્રની ત્રણ રકબત છે. આ રાતની વિત્ર છે અને મગરેબ દિવસની વિત્ર છે. વિત્રનો મુરતહબ વખત પાછલી રાત છે જેને પોતાના

નગવાનો ભરોસો હોય તેને માટે.

૧૩૫૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં આગેશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વક્ષા (વારસા લેવાનું હકક) આનહ કરનાર માટે છે.

ફાયદો જેણે લોડી અથવા ગુલામ અનહ કયું ફરી ને ગુલામ કે લોડી કંઈ મુકીને મરે તો તેનો વારસ આનહ કરનાર છે.

૧૩૫૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે છોકરું બીછાણવાળાનું છે. અને બીના કરનારને પત્થર છે.

ફાયદો એટલે બાળકનો માલિક તેજ છે કે જેને નીચે બાળકની મા છે. ફરી તે નિકાલથી હોય અથવા મિલકીયતથી હોય. પણ બલિયાર કરનાર દાવો કરે કે બાળક મારા તુતકાથી છે તો તેના ભાગ્યમાં પત્થર છે. એટલે તે માલિક નથી. અને જે બીના કરનાર પરણેલો હોય તો તેને સગસાર કરવો બેધમ્મ.

૧૩૫૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જૂદી કસમ સોદાનું ચલણ કરે છે પણ તે કમાઈમાં નુકસાની કરનાર છે.

ફાયદો એટલે વેપારમાં જૂદી કસમ ખાધા થી સોદાગર નાણે છે કે મારો વકરો સારો થશે. અને જુઓ તો જૂદી કસમથી તેના વેપારમાં નુકસાની થાય છે. કેમકે ખોદા તેની બરકતને દૂર કરે છે અને લોક પણ તેને જૂદો ગણીને તેની સાથે લેણદેણ ઓણું કરે છે. આથી જણાયું કે સોદાગરી અને વેપારની બરકત સત્યતામાં છે.

૧૩૫૬ બોખારીમાં અબુલ્લાહ બીન અબ્યાસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પ્રતિવાદીપર કસમ છે.

ફાયદો વાદીને જે સાક્ષી નહી મળે તો એ સૂરતમાં પ્રતિવાદીપર કસમ આવે છે.

૧૩૫૭ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કસમ લેનારની નૈયત પ્રમાણે કસમની ગણતરી છે.

ફાયદો એટલે કાજીએ જે મતલબની કસમ લીધી તેજ માતબર છે. ફરી જે કસમ ખાનાર કહે કે મેં કાજીની નૈયત પ્રમાણે કસમ ખાધી નથી મેં મારા દિલમાં કંઈ બીજો ધરાદો કયો હતો તો તેની આ વાતમાં કશી ગણતરી નથી પણ જે કસમ લેનાર બલેમ હોય તો તે વેળા કસમ ખાનારની નૈયતનો જરૂર ઇતબાર છે.

ફસલ બીજી

૧૩૫૮ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે સ્ત્રીને અપૂર લાગ્યું હોય તે અમારી સાથે પાછલી ઇશામાં હાજર નહીં થાય.

ફાયદો હજરતે (સલ) એટલાં માટે મનાઈ કરી કે અંધારી વખતમાં ખુશબો સુંગી જીવાન મરદોને ખુશ ખિયાલ આવે નહીં. આથી જણાયું કે ખુશબો લગાડીને રાતમાં સ્ત્રીનું નીકળવું ફરસ્ત નથી.

૧૩૫૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ)

ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાન મરદ મુસલમાન મરદને આનહ કરશે તો તેના દરેક અવ્યવને બદલે એના અવ્યવ (આન)ને અલ્લાહ દોજખ થી છોડવશે.

૧૩૬૦ મુસલિમમાં જરીર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે ગુલામ નહારયો તેનાથી ઇસ્લામની પનાહ ઉતરી ગંધ. અને એક રિવાયતમાં છે કે પોતાના માલિકથી નાહો હોય તો તેણે કુદર કયું તે એટલાં સંધી કે તેઓ પાસે પાછો ફરે.

ફાયદો જે ગુલામ ભાગવાને હલાલ નાણી

ને ભાગે તો તે ખરેખર કાફર થયો. પણ જો તે હલાહ જાણતો નથી તો તે કાફર થયો નહીં પણ તેણે કુદરાને નેઅમત કયું (એટલે અઉ-પકારી થયો.)

૧૩૬૧ મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે વસતીમાં તમે આવ્યા અને તેમાં રહ્યા તો તમારો હિસ્સો તેમાં છે. અને જે વસતીએ અલ્લાહની તથા તેના રસૂલની નાફરમાની કરી (એટલે લગાઈ કરી) તો તેનો પાંચમો ભાગ અલ્લાહ તથા તેના રસૂલ માટે છે. ફરી જે છે (એટલે ચાર હિસ્સા) એ તમારે માટે છે.

ફાયદો આ હદીસમાં ફેય તથા ગનીમતનું બયાન છે. એટલે જે મુલક વગર લગાઈ એ કાફરો પાસે ખાલી કરાવાયો અથવા સુલેહ થી કાબુમાં આવ્યો તો તે સધળો માલ બેતુલ માલનો [સરકારી] છે. એને ફેય કહે છે એમાં ગાઝીઓનો હિસ્સો ઠેરવાયો નથી. પણ જો ગાઝી

ત્યાં જન્મને રહે તો તેઓને બખશીસની રૂએ કંઈ હિસ્સે મળે. કારણ કે બેતુલ માલ જ્યાં ખરચાય છે તેમાં ગાઝી પણ દાખલ છે. અને જે મુલક લગાઈથી ફતેહ થયો હોય તેમાં પંચમાઅંશ બેતુલ માલનું અને બાકીના ચાર પંચમાઅંશ ગાઝીઓના છે. એને ગનીમત કહે છે.

૧૩૬૨ બોખારીમાં એમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ મુસલમાન માટે ચાર માણસા બેહતરીની સાક્ષી આપે તો અલ્લાહ તેને જનતમાં દાખલ કરશે. એમર ફારક (રદી) કહે છે કે ફરી અમે કહ્યું કે બે સાક્ષી આપે તો? હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે બેની સાક્ષી (પણ જનતમાં લઈ જાય છે). એમર ફારક કહે છે કે ફરી અમે એકની સાક્ષીનું નહીં પૂછ્યું.

ફાયદો આથી જણાયું કે ખાલિસ મુસલમાનોની સાક્ષી નજતનું કારણ છે.

હ ફસલ ત્રીજી

૧૩૬૩ બોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસ-જિદ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમારામાંથી કોને પોતાના માલ કરતાં વારસનો માલ વધુ પ્રિય છે? સહાબાએ કહ્યું કે ઓ રસૂલુલ્લાહ! અમારામાંના દરેકને વારસના માલ કરતાં પોતાનો માલ વધારે છે. હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું તો તેનો માલ તો તે છે જે આગળ મોકલ્યો (એટલે જે ખોદાના માર્ગમાં ખરચ કર્યો) અને જે પાછળ છોડયો તે માલ વારસનો છે.

ફાયદો આપણો માલ તે જે પોતાને કામ આવે, અને કામ તેજ આવશે જે ખોદાના માર્ગમાં ખરચ થયો. અને જેઓ ખરચ નહીં કરતા અને પોતાનો માલ સમજી રોકી રાખે છે તેઓ નાદાન છે. કેમકે તે તેને કામ આવશે નહીં અને વારસો તેને હાવશે.

૧૩૬૪ મુસલિમમાં ઉકમા બીન આમેર

(રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તમારામાંના કોણ ચાહે છે કે દરરોજ સવાર ના જુતહાન અથવા અફીક તરફ જાય. ફદી બે જિંટી મોટી ખૂંધવાળી લાવે. વગર યુનોહ કરે અને વગર સગાઈ તોડે (એટલે વગર ચોરી કે લુટકાટે અને વગર સગાઓનું લક્ક મારે)? તો અમે કહ્યું કે ઓરસૂલુલ્લાહ અમારો દરેક એને ચાહે છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમારામાંના કોઈ મસજીદે નહીં જાય? ફરી તે શીખવે અથવા બે આવત અલ્લાહની કિતાબ (કુરઆન)ની પઠે એ તેને માટે બેહતર છે બે જિંટીથી અને ત્રણ [આમત] બેહતર છે ત્રણ [જિંટી] થી અને ચાર બેહતર છે ચારથી એવી જ તરફ જિંટીઓની ગણતરી પ્રમાણે બેહતર છે (એટલે પાંચ આમત બેહતર છે પાંચથી અને છ અદજલ છે છથી.)

ફાયદો ભુતલાન અને અકીક મદીનાથી બેકાસપ-
ર બેળ્યા છે. સાં ખખર લાગે છે. અરબોની નજ
દીક ઉમદા માલ ઉઠ છે. માટે તેને વિશેષ કરી
ને વર્ણ્યું. સારાંશ આ કે કુરઆનના પઢવા અને
પઢાવવાનો સવાળ દુન્યાની તમામ ઉમદા ચીજોથી
ઐષ છે. કારણ કે આખેરતનો સવાળ આકી છે
અને દુન્યા ફાની છે.

૧૩૬૫ મુસલિમમાં બખેર (રદી)થી રિવા
યત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે તમારામાં
થી કોને પસંદ પડે છે કે આ તેને એક દિરહમ
માં મળે. (એટલે થેતાનું મરેલું બુચિયું બચ્યું)?
ફરી હજરતે તેને લઇને તેનો કાન પકડ્યો. સહાબા
એ કહ્યું કે અમો ચાહતા નથી કે એ અમને કાંઈ
ચીજને બદલે મળે. અમો એને શું કરીએ? હજ
રતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે તમો એને પસંદ કરો છો.
સહાબાએ કહ્યું જોદાની કસમ જે તે જીવતું હો
તો તેમાં એજ હતી કેમકે તે બુચિયું છે. તો તે
મરેલું છે તો તેનો શા હાલ? (એટલે અમે

પસંદ કરીએ નહીં.) ફરી હજરતે [સલ્] ફર-
માવ્યું કે જોદાની કસમ દુન્યા અસ્લાહની નજ
દીક તમારે માટે એથી પણ હલકી અને જલીલ છે.

ફાયદો એટલે જે તમો મુરદાથી પરહેજ
કરો છો તો દુન્યાથી ઘણું દૂર થાઓ. કારણ
કે દુન્યા જોદાની નજદીક મુરદારથી પણ વધુ
જલીલ અને નાપાક છે.

૧૩૬૬ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી
રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્) ફરમાવ્યું કે તમા-
રામાંથી કોને યાદ છે જ્યારે ચંદ્ર નીકળ્યો અને
તે બજે કમનના કાંઠા સરખો હતો? જ્યારે હજરત
(સલ્)ની પાસે સહાબાએ લૈસતુલ કદરની વાત
કહાડી ત્યારે હજરતે (સલ્) આ ફરમાવી.

ફાયદો એટલે શમેકદર આખર મહિનામાં
હતી જ્યારે ચંદ્ર આરીક થયો હતો. ઘણું
કરીને સનાઇસમી રાત મતકગ છે જેમકે બીજી
હદીસોમાં સાદ્દ બયાન છે.

ફસલ ચોથી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે ઐયો શબ્દ છે.

૧૩૬૭ જોખારીમાં અનસ (રદી)થી રિવા-
યત છે કે હજરતે [સલ્] ફરમાવ્યું કે તમારામાં
અબ્દુલ્લાહ કેવો પુરૂષ છે? (એટલે અબ્દુલ્લાહ
બીન સલામ) આ હજરતે યહુદીઓને ફરમાવ્યું
તેમના ઇસ્લામ સ્વીકાર્યા પછી. તો તેઓએ કહ્યું
કે તે અમારામાં સારો માણસ છે સારા માણસ
નો દીકરો છે. અને અમારો સરદાર છે અને
અમારા સરદારનો દીકરો છે. હજરતે (સલ્) ફર-
માવ્યું વારં જે તે ઇસ્લામ કબૂલ કરે તો? તે
ઓએ કહ્યું કે આથી તો તે અસ્લાહ પાસે પનાહ
મળે છે. ફરી અબ્દુલ્લાહ બીન સલામ નીકળ્યા
ને કહ્યું, હું સાક્ષી આપું છું કે અસ્લાહ સિવાય
કાંઈ પૂન્ય નથી અને સાક્ષી આપું છું કે
મૈહુમ્મદ અસ્લાહના રસલ છે તો તેઓએ કહ્યું
તે અમારામાં ઘણો જુરો છે. અને જુરોનો
દીકરો છે. અને તેમની હલકાઇ કરવા લાગ્યા.

અબ્દુલ્લા બીન સલામે [રદી] કહ્યું આ રસલુલ્લાહ!
હું આજ વાતથી ડરતો હતો.

ફાયદો અબ્દુલ્લા બીન સલામ (રદી)
મદીનાના યહુદીઓમાં મોટા વિદ્વાન હતા. જ્યારે
તેવણ મુસલમાન થયા તો હજરત (સલ્)ને કહ્યું
આ રસલુલ્લાહ! યહુદીની જાત ઘણી તોહમત
મુકનારી છે. મારું ઇસ્લામ સ્વીકારવું પ્રગટ થયા
પહેલાં મારો હાલ તેઓથી દરખાશ કરો તો સાચું
ખતાવશે. પણ જે તેઓ બજાશે કે હું મુસલમાન
થયો છું તો મારા વિષે ધડત વાતો ખતાવશે. તે
પછી અબ્દુલ્લાહ બીન સલામ મક્કનમાં સંતાપ
ને બેઠા. અને હજરતે (સલ્) યહુદીઓને જુલાવી
ને અબ્દુલ્લાહનો હાલ પૂછ્યો. પ્રથમ તેઓએ
તેમના વખાણ કર્યા જ્યારે બજાણ કે તેવણ
મુસલમાન થયા તો તેજ વખત ફરી ગયા. જોડે
માર્ગે ચાલનારની એવીજ ટેવ છે, તેઓ પોતાની

માં મલતની તારીફ કરે છે. અને જ્યારે તે જોને છોડી સત્ય માર્ગ અંગીકાર કરે છે તો તરત તેપર લાન તાન કરવા લાગે છે.

૧૩૬૮ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ કથી વાદી (નાલું) છે? સહાબાએ કહ્યું વાદી અઝરક છે. હજરતે ફરમાવ્યું કે જાણે હું મુસા (અલ્લે)ને જોઈ રહ્યો છું કે તેવણ ટેકરાથી ઉતરી રહ્યા છે અને લખ્મૈક કહેતાં તેમની પુ-કાર અલ્લાહ તરફ છે. ફરી હજરત (સલ્વ) સની-યા હરશા (નામની ટેકરી) પર ચઢ્યા ને કહ્યું

કે આ કથી સનીયા (ટેકરી) છે? સહાબાએ કહ્યું સનીયા હરશા છે. હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જાણે હું યુનોસ બીન મન્તા (અલ્લે)ને ઘણા વાળ વાલી લાલ છોટડી ઉપર જોવું છું તેમના પર ઉતરો જખ્મો છે. તેમની છોટડીની નકીલ (અછોડો) વાંકની * છે. અને તેવણ લખ્મૈક કહે છે.

ફાયદો આ હજરતે (સલ્વ) હજજતુલ વેદાઅને વર્ષે મક્કા તથા મદીનાની વચ્ચે માર્ગમાં ફરમાવ્યું. હજરતે (સલ્વ) આ હાલ ખવા-ખમાં જોયો. અથવા તેમની રૂલને ખરી રીતે જોઈ.

ફસલ પાંચમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે ઇસ્તિફ્હામને હમઝા છે.

૧૩૬૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં માલિક બીન બોહૈના (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે શું સુબ્હની તું ચાર રકઅત પઢે છે? શું સુબ્હની તું ચાર રકઅત પઢે છે?

ફાયદો સહી મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન માલિક (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતની નમાઝની તકબીર થઈ તો હજરતે (સલ્વ) એક મરદને જોયો કે તે નમાઝ પઢે છે અને પાંચી એકામત કહે છે ત્યારે હજરતે (સલ્વ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે હજરતની તકબીર થાય તો સુનતને સફ્રમાં પઢવી નહીં જોઈએ. આ હદીસના રાવી અબ્દુલ્લાહ બીન માલિક છે. અને માલિક તરફ આ હદીસને લગાડવી બૂલ છે.

૧૩૭૦ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે શું તમે જાણો છો ગીયત શી વસ્તુ છે? સહાબાએ કહ્યું અલ્લાહ તથા તેના રસૂલ સારી રીતે જાણે છે. હજરતે ફરમાવ્યું કે તારાં ભાઈ વિષે જે તેને ખરાબ લાગે તે તેની પીઠ પાછળ કહેવું. લોકોએ કહ્યું વારં કહે તો જે હું મારા ભાઈ માટે કહું તે તેમાં હોય તો ? હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે જે તું કહે છે તે જો તેમાં હોય તોજ તે ગીયત કરી. અને જે તું કહે છે તે તેમાં નહીં

હોય તો તેના પર તોહમત મુક્યું [ખોટો દોષ મુક્યો.]

ફાયદો એટલે સાચીજ વાતનું નામ ગીયત છે. અને જે જૂઠી વાત છે તો તેનું નામ બોહતાન છે. સારાંશ આ છે કે જે ચીજને સાંભળી આદમી યુરં માને તેજ ગીયત છે. ફરી તે તેના નસખની નુકસાની હોય અથવા બદનની, તેની વાતની એખ હોય અથવા તેના કાંમતી, અથવા તેના દીનની, તેની ગીયત બુખાનથી કરે અથવા ઇશારાથી કરે આ સર્વ હરામ છે. પણ જાહેમની ગીયત હાકેમ આગળ કરવી તથા ખુલ્લી રીતે યુતોહ કરનાર ફાસેકની તથા એખના સગમથી કાઠ લકમથી મશહૂર થયો હોય જેમકે અધનો બહેરો ચીપડો તો દુરત છે.

૧૩૭૧ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે તમે જાણો છો, આ શું છે? અમે કહ્યું કે આ લાલ તથા તેના રસૂલ સારી રીતે જાણે છે. હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે આ એક પથર છે જે સિતેર વર્ષથી દોજખમાં ફેંકાયો હતો તે અલ્સાર સંધી દોજખમાં પડતો હતો હવે નીચે તેલમાં પોહોં વ્યો છે" જ્યારે એક ધડાકો સાંભળ્યો ત્યારે હજરતે

* વાંકની એટલે ખલ્લુરીની ઝાલની. શા મો.

(સહ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે અમો સહાયા હજરત (સહ)ની સેવામાં હાજર હતા. એવામાં એક એવો અવાજ સાંભળ્યો જાણે કોઈ ચીજ ઉપરથી નીચે પડે છે. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી: આથી જાણ્યું કે દોજખના માથાથી તે તલવા સુધી સિતેર વર્ષનો માર્ગ છે.

૧૩૭૨ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે શું તમે જાણો છો કે દરિદ્રી (મુફલેસ) કાણ છે? સહાયાએ કહ્યું કે દરિદ્રી તે છે કે જેની પાસે પૈસા અને અસખાબ ન હોય. હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ખચીત દરિદ્રી મારી ઉગ્મતનો તે છે કે જે કમામતને દિવસે નખાં રાજો અને જકાત લઈને આવશે. પણ એવી હાલતમાં આવશે કે આને તેણે ગાળ આપી છે અને આને તેણે તોહમત મુકયું છે અને આનો માલ ખાધો છે. અને આનું ખૂન કયું છે. અને આને માર્યો છે. તો આને તેની નેકાયો અપાશે અને આને તેની નેકાયો અપાશે. ફરી કસુર અદા કર્યા પેહેલાં જો તેની નેકા પૂરી થશે તો તેઓના ગુનાહ લેવાશે અને એના ઉપર નખાશે ફરી તે દોજખમાં ફેંકાશે.

ફાયદો આથી જાણ્યું કે મુસલમાનની ઇબાદત અને નેકાયો બંદાઓના હક્કને બદલે ભૂલી રહેશે. અને જો નેકાયો ઓછી હશે અને લોકોનું હક્ક વધુ હશે તો તેઓના પાપ જીલમ-કારની ગરદનપર નખાશે. તો ભ્યારે નેકાયો છીણી વાઈ અને લોકોના ગુનાહ ગરદન ઉપર પડ્યા તો ખરું જોતાં આજ શખ્સ આખેરતનો દરિદ્રી ઠર્યો, અગર જો દુન્યામાં ધણીં માલદાર હોય. આ હદીસમાં આ ઇશારો છે કે મુસલમાન બંદા ઓના હક્કથી અને જીલમ કરવાથી ડરતો રહે. પોતાની ધણી બંદગી અને નેકાયો ઉપર ભૂલાવામાં નહીં રહે.

૧૩૭૩ બોખારીમાં ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે શું તમે જાણો છો કે પૂછનાર કાણ છે? મેં કહ્યું કે અલ્લરહ તથા તેના રસુલ સારી રીતે જાણે છે. હજરતે

[સહ] ફરમાવ્યું કે તે જાણરહ્યો (અલે) છે તમારી પાસે એટલાં માટે આવ્યા કે તમને દીન શીખવે.

ફાયદો આ હદીસનો પૂરો ફિરસો આજ અધ્યાયની હદીસે જાણરહ્યોમાં વિસ્તારથી આ-આવી ગયો છે. *

૧૩૭૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસગિદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે શું તમે ખુશી છો કે તમે ચતુરશ જનંતવાળા થાઓ? અમે કહ્યું કે હા, હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે શું તમે રાજા છો કે તરતીયાંશ જનંતવાળા તમે થાઓ? અમે કહ્યું કે હા, હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે કસમ છે તે જનતની કે જેના કબજમાં મોહમ્મદનો જન છે? હું આશા રાખું છું કે તમે અડધા જનંતવાળા થશો. આ એટલાં માટે કે મુસલમાન જીવની સિવાય કાંઈ જનંતમાં જશે નહીં અને તમે શિક્ષ કરનારામાં એવા છો જેવું કાળા બળદના ચામડામાં એક ઉજળું વાળ. † અથવા કાલ બળદના ચામડામાં એક કાળું વાળ.

* વાંચો હદીસ ના. ૧૨૫૬. ગ્રા. મો.

† હજરત (સહ) ધણી વાર ખોદાની કસમ આવી રીતે ખાતા હતા કે “જેના કબજમાં મોહમ્મદનો જન છે” એમાં ખુશી રીતે પોતાનું બંદા પણ જતાવતા તથા જેવી રીતે આપ ઉત્પન્ન થવામાં ખોદાના મોહતાજ હતા તેમ જીવંતમાં પણ ખોદાના મોહતાજ હતા. કેમકે આપ ખોદાનો કબજે પોતાના જન પર બતાવે છે. ગ્રા. મો.

‡ લોકોમાં મશહુર છે તેમ બખલમાં લખાયેલું છે તે પ્રમાણે દુન્યાની પેદાએશને આજ સુધી સાત હજાર વર્ષ થયા આવ્યાં છે. પરંતુ આ હદીસ ઉપર વિચાર કરતાં તે જૂઠું લાગે છે. કારણ કે કાળા બળદના વાળોના મુત્રબલમાં એક જીવંતું વાળ તે લાખોમાં એક થયું. અને દરેક પેગમ્બરની ઉગ્મત મુસલમાન વિશેષ કરી “હજરત મોહમ્મદ (સહ) ની ઉગ્મત મુસલમાનના કશેડોની ગણતરીને સાત હજાર વર્ષના મુશરફો સાથે સરખાવીએ તો કહી શકાશે કે એક મુસલમાન થતા નથી તો સાત હજાર વર્ષની દુન્યા થવી ખોદું થયું. એવીજ રીતે સાધન્યની શોધ પ્રમાણે પહાડોના પડ અને જમીનના થયેલી પણ સાત હજાર વર્ષની દુન્યા થવી ખોદી પડે છે. ગ્રા. મો.

કૃષ્ણદેવ એટલે અડધી જનતામાં ઉંમરે મોહમમદી થશે અને બાકી અડધીમાં બીજા પેઢા અરોની ઉંમરે થશે. પ્રથમ હજરતે યોથામ ફરમાવી ફરી ત્રીજી પાંચી ફરમાવી ફરી અડધી કારણ કે લોકો અવ્લાહનું શુકર કરે અને દમપર દમ ખુશીમાં વધારો થાય.

૧૩૭૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં આમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમે જાણો છો કે આ સ્ત્રી પોતાના બચ્ચાને અગ્નિમાં ફેંકનાર છે? અમે કહ્યું કે ખોદાની કસમ નહીં ફેંકશે. ફરી હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે આ સ્ત્રી પોતાના બચ્ચાપર જે મેહર કરે છે તેથી વધુ અવ્લાહ પોતાના બંદાઓ ઉપર કરે છે.” એક કેદી સ્ત્રીએ કેદીઓમાં પોતાના બચ્ચાને જોયું તો તેને લીધું ફરી પોતાના પેટ સાથે વળગાવી તેને ધવડાવ્યું ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

કૃષ્ણદેવ આ હદીસમાં અવ્લાહની રહમત ના મોહલાપણાનું બતાવ છે. આ હદીસથી અરહમુર-રાહોમીન [સર્વ રહમ કરનારાઓમાં] વધુ રહમ કરનારની મતલબ ખુલે છે.

૧૩૭૬ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમે ઇચ્છો છો કે તમારાથી પેહેલાં અહલે કિતાબે જેમ કહ્યું કે અમે સાંભળ્યું અને નહીં માન્યું તેમ તમે કહો? પણ તમે કહો કે અમે સાંભળ્યું અને માની લીધું આ અમારા પરવર દિગાર અમે તારી બખશીશ માંગીએ છીએ અને તારા તરફ ફરવું છે (કેકણું છે)” જ્યારે આ આયત ઉતરી “અવ્લાહનેજ માટે છે જે કંઈ આસમાનોમાં છે અને જમીનમાં છે અને જે તમારા જીવમાં છે તેને જે તમે જાહેર કરો અથવા છુપાવો અવ્લાહ તમારેથી તેનો હિસાબ લેનાર છે.” તો સહાબાએ કહ્યું કે નમાઝ રાજો જેલાફ અને સદકાના કામોની જે અમને આતા થઈ છે જેની અમે શક્તિ રાખીએ છીએ પણ તમારાપર આ આયત ઉતરી છે એની અમે શક્તિ રાખતા નથી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

કૃષ્ણદેવ એટલે ખિયાલો તથા વસવસાથી

દિલને રોકવું અમારા અખત્યારમાં નથી. જો તેનો પણ હિસાબ લેવાયો તો અમારું કેથે કેકણું નથી. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે અહલે કિતાબની જેમ નાફરમાની નો કરો, બંદાને લાએક નથી કે પોતાના માલિકના હુકમમાં તકરાર કરે. પણ તમે આ હુકમને પણ માન્ય કરો. ફરી ખોદાની બખશીશ માંગો કે તે તમારાપર આસાની કરે. ફરી સહાબાએ હજરત (સલ)ના ફરમાન પ્રમાણે અમલ કર્યો અને હુકમ માન્યો તો આ આયત ઉતરી. “ખોદા દરેક જીવને તેની શક્તિ માફક તકલીફ આપે છે (આગ્રા કરે છે)” એટલે હવે ખિયાલ અને વસવાસ ઉપર પકડ નથી. તફસીર મદારેકમાં છે કે સર્વ આલમોનો આજ મજહબ છે કે દિલમાં ખતરો આવે તે પર પકડ નથી. પણ દિલમાં એક વાત ડેરવવા (અજમ) ઉપર પકડ છે. અજમ તે ધરાદાને કહે છે કે જે દિલમાં જમી ગયો હોય અને ઠસી ગયો હોય.

૧૩૭૭ બોખારીમાં ઉમ્મે સલમા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તું ચાહે છે કે જે ધરથી અવ્લાહ રૌતાનને કાઢ્યો તેમાં તેને દાખલ કરે?” એક સ્ત્રી ઉમ્મે સલમા પાસે આવી અયુ સલમા ઉપર રડવાને ઉસકેરતી હતી તેણીને હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

કૃષ્ણદેવ હજરત ઉમ્મે સલમા (રદી)ના પ્રથમ ખાવિન્દનું નામ અયુ સલમા હતુ જ્યારે તેવણુ મરણુ પામ્યા ત્યારે કાઇ સ્ત્રી તેમને રડાવવા માટે આવી ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ધમાનની બરકતથી રૌતાન આ ધર થી દૂર થયો છે હવે રડી પીટીને ફરી રૌતાનને આ ધરમાં દાખલ નો કર. આ હદીસથી સાફ જણાયું કે રડવા પીટવાની મહફેલ કરવી રૌતાની કામ છે. મુસીબતમાં સખર કરવો જોઇએ હાય હાય કરવી નજ જોઇએ.

૧૩૭૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તું ઇચ્છે છે કે રિફાઆ પાસે પાછી જાય? જ્યાં સધી તું તેનું મધ (મજ) નહીં ચાખે અને તે તારું મધ નહીં ચાખે ત્યાં સુધી દુરસ્ત નથી” રિફાઆ કોરજીએ એક સ્ત્રીને ત્રણ તલાક

આપી તેણીને હજરતે (સહ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો રિવાઝા (રદી)ની સ્ત્રી હજરત (સહ) પાસે આવી અને કહેવા લાગી કે આ હજરત (સહ) ! મારા પતીએ મને ત્રણ તલાક આપી ફરી મેં અબ્દુર રહમાન બીન જબીર (રદી) થી નિકાહ કર્યો તો મેં તેને એવો જોયો જેવું કપડાનું-કુમરું * એટલે તે નામરફ છે. તો હજરત (સહ) હસ્યા અને આ હદીસ ફરમાવી. આથી જણાવું કે ત્રણ તલાક પછી પ્રથમ ખાવિન્દથી નિકાહ ફરિસ્ત નથી જ્યાં સુધી કે બીજો ખાવિન્દ તેનાથી સોહબત નહીં કરે. સર્વ ઇમામોનો આજ મળહય છે.

૧૩૭૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં બરાઅ બીન આબ્દુલ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે શું તમે આના નરમ કુમારથી આશ્રય થાઓ છો ? ખચીત સઅદ બીન મોઆજ (રદી)નો રૂમાલ જનતમાં એથી સારો છે અને ઘણો મુલાએમ છે.

ફાયદો એક નસરાની બાદશાહે હજરતે (સહ) મારે રેશમી ઝબ્બાની બેટ મોકલી. સહા-બાએ તેની ઉમદગી અને નરમાશ જોઇને તાબુમ કરી ત્યારે હજરતે [સહ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે દુન્યાનો અસમાય આ લાએક નથી કે તેની ખાદેશ કરીએ, આખરતની ખુબી દુદે. કારણ કે બ્યારે જનતનો રૂમાલ દુન્યાના ઉમદા ઝબ્બાથી સારો કર્યો તો ત્યાંનો ઝબ્બો ખોદા જણે કેવો ઉમદા હશે ?

૧૩૮૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ બકરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે વાંર મને ખતાવો કે જે અસલમ, ગેફાર, મોઝેના, અને જોહનાની કામો બની તમીમ બની આમેર, અસદ, અને મતફાનની કામથી ખેલેતર થાય તો શું તેઓને નુકસાની કે થોકો નહીં લાગે ? અકરાએ કહ્યું કે હા, હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે કસમ છે તે જાતની કે જેના કમળમાં મારો જાન છે તેઓ એઓથી ખેલતર નથી." બ્યારે અકરાએ કહ્યું કે તમારેથી અસલમ ગેફાર, મોઝેના અને જોહના હાજીઓને છુટનાર

* જુનાતીમાં કહેવાય છે જણે રનો પાલો યા. મો.

ચોટાઓએ બેઅત કરી છે ત્યારે હજરતે [સહ] તેને આ હદીસ ફરમાવી.

ફાયદો અસલમ, ગેફાર, મોઝેના અને જોહનાની કામ મક્કના માર્ગમાં રહેતી હતી. અરબમાં કેમળત હતી. અને કુફરની હાલતમાં હાજીઓને છુટતી હતી. અને બની તમીમ, બની આમેર અસદ અને મતફાનની કામ ઉમદા થોક હતા. તો પ્રથમ અસલમ વગેરે મુસલમાન થયા તો અકરા બીન હામેસ જે બની તમીમનો સરદાર હતો તે મુસલમાન થતી વેળા હજરત (સહ) ઉપર પોતાના મુસલમાન થવાનું પાક જતાવવા લાગ્યો અને અસલમના લોકોની હલકાઈ કરવા લાગ્યો. ત્યારે હજરતે (સહ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે ખોદાની નમદીક તેજ ખેલતર છે જે દીનપર ચાલે અગર જે જાતનો હલકો હોય સરદારી અને જાતી શરાફત વગર દીનદારીએ કશી ગણતરીની નથી.

રોઆર

બંદએ ઇશક શીદી તરક નસમ કુન જામી કે દરી રાહ ફેલાં ઇમને ફેલાં ચીઝે નેસ્ત *

૧૩૮૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે વાંર ખતાવતો જે અબ્દાહ ફળને રાકી રાખે (નહીં) ઉમે અથવા નાશ થાય) તો કેવી રીતે પોતાના બાપ મુસલમાનનો માલ તું હલાક કરશે.

ફાયદો આ હદીસનો કિસ્સો છઠ્ઠા અ-ખાયમાં આવી ગયો છે † કે હજરતે કાયા ફળ વેચવાની મનાઇ કરી- એટલે પાકવા પહેલાં જે ખરી પડે તો ખરીદાર પાસેથી કામત લેવી કેવી રીતે હલાક થશે.

૧૩૮૨ બોખારીમાં અબુ ઓમામા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે વાંર ખતાવતો બ્યારે તું તારા ધરથી નીકળ્યો તો શું તેં સારી રીતે વોણું કર્યું નથી ? તેણે કહ્યું કે હા. યા રસુલુલ્લાહ ! (સારી રીતે વોણું કર્યું છે) હજરતે (સહ) ફરમાવ્યું કે ફરી તું અમારી સાથે નમાઝમાં ભેગો થયો ? તેણે કહ્યું

* અર્થ—ઓ જામી ! ઈશાનો તું ગુલામ બન્યો છે. નસબની ચોટાઈને છોડ કારણ કે આ માર્ગમાં ફલા-લો ફલાણોનો છેકરો એ કોઈ જાન નથી. યા. મો. † વાંચો હદીસ ના. ૧૧૬૩ યા. મો.

કે હા, આ રસુલુલ્લાહ ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો ખચીત અલ્લાહે તારી શીક્ષા માફ કરી છે અથવા તારો યુનોહ માફ કર્યો છે.

ફાયદો એક શખ્સે કહ્યું ઓ રસુલુલ્લાહ મેં હદ મારવાને લાએક યુનોહ કર્યો છે મને હદ મારો. હજરતે (સલ) પૂછ્યું નહીં કે—તેં કયો યુનોહ કર્યો છે. ફરી હજરત [સલ] નમાઝમાં લાગ્યાં. તે શખ્સ પણ નમાઝમાં ભેગો થયો. ફરાગત થયા પછી પાછું તે શખ્સે કહ્યું કે મને હદ મારો. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. કદાપી તે શખ્સનો યુનોહ નાનો હશે જેમ યુમે લેવો અથવા હાથ અડકવાનો જેમકે એક રિવાયતમાં સાદ વર્ણવ્યું છે. એજ માટે હજરતે જમાઅત સાથે નમાઝ પઢવાથી તેની અખશીશ ફરમાવી. કારણ કે નાનો યુનોહ ઇમાદતોથી માફ થાય છે. અને હજરતે (સલ) એટલાં માટે તેને નહીં પૂછ્યું કે બદ કામની હુંદ સારી નથી. અને જે તે પોતાનો યુનોહ ખોલીને બતાવતે અને તે લાએક હદને હતે તો હજરત (સલ) તેને જરૂર હદ મારતે.

૧૩૮૩ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વારં તમે બતાવો તો ખરા તમારી આ રાતનો હાલ ? ખચીત જમીનની પીઠપર જે કાઢ છે તેમાંનો સો વર્ષના માથામર એક પણ બચશે નહીં.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) આખર ઉમરમાં અમને ઇશાની નમાઝ પઢાવી. ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે સો વર્ષથી વધુ આ વખતમાં કાઢની ઉમર થશે નહીં. મતલબ હદીસની આ છે કે જ્યારે ઉમર એવી ઓછી કરી તો દુન્યાનો લોભ કરવો નિર્લાભ છે. અને બીજો ફાયદો આ બયાનનો આ છે કે હજરતે (સલ) જાણ્યું હતું કે મારા પછી કેટલાક જૂઠા લોક મારી સંગ હોવાનો (સહાબી થવાનો) દાવો કરશે જેમકે હિન્દુસ્થાનમાં કંઈ સો વર્ષ પછી યાવા રતને હજરત (સલ) ની સોહબત (સંગ) ને દાવો કર્યો હતો તો આ હદીસથી તેનો દાવો ખોટો થશે. કારણ કે હજરત (સલ) ના વખતના લોક સો વર્ષ માં પૂરા થયા.

૧૩૮૪ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અબ્બાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વારં બતાવો જે તારી મા પર દેણ હોય અને તું તેને અદા કરે તો તે તેણીના તરફથી અદા થશે ? તેણીએ કહ્યું કે હા, હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો તું તેણીના તરફથી ચેજે રાખ.

ફાયદો એક સ્ત્રીએ હજરત (સલ) ને કહ્યું ઓ રસુલુલ્લાહ ! મારી મા મરી ગઇ અને તેના પર ફરજ રોજ રહ્યા છે જે હું રોજ રાખું તો તેના તરફથી અદા થશે ? ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. અને સમજાવી કે જેવી રીતે બંદાનું કરજ વારસાના અદા કરવાથી અદા થાય છે તેમજ ખોદાનું પણ કરજ અદા થાય છે. ઇસલાક (રદી) નો આજ મજલબ છે. અને બીજા ઇમામે કહે છે કે રોજ રાખવાથી મતલબ દરેક દિનને બદલે એક મિસકીનને ખાણું ખવરાવ. જેમકે બીજા હદીસમાં સાદ આપ્યું છે કે જે મરી જાય અને તેના પર રોજ હોય તો તેના તરફથી તેનો વારસા મિસકીનોને ખવરાવે. અને બીજું કારણ આ છે કે જીન્દગીમાં તો કાઢના તરફથી રોજ રાખવો ફરજ નથી. (અને કરજ અદા કરવું ફરજ છે) તો તેવી રીતે મોત પછી પણ.

૧૩૮૫ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વારં તમે બતાવો તો જે તમારા કાઢના દરવજા પર નેહર હોય ને તેમાં દરરોજ પાંચ વખત ગોસક કરે તો શું તેનો મેલ કંઈ રહવાનો ? સહાબીએ કહ્યું કે તેનો મેલ કંઈ રહેવાનો નહીં. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે નમાઝની અજ મિસક છે [એના સખબી હક તમારા યુનાહોને મટાડે છે.]

ફાયદો એટલે જેવી રીતે દર રોજ પાંચ વખત નહાવાથી બદન પર મેલ રહેતો નથી, તેવી જ રીતે પાંચ વખતની નમાઝથી યુનાહ રહેતો નથી. પણ માત્ર પાણી નાંખવાથી મેલ છૂટેલો નથી, બદનને મસકવું મેલ કાઢવો પણ શરત છે તેવી જ રીતે નમાઝમાં પણ હોજૂર દિલ અને પોતાના પરવરદિગારની સામે આજેજ કરવી જરૂર

જેમણે કે નથી યનાહોનો મેલ દિલથી છૂટે.

૧૩૮૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં બખેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તેને મે રકઅતો (તહીયતુલ મસજીદની) પડી ! તેણે કહ્યું કે નહીં. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો ઉઠ મે રકઅત નમાઝ પઢ. અને એક રિવાયતમાં છે કે ઉઠ મે રકઅત નમાઝ પઢ અને તેમાં હુકું કર. (એટલે હલકી નમાઝ પઢ)” સૌત્તે ગતફાની જુમઅને દિવસે આવ્યો અને હજરત [સલ] બિઅરપર બેઠા હતા ફરી તે નમાઝ પઢવા પહેલા બેઠો ત્યારે તેને હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે ખુતબાના વખતે પણ તહીયતુલ મસજીદ પઢવી દુરસ્ત છે. ઇમામ શાફેઈ [રહ]ને આજ મજહબ છે. અને ઇમામ આજમ (રહ)ની નજદીક ખુતબાના વખતે તહીયતુલ મસજીદ દુરસ્ત નથી. કારણ કે બીજી હદીસમાં આવ્યું છે કે જ્યારે ઇમામ ખુતબો પઢવા નીકળે તો નમાઝ તથા વાતચીત નહીં જેમણે.

* ૧૩૮૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું. જુલ યદેને સાયું કહ્યું ?

ફાયદો મસાબીહમાં અબુ હોરેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) અસરની નમાઝ પઢાવી અને બેજી રકઅત પછી સલામ ફેરવ્યું અને બેઠા થઈ ગયા. જમાઅતમાં સિદ્દીક તથા ફારૂકે (રદી) પણ હતા પણ રોઅબથી બોલી શક્યા નહીં. જમાઅતમાં એક શખ્સ ખિર્યાક નામનો હતો. તેનું લકબ જુલ યદેન હતું. કારણ કે તેના હાથ લાંબા હતા. તેણે કહ્યું આ રસૂલુલ્લાહ શું નમાઝ આણી થઈ અથવા આપ જુલ્યા છો ? ત્યારે હજરતે [સલ] સહાબા તરફ મોં કરીને આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જુલ યદેન શું સાયું કહે છે ? સહાબાએ કહ્યું કે હા, ફરી હજરતે (સલ) આગળ વધીને બીજી મે રકઅત નમાઝ પઢીને સિન્જો સહોનો કર્યો. આ હદીસથી જણાયું કે જુલ યદેન પૈગમ્બરોને પણ થાય છે. અને જો ઇમામને શક પડે તો મુકતદીયોની વાતપર ભરોસો કરે. અને થોડી વાત નમાઝને તોડતી નથી. પણ ઇમામ

આજમ (રહ)ની નજદીક હર તરેહની વાત નમાઝને તોડે છે. ઇમામ તહાવી (રહ)એ કહ્યું કે તે વખત સુધી નમાઝમાં વાત કરવી હરામ નહોતી. ફરી નમાઝમાં વાત કરવી મનસૂખ થઈ. ઐનીએ [રહ] શરહ હિદાયમાં લખ્યું છે કે પ્રથમ ઇસ્લામમાં નમાઝમાં વાત કરવી દુરસ્ત હતી. જેમકે એદ બીન અરકમ (રદી)ની હદીસથી સાબેત છે. ફરી જ્યારે વાત કરવી મનાઈ થઈ તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જ્યારે ઇમામને ચુક થાય તો મુકતદી મુજ્હાન-લ્લાહ કહીને ઇમામને ચેતવણી કરે, તો જો આ હદીસ વાત કરવાની મનાઈ પછીની હતે તો જુલ યદેન તસબીહ કહીને હજરતે (સલ)ને આગાહ કરતે વાત નહીં કરતે. અને જ્યારે વાત કરી તો સાફ જણાયું કે આ કિસ્સો તે વખતનો છે કે જ્યારે વાત કરવી દુરસ્ત હતી. તો સિદ્ધ થયું કે આ હદીસ મનસૂખ છે. વલ્લાહો આલમ.

૧૩૮૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં કઅમ બીન ઉન્નર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તને તારા માથાના કીડા (જૂ) ઇન્ન કરે છે ? મેં કહ્યું કે હા, હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો બોડાવ અને ત્રણ દિવસના રોઝ રાખ. અથવા છ મિસકીનોને ખાણું ખવરાવ. અથવા એક કુરબાની જુજી કર. રાવી કહે છે કે હું જાણુનો નથી કે (ત્રણમાંથી) પ્રથમ કયું કહ્યું ? જંગે હોદેબીયાના વખતમાં કઅમ બીન ઉન્નરને હજરતે કહ્યું.

ફાયદો આથી જણાયું કે જ્યારે એહરામ વાગાને માથાની જૂ તક્લીફ આપે તો વાળ બોડાવે અને આ કફારો આપે. બાકી કિસ્સો આ હદીસનો આવા ગયો.*

૧૩૮૯ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા [રદી] થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમારામાંનો કોઈ આહે છે કે જ્યારે તે પોતાને ઘેર જાય તો ત્યાં તેને ગિયા કદ વાળી ભરેલી ત્રણ ગાલણી ઊંટડી મળે ? અમે કહ્યું કે હા, હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તમારામાંનો કોઈ ત્રણ આવત નમાઝમાં પઢે એ એહતર છે ત્રણ મોટા કદ વાળી ભરેલી ગાલણી ઊંટડીથી.

૧૩૯૦ બોખારીમાં અબુ સહદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું

રાતમાં ત્રીજો ભાગ કુરઆન પઢવાથી તમારામાંનો કોઈ અશક્ત થાય છે?

ફાયદો સહાખ્યાએ કહ્યું આ રસુલુલ્લાહ તરતીઆંશ કુરઆન દર રાત્રે પઢ્યું કેનાથી થઈ શકે? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે **કુલહોવલ્લાહ** કુરઆનની તેહા છે. એટલે એનો સવાખ તરતીઆંશ કુરઆનના ખરાખર છે.

૧૩૯૧ મુસલિમમાં સઅદ ખીન અખી વક્સા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે શું તમારામાંનો કોઈ દરરોજ એક હજર નેકી કરવાથી અશક્ત છે? ફરી હજરત

(સલ)ની સાથે ખેસનારાઓમાંના કોઈએ પૂછ્યું કે અમારામાંનો કેવી રીતે એક હજર નેકી કરી શકે? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સો તસબીહ કહે તો તેને માટે હજર નેકી લખાશે (જો તે નેક છે તો) અથવા તો હજર ગુનાહ તેનાથી મટાડશે. [જો તે ગુનેહગાર છે તો.]

ફાયદો સો વાર સુબહાન-લ્લાહ પઢવાથી હજર નેકી એટલાં માટે થઈ કે ખોદાએ એક નેકીનો દશ ઘણું સવાખ ડેરવ્યો છે. તો સોની દશ ઘણી હજર થઈ છે.

ફસલ છઠી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શબ્દ અસા છે.

૧૩૯૨ ઓખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જાણો છો હું તમને દજ્જનલની એવી વાત બયાન કરું છું કે કોઈ નખીએ પોતાની કામને બયાન કરી નથી. ખચીત તે કાણો છે અને તે જનંત તથા જલ્નમની સુરત (ખીતઅય્યા)લાવશે પણ જેને તે કહે છે કે આ જનંત છે તે દોજખ છે અને જેવી રીતે નુહ પોતાની કામને ડરાવી તેવી રીતે હું તમને ડરાવું છું.

૧૩૯૩ મુસલિમમાં અયુ જર્ [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જુવાની અલ્લાહ ની નજદીક જે ઘણું પ્યારું કલામ છે તેની હું તમને ખબર કરું છું. ખચીત ઘણું પ્યારું કલામ અલ્લાહની નજદીક **સુબહાન-લ્લાહે વ બે હમ્દિલી છે.** આ અયુ જર્તે ફરમાવ્યું.

૧૩૯૪ ઓખારી તથા મુસલિમમાં અલી [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સાંભળો છો જે યીજ અંથી સારી છે તેની હું તમને ખબર કરું છું. **સુબહાન-લ્લાહ** તેત્રીશ વાર પઢ અને **અલ હમ્દો લિલ્લાહ** તેત્રીશવાર પઢ. અને **અલ્લાહોઅકબર** ચેત્રીશવાર પઢ. “ફતેમા (રદી) હજરત [સલ] પાસે ખિદમતગાર માંગ્યો ત્યારે તેણીને ફરમાવ્યું.

ફાયદો પૂરી રિવાયત આવી રીતે છે કે હજરત ફાતેમા (રદી) હજરત (સલ)ની પાસે દજ્જવાની તકલીફ બયાન કરવા માટે તથા લોંડી માંગવા માટે ગયાં. તેણીને ખબર પડી હતી કે હજરત (સલ) પાસે લોંડી ગુલામ આવ્યાં છે. તે વેળા હજરત (સલ)થી મુલાકાત થઈ નહીં. હજરત આએશા [રદી] ને આ સંદેશો કહી આવ્યાં. જ્યારે હજરત (સલ) તશરીફ લાયા ત્યારે હજરત આએશા (રદી) એ તે સંદેશો પુગાવ્યો તેજ વખત હજરત (સલ)તેણીને ઘેર પધાર્યાં. તો અલી મુરતજા (રદી) તથા હજરત ફતેમા ખીજાણે લેટેલાં હતાં. હજરત (સલ)ને જોઈને ઉડવાનો ધરાદો કર્યો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે બંને સુખ રહો * ફરી હજરત (સલ) શિરાણુ તરફ બંનેની વચ્ચે ખેડા ને આ હદીસ ફરમાવી કે સૂત્રી વેળા પઢવા કરો. શક્તિ હોવા છતાં હજરતે (સલ) હજરત ફતેમાને લોંડી આપી નહીં. અને આ જુકરે ઇલાહી શીખવ્યું. કારણ કે ફકીરી તથા દુન્યા તજ્જવાની શીખામણુ આપવાનો વિચાર હતો. આ જુકરની આ તસીર છે કે જે શખ્સ કોઈ કામમાં થાકતો હોય અને સૂત્રી વેળા

* આથી જાણ્યું કે બાપડીના સમાના દેખતા મીયા ખીબી આતે સૂનેલાં રહે એ એખની વાત નથી. શા. મો.

આ નૈયતથી પટે તો તેની થાક નહીં રહે.

૧૩૬૫ મુસલિમમાં સલમા બીન અકવા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું વાઝ હું તમને ખમર કંઈ છું કે કેવામતને દિવસે આ [યુખારવાળા]થી વધારે ગરમ આ બે સ્વારી કરનાર પીઠ ફેરવીને પાછા ફરનાર પુરૂષો છે.”

હજરતે (સલ) આ ઇશારો બે મોનાફિકા તરફ કયો. ફાયદો મુસલિમમાં સલમા [રદી]થી રિવાયત છે કે અમે હજરત (સલ)ની સથે એક ખીમારની ખીમાર પુરસીએ ગયા. તેને બોખાર હતો. મેં તેના બદન ઉપર હાથ મુક્યો અને કહ્યું ખોદાની કસમ મેં આજ સુધી એવો બાળતો બોખાર કદી જોયો નથી ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આખેરતની સખતીના મુકાબલામાં દુન્યાની સખતી કંઈ વિસાતની નથી.

૧૩૬૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં હામેસા બીન વહમ્ય બોખારી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે સાંભળો છો હું તમને જાનતી લોક બતાઈ દરેક ગરીબ લોકો જેને હલકા ગણે છે જે તેઓ ખોદાને ભરોસે કસમ ખાય તો ખોદા તેને સાચી કરે. જણો છો હું તમને દોજખા લોકોની ખમર કંઈ દરેક અગડાલ હરામ ખાનાર અહ કાર [તકબ્બોરી] કરનાર.

ફાયદો એટલે જાનત ગરીબ બેગેર મુસલમાનોનું દેકાણું છે. અને દોજખા બદ ખુલુક પેટ પાલનાર ગરેબાળોઓનું રેકાણું છે. જે જાનતને ચાહનાર હોય તે ગરીબી અખત્યાર કરે જાહેમ નહીં બને. અને જે જાનતની પરવા નહીં રાખે અને જાહેનમથી નિડર હોય તે ચાહે તે કરે.

૧૩૬૭ મુસલિમમાં જૈદ બીન ખાલિદ બેહતી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આગાહ થાઓ હું તમને સારા સાક્ષી બતાવું છું જેઓ સાક્ષી પૂછવા પહેલાં સાક્ષી આપે.

ફાયદો વગર ગવાહી માંગે ગવાહી આપવી તે વેળા અફજળ છે કે જ્યારે તેના સિવાય કોઈ ગવા નહીં હોય. અને તેની સાક્ષી નહીં પૂરવાથી કોઈનું હક નાશ પામવું હોય. કારણ કે વગર જરૂરતે મામલાઓમાં સાક્ષી અપાવવા પહેલાં સાક્ષી આપવી દીનદારીની વાત નથી, જેમકે તેની ખુરાઈ બીજ હદીસોમાં છે. કે મારા પછી એવા

લોક પેદા થશે કે વગર ગવાહી માંગે ગવાહી આપવા તૈયાર થશે. *

૧૩૬૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અય્યુ વાફેદ હૈસી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સાંભળો હું ત્રણે મરદોની ખમર કંઈ છું. તેમાંના એક તો અસ્લાહના તરફ વળણ કરી તો ખોદાએ તેને જગ્યા આપી. બીજો તે શરમાયો તો ખોદા પણ તેનાથી શરમાયો (એટલે તેને પોતાના ગળખથી બચાવ્યો.) અને ત્રીજાએ તો મોં ફેરવ્યું તો અસ્લાહ પણ તેનાથી મોં ફેરવ્યું.

ફાયદો બોખારીમાં પૂરી રિવાયત અય્યુ વાફેદ (રદી)થી આવી રીતે છે કે હજરત [સલ] મસજીદમાં બેઠા હતા. અને હજરત (સલ) પાસે લોક હતા. ત્રણ માણસ સામે આવ્યા તેમાંનો એક પાછો ફર્યો. અને બે આગળ આવ્યા. ફરી તે બેમાંનો એક હલકામાં ખાલી જગ્યા મળી ત્યાં બેઠો અને બીજો સર્વથી પાછળ બેઠો. જ્યારે હજરત (સલ) વાત કહી રહ્યા ત્યારે આ હદીસ ફરમાવી. એટલે મજલિસમાં ખોદાને હુકમ દરયાફત કરવા જે બેઠો તો તેની મહેનત ચીજ થઈ. અને બીજો અંદર આવવાથી શરમાયો તો ખોદા એ તેને અજબથી બચાવ્યો. કારણ કે તેને કે હજરત (સલ)થી દૂર પડ્યો પણ મજલિસમાં તો શરીક રહ્યો. અને ત્રીજાએ જ્યારે પોતાની લાએકે જગ્યા નહીં જોઈતો તે ગરૂરને લીધે ચાલી ગયો મારે તે અસ્લાહના ગળખમાં સપડાયો. આથી જણાયું કે ઈલમ તથા વઅજની મજલિસમાં પાસે આવવું ત્રણ અજબ છે. અને દૂર બેસવું જે કે દુરૂરત છે પણ સવાખમાં આંહું છે અને ત્યાં જાહેને ચાહ્યા આવવું ગુનાહ છે. †

૧૩૬૯ મુસલિમમાં અય્યુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એવી ચીજ કે જેને લીધે અસ્લાહ ગુનાહોને મટાડે અને

* વાંચો હદીસ ના. ૧૧૪૮. ગ્રા. મો.

† પણ જે કંઈ હજરતે લીધે જાય તો દુરૂરત છે. એટલું જ નહીં પણ કોઈ વખતમાં આલેમોની નિન્દા થતી હોય અથવા શરીઅત વિરૂધ્ધ વાતો બયાન થતી હોય, બીદઅતો શીખાવાતી હોય અથવા લોકોને ત્યાં નડર બનાવાતા હોય તો ત્યાં બેસવું હરામ છે. ગ્રા. મો.

તેને લીધે પદવીઓ જીતી કરે તે શું હું તમને નહીં ખતાજી ? સહાયાએ કહ્યું કેમ નહીં એ રસુલુલ્લાહ (જશર ખતાઓ) ? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સખતીના વખતોમાં પૂરે વોળુ કરવું, મસજીદ તરફ ઘણી આવ-જા કરવી અને નમાઝ પછી બીજી નમાઝની વાડ જોવી. તો આજ ઉમદા રૈયાત (સરહદ સમ્બાળ) છે.

ફાયદો રૈયાત તેને કહે છે કે દારૂ ઇસ્લામ ની હદપર જાવણી હોય અને ઘોડા બધાય કે જેથી કાફેરોનું લશકર અંદર પેસે નહીં. તો ફરમાવ્યું કે આ ત્રણ કામ ખાતેનની જાવણી (કેમ્પ) છે, કે શૈતાનના લશકરને રોકે છે. સખતીના વખત માં પૂરે વોળુ કરવું એટલે ઘણા સરદીમાં અથવા બીમારીમાં સારી રીતે ત્રણવાર આજ ધોવા. અથવા મોંઘી કાંમતે પાણી ખરીદીને વોળુ કરવું. મસજીદ તરફ ઘણી આવ-જા એટલે પાંચે વખત નમાઝ માટે આવ-જા કરવી. અને નમાઝની ઇનતેઝરી કરવી એટલે મસજીદમાં દાખલા તરીકે અસર પદીને મજરેય માટે ખેસવું.

૧૪૦૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જેનાથી ફિરશતા શરમાય છે. * તેથી "શું હું નહીં શરમાઈ ?" એટલે ઉસમાન બીન અફફાન (રદી)થી.

* હાફેજ સખાઈ પોતાના ફતાવામાં કહે છે કે કયી જગ્યામાં હજરત ઉસમાન (રદી) થી ફિરશતાઓએ શરમ ફરી તે વિષે મને પૂછ થઈ તો મેં જવાબ આપ્યો કે બરોસા લાએક કોઈ હદીસ મારી જાણમાં નથી. પણ મારા શેખ બકર નરસાખાએ પોતાની કોઈ કિતાબમાં જમાલ કાજુનીની રિવાયત નો લાભ આપ્યો છે કે જયારે હજરતે (સલ) મદીનામાં મોહાજરો તથા અનસારીઓમાં બાઈચારાની નિમજલુક કરી ત્યારે અનસ બીન માલિકની ગેર હાજરીમાં એ માટે હજરત ઉસમાન (રદી). આજળ વધ્યા જે વેળા તેમની જાની ખુદી હતી તો ફિરશતા શરમાઈને પાછળ હડયા. ત્યારે નખી સાહેબે તેમને જાતી દાંકવાનો હુકમ ફરમાવ્યો, ફરી ફિરશતા પોતાની જગ્યા પર આવ્યા. હજરતે [સલ] પાછળ હડવાનું તેઓને કારણ પૂછ્યું તો તેઓએ કહ્યું કે ઉસમાન (રદી)થી શરમાઈને. વાંચો મિસ્કાન છ. પ પ્ર. ૫૫૨. ગુ. મા.

ફાયદો બીજા અધ્યાયમાં એનો ફિરસી આવી ગયો † કે હજરત (સલ) પીન્ડલી ખુલ્લી રાખી સિદીક તથા ફારક (રદી ની સામે ખેડા હતા અને જયારે હજરત ઉસમાન (રદી) આવ્યા તો હજરતે (સલ) પીન્ડલી પર કપડું નાંખ્યું. હજરતને તેનું કારણ પૂછ્યું ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસથી હજરત ઉસમાન (રદી)ની મોટી ફજલતે ઇમાની સિદ્ધ થઈ. કારણ કે જેટલી શરમ (લાજ) વધું તેટલું ઇમાન વધું.

૧૪૦૧ બોખારીમાં અબુ બકરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું હું તમને કબીરા (મોટા) ગુનાહની ખબર નહીં કરું ? અમે કહ્યું કે કેમ નહીં. [ખબર કરો] એ રસુલુલ્લાહ ! હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે અલ્લાહનો શરીક ડેરવવો અને મા-આપની ના ફરમાની કરવી [અથવા તેમને દુઃખ આપવું] અને હજરત (સલ) તકયો લગાડેલા હતા તો ખેડા થયા ફરી કહ્યું તમે જાણીલો અને ખનાવટી વાત અને ખનાવટી સાક્ષી. તમે જાણીલો અને ખનાવટી વાત અને ખનાવટી સાક્ષી. તમે જાણીલો અને ખનાવટી વાત અને ખનાવટી સાક્ષી હજરત (સલ) એને કહેતાજ રહ્યા તે એટલા સૂની કે મેં કહ્યું કે હજરત (સલ) ચુપ રહેશે નહીં.

૧૪૦૨ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન મસજીદ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જુઓ તમને ખબર કરું છું બોલ તાન મુકવું શું છે ? તે યુગલી ખાવી છે. ઘણી વાતો ફરી લોકોમાં ફસાદ નાંખે.

૧૪૦૩ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમર બીન આસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે જાણો કે ખચીત અબુ ફેલાણાની આવ તે મારા દોસ્ત (કે મદદગાર) નથી. મારા દોસ્ત (કે મદદગાર) તો અલ્લાહ તથા નેક મુસલમાનો છે” બોખારીની રિવાયતમાં આટલો વધારો છે “પણ તેઓની મારી સાથે સગાઈ છે હું તેને તર તથા તાજ રાખીશ” એટલે સગાઈનું હક્ક અદા કરીશ.

ફાયદો હજરતે (સલ) મુજમલ તોરપર

(સામગ્રી રીતે) કહ્યું કે ક્ષાણીની ઓલાદ મારી દોસ્ત કે મદદગાર નથી. તે કાણુ શપ્થ હતા તે ઠેરવવું કે તેનું ક્ષાણું નામ છે એ અમારા પર કંઈ જરૂર નથી. અલ્લાહ સારી રીતે જાણે છે. જો કે કેટલાકાએ કહ્યું છે કે એથી મતલબ હકમ બીન આસ છે પણ એ ખોદાને હવાલે કરવું બેહતર છે. અને નેક મુસલમાનોથી મતલબ સિદ્દીક તથા ફારક [રદી] છે. અથવા અલી મુરતગ (રદી) છે. વલ્લાહો આલમ.

૧૪૦૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અમુ મસજિદ ઉઠ્યા બીન અમર અનસારી (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે સાંભળો કે ઇમાન આ જગ્યા છે, અને કરડાપણું અને દિલોની સખતી જોડાના પૃછાં આગળ ખુમો પાડનારાઓમાં છે. જ્યાંથી શૈતાનના બે શિંગ નીકળે છે રખીઆ તથા મોદરમાં.

ફાયદો પ્રથમ હજરતે (સલ) યમન તરફ ઇશારો કરી તેઓની તારીફ કરી. કારણ કે લાંબા લોકો ઘણાં જલદી ઇમાન લાવ્યા. અને પૂર્વની તરફ ઇશારો કર્યો અને તેઓની નિન્દા કરી. એટલે રખીઆ તથા મોજરની કામતી જેઓ પાસે ઝાંટ ઘણાં હતાં. કારણ કે તેઓ ઇસ્લામ વિરુદ્ધ રહ્યા. શૈતાનના બે શિંગથી મતલબ સૂર્ય છે. કારણ કે જ્યારે સૂર્ય નીકળે છે તો શૈતાન પોતાના બે શિંગ તેમાં લગાડે છે કે જેથી કાફરોનો સિજદો તેના તરફ આવે.

૧૪૦૫ મુસલિમમાં ઉઠ્યા બીન આમેર [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે જાણો કે કુવવતની મતલબ તીર મારવું છે. તમે જાણો કે કુવવતની મતલબ તીર મારવું છે. તમે જાણો કે કુવવતની મતલબ તીર મારવું છે. જ્યારે હજરતે મિયર પર આ આવત પડી. “કાફરો માટે જેટલી તમારેથી બની શકે કુવવત તૈયાર કરો” ત્યારે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો કુરઆનમાં કુવવતનો શબ્દ ગુલ (મુજમલ) હતો. હજરતે (સલ) તેની રીકા કરી. એટલે ખોદા જેનો તમને હુકમ કરે છે તે કુવવતની મતલબ તીર અન્દાજી છે. તીર અન્દાજીનો એટલા માટે હુકમ થયો કે દૂરવું હથિયાર છે.

બાણ, બંદુક અને તોપ પણ તીરઅન્દાજીમાં દાખલ છે. કારણ કે તીરની તરફ તેની માર પણ દરથી છે.

૧૪૦૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં મિસવર બીન મખરમા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે સાંભળ્યું ખચીન હિશામ બીન મોગીરાની ઓલાદે મારેથી હુકમ માંગ્યો કે તેઓ પોતાની દીકરી અલી બીન અમુ તાલેબના નિકાહમાં આપે, તો હું તેઓને હુકમ આપતો નથી. ફરી હું તેઓને હુકમ આપતો નથી. પણ જો અમુ તાલેબનો દીકરો એમ ચાહતો હોય કે મારી દીકરીને તલાક આપે અને તેઓની દીકરીથી નિકાહ કરે. મારી દીકરી તો મારો તુકડા છે જે ચીજ તેને દુઃખ આપે તે મને દુઃખ આપે છે અને જે ચીજ તેને તકલીફ આપે છે તે મને તકલીફ આપે છે.

ફાયદો અલી મુરતગ (રદી)એ અમુ જલલ બીન હેશામની છોકરીથી નિકાહનો ઇગાદો કર્યો ફાતેમા ઝહરા (રદી)એ હજરત (સલ) આગળ રાવ કરી કે ઓ રસુલુલ્લાહ લોકોનો આ ગુમાન છે કે હજરત (સલ) પોતાની દીકરીઓ માટે ગુસ્સો કરતા નથી અને અલી મુરતગ અમુ જલલની દીકરીથી નિકાહ કરે છે. ત્યારે હજરત (સલ) લડા અને ખુતબો પડ્યો અને આ હદીસ ફરમાવી. ફરી અલી મુરતગએ તે નિકાહ નહીં કર્યો જો કાઇ કહે કે શરીઅતમાં તો ચાર નિકાહ મરદ માટે ફરસ્ત છે ફરી હજરતે શા માટે મના કર્યો? તેનો જવાબ આ છે કે હજરત [સલ] સાહેબે શરીઅત હતા હજરત (સલ)ને અખસર હતો કે તેને મના કરે. કારણ કે હજરત (સલ) ની મરજી વિરુદ્ધ કરવું શરીઅતમાં ફરસ્ત નથી. બીજું કારણ આ છે કે જેવી રીતે બીબી છતાં લોકોથી નિકાહ ફરસ્ત નથી તેવીજ રીતે હમીયુ-હસાહની દીકરી છતાં અહુવદલાહ ખોદાના હુશમનની દીકરીથી નિકાહ ફરસ્ત નહીં થયા. *

* બાપાંતર કરતા કહે છે કે આ બંને જગ્યા ઠી નથી. હજરતે (સલ) અમુ જલલની દીકરીથી હજરત અલી [રદી]ના નિકાહ હરામ થયાં નથી. હદીસ ના. ૩૫૩ તે આ હદીસનો ખર્જ છે તેમાં ખુદ્દહ છે “હું હલાલને હરામ કરતો નથી. અને હરામને હલાલ કરતો નથી.” આથી સાફ

૧૪૦૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં ફાતેમા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તું રાજ થતી નથી કે તું સધળા જ્ઞાનની ઓરતોની સરદાર બને? અથવા આવી રીતે ફરમાવ્યું કે આ ઉમ્મતની ઓરતોની સરદાર બને? આ હજરતે (સલ)ફાતેમા (રદી)ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો મસાબીહમાં હજરત આએશા (રદી) થી રિવાયત છે કે અમે હજરત (સલ)ની બીબી થો હજરત પાસે બેઠાં હતાં એવામાં હજરત ફાતેમા (રદી) આવ્યાં. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું ઓ મારી દીકરી મરહુમા ફરી હજરતે [સલ] તેમને બેસડાવ્યાં અને તેમનાથી કાનમાં વાત કરી ત્યારે ફાતેમા રોવા લાગ્યાં. જ્યારે હજરતે (સલ) તેમને ગમગીન જોયાં તો બીજવાર કાનમાં વાત કરી ફરી તેણી હસવા લાગ્યાં. મેં પૂછ્યું કે હજરતે (સલ) તમારેથી કાનમાં શી વાત કરી? ફાતેમા અહરા [રદી]એ કહ્યું કે હજરત (સલ)નો બેઠ નો હું જાહેર કરતી નથી. ફરી જ્યારે હજરત (સલ) નો ઇનતેકાલ થયો તો મેં ફાતેમા અહરા [રદી]ને કહ્યું મારું હક્ક જે તમારા પર છે તેની હું તમને કસમ આપું છું પેલી કાનમાં વાત કરેલી મને કહો? ફાતેમા અહરા [રદી]એ કહ્યું હા, હવે કંઈ દોષ નથી. પ્રથમ વખત જે હજરતે મારા કાનમાં વાત કરી હતી તો ફરમાવ્યું હતું કે દરેક વર્ષ જીઅરઈલ [અલે] મારી સાથે ફરઆનનો એકવાર દોર કરતા હતા પણ આ વર્ષ બેવાર દોર કર્યો જેથી મને જણાયું છે કે મારી મોત પાસે આવી છે, માટે હું રોવા લાગી હતી. ફરી બીજા વાર હજરતે (સલ) મારા કાનમાં કહ્યું કે મારી પછી મારી અહલે બૈતમાંથી પ્રથમ તુંજ મરશે. ખોદાથી ડરતી રહેજો અને સખર કરજો હું તારો બે

જણાયું કે હજરતે (સલ) તે નિકાહ હરામ કર્યા નથી. તેમ હદીસ ના. ૩૫૩માં ઉદ્દતા બાબાંતરકારક પણ કહી ગયા છે કે એ નિકાહ હલાલ છે. તો સવાલજ લાગ પડી રહતો નથી. આ મનાઈ માત્ર સમજુતીની રૂબે છે કે કેંઈ હજરત ફાતેમા (રદી) ના કીનમાં ફિતનો પડે નહીં. એટલે હજરત ફાતેમા (રદી) સોના અમને લીધે કેયે હજરત અહી [રદી] ની તાબેદારીમાં કીલ કરે નહીં કે જેથી કીનમાં નુકસાની આવે. ગુ. મો.

હતર આગવો. (પેશવા) છું. અને શું તું આથી રાજ નથી કે જાનતી ઓરતોની તું સરદાર બને? અથવા આવી રીતે કહ્યું કે મુસલમાન ઓરતોની સરદાર બને. આ હદીસથી ફાતેમા અહરાની મોટી કશલત સિદ્ધ થઈ.

* ૧૪૦૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે શું તમે સાંભળતા નથી કે અહલાહ આંખના આંસુથી અને દિલના ગમથી અગ્નય કરતો નથી. પણ આને લીધે નિઝેલે જુઆનને લીધે અગ્નય કરે છે અથવા રદમ કરે છે.

ફાયદો મસાબીહમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર [રદી]થી રિવાયત છે કે સઅદ બીન ઓબાદા બીમાર હતા. હજરત [સલ] તેમની બીમાર પુરસીએ ગયા અને હજરત (સલ)ની સાથે અબ્દુર રહમાન બીન ઓદ, સઅદ બીન ખસુ વક્ામ, અને અબ્દુલ્લાહ બીન મસકોદ હતા. હજરત [સલ] જ્યારે ત્યાં પહોંચ્યા તો જોયું કે સઅદ બીન ઓબાદા બેઠેલીમાં પેડલા છે. હજરતે (સલ) પૂછ્યું કે શું એ મરી ગયા? લોકોએ કહ્યું કે બેઠેલીમાં છે તો હજરત (સલ) રડ્યા અને લોક પણ હજરતનું રડવું જોઈને રડવા લાગ્યા. ફરી હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે દિલમાં ગમ કરવા તથા માત્ર આંસુથી રડવું હુસ્ત છે. અને જુઆની વિલાપ કરવો હાય હાય કરવી ખોદાના ગજ્યનું કારણ છે. અને જે જુઆનથી ઇન્ના સિદ્ધાહે વ ઇન્ન ઇદહે રાજે-ઉન કહે તો ખોદાની રહમતનું કારણ છે.

૧૪૦૯ બોખારીમાં અબુ હારેરા [રદી]થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમને આશ્ચર્ય થતું નથી? અલ્લાહ કોરેશની ગણોને તથા લાનતને મારેથી કેવી રીતે ફેરવે છે. તેઓ તો મોજમ્મમને ગાળ આપે છે અને લાનત કરે છે અને હું તો મોહમ્મદ છું.

ફાયદો મોહમ્મદનો અર્થ સ્તુત્ય [વખાણ વા લાયક] છે અને મોજમ્મમના અર્થ નિન્દ્ય તથા ભુરાઈવાળો છે. તો કોરેશ દુશ્મનીને લીધે હજરત (સલ)ને મોહમ્મદ કહેતા નહોતા, મોજમ્મમ કહેતા હતા અને યદગોષ કરતા હતા. તો હજરતે (સલ) સદાયાને અહલાહનું એલમાન જતાયું

કે જુઓ કેવી તદ્દખીરથી ખોદાએ મને તેઓની નિન્દાથી ખચાવ્યો કે તેઓ તો મોહમ્મમને છું કહે છે મને શું? માફ નામ તો ખરું જોનાં મોહમ્મદ છે.

* ૧૪૧૦ મુસલિમમાં હોજ્જેશ ખીન યમાન (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું કાંઈ મરદ એવો નથી કે ને કાફેરોના લોકોની ખબર લાવે? અલ્લાહ તેને કેયામતમાં મારી સાથે કરશે” આ હજરતે જંગે અલજળની રાત્ર ત્રણ વાર ફરમાવ્યું.

ફાયદો જંગે અલજળ એટલે જંગે ખન-દકમાં કોરેશો વગેરે કાફેરોએ ભેગા થઈને મદીનાપર ઘેરો નાખ્યો હતો. એક રાત્ર ઘણીજ થઈ હવા ચાલી. સરદીના ઝરથી કાફરોને હવાવાની શક્તિ નહોતી તે વેળા હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી, કે કાંઈ કાફેરોની ખબર લાવે તો આ ઊંચી પદવી મેળવ. હોજ્જેશ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ત્રણવાર આ ફરમાવ્યું પણ કાફરોની હિમ્મત નહીં થઈ. ફરી હજરતે (સલ) મને ફરમાવ્યું કે ઓ હોજ્જેશ! તું ઉઠ અને તેઓની ખબર લાવ મને હવે કંઈ બહાનું રહ્યું નહીં કારણ કે માફ નામ લઈને કહ્યું. નાચારીએ મને જવું પડ્યું. અને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ચુપકાથી ખબર લાવ. ત્યાં કાફરો નો છેડતો. જ્યારે હું હજરત [સલ]ની પાસેથી ચાલ્યો તો મને એવું જણાતું હતું કે જાણે હું હમ્મામ (ગરમાખા)માં છું જ્યારે હું ત્યાં પહોંચ્યો તો મેં અણુ સુકયાનને જોયો, કે અજિથી પોતાની પીઠ સેકે છે. મેં ધમ્મયું કે એક તીર તેને માફ પણ હજરત (સલ) ની વાત યાદ કરીને હું રોકાયો. ફરી હું પાછો ફર્યો અને હજરત (સલ) ને તેઓની ખબર પુગાવી ત્યારે હજરતે (સલ) પોતાનું કામલ જેપર નમાઝ પઢતા હતા તે મને આદાવ્યું. હું ઊંચ લઈને સવાર સૂધી સતો. જ્યારે સવાર થઈ તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ઉઠ ઓ ઘણું સૂનાર! આ હદીસથી હોજ્જેશ (રદી)ની ઉમદા ફજલત સિદ્ધ થઈ.

૧૪૧૧ મુસલિમમાં જાબેર (રદી)થી રિવા

યત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તમે જાણો કે નિકાહવાળા કે નજદીકની સગાઈવાળા સિવાય કોઈ પુરૂષ એવા (વિધવા) સ્ત્રી પાસે રાત રહે નહીં.

ફાયદો પારફી સ્ત્રી પાસે પુરૂષનું રહેવું અને એકાંતમાં બસવું (ખિલ્લવત કરવી) હરામ છે ફરી તે રાતના હોય કે દિવસના હોય, પરંતુ સ્ત્રી હોય કે વિધવા હોય. પણ આ હદીસમાં કુંવારી સ્ત્રી પાસે રહેવાની સાફ મનાઈ નથી. કારણ કે દસ્તુર આવી રીતની છે કે કુંવારી સ્ત્રી પાસે પારફી પુરૂષ રહેતો નથી.

૧૪૧૨ ખોખારીમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન ઝોમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે જાણો કે જે શખ્સ કસમ ખાય તો તે ખોદા સિવાય કાંઈની કસમ ખાય નહીં.

ફાયદો કુદરતી હાલતમાં લોકોની ટેવ હતી કે તેઓ ખુતોની તથા પોતાના આપદાદાઓની કસમ ખાતા હતા. તો તેની મનાઈ કરી. કારણ કે કસમ તેના નામની જોઈએ કે જે સર્વતા માલિક હોય અખલ્લકની કસમ ખાવી દુરૂરત નથી.

૧૪૧૩ મુસલિમમાં જુનદાખ ખીન અબ્દુલ્લાહ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમે જાણો કે ખચીત તમારાથી આગળ જે હતા તેઓ પોતાના પેગમ્બરો તથા સારા લોકોની કબરોને મસજીદ ફેરવતા હતા. તમે સાંભળો કે તમારે કબરોને મસજીદ બનાવવી નહીં ખચીત હું તેમને એથી મનાઈ કરું છું.

ફાયદો કબરસ્તાનમાં નમાઝ પઢવી એટલાં માટે મનાઈ થઈ કે એમાં શુબ્હ આ વાતોના પડે છે કે ખોદા સિવાય ખીજની અંદગી થઈ. એટલુંજ નહીં પણ દુન્યામાં શિર્ક પ્રથમ એવીજ રીતે ચાલુ થયો. માટે હજરતે (સલ) ઘણી તાકીદથી તેની મનાઈ કરી. આથી જણાયું કે કબરોને સિજદો કરવો હરામ છે અને જે ઇખા-દતની નૈયતથી છે તો ખુદશું કુદર છે.

ફસલ સાતમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે અલમ શબ્દ છે.

૧૪૧૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે શું મને ખબર થઇ નથી. કે તું રોજે રાખ્યા કરે છે અને ઇફતાર કરતો નથી. અને આખી રાત નમાઝમાં રહે છે ? તો તું નો કર. કારણ કે તારી બંને આખોતો પણ હિરસો છે (એટલે હક્ક છે) અને તારા જનનો પણ હિરસો છે અને તારી બાપડીનો પણ હિરસો છે. માટે રોજે રાખ અને કદી નો રાખ. રાતના નમાઝ પઠ અને સૂ પણ—અને દર દશ દિવસમાં એક રોજે રાખ. અને તને તે દિન સિવાય નવ દિનનો સવાખ મળશે.” અને બીજી રિવાયતમાં છે કે “ખચીત જે તું એવી રીતે કરશે તો તારી આંખો નબળાઇથી ધુસી જશે અને તારો જનન નિર્જળ થશે.

ફાયદો અબ્દુલ્લાહ બીન અમર (રદી) આ હદીસના રાવી ઘણા આપેદ હતા. તેણે નિકાહ કર્યો હતો. રાત દિવસ ઇબાદતમાં લાગેલા હતા બીબીની કંઈ ખબર રાખતા નહોતા. એક દિવસ અમર બીન અ.સ અબ્દુલ્લાહના બાપ ઘરમાં આવ્યા તો વહુને જોઇ કે પુરાના મેલાં કપડાં પહેરેલી છે. એનું કારણ પૂછ્યું. તે જોરે કહ્યું કે મારો ખાવિન્દ મારા ખબર રાખતો નથી. રાત દિવસ ઇબાદતમાં લાગેલો રહે છે. તો તેમના બાપે અબ્દુલ્લાહની રાવ હજરત (સલ્વ) આગળ કરી ત્યારે હજરતે (સલ્વ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તું એવી ઇબાદત કરે છે કે પોતાના જનન અને પોતાની બાપડીનું હક્ક નાશ કરે છે. આ હદીસથી જણાયું કે ઇબાદતમાં દરમીયાની ચાલ ખોટાને પસંદ છે. ન એટલી હદથી વધે કે બીજા હક્કો નાશ પામે અને ન એટલી કમી સારી કે જનનવરતી તરફ સંખ્યાગ, ખાવા, અને સૂવામાં લાગેલો રહે, ને ઇબાદતથી ગફલત કરે.

૧૪૧૫ મુસલિમમાં ઉક્યા બીન આમેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું

કે શું તેં જોયું નથી. આ રાત્રે કેટલીક આવેને ઉતરી છે તેની કદી જોવામાં આવી નથી. કુલ અઝીમે બે-રખિમલ ફસલ તથા કુલ અઝીમે બે-રખિમનાસ.

ફાયદો લખીદ બીન આસિમ યહુદીએ હજરત (સલ્વ) પર જાદુ કર્યું હતું. વાળમાં અગિયાર ગાંઠ મારી હતી. જ્યારે કુલ અઝીમે બે રખિમલ ફસલ તથા કુલ અઝીમે બે રખિમનાસની અગિયાર આવેતો ઉતરી તો અગિયાર ગાંઠ ખુલી ગઇ. હજરત (સલ્વ) સાગન થયા. અને આ જે ફરમાવ્યું કે તેની યરાયર કોઇ આવેત નથી, એટલે જાદુ દર્દે કરવા તથા બલાઓથી બચવા માટે આ બંને સૂરતો જેવી કોઇ નથી.

૧૪૧૬ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું શું તમે જોતા નથી કે જ્યારે માણસ મરે છે તો તેની આંખ ઉપરની તરફ ખુલ્લી રહી જાય છે ? સહા બાએ કહ્યું કેમ નહીં (ખુલ્લી રહે છે.) હજરતે [સલ્વ] ફરમાવ્યું કે તે તે વખત છે કે જીવની પ.છળ આંખની રોશની જાય છે.

ફાયદો એટલે જનનની સાથે આંખની રોશની પણ નીકળે છે. આંખ ખુલ્લી રહેવાનો આ સમય છે.

૧૪૧૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે ફરમાવ્યું કે શું તેં જોયું નથી જ્યારે તારી કામે (એટલે કારેશે) કાયા બાંધ્યું તો ઇમરાલીમના ગરાડથી ઓછું કર્યું ? તો મેં કહ્યું ઓ રસુલુલ્લાહ ! શું તમે તેને ઇમરાલીમના ગરાડ પ્રમાણે પાછું ફેરવતા નથી ? હજરતે (સલ્વ) ફરમાવ્યું કે જે તારી કામનો વખત ફરતી પાસેનો ન હોત તો જરૂર હું કરત.

ફાયદો ફરના જમાનામાં કારેશોએ કાયા બનાવ્યું હતું તો ખરચતી તંગીને લીધે હજરત ઇમરાલીમ (અલે)ની પુરાની ઇમારતમાંથી દક્ષિણ તરફ

જ્યાં હતીમ છે સાત હાથ ઓછું ક્યું હજરતે (સલ) તેને ખીજવાર એટલાં માટે નહીં બનાવ્યું કે કોરેશ નવા મુસલમાન હતા. તેઓને દુઃખ થશે. કે પેગમ્બરે અમારી બનાવેલી ઇમારતને તોડી. કદાપી ઇસ્લામથી ફરી જાય.

૧૪૧૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ બકર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું કુચ કરવાનો વખત આવ્યો નથી ?” હજરતે (સલ) અબુ બકર (રહી)ને મદીના

તરફ નીકળવા પછી ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરતે (સલ) જ્યારે મક્કાથી હિજરતનો ઇરાદો કર્યો તો ત્રણ દિવસ માર (ખીજ) માં છુપા રહ્યા. ચોથી રાત મદીના તરફ રવાના થયા આખી રાત ચાલ્યા. જ્યારે દીન અદ્યો અને ગરમી થઇ તો હજરત (સલ) ને સિદીકે એક પથ્થર નીચે સુવડાવ્યા. જ્યારે હજરત જગ્યા તો આ હદીસ ફરમાવી. આથી જજાયા’ કે સફરમાં સાથી સાથે સલાહ મશવરો જરૂર જોઇએ.

ફસલ આઠમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે અલફા શબ્દ છે.

૧૪૧૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેશ (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું હું તમને એક એવી ચીજ નહીં બતાવું કે જે તમારેથી આગળ થયા તેઓના મરતબાને મેળવે. અને જે તમારેથી પાછળ છે તેઓથી તમે વધી જાઓ. અને જે તમે ક્યું તેવું જે કરે તેના સિવાય કોઇ તમારેથી અફઝલ થશે નહીં ? સહાબાએ કહ્યું કેમ નહીં. (અમને બતાવો) હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દરેક નમાઝ પછી તેત્રીસ તેત્રીસવાર **સુબહાન-હદાહ, અલ હુમ્દાલિલ્લાહ** અને **અલીહુ અકબર** કહે.

ફાયદો ગરીબ સહાબાએ હજરતને અરજ કરી કે ઓ હજરત જે અમે ઇબાદત કરીએ છીએ માલદાર લોક પણ તે ઇબાદત કરે છે. પણ તેઓ અમારાથી વધી ગયા છે. તેઓ જકાત આપે છે ખૈરાત કરે છે અને એ અમારેથી થઇ શકતું નથી. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

૧૪૨૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં આએશા (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો શું હું શુકર કરનાર બદો (ઉપકારી સેવક) થાઉં નહીં ? જ્યારે લોકોએ હજરત (સલ)ને કહ્યું કે તમો શા માટે આટલું દુઃખ ઉઠાવો છો ? અને જુઓ તો તમારા આગળ પાછળ પાપ માફ થયા છે ત્યારે આ હજરતે ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરત [સલ] રાતના ઉઠી તદ્દન જનંદતી નમાઝ એટલી ઘણી પઢતા કે આપના પગ સૂઝી જતા. ત્યારે સહાબાએ અરજ કરી કે આપ શા માટે એટલી મશક્કત અને દુઃખ ભોગવો છો ? આપની બૂઝવ્યુકના મગફરતનો તો ખાદાએ ફરમાનમાં વાયદો કર્યો છે. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે આ મારી ઇબાદત ગુનાહ અપશયવા માટે નથી પણ પરવરદિગારના એલ્લાનનો શુકરીયો કરું છું કે તેણે મારી મગફરતનો વાયદો કર્યો, મને સર્વ પેગમ્બરોથી શ્રેષ્ઠ બનાવ્યો. બંદગીની મને ઇચ્છા આપી. આથી જજાયા’ કે બદો કોઇ તરફ ખાદાની બંદગીથી બેપરવા થઇ શકતો નથી. જે મગફરત થઇ તો તેની શુકર ગુમરી વાજેખ છે. અને આ જે કેટલાક જાહેલ ફકીર કહે છે કે જ્યારે આદમી કામેલ થયો અને ખાદાનો પોહોંચેલો થયો તો તેને ઇબાદતની કંઇ ગરજ નથી* તો આ હદીસથી ખુલ્લું જજાયા’ કે આ તદ્દન ગલત વાત છે. કારણ કે હજરત (સલ)થી વધારે ખાદાનો પોહોંચેલો કોણ છે જેને ઇબાદતની હાજત નહોતી ?

૧૪૨૧ મુસલિમમાં અબુદુલ્લા ખીન

* ફકીરોનો આ અફીદો હિન્દુઓમાંથી લેવાયો છે. તેઓ માને છે કે જ્ઞાન કાંડવાળાને કમ (અમલ) ની જરૂર નથી. ગુ. યો.

જન્મકર ખીન અપુ તાલેબ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આ જનાવર નો અક્ષાહે તને માલિક બનાવ્યો છે એની આખતમાં તું અક્ષાહથી ડરતો નથી ? એ તારી રાવ મારી આગળ કરે છે, કે તું તેને બૂખ્યું રાખે છે અને તેનાથી કામ લે છે. ” જ્યારે હજરત (સલ) એક અંસારીના આગમાં દાખલ થયા તો તેમાં એક ઊંટ હતું જ્યારે તેણે હજરત (સલ)ને જોયા તો તે બડબડ્યું અને તેની આંખોથી આંસુ વહ્યાં ત્યારે હજરતે [સલ] અનસારીને આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો જ્યારે ઊંટ રડ્યું તો હજરતે તે પર મેહર ખાધને તેપર હાથ ફેરવ્યો. અને પૂછ્યું કે આ કોનું ઊંટ છે ? ત્યારે અનસારી એ કહ્યું કે મારું છે. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસ મોજેજો છે કે જનવર પણ હજરત (સલ)ને પેહેચાનતાં હતાં. આથી જણાયું કે અવાચક (ખેજાન) જનવરો પર પણ શક્તિ અને મેહરખાતી કરવી વાજેબ

છે. જે રહમ નહીં ખાય તે ગુનેહગાર છે. અબ-બને લાએક છે.

* ૧૪૨૨ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું તો શું તમો અમારા ચરાવનારાઓ સાથે ઊંટોમાં નીકળતા નથી ? ફરી તમો તેનું દૂધ અને તેનું પિશાબ પીઓ” આ હજરતે [સલ] એકલ અથવા ઓરેનાના કેટલાક પુરૂષોને કહ્યું*

ફાયદો તે કોમના આઠ માણસ મદીનામાં ખીમાર થયા તેઓને જલ્દરની ખીમારી હતી. હજરત (સલ)ના ઊંટ ચરવા માટે મદીનાથી બહાર હતાં. તેઓને ચરાવનારા સાથે ત્યાં મોકલ્યા જ્યારે તેઓ ઊંટનું પિશાબ અને દૂધ પીને સાબ થયા તો ચરાવનારાને મારી ઊંટો હાંટી ગયા. ફરી હજરત (સલ) પાસે પકડાઈ આવ્યા. હજરતે (સલ) તેઓના હાથ પગ કપાવ્યા અને તેઓની આંખોમાં સળી ઘોંચી અને તેઓને મેદાનમાં નાંખ્યા તેઓ તરસને લીધે મરી ગયા.

❦ ફસલ નવમી ❦

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મધાલે શબ્દ અલ્લસ અને અવ છે.

૧૪૨૩ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું જેણે તેને દુન્યામાં ખે પખે ચાલતો કર્યો તે શક્તિવાન નથી કે તેને મોં તરફથી ક્યામતને દિવસે ચલાવે ?

ફાયદો એક શખ્સે હજરત (સલ)ને પૂછ્યું કે કુરઆનમાં ખોદા ફરમાવે છે કે ક્યામતને દિવસે કોફેરા મોંના તરફથી ચાલશે એ કેવી રીતે થશે ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જેણે પગમાં ચાલવાની શક્તિ આપી તે મોંમાં પણ આપી શકે છે એટલે ખોદાની આગળ સધળી કદળુ વસ્તુઓ સેહેલી છે.

૧૪૨૪ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તે આવી સાક્ષી આપતો નથી કે અક્ષાહ

સિવાય કોઈ માખૂદ (પૂજ્ય) નથી અને ખચીત હું અક્ષાહનો રસૂલ છું” આ શખ્સથી મતલબ માલિક ખીન દુખશમ છે. લોકોએ કહ્યું કે તે એ કહે છે ખરો પણ એ તેના દિલમાં નથી. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઈ પણ સાક્ષી આપશે કે અક્ષાહ સિવાય કોઈ પુજ્ય નથી અને ખચીત હું અક્ષાહનો રસૂલ છું તો તે અગ્નિમાં જશે નહીં અથવા અગ્નિ તેને ખાશે નહીં.

ફાયદો હજરત (સલ)ના સહાયા મોનાફેકોનું વર્ણન કરતા હતા પણ માલિક ખીન દુખશમનું મુનાફિક પણ વધુ વરણ્યું ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જેણે તોલીદ અને ગવાહી આપી તે જનની મુસલમાન છે, અને જે તેના દિલમાં એ વિષે અકીદો નહીં હશે તો ખોદા તેને સ-

* વાંચો હદીસ ના. ૮૭૬. ગ્રા. મો.

મજશે, અમને તેની તપાસ કરવાની કંઈ જરૂરત નથી. અમને જાહેરનો હુકમ છે.

૧૪૨૫ મુસલિમમાં અણુ જર (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું જે ચીજનો તમો સદંકા કરો તે અલ્લાહે તમને નહીં આપી ? ખચીત દરેક મુજ્જાનલ્લાહ કહેવાને બદલે સદંકા છે. અને દરેક અલ્લાહો અકબર કહેવાને બદલે સદંકા છે. અને દરેક અલ્લાહ મોહો સિલ્લાહ કહેવાને બદલે સદંકા છે. અને દરેક લાઝિલાહ ઇલ્લાહ કહેવાને બદલે સદંકા છે. લલી આના કરવી સદંકા છે. અને યુરં કામથી રોકવું સદંકા છે અને તમારા તુકડામાં [સોલખત કરવામાં] સદંકા છે. સલાયાએ કહ્યું કે ઓ રસુલુલ્લાહ ! શું અમારામાંનો કાંઈ પોતાની શલવતનું કામ કરે અને તેમાં તેને સવાય થશે ? (એટલે પોતાની લેહજતમાં સવાય થવાનું શું કારણ ? સવાય તો ઇબ્દતમાં થાય છે.) હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે બતાવો તો જે તે તેને (શલવતને) હરામમાં નાંખે (વ્યભિચાર કરે) તો તેમાં તેના ઉપર યુનોહ થશે તો તેવીજ તરફ જ્યારે તેણે તે શલવતને હલાલમાં રાખી તો તેને સવાય થશે (એટલે સવાયનું કારણ શલવત નથી પણ ખોદાની તાબેદારી છે કે તેણે પોતાની શલવતને હરામથી રોકી અને હલાલમાં ખરચ કરી) ” કેટલાક લોકોએ કહ્યું કે ઓ રસુલુલ્લાહ ! ધનવાન લોકો સવાય લઈ ગયા (તેઓ સવાય લુટે છે) જેમ અમે નમાઝ પઢીએ છીએ તેમ તેઓ નમાઝ પઢે છે, અને જેમ અમો રોજ રાખીએ છીએ તેમ તેઓ રોજ રાખે છે અને હાજતથી વધુ માલને તેઓ સદંકા કરે છે (જે અમારેયા બની શકતો નથી) તેઓને હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો એટલે સદંકા અને ખેરાતનો સવાય માત્ર માલ પરજ અટકેલો નથી. કે તમને અફસોસ કરવો પડે પણ દરેક નેક કામમાં ખેરાતનો સવાય મળે છે. તે એટલાં સુધી કે સમ્મોગમાં પણ સવાય છે. સમ્મોગમાં સવાય તેજ વખત છે કે જ્યારે સારી નૈયત કરે. એટલે ખોદાનો હુકમ જાણીને કરે નેક ઓલાદની તેથી આશા રાખે.

૧૪૨૬ મુસલિમમાં અણુ સદંક (૨દી)થી

રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું અમે જ્યારે અલ્લાહના માર્ગમાં જોહાદ કરવા જઈશ તો અમારાં બીવી બચ્ચામાં કાંઈ પુરૂષ પાછળ રહેશે (અને જોહાદમાં નહીં આવશે) ? તેનો અવાજ તો ખોકડાના સમ્મોગ કરતી વેળાના અવાજ સરખો છે. મારા પર હાજમ છે કે કાંઈ પુરૂષ એવું કહ્યું હોય તે મારી પાસે લવાશે તો હું તે કામની શીક્ષા કરીશ કે જેથી બીજાઓને સાન આવે.

ફાયદો કેટલાક લોકો જમાના શોખમાં તથા ખાચડીની મોહબખતમાં હજરત (સલ) સાથે જોહાદમાં શરીક થતા નહોતા ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. અને એક રિવાયતમાં આવી રીતે છે કે જ્યારે માએઝો ઝીનાનો ઇકરા કર્યો તો હજરતે (સલ) તેને મંગસારનો (પત્થરના મારથી મારી નાંખવાનો) હુકમ કર્યો ફરી ખુતબામાં આ હદીસ ફરમાવી. એટલે જોહાદમાં નહીં જવું અને ઘેર રહેવાનું આ પરિણામ છે કે લોકો ઝીનામાં સપડાય છે. અને આ જો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તેની અવાજ ખોકડા સરખી છે તે હકકાય માટે ફરમાવ્યું તથા આ માટે કે ખોકડો ઘણું કરીને જીમા કરવામાં લાગેલો રહે છે.

૧૪૨૭ ખોખારી તથા મુસલિમમાં અણુ હોરેરા (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમારા દરેકની પાસે બે કપડાં છે ? એક કપડાંમાં નમાઝ પઢવા વખે પૂજનારને હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો એટલે જો એક કપડાંમાં નમાઝ હુરસ્ત નહીં થાય તો અરમમાં ઘણા લોકોની નમાઝ નહીં થાય. કારણ કે તમો અરમ લોકોમાં તો દરેકની પાસે બે બે કપડાં નથી.

* ૧૪૨૮ મુસલિમમાં આએશા (૨દી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તે નહીં જાણ્યું કે લોકોને મેં એ કામનો હુકમ કર્યો તો લોકો હયુ પચુ કરે છે (તરફોફ કરે છે એટલે તેપર અમલ કરતા નથી. આટલે સુધી માત્ર મુસલિમની રિવાયત છે) અને ખોખારી તથા મુસલિમમાં છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જા મારો હાલ જે મેં પાછલથી

નપયો છે તે જો હું પ્રથમથી જાણુને તો મારી સાથે કુરખાની તું જાનવર (હદી લાવતે નહીં. પણ તેને (મક્ષાથી) ખરીદતે. ફરી જેવી રીતે તે-ઓએ એહરામ ખોલ્યું તેવી રીતે હું એહરામ ખોલતે (હલાલ થતે) *

ફાયદો હજરતે (સલ) હજજતુલ વેદાઅમાં હજજતી નૈયતથી એહરામ ખાધું અને કુરખાની સાથે લીધી. જ્યારે મકકે પોહોંઆ તો હુકમ કર્યો કે જેની સાથે કુરખાની નહીં હોય

તે પોતાનું એહરામ ખોલે અને હજજતી મોસમમાં ફરી ખાંધે. તો સલાખા એહરામ ખોલવામાં હુન-પચુ થયા. કારણ કે હજરતે (સલ) એહરામ ઉતાર્યું નહોતું. તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે હું કુરખાની સાથે લાવવાને લીધે લાચાર થયો છું. જો હું આવો હાલ જાણુને તો મક્ષામાંથી હદી [કુરખાની] ખરીદતે, જેવી રીતે લોકોએ એહરામ ખોલ્યું તેમ હું પણ ખોલતે.

હુ ફસલ દસમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શબ્દ અમા છે.

૧૪૨૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એતેસો રહે, ખચીત તું પોતાને ઘેર આવનાર છે. તો જ્યારે તું ઘેર આવે તો હુશીયાર રહેજો હુશયાર રહેજો” આ હજરતે જામેર [રદી] ને ફરમાવ્યું.

ફાયદો જામેર (રદી)થી રિવાયત છે કે હુ નવા નિકાલ ફરીને જેહાદમાં હજરત (સલ) ની સાથે ગયો હતો, જ્યારે અમે ત્યાંથી પાછા ફર્યા અને મદીનાને પાસે આવ્યા ત્યારે હજરતે [સલ] પૂછ્યું કે શું તે નિકાલ કર્યા છે ? મેં કહ્યું કે હા, ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી કે હુશયાર રહેજો. એટલે જામા કરવું ખચ્યું મેળવવા માટે છે માત્ર પાણીજ કાઢવાની મતલબ નહીં રાખવી. અને તું સફરથી આવ્યો છે ઘણી જામા (સોલખત) કરવી નહીં કે નખખાઈ થશે. જો સ્ત્રીને હેજના દિન હોય તો તે પાક થાય ત્યાં સુધી સખર કરજો જલદી કરવી નહીં.

૧૪૩૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં મૈમુન ખીનને હારેસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે તું જાણે છે ખચીત જો તું તેણીને [લોંડીને] તારા મામાઓને આપતે તો

તને મોંઝા સવાખ થતે” તેણીએ જ્યારે એક લોંડી આજાદ કરી ત્યારે હજરતે [સલ] તેણીને ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરત મૈમુના (રદી) હજરત (સલ)ની ખીખી હતી તેવણે હજરત (સલ)ને વગર પૂછે એક લોંડી અજાદ કરી. રાત્રીના એ ખાખત હજરત [સલ]ને કહી ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. આથી જાણ્યું કે સિલા-રહમી એટલે સગાંઓ સાથે લલાઈ કરવાનો સવાખ આજાદ કરવાથી ઘણો છે.

* ૧૪૩૧ મુસલિમમાં અયુ કતાદા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જાણો છો ખચીત ઊંઝવામાં કસર નથી. કસર તો તે શખ્સને માથે છે કે નમાઝ નહીં પડે તે એટલાં સુધી કે ખીજ નમાઝનો વખત આવે તો જે શખ્સ એવું કરે (એટલે સવાથી તેની નમાઝ કબ્જ થાય) તો જ્યારે તે જાગે ત્યારે તે નમાઝ પડે. ફરી જ્યારે કાઝ થાય તો તે નમાઝ ને તેના વખતમાં પડે. [એટલે એમ નહીં કરે કે જે વખતે આજની કબ્જ નમાઝ પડી તે વખતે કાલની અદા નમાઝ પણ પડે એવા ખિયાલથી કે શાયદ આજથી વખત બદલાયો”] લેસતુત તારીસની સવાના ફરજની નમાઝ પઢવા પછી હજરતે (સલ) આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો હજરત (સલ) જેહાદની પાછા ફર્યા

* આ હદીસ હજરત [સલ]ની વફાતની આસરે ચાર મહીના પહેલાંની છે. ગા. મા.

અને આખી રાત ચાલ્યા. જરા રાત રહી ત્યારે સૂતા અને કેટલાક સહાયાને ચોકીદાર નીચા કે નમાઝને વખતે જગાડે તો એવો બનાવ બન્યો કે સર્વ સૂઈ ગયા અને ફજરની નમાઝ કળ થઈ. દલાઈે ચઢ્યા પછી પ્રથમ હજરત (સલ) જાયા ત્યાંથી આગળ વધીને નમાઝની કળ કરી સહાયાએ કહ્યું કે અમારી આ તકસીરનો કદારો શું છે? ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી.

૧૪૩૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન અરબાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જાણો છો આ બંનેને અનજમ થાય છે. અને એઓને કાઠ મોટા કામમાં અનજમ થતો નથી તેમનો એક તો યુગતી ખાવામાં આવજન કરતો હતો અને બીજો તે પેતાના પિશાબ માટે આડ કરતો નહોતો કે બચતો નહોતો.

કાયદો હજરત [સલ] બે કબરે ગયા અને ખબુરની એક શાખાને ચીરીને બંને કબરો પર ગાડી * અને ફરમાવ્યું કે જ્યાં સૂધી આ લીલી છે તો ખોદાની તસખીહ કરશે તેની બરકતથી એઓનો અનજમ હલકો થશે ફરી આ હદીસ ફરમાવી. એટલે યુગલી ખવાથી બચવું અને પિશાબ

* આ હદીસથી કેટલાકેએ કબર પર લીલોતરી મુકવાનો આધાર લીધો છે પણ ખનાબી (રહ) જેવણ હદીસમાં ઇમામ ગણાય છે તેવણ આ હદીસથી આધાર લેવાને ના પાડે છે. અને કહે છે કે એ કામ બે પાયા છે સહાયાના વખામાં એ કામ થવું નહોતું. અને કિરમાની કહે છે કે આ અનબનુ ઉકવું ખાસ હજરત (સલ) ના હાથથી બરકતને લીધે હતું. અને ઝૈની શરહ જુખારીમાં છે કે કબરો પર લીલોતરી જે મુકવામાં આવે છે તે નિર્બાલ છે. એટલે હજરતે લીલોતરી મુકા નહોતી પણ ગાડી હતી તેમ થવું જોઈએ. વળી ખમનતુર રિવાયત તથા ફતાવા બરહનામાં છે કે કુલ મુકવા કરતાં તેની કીમતનો સફકો કરવો બેહતર છે. વળી લીલોતરીની તસખીહ બ્યારે મહે નબર છે તો વગર કીમતે મળતી લીલોતરી વાપરે કે જે કુલ કરતાં ઘણીવાર ટકે છે અને કીમત ખરચ થતી નથી. અને કબરો પર કીમતી કુલોની ચાદર ચઢાવવી હરામ છે. તેમ કબરોને સંદેહ ચોપડું ખુશબો લગાડવી અને લોખાન વગેરે ખાલવા એકે મતે હરામ છે. ખોદા મુસલમાનોને બચાવે. આ. મો.

આડમાં કરતી કે તહારત કરતી એવું કામ નથી કે માણસ પર કંઠણ હોય. બીજી હદીસમાં કહેવાયું છે કે કબરનો અનજમ ઘણું કરીને પિશાબની નળસતથી થાય છે.

* ૧૪૩૩ મુસલિમમાં અબુ મહદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જાણો છો મેં તમારા પર ખોટો ગુમાન (ખોટી) ધારના) કરીને તમને સમ આપી નથી પણ મારી પાસે જીવરમદ (અરે) આવ્યો અને મને ખબર કરી કે અલ્લાહ તમારે લીધે ફિરસતાઓ આગળ ફખર કરે છે.” સહાયાના ટોલા પાસે હજરત (સલ) આવ્યા ફરી કહ્યું કે તમને કયી ચીજે બેસડાયા છે (એટલે શા માટે બેસડા છે)? સહાયાએ કહ્યું કે અલ્લાહની યાદ કરીએ છીએ. અને ખોદાએ અમને ઇસ્લામની હિદાયત કરી અને તેથી અમારા પર ઉપકાર કર્યો તે વિષે અમે તેની હમ્દ (સ્તુતિ) કરીએ છીએ. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોદાની કસમ એજ માટે તમે બેસડા છે? સહાયાએ કહ્યું કે ખોદાની કસમ એ માટેજ અમે બેસડા છીએ. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી.

કાયદો દસ્તુર છે કે પૂરતી ખોશીમાં કદી પોતાના દોસ્તોને ખાતરી પૂર્વક વાતને કસમ આપીને પૂછાય છે કે જેથી બીજી વાર તાજી ખુશી મળે, એવીજ રીતની કસમ હજરતે (સલ) સહાયાને આપી હતી. ફરી પૂરતી મેહરબાનીથી કહી પણ દીધું: કે મારું કસમ આપવું ખોટી ધારના માટે નહોતું કે જેથી સહાયાને દુઃખ થાય નહીં. અને આ જ ફરમાવ્યું કે જીજર કરનારથી અલ્લાહ ફિરસતાઓ આગળ ફખર કરે છે એટલે તેઓની ખુશી તથા ઘણા સવાબનું બ્યાન કરે છે, કે બની આદમ શહવત અને ગળ્બની જળમાં સપડાયલા હોવા છતાં મારી યાદ કરવાથી ગફલતમાં નથી. આ હદીસથી જીજરની મોટી ફજલત સિધ્ધ થઈ.

૧૪૩૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં સઅદ બીન અબી વક્કાસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તું રાજ થતો નથી કે જેવી રીતે મુસા આગળ હારનની પદવી છે તેવો તું મારી પાસે થાય પણ આટલું કે મારા પછી કાઈ પેગમ્બર નથી? જો તબૂક

માં જતી વેળા હજરતે (સલ) હજરત અલી [રદી]ને આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો મોનાફેકાએ તાનો કર્યો (મેણું માર્યું)

કે હજરત (સલ) અલી (રદી)ને જલીલ જાણીને પોતાની સાથે લઈ જતા નથી એમને ઘેર છોડી જાય છે ત્યારે હજરતે (સલ) અલી મુરતજના દિલાસા માટે આ હદીસ ફરમાવી. આ હદીસનું આકી ખયાન અધ્યાય પાંચમામાં વિસ્તારથી થયું છે. *

* ૧૪૩૫ મુસલિમમાં અમર ખીન આસ (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તેં જાણ્યું નથી કે ઇસ્લામ તેનાથી આગળા ગુનાહને ગેરેવ છે. અને હજર તેનાથી આગળા ગુનાહને ગેરેવ છે” અમર ખીન આસે (રદી) એમ્ત કરવાથી હાથ ખેંચ્યો તો હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તને શું થયું? ઓ અમર! અમરે કહ્યું કે હું એક શરત કરવા ઇચ્છું છું. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું શરત કરે છે? અમરે કહ્યું કે મારી બખશીશ થાય, ત્યારે આ હદીસ તેમને ફરમાવી.

ફાયદો જ્યારે કાફર મુસલમાન થયો તો તેના સર્વ ગુનાહ ફરી તે જુલમ હોય કે મોટા ગુનાહ કે નાનો ગુનાહ હોય માફ થાય છે. ઇસ્લામની બરકતથી કોઈ ચીજની પકડ રહેતી નથી. પણ હિજરત તથા હજરથી નાના ગુનાહ માફ થાય છે. કબીરા ગુનાહ માફ થતા નથી, પણ કદી કદાચ કબીરા માફ થાય છે જો કે આ હદીસમાં નાના કે મોટા ગુનાહનું અંધન (કેન) નથી પણ શરીઅતનો આજ ફાયદો છે કે ઇસ્લામ સિવાય બીજી ઇલાહતથી માત્ર નાના ગુનાહ માફ થાય છે. પણ જલાલુદીન સોયુતી (રહ) બોઝારી ની શરહમાં લખે છે કે કેટલીક રિવાયતમાં છે કે હજરથી નાના મોટા સર્વ ગુનાહ માફ થાય છે. **વદલાહો આદમ.**

૧૪૩૬ મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું જાણે છે જ્યારે સાંજ થઈ ત્યારે જો તું કહેતો **અઉને** એ કહેમાતિદલાહિત—તામ્માતે મિન શરે—મા ખલક તો તેને કંઈ નુકસાન કરતે નહીં?”

* વાંચો હદીસ ના. ૧૦૧૧ ગ્રા. મો.

એક પુરૂષે કહ્યું કે ગઈ રાત્રે મને વીજી એ ડસ્યો તો ઓ રસ્તુલ્લાહ મને કેવી તકલીફ થઈ તેને હજરતે આ હદીસ ફરમાવી.

ફાયદો આથી જાણ્યું કે મુછને દંડે કર વામાં આ દોઆની તાસીર છે.

૧૪૩૭ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જાણે છે તારા આપની કસમ જરૂર તને (તારા સવાલની) ખબર પડશે. બેહતર સફકા તે આ છે કે તું સાંજે સમો હોય માલનો બખીલ હોય દરિદ્ર (ફકર)થી ડરનો હોય તાલેવાન થવાની આશા રાખતો હોય ને સફકા કરે.” મુસલિમની રિવાયતમાં આટલો વધારો છે “અને જીવવાની આશા કરતો હોય.” ફરી બોખારી તથા મુસલિમમાં છે “ખૈરાત કરવામાં વાર નોલખાડ તે એટલાં સૂધી કે જ્યારે કંઈ જીવ આવે તો તું કહો કે ફલાણુને આટલો અને ફલાણુને આટલો અને જીવો તો તે ફલાણુનો થઈ ચુક્યો” જાણે છે તારા આપની કસમ [અમા વ અખીક] એ માત્ર મુસલિમમાં છે.

ફાયદો એક મરદે હજરત (સલ)ને પૂછ્યું કે હું પોતાના માલને કેવી રીતે સફકા કરું? અને કયા ખૈરાત અફજલ છે? ત્યારે હજરતે [સલ] આ હદીસ ફરમાવી. એટલે તંદુસ્તીની હાલતમાં ખૈરાત કરવી અફજલ છે કે માલ આપવા જીવ ચાહે નહીં, જીવગીની આશા હોય. આ નહીં કે જ્યારે જીવ જવા નીકળે તો વસીયત કરવા શરૂ કરે કે ફલાણુને આટલો માલ આપવો અને ફલાણુને આટલો. કારણ કે એ વેળા જો કાઠને નહીં આપશે તો પણ તેના હાથથી તો માલ ગયો. અને બીજાએ એટલે વારસોને મળ્યો.

૧૪૩૮ બોખારી તથા મુસલિમમાં મોહમ્મદ બીન હજન (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જાણે છે, બોહાની કસમ હું જરૂર તારે માટે બખશીશ માંગીશ જ્યાં સૂધી તારી બખશીશ માંગવાની મને રોકાણ થાય નહીં. તો અદલાહ તમાલાએ આ આયત ઉતારી **મા કાનલિસબીયે વક્લન આમનુ**—થી તે **અસહાબુલ જહીમ** સૂધી (તેનો અર્થ) નખીને તથા ઇમાનવાળાઓને યોગ્ય નથી. કે

મુશરેફા માટે મગફરતની દોઆ કરે (ખોદાથી) મારી ચાહે તેઓને જાહેર થયા પછી કે તેઓ જહાનમાં છે અગર ને તેઓના સગાં હોય” આ હજરતે અયુ તાલિખને તેની મરતીવેળા ફરમાવ્યું.

ફાયદો અયુ તાલિખની મરતી વેળા હજરતે (સલ) તેને કહ્યું કે ઓ કાકા લાએલાહ મહલદલાહ કહે કે હું તારી મગફરત માટે ખોદાથી આધાર લઇશ. અયુ જહલે કહ્યું કે ઓ અયુ તાલિખ તારે પોતાના આપદાદાનું દીન છોડવું નહીં. ઘણીવાર સૂધી હજરત (સલ) કલેમો કહેવાનું ફરમાવતા રહ્યા અને અયુ જહલ વગેરે બેદકાયના રહ્યા. છેવટે અયુ તાલિખે કહ્યું કે હું અયુ તાલિખના દીન ઉપર મરું છું. ત્યારે હજરતે (સલ) આ હદીસ ફરમાવી. ફરી હજરત [સલ] ને (તેને માટે) બખશીશ માંગવાની પણ મનાઇ થઇ. અયુ તાલિખ હજરત (સલ)ના કાકા હજરતપર

ઘણા શીદા રહેતા હતા. માટે હજરત (સલ)ને તેની બખશીશ માંગવાની ઘણી ખાહેશ હતી *

૧૪૩૯ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે શું તમારામાંનો કોઇ ડરતો નથી કે ત્યારે ઇમામથી પ્રથમ માથું ઉઠાવે તો અસ્લાહ તેના માથાને ગધેડાના માથા સરખું બનાવે. અથવા ગધેડાની સૂરત જેવી તેની સૂરત અસ્લાહ બનાવે.

ફાયદો એટલે પોતાના ઇમામ કરતાં પેઢેલાં જે સિન્દાથી માથું ઉઠાવે તે નાદાન છે. ખરું જોતાં તે ગધેડા છે. અને જાહેરમાં આદમી છે કે તે પોતાના ઇમામની તાબેદારી કરતો નથી. અથવા આ મતલબ છે કે એવા પુરૂષની સગ્ન આખેરતમાં એવી થશે. સારાંશ આ છે કે મુકતદી જલદી નહીં કરે તેના પર ઇમામની તાબેદારી વાજેબ છે.

ફસલ અગિયારમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે મસલ શબ્દ છે.

૧૪૪૦ બોખારી તથા મુસલિમમાં અયુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે બખીલ તથા સદકા કરનારની મિસાલ બે પુરૂષોના સરખી છે કે જેઓના ઉપર બે ઝબ્લા લોહાના હોય. જ્યારે સદકા કરનાર સદકા કરવાનો વિચાર કરે છે તો તે ઝબ્લો તેના પર પોહોળો થાય છે તે એટલાં સૂધી કે તેની પગલી તેથી મટતી જાય છે અને બખીલ જ્યારે સદકા કરવાનો વિચાર કરે છે તો તે સાંકડો થાય છે તે એટલાં સૂધી કે તેના બંને હાથ ગળે લાગે છે. અને તેની દરેક કડી બીજી કડી સાથે ભચડાય છે. ફરી તે તેને ચોડી કરવા કોશીશ કરે છે પણ તે સકતો નથી અથવા તે ચોડી થતી નથી.

ફાયદો એટલે સખી જ્યારે ખૈરાતનો ઇરાદો કરે છે તો તેનાં સીનો કોશાદ થાય છે [તેનું] દિલ બોહલું થાય છે તેનો હાથ દિલનો તાબે થાય છે. આપતી બખત સારી રીતે ફેલાય છે.

એથી ઉલટો બખીલ છે કે ખૈરાત કરતાં તેનું દિલ કંચાય છે જેથી આપવા માટે હાથ લાંબો થતો નથી. જાણે કોઇએ તેના હાથ પકડી રાખ્યા છે. સારાંશ આ છે કે સખી પૂર પુરૂષીથી ખૈરાત કરે છે. અને બખીલની ખૈરાત કરતાં જાન નીકળે છે અને રૂઠ કમજ થાય છે.

૧૪૪૧ મુસલિમમાં અયુ મુસા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે ઘરમાં અસ્લાહની યાદ થાય છે અને જે ઘરમાં અસ્લાહની

* આથી જણાવ્યું કે વગર ઈમાને તથા કુકર શિફની સાથે હજરત [સલ] પર જાન શીદા કરવો કે મોહબ્બત રાખવી મુક્તિ આપનાર નથી. તેમ હજરત (સલ) કાફેર મુશરેફ માટે બખશીશ માંગશે નહીં. હજરતની મોહબ્બત તથા તેમના પર ફિદા થવું ઉમદા નેજી છે પણ ઈમાન વગર નેજી કામ આવતી નથી. શા. મો.

યાદ થતી નથી તેનું દૃષ્ટાંત જીવતા તથા મુરદા સરખી છે.

ફાયદો એટલે જે ઘરમાં ખોદાની યાદ થાય છે તે બરકત વાળું તથા રોકનવાળું છે. અને જેમાં ખોદાની યાદ થતી નથી તે બે બરકત છે.

૧૪૪૨ મુસલિમમાં જાહેર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે પાંચ નમાઝોની મિસાલ ધણી પાણી વાલી વેહતી નેહર સરખી છે કે તમારામાંથી કાઢના દરવાજા પર હોય તેથી દરરોજ પાંચ વાર તે ગેસલ કરે.

ફાયદો એટલે એવા શખ્સ ગુનાહોથી પાક રહેશે જેવી રીતે પાંચ વખતનો નહાનારો મેઝથી સાફ રહે છે.

૧૪૪૩ બોખારીમાં નોઅમાન ખીન બશીર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોદાની હદો પર કાએમ રહેનાર (એટલે ગુનાહ નહીં કરનાર) અને તે હદોમાં પડનાર (એટલે ગુનાહમાં હુબનાર)ની મિસાલ એક કામ સરખી છે કે જેઓએ એક વહાણમાં ચીકી નાંખી (કુરા નાંખ્યો) ફરી કેળને ઉપર રહેવાની જગ્યા મળી અને કાળને નીચે રહેવાની જગ્યા મળી. ફરી જે નીચે રહેતા હતા તેઓને બ્યારે પાણી નેહતું હતું તો ઉપર રહેનારાઓ પાસેથી જતા. તેઓએ કહ્યું કે બે અમે અમારા હિસ્સામાં (અમારી જગ્યામાં) એક બારકું પાડીએ અને ઉપર વાળાઓને (અમારા આવવા જવાથી) અમે દુઃખ નહીં આપીએ (તો કીક થાય.) તો બે ઉપર વાળા તેઓને તથા તેઓના વિચારને છોડી દે (એટલે તોડવાની મનાઈ નહીં કરે) તો ઉપર નીચે વાળા તમામ હલાક થાય. (એટલે કુબ્રે) પણ બે તેઓના હાથ પકડી એ તો તેઓ અચ્ચે અને એઓ પણ સઘળા અચ્ચે.

ફાયદો એટલે જે લોક એક શહેર કે એક ઘરમાં રહેતા હોય તેમાંના કેટલાક ગુનાહોથી તથા શરીઅત વિરૂધ્ધ કામોથી બચતા હોય અને કેટલાક જુરાં કામોમાં ફસેલા હોય. હવે જ મુતકી લોક શક્ત હોવા છતાં ગુનેહગારોને જુરાં કામોથી નહીં રોકે તો આખેરતના અગ્નિમાં બને ભગા છે. અને બે દુન્યામાં અગ્નિ આવશે

તો સઘળા બરબાદ થશે. ફરી મુતકી લોક તેઓનાં જુરાં કામોથી રાજ હશે અથવા નહીં હશે. જેમકે વહાણ અગર બે ધણો ભાગ મજબૂત હોય પણ તે એક કાણથી કુબ્રે છે. આ હદીસથી જણાયું કે નહિ અનીસ મુતકર એટલે શરીઅત વિરૂધ્ધ કામોથી લોકોને રોકવા વાળું છે. કારણ કે જુરાં કામો જ્યારે ધણાં વધી જશે તો તેથી સર્વની બરબાદી છે.

૧૪૪૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ ખીન ઓમર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે કુરઆનનો દૃષ્ટાંત પગ બાંધેલા કીટ સરખો છે. જે તેનો માલિક તેને બાંધી રાખશે તો તે રોકેલું રહેશે પણ જો તે તેને છોડશે તો જતું રહેશે.

ફાયદો એટલે કુરઆનના હાફિજને લાજેમ છે કે હમેશા દોર કરતો રહે, નહીં તો બુલી જશો.

૧૪૪૫ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ મુસા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે જે મુમિન કુરઆન પઢા કરે છે તેની મિસાલ તુરંજ કહેતાં મીઠા લીચું સરખી છે કે તેની વાસ સોહામણી છે અને તેની મઝા સારી છે. અને જે મુમિન કુરઆન પઢતો નથી તેની મિસાલ ખજુર સરખી છે કે તેમાં ખુશબો નથી પણ તેની મઝા મીઠી છે. અને જે મોનાફિક કુરઆન પઢે છે તેની મિસાલ રીયાન (રૈહાન) સરખી છે કે તેની ખુશબો સારી છે પણ તેની મઝા કડવી છે અને જે મુનાફિક કુરઆન પઢતો નથી તેની મિસાલ મંદરાયણ (હનજલ) સરખી છે કે તેમાં ખુશબો નથી અને મઝા પણ તેની કડવી છે.

ફાયદો એટલે કુરઆન પઢનાર મુમિનમાં બે ગુણ છે એક ખાતેની એટલે દિલનો અને મીઠી મઝા ફરમાવી. અને બીજો જાહેરી જેની અસર લોકોને પોહોંચે છે તેને ખુશબોની સાથે ઉપમા આપી. એટલે કુરઆન પઢનાર મુમિનનું જાહેર ખાતેન બને સારું છે. અને જે મુમિન કુરઆન પઢનાર નથી તેનું ખાતેન ઇમાનને લીધે સાફ છે પણ ઇમાનની જાહેરી નિશાન નથી. અને કુરઆન પઢનાર મુનાફિકમાં જાહેરની અસર તો છે પણ ખાતેનની નથી. કારણ કે તેનો અશફો

હુરત નથી. અને જે મુનાફિક કુરઆન પઢનાર નથી તેનું ન તો જાહેર સાર છે અને ન આતેન સાર છે.

૧૪૪૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રહી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુમિનનો દાખલો હુંડા (કંડી, વાલી) સરખો છે કે તેને વાયુ હલાવે છે જેથી તે કદી સીધું રહે છે અને કદી પડે છે અને કાફિરનો દાખલો સરવ (સરો) સરખો છે કે જે જડથી ઉખેડે નહીં ત્યાં સુધી હમેશા ઉભું રહે છે.

ફાયદો સનોઅર (સરવ)નું ઝાડ સખત હોય છે હવાથી તે કમતી ઝુકે છે અને જે વંદના હવા ચાલે તો તે જડ મુળથી ઉખેડે છે. જેવું કે તાડ ખજૂરી. સારાંશ આ છે કે મુમિન હમેશા બક્ષા અને મોસીબતમાં સપડાયેલા રહે છે જેથી તેના ગુનાહોમાં હલકું થાય છે. અને કાફિરને મુસીબત ઓછી થાય છે. અને જે થક તો સવળથી તે મહદમ છે. એટલે મુમિનને લાજેમ છે કે તે તકલીફ અને મોસીબતથી ગભરાય નહીં તેને ખોદાનું એહસાન સમજે અને પોતાના પાપોનો ઉતાર જાણે.

૧૪૪૭ મુસલિમમાં તોઅમાન બીન અશીર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુમિનોના આપસમાં મોહબ્બત કરવાનો તથા મેહેર કરવાનો દાખલો એક દેહ સરખો છે. જ્યારે દેહનો કોઇ ભાગ બીમાર પડે છે તો આકીના ભાગો ઉજળગરામાં તથા જીખારમાં ભેગા થાય છે.

ફાયદો જે આંખમાં દરદ થાય તો સધળા બદનને ખેંચી થાય છે. એવીજ રીતે ઇમાનદારોની આપસમાં મોહબ્બતનો હાલ છે. જે એક ઇમાનદારને દુઃખ કે મોસીબત થાય તો સર્વ તેમાં શરીકે છે. એટલે પૂરતા ઇમાનનો મુકતબ (ચાલટ) આજ છે કે આપસમાં એવી મોહબ્બત મેળવે. અને જેને બીજાનું દુઃખ જોઇને દુઃખ નહીં થાય, અને શક્ત હોવા જતાં તેને બલાથી નહીં છોડવે તેના ઇમાનમાં નુકસાન છે.

૧૪૪૮ મુસલિમમાં અબ્દુલ્લાહ બીન ઓમર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મુનાફિકની મિસાલ અકરાનાં બે ટોશમાં ભટકવી (મારી મારી ફરતી) બકરી સરખી છે. કદી આ

ટોશમાં ભટકે છે તો કદી પેલા ટોશમાં.

ફાયદો એટલે મુનાફિક શંકા સંદેહમાં સપડાયેલા છે કદી ઇમાનની વાત સાંભળી ઇમાન તરફ ઝુકે છે. અને કદી કુફરની વાત સાંભળી કુફર તરફ દલે છે. તે કમચાખત ન બાંધીનો અને ન તલીનો.

૧૪૪૯ મુસલિમમાં જાહેર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મારી અને તમારી મિસાલ એક મરદની મિસાલ સરખી છે કે તેણે અગ્નિ સળગાવી, ફરી તેમાં તીડ તથા ભરમયાં (પરવાના) પડવા લાગ્યા અને તે અગ્નિથી દૂર કરે છે. અને હું તમારી કમર પકડીને અગ્નિથી દૂર કરું છું અને તમે મારા લાથથી છૂટી છૂટીને નહાસો છો.

ફાયદો એટલે તમે શલ્લવો અને ગુનાહોમાં એવા પડો છો જેવી રીતે અગ્નિમાં જંગુઓ પડે છે. અને હું હમરો યુક્તિથી તમને ગુનાહોથી બચાડું છું જેમકે કોઈ કપડું પકડીને રોકતો હોય પણ તમે રૂકતા નથી. આ હદીસથી હજરત (સલ)ની પૂરતી શક્ત પોતાની આ ગુનેહગર ઉમ્મત ઉપર સિદ્ધ થાય છે.

૧૪૫૦ બેખારી તથા મુસલિમમાં જાહેર (રહી)થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મારી મિસાલ (દાખલો) અને બીજા પેગમ્બરોની મિસાલ એક પુરૂષના સરખી છે કે જેણે એક ઘર બાંધ્યું ફરી તેને ઈંટની જગ્યા રાખીને પૂરું કર્યું અને સોલાયમાન બનાવ્યું. અને લોકો તેમાં દાખલ થવા લાગ્યા અને તાજુબ કરતા હતા અને કહેતા હતા કે ઈંટની જગ્યા બાકી નહીં રહે તે (તો ઠીક થતો) મુસલિમની રિવાયતમાં આટલો વધારો છે “તો હું ઈંટની જગ્યા છું મેં આવીને પેગમ્બરોની જગ્યા પૂરી.

ફાયદો એટલે પેગમ્બરીનો મેહેર ખાતેમુન નખીયીન વગર અપૂર્ણ હતો. જ્યારે હજરત (સલ) તશરીફ લાગ્યા તો તે મેહેર પૂર્ણ થયો. જેટલા સારા ગુણો માણસમાં થઇ શકે છે તે સર્વ હજરત [સલ] ઉપર ખતમ થયા. એજ માટે અમારા હજરત [સલ] ખાતેમુન નખીયીન થયા. કોઇ સારો ગુણ બાકી નહીં રહ્યો કે હજરત (સલ) પછી કોઇ પેગમ્બર થઇને તેથી ગુણવાતો.

ફસલ ખારમી

આ ફસલમાં તે હદીસો છે કે જેને મથાલે શખ્દ ધ્યાનમ તથા ધ્યાન છે.

૧૪૫૧ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ ઝહદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે માર્ગોમાં બેસવાથી તમો બચતા રહો. પહાયાએ કહ્યું કે અમને માર્ગોમાં એકક રાખવાની જરૂર છે ત્યાં અમે વાતચીત કરીએ છીએ. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે તમો ત્યાંની વગર એકક રાખે—નહીં માનતા તો માર્ગને તેનું હક્ક આપો. પહાયાએ કહ્યું તેનું હક્ક શું છે? આ રસ્તુલ્લાહ! હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે આંખ નીચી રાખવી (પારકી સ્ત્રીથી તથા લોકોની આંખોથી) અને ઇબ્ન કરનારી વસ્તુને દૂર કરવી (એટલે ઘટ પથ્થર અને કાંટા હવવા) અને સલામતો જવાબ આપવો અને સારા કામેની આજ્ઞા કરવી અને ખરાબ કામથી દૂર રાખવા.

ફાયદો પ્રથમ તો માર્ગમાં બેસવું ફીક નથી અને જે કંઈ જરૂરત હોય તો માર્ગનું હક્ક અદા કરે.

૧૪૫૨ બોખારી તથા મુસલિમમાં ઉકબા બીન આબિર (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે સ્ત્રીઓ પાસે જવાથી બચતા રહો. અનસારીઓમાંના એક પુરૂષે કહ્યું આ રસ્તુલ્લાહ ખાવિન્દના સગાઓનો હાલ બતાવો? હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખાવિન્દની સગાઈવાળા તો મોત છે (એટલે હસાકી અને ફસાદનું કારણ છે.)

ફાયદો આ હદીસથી જણાયું કે ખાવિન્દના સગાઓનું જેવા કે દિવર જેકું એકાંતમાં ઓરત પાસે જવું અથવા વગર શરહ પરદે સ્ત્રીનું સામે આવવું દુરૂસ્ત નથી.

૧૪૫૩ બોખારીમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોટી ધારનાથી તમો બચતા રહો. કારણ કે ખોટી ધારના (બદ ગુમાની) ઘણી જૂઠી વાત છે.

ફાયદો એટલે વગર તપાસ કરે માત્ર પોતાના ગુમાનથી કાંઈ મુસલમાન વિષે ખુરી ધારના

કરવી ઘણી બે પાયા વાત છે.

૧૪૫૪ બોખારી તથા મુસલિમમાં અનસ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મજલુમ (જુલમ ખમનાર) ની બદ દોઆથી તમો બચતા રહો અગર જે તે મજલુમ કાફિર હોય.

ફાયદો એટલે કાંઈ મુસલમાન કે કાફિરને ના હક્ક દુ:ખ નો આપો. કારણ કે મજલુમની બદ દોઆ તીર નિશાન ઉપર લાગે છે તેમ અસર કરે છે.

૧૪૫૫ મુસલિમમાં અબુ કતાદ (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે વેપારમાં ઘણા કસમ ખાવાથી તમો બચતા રહો. કારણ કે સોદાનું ચક્રણ કરે છે પણ બરકતને મટાવે છે.

ફાયદો એટલે વેચનાર ઘડી ઘડી આવી રીતે જૂઠી કસમ નહીં ખાય કે ખોટાની કસમ આ ચીજ આટલાની છે. અને ફસાલો શખ્સ મને આટલી કીમત આપતો હતો મેં નહીં માન્યું. તો ફરમાવ્યું કે એમાં જે કે માણસ ધોકો ખાય છે અને ચીજ વેચાય છે પણ તે માલમાં બરકત રહેતી નથી.

૧૪૫૬ બોખારી તથા મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે એક પછી એક વગર ખોસે રોજ રાખવાથી (સોમે વેસાલથી) તમો બચતા રહો. અને બોખારીમાં એ શખ્દો બે વાર કહેવાયા છે.

ફાયદો વેસાલનો રોજને તેને કહે છે કે બે દિવસ અથવા વધારે બરાબર રોજને રાખે અને વચમાં કંઈ ખાય નહીં. આથી જણાયું કે વેસાલનો રોજને રાખવો મફરૂહ છે અને શકિત નહીં હોય તો હરામ છે.

૧૪૫૭ મુસલિમમાં અબુ હોરેરા (રદી) થી રિવાયત છે કે હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે દુધારી

બકરી જીખલ કરવાથી ખચતો રહે.” અયુક્ત હૈસમ ખીન તૈયેહાન (રદી)ને હજરતે આ ફરમાવ્યું.

ફાયદો અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત છે કે હજરત (સલ) એક દિવસ ઘરથી નીકળ્યા તો સિદ્દીકે અકબર તથા ફારૂક [રદી]ને જોયા. હજરતે ફરમાવ્યું કે તમે શામાટે ઘરથી નીકળ્યા છો? તેઓએ કહ્યું કે જૂખને લીધે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખોદાની કસમ હું પણ એજ માટે નીકળ્યો છું. ફરી હજરત તથા સાહાબા અયુક્ત હૈસમ અનસારી [રદી]ને ઘેર ગયા. તેવણ ઘરમાં નહોતા. તેમની બીબીએ હજરત (સલ)ને ઘણી ખુશી પુર્ણ માનથી ઘરમાં લીધા. એટલામાં અયુક્ત હૈસમ આવ્યા. હજરત (સલ)ને તથા સાહાબા [રદી]ને જોઈને કહ્યું **અલહુમ્મદીલિલ્લાહુ અન્ના** ના દિવસે તો કાઠના ઘરમાં મારા મેમાન જેવા નથી. ફરી તેવણ એક ટોપલીમાં સૂકા લીલા અને ગદરેલા ખજુર લાવ્યા. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે ખ.ઓ. ફરી અયુક્ત હૈસમે ઇચ્છ્યું કે **ફારૂક** બકરીને જીખલ કરે ત્યારે હજરતે આ રદીસ ફરમાવી. જ્યારે હજરત (સલ) તથા સાહાબા ઘરવા તો સિદ્દીકે અકબર તથા ફારૂક

[રદી]ને કહ્યું કે ખોદાની કસમ તમને આ નેઅમતની પુછ થશે. ફારૂક કે તમે ઘરથી જૂખ્યા નીકળ્યા હતા. ફરી ખોદાએ તમને આવી નેઅમત ખવરાવી. * આથી જણાયું કે જૂખની હાલતમાં બે તકલ્લોફ દોસ્ત (વગર અડચણે આવ જ થતી હોય તેવા દોસ્ત)ને ઘેર જવું અને ત્યાં ખાવું દુસ્ત છે, આ સવાલમાં દાખલ નથી. હજરતે (સલ) જે દુધાર જનવરને જીખલ કરવાની મનાઈ કરી તે દુન્યાની મસલેહત માટે હતી. જેનો લાભ ચાલુ હોય તેને જીખલ કરવું મુનાસેખ નથી. એની આ મતલબ નથી કે તેનું જીખલ કરવું શરીઅતમાં દુસ્ત નથી.

* હાકેમે મુસ્તદરકમાં અયુ હોરેરા (રદી)થી રિવાયત કરી છે કે જ્યારે સાહાબાને આ બારે લાગ્યું તો હજરતે [સલ] ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમને આ મળે અથવા જ્યારે તમે હાથ મારો [અટલે ખાઓ] તો કહો “બિસ્મિલ્લાહે વ અલા ખરકતિ-હીહે” ફરી જ્યારે ચેટ બરાય તો કહો “અલહુમ્મદીલિલ્લાહી-ફીજ હોવ **અરસીન** વ અનઅમ અલ્લાના વ અફન્ન” તો આ એની રોકાણ છે. હિસને હસીન. આ મો.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

માલા યુદ્ધ મિન્હો નામની જગત જાણીતી ફારસી કીતાબ મહા વિકાન વલીયે કામેલ જનાય કાજી સનાઉલ્લાહ પાણીપતી (રહ)ની રચેલી કે જે ઘણા શેહરોના ઘણા પ્રેસોમા ઘણી વાર છપાઇ માન પ્રાપ્તિ દરેક ઇસ્લામી મદરસાઓમાં ચાલુ છે. તેનો તરજુમો ગુજરાતીમાં બીજી આવૃત્તિ છપાયો છે. મજબૂર કિતાબોનો તરજુમો ઉર્દુમાં પણ થઇ ઘણા માનીતો થયો છે. પણ તે ફક્ત કિતાબોજ તરજુમો છે. અને ગુજરાતીમાં કિતાબના તરજુમા સાથે તેની નોટોનો પણ તરજુમો થયો છે કે જેમાં નમાઝ, રોજા, જકાત અકાએફ વગેરેના સેકંડો મસલાઓનો મોટો ખજનો અરબી કીતાબોના હવાલા સાથે સમાયલો છે. અને એજ ફારજુથી ફારસી માલા યુદ્ધ મિન્હોની સાથે દરેક પ્રેસવાળાએ એ નોટને જાપી છે. એ તરજુમો ૫૦ રતલી ઉમદા કાગળ ઉપર છપાઇ બહાર પડ્યો છે. કી. રૂ. ૨૦ ર પોસ્ટ જુદું.

મળવાનું ટેકાણું,

કુતુબખાના સાદેકીઆ: સુ. ૦ રાંદેર જિલ્લે સુરત.

મશારેકુલ-અનવારના ઉર્દુ ભાષાંતર કરનારના કેટલાક કાયદાઓનું

સિરુ.

૪૫૮

- ૩ નેક અગત મુસલમાનપર ખોદાની રહમત નુ અયાન
- ૫ શિકારી કુતરાના મસલા
- ૯ ખાલુ ખાવાના કાયદા
- ૧૨ હામની સાથે ઐયત કરવાના મસલા
- ૧૫ હજતેલાદની સત્યતા તથા ચાર મળ્લય થવાનું કારણુ
- ૧૬ અદનમાંથી રૂલ નીકળા આદ મુમિન તથા કાફિરના દાલનું અયાન
- ૧૭ વલીમા વગેરે દાવતના મસલા
- ૧૮ ખરાય ખવાયનું અયાન
- „ મોતશાએલાત આયનોમાં ગુફતગો કરવા ની મનાઇ
- ૨૧ દોરૂદની ફજલત તથા હજરતની તમામ જલાલપર ફજલતનું અયાન
- ૨૩ ઇરાન તથા રમના ફતેહ થવાની તથા આહન્દાના અનાવની ખયરનો મોજેઝો
- ૨૮ ત્રણ ચીજનો મોત પછી પણ લાલ આફી રહે છે.
- ૩૧ નાશુકરી તથા ગોરૂનો ઇલાજ
- ૩૩ રમ તથા ઇરાનના ફતેહ થવાની ખયરનો મોજેઝો
- „ ઇસ્તેખારાની નમાઝ તથા તેની દોઆ
- ૩૫ સારા અવાજથી કુરઆન પઢવાનું મુસલ્લય થવું.
- ૩૬ જલ હજ્જના દસ દિવસની ફજલત
- „ શર વધી ઉતરવાનો ફિરસો
- ૩૮ હજરત (સલા)ની પૂર્ણ શોગમઅતનું તથા ખીમે ચાલનાર ઘોડાના તેજ થવાનું અયાન
- ૩૯ તરાવીહ મુંનત થવાનું અયાન તથા શીઆ-ઓની શંકાનો ઉતર
- ૪૦ નરમ મિગજના વખાણુ અને યુરા સ્વભાવ ની નિન્દા.

૪૫૯

- „ હજરતની ઘણી ખીમીયો હતી તે પર ખિસ્તીઓની શંકાનો ઉતર
- ૪૧ આગળા પેગમ્બરોના મોજેઝા કરતાં કુર-આનના મોજેઝાની કિમ્મત
- ૪૨ ઝકાત નહીં આપનારના અગમનું અયાન
- ૪૩ ઝકાત નહીં આપવાના અગમનું તથા અખીલોની દિમાકતનું તથા મુસલમાનોની નસીહતનું અયાન
- ૪૪ વાળુની ફજલત
- „ તકદીરનું અયાન અને અમલ કરવું તકદીર વિરૂધ્ધ છે એવી શંકાનો ઉતર
- ૪૫ વાળુ પછીના જીજરનું અયાન
- ૪૬ પાંચ વખતની નમાઝો યુનાહોનો કફારો છે.
- „ ખીમારી અને તકલીફ યુનાહોનો કફારો છે.
- „ ઝાડ રોપવાનો સવાબ
- ૪૭ બીદઅત કાદનારાઓની યુરાઇ તથા તેઓ સાથે જેહાદ કરવાની કોરીશ.
- ૪૮ જકાત આપવી માલ ગટવનું કારણુ નથી. અને યુનોહ માફ કરવા તે હલકાઇનો સઅબ નથી.
- ૪૯ દૂધ વધવાનો મોજેઝો.
- ૫૫ સિદ્દીકે અકબર (રદી) પાછળ હજરત (સલા) ના નમાઝ પઢવાનું વળું ન
- ૫૭ સ્વભાવ અદલાવો સમ્બલિત છે.
- ૫૮ ગાયન દુરૂત થવાની શરત
- ૫૯ સિદ્દીકે અકબર [રદી]ની ફજલતનું અયાન
- ૬૦ સુર્યની મીસાલ ઘડી સરખી છે.
- ૬૧ હમાન તથા જેહાદની ફજલત.
- ૬૫ અદરવાળાઓની ફજલત જેમાં ચારે સલા-આ પણ દાખલ છે.
- ૬૬ હમાન વગર પેગમ્બરોની સગાઇ કાંમ આવતી નથી.
- ૭૦ ઇરાન ફતેહ થવાની તથા લુદારોઓના દફે

૫૪૨

- થવાની આધ. દાની ખચર આપવાનો મોજેઝો
૭૧ હજરત અલીની ફજલતનું બંધાન તથા
શીઆઓની શકાનો ઉત્તર
૭૪ ત્રણ આખતમાં સવાલ કરવા દુરસ્ત છે.
૭૬ હજરત આમેશા (રહી) પર મુકાયલા તોલમત
નું બંધાન.
૭૮ અ ઉપકાર થવાને લીધે તથા લાનત કરવાને
લીધે ઘણી સ્ત્રી દોઝખી છે.
૮૧ હલાલ રોજ દુઢવાની તાકીદ.
૮૫ હજરતનો પરમેશ્વર અતર જેવો ખુશમો
વાળો હતો.
૮૬ હજરત પર જાદુ અમર કરવાનું તથા શકિત
હોવા છતાં જાદુગરથી બદલો નહીં લેવાનું
બંધાન.
૮૮ વા વાંઝોનું તથા વાદળીથી હજરતનું ડરનું.
૯૬ કુરઆન હમેશ પઢવાની તાકીદ અને એમાં
ગફલત કરનારની ભુલો જવાને લીધે ભુરહ.
૯૭ ઓમર ફારૂકની ફજલત
,, હજરત (સલ) પછી મુરતદ થયા તેઓનું
બંધાન તથા શીઆઓની શકાનો ઉત્તર
,, ઓમર (રહી) ની ફજલત
૯૮ સિદીકે અકબર તથા ઓમર ફારૂકની ફ-
જલત તથા એઓની ખીલાફત વિષેનો મશારો
,, ઓમર ફારૂકને જનતની બશારત.
૯૯ મેઅરાજનો કિસ્સો.
૧૦૪ ગરૂર અને અલકંકર આવે એવી સણગાર
ની નિન્દા.
૧૦૫ કબરોને મસજીદો બનાવવાની તથા કબરો
પર શિકાના થતાં કામોની મનાઈ
૧૦૬ આપને ગાળો ભાંડવાની, ખોદા સિવાય
બીજા કોઈ માટે જુબલ કરવાની, બિદઅ-
તીની હિમાયત કરવાની. અને જમીનની
નિશાનીયો મટાડવાની મનાઈ તથા એવા
કામ કરનાર પર લાનત.
૧૦૯ ખોદાની તાફરમાનીમાં કોઈની તાબેદારી નથી.
૧૧૦ મોસેલેમાં કબજાબનો કિસ્સો તથા અબુ
બકર સીદીકની ફજલત.
૧૧૨ પારસીઓના ઇમાન લાવવાની ફજલત

૫૪૨

- તથા દીનમાં તેઓની આરીક તપાસ કર-
વાનું બંધાન.
૧૧૩ ખરચ કરતી વેળા અનાજ નહીં માપવાનું
તથા વેચ ખરીદ વેળા માપવાનું બંધાન
,, વાદી પર સમી લાવવાના છે અને પ્રતિવા-
દી ઉપર કસમ છે.
૧૧૫ પાંચ વખત મિસવાક કરવાની ફજલત.
૧૧૮ સચર કરવાની ફજલત.
,, જંગે મૂતાનો કિસ્સો તથા ઇજમાંથી સિ-
દીક અકબરની ખિલાફતની સમ્મતા.
૧૧૯ નિખ્ખના મુલ ઇલાગેનું તથા કયે દિવસે
કમડી ખેંચવવી અને કયે દિવસે નહીં
તેનું બંધાન.
૧૨૧ મોહરમના નવમા દસમા રોજનું બંધાન.
૧૨૨ ત્રણ જમાનાની ખેલતરીનું તથા તે પછી
બિદઅત ખગટ થવાનું બંધાન.
૧૨૪ ફેટલાક કારણોને લીધે જુમઆની ફજલત
નું બંધાન.
૧૨૫ હશા તથા ફજરની નમાઝમાં સૂસતી કર-
વી મુનાફકાની નિશાની છે.
૧૨૬ હમેશ ઇખાદત કરવાની ફજલત.
,, ઇખાદતમાં દરમિયાની ચાલ રાખવાની
ફજલત.
૧૩૧ પોશીદા ફરૈશ ગુનાહને જાહેર કરવું નહીં
જોઈએ.
૧૩૨ લોકોની મદદ કરવી એ પણ સદકામાં દા-
ખલ છે, તથા સદકાની જાનીઓ.
૧૩૫ પોતાની જરૂરત હોવા છતાં બીજાને પોતા
થી શ્રેષ્ઠ રાખવાની તથા સલાવાની ફજલત.
,, ઓમર ફારૂકની ફજલત.
૧૩૭ મેઅરાજની કેટલીક કેરીયતનું બંધાન.
૧૩૮ હજરત (સલ) ની તોફુવતની સમ્માઈની
ચલુદીઓએ પરીક્ષા કરવી.
૧૩૯ શકાઅતની હદીસ અને શકાઅત છ
તરેહની છે.
૧૪૦ ચાર કઝમોની ફજલત.
,, આગળી ઉમ્મતોના મુખિનોએ ઝીલેલી ત-
કલીફાનું બંધાન તથા ઇસ્લામની ફતેહની

૧૫૯

,, કાફિરોની તકલીફ આપવા ઉપર હજરતના સખર કરવાનું બયાન.

૧૪૧ જુમઆ ફરજ થવાની દલીલ

૧૪૧ સિદ્દીક અકબરની ખીલાફતની દલીલ.

૧૪૪ હદીસે જુમરખલ તથા ઇસ્લામની ઇમાનની તથા તસબીહની હકીકતનું બયાન.

૧૪૬ ઓખી નૈયતનું બયાન તથા રિયાકારીની નિન્દા.

૧૪૮ લેવ ખરીદમાં મજલીસ નહીં બદલવાથી અખત્યાર રહે છે.

૧૪૯ હેલાલ બીન ઓમૈયાના લેઆન કરવાનો કિસ્સો.

૧૫૦ ધાટરડી યુગરાની ખુરાષ.

,, જંગમાં ફરજ આપવું ફરજત છે.

૧૫૩ બ્યાઝની હકીકતનું બયાન.

૧૫૪ સારા ખ્યાલ અને ખરાખ ખ્યાલનું બયાન.

,, હાજતવાળાઓની હાજત પૂરી કરવાની ફજલત.

૧૫૬ કલોજીના ફાયદાનું બયાન તથા તે વિષે મુલહેદોની શંકાનો જવાબ

૧૫૭ શર મુશીબતમાં સખર કરવાની ગણતરી છે.

,, યુનાહોના કફારાનું બયાન.

૧૫૮ મેહમાનીનું બયાન.

,, તહારત, તસમીહ, તહમીદ, નમાઝ રોજ વગેરેની ફજલત

૧૫૯ હજજ મખરરનો બદલો જનત છે.

૧૬૧ યુનાહ કખીરા સ્મૃત છે.

૧૬૨ કુવવતે ઇમાનીની વખાણ અને સારા કામોની તરગીબ તથા સુસ્તીથી અચાવવું.

૧૬૩ કુરઆનમાં મહારત રાખનારની ફજલત તથા જેનીજ્યાન અટકતી હેય તેના સવાબનું બયાન.

૧૬૪ ખોદા તથા રસૂલની મોહબ્બતની બશારત.

૧૬૫ કાફેશની ફજલત.

૧૬૬ વિત્ર એક રકબત છે અને ત્રણ પાણ છે.

૧૬૮

૧૭૦ ગીબતની હકીકત.

૧૭૧ જનતમાં અડધા ઉમ્મતે મોહમ્મદીયા થશે.

૧૭૨ તાજીયાદારીની મહફેલની મનાઈ થવાની દલીલ.

,, હદીસ ઓમૈયા જે ફિકલની કિતાબોમાં પ્રખીયાત છે,

૧૭૪ પાંચ વખતની નમાઝથી યુનાહોનું ફર થવું.

૧૭૫ જુઝ વહેતની હદીસ તથા નમાઝમાં હજરતથી બૂલ થવાનું બયાન.

૧૭૬ સો વાર સુખલાન—સ્લાહ કહેવાના સવાબનું બયાન.

,, થાક માંદગી દફે કરવા હજરત ફાનેમા વાળી તસમીહ મોજરબ છે.

૧૭૭ જનત જરફોની જગ્યા છે અને દોજખ મોટાઈવાળાઓની તથા ખુરા સ્વભાવ વાળાઓની જગ્યા છે.

,, ત્રણ કામ યુનાહને મટાડે છે અને પદમી કોચી કરે છે.

૧૭૮ હજરત ઉસમાનની ફજલત

૧૮૦ ફાનેમા બહરાની ફજલત.

૧૮૧ કખરોના સિજદાના હરામનું બયાન.

૧૮૩ નમાઝમાં ઘણા ઉભા રહેવાથી હજરત [સલ] ના પગ મુખારકનું વરમ થવું.

૧૮૪ ઝેટનું હજરત (સલ) આગળ શિકાયત કરવું.

૧૮૭ જકર કરનારની ફજલત.

૧૮૮ તંદરૂતીમાં સદકા કરવો ઉમદા છે.

,, અયુ તાલીબ માટે અખસીશ માંગવાની મનાઈ.

૧૯૦ ખુરા કામોથી રોકાણ કરવી વાજેબ છે.

૧૯૧ મુમિનો આપસમાં એક દેલના અબ્યવ સરખા છે.

૧૯૨ માર્ગના હકોકોનું બયાન બશારત.

બહાર ખખર.

બહેસાતી ઝેવર-આ કિતાબ દીન ઇસ્લામ શીખવા મદદગાર અને રકો હોમાં ચલાવવા લાજવાળ કિતાબ છે આ કિતાબના સધળા ભાગો વાંચના નાનો સરખો મોલવી થઈ જાય છે, અને દીનના આશુ જરૂરી મસલા બધાવા ખીલ કોઈ કિતાબની જરૂર નહેતી નથી. આ કિતાબના ગુજરાતીમાં નવ ભા છપાઈ બહાર પડયા છે પહેલા ભાગમાં સુનત જમાઅતના આદી કેટલીક નસીહતો અને વોલુ ગોસલ તયમ્મોમના મસલા ઘણી ઉમદગીથી લખેન થયા છે. કી. આના ૭ બીજા ભાગમાં હેજ નિશ્સના તથા નમાઝના મસલા ઘણા વિસ્તારથી લખ્યા છે. કી. આના ૮ ત્રીજા ભાગમાં રોઝા જકાત સહકચે ફિત્ર કુરબાની કસમ કસમનો કફરો વગેરે ઘણા મસલા વિસ્તારથી બયાન થયા છે કી. આના ૯ ચોથા ભાગમાં નિકાહ, તલાક, હલત નફકો, દોધ, બન્ધા પાલવના હક્ક, ઘણી ઘણી આણીમાં બનાવ થવાના કાયદા કુરબાન ચરીફ સહી પઢવાના કાયદા વગેરે ઘણા વિસ્તારથી બયાન થયા છે કી. આના ૧૦ ભાગ પાંચમામાં વેઆણ કિરાયા વફીલ બનાવતું. બખશીશ કરવું વગેરે મોઆમ-લાતના મસલા ઘણી ખુબીની સાથે બયાન થયા છે. કી. આના ૧૧ ભાગ છઠ્ઠામાં ફાલના જમાનાની કેટલીક રસમોના બાતેલ થવાનું ચા તેની ઇસ્લાહ કરવાનું બયાન થયું છે કે જેને માફક અનલ કરવાથી દીની અને દુન્યવી હાલો ફાયદા છે. મુનસેફ મીઝબોએ આ હીસ્સાને ઘણો પત્રદ ડયો છે કી. આના ૧૨. ભાગ સાતમામાં ઇયલાહે બાતેલ તહલ્લએ અબલાક પીરી ગુરીદી ફેયામતનું વર્ણન તથા તેની અલામત જનત જહાનમનું વર્ણન વગેરે વિષયો ઘણી સારી રીતે બયાન થયા છે કી. આના ૧૩ અઠમામાં નેક ખીમીઓની હિકાયતો અને તેથી નીકળતો સાર ખુલકે મોહમ્મદી ટુંકમાં દુઅરત (સલ)નું જીવનચરિત્ર વગેરે વિષયો અબજબ તરેહથી બયાન થયા છે. કી. આના ૧૪ અને ભાગ નવમામાં કેટલીક ખીમારોએ તથા તેના સહેલ ઇલાએ તથા અબ્યાઓને પાખ-વાની રીત તથા તેઓની ખીમારીઓના હલાએ તથા સારા સારા મુસખાઓ અને સાથે કેટલાંક જરૂરી ફાયદાઓ તથા છેવટમાં અરુકનું અને તાવીઝનું વર્ણન થયું છે. કી. આના ૧૨. કુલ ભાગોની કી. ૩૧૦ ૪. આ કિતાબ ઉર્દુમાં ધણુ અમારી પાસેથી મળે છે. કદ દશ ભાગની કી. ૩૧૦ ૪ અને બેહેશતી બોહર ઉર્દુની કી. આના ૧૨ અને ગુજરાતી નફત.

લી૦-હકીમ ચ. બહર રહમાન

મેનેજર-કુતુબખાના સાદેકીચલ: મુ૦ રાઈર, છઠ્ઠે મુર.

